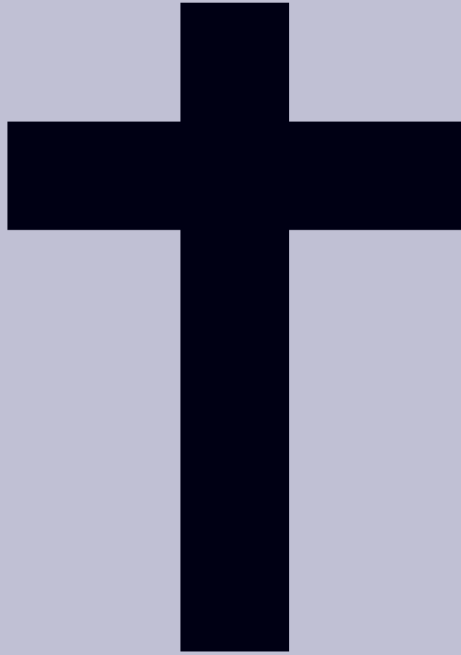

Tuᵑarã Majaroka

NT Portions in Tanimuca-Retuarã

Tuṗarã Majaroka NT Portions in Tanimuca-Retuarã

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tanimuca-Retuarã

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Portion only

in Tanimuca-Retuarã

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

Contents

San Marcos	1
Los Hechos	48
1 Corintios	112
2 Corintios	142
Filipenses	163
1 Tesalonicenses	170
2 Tesalonicenses	177
Santiago	181
1 San Juan	189
Apocalipsis	196

Evangelio según San Marcos

*Rupuko'a jũjerimaji, Juan imaekaki, ɸo'imajare wãrõekaki
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Ikuɸaka sime Jesús, Jã'merũkika Tuɸarãte wã'maekaki majaroka. Tuɸarã Maki kime. ã'mitirikõrĩ je'e: jĩtakaja ima sime kimajaroka.

² Ikuɸakaja simaroyireka're ãrĩwa'ri Tuɸarãro'si bojaĩjirimaji Isaías wãmeiki imaekakite o'oeka, Tuɸarãte Kimakire jaika mirãka:

“Miruɸubaji aɸika yirika bojarimajire yĩɸũatarãñu. Suɸa imarĩ meyarũki ruɸu yirika bojaweirimaji kimarãñu, ba'iaja nabaaiika naja'ataokaro'si.

³ Po'imajamatorã kimarãñurõ'õrã kire ã'mitirirĩ etarãñurãte jãjirokapi ikuɸaka kãrĩrãñu: 'Imatikaja, suɸabatirã jia ɸuɸajoaekaja mija imabe, Maiɸamakire ikuɸarõ'õɸiji etarãka simamaka. Ba'iaja baabekaja jia oyiaja ɸuɸajoabaraka mija imabe', kãrĩrãñu, Tuɸarãte ãrĩka”, ãrĩwa'ri Isaías imaroyirekakite o'oeka.

Juanre baarũkia ɸuɸajoaweibaraka i'suɸaka Isaías imaroyikakite o'oeka.

⁴ I'suɸaka kio'oeka be'erõ'õ, ñoaka sajaritikarã Juanre etaeka ɸo'imajare imaberikarõ'õrã. Suɸa imarĩ, ɸo'imajare ruɸuko'a jũjebaraka, ikuɸaka nare kijaika: “Ba'iaja mija baaika ja'ataturã Tuɸarãrika bojariroka ãñu uɸakaja mija baabe. I'suɸaka mija baamaka ãawa'ri, ba'iaja mija baakoɸeikareka ye'kariabaraka Tuɸarãte mijare wayuĩarãñu. I'suɸaka mija baarãka be'erõ'õɸi ruɸuko'a mija jũjerũjebe”, Juanre nare ãrĩka. ⁵ Rĩkimarãja Judeakarã, suɸabatirã Jerusalénkarãoka ɸo'imajare kiɸõ'irã etarijarika kire ã'mitiyaokaro'si. I'suɸaka netamaka ritaja ɸo'imajare imaeka wãjitãji, “Ikuɸaka ba'iaja baaiki ñime”, ãrĩwa'ri Tuɸarãte nabojaroyika be'erõ'õɸi Jordán wãmeiriarã Juanre nare ruɸuko'a jũjeroyika.

⁶ Rupuko'a nare jũjerimaji camello ɸoyapi kĩkeka jariroiki kimaeka. Suɸabatirã wa'ibikirãwẽko ajeakaka kiwa'eyoka imaeka. I'suɸakajaoka ãorã ñimia, mumiokoapitiyika ba'arijayuka kimaeka.

⁷⁻⁸ —Yibe'erõ'õɸi ɸuri aɸika etarãki. Yi'i ɸuri, i'suɸakamarĩka ñime. Yire tãrĩwa'ribaji õñuka kimamaka, yi'i ɸuri marãkã'ã baaturã kiũ'ɸuko'a kuterã yuruɸaberijĩki ñime. Tuɸarãte mija ã'mitiripẽamaka ãawa'ri, okoapitakaja mijare ruɸuko'a yijũjeyu. Yibe'erõ'õɸi etarãki ɸuri Espĩritu Santo mijare ña'ajããrãki. I'suɸaka mijare kibaarãka simamaka, Tuɸarãte yapaika uɸakaja jia baarijayurã mija imarãñu, — ãɸaraka Juanre nare wãrõroyika.

*Juan ɸõ'irã eyaturã “Rupuko'a yire mijũjebe”, Jesúre ãrĩka
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)*

⁹ I'sia ɸoto Galilea ka'iaɸi Nazaret wãmeika imaekarõ'õrã Jesúre a'rika. Toɸi a'ririari Juan ɸõ'irã keyaeka. Torã keyaeka ɸoto Jordán wãmeiriarã ruɸuko'a Juanre kire jũjeka.

¹⁰ Riakapi Jesúre marĩrĩkaekarõ'õjĩte wejeɸemarã yu'awa'ri, kĩaeka ɸoto, wejeɸema wiritaeka. I'suɸaka sabaaeka ɸoto okoiɸakoa uɸaka imaekarã ña'rĩjãitirã Espĩritu Santore kireka ña'rĩro'ika.

¹¹ I'suɸaka sabaaeka be'erõ'õjĩte wejeɸemarõ'õɸi, ikuɸaka Tuɸarãte ãrĩka: —Mi'i imaki Yimaki wãtaka ñoñuka. Jia jĩjimaka ñime mika,— kire kãrĩka.

*Satanãre korikoɸeka Jesúre ba'iaja baarika ãaokaro'si
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

¹² Toɸi mae ɸo'imajamatorã Jesúre ke'ewa'rika Espĩritu Santo.

¹³ I'supaka kire kibaaeka poto i'parā po'imajarakarīmi Jesúre torā imatapaeka. Torā ki-maeka poto, “¿Yaje ritaitaka Tuparāte takaja yi'yuka kime?”, āriwa'ri kire korirī Satanáre kipō'irā pemakotowirika. I'supaka kire kibaako'omakaja ba'iaja baaberikaki Jesús. Supabatirāoka po'imajamato imaekarō'ō simamaka, werika wa'iro'sitakaja imaekarō'ō simako'omakaja ángelrākare kire ĩarĩrĩroyika.

Galilea ka'iarā mamarītaka Jesúre wārōū'mueka
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanre wēkomaka imariwi'iarā Herodete tarūjeka be'erō'ō Galilearā Jesúre a'rika. Torā keyaeka poto, “Ikupaka Tuparārika bojariroka ima”, āriwa'ri po'imajare kiwārōeka.

¹⁵ Torājirā mae,

—Mae sarā seyarūkia, koyiaja sajariwa'yu, mamarokapi Tuparāte po'imajare jā'meū'murūkia. I'supaka simamaka ba'iaja mija baaika i'yopi-paraka saja'atatirā, Tuparārika bojariroka takaja mija ā'mitiripēabe kirirā mija imaokaro'si,— āriwa'ri nare kiwārōeka.

Wa'ibaarimaja imaekarāte Jesúre akaeka kika wārūrimaja nimaokaro'si
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ I'tojirā mae, Galilea pa'warijepi a'ririjaparaka, Simón, supabatirā kibe'erō'ōkaki Andrés wa'ibaarimaja imaekarāte Jesúre ĩatōpoeaka. I'supakaja pa'warā wāpua taabaraka nimaekarō'ōrā napō'irā keyaeka.

¹⁷ Napō'irā eyatirā,

—Dajoa yika. Wa'ibaarimaja imari-potojo, mae puri yire ā'mitiripēawa'ri, po'imajare yiro'si rēarimaja mijare ñimarūjerāñu,— nare kērīka.

¹⁸ I'supaka nare kērīka potojo sarāja nawāpua yiatatirā kika na'rika.

¹⁹ Topi ate sa'riwa'ribaji a'ririjaparaka, Santiago, kibe'erō'ōkaki Juanka nimaeka poto Jesúre nare ĩatōpoeaka. ĩrā ĩ'parā nimaeka Zebedeo makarā. Kūmuarā wāpua jiebaraka nimaeka.

²⁰ I'supaka imaekarāte ĩatōpotirā nare kiakaeka. I'supaka nare kēpakā'ā kika na'rika narō'si mae. I'supaka simamaka nakūmuarā napaki Zebedeore tuika, kire jeyobaari-majapitiyika.

Satanárika ima ña'rjāikakite Jesúre jieka
(Lc 4.31-37)

²¹ Galilea pa'warō'ōpi a'ritirā Capernaúm wejearā kika wārūrimajapitiyika Jesúre eyaeka. Judiotatarāte jērītaroyikarīmi simaeka poto narērīriwi'iarā Jesúre kākaeka. Torā kākaturā mae po'imajare kiwārōū'mueka.

²² Tuparāte kire āririjayu upakaja jia nare kiwārōeka ā'mitiritirā, “Kiwārōika upaka wārōirāte ā'mitirikoribeyurā yija ime. Jia wājitāji pupajoaiki imarī tērītaka wārōrimaji kime”, narīpupajoaeka.

²³⁻²⁴ I'supaka nimaekarō'ōrā ĩ'rīka Satanárika ima ña'rjāikakite imaeka.

—Jesús, Nazaretkaki, ¿dakoaka oka mika yijareka imamaka, yijare mijo'ayu? ¿Kopakaja yijare riatatiyarīji mi'tayu bai je'e? Mire ñiawārūyu, Tuparāte pūataekaki mima imarī, ba'iaja baakoribeyuka mime,— Jesúre kērīka akaserebaraka.

²⁵ I'supaka kēpakā'ā,

—Mijaia'si. Kire mija'atabe,— Jesúre kire ārīka.

²⁶ I'tojite mae po'imajire taratatirā jājia akasererikapi ikipi Satanárika kireka ima porika.

²⁷ I'supaka ima ĩakoriberikarā imarī, ritaja torā imaekarāte marākā'ā baawārūberijika najarika. I'supaka imawa'ri, natiyiaja ikupaka narību'aeka:

—¿Marākā'ā kibaayu? Mamaka wārōrimiji simarijiyu. I'supakajaoka kijā'meika upakaja Satanárika ima pariiji kire yi'yua,— po'imajare ārīka.

28 I'supaka kibaaekarō'ōjite ritaja Galilea ka'iakarāre sōrīpataeka.

*Pedro mañeko wāmarīa imaekakote Jesúre tããeka
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)*

29 I'supaka baaweatorā Jesúre porowa'rika narērīriwi'iareka kimaekarō'ōpi. Santiago, Juan Jesúka a'rikarā Simón, Andréka ĩ'parārika wi'iarā.

30 Torā neyaeka poto ikupaka Jesúre narīka:

—Simón mañeko wāmarītaka imako. Supa imarī koḗeyurūkiareka takaja ḗeyuko koime,— narīka.

31 Topi kopō'irā eyatirā kopitakarā ñi'atirā kore kibaimi'mataeka. I'supaka kore kibaaeka potojo wāmarīa koimakopeka koreka o'rika. I'supaka jariwa'ri, nare ba'arīji'abaraka koimaeka mae.

*Rīkimarāja risirika nareka imamaka wāmarīa imaekarāte Jesúre jieka
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)*

32 I'sirīmi aiyate ka'raeka be'erō'ō rīkimarāja jīñurā, Satanārika ima ña'rījāikarāteoka Jesús pō'irā ne'eeyaeka.

33 Nimaupatiji i'sia wejeakarā rērīkarā kimaeka wi'ikoperekarā.

34 I'supaka nabaamaka, ritajakaka risirika nareka imaekarāte kijieka. Supabatirāoka Satanārika ima ña'rījāikarāte jiebaraka, “Tuḗarā Maki mime”, kire ārīwārūrūkirā ni-mako'omakaja, sakijairūjeberika.

*Galilea ka'iarā tuḗaraka, judiorākare rērīriwi'iarā Jesúre wārōroyika
(Lc 4.42-44)*

35 Topi ate, bikitojo ñamiji ḗo'imajamatorā Jesúre a'rika, Tuḗarāka jairī.

36 I'supaka baarī ke'rika be'erō'ō kimabepakā'ā ĩawa'ri, Simón kijeyomarāḗitiyika kire mo'arī na'rika.

37 Supa imarī, kimaekarō'ōrā eyatirā,

—Ritaja ḗo'imajare mire mo'ayuma,— kire narīyaeka.

38 I'supaka kire narīko'omakaja ikupaka nare kiyi'rika:

—Dajoa, aḗewejarā Tuḗarārika mabojataparī, i'supakaro'siji yi'taeka simamaka,— nare kērīka.

39 I'supaka nare kērīka be'erō'ōpi Galileaka'ia ritatojo kijeyomarāḗitiyika kitu-ritapaeka mae. I'supaka tuḗaraka torā narērīriwi'ia imaekarō'ōrā rakakaja kiwārōroyika. I'supaka baatapabaraka Satanārika ima ña'rījāikarāteoka kijieka.

*Kiḗo'iarā kāmia ḗo'ijirikakite Jesúre jieka
(Mt 8.1-14; Lc 5.12-16)*

40 I'supaka turitapabaraka kimaeka poto kiḗo'iarā kāmia ḗo'ijirikakite* Jesús pō'irā etaeka. Kiḗo'irā etatirā, kiwājītāji kiñukurupaeka kire jiyiḗupayeewa'ri. I'supaka baatirā ikupaka kire kērīka:

—Yire mijeriyapaye'e, yire mijiebe.—

41 I'supaka kēpakā'ā, Jesúre kire wayuīaeka mae. Supa imarī kire rabetirā ikupaka kire kērīka:

—Ā'ā yiyapaika sime. I'supaka simamaka jia mijape mae,— kire kērīka.

42 I'supaka kire kērīkarō'ōjiteje kāmia kireka imakopeka yayaeka.

43-44 I'supaka imakopekakite a'rirā baaeka ruḗu ikupaka Jesúre kire ārīka:

—Mia'mitiḗe. Mire yibayaika majaroka ritaja ḗo'imajare bojapibabekaja, wārūaja a'ritirā miḗo'ia mibeape kurarākakakite. Kire samibeawearāka poto Moisés imaekakite nare jā'meroyika upakaja mibaabe. I'supakajaoka jia miḗo'ia jayua imarī, jījimaka imawa'ri ĩ'parā wī'ñaka wēkoakaka Tuḗarāro'si kurare joejirā kire mijiebe. I'supaka

* 1:40 Leproso

kibaarāka be'erō'ōpi, “Kāmika rataki imakoꝑeroyirapakiji jia kiꝑo'ia jayu mae”, ꝑo'imajare mireka āriwārūrāñu,— kire kērīka.

⁴⁵ I'suꝑaka kire kērīko'omakaja ritaja ꝑo'imajare sakibojaꝑibaꝑataeka. I'suꝑaka kēñua ā'mitiritirā, Jesús ꝑō'irā rīkimarāja ꝑo'imajare rērīka kire ĩarika yaꝑawa'ri. I'suꝑaka nimaeka simamaka, wejeñe'metājirā ꝑuri kituriberiroyika. I'suꝑaka simako'omakaja rīkimarā ꝑo'imajare imabeyurō'ōrā ꝑuri kituritaꝑaroyika. I'suꝑaka kimaroyika simako'omakaja ritaja wejeakarā rīkimarāja ꝑo'imajare kiꝑō'irā etaeka.

2

Ritaja kiꝑo'ia rī'meꝑatabeyuka imariꝑotojo òñia imaekakite Jesúre jieka

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹⁻² I'suꝑaka ñoapañaka kimataꝑaeka be'erō'ō, Caꝑernaúm wejearā Jesúre ꝑe'rietaeka ate. I'suꝑaka simamaka ā'mitiritirā, rīkimarāja ꝑo'imajare kiꝑō'irā rērīka mae. I'suꝑaka baawa'ri wi'ia ꝑurutērībakarāja nimaeka. I'suꝑakajaoka simaeka ꝑēteꝑē'rōtopioka koꝑereka wā'ta. I'suꝑaka nimamaka nare kiwārōeka mae.

³ I'suꝑaka baabaraka kimaeka ꝑoto botarakamarāre kiꝑō'irā etaeka. Ritaja kiꝑo'ia rī'meꝑatabeyukate* kiꝑeyurūki ꝑemaꝑi ne'era'aeka.

⁴ Rīkimarāja ꝑo'imajare imaeka imarī marākā'ā baatirā kākawārūberiwa'ri, wi'ipema ĩrātiji imaekarō'ōrā kire ne'emirīwa'rika. Topi mae, Jesúre imaeka ko'aꝑito wi'iruꝑututua naꝑoaeaka. I'suꝑaka baatirā kiꝑeyurūkiꝑi Jesús ꝑō'irā kire naja'aruetaeka.

⁵ “Jia yire yi'riwa'ri, i'suꝑaka nabaayu”, nareka kērīꝑuꝑajoaeaka. I'suꝑaka ꝑuꝑajoabaraka,

—Yijeyomaki, mae ba'iaja mibaaikareka mireka sayijieyu,— ritaja kiꝑo'ia rī'meꝑatabeyukate kērīka.

⁶⁻⁷ I'suꝑaka kire kērīka ꝑoto, ikuꝑaka ꝑuꝑajoabaraka Moiséte jā'meka wārōrimajare ruꝑajiyeka: “¿Dako baaerā i'suꝑakataka ĩ'ire jaiyu je'e? I'suꝑaka āꝑaraka ‘Tuꝑarā uꝑakatakaja ñime’, kiōrīkoꝑeyu ruku bai je'e. Tuꝑarā ĩ'rīkaja imaki ba'iaja mabaaika jūjewārūrimaji”, narīꝑuꝑajoaeaka.

⁸ I'suꝑaka ꝑuꝑajoabaraka nimaeka Jesúre òriwārūeka.

—¿Dako baaerā suꝑa mija ꝑuꝑajoayu?

⁹⁻¹⁰ ¿Diroka kire ñarījīkareka jia mija ꝑuꝑarijīñu ruku? “Ba'iaja mibaaikareka jia mijayu mae”, kire ñarījīka, “¿Yaje rita kire kērītiyayu?”, ni'ioaka āriwārūberijīka sime. “Mi'mitirā, miꝑeyurūkia me'ewa'ꝑe”, kire ñarījīka ꝑuri ñañu uꝑakaja simamaka ĩatirā “Rita kēñu”, yireka mija āriwārū. Po'imaja Ma'mi ñimamaka, Tuꝑarāte yire ꝑūataeka ika ka'iareka ba'iaja ꝑo'imajare baaika yijūjeokaro'si. Suꝑa imarī “Rita, i'suꝑaka kibaaokaro'si Tuꝑarāja kire jā'meiki”, yireka mija āriwārūerā, ikuꝑaka mijare yibeaeerā baayu,— nare kērīka.

Torājīrā mae, ritaja kiꝑo'ia rī'meꝑatabeyuka imaekakite ikuꝑaka kērīka:

¹¹ —Mi'mirīkatirā miꝑeyurūkia me'eꝑe'riwa'ꝑe miwi'iarā,— kire kērīka.

¹² Suꝑa kērīka ꝑotojo kimi'mirīkaeka. Po'imajare rīkimarāja ĩaeka wājītāji mi'mirīkatirā, kiꝑeyurūkiꝑitiyika kiꝑoriwa'rika. I'suꝑaka nare kibaabeamaka ĩatirā ritaja torā imaekarā ꝑo'imajare jījimaka jarika. Suꝑa imarī Tuꝑarāreka jia ꝑuꝑajoawa'ri ikuꝑaka narīka:

—Jiitakaja Tuꝑarāte baaika maekaka ꝑuri samaiyu. Ikuꝑaka kibaaika ĩakoribeyurā maimaroyiraꝑe ruꝑu,— narīka.

Levíre, “Dajoa yika wārūrimaji mimaerā”, Jesúre ārika

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Torājīrā ate, Jesúre ꝑa'warijerā a'rika. Rīkimarāja ꝑo'imajare kiꝑō'irā etamaka, Tuꝑarārika nare kiwārōeka.

* 2:3 Paralítico

14 Supa nare baaweatirā, topi o'riwa'rikōrī Leví, Alfeo makire kīatōpoeaka. Romatatarā ĩparimarāro'si niñerū† jēñeñjirūkirō'ōrā ruḡaki. Naro'si i'supaka baarimaji imarī, ritaja ḡo'imajare impuesto kĳirūjerijarika. Kire ĩatōḡotirā ikupaka Jesúre ārīka:

—Dajoa yika.—

I'supaka kēḡakā'ā ā'mitiritirā, Levíre Jesúka a'rika mae.

15 Kika ke'rika simamaka kiwi'iarā eyatirā Jesúre kika ba'aeka. I'supakajaoka rĳikimarāja Romawejeakarā ĩparimarāro'si nañu upakaja wapa jēñeñjirimajare, supabatirā aḡerā “Ba'iaja baarimaja nime”, ḡo'imajare ārīroyikarā ḡariji Jesúka ba'ekarā. I'supaka nabaaka kire ā'mitiripēairā jariwa'ri. Supabatirā kika wārūrimajaoka imaekarā naka.

16 Jesúre i'supaka baabaraka imaeka ḡoto fariseokaka ḡupajoairā imariḡotojo, Moiséte jā'meka wārōrimajare nare ĩaeka. Nare ĩatirā, ba'iaja baarimajaka imarika yaḡabeyurā imarī, Jesúka wārūrimajare ikupaka narīka:

—¿Dako baaerā ba'iratarāka mijare wārōrimajire ba'ayu?— narīka.

17 I'supaka naḡakā'ā ā'mitiritirā, ikupaka Jesúre nare yi'rika:

—Jia dako risiriji'yumarĳaja imarā ḡuri ĩkobaarimajire yaḡabeyurā. Wāmarĳa imarā ḡuri ĩkobaarimajire nare ĩkobaarika yaḡairā. I'supakaoka sime yiro'si. “Ba'iaja baabeyurā yija ime”, āñurāte jeyobaaokaro'simarĳa yi'taeka. “Ba'iaja yija baarijayuareka i'yoa yija ime”, āñurāte ba'iaja baaika naja'ataokaro'si yi'taeka. I'supaka simamaka naka ñimarijayu,— nare kērīka.

“¿Marākā'ā simamaka, ba'abekaja imatirā Tuḡarāka jairika sime?”, ārĳwa'ri Jesúre najērĳaeka

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 ĩ'rākuri, Juan ruḡuko'a jūjerimajika wārūrimaja, supabatirā fariseokaka ḡupajoairā ĩ'rārĳmi Tuḡarāte takaja ḡupajoabaraka ba'abekaja imaroyikarā. I'supaka nimarijayua ĩairā imarī, ikupaka Jesúre najērĳaeka ĩ'rārĳmarā:

—Juanre wārūekarā Tuḡarāte takaja ḡupajoabaraka nimarĳmi ba'abeyurā. I'supakajaoka fariseokaka ḡupajoairāte ime. ¿Dako baaerā mika wārūirā ḡuri i'supaka baabeyurā je'e?— kire narīka.

19 I'supaka naḡakā'ā ikupaka nare kērīka:

—Ikupaka sime. Naḡitañi'aika niaerā no'yibojairā ḡuri sĳawa'ri jĳimaka imarā. Kika nimarō'ōjĳte takaja jĳimakapi kika naba'ayu ruḡu. I'supakajaoka imarā nime yika wārūrimaja. Yika wārūbaraka nima ḡototakaja jĳimaka ba'abaraka nime ruḡu.

20 Yire nañi'arāñurĳmi ḡuri, yika nimabesarāka simamaka, ba'iaja ḡupayurā nima imarī, ba'abekaja nimarāñu.

21 Aḡeroka ā'mitirikōrĳ je'e: Saya bikijakaka, mamakapi maḡāijĳ'aberijĳka. Mamaḡāijĳi samapāijĳ'ajĳka, samajūjeika ḡoto, baie'ewa'ri bikijakato beriwa'ri jā'rĳbaji sajarijĳka simamaka. Ikupaka ārĳrikopakaja sime saya bikijakakapi mijare yibojawārōika: Mamakukukaka majaroka mijare yiwārōika mamarĳ imara'aekakuku ḡitiyika mija ḡupajoarukea'si.

22 Ā'mitirikōrĳ je'e: Iyaokoa mamaka ima wa'ibikirāwēko ajea bikijaka baaeka wajorā maḡaaberijĳka. Bikijaka wajorā samapaaamaka berijĳka simamaka.‡ I'supaka simako'omakaja i'supakarāja samapaaajĳka, sarāja saririjĳñu. I'supaka simamaka, mamaka ima iyaokoa wa'ibikirāwēko ajeakaka baaeka mamawajorā samapaaajĳkareka jia simajĳñu. Ā'mitirikōrĳ je'e: mamakukukaka majaroka mijare yiwārōika ā'mitiripēatirā, bikija mamarĳ mija baaroyika upakatakaja baabekaja mija imabe,— nare kērīka.

Jērĳtarirĳmi simako'omakaja Jesúka wārūrimajare trigo rika e'etirā ba'aeka

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

† 2:14 Impuestos ‡ 2:22 En el proceso de fermentación, vino nuevo hace inflar la bolsa de cuero. Si el cuero de la bolsa es viejo y no flexible, puede reventarse.

²³ Judiotatarāte jērītaroyikarīmi rioa imaekarō'ōpi Jesúre tērīo'rika kika imaekarāka. Torā a'ririjaparaka kika wārūrimajare ōterikia e'etirā naba'aeka.

²⁴ I'supaka sanaba'amaka ĩatirā, fariseokaka pūpajoirā ikupaka Jesúre najērīaeka:

—Yaje. Jērītarirīmi ba'iraberika imabeyua. Mika wārūrimaja ōterikia e'etirā naba'aika, ba'irabeirā upaka nabaayu. Irīmi i'supaka baarika jājika maro'si sime,— fariseokaka pūpajoirāte ārīka.

²⁵ I'supaka kire narīko'omakaja ikupaka nare kiyi'rika:

—Davidka imaroyikarā ba'arika naro'si imabepakā'ā kēsia imawa'ri, marākā'ā nabaaka ¿yaje mija ōñu je'e?

²⁶ Ā'mitirikōrī je'e: Tuṡarāte jiyipupaka ōrīriwi'ia ajeakaka baaeka imaroyika poto, kurarāka ĩpamaki imatiyaiki Abiata wāmeiki kimaeka. Kēsirabawa'ri Tuṡarāte jiyipupaka ōrīriwi'iarā kākatirā pan imatiyaika Tuṡarāte jia baawa'ri napāāroyikakaka Davidre ba'aeka. Moisés imaroyikaki kurarāka imarātakaja “Sanaba'arū”, kērīka simako'omakaja i'supaka kibaaeka. Sakiba'aeka poto kijeyomarāteoka Davidre saji'aeka. I'supaka nare kiruputamaka ĩatirā, Tuṡarāte kire boebariberika,— nare kērīka.

²⁷ I'supaka nare ārīweatirā, ikupaka Jesúre nare ārīka ate:

—Jia pō'imajaro'si simaerā Tuṡarāte jērītarirīmi baaeka. “Jērītarirīmi nimarūkiakaka takaja yi'paraka pō'imajare imarāñu”, ārīwa'rimarīa Tuṡarāte nare pō'ijiaeka.

²⁸ Supa imarī Pō'imaja Ma'mi ñimamaka, jērītarirīmi imarikakaka Tuṡarāte yire jā'mewārūrūjeka. I'supaka ñima simamaka, “Ikupaka irīmi mija baabe, ika pūri jiamarīa ima”, ārīwārūiki ñime,— nare kērīka.

3

Kipitaka baikōkotaeka imaekakite Jesúre jieka

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ I'sia be'erō'ō narērīriwi'iarā Jesúre kākaeka ate. Torā ĩrīka kipitaka baikōkotaekakite imaeka.

² Jesúre torā kākamaka ĩatirā ikupaka fariseokaka pūpajoirāte ikupaka pūpajoaeka: “Jērītarirīmi ba'irabebeyurā maima simako'omakaja, ¿kipitaka baikōkotaekakite Jesúre jierāñu ruku?”, kireka narīpūpajoaeka. “T'sirīmi i'supaka kibaarākareka, kire mokabaarāñu. ‘Tuṡarāte Moisés imaekakite o'orūjeka yi'riberiwari ba'iaja kibaayu’, marīrāñu”, narīpūpajoaeka.

³ I'supaka napūpajoako'omakaja ikupaka Jesúre ārīka kipitaka baikōkotaekakite:

—Pō'imaja wājītāji mimi'mirīkabe.—

⁴ I'supaka kire ārīweatirā, ikupaka Jesúre ārīka torā imaekarāte:

—¿Marākā'ā jērītarirīmi nimarījarirū ārīwa'ri Tuṡarāte i'sirīmi maro'si pō'ijiaeka je'e? ¿Jía, ba'ia, supabatirā pō'imajare tāārika, nare jāārika, diba'i jībaji ima je'e?— nare kērīka.

I'supaka nare kērīko'omakaja okamarīaja kire na'mitirika.

⁵ I'supaka nimamaka boebakapi nare ĩabaraka, ba'iaja kipuparika simaupakaja kipitaka baikōkotaekakite nawayuĭabepakā'ā. I'supaka imariṡotojo mae ikupaka kire kērīka:

—Mīpitaka mitīpatabe.—

I'supaka kire kērīka ṡotojo kipitaka tīpatatirā jia kijarika mae.

⁶ I'sia kibaamaka ĩatirā fariseokaka pūpajoirāte ṡoriwa'rika Herodes pō'imajapitiyika jaiokaro'si. “¿Marākā'ā baatirā Jesúre majāññu?”, ārīokaika naka najaibu'aeka.

Rīkimarāja pa'warījerā Jesúre imaekarō'ōrā pō'imajare kipō'irā etaeka

⁷ I'sia be'erō'ō kimaekarō'ōpi ṡoriwa'ritirā Galilea pa'warījerā Jesúre a'rika kika wārūrimajapitiyika. Torā ke'rika poto tokarā ṡariji rīkimarāja pō'imajare kika a'rika.

⁸ Torājīrā mae, “Jītaka Jesúre baabearījayu”, pō'imajare āpakā'ā ā'mitiriwa'ri, rīkimarāja pō'imajare kipō'irā etaeka. Judea, Jerusalén, Idumea, Jordánria i'sipērōtorā, Tiro

supabaturā Sidónkarā nimaeka. I'siaraka wejekarā ñoakurirā imarā imariṭotojo kire ĩarĩ netaeka.

⁹⁻¹⁰ I'supaka netaeka imarĩ, rĩkamarāja jĩñurāte tããrijayuka kimamaka, “Kire yija rabejĩkareka, jia yija jarijĩñu”, ãrĩṭupajoawa'ri kire naraberiyapaeka. I'supaka simamaka kika wãrũrimajare ikupakã'ã kērĩka: “Kũmua mija mo'abe, ṭo'imajare rĩkamarāja yire rabewã'imarĩrijitoika simamaka. Yire natērĩtajĩkareka kũmuarã yijãijĩñu”, nare kērĩka.

¹¹ Supabaturā Jesúre ĩatirā Satanárika ima ña'rĩjãikarā ĩ'rĩka upakaja kiwãjitãji ñukurupaturā ikupaka nakasereroyika:

—Tuparā Makitakiji mime,— kire narĩka.

¹² I'supaka napakã'ã,

—ṭo'imajare samija bojapiba'si,— jãjirokapi nare kērĩroyika.

*Ĩṭoũ'ṭuarãe'earirakamarã kika wãrũbaraka imarũkirãte Jesúre wã'maeka
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)*

¹³⁻¹⁵ I'sia be'erõ'õ ĩmimapemarã mirĩwa'rĩrã kibaaeka ṭoto, kire jiyuekarakamakire kiakaeka. ĩmimapemarã kika neyaeka ṭoto ĩṭoũ'ṭuarãe'earirakamarãe kiwã'maeka kijeyomarãro'si. I'supaka nare baaturã, “Yĩrika ṭo'imajare wãrõṭaparĩ mijare yĩṭatarãñu. Supabaturā Satanárika ima ña'rĩjãirãte ṭo'imajareka ‘Mija ṭoṭe’, mija ãrĩrãka upakaja naporirãñu”, nare kērĩka.

¹⁶ ĩṭoũ'ṭuarãe'earirakamarã kiwã'maekarã ikupaka nawãmea imaeka: Simón wãmeikiteje ĩṭaroka wãmeiki kimarika yapawa'ri, Pedro Jesúre kire wãmejĩ'aeka.

¹⁷ Aṭerã kijeyomarã wãmea ikupaka imaeka: Santiago, kibe'erõ'õkaki Juanṭitiyika, Zebedeo makarã nimaeka. ĩrã ĩṭarãte Boanerges Jesúre wãmeyeeka. Nokapi samarĩjĩkareka, “Wĩṭo makarã”, ãrĩrika simaeka.

¹⁸ Aṭerã imaekarã: Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Alfeo maki Santiago, Tadeo, supabaturã imaekaki, Simón, Celotekaka ṭupajoaeka mirãki.

¹⁹ Supabaturã Judas Iscariote. Iki imaerã baaekaki Jesúre bojajããrimaji.

*“Satanárikapi Jesúre ba'irabeyu”, ãrĩwa'ri kire nokabaaeka
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23)*

²⁰ Nare e'eweatirã, kika wãrũrimajaka wi'iarã ate Jesúre ṭe'rika. Torã neyaeka ṭoto rĩkamarãja ṭo'imajare napõ'irã rērĩka ate. Supa imarĩ no'ojĩteoka maba'awãrũberijĩka narõ'si simaeka.

²¹ I'supaka kire nabaaika ã'mitiriwa'ri, “Jiamarĩa ṭupajoaiki kime je'e mae”, kirĩrãre kireka ãrĩka. Supa imarĩ kire akarĩ netaeka nawi'iarã kire e'ewa'yaokaro'si.

²² Moiséte jã'meka wãrõrimaja Jerusalenpi etaekarã ikupaka Jesúreka ãrĩkarã:

—Satanárika ima ĩṭamaki Beelzebú kipupakarã ña'rĩjãikaki kime. Supa imarĩ Beelzeburiakapi ba'iaja nareka ña'rĩjãikarãte kipoatayu,— ãrĩwa'ri ba'iaja kireka najaika.

²³ I'supaka napakã'ã ã'mitiritirã, “I'supakamarã sime”, ãrĩwa'ri nare bojaokaro'si Jesúre nare akaeka:

—¿Yaje ikupaka kirikaja Satanãre baajĩñu ruku? “ṭo'imajire ba'iaja jũaerã kireka miña'rĩjãibe”, ãrĩṭotojo ¿marãkã'ã baaturã “Kireka miṭoṭe”, ãrĩwa'ri kirikaja kērĩwãrũjĩñu ruku? I'supakamarã sime.

²⁴ Ikuṭaka sime aṭea: ĩrãtata imariṭotojo najããribu'aturã, jia ĩrãtiji ṭuparitiirã ni-mawãrũberijĩñu.

²⁵ I'supakajaoka simajĩñu ĩrãwi'irekaja imarãro'si.

²⁶ I'supakajaoka simajĩñu Satanáro'si. Kirika imaka kijĩrĩjĩka jãjimarĩka jariwa'ri dakoa kibaawãrũberijĩñu,— Jesúre nare ãrĩka.

²⁷ Ikuṭaka aṭeroka nare kibojaeka ate:

—Ĩrĩka o'yiokaki wi'iarã kiba'irĩjia ē'marĩ eyajĩkire, “Åja'a, miro'si simarũ”, ãrĩwa'ri kire ĩjiberijĩki. I'supaka baabeyuka kimamaka, o'yiokakire werika baaturã, kire

kipi'pejika be'erō'ōpi puri kiba'irijia kē'majĩñu. I'supakajaoka sime yiro'si. Satanáre tēriwa'ribaji imaki imarĩ, Satanárika ima ña'rĩjãikarãreka yiþoatarijayu. I'supaka baawa'ri kijã'mekoþeirãte kiro'si yikũmuriarijayu. Supa imarĩ i'supaka yibaaokaro'si yire jey-obaabeyuka kime Satanás,— Jesúre nare ārĩka.

²⁸ Ikuþaka nare kibojañujuka:

—Rita mijare ñañu. Po'imajare ritaja ba'iaja baarijaya, supabatirã ritaja ba'iaja Tuþarãreka najaike, i'yoþi'riwa'ri kire sanaye'kariarũjemaka, ye'kariawãrũiki kime Tuþarã.

²⁹ I'supaka simako'omakaja Espiritu Santorikaþi Satanárika ima ña'rĩjãikarãre yijemaka ãtirã, “Beelzeburiþi nare kijeyu”, añurãte, ba'iaja nabaaika ye'kariaberijiki kime Tuþarã,— Jesúre nare ārĩka.

³⁰ “Beelzebú kipuþakarã ña'rĩjãikaki imarĩ, i'supaka Jesúre baawãryu”, kireka ĩ'rãrimakire ārĩka ã'mitiritirã, i'supaka Jesúre nare ārĩka.

*“Ikuþaka imarã nime yibe'erō'ōkarã, supabatirã yiþakoarã”, Jesúre ārĩka
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)*

³¹ Torã þo'imajaka jaibaraka Jesúre imaeka þoto kipakore etaeka, kibe'erō'ōkarãþitiyika. Torã eyatirã þeterãja natuika. Þeteþi imatirã kire nakarũjeka.

³² I'supaka napakã'ã Jesús wã'tarã ruþataekarãte ikuþaka kire ārĩka:

—Mipako, mibe'erō'ōkarãþitiyika þeterã imarã. Mire niariyaþayu nañu,— kire narĩka.

³³ I'supaka napakã'ã ikuþaka nare kēriika:

—¿Mako koime yiþako? ¿Nirã nime yibe'erō'ōkarã? Mae mijare yibojaerã baayu.—

³⁴ Supa nare ārĩtirã kipō'irã ruþaekarãte ĩabaraka ikuþaka kēriika:

—Yibe'erō'ōkarã, supabatirã yiþakoarãjaoka mija ime yika imarã.

³⁵ Mia je'e, ikuþaka sime: Tuþarãte yaþaika uþaka yi'yurã imarã yibe'erō'ōkarã, supabatirã yiþakoarã,— nare kēriika.

4

*Õterikia õterimajire õteika þuþajoatirã Jesúre nare bojawãrõeka
(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)*

¹ I'sia be'erō'ō Galilea þa'warierã Jesúre wãrõeka ate. Torã rĩkimarãja þo'imajare kipō'irã etaeka. I'supaka nimamaka ĩawa'ri kũmuarã kijãirupaeka. Po'imaja puri ni-mauþatiji þa'warije ka'iareka oyiaja imaekarã.

² I'supaka nimamaka ĩ'rãba'ikakamarĩþi bojawãrõbaraka ikuþaka nare kēriika:

³⁻⁸ —Ã'mitirikōrĩ je'e: Õterimaji õterikiyapea õterĩ ke'rika. Sakiõterũkirō'õrã eyatirã sakitaaeka þoto ĩ'rãri'o ma'arã jũjika wĩ'ñaka ba'aeka. Aþea ña'rĩka ãta watoþekarã kũþajĩ ka'ia imarō'õrã. Torã ña'rĩka wãrũaja þu'ririþotojo aiyapeka sajoemaka jia rĩkoariberiwa'ri sajĩriika. Aþea ña'rĩka wi'siwatoþekarã. I'supaka imaekarō'õrã ña'rĩka puri þu'ririþotojo jia jãjiberiwa'ri saruiberika. Aþea jia ka'ia imaekarō'õrã ña'rĩka. I'suparō'õrã ña'rĩka puri jia jãjitirã þu'rika. Supa imarĩ ĩ'rãrijũki treinta rakao sarikarika, aþerijũki sesenta rakao, aþerijũki puri cien rakao rikarika,— ārĩwa'ri nare kibojaeka.

⁹ I'supaka simamaka ikuþaka nare kēriika mae:

—I'tojĩrãja sime sakaka majaroka. Samija ã'mitiriwãrũye'e jia samija þuþajoabe puri,— nare kēriika.

*¿Marãkã'ã simamaka bojawãrõrikakakãþi þo'imajare miwãrõyu? ārĩwa'ri Jesúre najẽrãeka
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)*

¹⁰ I'sia be'erō'ō Jesúre ĩ'rĩkaja imaeka þoto kipō'irã imaekarã supabatirã kika wãrũrimajapitiyika rēritirã ikuþaka kire narĩka:

—¿Marãkã'ã ārĩrika mibojawãrõyu?—

¹¹ I'supaka napakã'ã, ikuþaka nare kēriika:

—Bikija ɸo'imajare sōrīberika simako'omakaja maekaka ɸuri ritaja kirirāte jā'mebaraka jia mija imaerā Tuɸarāte mijare sōrīrūjerijayu. Aɸerāte ɸuri kire ā'mitiripēabeyurā nima-maka bojawārōrikakakapi yibojarijayu.

¹² Ā'mitirikōrī je'e, bikija Tuɸarā majaropūñurā no'oeka ikupaka āñua: “Saniaika simako'omakaja ĩabeyurā uɸakaja nimarijayu. I'suɸakajaoka yibojaika ā'mitiritiyariɸotojo ā'mitiripēabeyurā uɸakajaoka nimarijayu. I'suɸaka imabekaja, kire takaja ā'mitiripēairā imawa'ri, ‘Ba'iaja yibaaika miye'kariabe’, āriwa'ri Tuɸarāte jēñeirā nimajāāeka. I'suɸaka āñurā nimarikareka sareka nare kiwayuñajāāeka”,— Jesúre nare ārīka.

“Ikuɸaka ārīrika sime ōterikia ōterimajire sōteika majaroka”, āriwa'ri Jesúre nare sabo-jawaɸu'ataeka

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Suɸabatirā mae ikupaka Jesúre nare ārīka ate:

—ǾYaje ōterikia ōterimaji majaroka mija ōrīwārūbeyu bai je'e? I'suɸaka mijare yimajarobojako'a mija ōrīpūabesarākareka, aɸea mijare yibojakoɸerākaoka mija ōrīpūabesarāñu je'e,— nare kērīka.

¹⁴ I'suɸaka ārītirā ikupaka nare sakibojajiika:

—Ōterikia ōterimaji āriwa'ri mijare yibojako'a Tuɸarārika bojataɸarimaji uɸakaja sime. Suɸa imarī Tuɸarā majarouɸakaja sime ōterikiyapea.

¹⁵ Īrārimarā ɸo'imaja imarā ma'arā ōterikiyapea ña'ataeka uɸaka imarā. I'suɸaka imarā nimamaka Tuɸarārika na'mitirikoɸeika be'erō'ō Satanāre nareka saye'kariayu, kūɸajīji sanorīkokeikareka.

¹⁶ Aɸerā ɸo'imaja imarā, āta watoɸekarā kūɸajī ka'ia imarō'ōrā ōterikiyapea ña'rīka uɸaka imarā. Tuɸarārika ā'mitiritirā jījimaka nimakoɸeyu.

¹⁷ I'suɸaka nimako'omakaja Tuɸarārika jia nare ña'rījāibeyurā imarī, nayi'yuaɸi āriwa'ri oka nare imamaka, suɸabatirā saɸareaoka aɸerāte nare ĩaripe'yomaka, ñojimarīji Tuɸarārika na'mitirikoɸeika naja'atayu.

¹⁸⁻¹⁹ Aɸerā ɸo'imaja imarā wi'siwatoɸekarā ōteriki yapea ña'rīka uɸaka imarā. Tuɸarārika ā'mitiripotojo naɸuɸakarāja jīitaka oyiaja imarika jitoirā nime. I'suɸakajaoka “Rīkimakaja niñerū yija rikarāka jia yija imarāñu”, āɸaraka waɸuju naɸuɸaka nare ɸakiyu. I'suɸaka imawa'ri, sareka takaja ɸuɸaribaraka imarijaurā imarī, Tuɸarārika naye'kariyu. Suɸa imarī saye'kariyurā imarī kiyapeaika uɸakaja baabeyurā nime.

²⁰ Aɸerā ɸuri Tuɸarārika jījimakapi ā'mitiririjayurā. Ikuɸaka nime: Jia ka'ikirō'ōrā ōterikiyapea ña'rīka jia jājia ɸu'riwa'ri rīkimakaja saruika. Īrārijūki treinta rakao sarikarika, aɸerijūki sesenta rakao, aɸerijūki ɸuri cien rakao rikarika. I'sia rikarika uɸaka imarā nime Tuɸarārika jia ā'mitiripēairā. Jia kire yi'yurā imarī, kiyapeaika uɸaka oyiaja baairā nime,— nare kērīka.

Peria yaaboaika uɸaka ɸuɸajoatirā, Jesúre nare bojawārōeka

(Lc 8.16-18)

²¹ Ikuɸaka nare kērīka ate:

—Peria mawāāyu, jia yaaboairō'ō imarika yapawa'ri. I'suɸaka simamaka jotorokarā mu'apāārūkimarīa sime.

²² I'suɸakajaoka sime ika mijare yibojaika jia ɸo'imajare ōrīpūabeyua simako'omakaja Tuɸarāja “Ikuɸaka sime”, kērīrāka ɸoto sanorīrāñu.

²³ Mijare yibojaika jia mija ōrīwārūriyapeye'e, jia samija ɸuɸajoabe ɸuri,— nare kērīka.

²⁴ I'suɸakajaoka nare kērīka:

—Mijare ñañua mija ã'mitiripẽabe. Samija ã'mitiripẽaika ko'apitorãja, “Ikuþaka simekã'ã”, mija ãrĩwãrũokaro'si Tuþarãte mijare jeyobaarãñu. I'suþaka þemawa'ribaji kibaarãñu jiiþakarãja mijare jeyobaarũkika imarĩ.

²⁵ I'suþakajaoka jiiþaji õrĩrika yaþawa'ri sã'mitivyukate saþemawa'ribaji sakiõñaokaro'si Tuþarãte kire jeyobaarãñu. Sã'mitiripẽariyaþabeyukate þuri kũþajĩ kiõrĩkoþeika, Tuþarãte kireka saye'kariarãñu,— nare kẽrĩka.

²⁶⁻²⁷ I'suþaka þuþajoatirã ikuþakaoka Jesúre nare ãrĩka:

—Maipamaki Tuþarãrirã jiiþuku kio'arũjerũkiakaka mijare yibojaerã baayu mae. Õterikiyaþea jia þu'yu uþaka nime. Ìakõrĩ je'e: Õterimajire õterikia õteika be'erõ'õ ñamiareka, Ìmiarekaoka, kikãñu þoto, kãrĩbeyuka kima þotooka sakiþu'rirũjemakamarĩa þu'ritirã, saþu'riweiyu. I'suþaka sime “Sõñu uþakaja saþu'yu ikuþaka sime”, kẽrĩberiko'omakaja.

²⁸ Jia ka'ia imawa'ri, sõñu uþakaja jãjia sajayurõ'õrãja þu'ririjayua sime õterikia. Mamarĩ saþu'yu þoto ritabijĩkaja sime. I'suþaka sima be'erõ'õ jo'babajijũki jariwa'ri saþũñuayu. Torãjĩrã kopakaja saruiyu mae.

²⁹ Õterikia boþakã'ã ãtirã, “Saye'eye'e”, ãrĩþuþajoatirã saba'ipite se'erĩ a'yu. Õterikia þu'ririjayu uþakajaoka sime Tuþarãrirãro'si. “I'suþaka sime”, narĩwãrũberiko'omakaja, Tuþarãte yaþaika uþaka jia baairã nare kijarirũjerijayu,— nare kẽrĩka.

“Õterikia mostaza wãmeijũki yaþe uþaka sime”, ãþaraka Tuþarãte jã'merũkiakaka Jesúre wãrõeka

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Aþeroka ikuþaka nare kibojaeka ate:

—Tuþarãte ritaja kirirã imarãte jã'merũkiakaka jiiþaji mija õñaokaro'si, ikuþaka majaroka mijare yiwãrõerã baayu.

³¹ Õterikia mostaza yaþea moteika uþaka nime Tuþarãrirã. Ritaja aþea õteriki yaþea kũþajĩþajirĩjiaka sime mostaza yaþea.

³² I'suþaka simako'omakaja saþi þu'ritirã aþea õteriki tẽrĩwa'ribaji Ìmirã saþu'riweiyu. I'suþaka imawa'ri rĩkimakaja ñoaka sarĩþia imamaka ijia jãjia yaaika þoto wĩ'ñaka sarã ru'yu. Ì'mitirikõrĩ, i'suþakajaoka nime Tuþarãrirã naro'si. Mamarĩ rĩkimamarĩrãja kire ã'mitiripẽairãte imako'omakaja, sabe'erõ'õþaji þuri rĩkimarãja kire ã'mitiripẽairãte imarijarirãñu,— nare kẽrĩka.

³³ Norĩwaþu'ataekarõ'õjĩrã, i'suþaka rĩkimaka majarobojarikapi þo'imajare kibojawãrõroyika.

³⁴ I'suþakapi oyiaja þo'imajare kiwãrõroyika. Suþa simako'omakaja Ìrĩkaja kika wãrũrimajaþitiyika kimaroyika þoto þuri, bojawãrõrirokakaka jia nare kibojawaþu'ataroyika.

Werika wejea nare baaeka Jesúre o'ataeka

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ I'sirĩmiji na'irã simaeka þoto ikuþaka kika wãrũrimajare Jesúre ãrĩka:

—Dajoa, þa'wa mawaata'riwa'rirã.—

³⁶ I'suþaka kẽþakã'ã, þo'imajare a'ribojaweatirã, Jesúre jãmaeka kũmurã najãika. Suþa imarĩ saþi naka ke'rika mae. Aþea kũmuareka imaekarãoka nabe'erõ'õ tẽrĩwa'rikarã.

³⁷ Torã natẽrĩrijarika þoto jãjia wĩrõa baeũ'mueka. Sabaemaka jãjia þakuwa'ri kũmuarã jimarĩa okoa jãika. Suþa imarĩ kũmuarã okoa þurueka mae.

³⁸ I'suþaka simako'omakaja kiruþuko'a ñu'takarã þeatatirã kũmui'toþearã Jesúre kãrĩjãmaeka. I'suþaka kimamaka ãtirã, kika wãrũrimajare kire tõrõeka.

—Mia'mitiþe wãrõrimaji. Maña'mirã baayu. ¿Jia bai miro'si sime je'e?— kire narĩka.

³⁹ I'suþaka naþakã'ã ã'mitiriwa'ri, mi'mirĩkatirã ikuþaka kẽrĩka:

—Mibaea'si wĩrõa, i'suþakajaoka þakuri,— sakẽþakã'ã so'rika mae.

Wĩrõa baetiyika, suþabatirã okoa þakurimarĩa jarika

⁴⁰ Torājīrā mae,

—¿Dako baaerā mija kīkiko'o je'e? ¿Jia yire yi'riberiwa'ri “Yijare ĩarĩrĩwārũiki kime”, yireka ārĩbeyukajirā mija ime bai?— nare kērĩka.

⁴¹ I'supaka kērĩko'omakaja jimarĩa p̄upatawa'ri, “¿Maki kime ruku ĩ'ĩ? Wĩrōa, okoa p̄ariji kire yi'yua”, āparaka najērĩabu'aeka.

5

Gerasa ka'iareka Satanáríka ima ña'rĩjãikaki majaroka

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ I'supaka simaeka be'erō'ō Jesúre kika imaekarãpitiyika Gerasa ka'iarā tērĩeyaeka.

² Tērĩeyatirā Jesúre marĩwa'rika poto ĩ'rĩka Satanáríka ima ña'rĩjãikakite kire torika. Majaka āta wi'iarā nataroyikarō'ōp̄i Jesús p̄ō'irā ketaeka.

³ Torā kimaeka wejabiritika upaka oyiaja imaroyikaki imarĩ. Perumijiaḡi kire naḡi'peroyika simako'omakaja ñojimarĩji p̄i'peberikaki upaka kijariroyika.

⁴ ĩ'rãkurimarĩa kiãñaraka, kipitakaoka kire naḡi'peko'omakaja sakitũrũtataroyika. I'supaka kimamaka p̄o'imajare marãkã'ã kire baawārũberiroyika.

⁵ I'supaka imaki imarĩ, ĩmi, ñamioka, ĩmima watoḡekarã, majaka nataroyikarō'ōrã akaseretaḡabaraka kituritap̄aroyika. I'supaka imataḡabaraka tĩmarĩji ātaḡi kiḡo'ia kiwa'etap̄aroyika.

⁶ I'supaka kimaekarō'ōp̄i Jesúre ĩatirã kip̄ō'irã kirĩrĩra'aeka. Kip̄ō'irã eyatirã kiwãjitãji kiñukurupaeka, “Marãkã'ã yibaaberijĩki kime”, kip̄upaka kire ārĩka simamaka.

⁷⁻⁸ I'supaka kimamaka, ikupaka Jesúre kire ārĩka:

—Mia'mitiḡe Satanáríka ima. ĩ'ĩre kip̄upakareka mimarō'ōp̄i miḡoḡe,— kire kērĩka.

I'supaka kēḡakã'ã,

—Jesús, Tuḡarã tērĩrikaja imatiyaiki Maki mime. ¿Marãkã'ã yire mibaaerã baayu mae je'e? Tuḡarãte ĩaika wãjitãji, “Ba'iaja mibaaika ḡarea ba'iaja mire baabesarãki yi'i mae', yire meḡe”,— akasererikaḡi Satanáríka ima ña'rĩjãikakite ārĩka Jesúre.

⁹ I'supaka kēḡakã'ã ikupaka Jesúre kire ārĩka:

—¿Marãkã'ã miwãmea?—

I'supaka kire kēḡakã'ã,

—Legiõn ñime, rĩkimarã ba'irã yija ima simamaka.—

¹⁰ Supabatirã “Ika ka'iaḡi yijare miḡoata'si”, jimarĩ Jesúre kērĩrijarika.

¹¹ I'supaka simaeka poto nakoyikurirã rĩkimakaja ba'abaraka jējewēkoa ḡa'itaeka ĩmimajã'ãreka.

¹² I'supaka simamaka ikupaka Satanáríka ima kire ārĩka:

—Kireka yijare miḡoataye'e, “Jējewēko ḡupakarã mija ña'rĩjãibe”, yijare meḡe,— āparaka kire najēñeka.

¹³ I'supaka naḡakã'ã,

—Torã mija a'ḡe,— nare kērĩka.

Toḡi mae ĩmirĩjireka ña'rĩjãitiirã imakoḡekarãre ḡorika, jējewēkoa imaekarã ña'rĩjãio'karo'si. Supa imarĩ jējewēkoa dos mil rakamaki imaekarã Satanáríka ima nare ña'rĩjãimaka jājia narĩrĩwa'rika. Rĩrĩwa'ritirã ḡusipemarã eyatirã toḡi naña'rĩka ḡa'warã. I'supaka baawa'ri nimaup̄atiji naña'miḡataeka.

¹⁴ I'supaka sabaamaka sĩarĩrĩrimaja rĩrĩwa'ritirã, wejearã, wejematorãoka p̄o'imajare sanabojaeka. Toḡi mae “¿Dako supa baaika?”, ārĩwa'ri p̄o'imajare ĩarĩ a'rika.

¹⁵ Jesúre imaekarō'ōrã eyatirã, ikupaka Satanáríka ima kireka ña'rĩjãika imakoḡeroyikakite imamaka niaeka: “Jarirooka jāãekaki, i'supakajaoka kimaroyika upakamarĩaja, jia kip̄upaka jaḡakã'ã, ña'rĩyaaekaja ruḡaki kime mae”, p̄o'imajare ārĩḡupajoeyaeka. I'supaka kimamaka ĩatirã, jimarĩa Jesúre nakĩkika “Tērĩritakiji kime”, ārĩwa'ri.

16 Supabatirã Satanárika ima kireka Jesúre þoataekakaka, supabatirãoka jêjewêkoa baaekakaka ãækarãte bojaeka aþerãte.

17 I'supaka kibaaika ã'mitiritirã Gerasakarã Jesúre kîkiwa'ri nawejeaþi kipe'ririka nayapaeka.

18 I'supaka nimamaka toþi þe'rira'aerã kûmuarã kijãika þoto ikupaka Satanárika ima kireka þoritapaekakite kire ãrîka:

—Mika a'ririka yapatiyarîji yiyapayu yi'ioka,— kire kêrîkoþeka.

19 I'supaka kêrîko'omakaja ikupaka Jesúre kire ãrîka:

—Yika a'þekaja, miwi'iarã miþe'riwa'þe. “Yire wayuûaiki imarî, jia Maiþamakire yire baayu”, ãrîwa'ri mirîrãre mibojaokaro'si,— kire kêrîka.

20 I'supaka kêrîka yi'riwa'ri kipe'rika. Þe'riwa'ritirã Decápolireka imaeka wejearã Jesúre kire baaeka majaroka kibojatapaeka. I'supaka kibaaika ã'mitiritirã marãkã'ã þo'imajare ãrîwãrûberika, i'supaka ima ã'mitirikoriberikarã imarî.

Jairo makore Jesúre tããeka

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Torãjîrã kûmua ke'rikaþiji Jesúre þe'rira'aeka ate. Saþi þe'rietatirã þa'warierã kirîkamarika þoto, rîkimarãja þo'imajare kipõ'irã rêrîka.

22 I'supaka nimaeka þoto judíorãkare rêrîriwi'i îþamaki, Jairo wãmeikite Jesús þõ'irã etaeka. Supabatirã kiwãjitãji kiñukurupaeka.

23 Supabatirã ikupaka kire kêrîka:

—Yimakore þuparirirã baayu. Miþitaka koþo'iarã mija'aþearika yiyapatiyayu kojãjiokaro'si,— kire kêrîka.

24 I'supaka kire kêþakã'ã, Jesúre kika a'rika mae. Toþi koþakaja rîkimarãja kîrîka þo'imajare kika a'rika.

25 Na'rika nawatoþekapi î'rãko wãmarîa imaekakote torã imaeka. Î'þoû'þuarã'e arirakakuri wejejê'rãka koeyawa'rika þu'uriweoko jîsia ka'wisijûabaraka.

26 Î'rîkaremarîa îkobaarimajare kore nikobaarûjekoþeroyika. I'supaka nabaaika wapa koniñerû imakoþeka ritaja nare kõjþataroyika. I'supaka baariþotojo já'rîbaji kojaririjarika.

27 I'supaka baabaraka koimaeka þoto “Wãmarîa imarãte jimarîa Jesúre bayayu”, ãrîrika koã'mitiriroyika. I'supaka simamaka koimaeka wã'tarã Jesúre etamaka ãtirã, rîkimarãja þo'imajare imaeka watoþekapi kipëterõ'õrã koeyaeka.

28 Jesúre imaekarõ'õrã eyatirã “Kijariroaka yiraberãkareka jia yijarirãñu”, kõrîþupajoaeka koþuparõ'õþi. I'supaka þupajoawa'ri kijariroaka korabeka mae.

29 I'supaka kobaaeka þotojo koreka so'rika mae. “Risirika yireka imakoþeika o'yua mae”, kõrîwãrûeka.

30 Kijarijoaka korabeka be'erõ'õ, “Têrîrika ñimapi î'rîkate tããñu”, kipupakapi Jesúre ãrîtika. Supa imarî jorowa'ritirã ikupaka þo'imajare kêrîka:

—¿Maki yijariroaka rabeko'oka?—

31 I'supaka kêþakã'ã kika wãrûrimajare ikupaka ãrîka:

—Miþõ'irã rîkimarãja imarã mire rabeirã. ¿Marãkã'ã simamaka “¿Maki yijariroaka rabeko'oka?”, meñu?—

32 I'supaka kire narîka simako'omakaja þo'imajare ãbaotabaraka kire rabekakite kimo'arijarika.

33 I'supaka kimaeka þoto “Yi'i, risirika ñima yire o'yaokaro'si mire rabeko'oko”, ãrîþupajoawa'ri kipõ'irã koeyaeka. I'supaka koþupaka imako'omakaja kire kîkiwa'ri tarariþotojo kiwãjitãji koñukurupaeka. I'supaka baatirã kobaaeka upakaja kire kobojaka.

34 I'supaka kõþakã'ã, wayuûarimaji imarî, ikupaka kore kêrîka:

—Mae mia'mitiþe yiwãyuãaiko. Yire yi'riwa'ri, jia mijayu mae. “Yirisirika yire o'yua”, ãrĩwa'ri jĩjimaka miþe'riwa'þe mae,— kore kẽrĩka.

³⁵ I'suþaka kore kẽrĩka þoto judiorãkare rẽrĩriwi'i ĩþamaki Jairo wi'iakarãre etaeka. Torã eyatirã ikuþaka Jairote narĩka:

—Mimako þuþaririko'oko. “Yimakore mibayaþe”, wãrõrimajire merĩa'si mae,— kire narĩka.

³⁶ I'suþaka narĩko'omakaja,

—Ba'iaja þuþaribekaja, yire miyi'þe,— Jesúre kire ãrĩka.

³⁷ Pedro, Santiago, suþabatirã Santiago rĩĩ Juan maekarakamarã tarãreje Jesúre akawa'rika.

³⁸ Naka a'ritirã, rẽrĩriwi'i ĩþamaki wi'iarã jimarĩa oþaraka nimaekarõ'õrã keyaeka.

³⁹ I'suþaka nimamaka, ikuþaka nare kẽrĩeyaeka:

—¿Dako baaerã mija oyu? Þuþariribeyuko me'rõre ime. Kãrĩkako koime,— kẽrĩka oþaraka imaekarãte.

⁴⁰ “Kopakaja þuþariritiyaekako koime”, ãrĩwa'ri Jesúre neeka. I'suþaka nimamaka ĩatirã, nare kiþorirũjeka. Suþabatirã þuþaririkakote imaeka kurarakarã kopakiarã, suþabatirã kika imaekarã maekarakamarãþitiyika kikãkaeka.

⁴¹ Naka kãkatirã kopitakarã kore ñi'atirã ikuþaka kore kẽrĩka:

—Talitá cum,— kore kẽrĩka. (Mokarokapi marĩjikareka, “Me'rõ, mimi'mibe, mire ñaõu”, ãrĩrika sime i'siroka).

⁴² I'suþaka kẽrĩka þotojĩji mi'mirĩkatirã, kojaarĩkawa'rika. ĩ'þoũ'þuarãe'earirakakuri we-jejẽ'rãka eyawa'yuko koimaeka. Õña kojariþe'þakã'ã ĩawa'ri, marãkã'ãoka ãrĩwãrũberijika najarika kika imaekarã, i'suþaka ima ĩakoriberikarã imarĩ.

⁴³ I'tojĩte,

—Aþerãte samija boja'si,— nare kẽrĩka.

Suþabatirã ba'arika koro'si nare ke'era'arũjeka.

6

Nazaretwejearã Jesúre a'rika (Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Torãjĩrã mae, kika wãrũrimajaþitiyika Jesúre a'rika, kime'rãrĩ kimaeka wejearã.

² Torã eyatirã jẽrĩtarĩrĩmi simaeka þoto þo'imajare kiwãrõũ'mueka judiorãkare rẽrĩriwi'iarã. Kire ã'mitiritirã, “Jiitakaja õñuka kime”, ãrĩwa'ri marãkã'ã narĩwãrũberika, i'suþaka jaikite ã'mitirikoriberikarã imarĩ. I'suþaka kibaamaka ikuþaka þo'imajare kireka ãrĩka:

—¿Marãkã'ã baatirã jiitakaja ĩ'ĩre õrĩþũayu? ¿Maki kire wãrõekaki ruku? Maikoribeyua þariji ritaja baabeaiki kime,— narĩka.

³ Suþabatirã ikuþaka narĩka aþea:

—Marĩa maki, õ'õrã yaþua yi'yerimaji kime. Suþabatirã Santiago, José, Judas, Simónþitiyika nama'miji kimema. Iki kima simamaka kibe'erõ'õkarã rõmijãoka õ'õrã makaja imarã,— torã imaekarãte ãrĩka.

I'suþaka simamaka “Yija upakaja imaki imarĩ imatiyabeyuka kime”, ãrĩwa'ri kire na'mitirĩþeariyaþaberika.

⁴ I'suþaka naþuþajoamaka, ikuþaka nare kẽrĩka:

—Tuþarãro'si bojaĩjirimajire “Jiitaka mare kibojayu”, ritaja þo'imajare kireka ãñuka kime. I'suþaka simako'omakaja kiþo'ijirika wejeareka, kitã'omajataka þuri i'suþaka ãrĩbeyurã,— kẽrĩka.

⁵ Suþa imarĩ jia kire nayi'ribepakã'ã, maikoribeyua nare kibeawãrũberika. I'suþaka imarĩþotojo ĩ'rãrimarãre takaja kiþitaka ja'aþeatirã wãmarĩa nimaeka nareka kijieka.

⁶ Kitā'omajare kire ā'mitiripēabepakā'ā marākā'ā ārīwārūberijīka Jesúre jarika. I'supaka imaripotojo aṗea wejearā ṗo'imajare wārōtapaarī ke'rika mae.

*Jesúre kika wārūrimajare Tuṗarārika nawārōtapaokaro'si mamarī kiṗūataū'mueka
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)*

⁷ Īṗoū'ṗuarāe'earirakamarā kika wārūrimaja imaekarāte Jesúre akaeka. Supabatirā kirika nare ja'ajiyetirā,

—Satanārika ima ṗo'imajareka ṅa'rījāikarāte mija ṗoatabe mijaro'sioka,— nare kērīka.

I'supaka nare ārīweatirā ĩṗarimaki oyiaja Jesúre nare ṗūataeka aṗea wejeareka imaekarāte wārōtapaokaro'si.

⁸ —Torā mija a'rirāka ṗoto ṗan, yaiṗi'ia, niñerūoka mija e'ewa'ria'si. I'supaka simako'omakaja mija tu'ua takaja mija e'ewa'ṗe.

⁹ Supabatirāoka ũ'ṗuko'a, jarirooka mija jāāika takapiji mija a'ṗe,— nare kērīka.

¹⁰ Ikuṗakaoka ate nare kērīka:

—Wejearā yirika bojarī mija eyaū'murāñu, wi'itakarāja mija imabe, aṗe wi'i, aṗe wi'irā baabekaja. Aṗea wejearā mija a'rirāka ṗoto takaja toṗi mija ṗoṗe.

¹¹ Mija eyarijarirāka wejerakakaja mijare e'etoriberiwa'ri, Tuṗarārika ā'mitiripēarika nayapabesarākareka, jājiapī nare jaika ka'wisijūabekaja nare mija ja'atabe. Toṗi a'rirāka ṗoto, ikuṗaka mija baabe: Mija ũ'ṗuko'arā ka'ia uyua eika mija ṗajepatebe “Yijare mija ā'mitiripēabeyua simamaka, Tuṗarāte mijare ba'iaja mijare baarāñu”,— ārīwa'ri kika wārūekarāte kērīka.

¹² I'supaka nare kērīka be'erō'ō ṗo'imajare wārōrī na'rika mae. Supa imarī naṗō'irā eyatirā ikuṗaka nare narīka: “Ba'iaja mija baaika ja'atatirā Tuṗarāte mija ā'mitiripēabe”, neyaekarō'ōrā imaekarāte nabojarijrika.

¹³ I'supakajaoka Satanārika ima ṅa'rījāika imaekarāte nareka sanajieroyika. I'supakajaoka rīkimarāja wāmarīa imaekarāte iyebakapī yo'yebarakā, narisirika nareka ima no'ataroyika.

*Ikuṗaka sime Juanre reyaekakaka
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)*

¹⁴ Ritaja maikoribeyua Jesúre baabearoyika ā'mitiritirā ṗo'imajare sabojapibaeka. ṗo'imajare i'supaka āñua ĩṗi Herodesoka sōrīkaki. I'supaka ṗo'imajare āñua ā'mitiritirā ikuṗaka ĩ'rārimarāre ārīka:

—Juan, ṗo'imajare ruṗuko'a jūjerimajiji kime je'e aṗeyari. Reyariṗotojo ate ōñia jarijīki imarī, maikoribeyua kibeayu je'e aṗeyari,— narīka.

¹⁵ Aṗerā ikuṗaka ārīkarā:

—Tuṗarāro'si bojaĭjirimaji imaroyikaki Elías kime je'e aṗeyari,— narīka.

I'supaka narīko'omakaja aṗerimarā ṗuri ikuṗaka ārīkarā:

—Bikija Tuṗarāro'si bojaĭjirimaja imaroyikarā upaka kime je'e aṗeyari,— narīka.

¹⁶ I'supaka najaimaka ā'mitiritirā, ikuṗaka Herodete ārīka kiro'si:

—Juan bikija kiruṗuko'a yita'terūjekaki imaripotojo ōñia jariṗe'ritirā i'supaka kibaabearijayu je'e aṗeyari ate,— kērīka.

¹⁷⁻¹⁸ I'supaka kēpakā'ā, Juanre najāāerā baeaka ruṗu, kirī'ī Felipe rūmu Herodías wāmeikore ē'matirā Herodete koka imaeka. I'supaka kibaamaka, ikuṗaka Juanre kire ārīka:

—Herodías mirī'ī rūmure me'maeka ba'iaja mibaayu, Tuṗarāte jā'meika yi'riberiwari,— ārīwa'ri kire kibojakoṗeroyika.

I'supaka kēpakā'ā, koka jia imarika yaṗawa'ri Herodete kire ṅi'arūjeka kisurararākare. Kire ṅi'atirā ṗerumijiaṗi ṗi'ṗetirā, wēkomaka imariwi'iarā kire natarika.

¹⁹⁻²⁰ “I'supaka kijaika wapa kire jāārika sime”, āriṗupajoekako imarī, Herodíare kire jāārūjerika yaṗaeka. I'supaka kopupajoako'omakaja, Herodes ṗuri “Tuṗarāte yaṗaika upakaja jia wājia baaike Juanre ime”, ārīwa'ri jia jiyiṗupaka kireka ōrīkaki. Supa imarī

Juanre kojäärũjeriyapako'omakaja kiyapaberikoþeka. I'supakajaoka Juanre bojaroyika j̄jimakapi ā'mitirikaki imariþotojo “Kibojaika upakaja yiyi'riye'e”, āriþotojo, sareka ña'rīyaarī kimawārũberika.

21 I'supaka Juanka kimako'omakaja “Ikupaka yibaajikareka, yipupajoaika kitá'tewārũberijĩnu je'e”, Herodíasre āriþupajoaekarĩmi seyaeka. I'supaka kōriþupajoaekarĩmi Herodete þo'ijirika wejejē'rāka sarākutorika. Supa imarī kiro'si ba'irabejirimaja iparimarāre, supabatirā surararāka iparimarāreoka, Galilea ka'iakarā imatiyarimajareoka kiakaeka, “Mabayaarirā”, āriwa'ri.

22 Ritaja kiakaekarāte rērikarō'ōrā kākatirā Herodías makore nare bayatāābeaeka j̄jimaka nimaokaro'si. “Jiitaka mare kobaabeayu”, Herodes kijeyomarāþitiiyika āriþupajoaekarā. I'supaka imawa'ri ikupaka kore kērika:

—¿Dakoa mire ñijirika miyapayyu maekaka jiiatakaja mibaaika wapa? Miyapaikaja mire ijirā i'supaka ñañu.

23 Mire pakibeyuka yi'i, ika ka'iakaki ipi imarī, ritaja yiba'irijia wapañā'rīakaka ñe'metājirō'ōjirā mire ijijiki imarī supa mire ñañu,— Herodías makore kērika.

24 I'supaka kore kēpakā'ā, kopakore jēriarī ko'rika mae.

—¿Dakoa kire yijēñerāñu ruku, ma'i?— kore kērika.

I'supaka kōpakā'ā,

—“Juan þo'imajare rupuko'a jūjerimaji rupuko'a yiyapayyu”, kire meþe,— kore kērika.

25 I'supaka kore kōpakā'ā, jajuaja a'ritirā koipamaki Herodes þō'irā koeyaeka. Kipō'irā eyatirā ikupaka kire kērika:

—Juan rupuko'a yiyapayyu. I'supaka simamaka kimarō'ōrā a'ritirā, sata'tetirā, seroarā saþeatatirā yire samijibe maekakaja,— kire kērika.

26 I'supaka kōpakā'ā jimarīa Herodete ba'iaja þuparika. Juanre jārika yapaberiripotojo, mamarīji kore kērika kijaita'ariyapaberika. Po'imajare ā'mitirika wājitāji, “Miyapaikaja mire ñijirāñu”, kēritika simamaka, kojēñeikaja kore kijirā baaeka.

27 I'supaka simamaka ñojimarīji i'rīka kisurarate Juan rupuko'a ta'terī kipūataeka.

28 Torā eyatirā Juan rupuko'a ta'tetirā, seroþemarā saþeatatirā sake'era'aeka. I'supaka baarī ke'rikarō'ōþi þe'rietatirā Herodías makore sakijika. Supa imarī iko mae kopakore sijikako.

29 I'supaka Juanre nabaaka ā'mitiritirā, kika wārũeka mirārāte kipo'imirāka e'erī etaeka sayayeokaro'si.

Cinco mil rakamarā imaekarāte Jesúre ji'aeka

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 I'supaka simaeka be'erō'ō Jesúka wārũrimaja kirika bojataparī turikarāte þe'rietaeka. Supa imarī kipō'irā etatirā nawārōþapaeka majaroka kire nabojaeka.

31 I'supaka simaeka þoto torā rīkimarāja þo'imaja i'tarijayurā, þe'ririjayurāoka imaekarā. I'supaka simamaka kika wārũrimajaka no'ojiteoka maba'awārũberijika Jesúro'si simaeka. Supa imarī ikupaka kika imaekarāte kērika:

—Dajoa, þo'imajamatorā kūpajī majērītaerā,— nare kērika.

32 I'supaka nare kērika be'erō'ō, kūmuapi þo'imajamatorā naka ke'rika mae.

33 Na'rirā baaeka ruþu rīkimarāja iawārũekarā. I'supaka nabaamaka itatirā, ritaja wejekarāre rīrīwa'rika Jesúre a'rikarō'ōrā. I'supaka baaekarā imarī, kijeyomarāþitiiyika torā keyabeyukajiji torā neyaweitika jājia rīrīwa'rikarā imarī.

34 I'supaka nabaaka simamaka waata'rieyatirā marīwa'rikōrī rīkimarāja þo'imajare imamaka Jesúre iaeka. Torā eyatirā, ovejawēkoa nare iarīrimajire imabeyurā upaka þo'imajare imamaka kīaeka. I'supaka nimaeka Tuþarārika nare wārōrimajire imaberika simamaka. I'supaka imaekarā nimamaka “Jia ōrīwārũbeyurā nime. Supa imarī marākā'ā baawārũberijĩñurā nime”, āriwa'ri wayuñeakaki imarī, ritajakaka nare kiwārōū'mueka mae.

³⁵ Aiyate ka'rawa'rirā baaeka poto kika wārūrimajare kika jairī etaeka. Ikuṗaka kire narīka:

—Na'irā sajaritiyu mae. Pō'imamato sime ō'ō. Suṗa imarī ba'arika imabeyua.

³⁶ Suṗa imarī wejekoyikurirā ba'arika waruaparaka pō'imajare imarō'ōrā sawapaījiba'arī na'rirū,— kire narīka.

³⁷ I'suṗaka napakā'ā ikuṗaka nare kērīka:

—Mijaja ba'arika nare mija ji'abe.—

I'suṗaka kēpakā'ā ikuṗaka kire narīka:

—¿Pan yija wapaījirāñu bai je'e wapaāj'rītaka simako'omakaja? Rīkimarāja pō'imajare imamaka, dosciento rakato denario sawapa simarāñu,— kire narīka.

³⁸ I'suṗaka napakā'ā ā'mitiritirā, ikuṗaka nare kērīka:

—¿No'ojīrārakato pan mija rikayu je'e? Mija ĩabe ruṗu.—

I'suṗaka kēpakā'ā,

—Īrāpitarakatojīkaja sime. Suṗabatirā wa'iaoka ĩ'parājīkaja ima,— kire narīka.

³⁹ I'suṗaka napakā'ā ikuṗaka nare kērīka:

—“Ritaro'ro jia taya imarō'ōrā mija ruṗabe”, pō'imajare mija āpe.—

⁴⁰ I'suṗaka kēpakā'ā, kērīka uṗakaja pō'imajare nabaarūjeka. Suṗa imarī nare najā'meka uṗakaja nimaekarō'ōrā ĩ'rāo'roreka cincuenta, aṗerio'roreka cien rakamarā nimaeka.

⁴¹ Suṗa imarī pan ĩ'rāpitarakato imaeka, wa'ia ĩ'parā imaekaoka Jesúre e'erikaeka. Suṗabatirā wejeṗemarā yu'ayoitirā, “Jia mibaayu a'bi”, āriweatirā, pan kiña'kata'ruika mae. Suṗabatirā “Pō'imajare samija ṗibabe”, āriwa'ri kika wārūrimajare sakījika mae. I'suṗakajaoka kibaeka ĩ'parā wa'ia imaeka ritaja pō'imajaka sanapibaba'aerā.

⁴² I'suṗaka kibaamaka ritaja pō'imajare ba'aeka, jia ña'ṗirika najarikarō'ōjīrā.

⁴³ Sabe'erō'ō, ĩ'pou'ṗuarāe'earirakapī'i ṗururika kika wārūrimajare rēaeka naña'ṗika ṗiyia.

⁴⁴ Cinco mil rakamarā ĩmirīja nimaeka saba'aekarā.*

Okopemapi Jesúre turika

(Mt 14.22-27; Jn 6.15-21)

⁴⁵ I'suṗaka baaweatirā kika wārūrimajare ikuṗaka Jesúre ārika:

—Kūmuarā jāitirā i'siṗē'rōtorā mija waata'riwa'ṗe. Suṗabatirā Betsaida wejearā yire mija ta'abe.—

Kika wārūrimajare waata'riwa'rika poto pō'imajare a'yaokaro'si kimajaroka bojabaraka kimaeka ruṗu.

⁴⁶ I'suṗaka baaweatirā, ĩmimakarā kimarīwa'rika, Tuṗarāka jairī.

⁴⁷ Aiyate ka'raeka be'erō'ō Galilea ṗa'wa ñe'metājirāja kūmua eyawa'rika, sarijēṗi rīkamaritirā Jesúre ĩamaka.

⁴⁸ Wīrōa jājia baemaka jājia nawē'āko'omakaja sa'ribepakā'ā kīaeka. Suṗa imarī bikitojo ñamiji okopemapi turitirā nakoyikurirā keyaeka. Nare kio'riwa'rirā baatīkarā kire niatōṗoeka.

⁴⁹⁻⁵⁰ Okopemapi kituṗakā'ā ĩatirā, jimarīa nakasereka, “Pō'imaja oṗirekoa sime je'e”, āriṗuṗajoawa'ri. I'suṗaka nimaeka jērāko'atirā, ikuṗaka nare kērīka:

—Rikitubaka mija jaṗe, kīkibekaja. Yī'iji ñime,— kērīka.

⁵¹ Suṗa nare āritirā napō'i kūmuarā kijāika mae. Sarā kijāika poto wīrōa o'rika mae. Suṗa imarī i'suṗaka kibaamaka ĩatirā marākā'ā āriwārūberijīka najarika, i'suṗaka ĩakoriberikarā imarī.

⁵² Saruṗubaji, pan kūṗajī imako'apī pō'imajare Jesúre ji'amaka ĩako'omakaja, “Tērīwa'ribaji imaki Jesúre ime”, āriṗeyukajirā nimaeka, ōriwārūberikarā imarī.

* **6:44** Tal vez la cifra fuera mucho más que cinco mil que comieron, si hubiera contado las mujeres y los niños.

*Genesaretka'iakarã jĩñurãte Jesúre tããeka
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Pa'wa waata'riwa'ritirã Genesaret wãmeika ka'iarã neyaeka.

⁵⁴ Waata'riyatirã nakũmua ji'apããtirã namarĩwa'rika potojĩteje torã imaekarãte Jesúre ĩawãrũeka.

⁵⁵ Kire ĩatirã jajuaja na'rika apherãte bojarĩ. Sã'mitiritirã wãmarĩa imaekarãte naḡeyurũkiapi ne'era'aeka kipõ'irã.

⁵⁶ Ke'riroyikarõ'õrãja kũḡajĩriwejerã, jo'bariwejerã, wi'imatorãoka, kipõ'irã neyaroyika. Suḡabatirã rĩkimarãja ba'irĩjia ĩjibaraka ḡo'imajare imaekarõ'õrã, jĩñurãte naḡããjijeroyika nare kitããokaro'si. Kijarirooka kũḡajĩji nare kiraberũjerika yaḡawa'ri jimariã jĩñurãte kire akaeka. Kijarirooka rabekarakamarãreje narisirika o'riḡataeka mae.

7

*“Mañekiarãte baaroyika uḡakaja yi'yurã imarĩ, Tuḡarãte jã'meka yi'ribeyurã nime”,
ãrĩwa'ri Jesúre bojaeka*

¹ Fariseokaka ḡuḡajoairã, suḡabatirã judíotatarãte jã'meka wãrõrimajaoka Jesús ḡõ'irã etaekarã, Jerusalénrõ'õḡi i'tatirã.

² Kipõ'irã eyatirã ĩ'rãrimarã kika wãrũrimajare ḡitajũjebekaja ba'amaka niaeka. I'suḡaka nabaamaka ĩatirã “Mañekiarã ḡitajũjetirã oyiaja mare ba'arũjekarã. Kika wãrũrimaja ḡuri ba'iaja baawa'ri ḡitajũjebekaja ba'airã”, narĩḡuḡajoaeka.

³⁻⁴ (Ikupaka nime, fariseokaka ḡuḡajoairã, suḡabatirã aḡerã natã'omaja judíorãkaoka: Nañekiarãte baaroyika uḡakaja yi'yurã imarĩ, “Tuḡarãte jia yijare ĩajiyurũkiaro'si sime”, ãrĩwa'ri naba'aerã baaika ruḡu naḡuriakaja ḡitajũjerioyiaja nabaayu. I'suḡakajaoka nabaarijayu ba'arika waḡaĩḡeḡrietatirã. Suḡabatirã ko'a, jotoa, seroa ḡeruakaka baaeka najũjerijayu.* I'suḡakajaoka nabaayu naba'awearijayu rakakaja ĩrãtiji naruḡarikũmua jia najũjerijayu. “Mañekiarãte yijare wãrõeka yija yi'riberirika yaḡabeyuka Tuḡarã. Suḡa imarĩ kĩaika wãjĩtãji ba'iaja baairã yija imakoreka nawãrõeka uḡakaja yija baayu”, ãrĩḡuḡajoawa'ri, i'suḡaka nabaakoḡeyu).

⁵ Suḡa imarĩ Jesúka wãrũirãte ḡitajũjebekaja ba'amaka ĩatirã,
—¿Dako baaerã mika wãrũrimaja ḡuri mañekiarãte jã'meka yi'ribeyurã? Miabe, ḡitajũjebekaja naba'ayu,— kire narĩka fariseokaka ḡuḡajoairã, suḡabatirã judíorãkare jã'meka wãrõrimajaoka.

⁶ Sã'mitiritirã ikupaka Jesúre nare ãrĩka:

—“Tuḡarãte yaḡaika uḡakaja jia baairã yija ime”, ãrĩriḡotojo mija ḡuḡajoaika uḡakamarĩa mija ime. I'suḡaka mija imakaka ḡuḡajoaweibaraka, Tuḡarãro'si bojaĩjiokaro'si Isaías imaekakite o'oeka:

“Ikupaka ika ḡo'imajareka Tuḡarãte ãñu: ‘Yire jiyiḡuḡapaka õñurã uḡaka najaike'omakaja, naḡuḡarõ'õḡi yire jiyiḡuḡapayeebeyurã nime.

⁷ Suḡabatirã ḡo'imajare jã'meka uḡakaja nawãrõikakakaja “Tuḡarãte jã'meka sime”, narĩrijayu. Suḡa imarĩ dakoa waḡamarĩaja yire najiyiḡuḡapayeekeḡeyu’”, kio'oeka,— nare kërĩka.

⁸ Toḡi mae, ikupaka Jesúre nare ãrĩka ate:

—Tuḡarãte jã'meka ã'mitiripẽabeyurã imarĩ, mañekiarãte mijare wãrõeka ḡuri jia mija ã'mitiripẽayu,— nare kërĩka.

⁹ I'suḡakajaoka ikupaka nare kërĩka:

* **7:3-4** Marcos explica que según las tradiciones de sus antepasados, si algo o alguien no aceptable a Dios, hubiera tocado el objeto, el objeto se quedaría mal frente a los ojos de Dios. Así que cualquier persona que utilizaría el objeto después también se pondría mal en los ojos de Dios. Entonces, lavaban todos los artículos para evitar la posibilidad de ser mal (o impuro) en los ojos de Dios.

—Mañekiarâte wārōeka takaja ā'mitiripēaokaro'si, Tuṣarâte jã'meika ja'atarika ṣuri jita-kaja oñurã mija imema.

¹⁰ Ikuṣaka Moiséte ārīka mija ĩabe: “Mipakire, mipakoreoka yi'riwa'ri jia nare mibaabe”, ārīwa'ri kio'oeka. I'suṣakajaoka, “Īrīka kipakire, kipakoreoka ba'iaja baari-jayukate majããkoṣejĩñu”, ārīwa'ri kio'oeka.

¹¹ Mija ṣuri “Mañekiarâte ikuṣaka mare wārōeka”, ārīwa'ri sayi'yurã imarĩ, ikuṣakakakapĩ jã'merijayurã: “Yipakire, yipakoreoka jeyobaaberijĩki yi'i. Ritaja yirikaika Tuṣarãro'si oyiaja ima. Iki ĩrĩkateje ṣapĩ yijeyobaarãñu”, añurãteje, “Jia nabaayu”, mija añu.

¹² “I'suṣaka ṣuṣajoairãro'si, kipakiarâte kĩarĩrĩberikoṣejĩka marã imabeyua”, mija ārĩrijayu.

¹³ I'suṣaka mija jaiyu, mañekiarâte baaroyiroka yi'yurã imarĩ, Tuṣarãrika yi'ribeyurã mija jayu. Suṣabatirãoka aṣea rĩkimakaja ima i'suṣaka mija baarijayua,— nare kērīka.

¹⁴⁻¹⁶ I'suṣaka nare ārĩtirã ṣo'imajare kiakaeka ikuṣaka nare añãokaro'si:

—Mae mija imauṣatiji yire ā'mitiritirã mija oñrĩṣũabe. Ba'arika mija ba'aikamarĩa sime ba'iaja mijare baarũjeika Tuṣarã ñakoareka. Mija ṣuṣakapĩ “Ikuṣaka yibaaye'e”, ārĩṣuṣajoatirã ba'iaja mija baariṣarea Tuṣarãte mijare ĩariṣe'yoyu,— nare kērīka.

¹⁷ I'suṣaka nare ārĩweatirã wi'itōsuarã kika wārũrimajapitiyika Jesúre nare kãkatapawa'rika mae. Wi'itōsuarã kika kãkatirã,

—Ṗo'imajare miwārōko'akaka yijare mibojajiibe,— kika wārũrimajare kire ārīka.

¹⁸ I'suṣaka napakã'ã ikuṣaka nare kērīka:

—¿Yiwārōko'a jia mija ā'mitiriwārũberiko'o bai je'e mijaro'sioka? “Ṗo'imajare ba'aikamarĩa ba'iaja nare baarũjeika Tuṣarã ñakoareka”, ñarĩko'oĩkaja ¿mija oñwārũberiko'o bai je'e?

¹⁹ Maba'aika maṣuṣaka ña'rĩjãibeyua. Maba'aika mañe'mearã takaja ña'rĩjãirijayu. Suṣabatirãoka maṣo'iaṣi ṣorirũkiaja sime,— nare kērīka.

(Suṣa imarĩ “Ritaja maba'aika jãjibaarimajimarĩka Tuṣarãte ime”, ārīwa'ri i'suṣaka nare kērīka).†

²⁰ Ikuṣakajaoka nare kibojajiika ate:

—Ba'iaja ṣuṣajoairã imarã ba'iaja baarijayurã. I'suṣaka imarã nimamaka, Tuṣarã ñakoareka ba'iaja nare sabaarũjerijayu.

²¹ I'suṣaka imarã imarĩ, ba'iaja ṣuṣajoairã najayu. Suṣabatirã “Yirũmumarĩko iko, yitĩmimarĩka ĩĩ”, ārĩrimarĩaja ba'iaja naka nabaawã'imarĩrijayu. Suṣabatirã karee'erimaja, jããrimaja, rōmikirã imariṣotojo aṣerã rōmijãka ba'iaja baarijayurã, rōmijã tĩmiarã imakoṣeirãoka i'suṣakaja baarijayurã naro'si.

²² I'suṣakajaoka aṣikate ba'irĩjia rikaika oakiyurã, ritaja dika jariwa'ririmarĩaja ba'iaja baarijayurã, ṣakirimaja, suṣabatirã nayapaika uṣakaja i'yopiṣekaja ba'iaja baarijayurã, aṣerã jia kiro'si imarijayurãte ā'mijĩairã imarã. Suṣabatirã aṣerãte ba'iaja jaijairibiyaokaro'si ṣakirika nareka jairijayurã, “Aṣerãte tērĩwa'ribaji imatiyairã yija ime”, añurã, i'suṣakajaoka Tuṣarãte yapaikakaka ṣuṣajoabekaja, waṣuju naṣuṣaka nare añu uṣakaja baarijayurã nime.

²³ Naṣuṣarõ'õṣi ba'iaja ṣuṣajoairã imarĩ, i'suṣaka ritaja nabaarijayu. I'suṣaka imarã nimamaka Tuṣarã ñakoareka ba'iaja nimarijayu,— nare kērīka.

Judiotatamarĩko imariṣotojo Jesúre ā'mitiripēaekako
(Mt 15.21-28)

²⁴ I'suṣaka kibojaka be'erõ'õ a'ritirã Tiro‡ wãmeika wejewã'tarã Jesúre eyaeka. Torã keyaeka ṣoto kareaja wi'iarã keyariyaṣakoṣeka. I'suṣaka kipuṣajoaeka imako'omakaja ṣo'imajare sōrĩtika.

† 7:19 Esta frase es una explicación o comentario de Marcos, el escritor. ‡ 7:24 Una región de gente no judío

²⁵ I'supaka simamaka sã'mitiritirã ikuparõ'õpiji ï'rãkote kipõ'irã etaeka. Satanárika ima ña'rjãikako pakó koimaeka. I'supaka komakore imamaka, kore kiwayuñarika yapawa'ri kiwãjitãji koñukuruþaeka.

²⁶ Sirofeniciaka'iakako, judíotatamaríko koimaeka. Topi mae ikupaka kire kõrka:
—Yire mijeyobaabe. Yimako Satanárika ima ña'rjãikako koime. I'supaka simamaka kopupakareka simakoþeika miþoatarika yiyapayu mae,— kire kõrka.

²⁷ I'supaka kõþakã'ã ikupaka kore kërka:
—Mae judíotatarã, yika wãrürimajaka takaja ñimarãñu ruþu. Supa imarĩ mimakore jierĩ nare ya'ritapajika, jiamarĩa naro'si simajĩñu. Ìakõrĩ je'e: I'supaka mire yibaajĩkareka þuri me'rãka ña'þibeyukajirã ba'arika ë'matirã nayaiwëkorjãka§ yiji'aika upaka nare yibaajĩñu,— kore kërka.

²⁸ I'supaka kõþakã'ã, ikupaka kire koyi'rika:
—Rita meñu, ñiþamaki. I'supaka simako'omakaja ba'arika þeatarũkia rokarã me'rãka ba'aña'ruika saba'ayu yaiwëkorjãka,— kõrka. (Ikupaka ãrĩrika i'supaka kire kõrka: “Mika wãrürimajare wãrõbaraka mimako'omakaja, kũþajĩ yire mijeyobaarãka jia yiro'si simarãñu”).*

²⁹ I'supaka kõþakã'ã ikupaka kore kërka:
—Jia miþupajoaika simamaka, i'supaka yire miyi'yu. I'supaka simamaka Satanárika imakoþeika þoyua mimakoreka mae. Supa imarĩ miwi'iarã miþe'riwa'þe,— kore kërka.

³⁰ Kowi'iarã þe'rieyatirã koþeyurũkipemarã jia jãjiko komakore þeyumaka kõieyaeka. Kopakaja Satanárika ima koreka þorikako.

Ã'mitiribeyuka imarĩ jaiwãrũbeyukate Jesúre jieka

³¹ I'tojĩrã ate Tirowejeapi Jesúre o'rika. Topi o'riwa'ritirã Sidón wãmeika wejearã keyaeka. Topi ke'rika, Decápolispi kio'rika. Supabatirã topi o'ritirã Galilea þa'warã keyaeka.

³² Torã kimaeka þoto ã'mitiribeyuka, jaiwãrũbeyuka kipõ'irã þo'imajare e'eeyaeka. Kire e'eeyatirã “Mipitaka kipo'iarã mija'aþeabe kijiiokaro'si”, kire narika.

³³ I'tojĩte ã'mitiribeyukate kire takaja aþerõ'õrã ke'ewa'rika. Torã mae kika takaja kimaekarõ'õrã ã'mitiribeyuka ã'mukoþea ï'þapë'rõtowã'tarãja kipitawãjoa kikãkataeka. Supabatirã kipitawãjoapi rijo'kaka e'etirã kirërõkakarã kirabeka.

³⁴ Supabatirã wejeþemarã yoimiatatirã, kire wayuñawa'ri Jesúre yiataeka. I'supaka baatirã ikupaka kire kërka mae:

—Epatá,— kire kërka. (Kiokapi þuri “Sawiritarũ”, ãrĩrika simaeka).

³⁵ I'supaka kërka þotojo ã'mitiribeyuka imakoþekakite ã'mitiyuka jarika. I'supakajaoka jia jaiwãrũbeyuka kimakoþekareka jia jaiki kijarika mae.

³⁶ I'supaka kire baaweatirã, þo'imaja þõ'irã etatirã ikupaka Jesúre nare ãrka:

—Aþerãte samija boþapiba'si.—

I'supaka nare kërĩrijarika simako'omakaja, jãjibaji aþerãte sanaboþarijariroyika.

³⁷ I'supaka kibaamaka jĩjimaka imawa'ri, ikupaka narika:

—Ã'mitiribeyurã, jaiwãrũbeyurãte þariji jieiki kime. I'supaka simamaka ritaja kibaaika jiiatakaja sime,— narika.

8

Cuatro mil rakamarã imaekarã þo'imajare Jesúre ji'aeka (Mt 15.32-39)

§ 7:27 Los judíos nombraron a los no judíos perros. En una manera más tierna, a ellos Jesús les refirió como perritos en este ejemplo. * 7:28 Esta frase es información añadida para ayudar los lectores entender la respuesta de ella.

¹ Torājīrā ate rīkimarāja pō'imajare kipō'irā rērīka. Kika nimekā'āja naba'arika pūrika mae. I'supaka simamaka kika wārūrimajare akatirā ikupaka nare kērīka:

² —Īrāre wayuoka ñoñu, maekarakarīmi sajaritiyu yika nima. Supa imarī naba'arika puyua mae.

³ Naba'arika puyua simamaka, “Mija pē'pē”, nare ñarījīkareka, ma'a ñe'metājirāja nakēsirabaña'rījīñu yoeḽi i'teakarā pariḽi nima simamaka. I'supaka simamaka nare yiji'ariyaḽayu ruḽu, ba'aweatirā naḽe'yaokaro'si,— kika wārūrimajare kērīka.

⁴ I'supaka kēḽakā'ā, ikupaka kire narīka:

—Pō'imajare imabeyurō'ō simamaka, marākā'ā baatirā ba'arika nare maji'awārūberijīka sime,— kire narīka.

⁵ I'supaka naḽakā'ā ikupaka kērīka:

—¿No'ojīrā ba'arika mija rikayu je'e?—

I'supaka kēḽakā'ā,

—Ī'poteñarirakato sime ḽan,— narīka.

⁶ Topi mae pō'imajare ka'iarā kiruḽarūjeka. ḽan e'erikatirā ikupaka kērīka: “Jia mibaayu Tuḽarā”, kire kērīka. Supabatirā ḽan ña'kata'ruitirā kika wārūrimajare sakījika. Īrā ritaja pō'imajare saḽibaekarā mae.

⁷ Supabatirāoka wa'imakarāka kūḽajī imaeka. Wa'ia e'erikatirā, “Jia mibaayu Tuḽarā”, kērīka ate. Supabatirā kika wārūrimajare sakipibarūjeka.

⁸ Nimaeka uḽatiji pō'imajare ba'aeka, jia ña'ḽirika najarikarō'ōjīrā. Sabe'erō'ō, Ī'poteñarirakapi'i pūruḽika kika wārūrimajare rēaeka naña'ḽika ḽiyia.

⁹ Cuatro mil rakamarā eyaerā baakōrī nimaeka saba'aekarā. Naba'aweaeaka be'erō'ō nare ke'ribojaeka.

¹⁰ I'sia be'erō'ō kika wārūrimajaka kūmuarā kijāika ate. Saḽi Dalmanutaka'iarā na'rika.

*“Maikoribeyua yijare mibaabeabe”, Jesúre narīkoḽeka
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)*

¹¹ Torā keyaeka poto kire korirā kipō'irā fariseokaka ḽuḽajoairāte eyaeka. “Ma-jēñerāka uḽakaja kibaawārūbesarākareka ‘Tuḽarāte ḽūataekakimarīka kime marīye'e’”, narīka. I'supaka simamaka ikupaka kire narīka:

—“Tuḽarāte ḽūataekaki kime”, mireka yija ārīrā, yija ĩakoribeyua yijare mibearika yija yaḽayu,— kire narīka.

¹² I'supaka naḽakā'ā ā'mitiritirā, ba'iaja ḽuḽariwa'ri jājia kiyiataeka kire yi'riberikarā nimamaka. I'supaka imawa'ri ikupaka nare kērīka:

—¿Dako baaerā maikoribeyua nare yibearika maekukukarāte yaḽayu je'e? Ritama sime, mija ĩakoribeyua mijare beabesarāki yi'i,— nare kērīka.

¹³ Supabatirā Galilea ḽa'wa i'siḽē'rōtorā kika wārūrimajapitiyika nare ki-waata'ritaḽawa'rika.

*Levadura uḽaka sime fariseokaka ḽuḽajoarika
(Mt 16.5-12)*

¹⁴ Torā Jesúka a'rikōrī wārūrimajare naba'arika ye'karirika. Supa imarī ĩrātoḽikaja ḽan narikaeka kūmuarā.

¹⁵ I'supaka simamaka mae ikupaka Jesúre nare ārīka:

—Fariseokaka ḽuḽajoarika levadura uḽaka sime. Supa imarī samija rakajebe. I'supakajaoka Herodere imakakaoka mija rakajebe,— kika wārūrimajare kērīka.

¹⁶ I'supaka nare kērīka, norīwārūberika. I'supaka kēḽakā'ā natiyiaja jaibu'abaraka ikupaka narīka:

—ḽan marikabepakā'ā, supa kēñu,— narīka.

¹⁷ I'supaka najaika Jesúre ōrīka. Sōrītirā ikupaka nare kērīka:

—¿Dako baaerã, “Pan imabeyuakaka”, mija jaiyu? ¿Yire òrĩbeyukajirã mija ime ruku bai je'e? I'supakajaoka, ¿pupajoarika òrĩpũaberitiyairãja mija ime bai?

18-19 Mija ñakoa imako'omakaja mija ñawãrũbeyu. Supabatirã ã'mukoœea mijareka imako'omakaja mija ã'mitiriwãrũbeyu. ¿I'rãpitarakato pan cinco mil rakamarã imarã po'imajare yiji'arapakakaka mija ye'kariritiyu bai je'e? ¿Naba'arapaka be'erõ'õ, piyia dikarakapi'i sajariwa'rapaka mija rëarape je'e?— nare kërĩka.

I'supaka këpakã'ã, ikupaka narĩka:

—I'põũ'puarãe'earirakapi'i yija porotarape.—

20 —I'potëñarirakato pan, cuatro mil rakamarã po'imajare yipibarapaka, naba'arape piyia saro'si, ¿dikarakapi'i sajariwa'rape je'e?— nare kërĩka.

—I'potëñarirakapi'i sapiyia yija porotarape,— kire narĩka.

21 I'supaka napakã'ã ikupaka nare kërĩka ate:

—I'supaka yi'riwãrũirã imaripotojo, ¿dako baaerã “Pan marikabeyuakaka mare kibo-jabeyu”, ãriwãrũbeyurã mija ime ruœu bai je'e?— nare kërĩka.

Betsaidawejeakaki ñakoãtimarĩka imaekakite Jesúre jieka

22 I'sia be'erõ'õ kika wãrũrimajaka Betsaida wejearã Jesúre eyaeka. Torã neyaeka poto ñakoãtimarĩkate po'imajare e'eetaeka kipõ'irã. Torã kire e'eeyatirã kire kijierika yapatiyawa'ri “Kire mirabebe”, ãparaka kire najëñeka.

23 I'supaka napakã'ã Jesúre kire tĩtiwa'rika weje a'riwa'ri pañakarã. Torã kire e'eeyatirã, rijo'kakapi kiñakoa wi'etirã, kipitaka kire kija'apeaeka. Supabatirã ikupaka kire kërĩka:

—¿Yaje miyoiyu?—

24 I'supaka kërĩka be'erõ'õ kũpajĩ kĩaũ'mueka. Supa imarĩ ikupaka kiyi'rika mae:

—Mae puritaka kũpajĩ yiyoiwa'tawa'yu. I'supaka simako'omakaja po'imajare ñiakopemaka, yapua rĩ'meika upaka oyiaja simamaka ñiayu,— kërĩka.

25 I'supaka kire këpakã'ã kiñakoarã Jesúre kipitaka ja'apeaeka ate. I'supaka kire kibaape'aeka be'erõ'õpi puri, i'rãkõ'rĩmatorãja ñakoaparaka jia warioyiaja sõipataeka kiro'si mae.

26 I'supaka kijapakã'ã ikupaka Jesúre kire ãrĩka:

—Miwi'iarã mip'e'riwa'pe, wejeapi o'pekaja puri,— kire kërĩka.

*“Jã'merũkika Tuparãte wã'maekaki mime”, Pedrote ãrĩka
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)*

27 I'sia be'erõ'õ Jesús kika wãrũrimajapitiyika a'ririñarikõrĩ, Cesarea de Filipõ wãmeika wejekoyikurirã neyarijarika. Torã ma'api na'ririñarika poto, kika wãrũrimajare ikupaka kijërĩaeka:

—Yireka pupajoatirã, “¿Maki kime”, po'imajare yireka ãñu?— nare kërĩka.

28 Topi,

—Ikupaka po'imajare mireka ãñu: “Juan po'imajare rupuko'a jũjerimaji kime”, aperiã puri, “Elías imaekaki kime”, ãñurã. Aperiã imarã, “Bikija i'rĩka Tuparãro'si bojañjirimaji imaekaki kime”, mireka nañu,— narĩka.

I'supaka napakã'ã ikupaka nare kijërĩaeka:

29 —Mija je'e, “¿Maki kime”, yireka mija ãñu?—

Topiji ikupaka Pedrote kire yi'rika:

—Mi'iji mime Jã'merũkika Tuparãte wã'maekaki,— kire kërĩka.

30 I'supaka kire këpakã'ã,

—I'supaka aperiãte mija bojapiba'si ruœu,— nare kërĩka.

*“Najããrũkikaro'siji ñime”, Jesúre ãrĩka
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)*

31 I'tojĩte ikupaka Jesúre nare wãrõũ'mueka:

—Yi'iji imaki Po'imaja Ma'mi. Bikija i'supakaja yireka Tuṣarāte ṣupajoatika simamaka, ba'itakaja jūarūkikaro'si nime. I'supaka simamaka kurarāka iṣarimarā, Moiséte jā'meka wārōrimaja, supabatirā judiorāka iṣarimarāte yire iariṣe'yotirā yire najāārūjerāñu. Supa yire nabaako'omakaja maekarakarīmi be'erō'ōjo oñia yijariṣe'rirāñu,— nare kērīka.

³² I'supaka nare sakibojaeka jia sanoñaokaro'si. I'supaka Jesúre āpakā'ā ā'mitiritirā, aṣerō'ōrā Pedrote kire e'ewa'rika. Torā mae,

—“I'supaka simarāñu”, yijare meñua mibojarika yaṣabeyuka yi'i,— Pedrote kire ārīkoṣeka.

³³ I'supaka kēpakā'ā, jorowa'ri kika wārūrimajare Jesúre ĩaeka. I'supaka nare ĩatirā ikupaka Pedrote kērīka:

—Yika wārūrimaji mima simamaka, yibe'erō'ōrā imarūkika mime. I'supaka simamaka, marākā'ā baatirā yire jā'merimajimarīka mime. Supa imarī, Satanāre jaika upakaja mijaiyu. Tuṣarāte yaṣaika upaka ṣupajoarikopakaja waṣuju ṣo'imajare yaṣaika upakaja ṣupajoaiki mime,— Pedrote kērīka.

³⁴ I'supaka kire ārīweatirā aṣerā kika wārūrimajare, supabatirā ritaja aṣerā torā imaekarāte kiakaeka. Nare rērākū'atirā, ikupaka kērīka:

—Īrīka yiriki imarika yaṣarākiro'si, kiyapaikakaka, supabatirā kirikarākakaka ṣupajoabekaja yire yi'ririṣareaja ba'iaja kijūarāñu. Ikuṣaka sime: Ba'iaja jūabaraka yaṣua tetaeka kōkeiki kiyapaika upakaja baawārūbeyuka. I'sirokaṣi ṣupajoaiki imarī, yika a'rirūkika kime.

³⁵ Ba'iaja jūabaraka reyarika yaṣaberiwa'ri “Jesúre yaṣaika upakaja baabesarāki yi'i”, āñuka oñia imajiparika tōṣobesarāki. Yire ā'mitiriṣeaiiki imawa'ri, yirika bojariroka kibojaike ā'mitiriṣe'yowa'ri najāārāki ṣuri oñia imajiparika tōṣorāki.

³⁶⁻³⁷ Īrīka oñia kima ṣoto ba'irījiareka takaja ṣupariwa'ri ritaja tōṣoiki ṣuri, kireyarāka ṣoto ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā a'rirāki. Ritaja ba'irījia tōṣoeka mirāki imariṣotojo, dako imabeyua ṣaṣi oñia imajiparika kiwapañjirūkia. Supa imarī ba'irījia kitōṣokoṣeka, dako waṣamarīaja kiro'si sajarirāñu.

³⁸ Ikuṣaka sime ĩakōrī je'e: Maekaka ṣo'imaja ba'iaja baarijayurā nima simamaka, Tuṣarāte ja'atairā nime. Mia, i'supaka imarāte ĩaika wājitāji, yire yaṣaberiwa'ri “Jesúrikimarīka nime, supabatirā kiwārōikaoka ā'mitiririyaṣabeyuka nime”, āñurāte ṣuri yiṣe'rietarāñurīmi i'supakajaoka naka ñimarāñu yiro'sioka. I'supaka naka ñimarāka simamaka “Yirirāmarīrā mija ime”, nare ñarīrāñu yiro'sioka. I'sia ṣoto Po'imaja Ma'mi imarī, Yiṣaki Tuṣarārika yaaboarikapṣi yiṣe'rietarāñu. Supabatirāoka jiiirā ángelrāka yika etarāñurā,— Jesúre ārīka.

9

¹ Ate ikupaka Jesúre nare ārīka:

—Rita sime, tērīwa'ribaji kirikaṣi Tuṣarāte jā'merūkia eyarāñu. I'supaka simamaka oñia nimañujuju, ĩrārimarā o'ōrā yika imarāte sīarāñu,— nare kērīka.

*Kika wārūrimajare ĩaeka wājitāji aṣeaja ĩoika Jesúre jarika
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Īrōtēñarirakarīmi be'erō'ō Pedro, Santiago, Juan maekarakamarāre Jesúre ṣuṣipemarā akawa'rika. Torā neyaeka ṣoto aṣeaja ĩoika Jesúre japakā'ā niaeka.

³ Kijarirooka boitakaja ya'tarika sajarika, samajūjekoṣemakaoka ṣemawa'ribaji boiya'tarika sajarika.

⁴ I'supaka Jesúre jarika ṣoto, torā Elías, Moisés imaroyikarā kipō'irā ṣemakotowirikarā. I'supaka baatirā kika najaimaka maekarakamarā kiakawa'rikarāte sīaeka.

⁵⁻⁶ I'supaka sima ĩatirā naṣupataeka. I'supaka simamaka ṣupatawa'ri, marākā'ā ārīwārūberīwa'rīji ikupaka Pedrote ārīka:

—Mia'mitipe wārōrimaji, ō'ōrā maimajīka jītaka sime. Mijaro'si maekarakawi'i p̄esiwi'ia yija baarāñu. Miriwi'i, Moisériwi'i, supabatirā Elíariwi'ioka yija baarāñu,— kire kērīka.

⁷ I'supaka kimaeka poto oko ūmakaka upaka ruira'atirā nare sarubu'ataeka. I'supaka baatirā ikupaka nare sajaika sawatopekapi:

—Ī'i, kime Yimaki. Yiwātaikiji kime. Supa imarī jia kire mija ā'mitiripēabe,— sārīka.

⁸ I'supaka nare sārīka be'erō'ō, ĩabaotaerā baakōrī ĩ'rīkaja Jesúre rīkakamapakā'ā niaeka mae.

⁹ Īmimapeparā nimaekarō'ōpi kika torā a'rikarāpitiyika Jesúre tu'ara'aeka ate. Natu'arijarika poto ikupaka nare kērīka:

—Mija ĩako'a aperedate mija boja'si. Yi'i, Po'imaja Ma'mire reyarāka simako'omakaja ōñia yijaripe'rirāka be'erō'ō aperedate samija bojarāñu,— nare kērīka.

¹⁰ I'supaka kērīka jia yi'rikarā imarī, aperedate sanabojaberika. I'supaka simako'omakaja natiyiaja p̄uri ikupaka narību'aeka:

—¿Marākā'ā āriwa'ri “Reyaripotojo ate ōñia yijaripe'rirāñu”, kērīko'o ruku?— narīka.

¹¹ I'supaka ārīkarā imarī ikupaka kire najērīaeka:

—¿Dako baaerā, “Po'imajare jā'merūkika* Tuparāte pūātaerā baarāka rupe Elías imaki mamarī etaū'murāki”, Moiséte jā'meka wārōrimajare āñu?— narīka.

¹² I'supaka napakā'ā,

—Rita sime supa nañua. Elías imaekakite baaeka upaka baarimaji etarāki mamarī. Etatirā, ritaja imatikaja nimaokaro'si ikupaka po'imajare kērīrāñu: “Koyiaja sajariwa'yu Tuparāte pūatarākire etarūkia. I'supaka simamaka Tuparāte yapaika upakaja baabaraka, kire ta'atikaja mija imabe.” Ikupeka nañua ōrīripotojo “Ketarāka potorā jia kire mabaaye'e”, po'imajare āripepajoakopeyu. I'supaka napupajoaika simako'omakaja, ikupaka kijūarāñu āriwa'ri Tuparārika bikija o'ora'aekarāte yireka ārīka: “Po'imaja Ma'mire ba'iaja ā'mika jūarāñu. Supabatirā ‘Tuparāte pūataekakimarīka mime’, āparaka po'imajare kire pe'yorāñu.”

¹³ Rita sime. Elías imaekaki upaka baarimaji etatirapaki mae. I'supaka simamaka nayapaika upakaja ba'iaja po'imajare kire baarape. I'supaka kijūarūkia upakaja āñua Tuparārika no'oeka pūñurā,— nare kērīka.

*Me'rī pupakareka Satanārika ima ña'rījāikakite Jesúre poataeka
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Torājīrā mae aperedate kika wārūrimaja pō'irā Jesúre pe'rieyaeka ate. Torā keyaeka poto kika wārūrimaja pō'irā rīkimarāja po'imajare imaeka. Supabatirā Moiséte jā'meka wārōrimajare kika wārūrimajaka okabojibu'abaraka nimamaka kīaeyaeka.

¹⁵ “Ikupearō'ōpiji Jesúre etarāñu je'e”, āripepajoabekaja imaekarā imarī, ketamaka ĩawa'ri, jījimaitakaja po'imajare jarika. Jījimaka jariwa'ri kipō'irā narīrīwa'rika kire jēñarī.

¹⁶ I'supaka po'imajare imaekarō'ōrā eyatirā ikupaka kika wārūrimajare kijērīaeka:

—¿Dakoakaka naka mija okabojiko'o?— nare kērīka.

¹⁷ I'supaka kēpakā'ā, ikupaka ĩ'rīkate po'imaja watopekapi kire yi'rika:

—Mia'mitipe wārōrimaji. Yimaki kipupakarā Satanārika ima kireka ña'rījāika imaki, supabatirāoka okamarīka kime. I'supaka imaki kimamaka, mipō'irā kire ye'era'ako'o.

¹⁸ Ikupeka kire sabaarijayu: Yimakire ba'iaja sabaaike rakakaja jājia kire saña'atarijayu. I'supaka kire sabaaike poto kirijeapi jōpotakaja poririjayua. Supabatirāoka kiofia kā'rīpaatabaraka ritikaja kijiyirijayu. I'supaka kimamaka “Yimaki pupakarā Satanārika ima ña'rījāikakite mija poatabe”, ñarīkopekoko'o mika wārūrimajare. Supa ñarīko'omakaja sanapoatawārūberiko'o,— kire kērīka.

¹⁹ I'supaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, ikupaka Jesúre ārīka po'imajare:

* 9:11 Mesías

—Yika ñoaka yibaarijayua ñarijayurã imariþotojo, “¿Yaje rita Tuþarãrikapi yijare kijey-obaatiyajĩnu ruku?”, ãñurã mija ime bai je'e ruþu. I'suþaka imarã imarĩ, yire mija ã'mitiripẽaokaro'si ¿no'ojĩrã takaja mijare yiwãrõrãñu je'e? Mae, yipõ'irã me'rĩre mija e'era'abe,— nare kẽrĩka.

²⁰ I'suþaka kẽþakã'ã Jesús põ'irã kire ne'ewa'rika. Jesúre ñawa'ri, ikuþarõ'õþiji me'rĩreka imaekakire kire tarataeka. I'suþaka kire sabaamaka, jĩrĩña'rĩtirã kitũrũeka. I'suþaka baabaraka jõþoaja kirijokopea jarika.

²¹ I'suþaka kibaamaka ñatirã ikuþaka kipakire kijẽrĩaeka:

—¿Dikarakakuri wejejẽ'rãka mimakire eyawa'yu i'suþaka kima?— kire kẽrĩka.

I'suþaka kẽþakã'ã, ikuþaka kiyi'rika:

—Kũþajĩka kimaeka þotorãja i'suþaka yimakire imaũ'mueka.

²² Īrãkurimarĩa þekaõ'toarã Satanãrika ima kire ña'atarape, suþabatirã okoarãoka kire saña'ataroyirape kire riatariyapawa'ri. I'suþaka simamaka sakaka jiewãrũiki mimaye'e, yijare miwayuñarãkareka yijaro'si kire mijiebe,— kire kẽrĩka.

²³ I'suþaka kẽþakã'ã ã'mitiriwa'ri, ikuþaka kire kẽrĩka:

—¿Dako baaerã, “Jiewãrũiki mimaye'e”, yire meñu je'e? Yire ã'mitiripẽaiki mi-marãkareka, “Dakoa ka'wisika imabeyua miro'si”, yire merĩrãñu,— kire kẽrĩka.

²⁴ I'suþaka kẽþakã'ã ã'mitiritirã, ikuþaka kipakire ãrĩka:

—“Yimakire kijiejĩñu je'e aþeyari”, ãrĩwa'ri mire ña'mitiripẽayu. Suþa imarĩ jibaji mire ña'mitiripẽaokaro'si yire mijeyobaabe,— akasererikapi kire kẽrĩka.

²⁵ I'suþaka jaibaraka Jesúre imaeka þoto rĩkimabaji þo'imajare naþõ'irã rĩrĩra'amaka kĩaeka. Rĩkimarãja ni'tamaka kĩaekarãre kipõ'irã etabeyukaji ikuþaka Satanãrika ima kẽrĩka:

—Mia'mitiþe, þo'imajare okamarĩa imaerã, ã'mitiribeyurã nimaokaro'sioka nare imarũjeiki mimamaka me'rĩ þuþakareka mire yiporirũjeyu. Suþabatirã aþekurioka kireka miña'rĩjãibesarãñu,— sakẽrĩka.

²⁶ I'suþaka kẽþakã'ã ã'mitiriwa'ri tĩmarĩji akasererikapi, tararikaþitiyika kire sariaña'taeka. Suþa kire baatirã kipuþakareka ña'rĩjãikakite þorika mae. Kiporitapeka be'erõ'õ þuþaririkaki upaka me'rĩte jarika. Toþi kire ñatirã, “Kopakaja jĩrĩka kimajaka ime”, þo'imajare ãrĩka.

²⁷ I'suþaka narĩko'omakaja kipitakapi kire ñi'atirã Jesúre kire baimi'mataeka. Ikuþaka kire kibaaeka þotojo jia rĩkamañuka kijarika mae.

²⁸ I'sia be'erõ'õ wi'iarã Jesúre kãkawa'rika. Torã kika wãrũrimajaka takaja kimaeka þoto ikuþaka kire narĩka:

—¿Dako baaerã yija þuri Satanãrika ima þoatawãrũberiko'orã je'e?— kire narĩka.

²⁹ Toþi ikuþaka nare kiyi'rika:

—Tuþarãte takaja jẽñetirã, i'suþaka ima mija þoatawãrũrãñu. Ikiþi takaja sime i'suþaka baawãrũrika, dakoa imabeyua aþea,— nare kẽrĩka.

“Najããrũkika ñime”, ãrĩwa'ri Jesúre nare bojaeka ate

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰⁻³¹ Toþi no'rika þoto Galilea ka'iarã a'ririþaparaka kiwãrũrimajare kiwãrõrijarika. Nare wãrõbaraka kimaekarõ'õ þo'imajare õrĩrika kiyapaberika. Ikuþaka nare kiwãrõeka:

—Īrĩka imaki yire bojajããrũkika þo'imajare yire ñi'aokaro'si. Þo'imaja Ma'mire ñi'atirã, najããrãñu. Suþa yire nabaako'omakaja maekarakarĩmi be'erõ'õ õñia yijariþe'rĩrãñu,— nare kẽrĩka.

³² I'suþaka nare kijaibojarijarika kika wãrũrimajare õrĩwãrũberika. Sõrĩwãrũberiripotojo, “Õrĩþũawãrũbeyurã mija ime ruþu bai je'e, mare kẽrĩjĩñu aþeyari”, ãrĩþuþajoawa'ri kire sanajẽrĩberika.

“¿Maki imaki makaki maro'si imatiyarũkika?”, ãparaka natiyiaja Jesúka wãrũrimajare jaibu'aeka

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Topi no'riwa'rika Capernaúm wejearã neyaeka. Torã eyatirã wi'iarã nakãkaeka. Wi'itõsiarã nimaeka poto, ikupaka nare kijẽriaeka:

—Ma'api mai'tarijariko'o poto ¿dakoakaka mija jaibu'arijariko'o?— nare kẽrika.

³⁴ I'supaka kẽriko'omakaja, kire nayi'riberika. “¿Maki imaki ruku imatiyaiki?”, ãrĩwa'ri ma'api i'tarijaparaka najaibu'arijarika kire nabojaribi'aeka.

³⁵ Kire nayi'ribepakã'ã, yurupatirã kika wãrũrimajare kiakaeka.

—Ĩrĩkate imatiyaiki imariyaparãka, “Yipemawa'ribaji imarã aperã”, ãrĩwa'ri dako okamirãmarĩaja ritaja po'imajaro'si ba'irabejirimaji kimarãñu,— nare kẽrika.

³⁶ Supa imarĩ nawatopekarã imaekaki me'rĩre e'erikatirã ikupaka nare kẽrika:

³⁷ —Ĩĩ me'rĩ imatiyaikimarĩka kime. I'supaka kimako'omakaja, yire yi'riwa'ri ĩrĩkate jia kire baajĩka, jia yire baarika kopakaja i'supaka kire kibaayu. Supabaawa'ri yire pũataekakiteoka i'supakaja baaiki kime,— nare kẽrika.

“Ba'iaja maka imabeyuka puri majeyomaki kime”, Jesúre ãrĩka

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Ikuþaka Juanre kire bojaeka:

—Wãrõrimaji, miwãmeapi Satanãrika ima poatarapakire yija ĩarape. Maka imako-ribeyuka kimarape. Satanãrika ima poatarika mijã'meberikaki kimamaka, “I'supaka mibaa'si”, kire yija ãrãpe,— Juanre kire ãrĩka.

³⁹ Supa kire kẽpakã'ã, ikupaka kiyi'rika:

—Jia kibaarape. I'supaka baaikite mija jãjibaa'si. ĩrĩka yire ã'mitiripẽawa'ri maiko-ribeyua kibaabeaika be'erõ'õ ba'iaja yire jaiyuyebeyuka kime.

⁴⁰ Ba'iaja mare baabeyuka imarĩ, maka imatikaki upakaja kime.

⁴¹ Rita mijare yibojayu. Yirirã mija imamaka ĩawa'ri mijare jeyobaaikika jia jĩjimaka Tuþarãte imarãñu. Okoa kũpajĩ kisĩarãka ãrĩwa'ri þariji “Jiika kime”, Tuþarãte kireka ãrĩrãñu. I'supaka kibaaika wapa jia Tuþarãte kire jeyobaarãñu,— nare kẽrika.

“Ba'iaja baarika rakajekaja mija imabe”, ãrĩwa'ri Jesúre nare wãrõeka

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Me'rĩre ĩatirã ikupaka nare kẽrika:

—Me'rãrĩjaka ima upaka yire yi'yurãte imarijayu. Supa simamaka, ba'iaja nare baarũjeikite jimarĩa ba'iaja Tuþarãte kire baarãñu. I'supaka kijũakoreka apikate ba'iaja kibaarũki ruþubaji, ãta jo'baka kiwãmuarã ji'abaatirã kire naña'metarikareka jia sima-jããeka kiro'si.

⁴³⁻⁴⁴ Ba'iaja baarika mija ja'atabe. ĩakõrĩ je'e: Mija þitakaþi ba'iaja mija baarijariye'e samija toata'tabe saþi ba'iaja mija baakoreka. Mija þitaka ĩ'rãpẽ'rõto imabepakã'ã jiamarĩa mijaro'si simakoþeko'omakaja Tuþarã þõ'irã mija a'rirãñu. ĩ'þapẽ'rõto þitaka mijareka imamaka, ba'iaja mija baaika, tẽrĩwa'ribaji ba'iaja mijaro'si simarãñu ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã mija a'rirũkia. Þeka jũ'rẽika yaribeyua ima torã.

⁴⁵⁻⁴⁶ Mija ũ'þuapi ba'iaja mija baarijariye'e ĩ'rãpẽ'rõto mija toata'tabe. Mija ũ'þua ĩ'rãpẽ'rõto imabepakã'ã jiamarĩa mijaro'si simakoþeko'omakaja Tuþarã þõ'irã mija a'rirãñu. ĩ'þapẽ'rõto mija ũ'þua imamaka, ba'iaja mija baaika tẽrĩwa'ribaji ba'iaja mijaro'si simarãñu ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã mija a'rirũkia.

⁴⁷ Mija ñakoapi ba'iaja mija baarijarirãkarekaoka samija e'etabe. Mija ñakoa ĩ'rãpẽ'rõto imabepakã'ã jiamarĩa mijaro'si simakoþeko'omakaja Tuþarã þõ'irã mija a'rirũkirã mija jarirãñu. ĩ'þapẽ'rõto mija ñakoa imamaka, ba'iaja mija baaika tẽrĩwa'ribaji ba'iaja mijaro'si simarãñu ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã mija a'rirũkia.

⁴⁸ Þeka jũ'rẽika yaribeyua ima torã. Supa imarĩ jimarĩa naþo'ia bekoa ba'arijarirãka.

⁴⁹ Mae imarã þo'imaja ba'iaja jũapatarũkirã nime. “Þekapi mooika be'erõ'õ rakajekaja maimaye'e”, ãrĩwãrũirã mija ime. I'supakajaoka ba'iaja jũakoritirã, ba'iaja baarika mija ja'atarãñu, jũibaji Tuþarãte ã'mitiripẽaokaro'si.

⁵⁰ Mija ãbe. Ba'arika yukiraika simamaka jia sajayu. I'supaka simako'omakaja okaka sima sawayu þoto þuri, marãkã'ã baatirãoka okaka samabaawãrũbeyu ate.† I'supaka simamaka sataarikaja sime i'tojĩrã. Yukira þupajoatirã, yukira majããmaka jia maba'arika jayu upaka jia mija baabu'aikapi ãrĩwa'ri jũibaji imarã mija jarirãñu. Suþa imarĩ Tuþarãte yaþaika upakaja baarija'atabekaja mija imarijape dakoa okamirãmarĩaja mija imaokaro'si,— nare kãrĩka.

10

*“Mija rõmia taabekaja”, ãrĩwa'ri Jesúre nare wãrõeka
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Capernaúm wejeapi imatirã Judea ka'iarã Jesúre a'rika. A'ririjarikõrĩ, torã eyatirã Jordán wãmeiria kiwaata'rika. Aþeþẽ'rõtorã keyaeka þoto, rĩkimarãja þo'imajare kipõ'irã rãrĩka ate. Neyairõ'õrãja, nare kiwãrõrijariroyika upakaja nare kiwãrõeka.

² Þo'imajare wãrõbaraka kimaeka þoto fariseokaka þupajoairãte kipõ'irã etaeka. “Jia kiyi'riwãrũberirũ”, ãrĩwa'ri ikupaka kire najãrĩaeka:

—¿Ïmirĩji kirũmure kija'ataika, ba'iaja baarika sime bai?— kire narĩka.

³ I'supaka napakã'ã ã'mitiritirã ikupaka nare kiyi'rika:

—¿Marãkã'ã Moiséte mijare jã'meka je'e?—

⁴ I'supaka kãþakã'ã ã'mitiritirã, ikupaka kire nayi'rika:

—Ikupaka simaeka Moisés imaroyikakite bojaeka: “Ïrĩkate kirũmure taarika yaþajĩka, þapera kio'ojĩñu. ‘Mire yitaaerã baayu’, ãrĩwa'ri þapera o'oeka kore ïjiweatirã naja'atabu'ajĩñu”, Moisés imaekakite ãrĩka,— fariseokaka þupajoairãte ãrĩka.

⁵ I'supaka napakã'ã ã'mitiritirã, ikupaka nare kãrĩka:

—Tuþarãte ã'mitiripẽarika yaþaberikarã mija ñekiarãte imamaka i'supaka Moiséte naro'si so'oeka. I'supakajaoka sime mijaro'si.

⁶⁻⁷ I'supaka kibaaeka simako'omakaja þo'imajare kipo'ijiaeka þotorãja “Ïmirĩji supabatirã rõmoreoka Tuþarãte þo'ijiaeka. Suþa imarĩ rõmie'etirã kiro'siji ïmirĩjite imarãñu koka. I'supaka simamaka kipakiarãre kõrõtapatirã kipupayariji kimarãñu koka mae.

⁸ I'supaka imaki imarĩ kirũmuka þuri rakakaja þupajoabeyurã najayu mae. Ïþarã imariþotojo ï'rĩka upakaja sime napupaka”, ãrĩwa'ri sabojayu Tuþarãrika o'oeka þapera þũñurã.

⁹ “I'supaka nimarũ”, Tuþarãte ãñua simamaka, mija rõmia taabekaja mija imabe,— nare kãrĩka.

¹⁰ Wi'iarã kãkawa'ritirã kijaikakaka kika wãrũrimajare kire jãrĩaeka.

¹¹ I'supaka napakã'ã ikupaka nare kiyi'rika:

—Mamarĩ kirũmu imaekakote ja'atitirã aþeko ke'ekopeiko kirũmumarĩko koime Tuþarã ñakoareka. Kirũmumarĩkoteje kiwã'imañua mamarĩkako kirũmutakore ba'iuþakaja baawa'ri i'supaka kibaayu.

¹² I'supakajaoka sime rõmo kotĩmite ja'atitirã aþikaka kotĩmiarikopeiki kotĩmimarĩka kime Tuþarã ñakoareka. Kotĩmitakimarĩkaka kowã'imañua simamaka mamarĩkaki kotĩmitakire ba'iuþakaja baawa'ri i'supaka kobaayu,— Jesúre nare ãrĩka.

*“Me'rãka yipõ'irã i'tairãte mija jãjibaa'si”, Jesúre ãrĩka
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

† **9:50** Frecuentemente, la sal de la región no era pura, sino que fue mezclada con otros minerales. Si la sal se retiraría por la humedad, los minerales sin sabor que se quedarían, no servirían para la comida.

¹³ Jesús p̄ō'irā me'rāka p̄o'imajare e'era'aeka. “Nare rabebaraka ‘Jia nare mibaabe, Tuṕarā’, āṕaraka naro'si kijēñerū”, āñṕupajoawa'ri kip̄ō'irā me'rāka ne'ewa'rika. I'suṕaka nabaamaka ĩatirā, ikupaka Jesúka wārūrimajare nare ārīka:

—Jesúre najo'akoreka, kip̄ō'irā nare mija e'era'a'si,— p̄o'imajare narīka.

¹⁴ I'suṕaka napakā'ā ā'mitiritirā Jesúre boebarika. I'suṕaka imawa'ri kika wārūrimajare ikupaka kibojaeka:

—Yip̄ō'irā me'rāka etarika mija jājibaa'si. Jiṕuparāte jia ā'mitirip̄ēairā nime me'rāka. Nimaupaka yire ā'mitirip̄ēairāte jia Tuṕarāte imaruputarāñu.

¹⁵ Rita mijare yibojayu. Me'rārījaka jia yi'yuaakaka ṕupajoatirā Tuṕarāte jia mija yi'ririjarijñu. I'suṕaka yi'ribeyurāte ṕuri Tuṕarāte e'etoribesarāñu kijā'merūkirāro'si imarāñurāte,— kika wārūrimajare kērīka.

¹⁶ I'suṕaka nare āñweatirā me'rīre ke'erikaeka. Ke'erikaeka rakamarāre narupuko'arā kipitaka ja'aṕeatirā ikupaka kērīka: “Jia nare mibaabe”, āṕaraka Tuṕarāte naro'si kijēñeka.

*Īrīka niñerū ba'ipite Jesúka jairī eyaeka
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

¹⁷ Topi Jesúre a'rirā baaeka ṕoto kip̄ō'irā ĩrīka ĩmirījite rīrīeyaeka. Jesús wājītāji ñukurupatirā ikupaka kire kērīka:

—Jiitaki mime wārōrimaji. Tuṕarāka oñia ñimajipariyapayu. I'suṕaka imaokaro'si ¿marākā'ā yibajjñu ruku?— kire kērīka.

¹⁸ I'suṕaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, ikupaka kire kērīka:

—¿Dako baaerā, “Jiitaki mime”, yire meñu je'e? Tuṕarā ĩrīkaja imaki jiika.

¹⁹ Tuṕarāka oñia imajiparika miyaparākareka kijā'meika upakaja miyi'ririjape. Ā'mitirikōrī je'e: “Ṕo'imaja jāābekaja. Rōmika imako'omakaja, aṕekoka wā'imarībekaja. Karee'erimarā sime. ‘Ba'iaja kibaarape’, āṕaraka waṕuju aṕerāte bojapakibekaja. Ṕo'imajare ba'iaṕiji ṕakitirā naniñerū mija ē'ma'si. Miṕaki, miṕakoreoka jia mija ā'mitirip̄ēabe”, āṕaraka sabojayu Tuṕarā majaropūñurā o'oeka. I'sia oñuka mime,— kire kērīka.

²⁰ I'suṕaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, ikupakā'ā kire kērīka:

—Mia'mitipe wārōrimaji. Tuṕarāte jā'meika ōrīwa'ri yime'rārīrāja jia sayi'ririjarikaki ñime,— kire kērīka.

²¹ I'suṕaka kēpakā'ā ā'mitiriwa'ri, Jesúre kire wayuñeaka mae. Suṕa imarī ikupaka kire kērīka:

—Īrāba'ikaka mibaarika jariwa'yua ruṕu. Miba'irījia aṕerāte mijipatabe sawaṕa tōṕoerā. Suṕabatirā wayuoka baairāte samijibe. Suṕa mibaarākareka Tuṕarā p̄ō'irā eyatirā rīkimabaji sawaṕa mitōṕorāñu. Suṕa imarī ñañu upakaja miyi'rirāka be'erō'ōṕi yika wārūrimaji imaokaro'si mi'tabe,— kire kērīka.

²² I'suṕaka kire kēpakā'ā ā'mitiritirā, rīkimakaja ba'irījika imaki imarī, ba'iaja kipupariwa'rika.

²³ Ke'rika be'erō'ō kika wārūrimajare ĩatirā ikupaka Jesúre ārīka:

—Rīkimakaja ba'irījia rikairāro'si “Tuṕarāte takaja yi'riwa'ri kiyapaika upakaja yibaarāñu”, āñṕupajoarika ka'wisika sime,— nare kērīka.

²⁴⁻²⁵ I'suṕaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, marākā'ā marīwārūberijika naro'si simaeka. I'suṕaka nimamaka ikupaka nare kibojaeka ate:

—Mija ā'mitipe yijeyomarā. “Ritaja Tuṕarāte yapaika upakaja yibaaye'e”, āñtīrā kirirā najayaokaro'si ka'wisitaka sime p̄o'imajaro'si. Ā'mitirikōrī je'e: Camello jo'baki imarī, ṕerupota kopea kiwaṕu'ribeyu. I'suṕakajaoka “Ñiṕamaki kimamaka, Tuṕarāte takaja yapaika upaka yibaarāñu”, rīkimaka ba'irījia rikairāte āñwārūbesarāñu,— kērīka.

²⁶ I'suṕaka kēpakā'ā ā'mitirikoriberikarā imarī, natiyiaja jaibu'abaraka ikupaka narīka:

—I'supaka simarākareka maki Tuḡarāka ōñia imajiparūkika imabeyuka mirākiyu,— narīka.

²⁷ I'supaka nimamaka ĩatirā ikupaka Jesúre nare bojaeka:

—Naḡupayariji tārībeyurā ḡo'imaja. I'supaka simako'omakaja kire yi'yurāte Tuḡarā ḡō'irā a'rirūkia, ritaja baawārūiki kimamaka,— nare kērīka.

²⁸ Supa kēpakā'ā, ikupaka ḡedrote kire yi'rika:

—Jia mia'mitiḡe. Yija ba'irījia ja'ataraparā imarī, mika yija imarijayu,— kire kērīka.

²⁹⁻³⁰ Toḡi ikupaka kire kiyi'rika:

—Rita mijare yibojayu. Aḡerāte Tuḡarārika bojarī a'yurā, narīrāre ja'atawa'rirāñurā. Nabe'erō'ōkarā, naḡaki, naḡako, namakarā, nawi'ia supabatirā narioaoka naja'atawa'ririjarirāñu, yirika bojariroka bojarī na'ririjarirāka ḡoto. Yirirā imarī yirika bojaokaro'si narīrāre ja'atawa'yurāte, jia Tuḡarāte baarāñu. Maekaka ritaja rikabaraka nima rīkimabaji Tuḡarāte nare ĩjirāñu. Wi'ia, rioa, nabe'erō'ōkarā, naḡakoarā supabatirā rīkimarāja makarāritiirā nimaerā Tuḡarāte nare ja'atarāñu. I'supaka simako'omakaja yire na'mitiripēaika simamaka ba'iaja aḡerāte nare baarāñu. I'supaka naro'si simarāka simako'omakaja ōñia imajiparika Tuḡarāte nare ja'atarāñu.

³¹ Rīkimarāja maekaka imatimarimaja imakoḡeirā, Tuḡarā ḡō'irā neyarāka ḡoto imatiyabeyurā najarirāñu. Aḡerā rīkimarājaoka maekaka imatimarimajamarīrā imarā, Tuḡarā ḡō'irā neyarāka ḡoto imatiyairā najarirāñu,— nare kērīka.

“Najāārūkika ñime”, ārīwa'ri Jesúre nare bojaeka ate

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² I'supaka nare kērīka be'erō'ō Jerusalénrā eyairō'ōrā imaeka ma'aḡi na'rika. Torā a'ririjaparaka kika wārūrimajare kiruḡutawa'rika. Kibe'erō'ōḡi a'paraka ikupaka na-jaiḡu'arijarika: “¿Dako baaerā kiruḡu wayuḡi'ribekaja Jerusalénrā ke'yu?”, narīka. Kibe'erō'ōḡi ĩ'tarijarikarā ḡo'imaja ḡuri jimarīa ba'iaja ḡuparikoḡekarā. I'supaka nimamaka ĩatirā, kika wārūrimajaka takaja jaiokaro'si, ḡo'imajamatorā nare ke'ewa'rika. Torā eyatirā “Ikupaka simarāñu”, ārīwa'ri nare kibojaeka ba'iaja kire nabaariwā'imarīrā baaekakaka.

³³ —Jia mija ā'mitiḡe. Jerusalénrā ma'rirā baayu. Torā ĩ'rīka imaki ḡo'imaja Ma'mire bojāārūkika. I'supaka kibaamaka kurarāka ĩparimarā ḡō'irā, supabatirā Moiséte jā'meka wārōrimaja ḡō'irāoka yire ne'ewa'rirāñu. Supa imarī yire ne'etorirāka ḡoto “Majāārūkika kimarū”, yireka narīrāñu. Supabatirā “Āja'a, kire mija jāābe”, ārīwa'ri judiotatamarīrāte yire nijirāñu.

³⁴ Supabatirā ba'iaja yire naḡo'imajī'rīrāñu. I'supakajaoka yire narijo'kaḡaterāñu. Ajeaḡi yire naḡajerāka be'erō'ō yire najāārāñu. I'supaka nabaako'omakaja, maekarakarīmi be'erō'ō ōñia yijariḡe'rīrāñu,— nare kērīka.

Santiago Juanḡitiyika “Ikupaka yija yaḡayu”, ārīwa'ri Jesúre najēñeka

(Mt 20.20-28)

³⁵ Toḡi Zebedeo makarā Santiago, Juanḡitiyika Jesús ḡō'irā eyatirā, ikupaka kire narīka:

—Mia'mitiḡe wārōrimaji. Mire yija jēñeika miyi'ririka yija yaḡayu,— kire narīka.

³⁶ I'supaka kire naḡakā'ā, ikupaka kiyi'rika:

—¿Marākā'ā mijaro'si yibaarika mija yaḡayu?—

³⁷ I'supaka kēpakā'ā ikupaka kire narīka:

—ḡemawa'ribaji wejeareka ritaja ḡo'imajare mijā'merāñurīmi seyarāka ḡoto ikupaka yijare mibaarika yija yaḡayu: ĩ'rīkate ritapē'rōto, aḡikate kākoḡē'rōtoḡi yijare miruḡarūjebe mire jeyobaabaraka yija imaokaro'si,— kire narīka.

³⁸ I'supaka naḡakā'ā, ikupaka nare kērīka:

—Yire mija jēñekoḡeikakaka jia ōrīwārūbeyurā mija ime. Ba'iaja ḡo'imajare yire jūarūjerāñu. Yijūarāka upakaja jūaokaro'si ¿yaje mija rakajeḡāwārūjīñu je'e mijaro'sioka?— nare kērīka.

39 —Ā'ā, rakajepāāwārũjĩñurā yija,— kire narĩka.

I'supaka napakā'ā ikupaka nare kērĩka:

—Rita mijare yibojayu. Ba'iaja yijũarāka upakaja ba'iaja mija jũarāñu mijaro'sioka.

40 I'supaka simako'omakaja mija yapaika upaka mijare ñimarũjewārũbeyu. Ritapē'rōto, kākopē'rōtorā yika ruṣarũkirāte Yipaki Tuṣarāte wā'marāñu,— nare kērĩka.

41 I'supaka kire narĩka, aṣerā Jesúka wārũrimaja ĩ'ṣapitarakamarā imaekarāte ā'mitirika. Suṣa imarĩ Santiago, Juanre ā'mitiritirā, “ ‘Aṣerāte tērĩwa'ribaji yija ime’, noñu ruku”, ārĩwa'ri naboebarika.

42 I'supaka nimamaka ĩatirā, nare akatirā ikupaka Jesúre nare ārĩka:

—Ritaja wejekarā ĩparimarā naṣo'imajare jājiapĩ jā'merijayurā, nayapaika upakaja nare baawā'imaparaka. I'supaka nare nabaaike õñurā mija ime.

43 Mija ṣuri, nuṣaka imabekaja. Yirirā imarāro'si ikupaka sime: Mija watopekarā ĩṣi imariyapaiki, “Ikupaka ṣo'imajare yapaayu”, ārĩwa'ri nayapaika upakaja aṣerāte jia kibaajĩkareka jia sime.

44 Imatiyarimaji imarika yapaiki ṣuri, aṣerāte kijeyobaajĩkareka jia sime. I'supaka imawa'ri naro'si ba'irabeĩjirimaji upakaja kiba'iraberijarijĩkareka jia sime.

45 I'supaka simamaka, Ṕo'imaja Ma'mi ñimako'omakaja “Yiro'si ṣo'imajare ba'irabeĩjirũ”, ārĩwa'rimarĩa õ'õrā yi'taeka. I'supaka imabekaja ṣo'imajare jeyobaarimaji imaokaro'si õ'õrā yi'taeka. Suṣa imarĩ ba'iaja nabaaike wapa naro'si reyarĩ õ'õrā yi'taeka,— nare kērĩka.

Bartimeo ñakoa Jesúre jieka

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Jesús kika wārũrimajapitiyika Jericó wejearā nimaeka be'erõ'õ, toṣi na'rika rĩkimarāja aṣerāpitiyika. Naka ke'rika ma'arijerā ĩabeyuka Timeomaki, Bartimeore ruṣaeka. Wayuoka baaiki imarĩ, niñerũ aṣerāte kijēñeroyika.

47 “Jesús Nazaretkaki o'yuka”, napakā'ā ā'mitiritirā jājia akasererikaṣi ĩabeyukate kire akaeka.

—Mia'mitiṣe Jesús. ĩṣi David imaekaki riṣarāmi mime. Ritaja ṣo'imajare mijā'meokaro'si Tuṣarāte wā'maekaki, yire miwayuĩabe,— ĩabeyukate kire ārĩka.

48 I'supaka kiakaserekena ā'mitiriwa'ri, rĩkimarāja ṣo'imajare kire wapeka “Mi-akaserea'si”, āṣaraka. I'supaka narĩkoṣeko'omakaja jājibaji kiakasereka.

—Mia'mitiṣe David riṣarāmi. Yire miwayuĩabe,— kire kērĩka.

49 I'supaka kiakasereka ā'mitiritirā, Jesúre tuiĩkaeka mae.

—Kire mija akabe yipõ'irā ki'taokaro'si,— ṣo'imajare kērĩka.

Suṣa kēṣakā'ā ĩabeyukate nakaeka.

—Okajājia mijape. Suṣabatirā mimi'miriĩkabe. Jesúre mire akayu,— ṣo'imajare kire ārĩka.

50 I'supaka napakā'ā ā'mitiritirā, ṣemakato kijariroaka e'etatirā, mi'maari ñojimarĩji Jesús ṣõ'irā ke'rika.

51 Kipõ'irā keyaeka ṣoto, ikupaka Jesúre kire ārĩka:

—¿Marākā'ā mire yibaarika miyapaayu?—

—Mia'mitiṣe wārõrimaji. Jia ĩaiki yire mijariṣe'rirũjerika yiyapaayu ate,— kire kērĩka.

52 I'supaka kēṣakā'ā, ikupaka kire kiyi'rika:

—Yire ā'mitiriṣe'awa'ri “Jesúre yire jierāñu”, merĩṣuṣajoamaka, mire yijieyu mae,— kire kērĩka.

I'supaka kērĩka ṣotojo ĩabeyukate yoiki jarika mae. Suṣa imarĩ,

—Miṣe'ririyaṣaye'e, miṣe'ṣe mae,— Jesúre kire ārĩka.

I'supaka kērĩko'omakaja Jesús be'erõ'õ ĩabeyuka imakoṣekakite a'rika.

11

*Jerusalénrã Jesúre eyaeka**(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹⁻² Jerusalén i'tara'arĩ Olivos wãmeika ñimakarã neyaeka. Torã ñ'paweje wejea imaeka. Betagé, Betania wãmeika simaeka. Jerusalén koyikurirã eyatirã, ikupaka kika wãrürimaja ñ'parãte kërĩka:

—Marupurõ'orã imawejearã mija a'pe. Torã burrowëko makarãka ñ'rĩka ji'apããeka mija tõporãñu. Ni'ĩ'rĩkaoka pò'imajire marĩpeikoribeyuka kime ruðu. Kire kutetirã, kire mija e'era'abe.

³ Apeãte mijare jërĩamaka: “¿Dako baaerã kire mija e'ewa'yu?”, narĩrãka, ikupaka mija yĩ'pe: “Maiþamakire kire yaþayu. Suþa imarĩ sayija e'ewa'yu. Ñojimarĩji sakĩpe'atarãñu ate”, ãrĩwa'ri nare mija bojabe,— nare kërĩka.

⁴⁻⁵ I'supaka kërĩka ã'mitiritirã, na'rika. Torã eyatirã ma'arã burrowëko makarãka niatõpoeaka. Kopereka wã'tarã naji'apããekaki kimaeka. Kire tõpotirã kire nakuteka. I'supaka nabaamaka ñatirã torã imaekarãre ikupaka nare jërĩaeka:

—¿Dako baaerã burrowëko makarãka mija kuteyu?— narĩka.

⁶ I'supaka napakã'ã ã'mitiritirã, Jesúre nare ãrĩrũjeka upakaja nare nayi'rika. Suþa imarĩ “Jee, samija e'ewa'pe”, narĩka burrowëko ba'iparã.

⁷ Suþa imarĩ Jesús pò'irã sane'ewarika. Suþabatirã sayapãia nacamisa þemarã nataþiaekapi burrowëko makarã þemarã napa'aeka. Sapa'aweatirã ne'eeyaeka potojo sapemarã kimarĩro'ika.

⁸ Rĩkimarãja pò'imaja sayapãia þemakato e'etatirã ke'rika wãjitãji sanajitapãþeka. “Yija ñþamaki mime”, ãrĩwa'ri i'supaka nabaeka jiyiþupaka kire õrĩwa'ri. Apeã wejeriþũñua e'etirã ja'apãþekarã ke'rika wãjitãji.

⁹ Suþa imarĩ Jesúre ruþutaekarã, kibe'erõ'õ imaekarãoka jimarĩ najiivarika jĩjimaka imawa'ri.

—“Jiitaki kime Tuþarã!”, pò'imajare ãrĩrũ. ¡Mare kijã'meokaro'si Maiþamakite þũataekakire etayu! Jia Tuþarãte kire baarũ ãrĩwa'ri.

¹⁰ Mañeki David imaekaki riþarãmite etayu mae. Suþa imarĩ jia maro'si sime Tuþarãte maro'si þũataekakipi ãrĩwa'ri. I'supaka kibaamaka “Tuþarã, mabo'ikakuripi imaki, tẽrĩwa'ribaji jiika mime”, nimaupatiji pò'imajare ãrĩrũ,— ãrĩwa'ri najaika jĩjimaka imawa'ri.

¹¹ I'supaka nañuju Jerusalén wejearã Jesúre eyaeka. Torã eyatirã Tuþarãte jiyiþupaka õrĩriwi'iarã kikãkaeka. Torã kãkatirã ritaja kãþibataeka. I'sia be'erõ'õ sarã'irã baamaka, Betaniarã kipe'riwa'rika, ñ'põũ'þuarãe'earirakamarã kika wãrürimajapitiyika.

*Rikamarĩjũki simariþareaja Jesúre higuera kumuþurika**(Mt 21.18-19)*

¹² Apeãmi Betaniawejeapi no'riwa'rika. O'riwa'ritirã na'ririþarika poto Jesúre kẽsirabaeka.

¹³ Yoepi higuera wãmeika õteriki ritajũkia õimaka kãkaeka. Jia þũñuijũki sõimaka “Rĩkimakaja rikaika sime je'e”, kẽriþupajoeka.* I'supaka simako'omakaja sawã'tarã eyatirã sapũñutakaja simamaka kãkaeka. Rikamarĩ simaeka, sarikayu jẽ'rãmarĩ simaeka imarĩ.

¹⁴ Rikamarĩjũki simamaka ñatirã, ikupaka sakẽrĩka:

—Aþekurioka mirika pò'imajare ba'arũkimarĩ mimarãñu,— ãrĩwa'ri sakikumupurika. I'supaka kijaika kika wãrürĩate ã'mitirika.

*Tuþarãte jiyiþupaka õrĩriwi'iaþi waruarimaja suþabatirã wapañjirimajare Jesúre þoataeka**(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹⁵ Ate Jerusalénwejearã eyatirã Tuþarãte jiyiþupaka õrĩriwi'ipẽte imaekarõ'orã kikãkaeka kika wãrürimajapitiyika. Torã kãkaeyatirã waruaparaka, wapañjibaraka

* **11:13** La apariencia de muchas hojas señala que la higuera carga higos no maduros, pero comestibles.

imaekarāte kīaeka. Supabatirā aḡetatarārika niñerū o'ae'ebaraka imaekarāte ĩatirāoka nare kiḡoataeka. Niñerū o'arimajare naniñerū ḡeatarūkirō'ō kituriña'rupateka. Supabatirāoka niñerū e'eokaro'si okoiḡakoa† ĩjirimaja ruḡarikūmua kituriña'rūeka.

¹⁶ I'supakajaoka, “Tuḡarāte jiyiḡupaka ōrīriwi'ipēteḡi koyikuriġi sime”, āriwa'ri ba'irġija ne'ewa'riroyikarō'ōḡi nare sake'ewa'rirūjeberika.

¹⁷ Supabatirā ikupaka ḡo'imajare kiwārōeka:

—Kimajarōḡūñurā o'oekarā ikupaka Tuḡarāte bojayu: “Ritaja tatarāte yika jaiokaro'si narērīrūkiwi'i simarāñu yiwi'ia”, āriwa'ri sabojayu Tuḡarārika o'oeka. Supa imarġi torā ba'irġija ĩjiritā niñerū e'ebaraka mija ima kareba'arimaja wi'i upaka samija baayu,— nare kērīka.

¹⁸ I'supaka kēḡakā'ā ā'mitiritirā, “¿Marākā'ā baatirā kire majāāġiñu?”, kurarāka ĩḡarimarāre āriḡupajoaeka, Moiséte jā'meka wārōrimajaoka. “ġiitaka kiwārōika”, āriwa'ri ritaja ḡo'imajare jaimaka ā'mitiritirā Jesúre nakġikika.

¹⁹ Na'irā saġapakā'ā Jerusalénrō'ōḡi kika wārūrimajapġitiyika Jesúre ḡe'rika.

Rikamarġūki higuera ġrīka

(Mt 21.20-22)

²⁰ Aḡerġimi bikitoġo na'rika ḡoto higueraġūki rikamarā imaeka wā'tarā neyaeka. Torā eyatirā sarġkoa ḡitiyika ritaja ġrīḡataeka simamaka niaeka.

²¹ Toḡi mae Jesúre jaika mirāka Pedrote ḡupajoatōḡoeka.

—Miabe wārōrimaji. Samikumupurapaka be'erō'ō saġrīka ime mae,— kire kērīka.

²² I'supaka kēḡakā'ā ā'mitiritirā, ikupaka Jesúre bojaeka kika wārūrimajare:

—Tuḡarāte mija ā'mitiripēabe. “Kire yija jēñerāka kiyi'rirāñu”, āriḡupajoairā mija imabe.

²³ Rita mijare ñañu. Tuḡarāte ā'mitiripēaiki imarġi, “ġimimaka riakarā ka'raña'rīrū”, kēñu upakaja kiro'si sabaarāñu. I'supaka “Tuḡarāte yiro'si baabesarāñu je'e”, āriḡupajoabekaja mija jēñebe. “Yijēñeika upakaja kiyi'rirāñu”, āriḡupajoabaraka kire mija jēñebe. I'supaka mija ḡupajoarākareka mija yapaika upakaja simarāñu.

²⁴ Supa imarġi Tuḡarāte jēñetirā, “Yijēñeika kiyi'ritiyayu”, mija āriḡupajoabe mija ḡupakapi. I'supaka mija baarākareka “Tuḡarāte yi'rirāñu”, āriwa'ri mijare yibojayu.

²⁵⁻²⁶ Tuḡarāte jaibarakaja, mamarġi ba'iaja aḡerāte mijare baaika mija ye'karipe. I'supaka mija baabe, Maḡaki mabo'ikakurirā imakioka ba'iaja mija baaika mijareka kiye'kariaokaro'si. I'supaka simako'omakaja aḡerāte ba'iaja baaika mija ye'kariberiġika, Maḡaki mabo'ikakurirā imakioka ba'iaja mija baaika ye'kariaberġiki kiro'si,— nare kērīka.

¿Makire mire jā'memaka i'supaka mibaayu? āriwa'ri Jesúre najērīaeka

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ I'sia be'erō'ō Jerusalén weġearā ke'rika ate kika wārūrimajapġitiyika. Torā eyatirā Tuḡarāte jiyiḡupaka ōrīriwi'iarā kikākaeka ḡoto kurarāka ĩḡarimarāre kiḡō'irā eyarġkaeka, Moiséte jā'meka wārōrimaja, supabatirā ġudġorāka ĩḡarimarāoka.

²⁸ Torā eyatirā ikupaka kire najērīaeka:

—¿Dako baaerā Tuḡarāte jiyiḡupaka ōrīriwi'iaḡi ḡo'imajare miḡoatarape? Supabatirā ¿makire jā'meikaḡi i'supaka mibaarape?— kire narġka.

²⁹ I'supaka naḡakā'ā, ikupaka nare kiyi'rika:

—Yi'ioka ġrāba'ikaka mijare jērīariyapaiki. Yire mija yi'pakā'ā ā'mitiritirā, yire jā'meiki wāmea mijare yibojarāñu. Ikupaka mijare yijērīariyapayu:

³⁰ ¿Juanre ḡo'imajare ruḡuko'a ġūjeokaro'si maki kire jā'mekaki? ¿Tuḡarā kire jā'mekakā'ā? ¿ḡo'imajaja kire jā'mekarā bai? Yire mija yi'ḡe,— nare kērīka.

³¹ I'supaka kēḡakā'ā ā'mitiritirā, natiyiaja najaiika.

† 11:15 Ellos vendieron palomas para los sacrificios.

—¿Marākā'ā kire mayi'rijīñu ruku? “Juanre ɸo'imajare ruɸuko'a jūjerā Tuɸarāte kire ɸūataeka”, marījika, “¿Dako baaerā Juanre bojarapaka mija yi'riberape?”, mare kērīrāñu.

³² I'suɸaka simako'omakaja, “Po'imajaja Juanre jā'mekarā”, marījika, ɸo'imajare mare boebarirāñu. “Tuɸarā Juanre ɸūataekaki kiro'si bojañjirimaji kimaokaro'si”, ɸo'imajare ārīɸuɸajoaika simamaka, ¿marākā'ā Jesúre mayi'rirāñu ruku?— natiyiaja najaibu'aeka.

³³ Suɸa imarī,

—Ōrībeyurā yija,— kire narīka.

I'suɸaka naɸakā'ā,

—Jee, yire jā'mekaki wāmea mijare bojabesarāki yi'ioka,— nare kērīka.

12

“Yire mija yi'ribesarākareka, ‘Aɸerāte Yimakire yi'rirū’, Tuɸarāte ārīrāñu”, Jesúre nare ārīka

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Bojawārōrikapi ikuɸaka ɸo'imajare kiwārōū'mueka ate.

—Īakōrī je'e: Īrīka iyarioa ōterimajire imaeka. Sōteweatirā sakiwaeta'teka. Suɸabatirā iyaka mukerūkia kibaaeka iyaokoa e'eokaro'si. I'suɸaka baaweatirā ĩmipañakarā wi'ia kibaaeka sīarīɸaraka nimarūkirō'ō. I'suɸaka baaweatirā aɸerāte ikuɸaka kērīka: “Yirioa mija tuerākareka iyaka mija e'erākakaka mijare ñijirāñu.” Suɸabatirā turitapari nare ke'ritapaeaka mae.

² Iyaka rērīka ɸoto ĩrīka kiro'si ba'irabeñjirimajire kiɸūataeka iyaka kiro'si imaeka ke'eokaro'si.

³ Iyarioarā keyaeka ɸoto kire ñi'atirā rioa tuerimajare kire ɸajeka, kire iyaka ĩjiriyapaberīwa'ri. Toɸi mae “Me'ɸe”, kire narīka. Suɸa imarī dakomarīaja kiɸe'rieyaeka kire jā'mepūataekaki ɸō'irā.

⁴ Iyaka ke'eetabepakā'ā ĩatirā, aɸika ba'iraberimajire kiɸūataeka iyaka kire e'erūjebareka. Iyarioarā keyaeka ɸoto, kiruɸuko'arā kire naɸajeta'ruika. I'suɸaka kire baatirā tīmarīji kire najairiwā'imarīka.

⁵ I'suɸaka kire nabaamaka ĩatirā, aɸikate ate rioba'ipite ɸūataeka. Torā keyamaka, rioa tuerimajare kire jāātorika mae. I'suɸaka nare nabaawā'imapakā'ā ĩawa'ri rīkimarāre rioba'ipite ɸūataeka. I'suɸaka nare kiɸūatako'omakaja ĩrārīmarāre jājia naɸajeka, aɸerāte ɸuri najāāeka.

⁶ Suɸa imarī kimaki ĩrīkaja jariwa'rikaki mae. Jimarīa kiwātaki kimaeka. “Yimakire ɸuri ‘Rioba'ipi maki kime’, ārīwa'ri kire nayi'rirāñu je'e”, kērīɸuɸajoaeka. I'suɸaka ɸuɸajoawa'ri kimakire ɸiyia kiɸūataeka mae.

⁷ I'suɸaka kiɸuɸajoaeka simako'omakaja rioba'ipi makire eyamaka ĩatirā, ikuɸaka rioa tuerimajare jaibu'aeka: “Ika rioba'ipi maki kime. Kiɸakire reyarāka be'erō'ō kiro'si jariwa'rirūkia sime ika rioa. Kire majāāerā ika rioa maro'si sajarīwa'yaokaro'si”, narīka.

⁸ I'suɸaka ɸuɸajoawa'ri kire ñi'atirā kire najāāeka. Suɸabatirā kiɸo'ia riorijerā nataaeka. I'tojīrāja sime ika majaroka,— Jesúre nare ārīka.

⁹ I'suɸaka nare bojaweatirā, ikuɸaka ɸo'imajare kijērīaeka:

—¿I'suɸaka kiro'si ba'iraberimajare baaekarāte marākā'ā rioba'ipite nare baarāñu ruku? Ikuɸaka nare kibaarāñu: Rioa tuerimajare jāārī ke'rirāñu. Suɸabatirā aɸerāte rioa kīarīrīrūjerāñu.

¹⁰⁻¹¹ Mija ā'mitipe. Tuɸarā majaropūñu ĩrākō'rīmato ikuɸaka bojaika ¿yaje mija ĩakoyu je'e? Ikuɸaka Tuɸarāro'si bojañjirimajire o'oeka:

“Wi'ia baarimajare āta ĩ'rō taaeka. I'suɸaka simako'omakaja, aɸika i'sio ātaɸi wi'ia kibaamaka aɸo āta tērīwa'ribaji imatiyaio sajarika. Nayapaberikao imako'omakaja, i'sioɸi ārīwa'riji maiɸamaki Tuɸarāte jia jiyia wi'ia baaeka.

I'supaka baaiki kimamaka, 'Jiitaka sime', j̄jimakaꝑi marĩꝑuꝑajoayu", āriwa'ri kibojaeka Tuꝑarārika o'oeakaki.—*

12 I'supaka Jesúre āpakā'ā ā'mitiritirā, judiōtata ĩꝑarimarāre kire ñi'ariyapaeka. “ ‘Rioa ba'iraberimaja uꝑaka nime', mareka āriwa'ri i'supaka majaroka Jesúre mare bojako'o", narĩꝑuꝑajoaeka. I'supaka simako'omakaja ꝑo'imajare k̄kiwa'ri kire nañi'aberika. Suꝑa imarĩ toꝑi na'rika mae.

¿Yaje Romawejea ĩꝑamakire imꝑuesto mawaꝑaĩjijĩnu?", āriwa'ri Jesúre najērĩaeka (Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 ĩ'rārimaki fariseokaka ꝑuꝑajoairā, Herodes jeyomarāoka Jesús ꝑō'irā eyaekarā, niꝑamarāre nare ꝑūataeka simamaka. “Jesúre jia yijare yi'riwārūbesarākareka, kire yija okabaarāñu", āriwa'ri kiꝑō'irā neyaeka.

14 Kiꝑō'irā eyatirā ikupaka narĩka:

—Mia'mitiꝑe wārōrimaji. Rita oyiaja bojaiki mime. ꝑo'imajare mire jaiyuyekoꝑeika dakoa jo'abeyua mire. Imatiyairā, imatiyabeyurāro'sioka k̄kibekaja Tuꝑarārikakaka wārōiki mime. Suꝑa imarĩ ikupaka mire yija jērĩayu: ¿Yaje Romawejeakaki ĩꝑire jā'meika uꝑakaja imꝑuestos kire yija wapaĩjijĩnu ruku? Kire yija wapaĩjijĩkareka ¿Moisés imaekakite jā'meka ba'iaja baairā yija jarijĩñu bai?—

15 I'supaka jiaꝑi kire narĩko'omakaja kire ꝑakirika naꝑakatarikoꝑeka Jesúre ōrĩka. Suꝑa imarĩ ikupaka nare kiyi'rika:

—¿Dako baaerā mijare yiyi'yua ā'mitiritirā yire mija okabaariyapaꝑayu? ĩ'rāto niñerū† yiro'si mija e'era'abe ñiaokaro'si,— nare kērĩka.

16 I'supaka kēꝑakā'ā ā'mitiritirā, ĩ'rāto niñerū kiro'si ne'era'aeka. Siatirā ikupaka nare kērĩka:

—¿Maki ꝑema sime samija ĩamaka? Suꝑabatirā, ¿maki wāmea sareka o'oeaka sime?— nare kērĩka.

I'supaka kēꝑakā'ā ikupaka kire nayi'rika:

—ĩꝑi César ꝑema uꝑaka sime,— kire narĩka.

17 I'supaka naꝑakā'ā ā'mitiritirā, ikupaka nare kērĩka:

—ĩꝑi César rika ima kire samija ĩjibe. I'supakajaoka Tuꝑarārika ima kireje samija ĩjibe, — nare kērĩka.‡ I'supaka Jesúre āpakā'ā ā'mitiritirā okamarĩaja najarika ōrĩtiyaiki kime āriwa'ri.

¿Reyarĩꝑotojo ōñia ꝑo'imajare jariꝑe'rirāñu ruku? āriwa'ri Jesúre najērĩaeka (Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Suꝑa imarĩ ĩ'rārimaki saduceokaka ꝑuꝑajoairāte eyaeka Jesúka jairĩ. “ꝑo'imajare reyarāka be'erō'ō ōñia jariꝑe'ririka imabeyua", āñurā nimaeka. Suꝑa imarĩ Jesúre sakaka jērĩaokaro'si kiꝑō'irā neyaeka.

19 —Mia'mitiꝑe wārōrimaji. Ikuꝑaka maro'si Moisés imaekakite o'oeaka: “Kima'mi makarāmarĩaja rūmure kireyataꝑajĩka, kima'mi rūmu mirākote kibe'erō'ōkakire e'ejĩka marā imabeyua kika komakarārirā", āriwa'ri Moisés imaekakite o'oeaka,— kire narĩka.

Suꝑabatirā ikupaka narĩka ate:

20 —ĩakōrĩ je'e: Bikija ĩ'rĩkate imaeka. ĩ'rōtēñarirakamarā kibe'erō'ōkarāre imaeka. Mamarĩ kirōmie'eū'mueka nama'mi. Makarāmarĩaja kirūmure kireyataꝑaeka.

21 Suꝑa imarĩ kotĩmite reyataꝑamaka kibe'erō'ōkakite kore e'eka ate. I'supakajaoka makarāmarĩaja kireyaeka kiro'si. Suꝑa imarĩ kibe'erō'ōjĩtekaki koka imaekaki. Nuꝑakajaoka kireyaeka.

* 12:10-11 Salmo 118.22-23. Estos versículos refieren a Jesús. Así quiere decir: Aunque Jesús fue despreciado por los líderes religiosos de Israel, Dios le hizo la persona más importante; el que salvará a su gente. † 12:15 Denario ‡ 12:17 Denle entonces al rey lo que es debido a un rey. Y denle a Dios lo que es de Dios: servirle a Él con todo.

²² I'supakaja oyiaja kirĩrãre ritaja koka imakoripatakopeka. Koka makarãririmarĩaja nareyapataeka. Nareyapataeka be'erõ'õ koreyaeka narũmu imakoperoyikako.

²³ “Po'imaja reyaripotojo õña jaripe'rirãñurã”, ãñuka mime. Karemarĩa rita bojaiki mimarãkareka, ¿ritaja narũmu koimaeka simamaka, ni'ika kotĩmaritiyarãñu ruku õña kojaripe'rirãka poto?— saduceokaka pupajoairãte ãrĩka Jesúre.

²⁴⁻²⁵ I'supaka kire napakã'ã, ikupaka kiyi'rika:

—Tuparã majaropũñurã o'oeka õrĩbeyurã mija ime. Supabatirã “Ritaja baawãrũiki kime Tuparã”, ãrĩwãrũbeyurã mija. I'supaka imarã imarĩ, rukubaka pupajoairã mija ime. Õña najaripe'rirãka poto rõmie'ebesarãñurã po'imaja. I'supakajaoka simarãñu rõmijãro'si. Tuparãte imarõ'õkarã ángelrãka upaka po'imajare imarãñu.

²⁶ Mae reyaripotojo õña po'imajare jaripe'rirũkiakaka mijare yibojaerã baayu. ¿Moisés imaekakite o'oekekaka ãakoribeyurã mija bai je'e? Yapumakarãka jũ'rẽika watopekapi Tuparãte ikupaka ãrĩka Moisés imaekakite: “Mija ñeki Abraham imaekaki jia yire baarijayuka. I'supakajaoka Isaac supabatirã Jacob imaekarã jia yire baarijayurã”, Tuparãte kire ãrĩka.

²⁷ “Ĩrã maekarakamarã jia yire baabaraka imarijayurã”, Tuparãte ãrĩka, õña nima-maka. Tuparã põ'irã nime, reyaekarã imaripotojo naririberika simamaka. Supa imarĩ “Õña po'imajare jaripe'ribesarãñu”, ãñurã imarĩ, tẽrĩrikaja rukubaka pupajoairã mija ime,— saduceokaka pupajoairãte kẽrĩka.

Imatiyairokakaka Tuparãte jã'meika Jesúre bojaeka (Mt 22.34-40)

²⁸ Topi mae saduceokaka pupajoairãte Jesúka jaika poto Moiséte jã'meka wãrõrimajire sã'mitiritirã, “Jia Jesúre nare yi'yu”, kẽrĩpupajoaeka. Supa ãrĩwa'ri Jesús põ'irã ke'rika kire jẽrĩaokaro'si.

—¿Dika sime Tuparãte jã'meika imatiyaika?— ãrĩwa'ri Jesúre kijẽrĩaeka.

²⁹⁻³⁰ Supa imarĩ ikupaka kire kiyi'rika:

—Tuparãte jã'meika imatiyaikakaka ikupaka sabojayu: “Mija ã'mitipe Israelka'iakarã. Tuparã ĩ'rĩkaja imaki Maipamaki. Aperãte mawayuĩaika tẽrĩwa'ribaji jia maipamaki Tuparãte mayi'ririarijĩñu. I'supakajaoka ritaja õrĩripupakirã maimapitiyika jia Tuparãte mayi'rijĩñu. Supabatirã ĩ'rãmijipiji pupajoatirã jia kire mabaariarijĩñu”, ãrĩwa'ri sabojayu imatiyaika Tuparãte jã'meika.

³¹ I'sia rokajĩtekaka ikupaka bojaika: “Mapo'ia mawãtaika upakajaoka aperãte mawãtajĩñu.” Dika apea ika ĩ'pakurikaka Tuparãte jã'meika tẽrĩwa'ribaji imatiyaika imabeyua,— Moiséte jã'meka wãrõrimajire kẽrĩka.

³² Supa kẽpakã'ã ikupaka Jesúre kiyi'rika:

—Rita meñu wãrõrimaji. ĩ'rĩkaja kime Tuparã. Maki apika imabeyuka kiupaka imaki. I'supaka meñua rita sime.

³³ “Aperãte mawãtaika tẽrĩwa'ribaji jia Tuparãte mayi'ririarijĩñu. Ritaja õrĩripupakirã maimapitiyika jia Tuparãte mayi'rijĩñu. Supabatirã ĩ'rãmijipiji pupajoatirã jia kire mabaariarijĩñu. I'supakajaoka mapo'ia mawãtaika upakaja aperãteoka mawãtajĩñu”, ãrĩwa'ri mibojaika imatiyaika sime. Moisés imaekakite jã'meka upakaja Tuparãte jia baawa'ri wa'iro'si ri'ia kiro'si majoeĩjiyu. I'supaka mabaaiika jia ima simako'omakaja Tuparãte mayi'ririariyua, supabatirã aperãte mawãtarjayuaoka, tẽrĩrikaja imatiyaika sime,— kire kẽrĩka.

³⁴ Jia kiyi'pakã'ã ã'mitiritirã, ikupaka Jesúre kire ãrĩka:

—Yire meñua ña'mitiyuareka, “Tuparã, miyapaika upakatakaja yibaarãñu”, ãrĩwãrũrũkika mime. Kirikitaki mimatiyarika kũpajji mire jariwa'yua je'e,— kire kẽrĩka.

I'supaka Jesúre ãpakã'ã ã'mitiritirã, ni' ĩ'rĩkaoka kire jẽrĩberikaki mae, “Mare tẽrĩwa'ribaji õñuka kime”, ãrĩpupajoawa'ri.

“¿Maki riṕarāmi kime ruku Jā'merūkika Tuṕarāte wā'maekaki mijareka?”, āriwa'ri Jesúre nare jēriāeka

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Tuṕarāte jiyiṕupaka ōriwi'iarā wārōbaraka kimaekarō'ōṕi ikupaka ṕo'imajare kērika:

—“Jā'merūkika Tuṕarāte wā'maekaki§ David imaekaki riṕarāmi kimarāñu”, nañu Moiséte jā'meka wārōrimaja. ¿Yaje rita nañu ruku jee? ¿Yaje kiriṕarāmitakioka kimarāñu je'e mijareka?

³⁶ I'supaka naṕupajoaika simako'omakaja, kiriṕarāmiṕeika ṕi Davidre jaika ṕoto, “Ñiṕamaki mime”, kireka kērika. I'supaka simamaka, David imaekaki Espiritu Santore kire jeyobaaekapi ikupaka kio'oeka:

“Ñiṕamakire ikupaka Tuṕarāte ārika: ‘Ritaja ṕo'imajare jā'merimaji mimarāñu. Suṕa imarī yiritapē'rōtorā mirupabe. I'supaka mimarāka simamaka mimajamarāre yitērīrāñu mire nayi'yaokaro'si', Tuṕarāte kire ārika”, āriwa'ri David imaekakire o'oeka.

³⁷ “Ñiṕamaki mime”, ṕi Davidre kire āṕakā'ā, ¿yaje ruku kiriṕarāmitakiji kime je'e? Davidre tēriwa'ribaji kimema,— nare kērika.

Jia nare kiwārōmaka ā'mitiritirā, rīkimarāja torā imaekarāte jījimaka jarika.

“Moiséte jā'meka wārōrimaja ikupaka ba'iaja baarijayurā”, Jesúre ārika

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ikupaka ṕo'imajare kiwārōeka ate:

—Moiséte jā'meka wārōrimajare baarijaya upaka mija baakoreka jia mija ṕupajoabe. Mija ĩabe, ikupaka nabaarijaya. “Imatiyairā yija ime”, āriṕupajoairā imarī, jariroaka jía jāātirā ṕo'imajare ĩaika wājītāji naturirijayu. Supabaturā wejeñe'metāji na'ririjayu ṕoto jiaṕi aṕerāte nare jēñerika nayapayu.

³⁹ Rēriwi'iarā nakākaika ṕoto imatiyarimajare ruṕarō'ōrā oyiaja narupariyaparijaya. Baya nabaarijaya ṕoto i'supakajaoka imarika nayapayu.

⁴⁰ “Jia baairā maime”, āriṕotojo, nañu upakaja baabeyurā nime. Natīmiarāte rey-atapaeekarāte ṕakitirā, naba'irījia, nawi'iaoka nareka ne'marijaya. I'supaka wayuoka baairāte wayuābeyurā imariṕotojo ṕo'imajare ĩaika wājītāji, ñoaka Tuṕarāka najaiyu. “Tuṕarāte yapaika upakaja jia baairā nime”, ṕo'imajare āriṕupajoarū āriwa'ri i'supaka kika najairijayu. I'supaka nabaakoṕeika jiamarīa sime. I'supaka ba'iaja nabaaika wapa, wapañibaraka jimarīa ba'iaja najūarāñu. Nuṕaka mija baa'si jia mija ṕupajoabe,— Jesúre ārika ritaja ṕo'imajare.

Tīmite reyatapaeekako wayuoka baaiko imariṕotojo niñerū ĩjikako majaroka

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Tuṕarāte jiyiṕupaka ōriwi'iarā niñerū jāārūkia wā'tarā Jesúre ruṕaeka. ṕo'imajare niñerū jāāika kīarijarika. Rīkimaka ba'irījia rikairā rīkimakaja niñerū i'sikotorā jāāekarā.

⁴² I'supaka nabaairō'ōrā wayuoka baaikote eyaeka. Kotīmite reyatapaeekako koimaeka. Ĩṕato niñerū yabirījia i'sikotorā kojāāeka. Cobrekaka simaeka imarī, wapañarīmarīa simaeka koniñerūjīka.

⁴³ Suṕa imarī kika wārūrimajare akatirā ikupaka nare kērika:

—Jia mija ā'mitipe. Wayuoka baaiko imariṕotojo jia Tuṕarāro'si i'kore ĩjiyu. Rīkimaka ba'irījirā ṕemajīrā ĩjiko koime.

⁴⁴ Rīkimakaja ba'irījirā ṕuri rīkimaka niñerū rikairā. Sakaka nijika simako'omakaja rīkimakaja sajariwa'yu narika ruṕu. I'ko ṕuri wayuoka baaiko imariṕotojo korikaikajīka simaupatiji ĩṕataiko. Ba'arika kowapañirūkia imakoṕeikaja Tuṕarāte kōjṕatayu,— kika wārūrimajare kērika.

13

*Tuṕarāte jiyiṕuṕaka ḡrīriwi'ia nakuyepaterāñu ārīwa'ri Jesúre bojaeka
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Tuṕarāte jiyiṕuṕaka ḡrīriwi'ia kimaekarō'ōṕi kiṕorika ṕoto ikuṕaka ĩrīka kika wārūrimajire kire ārīka:

—Miabe wārōrimaji. Jiitaka sime i'sia wi'ia. Jia jo'bari'o ātakaka baaeka sime,— Jesúre kērīka.

² I'suṕaka kēṕakā'ā ā'mitiriwa'ri, ikuṕaka Jesúre kire yi'rika:

—Maekaka jiiwi'i samija ĩaika simako'omakaja, ñamajī ṕo'imajare kuyepaterūkia sime. Suṕa imarī ika wi'iakaka āta ĩṕari'o tuapeṕeka ṕeyubesarāka, sariripatarāka simamaka,— nare kērīka.

*“Ritatojo wejea ririrā baarāka ruṕu ikuṕaka simarāñu”, Jesúre ārīka
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³ I'sia be'erō'ō Olivos wāmeika ĩmimapeṕarā eyatirā Jesúre ruṕaeka. I'sia ĩmima wājītāji ñoakuri ṕañakarā Tuṕarāte jiyiṕuṕaka ḡrīriwi'ia imaeka. Pedro, Santiago, Juan, Andréṕitiyika Jesús ṕō'irā na'rika naro'siji kire jērīaokaro'si.

⁴ —Mibojaika, ¿marāṕate i'suṕaka simarāñu? I'suṕaka simarūki ruṕu, ¿dako a yija ĩaũ'murāñu ruku?— kire narīka.

⁵ I'suṕaka naṕakā'ā, ikuṕaka nare kiya'rika:

—Jia mija ṕuṕajoabe aṕerāte mijare ṕakikoreka.

⁶ Mija ĩabe. “ṕo'imajare yijā'meokaro'si Tuṕarāte ṕūataekaki ñime”, āṕaraka rīkimarāja ṕakirimajare eyarāñu. I'suṕaka baawa'ri rīkimarāja ṕo'imajare naṕakirāñu.

⁷ Mija koyikurirā imarāñurāte jīrīrāka ā'mitiritirā, mija kīkia'si. Aṕewejeekarāre ṕitā'mua jērāta'arāka ā'mitiritirā, mija kīkia'sioka. I'suṕaka simarijarirāka imariṕotojo ñojimarītaka riribesarāka ritatojo wejea ruṕu.

⁸ ĩrātata jīrīrāñurā aṕetataka. Suṕabatirā ĩrāka'ireka imarā, aṕeka'ireka imarāṕitiyika jīrīrāñurā. ĩrārikō'rīmatorā ka'ia iyirāka. Suṕabatirā ba'arika ṕuṕakā'ā, ba'arimarīa ṕo'imajare jarirāñu. I'suṕaka jūairā imariṕotojo satērīwa'ribaji najūarijarirāñu ruṕu.

⁹ Rakajekaja mija imabe. Mijare ñi'atirā ĩṕarimarā ṕō'irā mijare ne'ewa'rirāñu. Suṕabatirā rērīriwi'itōsuarā mijare naṕajeriwā'imarīrāñu. Yire ā'mitiripēairā mija imamaka, ĩṕarimarā wājītāji mijare narīkamarirūjerāñu. Na'mitirirāka wājītāji yirika nare bojabaraka, “Jesúre ā'mitiripēairā yija ime”, mija ārīrāñu.

¹⁰ Ritatojo wejea ririrā baarāka ruṕu ritaja ṕo'imajare yirika bojaṕatarūkia simarāñu.

¹¹ Mijare ñi'atirā ĩṕarimarā wājītāji mijare ne'ewa'ṕakā'ā, kīkiwa'ri “¿Marākā'ā nare mayi'rirāñu?”, ārīṕuṕajoabekaja mija imabe. Mija ārīrūkirō'ōjīte eyarāka ṕoto “Ikuṕaka nare yija ārīrāñu”, ārīṕuṕajoairā mija imaokaro'si Espiritu Santore mijare jeyobaarāñu. I'suṕaka mijare kijeyobaarāka simamaka, ikiṕi ārīwa'ri jia nare mija yi'riwārūrāñu, mija ōñu upakaja mija ṕuṕajoikaṕimarīa,— nare kērīka.

¹² Ate nare kērīka:

—Yire yi'yurāte ikuṕaka nabaarāñu. ĩrīka makarā imariṕotojo yire yi'riṕarea ĩrīkate nañi'arūjerāñu kire najāāokaro'si. Suṕabatirā yire yi'yurā nimamaka naṕakiji kimakarāte jāārūjerāki. I'suṕakajaoka yire yi'yurāte ā'mijīawa'ri naṕakiarā majamarā jaritirā namakarāja nare jāārūjerāñurā.

¹³ Yire ā'mitiripēairā mija imamaka ĩawa'ri, ritaja ṕo'imajare mijare ā'mijīarāñu. I'suṕaka simako'omakaja yire yi'riri'atabeyurāte takaja ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā a'rirūkirā nimakoṕeikareka Tuṕarāte nare wayuīarāñu.

¹⁴ Tuṕarāte bojaījirimaji imaekakite o'oeaka upakaja “ĩrārīmi Tuṕarāte jiyiṕuṕaka ḡrīriwi'iarā ĩrīka ba'iaja baarimaji kimarūkimatorāja kimarāka mija ĩarāñu.” (Yi'i Marcos

ika pæpera yo'oika ãarãñurã, jia samija õrĩwãrũbe).* Tuþarãte yaþaberitiyaika kibaarãka þoto Tuþarãte jiyipupaka õrĩriwi'ia ba'iaja kijarirũjerãñu. I'supaka simarãka ãawa'ri, ñojimarĩji Judea ka'iarã imarãte þusiarã ru'rimirĩrãkareka jia naro'si simarãñu.

15 Kiwi'i þemarã imarãki toþi ruitirã, kiba'irjia e'erĩ kiwi'iarã kãkabekaja ñojimarĩji kiru'rirũ.

16 Rioa ba'irabebarakã imarãkioka, wi'iarã ima kicamisa þemaþi kijããrijayuto e'erĩ kipe'riberijĩñu.

17 Rõmijã yata imarãñurãro'si ka'wisika simarãñu naru'yaokaro'si. Ũþubaka me'rãka rikarãñurãro'sioka i'supakaja simarãñu.

18 Þu'ejẽ'rãka simarãka þoto i'supaka simakoreka Tuþarãte mija jẽñebe.

19 I'supaka simarãka þoto ba'itakaja ritaja þo'imajare jũarãñu. Tuþarãte wejea þo'ijiaekarãja ba'iaja najũarijarika þemawa'ribaji ba'iaja þo'imajare jũarãñu i'sia þoto. I'supaka simarãka be'erõ'õþi þuri aþekurioka i'supaka imarũkiaro'si marĩa simarãñu mae.

20 I'supaka simako'omakaja “Ñoaitakaja i'supaka jũabarakã nima'si, i'tojĩrãja simarũ”, Tuþarãte ãrĩrũkimarĩa simarikareka ritaja, ãrĩkaoka jariwa'ririmarĩaja þo'imajare þurijããeka. I'supaka imarũkia simako'omakaja kiwã'maekarãte wayuãawa'ri ñoaitakamarĩaja i'supaka kimarũjerãñu.

21 “Mija ãabe õ'õrã Cristore ime”, ãrĩka mijare ãrĩþakikoþerãkite mija ã'mitiripẽa'si. Aþika ãrĩkaki, “Mija ãabe õ'õrã kime Mesías, Jã'merũkika Tuþarãte wã'maekaki kime”, mijare ãrĩrãkiteoka mija yi'ria'si.

22 Rĩkimarãja þakirimajare eyarãñu. ãrãrimarã “Yi'i imaki Jã'merũkika Tuþarãte wã'maekaki”, ãrĩrãñurã. Aþerã imarãñurã “Yi'i imaki Tuþarãro'si bojaãjirimaji”, ãñurã. Supabatirã þo'imajare þakiokaro'si niakoribeyua nare baabearãñurã. Tuþarãte wã'maekarã þariji nare ã'mitiripẽarika yaþawa'ri, i'supaka nabaakoþerãñu.

23 Jia õrĩwãrũtirã, “I'supaka simarãka”, mija õrĩrã ikupaka mijare ñãñu. Supã imarĩ rakajekaja mija imabe.

*Po'imaja Ma'mire þe'rietarũkiakaka
(Mt 24.29-35,42-44; Lc 21.25-36)*

24 Ba'iaja þo'imajare jũarãka be'erõ'õ aiyate ñamita'rirãñu. Ñamikakioka yaaboabesarãki.

25 Tã'þia ñã'rĩrãka. Ritaja wejeþemareka ima Tuþarãte rĩ'merũjerãñu.

26 I'supaka simarãka þotojĩ ritaja Po'imaja Ma'mire niarãñu ate. Oko ũmakaka watoþekãþi jia yaaboaika, supabatirã tẽrĩwa'ribaji yirikãþi yi'tarãñu.

27 Tuþarãte imarõ'õkarã ángelrãkare yipũatarãñu yiwã'maekarãte narẽaokaro'si. I'supaka nare yijã'memaka ritatojo wejeareka þo'imaja ima upatataja rẽarĩ napibirãñu.

28 Higuera wãmeika õterikiakaka þupajoabarakã mijare yiwãrõerã baayu mae. Higuera ritajũkia sapũñua so'aika ãtirã, “Kũþajĩ sajariwa'yu ijijẽ'rãka seyarũkia”, marĩwãrũyu.

29 Supã imarĩ yibojaika upakaja simaũ'murãka þoto, “Kũþajĩ sajariwa'yu Po'imaja Ma'mire etarũkia”, mija ãrĩwãrũrãñu mae.

30 Rita sime ika mijare yibojaika. Yibojaika upakaja simarãka þoto ãrãrimarã maekaka imarãte õñia imarãñu ruþu.

31 Ika ka'ia, wejeþemaoka ririrũki oyiaja sime. I'supaka simako'omakaja yirika† þuri ririrũkimarĩa sime.

32 Maki õrĩbeyuka yetarũkirĩmikaka. Mabo'ikakurirã imarã ángelrãkaoka õrĩbeyurã. Yi'i, Tuþarã Maki imariþotojo ñorĩbeyuoka yi'i. Maþaki Tuþarã ãrĩkaja õñuka yetarũkirĩmikaka.

33 I'supaka simamaka õrĩweitikaja mija imabe. Sõrĩbeyurã imarĩ, rakajekaja mija imarijape.

* 13:14 Esta advertencia es del escritor, Marcos. No es lo que dijo Jesús. † 13:31 El mensaje de Jesús

³⁴ Jia mija ā'mitipe, ika bojawārōrikaḅi mijare yibojaerā baaika: Īrīka wi'iba'ipi imaekaki. Turitaparī ke'rika poto, kiro'si ba'irabejirimajare wi'ia kīarīrūrūjeka. Ke'rirā baaeka ruḅu “Ika mija ba'iraberika imarāka”, nare kērīka. Koḅereka tuerimaji “Yire ta'abaraka, ō'ōrāja wi'ia ĩarīḅaraka mimabe”, kire kērīka.

³⁵ Kiuḅakaja ya'rirāñu yiro'sioka. Suḅa imarī jia yire ta'abaraka mija imabe, yi'tarūkia mija ōrībeyua simamaka. “Na'irā, ñami ñe'metāji, karaka akarāka potojī, wārīrika ru'ara'arāka poto, i'tojīte ki'tarāñu”, yireka ārīwārūbeyurā mija ime.

³⁶ Ikuḅarō'ōḅiji etatirā, “¿Dako baaerā mija kāñu, yiyapaika uḅaka baabekaja?”, mijare ñarīkoreka, rakajekaja mija imarijape.

³⁷ Mijaro'sitakamarīa ikuḅaka yibojaweyu ritaja ḅo'imajaro'si. Jia imatikaja yire ta'atikaja mija imarijape,— nare kērīka.

14

*“¿Marākā'ā marījīkareka Jesúre majāārūjejīñu ruku?”, āḅaraka najaibu'aeka
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Topi mae, ĩḅarīmi sajariwa'rika Pascua baya ruḅu. Levadura rukeberika ḅan naba'aribaya simaeka. I'sia poto ḅo'imajare ōrībeyuju Jesúre ñi'arika kurarāka ĩḅarimarāre ḅakatarikoḅeka, Moiséte jā'meka wārōrimajapitiyika. “¿Dikaḅi kire okabaatirā kire majāārūjejīñu?”, āḅaraka najaibu'aeka.

² Ikuḅaka ĩ'rārimakire ārīka:

—Pascua baya simarāka poto Jesúre mañi'ajīkareka, jimarīa ḅo'imajare boebarijīñu. Boebariwa'ri ba'iaja nabaajīkareka, marākā'ā baatirā nare mokajāāwārūberijīñu. Suḅa imarī Pascua baya simarāka poto, kire mañi'aberijīñu ruḅu,— narīka.

*Rōmore Jesús ruḅuko'a ḅemarā ruḅuko'awearūkia yo'yekako
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ I'sia ruḅubaji ḅañaka Betania wejearā kimaeka potojī, Simón kāmia rabaeka mirāki wi'iarā Jesúre imaeka. Torā ba'abaraka nimaeka poto ĩ'rāko rōmore napō'irā eyaeka, āta alabastro wāmeikakaka jotoa baaeka rikatirā. Satōsiareka nardo wāmeika iyebaka imaeka jia jījīsiakaka. Suḅabatirāoka waḅajā'rītakakaka simaeka. Alabastrojotoku'rea ḅeparu'atitirā Jesús ruḅuko'arā iyebaka koyo'yeka kire jiyiḅuḅayeewa'ri.

⁴ I'suḅaka kire kobaamaka ĩatirā, jimarīa ĩ'rārimarāre kore boebarika. I'suḅaka imawa'ri,

—¿Dako baaerā kiruḅuko'arā iyebaka koyo'yeyu? Waḅuju sakowe'weḅateyu.

⁵ I'sia iyebaka trescientos denario rō'ōjīrā waḅajā'rīa sime. Sawapa tōḅotirā wayuoka baairāte kojīrī imakoḅeyu,— āḅaraka ĩ'rārimarāre jaibu'aeka natiyiaja.

I'suḅaka āḅaraka kore najaiyuyeka.

⁶ I'suḅaka napakā'ā, ikuḅaka Jesúre nare ārīka:

—Koimaparū. Jia yire baawa'ri i'suḅaka kobaayu.

⁷ Mija watoḅekarā imajīḅarūkirā nime wayuoka baairā. Suḅa imarī mija yaḅarāka potojo nare mija jeyobaarijarijīñu. Yi'i ḅuri mijaka imajīḅabesarāki.

⁸ Iko ḅuri koḅuḅaka kore jiyuika uḅakaja jia yire baaiko. Yireyarūki ruḅu iyebaka jia jījīsia yire koyo'yeyu. Yire nayayerūkia ḅuḅajoaweiko uḅaka i'suḅaka yire kobaayu.

⁹ Rita ika mijare yibojayu. Ritaja wejeareka Tuparārika wārōbaraka, jia yire kobaeka mirāka ḅo'imajare bojarījarirāñu. Suḅa imarī jia kobaeka ḅuḅajoabaraka, kore naye'kariribesarāñu,— nare kērīka.

*Jesúre nañi'aokaro'si karerō'ōḅi Judare kire bojajāāeka
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)*

¹⁰ Torājirā mae kurarāka ĩparimarāka jairī Judas Iscariotere a'rika. Jesúka wārūrimaja ĩ'poũ'puarāe'earirakamarākaki imaki kimaeka. “Jesúre mija ñi'aokaro'si, kimarō'ōrā mijare ye'ewa'rirāñu”, nare kērīka.

¹¹ I'supaka nare kibojamaka ā'mitiritirā, ĩjimaka najarika. I'supaka jariwa'ri,
—Niñerū mire yija ĩjirāñu,— kire narīka.

Supa imarī “Po'imajamatorā Jesúre nañi'aerā, ĩmarākā'ā nare yibaarūjerāñu ruku?”, Judare ārīpupajoaũ'mueka.

Jesúre piyia ba'aekakaka

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹² Pascua baya ũ'muroyikarīmi levadura rukeberika pan naba'aribaya seyaeka. I'sirīmi oveja makarāka jāātirā naba'aroyika. Egiptoka'iarā nañekiarāte imaeka poto Tuparāte nare tāāeka pupajoabaraka i'supaka nabaaroyika. Supa imarī kika wārūrimajare ikupaka kire jērīaeka:

—ĩNo'orā ba'arika baaweirī yija a'ririka miyapayu, Pascua baya poto maba'arūkia?— kire narīka.

¹³ Topi ĩ'parā kika wārūrimajare pūataweibaraka ikupaka nare kērīka:

—Wejearā mija eyarāka poto torā ĩ'rīka jotoapi okoa kōkewa'yukate mija ĩatōporāñu. Kibe'erō'ō mija a'pe.

¹⁴ Kibe'erō'ō a'ritirā, wi'iarā kikākarāñurō'ō ĩatirā, ikupaka āparaka saba'ipite mija jērīabe: “Yijare wārōrimaji ikupaka ārīko'oka: ‘ĩNo'orā sime yika wārūrimajaka, Pascua baya poto ba'arūkia nabaaweirūkirō'ō?', kērīko'o”, mija āpe.

¹⁵ I'supaka mija āpakā'ā ā'mitiritirā, ĩmipē'rōtorā ima kuraraka jo'barō'ōjite mijare kibearāñu. Kopakaja najietikarō'ō simarāñu. Supa imarī i'sia kurarakarā maba'arūkia mija baaweibe,— nare kērīka.

¹⁶ I'supaka nare kērīka be'erō'ō, torā na'rika. Torā eyatirā Jesúre nare bojaeka upakaja simamaka niaeka. Torā Pascua bayarīmi naba'arūkia nabaeka mae.

¹⁷ Rā'iwa'ri neiṣupurō'ō sajarika poto Jesúre torā eyaeka kika wārūrimaja, ĩ'poũ'puarāe'earirakamarā kika imaroyikarāpitiiyika.

¹⁸ Naka ba'abaraka ikupaka nare kibojaeka:

—Mija ā'mitipe. Rita mijare yibojayu mae. Mawatopekarā ĩ'rīka imaki maka ba'aripotojo, yimajāmarāre yire ñi'aokaro'si yire bojajāārūkika,— nare kērīka.

¹⁹ I'supaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, ba'iaja naṣuparika. Topi mae nimirakamakiji ikupaka kire āparaka najērīaũ'mueka:

—ĩYi'imarīka i'supaka baarāki ruku?— āparaka kire najērīaeka.

²⁰ Topi mae ikupaka nare kiyi'rika:

—ĩ'poũ'puarāe'earirakamaki seroarā yika pan ñu'aba'airākaki kime.

²¹ Tuparā majaropūñurā sabojaika upakaja simaerā baayu yiro'si. Po'imaja Ma'mi ñime. Yire ñi'atirā po'imajare yire jāārāñu. “Aperāte kire ñi'arū”, ārīwa'ri yire bojajāārāki puri, jimarā ba'iaja jūarāki. I'supaka simamaka imaberiri kimakopeka,— nare kērīka.

²² Ba'abaraka nimekā'āja pan Jesúre e'eka. Sarikatirā, “Jia mibaayu Tuparā”, kērīka. I'supaka ārītirā sañakatarutirā nare sakījika.

—Āja'a, samija ba'abe. Ika pan kopakaja yipo'ia sime,— nare kērīka.

²³⁻²⁴ Topi ate ko'a ke'eka. Sarikatirā, “Jia mibaayu Tuparā”, kērīka. I'supaka ārītirā nare sakījika. Supa imarī nimirakamakiji sanukueka be'erō'ō ikupaka nare kērīka:

—Ika iyaokoa kopakaja yiriwea sime. Riweajurubaraka yireyarākapi ārīwa'ri rīkimarāre Tuparāte tāārāñu. I'supaka yireyamaka ĩatirā, “Ba'iaja nabaaka yijūjerāñu”, Tuparāte ārīka upakaja kibaarāñu mae.

²⁵ Rita mijare ñañu mae, Tuparāte yire jā'merūjerūkia seyabeyukaji iyaokoa mijaka ukuokaro'simarā ñime. Yijā'meũ'murāñurīmi seyarāka poto puri, aṣupaka, mamaka iyaokoa yukurāñu mae,— nare kērīka.

*“Jesúre òrìbeyuka yi'i, yireka merĩrãñu”, Pedrote kērĩka
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

²⁶ Supa imarĩ Tuparã baya koyaweatirã Olivos wãmeika pusiara na'rika.

²⁷ Torã na'rika poto ikupaka nare kērĩka:

—Yire ã'mitiripēairã imaripotojo yire mija ja'atarãñu. Supa imarĩ yire ja'atawa'ri rakakaja mija pibipaterãñu. Tuparã majaropũñurã ãñu upakaja simarãñu. ã'mitirikōrĩ je'e: “Oveja ãrĩrĩrimajire yijãrãñu. I'supaka yibaamaka kioveja ru'ripatarãka”, ãrĩwa'ri sabojayu.

²⁸ Supa imarĩ yire najããko'omakaja òñia yijaripe'rĩrãñu. I'supaka imatirã mija ruḡubaji Galileaka'iarã yeyarãñu. Supabatirã torã mijare ye'etorirãñu,— nare kērĩka.

²⁹ I'supaka kēpakã'ã ã'mitiritirã, ikupaka Pedrote kire ãrĩka:

—Aperã puri nimarakamakiji mire ja'atarãñurã je'e. Yi'i puri mire ja'atabesarãki,— kire kērĩka.

³⁰ I'supaka kēpakã'ã ã'mitiritirã, ikupaka Jesúre kire ãrĩka:

—Rita mire ñãñu. Ire ñamiji karaka ã'pakuri akaerã baarãka ruḡubaji, maekarakakuri, “Jesúre òrìbeyuka yi'i”, nare merĩrãñu,— Pedrote kērĩka.

³¹ I'supaka Jesúre kire ãrĩko'omakaja, ikupaka Pedrote kire ãrĩka:

—Jēno'otaka, “Mire ñorìbeyu”, ãrĩbesarãki yi'i. Mikaja reyarũkika pariiji ñima simamaka, “Jesúre òrìbeyuka yi'i”, ñarĩbesarãñu,— Pedrote kire ãrĩka.

Pedrote ãrĩka upaka oyiaja ã'rĩka upakaja narĩka aperãoka.

*Getsemanĩ wãmeirõ'õrã Tuparãka jairĩ Jesúre a'rika
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)*

³² Topi mae Getsemanĩ wãmeirõ'õrã na'rika. Torã eyatirã kika imaekarãre ikupaka kērĩka:

—I'torã Tuparãka jairĩ ya'yu. Ò'õrãja mija ruḡabe ruḡu,— nare kērĩka.

³³ Torãjĩrã Pedro, Santiago supabatirã Juanre, kika ke'ewa'rika. Torã na'ririayukã'ãja jimarĩ kiwayupi'riũ'mueka.

³⁴ I'supaka imawa'ri ikupaka nare kērĩka:

—Yiḡupakapi yiwayupi'ritiyayu “Reyatiyaerã yibaayu”, ãñurõ'õjĩrã. Ò'õrã mija tuibe ruḡu. Kãpekaja yire mija ta'abe,— nare kērĩka.

³⁵ Supabatirã ñoakuripañakarã ke'rika. Torã eyatirã ka'iarã mo'ipãñatirã, Tuparãka kijaika ba'iaja ã'mika jũarika yapaberikoḡewa'ri.

³⁶ Kika jaibaraka ikupaka kire kērĩka:

—A'bi, ritaja baawãrũiki mime. Supa imarĩ yire najããkoreka, yire mijeyobaarika yiyapayu. I'supaka mire yijẽñeko'omakaja yiyapaika upakamarĩa mibaakoḡejĩkaoka marã imabeyua. Miyapaika upakaja simarũ,— Tuparãte kērĩka.

³⁷ Tuparãka jaiweatirã kipe'riwa'rika maekarakamarãte imaekarõ'õrã. Kãrĩrikarekaja nosika potojĩ naḡõ'irã keyaeka. I'supaka nimamaka ãtatirã, ikupaka Pedrote kērĩka:

—¿Simón, dako baaerã mikãñu? ¿I'rãkuri aiyajerã rõ'õjĩrãjikaja kãpekaja imaberijĩka mime bai je'e?

³⁸ Rakajekaja Tuparãte jẽñebaraka mija imabe, ba'iaja mija baakoreka. “Tuparãte yapaika upakaja yija baarãñu”, ãñurã imaripotojo, mija ḡo'iaḡi puri samija rakajepããwãrũbeyu. Supa imarĩ Tuparãte yapaika upakaja mija baawãrũbeyu,— nare kērĩka.

³⁹ I'supaka nare ãrĩweatirã Tuparãka jairĩ ke'rika ate. Mamarĩ kire kijẽñeka upakajaoka kire kērĩka ate.

⁴⁰ I'supaka baaweatirã kijeyomarã ḡõ'irã kipe'riwa'rika. Jimarĩa õõmaka nare baaeka simamaka kãrĩkarã nimaeka. I'supaka nimaekarõ'õrã naḡõ'irã keyamaka, tũrũtirã kiruḡu ni'yopi'rika. Supa imarĩ marãkã'ã kire ãrĩwãrũberijĩñurã nimaeka.

⁴¹ Supa nimekã'ãja Tuparãka jairĩ ke'rika ate. I'sia be'erõ'õ naḡõ'irã etatirã,

—¿I'supakaja kāparakaja mija imañuju ruṣu? Koṣakaja yire nañi'arijē'rāka seyayu mae. Po'imaja Ma'mite nañi'aokaro'si bojajāārimajire koṣakaja etayuju mae. Ba'iaja baarimajare yire kiñi'arūjerā baayu.

⁴² Mija mi'mibe. Dajoa kire matoyari,— kika wārūrimajare kērīka.

Jesúre nañi'aeka majaroka

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ I'supaka Jesúre jaiyuju Judare etaeka. Jesúka wārūrimaji ĩ'poū'puarāe'earirakamarākaki Judare imaeka. Rīkimarāja po'imajare i'taeka kika. Sara, yaṣua rikabaraka Jesúre ñi'arī ni'taeka. Kurarāka ĩ'parimarā, Moiséte jā'meka wārōrimaja, supabatirā judíorāka ĩ'parimarāre pūataekarā nimaeka.

⁴⁴ “Ikupaka kire yibaarāñu”, āriwa'ri Judare nare bojatikarā nimaeka.

—Jesúre mija ĩawārūokaro'si u'surikapī kire yijēñerāñu. I'supaka yibaarāka be'erō'ō kire ñi'atirā jia kire mija ĩarīriwa'pe,— nare kērīka.

⁴⁵ I'supaka nare kērīweaeka be'erō'ō Jesús pō'irā eyatirā ikupaka kire kērīka:

—¿Yaje mime wārōrimaji?—

I'supaka kire āritirā kire kiu'sueka.

⁴⁶ I'supaka kibaamaka ĩatirā, Jesúre nañi'aeka.

⁴⁷ I'supaka kire nabaamaka ĩatirā, Jesús wā'tarā rīkamarikaki sara baiwararī ke'etaeka. Saṣi kurarāka ĩṣamaki imatiyaiki ba'irabeĵirimaji ā'mua kitoakōrōtaeka.

⁴⁸ —¿Dako baaerā sara, yaṣuaṣitiyika yire ñi'arī mija i'tayu? ¿Karee'erimajire ñi'arirokapi yire mija ñi'arīpakatayu bai?

⁴⁹ ĩ'rārīmi jariwa'ririmarīaja mija watoṣekarā Tuṣarāte jiyiṣupaka ōrīriwi'iareka mijare wārōbaraka ñimaroyi. Torā ñimarijarapaka ṣoto yire ñi'arī mija etaberape ruṣu. Yire mija ñi'aika, Tuṣarā majaroṣūñurā sabojaika upakaja sime yiro'si,— Jesúre nare ārika.

⁵⁰ Suṣa imarī kire nañi'amaka ĩatirā, kika wārūrimajare nimaupatiji kire ru'ritapawa'rika.

⁵¹ Kire ne'ewa'rika ṣoto ĩ'rīka bikirimaji kibe'erō'ōpi a'ririjarikaki. Sayapāijīka takaja wā'ojī'atirā kimaeka. Kibe'erō'ō ke'ririjarika ṣoto torā imaekarāte kire ñi'ape'rotaeka.

⁵² I'supaka kire baakoṣewa'ri kisayaṣaitakaja kireka naba'itatamaka, dakomarīaja kiru'riwa'rika.

Judíotatarā ĩ'parimarā imatiyaitata imaekarā, “Oka mireka ima”, Jesúre narīka

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

⁵³ Supabatirā kurarāka ĩṣamaki imatiyaiki imaekaki wi'iarā Jesúre ne'ewa'rika. Kire ne'eeyaeka ṣoto kurarāka ĩ'parimarāre nimaupatiji torā rērīka. Moiséte jā'meka wārōrimaja, supabatirā judíorāka ĩ'parimarāoka rērīkarā.*

⁵⁴ I'supaka nabaeka ṣoto Pedrore ñoakuripi a'ririjaparaka kurarāka ĩṣamaki imatiyaiki wi'i pēteta'teka imaekarō'ōrā keyaeka. Torā kākatirā Tuṣarāte jiyiṣupaka ōrīriwi'ia tuerimajaka kiṣekajūrīrupaeka.

⁵⁵ I'supaka simaeka ṣoto kurarāka ĩ'parimarā, supabatirā judíotatarā ĩ'parimarā imatiyaitataoka “¿Dakoapi Jesúre majāārūjeñu?”, āriwa'ri jaibu'abaraka nimaeka. Suṣa imarī “Ikupaka ba'iaja Jesúre baarape”, āriwa'ri bojarūkirāte nayapakoṣeka. I'supaka nayapaeka simako'omakaja ba'iaja oka kireka imaeka natōṣoberika.

⁵⁶ “Ika ba'iaja Jesúre baarape”, rīkimarāja narīpakiko'omakaja ĩ'rīkate bojaeka upakamarīa nabojakōṣeka.

⁵⁷⁻⁵⁸ ĩ'rārimarā mi'mirīkatirā imabeyuaṣiji ikupaka āṣaraka kire nokabaaeka:

* **14:53** La Junta Suprema (Sanedrín) de líderes judíos que gobernaba asuntos religiosos.

—“Tuṕarāte jiyipupaka ōrīriwi'ia ṕo'imajare baaeka yipōapaterāñu. I'supaka simako'omakaja maekarakarīmi be'erō'ōjo ate sayibaarāñu, ṕo'imajare baaekamarīa”, Jesúre āpakā'ā yija ā'mitirape,— narīka.

⁵⁹ I'supaka bojaripotojo ī'rīka upakamarīa rukubaka oyiaja naboṕapakikoṕeka ruṕu.

⁶⁰ Suṕa imarī kurarāka īṕamaki imatiyaiki nimaupati wājītāji mi'mirīkatirā ikupaka Jesúre kijērīaeka:

—¿Dako baaerā nare miokae'eberitiyayu je'e? ¿Dakoapi ārīwa'ri i'supaka tīmarītakaja mire nokabaayu je'e?— kurarāka īṕamakire kire ārīka.

⁶¹ I'supaka kērīko'omakaja Jesúre kire okae'ebrika. I'supaka kimekā'āja ikupaka kurarāka īṕamakite kire jērīaeka ate:

—¿Mi'iji bai mime Jā'merūkika Kiwā'maekaki,† Tuṕarā Maki?— kire kērīka.

⁶² I'supaka kire kēpakā'ā ikupaka Jesúre kire yi'rika mae:

—Ā'ā, yi'iji nime. Supabatirā nāmajī Tuṕarā ṕō'i ritapē'rōtorā Po'imaja Ma'mite ruṕamaka mija īarāñu. Supabatirā īmipi oko ūmaka watoṕekapi yiruirā'amakaoka mija īarāñu,— kire kērīka.

⁶³ I'supaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, boebariwa'ri kiōñu upakaja kijariroaka ṕemakato kurarāka īṕamakire baibebataeka. “Tuṕarā upakaja nime', kēñu ruku”, ārīwa'ri i'supaka kibaaeka. I'supaka baawa'ri ikupaka aṕerā īṕarimarāre kērīka:

—Dika ba'iaja baaiki kime aṕerāte ārīrūkia jariwa'ribeyua mae, koṕakaja ritaja ba'iaja kēñua morīwārūpatayu.

⁶⁴ Mijaoka ā'mitiriko'orā ba'iaja Tuṕarāreka kijaiko'a. Suṕa imarī ¿marākā'ā kire mabaarāñu je'e mijareka?— ārīwa'ri kijērīaeka kīṕarimarā jeyomarā imaekarāte.

I'supaka kēpakā'ā ā'mitiritirā,

—Oka ba'iaja kiro'si ima simamaka jāārikaja sime kire,— nimirakamakiji narīṕataeka.

⁶⁵ Supabatirā ī'rārimarā Jesúre riṕo'katapatebaraka kiñakoa ṕi'ṕetātetirā kire naṕajeka. Kire ṕajebarakā ikupaka kire najērīaroyika:

—¿Maki mire ṕajeiki? Karemarīa Tuṕarāte mire bojarākareka, “Iki yire ṕajeko'oka”, merīrāñu,— kire narīwā'imarīka.

Kire e'ewa'ṕaraka Tuṕarāte jiyipupaka ōrīriwi'ia tuerimajaoka kipema ṕajerijarīkarā.

“Jesúre ōrībeyuka yi'i”, Pedrote ārīkarō'ō

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-29)

⁶⁶ I'supaka ba'iaja Jesúre baabaraka wi'itōsīarā nimaeka ṕoto ṕēterāja Pedrote imaeka ruṕu. Torā kimaeka ṕoto kurarāka īṕamaki imatiyaikiro'si ba'iraberirōmore kipō'irā etaeka.

⁶⁷ Pedrote ṕekaō'to wā'tarā jūrīrupamaka īatirā, ñoaka kire koyoirīkaeka. Topi ikupaka kire kōrīka:

—Mi'ioka Jesús Nazaretkakika turiroyirapaki mime,— kire kōrīka.

⁶⁸ I'supaka kire kōpakā'ā, ikupaka kore kiyi'rika:

—I'supaka meñua ōrībeyuka yi'i, mijaikaoka ā'mitiriwārūbeyuka yi'i,— kore kērīka.

I'supaka kore ārīweatirā, koṕereka imaekarō'ōṕi kiṕoriwa'rika ṕoto karaka akaeka.

⁶⁹ Topi ate kire īatōṕotirā ikupaka torā imaekarāte kōrīka:

—Ī'ī imaki Jesúska wārūrimajakakijioka kime,— nare kōrīka.

⁷⁰ I'supaka kōpakā'ā “Kika wārūrimajimarīki yi'ī”, Pedrote ārīka ate. Ñoapañaka imatirā ate torā imaekarāte ikupaka kire ārīka:

—Mi'ioka naka imaekaki, Galileakaki mime je'e aṕeyari,— kire narīka.‡

⁷¹ I'supaka naṕakā'ā ikupaka nare kiyi'rika:

—¡I'supaka mija añukate ōrīberitiyaiki're yi'ī! Waṕuju yipakijīkareka ba'iaja Tuṕarāte yire baajīñu,— kērīka.

† 14:61 Mesías ‡ 14:70 Por el acento de Pedro, adivinaron que él era de Galilea. Todos los discípulos de Jesús eran de Galilea menos Judas.

⁷² I'supaka kēñukā'āja ate karaka akaeka. Sakamaka ā'mitiritirā, Jesúre kire bojaeka kipupakarā kire ña'rījāirarika, “Í'pakuri karaka akaerā baarāka ruḡu maekarakakuri, 'Jesúre ōrībeyuka yi'i', merīrāñu.” I'supaka Jesúre ārīka kire ña'rījāirapakā'ā, jimarīa Pedrote orika.

15

Pilato pō'irā Jesúre ne'eeyaeka

(Mt 27.1-2,11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Supabatirā aḡerīmi bikitojo īḡarimarā imatiyarimaja nimaupatiji rērīkarā ate. Kurarāka īḡamarā, Moiséte jā'meka wārōrimaja, supabatirā judíorāka īḡarimarāoka torā nimaeka. Rērītirā “Ikuḡaka Jesúre mabaajñu”, āḡaraka najaibu'aeka. Topi mae, Jesús pitaka pi'petirā Pilato pō'irā kire ne'ewa'rika.

² Kipō'irā kire ne'eeyaeka poto ikupaka Pilatore kire jērīaeka:

—¿Mi'i bai judíotatarā īḡamaki?— kire kērīka.

I'supaka kire kēpakā'ā, ikupaka Jesúre kire ārīka:

—Mi'iji añuka i'supaka,— kire kērīka.*

³ Supabatirā kurarāka īḡamarā rīkimaka ba'iaja Pilato wājītāji Jesúre nokabaaeka.

⁴ Supa imarī ikupaka Pilatore kire jērīaeka ate:

—¿Dako baaerā miokae'eberitiyayu je'e? ¿Ritaja mire nokabaaika mia'mitiribeyu bai je'e?— kire kērīka.

⁵ I'supaka kire kērīko'omakaja Jesúre okae'berika ruḡu. Kiokae'ebepakā'ā ĩawa'ri, i'supaka imaekakite ĩakoriberiroyikaki imarī, marākā'ā ārīberijīka Pilatore jarika.

“Jesúre najāāḡarū”, narīkakaka

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ ĩrākuri wejejērā rakakaja Pascua baya simaroyika poto ĩrīka wēkomaka imariwi'iarā imakite Pilatore ḡoataroyika. I'supaka kibaaroyika simamaka ĩrīka sareka imaekakite kīḡoatarika ḡo'imajare yaḡaeka.

⁷ I'supaka nabaaeka poto wēkomaka imariwi'iarā Barrabásre imaeka kika ba'iaja baaekarāḡitiyika. Roma īḡamakire yi'riberiwa'ri tokarā surrarārākaka jīḡaraka ḡo'imajare jāāeka mirāki kimaeka.

⁸ Supa imarī rīkimarāja eyaekarā ikupaka Pilatore narīka:

—Mibaarijariroyika upakaja, ĩrīkate miḡoatarika yija yaḡayu,— kire narīka.

⁹ I'supaka kire napakā'ā ikupaka nare kērīka:

—¿Makire yiḡoatarika mija yaḡayu? ¿Yaje judíotatarā īḡamakire yiḡoatarika mija yaḡayu je'e?— nare kērīka.

¹⁰ “Jesúre ā'mijāirā imarī, yiḡo'irā kurarāka īḡamarāre kire e'eetayu”, ārīḡupajoekaki imarī, kire ḡoatarika yaḡakoḡekaki imarī, i'supaka kērīka.

¹¹ Jesúre ḡoatarika kiyapakō'omakaja kurarāka īḡarimarā ḡuri jājīrokapi ikupaka ritaja ḡo'imajare ārīkarā:

—“Barrabásre miḡoatabe Jesús ō'toarā”, Pilatore mija āḡe,— kurarāka īḡamarāre ārīka.

¹² “Barrabásre miḡoatabe”, napakā'ā ā'mitiritirā ikupaka Pilatore nare yi'rika:

—I'supaka yibaarākareka, “Judíotatarā īḡamaki”, mija añukate ḡuri ¿marākā'ā yibaarāñu je'e?— nare kērīka.

¹³ I'supaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, akasererikapī,

—jYapua tetaekarā kire miḡatakīarūjeḡabe!— kire narīka.

¹⁴ I'supaka narīko'omakaja,

—¿Dakoa ba'iaja kibaaeka je'e?— nare kērīka.

* **15:2** La respuesta puede entenderse como “Sí, como usted dice”, o “Usted es quien lo dice.” Probablemente Jesús no afirmó claramente que era rey de los judíos para que Pilato no pensara que él refiere a un rey político como César o Herodes.

I'supaka kēpakā'ā, jājibaji nakasereka ate,

—jYapua tetaekarā kire mipatakīarūjebe!— narīka.

15 Supa imarī po'imajaka jia imarika yapawa'ri Barrabásre kiṗoataeka mae. Jesúre ṗuri, ajeakaka ṗajerūkia nabaaeka imaroyikaṗi surararākare kiṗajerūjeka. I'supaka kire nabaaeka be'erō'ōṗi, “Yapua tetaekarā kire ṗatakīarī mija e'ewa'ṗe”, ṗilatore nare ārīka.

16 I'supaka kijā'meka simamaka toṗi a'ritirā īṗi ṗilato wi'itōsiarā† nakākaeka mae. Supabatirā torā imaekarā surararākare nakaeka nimaupatiji Jesús ṗō'irā narēñaokaro'si.

17-18 Wi'itōsiarā nimaupatiji rēriṗatatirā jairopemakato iyayapea upaka ūoika Jesúre najāāwā'imarīka, īṗire jāāroyikakaka. Supabatirā ṗotatakobu'ya baatirā, kiruṗuko'arā tuatirā ikupaka kire nawaṗeriwā'imarīka:

—Jia ritaja mire najiyiṗuṗayeerū, judíotata īṗamaki,— kire āṗaraka, ba'iaja kire najaiwā'imarīka.

19 Supabatirā yapuapī kiruṗuko'arā ṗajerijaparaka kire narijo'katapaterijarika. Kiwājitiāji nūkurupatirā eewā'imaparaka kire nawaṗeka. “¿Mi'i imaki īṗi imatiyaiki bai?”, āṗaraka kire nawaṗeka.

20 Kire eewā'imarīweatirā kijairopemakato iyayapea upaka ūoika e'etirā mamarī ki-jāāekatojo kire najāāeka ate. Supabatirā yapua tetaekarā ṗatakīarī kire ne'ewa'rika mae.

Yapua tetaekarā Jesúre ṗatakīarī ne'ewa'rika
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

21 Kire ne'ewa'rika ṗoto Simón, Cirenewejeakakire naṗō'irā etaeka. Alejandro, Rufopitiyika īṗarā ṗaki kimaeka. Jerusalénwejearā eyatirā Jesús wā'taṗi Simónre o'riwa'rirā baaeka ṗoto Jesúre naṗatakīarūkia yapua tetaeka surararākare kire kōkerūjeka.

22 Supabatirā Gólgota wāmeirō'ōrā Jesúre ne'ewa'rika. “Ruṗuko'a ū'ā ṗusia”, ārīrika simaeka Gólgota.

23 Torā eyatirā iyaokoa, mirra ūkoa rukeka‡ kire nasīamaka sakiukuberika.

24 Torājīrā mae Jesúre kijariroaka e'etatirā, yapua tetaekarā kire naṗatakīaeka. Kijariroaka yapawa'ri ikupaka narīka: “Ni'i kijariroaka e'erika mairā”, āṗaraka barewā'imarīrikapī surararākare sakorika. I'supaka barewā'imarīrirokapī kijariroaka kijāāekato ne'eka mae.

25 Bikitojo botarakaoteñarirakakuri aiyajērā eyawa'rika ṗoto kire naṗatakīaeka mae.

26 Kiruṗuko'a bo'irā yapuṗāia o'oeka najī'ataeka. “Oka kireka imaeka ṗareaja i'supaka kijūayu”, narīrū ārīwa'ri i'supaka nabaaeka. “Ī'ī kime judíotata īṗamaki”, ārīwa'ri sarā no'ojī'aeka simaeka.

27 Torā īṗarā karee'erimajareoka naṗatakīaeka. Ī'rīka kiritapē'rōtopi, aṗika kikākopē'rōtorā nimaeka.

28 I'supaka Tuṗarā majaropūñureka sabojatika simamaka i'supaka kiro'si simaeka. Ā'mitirikōrī je'e: “Ba'iaja baairāṗitiyika kimamaka, ba'iaja baaiki kime kiro'si”, ṗo'imajare kireka ārīrāñu, ārīwa'ri o'oeka simaeka.

29 Jesús wā'taṗi o'rikarā kire jiyiṗuṗayeberiwā'ri naruṗuko'a narī'meka. Ikupaka ārīroyikarā:

—jYaa! “Tuṗarāte jiyiṗuṗaka ōrīriwi'ia yiṗoapaterāñu. I'supaka baatirā, maekarakarīmi be'erō'ō sayibaarāñu ate”, merāṗe.

30 I'supaka baaiki mimaye'e, mirikapī miōñu upakaja miṗo'ia mitābe. Supabatirāoka yapua tetaekarā mire naṗatakīaikapioka miruira'abe,— jaiyuyebaraka kire narīka.

31-32 Kurarāka īṗarimarā, Moiséte jā'meka wārōrimajaoka ikupaka āṗaraka kire jaiyuyekarā:

† 15:16 Llamado pretorio en latín. ‡ 15:23 Un sedante para que no sufra tanto

—Aperãte tããekaki imariþotojo kiõñu upakaja kiþo'ia þuri kitãwãrũbeyu. Karemarĩa Mesías, Israelka'iakarã ãþamakitaki kimarãkareka, kiruirãñu. Yãþua tetaekapi kiruimaka ãtirã, “Rita, ikiji mime”, kire marĩrãñu,— þo'imajare narĩka.

Jesús wã'tarã yãþua tetaekarã þatakãekarãoka naka ãrãtiji kire jaiyuyekarã.

Jesúre þuparirika

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Wãjitãji aiyate eyawa'rika þoto wejea ñamita'rika. Maekarakakuri aiyajẽrã be'erõ'õjĩrã saborika ate.

³⁴ Saborika þoto jãjirokapi ikupaka Jesúre jaiwataeka:

—Eloí, Eloí, ¿lana sabactani?— kẽrĩka. (Hebreo okapi ikupaka ãrĩrika simaeka: “Tuþarã, Yipaki, ¿dako baaerã yire miarĩrĩria'atayu?”, ãrĩrika simaeka).

³⁵ Kire ã'mitiritirã, ãrãrimarã torã imaekarãte ikupaka ãrĩka:

—Tuþarãte bojaãjirimaji imaekaki Elíasre kiakakoyu,— narĩka.

³⁶ Suþa imarĩ ãrĩka torã imaekaki okoarã samañu'amaka u'rie'eikaš e'erĩ rĩrĩwa'rikaki. Se'eatirã iyaokoa kã'marikarã sakiñu'aeka. Suþabatirã Jesús rijearã yãþuapi saki-taarupakoþeka sakimi'mirĩtaokaro'si. I'supaka kire baakopetirã ikupaka þo'imajare kẽrĩka:

—Jaika ruþu mija ta'abe. Elías imaekakire kire ruetamaka mairã,— nare kẽrĩka.

³⁷ I'supaka kẽrĩka be'erõ'õ jãjirokapi akaseretirã Jesúre þuparirika mae.

³⁸ Kipuparirikarõ'õjĩte Tuþarãte jiyipupaka õrĩriwi'iarã, sayapãia mo'rĩa baata'teka imaeka ãmipi beriruika ka'iarã eyabaka. ³⁹ Jesúre þuparirika þoto surararãka ãþamakire yãþua tetaeka wãjitãji yoirĩkamarĩka. Kipupariþakã'ã ãtirã,

—Tuþarã Makitakiji ãrĩre imakoþeka mirãkiyu,— kẽrĩka.

⁴⁰ Ñoakuripañakapi rõmijã ãrãrimarãoka kipupariþakã'ã kire ãekarã. Nawatoþekarã nimaeka ikarakamarã aperã: María Magdalena, suþabatirã María, José, kirĩ'ĩ Santiago ãparã þako koimaeka María. Suþabatirã aþeko Salomé imaekako.

⁴¹ Galileawejarã Jesúre imatapaeka þoto kire jeyobaaeka mirãrã nimaeka ãrã rõmijã. Rĩkimarãja rõmitika Jerusalénrã kika eyaekarãoka kipupariþakã'ã ãekarã.

Jesúre þupariþakã'ã ãtirã ãta wi'iarã kire ne'ewa'rika

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Torã apika, José Arimateawejeakakire imaeka. (Judíotatarã ãparimarã imatiyai-tatakaki kimaeka). Suþabatirãoka jiyipupaka þo'imajare kire õñuka kimaeka. “Tuþarãte wã'maekaki imarĩ, ritaja þo'imajare jia Jesúre jã'merãñu”, ãrĩrikaoka õñuka Josére imaeka. Jesúre þuparirika þoto rã'irikoyiaja sajaritika simamaka, kũþajĩji sajarawa'rika jẽrĩtarĩmi ruþu jieweibaraka nimaroyikarĩmi þuririka. Suþa imarĩ ñojimarĩji ãta wi'iarã Jesús majaka natariyapaeka. Suþa simamaka okajãjia jaritirã kĩkirimarĩja Pilato þõ'irã a'ritirã Jesús þo'ia Josére jẽñeka.

⁴⁴⁻⁴⁵ I'supaka kẽþakã'ã ã'mitiritirã, “Yee, ¿kopakaja kipupariritiyu bai?”, Pilatore ãrĩþupajoaeka. Suþa imarĩ surara ãþamakire Pilatore akaeka “¿Yaje rita simatiyayu?”, kire ãñaokaro'si. “Rita sime”, surararãka ãþamakire kire ãrĩka ã'mitiritirã, Jesús þo'ia Josére ke'erũjeka.

⁴⁶ I'supaka kẽþakã'ã ã'mitiritirã, Jesúre buteokaro'si ãrãto sayapãia boia jĩakaka Josére wapaĩjika. Suþabatirã kiþo'ia ruerĩ ke'rika mae. Kire rueweatirã sayapãiaþi Josére kire buteka. I'supaka kire baatirã ãta wi'ia þo'imajare baaekarã kire kitaeka. Sarã kire tatirã ãta jo'bakapi sakitãteka. ⁴⁷ María Magdalena, María, José þakopitiyika kire kitaekarõ'õ niaeka.

16

*Ōñia Jesúre jaripe'rika**(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹ Jērītarirīmi, aiyate ka'raeka be'erō'ō María Magdalena, María Santiago pako supabatirā Salomé wāmeikoḗitiyika maekarakakorā ruḗuko'a wearūkia jia jiijsia nawapañjika, Jesús ḗo'iarā yo'yeokaro'si.

² Ba'irabeū'murirīmi* bikitojo wārīrika ña'rīḗataeka ḗoto na'rika āta wi'iarā. Aiyate warara'aekarō'ōjīte torā na'ririjarika.

³⁻⁴ Supabatirā natiyiaja ikupaka najaibu'arijarika:

—Āta jo'bakapi āta wi'ia natāteka, ¿maki maro'si se'etarāki ruku?— narību'arijarika.

Torā neyaeka ḗoto āta jo'baka aḗerō'ōrā satapamaka niaeka.

⁵ Āta aḗerō'ōrā tapamaka ĩatirā, sarā nakākawa'rika. Torā kākawa'ritirā ĩaḗūataerā baakōrī nakākawa'rika koḗeritapē'rōtoḗi, ĩ'rīka bikirimaji saya boia jāīkīte ruḗamaka niaeka. Kire ĩatirā rōmijāte ḗupatatīyaeka.

⁶ Naḗupatatamaka ĩawa'ri, ikupaka nare kērīka:

—Mija ḗupata'si. Jesús Nazaretkaki yaḗua tetaekarā naḗatakīarapakite mo'arī mija ĩ'tayu. I'supaka simako'omakaja kimabeyu ō'ōrā. Kīḗupariḗakā'ā ō'ōrā kire nayayerapaka be'erō'ō koḗakaja ōñia kijariḗe'yu. Mia, ō'ōrā kire natakoḗerapāro'ōrā karemarīa kimajīka.

⁷ Mija a'ḗe. Kika wārūrimaja mirārāte, supabatirā Pedreoreoka ikupaka mija bojape: “Mija ruḗubajirā Galilearā eyaokaro'si a'riweitiki Jesús. Mijare kibojatika upakaja torā kire mija ĩatōḗorāñu”, ārīwa'ri nare mija bojabe,— nare kērīka.

⁸ I'supaka kērīka ā'mitiritirā, ḗupatatīyawa'ri tarabaraka rōmijāte ru'rīḗoriwa'rika. I'supaka simaeka ĩatirā naḗupataeka simamaka, aḗerāte samajaroḗa nabojapiberika.

*Ōñia kijariḗe'rika be'erō'ō María Magdalena wāmeika imaekakote Jesúre ḗemakotowirika**(Jn 20.11-18)*

⁹ Najērītaroyikarīmi be'erō'ōkarīmi bikitojo ōñia Jesúre jaripe'rika. Bikitojo ñamiji ōñia jariḗe'ritirā María Magdalena ḗō'irā mamarītaka Jesúre ḗemakotowiriū'mueka. ĩ'ḗotēñarirakamaki Satanārīka ima koreka ña'rījāīkarāte kīḗoataeka mirāko koimaeka.

¹⁰⁻¹¹ Kire ĩatirā, kika turitapeka mirārāte bojarī ko'rika. Ba'iaja ḗupariwa'ri oḗaraka nimaekarō'ō naḗō'irā eyatirā ikupaka nare kōrīka: “Ōñia Jesúre jayu ate. Kire ñiako'a simamaka ñañu”, āḗaraka nare kobojakoḗeka. I'supaka nare kobojako'omakaja kore nayi'riberika.

*Kika wārūeka mirārā ĩ'ḗarā ḗō'irā Jesúre ḗemakotowirika**(Lc 24.13-35)*

¹² I'supaka nare kōrīkoḗeka be'erō'ō ĩ'ḗarā Jesúska wārūeka mirārā Jerusalēnḗi na'ririjarika ḗoto nare kīḗemakotowirika aḗeaja ĩoiki jaritirā.

¹³ ḗe'riwa'ritirā aḗerā Jesúska wārūeka mirārāte sanabojaeka. “Jesúre yija ĩako'o”, nare nabojako'omakaja nare nayi'riberika ate.

*“Ikupaka yirika ḗo'imajare mija wārōrāñu”, ārīwa'ri Jesúre bojaeka**(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)*

¹⁴ I'sia be'erō'ō kika wārūeka mirārā ĩ'rōū'ḗuarāe'earirakamaki imaekarāre ba'aruḗaekarō'ōrā Jesúre ḗemakotowirika. Naḗō'irā ḗemakotowiritirā, ikupaka nare kērīka:

—Ōñia yijariḗe'rapaka be'erō'ō, ¿dako baaerā aḗerā yire ĩarapārate bojarapaka mija yi'riryapaberitīyarape?— ārīwa'ri nare kiwapeka.

* 16:2 Domingo

¹⁵ I'supaka nare ārītirā, ikupaka nare kērīka:

—Ritatojo wejearā mija a'pe, yirika ritaja po'imajare ōrīpatarū, ārīwa'ri nare sabo-jatapaokaro'si.

¹⁶ Yirika ā'mitiripēawa'ri, “Jesúre yi'yuka nime mae”, ārīwa'ri kirupuko'a jūjerūjeiki, ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā a'ribesarāki. I'supaka simako'omakaja yirika ā'mitiripēabeyukaro'si pūri ba'iaja kibaaika wapa ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā Tuṣarāte kire pūatarāñu.

¹⁷ Mija ĩabe. Ikuṣaka yire ā'mitiripēairāte nabaabearāñu: Yirirā nimamaka tērīwa'ribaji yirikaṣi Satanārika ima ña'rījāikarāreka poatarijarirāñurā. Suṣabatirāoka aṣerā oka norībeyua najairāñu.

¹⁸ Āñaka nañi'akoperāka, suṣabatirā okoa rīmaka nukukoperākaoka dakoa nare o'ribesarāñu. Po'imaja jīñurā po'iarā naṣitaka naja'aṣearāka ṣotojo po'imajare jājirijarirāñu,— nare kērīka.

Mabo'ikakurirā Jesúre a'rika

(Lc 24.50-53)

¹⁹ I'supaka maipamaki Jesúre nare ārīka be'erō'ō Tuṣarāte mabo'ikakurirā kire e'emiawa'rika. Suṣa imarī kipō'irā kiritapē'rōtoṣi Jesúre ruṣe mae, tērīrikaja jiyipupaka ōrīrūkika imarī. ²⁰ Kimirīwa'rika be'erō'ō kika wārūeka mirārāte kirika bojataṣarī a'rika. I'supaka bojataṣabaraka nimaeka ṣoto, niakoribeyua po'imajare nabeaokaro'si Maipamakite nare jeyobaaroyika, “Rita sime nabojaika”, po'imajare āñaokaro'si.

I'tojrāja sime ruṣu.

Hechos de los Apóstoles

Espíritu Santore mijare yiña'ajããrãñu, Jesúre ãrĩka

¹⁻² ¿Yaje mime Teófilo? Bikija pãpera miro'si yiþũataũ'murape. Jesúre imaroyirapaka, supabatirã kiwãrõroyirapakakaka sapi mire yiþoþapũarape. Ritaja mire yiþoþaikareka mabo'ikakurirã Tuþarãte kire e'emiaekarõ'õjĩrã miro'si yo'otiyirape. Mabo'ikakurirã Tuþarãte kire e'emiaerã baaeka ruþu kirika bojariroka bojarimaja kiwã'maekarãka kimaeka. Espiritu Santore kire jeyobamaka kiyapãeka upakaja nabaarũkiakaka nare kibojãeka.

³ Reyariþotojo õñia kijariþe'rika be'erõ'õ ĩrãkurimarĩa kimajaroka bojataþarũkirãte kipemakotowiriroyika. ĩþarã þo'imajarakarĩmi i'supaka nare baabaraka Jesúre imaeka. “Īkitakijioka kime”, nañaokaro'si supã kibaaroyika. Supã baabaraka “Īkupaka yire yi'yurãte jã'mebaraka Tuþarãte nare imaruþutarãñu mae”, ãþaraka nare kiwãrõrijarika.

⁴ ĩrãkuri naka rẽritirã ba'abaraka kimaeka þoto, ikupaka Jesúre nare bojareka're:

–Jerusalénrãja mija imabe ruþu. Maþaki Tuþarãte mijare bojãeka upakaja Espiritu Santore mijare kipũatarãñu. Supã imarĩ õ'õrãja kire mija ta'abe. Kopakaja mijare yiþoþaroyirapaka ã'mitiriroyiraparã mija ime.

⁵ Mamarĩ þuri okoapi takaja ruþuko'a þo'imajare Juanre jũjeka. Maekaka þuri no'ojĩrãmarĩa Espiritu Santore Tuþarãte mijare ña'ajããrãñu kiyapãika upakaja mija imawãrũokaro'si,– kika wãrũekarãte kẽrĩka.

Mabo'ikakurirã Jesúre a'rika

⁶ ĩrãrĩmi ate Jesúka rẽritirã ikupaka kire narĩka:

–Yija ĩþamaki, “Maekaka þuri Romatatarãte þoatãtirã Israel ka'iakarãre yijã'merãñu Tuþarãte þũataekaki imarĩ”, ¿yaje meñu je'e?– kire narĩka.

⁷ Supã napakã'ã ikupaka nare kẽrĩka:

–Marãkã'ã baãtirã mija õrĩrũkimarĩa sime. Maþaki Tuþarã ĩrĩkaja sõñuka.

⁸ I'supaka simako'omakaja Espiritu Santore mijare ña'rĩjãirãka þoto, okajãja mija jarirãñu. I'supaka jariwa'ri aþea wejearã a'ritirã, yika imaekarã imarĩ, yimajaroka nare mija bojarãñu. Jerusalénrã, Judeaka'iarã, Samariaka'iarã, supabatirã ritatojo wejearekaoka, yimajaroka mija bojarijarirãñu,– nare kẽrĩka.

⁹ I'supaka nare kẽrĩka be'erõ'õ, kire nayoiyukã'ãja, mabo'ikakurirã ke'rika. Oko ũmakakarã keyawa'rika þoto kopakaja kiõiberika.

¹⁰ Ke'þakã'ã weþeþemarãja nañakoarika. I'supaka nimekã'ãja ikuparõ'õþiji ĩþarã ángelrãka boia jarirooka jããekarã napõ'irã þemakotowirirĩkaekarã.

¹¹ Topi ikupaka nare narĩka:

–Galileakarã, weþeþemarãja mija ñakoaria'si mae. Mijaka imaroyirapaki mabo'ikakurirã Tuþarãte kire e'emiamaka mija ñaikijioka topi mija þõ'irã etarãki ate ke'yu upakajaoka,– nare narĩka.

Judaswãsa õ'torã Matĩare ne'eka

¹² Olivos wãmeika þusiarã nimaeka apõstolrãka. I'sia be'erõ'õ Jerusalénrã napẽ'rika mae, nimaekarõ'õþi koyikuriji simaeka simamaka.

¹³ Wejearã eyãtirã wi'iarã neyaeka. ĩmika wi'iareka mirĩwa'ritirã, kurarakarã ĩrãkõ'rĩmatorãja neyaeka. Īkupati nimaeka torã eyaekarã: Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeo maki Santiago. Supabatirã aþerã imaekarã Simón Celote, supabatirã Santiago maki Judas.

14 Jesús be'erō'ōkarā, kipako María, supabatirā aḡerā rōmijāḡitiyika ĩ'rākō'rĩmatorāja narēĩroyika ĩ'rĩka upakaja puḡajoawa'ri Tuḡarāka jairā.

15 I'supaka nabaaroyika ḡoto Jesúre ā'mitiripēarĩ naka narēĩroyika, ciento veinte rō'ōjĩrā ḡo'imaja nimaeka. ĩ'rākuri i'sirakamarā watoḡekapi mi'mirĩkatirā ikupaka Pedrote nare bojaeka:

16 —Wātaka ñoñurā, mija ā'mitipe. Bikija mañeki David imaroyikaki Espĩritu Santore kire āḡakā'ā, Jesúre nañi'aerā Judare bojajāārũkiakaka, kio'oeka.

17 Mia je'e, yijakakiji Judare imakoḡeroyirape. Jesúka yija imaokaro'si yijare kiwā'maeka upakaja kiwā'maekaki.

18 (I'supaka imariḡotojo niñerũ yaḡawa'ri Jesúre kibojajāārape. Kibojajāārāḡaka waḡa mirāka kipe'atarāḡakapi ka'ia nawaruarape. Sarā mae kiruḡuko'aḡi ña'rĩtirā, kiñe'mea kijāwatarape kitapisia ḡoriḡateribaka.

19 I'supaka kibaaeka ā'mitiritirā, Acéldama Jerusalénkarāre sawāmejĩ'aeka i'sia ka'ia. Nokapi, “Riweka'ia”, ārĩrika simaeka).*

20 Ikuḡaka Davidre bikija o'oeka:
“Baĩḡarāmarĩa wi'ia jariwa'rirāka sarā imaekakite a'ritapawa'rika simamaka. Aḡika etatirā sarā imaberijĩki.”

Topi ḡuri,

“Aḡika o'atirā kiba'iraberũ”, ārĩwa'ri David imaroyikakite o'oeka upakaja Judare baaeka.

21-22 I'supaka kibaaeka simamaka kire o'arika sime mae. Mia, maiḡamaki Jesúre maḡō'irā imaroyirāḡaka ḡoto makaja imaroyirāḡakite ma'eye'e. Juanre ruḡuko'a Jesúre jũjemaka ĩaekaki, mabo'ikakurirā Jesúre a'rikarō'ōjĩrā maka imaroyirāḡaki kimajĩũ. Supabatirā reyariḡotojo ōñia Jesúre jariḡe'rika be'erō'ō kire ĩaekakioka kimarākareka jia simarāũ,— Pedrote nare ārĩka.

23 Torājĩrā mae, ĩ'ḡarā torā imaekarāte nawā'maeka. “José, Matíasḡitiyika nime jia puḡakirā”, narĩka. José Barsabás kiwāmea imako'omakaja aḡewāme Justo kire narĩka.

24-25 Torājĩrā mae,

—Yija ĩḡamaki Jesús, mi'i imaki ritaja ḡo'imajare puḡajoaika ōñuka. I'supaka simamaka “ĩ'ĩ kime Judas ō'toarā o'arũkika mijaka wārōrimaji”, ārĩwa'ri yijare miōrĩrũjebe. Mia je'e, Judas ḡuri yijare a'ritaparaḡaki ba'iaja baarika yaḡawa'ri. Supa imarĩ maekaka ba'iaja baariwaḡa tiyibeyurō'ōrā kime,— kire narĩka.

26 Supa imarĩ José wāmea ātarā no'ojĩ'aeka, supabatirā Matías wāmea aḡorā. Topi mae jotoarā jāātirā, sanajājeeka mamarĩ ña'rĩrāñũo ĩaokaro'si. Sĩatirā, “Matías kime Tuḡarāte wā'maiki”, narĩka. Torājĩteḡi ĩ'ḡoũ'ḡuarāe'earirakamakiro'si kijarika mae.

2

Espĩritu Santore nare ña'rĩjāika

1 Pentecostés* bayarĩmi seyaeka ḡoto Jesúre yi'yurāte nimaupatiji ĩ'rākō'rĩmatorāja narēĩkũ'ika.

2 Ikuḡarō'ōḡiji jājia wĩrōa baeika upaka sokaarika wejeḡemapi. I'sia wi'iarā ruḡataekarā nimaupatiji jia sana'mitirika.

3 Supabatirā ḡekajũ'rēika upaka simamaka niaeka. I'supaka ḡekajũ'rēikapi ḡibitirā nimaekarakamakireje saña'rĩḡeika.

4 Saḡi Tuḡarāte ḡũataekaki Espĩritu Santore nare ña'rĩjāika. Nareka ña'rĩjāitirā aḡerā oka na'mitiribeyua imakoḡeikaja nare kijaiwārũrũje. I'supaka kibaamaka nimaekarakamakiji rakakaja jairā najarika kijā'meka upakaja.

* 1:19 Probablemente la información en versículos 18 y 19 no fue dicho por Pedro, sino es añadida por Lucas, el escritor para ayudar al lector entender que pasó a Judás. * 2:1 Fiesta judía que se celebraba cincuenta días después de la Pascua.

⁵ I'sia poto judíotatarã imariþotojo aþerõ'õrã po'ijirikarãoka Jerusalénwejearã imaekarã. I'sirokapi ãrĩwa'ri rakaka oyiaja jairã nimaeka. I'supaka imariþotojo jia Tuþarãte jiyipupayeerã nimaeka.

⁶⁻⁷ Torãjĩrã mae wĩrõa baeika upaka okaaririka ã'mitiritirã, ĩ'rãoka torã rĩrĩkarã. Torã eyatirã rakakaja jairã imariþotojo nokarokapi jairãte ã'mitiyurã nimaeka. I'supaka simamaka jimarĩa napupataeka. Topi natiyiaja ikupaka najaibu'aeka:

—Galileakarã nime.

⁸ Tokarã imariþotojo ĵmarãkã'ã mija oka, supabatirã yija oka þariji najaiyuje'e?

⁹⁻¹¹ ĩ'rãtatamarĩa maime. Mija ĩabe: Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, Frigia, Panfilia, Egipto, supabatirã Cirenewejea a'riwa'ri Libia, supabatirã Romakarã maime. Creta, Arabiapi i'taekarãoka imarã maka. Supabatirã Romapi i'taekarã, judĩorãka, supabatirã Tuþarãte jiyipupayeerijayurãoka imarã naro'si. Supa imariþotojo, tĩrĩwa'ribaji jia Tuþarãte baarimajaroka mokapiji maka Galileakarãre jairijiyu,— ãrĩbu'abaraka nimaeka.

¹² Papatatiyawa'ri, marãkã'ã ãrĩrika imabepakã'ã ikupaka narĩka:

—ĵDakoapi ãrĩwa'ri supa nabaayu?—

¹³ Supabatirã aþerimarã þuri,

—Nukuwejabiyu,— ãþaraka ba'iaja neewã'imarĩka.

Torã etaekarãte Pedrote bojawãrõeka

¹⁴ I'supaka nañua ã'mitiritirã, Pedro, kijeyomarã ĩ'rõũ'þuarãe'earirakamarã þitiyika jia wããrõ'õrã nawirirĩkaeka. Torãjĩrã ĵajirokapi ikupaka Pedrote ãrĩka ritaja torã imaekarãte ã'mitiyaokaro'si:

—Judĩorãka aþerõ'õpi i'taekarã, supabatirã Jerusalénkarãoka jia mija ã'mitiþe ruþu.

¹⁵ “Nukuwejabiyu”, yijareka mija ãrĩko'omakaja wejabiribeyurã yija. Sajẽ'rãkamarĩa simamaka imabeyurã ruþu ukuwejabiyurã.

¹⁶ Ikupaka simatiyayu. Yijare mija ĩaika, “I'supakaja simarãñu”, Tuþarãrika bo-ĵajirimaji, Joel imaekakite ãrĩka. Mia je'e:

¹⁷ “Õ'õjĩteþi ñamajĩ wejetiyia seyarãñurõ'õjĩrã Espĩritu Santore ritatojo wejeareka imarãte yiña'ajããrãñu. Supa imarĩ mija makarã yirika bojarimaja nimarãñu. Bikirimajare þuri wããrõ'õrãja yibaarũkia ñiarũjerãñu. I'supaka simako'omakaja þakiarãte þuri nakãrõmarõ'õpi nare sayibearãñu.

¹⁸ Torãjĩrã mae, Espĩritu Santore yiña'ajããrãñu yijã'meika upakaja baairãte. Rõmijãte, ĩmirĩjareoka i'supaka yibaarãñu yirika bojariroka bojarimaja nimaokaro'si.

¹⁹ Mija jẽrãko'abeyua wejeþemarã mijare yibearãñu. Supabatirã ritaja wejeareka i'supaka yibaamaka, ‘Tẽrĩriki kime Tuþarã’, þo'imajare ãrĩrãñu. I'supakajaoka þitã'muapi þuyurã, supabatirã þeka jũ'rẽika ũmakapupakã'ã niarãñu.

²⁰ Mia je'e, ĩmikaki aiyate neiñamita'rimaka, ñamikakioka, riwerõ'õjĩrã jũ'aka jarirãki. I'supaka simarãka poto wejetiyia seyamaka, jia supabatirã ba'iajaoka þo'imajare baaeka ĩatirã, sawapa maiþamaki Tuþarãte nare baarãñu. Imatiyairĩmi simarãñu i'supaka kibaarãñurĩmi.

²¹ ‘Ñiþamaki, ba'iaja baaiki ñime. Ba'iaja yibaaika miye'kariabe’, yire ãrĩrãñurãte þuri, ba'iaja nabaeka wapa Tuþarãte nare baabesarãñu”, Tuþarãro'si Joelre o'oeka,— ãrĩwa'ri Pedrote nare bojaeka.

²² Sabe'erõ'õjĩte ikupaka Pedrote nare ãrĩka ate:

—Mija ã'mitiþe Israelkarã. Jesús Nazaretkaki Tuþarãrikapi maikoribeyua mijare baabearoyikaki. I'supaka Tuþarãte baaeka simamaka “Kijã'meka upakaja Jesúre baaeka”, ãrĩwãrũirã mija ime.

²³ I'supaka simako'omakaja, Jesúre ã'mijãraparã, kire okabaaraparã mija ime. Supabatirã yapua tetaekarã kire mija þatakĩarũjeka. I'supaka mija baarũkia õrĩtikaki

Tuṕarã þuri. “Ba'iaja kire nabaarãka imako'omakaja yi'i þuri jia þuþajoawa'ri Jesúre þũatarãki”, Tuṕarãte ãrĩka.

²⁴ Ba'itakaja jũabaraka Jesúre reyako'omakaja Tuṕarã þuri õñia kire jariþe'rirũjekaki, reyariba'imarĩka Jesúre imaeka simamaka.

²⁵ Suþa imarĩ mañeki, David, Jesúre imarãkakaka þuþajoawa'ri, ikuþaka kio'oeka: “Maiþamaki, yikaja yire jeyobaabaraka mime. Suþa imarĩ wayuþi'ribeyuka yi'i.

²⁶ Suþa imarĩ jĩjimaka yiþuþakaþi ñime. I'suþaka simamaka jĩjimakaþi mika yijaiyu. Suþabatirãoka ‘Reyaripotojo õñia yijariþe'rirãñu’, ãñuka ñime.

²⁷ Maiþamaki, miyapamaka, reyairãte nayayeirõ'õrã imarũkimarĩka ñime. Suþabatirã mirikitaki imawa'ri, miyapaika upakaja baarimaji ñimamaka yiþo'ia mirabarũjebesarãñu.

²⁸ Suþa imarĩ õñia yire mijariþe'rirũjerãñu. Suþabatirã jia jĩjimaka ñimarãñu ate mika imawa'ri”, ãþaraka David imaekakire o'oeka're.

²⁹ Mija ã'mitiþe yijeyomarã. Mañeki David imaekakite reyamaka õ'õrãja kire nayayeka suþakaja kimajaþema õiñujua ruþu.

³⁰ Suþa imarĩ kiro'si imarũkiakakamarĩa þuþajoabaraka suþa Davidre ãrĩka. Ñamajĩ imarũkiakaka bojarimaji kimaeka. I'suþaka imarĩ, “Ñamajĩ i'rĩka yiriþarãmi kimarãñu Tuṕarãte þũatarũkika, yuþakajaoka ĩþi imarũkika”, ãrĩwa'ri David imaroyikakite þuþajoaeka, Tuṕarãte kire õrĩrũjemaka.

³¹ Sõñuka imarĩ, “Jã'merimaji Tuṕarãte þũatarãñuka reyaripotojo õñia jariþe'rirãki. Suþabatirã reyaekarãte imarõ'õrã imabesarãki imarĩ, kiþo'iaoka rababesarãka”, ãrĩwa'ri kio'oeka're.

³² Jesúre reyaraþaka be'erõ'õ, kire yija ĩarape ate. Suþa imarĩ “Tuṕarãja suþa kire baaraþaki”, yija ãrĩwãrũyu.

³³ Mabo'ikakurirõ'õþi imatirã Tuṕarãte akaeka Jesúre. Suþa imarĩ Tuṕarãte imarõ'õrã kiritapẽ'rõto jiyiþuþayeerũkirõ'õþi kiruþe mae. “Õ'õrã jã'mebaraka ñima upakaja Espiritu Santore miþũatabe”, Jesúre kẽrĩka. Suþa imarĩ Jesús mae yijare Espiritu Santore ña'ajããekaki. Mae mija ĩako'a, mija ã'mitiriko'a, Espiritu Santore yijare ña'rĩjãikakaka sime.

³⁴ Ate David imaekakirika ikuþaka mijare yibojayu. “Yi'iji i'suþaka ñimarãñu”, ãrĩwa'rimarĩa Davidre so'oeka. Dakoþi ãrĩwa'ri ritikaja Tuṕarã þõ'irã kiþo'ia mirĩwa'riberijĩki iki. I'suþaka simamaka Jesúre mirĩwa'rirũkia simamaka ikuþaka Davidre o'oeka:

“Yiritapẽ'rõto jiyiþuþayeerũkirõ'õþi miruþabe,

³⁵ mimajamarãre yitẽrĩþatayuju’, Tuṕarãte ãñu Ñiþamakire”, ãrĩwa'ri David imaekakite o'oeka.

³⁶ Suþa imarĩ ritaja Israelkarã, ika jia mija õþe: Yaþua tetaekarã mija jããekakitejeoka Jesúre, Tuṕarãte þo'imaja ĩþamaki imarũjeka, suþabatirã Jã'merũkika kire kiwã'maeka,— ãrĩwa'ri Pedrote nare bojaeka.

³⁷ I'suþaka kẽþakã'ã ã'mitiritirã, jimarĩa ba'iaja þuþariwa'ri ikuþaka Þedroraþakare narĩka: —¿Yija jeyomarã, marãkã'ã yija baarãñu je'e mae?—

³⁸ Toþi ikuþaka nare kẽrĩka:

—Ba'iaja mija baaika ja'atagirã jia mija imabe. Suþabatirã, ruþuko'a mija jũjerũjebe, “Yijare tããrimaji Jesúre ime”, ãrĩwa'ri. I'suþaka mija baamaka, ba'iaja mija baaika ye'kariatirã Espiritu Santore Tuṕarãte mijare ña'ajãããrãñu.

³⁹ Espiritu Santore mijare kiþũatarãñu, suþabatirã mija makarã, mija riþarãmerã, suþabatirã yoþi i'taekarãteoka. “Yimakarã upakaja mija imarãñu”, kẽrĩka upakaja yi'rĩrãñurã upatireje Espiritu Santo kiña'ajããrãñu,— Pedrote ãrĩka.

⁴⁰ Torãjĩrã mae ikuþaka nare kiokajããrijarika:

—“Ba'iaja yija baaika yijareka ye'kariatirā, yijare mitāābe”, āriwa'ri Tuṣarāte mija jēnebe ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā ba'iaja baairā ɸo'imajapitiyika mija a'ria'si āriwa'ri, — nare kērika.

⁴¹ I'suṣaka kibojaeka j̄jimaka ā'mitiriwa'ri tres mil rakamaki Jesúre yi'rikarā. I'suṣaka imawa'ri ruṣuko'a najūjerūjeka mae.

⁴² Suṣabatirā aṣostolrākare wārōika ā'mitirirā naṣō'irā narērīroyika. Nawārōika yi'riwa'ri sana'mitiripēarija'ataberika. Suṣa imarī ī'rīka ta'iarāja ṣuṣajoairā najarika mae. I'suṣaka imawa'ri, ī'rākuri jariwa'ririmarīaja rērīkū'itirā naṣibaba'aroyika, suṣabatirā Tuṣarāka najaika. Suṣabatirā, “Ika ima Jesús ɸo'ia uṣaka ima. Mare tāārimaji kime”, āriṣuṣajoabaraka ṣan naṣibaba'arijarika.

Jesúre yi'yurā ikuṣaka imaekarā

⁴³ Aṣostolrāka rīkimakaja maikoribeyua beaekarā, i'suṣaka nabaarūkia Tuṣarāte nare ja'ataeka simamaka. I'suṣaka nabaaike īawa'ri jimarīa ritaja Jerusalénkarāre ṣuṣataeka.

⁴⁴⁻⁴⁵ Jesúre yi'yurā ɸuri ī'rīka ta'iarāja ṣuṣajoaekarā. Suṣa imawa'ri natiyiaja nayapaika uṣakaja najeyobaabu'aeka. Aṣerikuri naba'irīja, naka'iaoka nijika sawaṣa e'etirā najeyomarāte yaṣaika ko'aṣitorāja niñerū nare ījirā.

⁴⁶⁻⁴⁷ Ī'rārīmi jariwa'ririmarīaja, ī'rīka ta'iarāja ṣuṣakirā imarī, Tuṣarāte jiyiṣuṣaka ōrīriwi'i pēterā narērīroyika. Suṣabatirā najeyomarāre akawa'ritirā nawi'iarā ɸiyia Jesúre ba'aeka uṣakaja ṣan naṣibaba'aeka kire jiyiṣuṣaka ōrīwa'ri. I'suṣaka baatirā jiiroka ṣuṣariritirā ba'arika naṣibaba'aroyika, Tuṣarāte jiyiṣuṣaka ōñurā imawa'ri. I'suṣaka nabaamaka īatirā “Jiitaka baairā nime”, ritaja ɸo'imajare nareka āriṣuṣajoaeka. Ī'rārīmi uṣakaja torā rīkimabaji Maiṣamakire tāāekarāte ṣubuwa'rika, kire yi'yurā kimarūjekarā imarī.

3

Bitamajite Pedrote jieka

¹ Ī'rārīmi uṣakaja rā'irā Tuṣarāka jairī judiorākare eyaroyika Tuṣarāte jiyiṣuṣaka ōrīriwi'iarā. Torājirā mae ī'rārīmi Pedro, Juanṣitiyika torā Tuṣarāka jairī na'rika.

² Torā ī'rīka bitamaji ɸo'ijirikakite koṣerekarā ruṣaeka. I'suṣaka kimamaka ī'rārīmi uṣakaja kijeyomarāre kire kōkewa'riroyika. I'suṣaka kire baatirā koṣereka Jiyurika āñua wāmeika rō'ōrā kire naruṣataroyika. Torā ruṣatirā wayuoka kibaayu āriwa'ri “Niñerū kūṣajī yire mija ījibe”, āṣaraka kimaeka.

³ Pedrorākare torā kākaerā baaeka īatirā,
—Yire mija wayuīabe kūṣajī,— nare kērika.

⁴ Toṣi,
—Ō'ōrā miabe,— Pedrote kire ārika.

⁵ Suṣa kēṣakā'ā “Mae kūṣajī yire nijirāñu je'e”, āriwa'ri jia nare kiyi'rika.

⁶ —Niñerū ɸuri yire imabeyua. Aṣeakaka imatiyaika mire yijeyobaarāñu. Jesucristo Nazaretkakire yire jā'mekaṣi āriwa'ri, “Mi'mirīkatirā jia a'yuka mijape”, mire ñañu,— Pedrote kire ārika.

⁷ I'suṣaka kire āritirā kīpitaka ritapē'rōtoṣi ñi'atirā Pedrote kire mi'marīkaeka. I'suṣaka kire kibaamaka kiū'ṣua, kiāñarakaoka jiika mae.

⁸ Suṣa imarī kibu'rirīkaeka. Suṣabatirā Pedrorākaṣitiyika Tuṣarāte jiyiṣuṣaka ōrīriwi'iarā buṣurīkewa'ritirā kikākawa'rika mae. “Jia Tuṣarāte yire baayu, bitamaji uṣaka ñimareka yire kijieyu”, āriwa'ri j̄jimaka kimaeka.

⁹ Kituritapamaka torā imaekarāre kire īaeka. Suṣabatirāoka “Jiitaka Tuṣarāte yire baayu!”, kēṣakā'ā na'mitirika.

¹⁰ Suṣa imarī kire īatirā “Niñerū jēñebaraka Jiyurika āñua wāmeika koṣereka rō'ōrā ruṣako'okaja kimema. ¿Marākā'ā simamaka i'suṣaka kijayu je'e?”, narīka.

Tuṕarāte jiyiṕuṕaka ḡririwi'i pēte Salomón wāmeika imaekarō'ōrā ṕo'imajare kibojaeka Pedro

¹¹ Bitamaji imakoṕekaki, Pedrorākakaja kimajiṕaeka. Tuṕarā jiyiṕuṕaka ḡririwi'i pēte Salomón wāmeika imaekarō'ōrā i'suṕaka nimaeka. I'suṕaka kima ĩatirā ṕuṕatawa'ri, rīrīra'atirā rīkimarāja ṕo'imajare torā etaeka.

¹² Torā netamaka ĩatirā, ikuṕaka Pedrote nare ārīka:

—Mija ṕuṕata'si yitā'omaja Israelka'iakarā. Yijapi ārīwa'rimarīa i'suṕaka kijayu. Suṕabatirā “Tērīritarā imarī noṅu ṕakaja kire najieko'o”, yijareka mija ārīṕuṕajoa'si. Suṕabatirā “Aṕerā bo'ibajirā jia Tuṕarāte yi'yurā imawa'ri suṕa kire nabaako'o”, mija ārīa'sioka.

¹³ Ikuṕaka simatiyayu: Mañekiarā, Abraham, Isaac, suṕabatirā Jacobrākare jiyiṕuṕaka ḡrīkaki Tuṕarāte yaṕaeka ṕakaja baaekaki kime Jesús. I'suṕaka kimamaka ritaja ṕo'imajare jiyiṕuṕaka ḡrīrūkika Tuṕarāte kire imarūjeka. Kire ĩariṕe'yowa'ri ĩṕarimarāre kire mija okabaaeka “Kire mija jāābe”, ārīwa'ri. I'suṕaka mija ārīko'omakaja Pilato ṕuri ba'iaja kire baarika yaṕaberikoṕekaki.

¹⁴ Tuṕarāte yaṕaika ṕakaja baaiki Jesúre ṕoatarikoṕakaja Barsabás, ṕo'imajare jāārimajiratakiteje Pilatore mija ṕoatarūjeka.

¹⁵ I'suṕaka baawa'ri ṕo'imajare ḡñia imajīṕarika ja'atarimajire mija jāārūjeka. I'suṕaka kire mija baako'omakaja, Tuṕarā ṕuri ḡñia kire jariṕe'rirūjekaki. Kire ĩaekarā imarī, “Ḳñia kime mae”, yija ārīwārūyu.

¹⁶ Ĩ'ī bitamaji imakoṕeroyirapakite ḡñurā mija ime. Jesúre yi'yurā yija imamaka kiū'ṕua kire kijeyu. Kire ĩatirā “Rita sime, Jesúre kire jieika”, mija ārīwārūyu.

¹⁷ Ṓoṅua sime yijeyomarā, mija ĩṕarimarāṕitiyika ḡrīṕūaberiwa'ri Jesúre mija jāārūjeka.

¹⁸ “I'suṕaka simarāñu”, Tuṕarāte ārīka simamaka suṕa simarape. Mia je'e, bikija ikuṕaka Tuṕarāro'si bojaĳirimajare ārīka: “Cristore ba'iaja baawā'imarītirā kire najāārāñu”, narīka.

¹⁹ Sōñurā imarī, “Ba'iaja kire yija baaraṕaka yijareka samiye'kariabe”, Tuṕarāte mija āṕe mijare sakiye'kariaokaro'si. I'suṕaka mija baarākareka mijare kijeyobaaika jia ḡñurā mija imarāñu.

²⁰ I'suṕaka mija imamaka Cristore mija ṕō'irā Tuṕarāte ṕūatarāñu ate. Bikijarāja “Ĩ'ī nare Jā'merūkika”, Tuṕarāte ārītikaki kime Jesús.

²¹ Maekaka mabo'ikakurirā Jesucristore ime ruṕu. “Mae ritatojo wejea jierī me'ṕe”, Tuṕarāte kire ārīrāñurīmi ḡ'ōrā etarūkika kime. Ika yibojaika ṕakaja Tuṕarāro'si bojaĳirimaja bikija kirirā imai'tara'aekarāte ārīka.

²² Mia je'e, ikuṕaka Moisés imaroyikakite bojaeka mañekiarāte: “Maīṕamaki Tuṕarāro'si bojarimaji ṅima ṕakaja aṕika kirika bojarimajire kiṕūatarāñu. I'suṕaka baarāñuka matataki imarāki, suṕabatirā ritaja kērīrāka ṕakaja mija yi'ṕe.

²³ Kēñu ṕakaja yi'ribeyurāte ṕuri toṕi kire ṕoatatirā, kire kiriatarāñu”, ārīwa'ri Moisés imaroyikakite bojaeka.—

²⁴ Aṕea ikuṕaka Pedrote ārīka:

—Samuel imaroyikaki, suṕabatirā kibe'erō'ō Tuṕarāro'si bojaĳirimajaoka, maekaka imarūkiakaka, simaṕakaja bojaekarā naro'si.

²⁵ Bikija, mañekiarāte Tuṕarāte bojatika nabojaeka kiro'si bojaĳirimaja. “Moiséte imaeka ṕaka aṕika yirika bojaĳirimajire yiṕūatarāñu”, ārīwa'ri mañekiarāte Tuṕarāte bojatika simamaka, simaṕakaja sime maro'si mae. Ikuṕaka Abraham imaekakite Tuṕarāte bojaeka: “Jia ritaja ṕo'imajare yibaarāñu, miriṕarāmiṕi ārīwa'ri”, Tuṕarāte kire ārīka.

²⁶ Mia yijeyomarā Israelkarā, Tuṕarāte yaṕaika ṕakaja baarimaji kime Jesús. Ḳ'ōrā Tuṕarāte kire ṕūataeka ṕoto mamarī maro'si kire kiṕūataeka jia mare kibaaokaro'si.

Ba'iaja mabaaika maja'ataokaro'si i'supaka Israelkarãro'si kibaaeka,— Pedrote nare ãrĩka.

4

1-2 “Najããekaki imariþotojo õñia Jesúre jariþe'rika. I'supaka kibaaeka simamaka mareoka Tuparãte õñia jariþe'rirũjerãñu”, Pedro Juanþitiyika þo'imajare bojabaraka imaeka þoto napõ'irã netaeka kurarãka, saduceokaka þupajoairã, supabatirã Tuparãte jiyiþupaka õrĩriwi'ia ãarĩrĩrimaja ãpamakioka. Kopakaja na'mitiritika simamaka, jimarĩa boebaka nimaeka.

3 Supa nabaamaka Pedro, Juanka ãparãte wẽkomaka imariwi'iarã nare ne'ewa'rika. Na'itakarã sajakããã “Waeroka bikitojo naka majaiye'e”, narĩþupajoaeka.

4 I'supaka nare nabaako'omakaja, Jesús majaroka kibojamaka ã'mitiritirã sayi'yurãte rĩkimarãja imaeka. Mia je'e, ãmirĩjatakaja majoajĩkareka cinco mil rakamarãrõ'õjĩrã Jesúre yi'yurãte imaeka Jerusalénreka.*

5-6 Topi mae bikitojo Jerusalénrãjaoka, judiõtatarã ãparimarã, supabatirã Moisére jã'meka wãrõrimaja, supabatirã þakiarimarãþitiyika torã narẽrĩka. Kurarãka ãpamaki imatiyaiki Anás, supabatirã Caifás, Juan, Alejandrorãkaoka imaekarã. Supabatirã Anás tã'õmajaoka torã imaekarã.

7 Supa imarĩ Pedro, Juanþitiyika wẽkomaka imariwi'iarã imaekarãte Anãre akarũjeka. Mae kipõ'irã eyatirã kiwã'tarã narĩkataeka þoto, ikupaka nare kijẽrĩaeka:

—¿Maki i'supaka baarika mijare jã'merapaki? Supabatirã, ¿marãkã'ã simamaka bitamajite mija jierape?— nare kẽrĩka.

8-9 I'supaka kẽpakã'ã, Espiritu Santore kire jeyobaamaka ikupaka Pedrote yi'rika:

—Yija ãparimarã, þakiarimarãoka, mija ã'mitipe ruþu. Makire yijare jã'memaka bitamajite wãtawari kire yija jierape ãrĩwa'ri mijare sayija bojaerã baayu mae.

10 Mija ã'mitipe Israelkarã. Jesús Nazaretkakite jã'meikapĩ ãrĩwa'ri ãrĩ bitamajite yija jierape. I'supaka yijare baarũjerapakite yapua tetaekarã mija jããrapaka simako'omakaja õñia Tuparãte kire jariþe'rirũjerape.

11 Mija ã'mitipe, bikija David imaekakite ikupaka o'oeka:

“Wi'ia baarimaja, ãta i'rõ mija taaeka. I'supaka simako'omakaja apika i'sio ãtaþi wi'ia kibaamaka apo ãta tẽrĩwa'ribaji imatiyaio sajarika”, ãrĩwa'ri David imaroyikakite o'oeka, Tuparãte þũatarũkikate þupajoaweibaraka.†

12 Jesucristo ãrĩkaja imaki ritatojo wejeareka þo'imajare tããrũkika Tuparãte þũataekaki. Maki apika imabeyuka Jesús upaka baaiki,— Pedrote nare ãrĩka.

13 Pedro, Juanþitiyika kĩkirimarãja najaimaka ã'mitiritirã, ãparimarãre þupataeka. “Jia þapera wãrũtiyaberikarã imariþotojo jĩitakaja najaiyu, Jesús jeyomarã mirãrã imarĩ”, narĩþupajoaeka.

14 Bitamajite Pedrorãkaka imamaka ãawa'ri, “Ba'iaja mija baayu”, ãparimarãre nare ãrĩwãrũberika.

15-16 Torãjĩrã mae, pẽterã ãparimarãre nare þorirũjeka. Pẽterã na'rika be'erõ'õ natiyiaja ikupaka najaibu'aeka:

—¿Marãkã'ã nare mabaarãñu mae? Ritaja Jerusalénkarãre õrĩpatayu bitamajite najieka. Supa imarĩ “Wapuju þakirimaja nime”, marĩwãrũberijĩka sime.

17 I'supaka simamaka bitamaji majaroka ã'mitiririmarĩa sime. Supa imarĩ ikupaka nare marĩye'e mae: “Jesúrika þo'imajare mija jaimirĩrĩkawa'rĩrãkareka ba'iaja mija jũarãñu”, nare marĩye'e,— ãrĩwa'ri ãparimarãre jaibu'aeka.

18 I'supaka baaweatirã nimaekarõ'õrã nare akatirã, ikupaka nare narĩka:

—Jesúmajaroka þo'imajare mija wãrõa'si mae,— nare narĩkõpeka.

* 4:4 Probablemente hubo mucho más creyentes contando las mujeres y niños también. † 4:11 La figura de la piedra quiere decir: Ustedes, los jefes de los judíos rechazaron a Jesús. Aunque ustedes lo hicieron así, él es el único que pueda reconciliar la gente con Dios.

¹⁹ I'supaka ĩparimaräre nare äpakã'ã, ikupaka nare nayi'rika:

—Mija añua yija yi'rijĩkareka, Tuþaräte yi'ribeyurã yija jarijĩñu. ¿Tuþaräte yi'ririkopakaja, mijare yija yi'rijĩñu bai je'e? Tuþaräte ĩaika wãjitãji, ¿dika jiibaji imaje'e, mija þupajoaikareka?

²⁰ Jesúre ārĩka yija ã'mitirika mirãka, kibaaroyika yija ĩaekaoka, bojarija'ataberijĩrã yija ime,— narĩka.

²¹⁻²² I'supaka napakã'ã,

—Samija bojarimirĩrkawa'ria'si. I'supaka mija baarãkareka, ba'iaja mija jũarãñu,— ĩparimaräre nare ārĩka.

Bitamaji imakoþekakire tupakã'ã ĩawa'ri, jia þo'imajare jiyiþupaka Tuþaräte õrĩka. Supabatirã najiekaki, ĩ'parã þo'imaja þemawa'ribaji wejeje'rãka eyawa'yuka kimaeka. I'supaka þo'imajare imamaka kĩkiwa'ri ba'iaja Pedrorãkare baabekaja ĩparimaräre nare þoataeka.

“ Jesúrika bojariroka bojabaraka nimarũ, ārĩwa'ri, yijare mijeyobaabe”, ãþaraka Tuþaräte najẽñeka

²³ Poriwa'ritirã najeyomarã þõ'irã Pedrorãkare eyaeka. Napõ'irã eyatirã kurarãka, supabatirã þakiarimaräre jaika nare nabojaeka.

²⁴ Sã'mitiritirã ĩ'rĩka ta'iarãja þupakirã imarĩ ikupaka Tuþaräte najẽñeka:

—Yija ĩþamaki, ritaja õñuka mime. Supa imarĩ mi'ijioka imaki wejeþema, ka'ia, riapakiaka, supabatirã ritaja sareka imarũkia baaekaki.

²⁵ Bikija, yija ñeki David, miyapaika upakaja baaroyikaki Espĩritu Santore kire jeyobaa-maka ikupaka kio'oeka:

“¿Dako baaerã judiotatarã, judiotatamarĩrãoka Tuþaräte boebariwa'ri, ba'iupakaja kire nabaariþupajoeka?

²⁶ Ritatojo wejeareka imarã ĩparimarã, supabatirã þo'imajare imaruþutarimajaka rĩritirã, imaweitikaja nimaeka ba'iaja mire baaerã. Supabatirã ‘Jã'merimaji kimarũ’, ārĩwa'ri miþũataekakiteoka ba'iaja baaokaro'si nimaeka”, ārĩwa'ri kio'oeka.

²⁷ Rita Davidre o'oeka upakaja simarape yija wejearã. ĩþi Herodes, supabatirã Poncio Pilato, aþetatarã, supabatirã Israelka'iakarãoka ĩ'rĩka ta'iarãja þuþaritiirã nimaeka. Miyapaika upaka baarimaji miþũataekakire ba'iaja baaokaro'si i'supaka napupajoeka.

²⁸ Bikijarãja “I'supaka nabaarãñu”, merĩka upakaja imawa'ri supa nabaarape.

²⁹ Yija ĩþamaki, yijare mia'mitiþe. “Ba'iaja mija jũarãñu”, yijare nañua miye'kariria'si. Jia mire yi'yurã yija imamaka yijare mijeyobaabe. Supabatirãoka dako werikimarĩaja Jesús majaroka yija wãrõerã yijare mijeyobaabe.

³⁰ Tĩrĩriki imarĩ wãmarĩa imaräte jiebaraka maikoribeyua mibeabe, “Jesúþi ārĩwa'ri i'supaka sime”, þo'imajare ãñaokaro'si,— Tuþaräte narĩka.

³¹ Tuþaräte najaiweaeka þoto, nimaekarõ'õ ka'ia iyika. I'supaka sabaaeka watoþekapi, Espĩritu Santore nare ña'rijãika. Sapi ārĩwa'ri dakoa werikimarĩaja Tuþarã majaroka þo'imajare nabojaeka.

Jesúre yi'yurã tiyiaja ba'irĩja napibabu'aeka

³² Jesúre yi'yurã ĩ'rĩka ta'iarãja þupakirã imaekarã. Supa imarĩ narikaika, “Yirikatakaja sime”, ārĩbeyurã imarĩ “Maro'siji sime”, ārĩwa'ri najeyomaräre najeyobaaeka.

³³⁻³⁵ ĩrãrimarã naro'siji ka'iareka imarã, supabatirã wi'ia aþeräte nijirũkia nareka imarã, sawapa niñerũ natõþoika aþõstolrãkare nijika, wayuoka baairäte najeyobaaerã. Supa imarĩ nakaki ĩ'rĩkaoka wayuitaka baaikite imaberika. Supabatirã Tuþaräte nare jeyobaamaka jĩtakapiji “Maiþamaki Jesús reyariþotojo õñia jariþe'rikaki”, ārĩwa'ri aþõstolrãkare wãrõrija'ataberika. Supa imarĩ Jesúre yi'yurã rakamarãja jĩjimaka ni-maokaro'si Tuþaräte nare jeyobaaeka.

³⁶ Mia, Jesúre yi'yurã watopekareka José wãmeiki levita imaeka. Chiþre wãmeika jūmurikarã þo'ijirikaki kimaeka. Aþótolrãka, Josere Bernabé kiwãmea no'aeka. Griego okapi, “Jijimaka aþerãte imarūjerimaji”, ārrika simaeka.

³⁷ Kiro'siji kika'ia kirikaeka José. I'sia apikate kijika sawapa tōpotirã aþótolrãkare ijiokarosi, wayuoka baairãte najeyobaaokaro'si.

5

Ananías kirūmu Safirapitiyika ba'iaja nabaaka

¹ Ananías kirūmu Safirapitiyika þuri ikupaka nabaaka: Ananías kirūmupitiyika nariora ijitirã sawapa niñerū natōþoeaka.

² Īrãtiji þupakirã imarĩ ka'i wapa imaekakaka kũþajĩ naya'eka. Supabatirã saþiyia aþótolrãkare kijika þoto,

—Ō'ōjĩrãja yitōþoko'o,— kērĩþakika.

³⁻⁴ I'supaka kēþakã'ã ikupaka Pedrote kire ārĩka:

—Ananías, ¿dako baaerã Satanãre miyi'yu? Mirioaja sime mijirapaka. ¿Sawapa mire nawapaĩjika mirikamarĩa sime bai je'e? I'supaka simako'omakaja “Simaja riowapa mijare ñijipatayu”, merĩþakiyu. I'supaka meñua yijare takajamarĩa miþakiyu. Tuþarãte, supabatirã Espiritu Santoreoka þakiwa'ri suþa mibaayu,— kire kērĩka.

⁵ I'supaka kire kērĩkarō'ōjĩteje Ananĩare þuþaririña'rĩka. I'supaka ima ã'mitiritirã, jimarĩa tokarãre þupataeka.

⁶ Toþi mae ĩ'rãrimarã bikirimaja kire butetirã kire yayerĩ na'rika.

⁷ Torãjĩrã mae, maekarakakuri aiyajerã be'erō'ō Ananías rūmu mirãkote etaeka, i'supaka kibaaeka õrĩbekaja.

⁸ Koetaeka þoto,

—¿Simaupatiji bai sime ika riowapa mija tōþorapaka?— Pedrote kore ārĩka.

—Å'ã, simaupatiji sime,— kōrĩka.

⁹ I'supaka kōþakã'ã ikupaka kore kērĩka:

—¿Dako baaerã mitĩmika ĩ'rãtiji þuþajoatirã, Tuþarãte þũataekaki Espiritu Santore miþakiyu je'e? Pēterã netara'ayu mitĩmite yayerĩ turiko'orã. Mire yayerĩ na'rĩrãñu ate,— kore kērĩka.

¹⁰ I'supaka kērĩka þotojo, koþuþaririña'rĩka koro'sioka. Torã kãkatirã, bikirimajare kore ĩatōþoeaka. Toþi mae kore e'ewa'ritirã kotĩmite nayayekarō'ōrã kore nayayeka.

¹¹ Nimarakamakiji Jesúre yi'yurã, supabatirã ritaja þo'imaja, “I'supaka sime're”, napakã'ã ã'mitiritirã jimarĩa napupataeka.

Aþótolrãka rĩkimakaja maikoribeyu uþakakaka nabaaka

¹² I'sia þoto Jesúre yi'yurã ĩ'rĩka jariwa'rĩrimarĩaja ĩ'rĩka ta'iarãja þupakirã imarĩ, Tuþarãte jiyiþupaka õrĩriwi'i wã'tarã Pórtico de Salomón wãmeirō'ōrã narērĩrijarika. Jerusalenkarãre ĩaeka wãjitãji Tuþarãte kirikaþi nare kijeyobaamaka rĩkimakaja maikoribeyu upaka ima aþótolrãkare baabeaeka.

¹³ Jesúre yi'yurãte jiyiþupaka õrĩwa'ri “Jiirã nime Jesúre yi'yurã”, Jerusalenkarãre ārĩko'omakaja marã kire yi'yurãka rērĩberikarã, “Werika sime je'e”, ārĩþuþajoawa'ri.

¹⁴ Toþi rōmijã, ĩmirĩjaoka rĩkimabaji Maiþamakire yi'yurãte þuburijarika.

¹⁵ Maikoribeyua upaka ima Pedrote baabeaeka ã'mitiritirã, wãmarĩa imarãte napeyurũkiapi e'era'atirã ma'arierã nare napããjijyeka. I'supaka nabaekarã, Pedrote o'rĩrika nata'aeka, “Yire kiraberũ”, ārĩwa'ri. “Mare kirabeberikoperãkaoka, kirãrĩrika mabo'ĩpi o'rĩrãkaþiji matãrĩrãñu je'e”, aþaraka kire nata'aeka.

¹⁶ I'supakajaoka Jerusalen koyikuri imaekarã, wãmarĩa imarãte, supabatirã napupakareka Satanãrika nã'rĩjãikarãreoka napō'irã ne'ewa'rika. Toþi mae, i'supaka nimaupatiji jia oyiaja najarika.

Apóstolrākare ba'iuṗaka nabaaeaka

17 I'sia ā'mitiritirā kurarāka ṗamaki imatiyaiki, supabatirā kijeyomarā saduceokaka ṗupajoairāoka apóstolrākare jimarīa ā'mijī'aeakarā ba'iaja naka imawa'ri.

18 I'suṗaka imawa'ri nare ṗi'arūjetirā Jerusalénrā imaeka wēkomaka imariwi'iarā, nare natarūjeka.

19 Torā nimaeka simako'omakaja i'siñamiji ángel Tuparāte ṗūataekakite naṗō'irā ṗemakotowirika. Supabatirā koṗereka wiwatatirā nare kipoataeka.

20 Nare ṗoataturā,

—Tuparāte jiyiṗuṗaka ṗriwi'iarā mija a'ṗe. Torā eyatirā, Tuparā ṗō'irā ṗña imajiparikakaka ṗo'imajare mija bojabe,— nare kērika.

21 I'suṗaka kēpakā'ā bikitojo ṗamiji, Tuparāte jiyiṗuṗaka ṗriwi'iarā ṗo'imajare nawārōeka mae.

I'suṗaka nare wārōbaraka nimaeka ṗoto, kurarāka ṗamaki imatiyaiki, kijeyomarāṗitijika, Israelka'iakarā ṗarimarāre nakaeka, naka rēñaokaro'si. Torājirā wēkomaka imariwi'iarā surararākare naṗūataeka apóstolrākare nakayaokaro'si.

22 Wēkomaka imariwi'iarā eyatirā niamaka torā nimaberika. Torā ṗakopetirā, surararākare ṗe'riwa'rika ṗarimarāre bojarī.

23 —Wēkomaka imariwi'ia jia tāteka imarō'ōrā yija eyako'o. Satuerimajaoka sakoperekarāja imako'orā. I'suṗaka simako'omakaja koṗereka wiwatatirā, yija ṗamaka, torā nimaberiko'o,— narīka.

24 Sā'mitiritirā, kurarāka ṗamaki supabatirā Tuparāte jiyiṗuṗaka ṗriwi'ia tuerimaja ṗamakioka, marākā'ā baaberijika najūaeka. Supa imarī “¿Marākā'ātaka ruku simarāñu mae?”, narīka.

25 I'suṗaka āparaka nimaeka ṗoto ṗrika naṗō'irā eyatirā ikuṗaka nare ārikaki:

—Mia, wēkomaka imariwi'iarā mija takopekarā, Tuparāte jiyiṗuṗaka ṗriwi'iarā ṗo'imajare wārōbaraka imarā maekaka,— nare kērika.

26 Supa kēpakā'ā Tuparāte jiyiṗuṗaka ṗriwi'ia tuerimaja ṗamaki, kisurararākaka apóstolrākare e'erī ke'rika. Naṗō'irā eyatirā ba'iuṗakaja nare baabekaja nare ne'ewa'rika. “Ba'iaja nare mabaamaka, ātaṗi ṗo'imajare mare jāārāñu je'e”, narīṗupajoaeka kikiwa'ri.

27 Nare e'ewa'ritirā, ṗarimarā ṗō'irā nare ne'eeyaeka. Torā ne'eeyamaka ṗatirā ikuṗaka kurarāka ṗamakire nare ārika:

28 —Mijare taka ṗuri “Jesús majaroka mija boja'si”, yija ārāṗe're. I'suṗaka yija ārāṗaka simako'omakaja ritaja Jerusalénkarāre samija wārōyu. Supa imarī nimaupatiji sanorīṗatayu mae. “Naṗareareka Jesúre najāāeka”, yijareka mija āñu,— kurarāka ṗamakire nare ārika.

29 Toṗi ikuṗaka apóstolrākāṗitijika Pedrore kire yi'rika:

—Tuparā kime yi'ritiyarūkika, ṗo'imaja bo'ibajirā imaki kimamaka.

30 Jesús yaṗua tetaekarā mija jāārūjekakite, Tuparāte ṗña jarirūjeka. Iki Tuparā imaki, bikijarāja mañekiarāte jiyiṗuṗayeera'aekaki.

31 Mabo'ikakuripi Tuparāte kire akaeka simamaka kiritapē'rōto jiyiṗuṗayeerūkirō'ōrā Jesúre ruṗe maekaka. “ṗo'imaja ṗamaki mimabe”, kire kērika. I'suṗakajaoka ṗo'imajare ba'iaja baaikareka tāārūkika Tuparāte kire imarūjeka. “Mi'ipi āriwa'ri Israel riparāmerāte ba'iaja baaika naja'ataerā nareka sayiye'kariarāñu”, kērika.

32 Ritaja Jesúre imaroyirapaka ṗaekarā imarī, ṗo'imajare sayija bojarijayu. Supabatirāoka “Rita sime naborijayua”, ṗo'imajare āñaokaro'si Espiritu Santore i'suṗaka baarijayu. Tuparāte jā'meika yi'yurā rakakaja, Espiritu Santore yijare kiña'ajāroyirape,— Pedrote nare ārika.

33 I'suṗaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, jimarīa boebariwa'ri nare jāārika nari'kaeka.

³⁴ Napitiyika ĩ'rĭka fariseokaka p̄upajoaiki, Gamalielte imaeka. Moisés imaroyikakite jã'meka jĭitakaja wãrõrimaji kimamaka p̄o'imajare jiyip̄upaka kire õrĭka. Aperã ĩparimarãpitiyika jaiokaro'si wirirĭkatirã, topi Pedrorãkare kiporirũjeka.

³⁵ Supabatirã ikupaka kijeyomarãka kijaika:

—Jia mija ã'mitipe yitã'omaja Israeltatarã. ĩ'rãre baarika mija yapaikakaka, jia mija p̄upajoabe.

³⁶ ¿Teudas wãsare baaroyikakaka mija ye'kariritiyu bai je'e? “Imatiyaiki imarĩ pitã'mua Romakarãka ko'apiritirã nare yip̄oatarãnu maka'iaipi”, kërĭkopeka be'erõ'õ dikarakakuri wejejẽ'rãkamarĭaja seyawa'yu. Sã'mitiritirã, “Rita sime je'e”, ãrĭwa'ri cuatro cientorakamarã Teudare nayi'rika. Simako'omakaja surararãkare kire jããeka. Supa imarĩ kika imakopekarãre nayap̄ayu upaka p̄ibipatemaka, kijã'mekopekaoka ritaariberika.

³⁷ Sabe'erõ'õ “ĩsiarakamarã p̄o'imajare ime”, ãrĭwa'ri nawãmea no'oirĩmi seyaeka poto Galileakaki, Judare õ'õrã etaeka. Kireoka kijaika yi'riwa'ri rĭkimarãja p̄o'imajare kika imakopeka. Teudare nabaeka upakajaoka surararãkare kire baaeka. Supa imarĩ kika imakopekarãoka p̄ibipatekarã.

³⁸ ĩ'supaka simaeka õrĭwa'ri “Ba'iaja baabekaja ĩ'rãre mija ja'atabe”, mijare ñãnu. Wap̄uju nap̄upaka nare ãnu upakaja nabaaikareka ritaariberijĭka sime ãrĭwa'ri ñãnu.

³⁹ ĩsimajaroka bojarĩ Tuparãte p̄ũataraparã nimajĭkareka p̄uri marãkã'ã nare mija tá'tewãrũbesarãnu. Ba'iaja nare mija baariyaparãkareka jia mija p̄upajoabe rupu, Tuparãte yapaika upakamarĭa mija baa'si,— Gamalielre nare ãrĭka.

ĩ'supaka nare kẽpakã'ã,

—Rita meñu,— kire narĭka.

⁴⁰ Torãjĭrã Pedrorãkare nakaeka ate. Napõ'irã netaeka poto nare pajerũjetirã,

—Jesús majaroka mijare bojarika imabeyua mae,— ãrĭtirã nare napoataeka.

⁴¹ Topi mae jĭjimakapi Pedrorãkare porika ĩparimarã p̄o'ipi. “Jesúre yi'riwa'ri kire ja'atabeyurã imarĩ ba'iaja p̄o'imajare mare baamaka, jiyip̄upaka Tuparãte mare õñu”, Pedrorãkare ãrĭka.

⁴² “P̄o'imajare tããokaro'si Tuparãte p̄ũataekaki kime Jesús”, bojarika ĩparimarãre jãjibaako'omakaja p̄o'imajare Tuparãte jiyip̄upaka õrĭriwi'iarã ĩ'rãrĩmi upakaja ap̄ostolrãkare sawãroyika. Supabatirãoka nawi'iarã p̄o'imajare imarõ'õrã ĩ'supaka oyiaja nabaaroyika.

6

ĩ'potẽñarirakamarã nare jeyobaarimajare ne'eka

¹ Torãjĭrã ĩ'sijẽ'rãreka rĭkimabaji Jesúre yi'yurãte imarijarika. Supa imarĩ griego oka jairã ikupaka ãrĭkarã hebreo oka jairãte:

—ĩ'rãrĩmi upakaja ba'arika p̄ibaripotojo, jia ĩ'rãtiji samija ĩjibeyu. Natĩmiarãte rey-atapekarã hebreo oka jairã r̄omijãte takaja rĭkimabaji mija ĩjirijayu,— narĭka griego jairã.

² ĩ'supaka najaimaka ã'mitiritirã, Jesúre yi'yurãte nakaeka ap̄ostolrãka. Supabatirã ikupaka nare narĭka:

—Yija wãrõrijayua ba'arika p̄ibarika pemawa'ribaji imatiyaika sime yijaro'si p̄uri. ĩ'supaka simamaka ba'arika takaja yija p̄upajoarikareka yija ima ja'atarimaja yija imajããeka.

³ ĩ'supaka simamaka yija jeyomarã, ĩ'potẽñarirakamarã jia p̄upajoairã, jiyip̄upaka noñurã imawa'ri Esp̄ritu Santore jia yi'yurãte mija wã'mabe, “Ba'arika p̄ibarimaja mija imabe”, nare yija ãñaokaro'si.

⁴ Yija p̄uri, Tuparãte takaja jairimaja, supabatirã kirika bojariroka wãrõrimaja imarã,— ap̄ostolrãkare nare ãrĭka.

⁵ ĩ'supaka napakã'ã “Rita sime”, ãñurã oyiaja nimaeka Jesúre yi'yurã. Supa imawa'ri “Esteban imaki jia Tuparãte yi'yuka imarĩ, kiyapaika upakaja baarijayuka Esp̄ritu

Santore kire jeyobaamaka”, āriwa'ri kire ne'eka. Suḡabatirā ne'eka Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas, suḡabatirā Antioquiakaki Nicolás, judíorākamarīka imariḡotojo jia nare yi'yukaḡitiyika nimaeka ba'arika ḡibarimaja ne'ekarā.

⁶ Suḡabatirā aḡóstolrāka ḡō'irā nare ne'ewa'rika. “Í'rā nime ba'arika ḡibarimaja yija wā'mako'orā”, nare narīka. Suḡabatirā aḡóstolrāka naḡitaka naruḡuko'a ḡemarā ja'aḡeatirā, “Miyapaika uḡakaja nabaakarō'si nare mijeyobaabe”, Tuḡarāte najēñeka.

⁷ Saḡi āriwa'ri Jesúrika bojariroka yi'yurāte bojaeka ā'mitiritirā rīkimabaji sayi'yurāte Jerusalénrā ḡuburijarika. Suḡabatirāoka kurarākaoka rīkimarāja kimajaroka ā'mitiripēaekarā.

Estebanre nañi'aeke

⁸ Tuḡarāte kire jeyobaamaka jimarīa maikoribeyua ḡo'imajare ĩaeka wājitāji Estebanre baabearoyika.

⁹ I'suḡaka baabaraka kimaekarō'ōrā judíorākare rēriwi'iaḡi i'taekarāte eyaeka ikuḡaka kibaarijarika yaḡaberīwa'ri. “ḡoyarāre a'ritapaekawi'i”,* āriika uḡaka wāmeirō'ō simaeka. Cirenekarā, Alejandrīakarā, Ciliciakarā, suḡabatirā Asiaka'iakarāḡitiyika nimaeka torā rērikarā. Í'rā Estebanka okabojikarā.

¹⁰ I'suḡaka kire nabaako'omakaja jia Estebanre nare yi'riwārūeka, Espíritu Santore kire jeyobaamaka. Suḡa imarī marākā'ā baatirā kire nokatēriwārūberika.

¹¹ Kire okatēriwārūberīwa'ri, aḡerāte niñerū nawapaĳjika, Estebanre nabojaĳāokaro'si. Se'ekarā “Tuḡarāte, suḡabatirā Moisés imaroyikakiteoka Estebanre jaiyuyeraḡaka ā'mitiraparā yija ime”, āriwa'ri aḡerāte naḡakibojaka.

¹² Naḡakika ā'mitiritirā, jimarīa wejeakarā, suḡabatirā ḡakiarimarā, Moisés imaroyikakite jā'meka wārōrimajaoka kire boebariwa'ri Estebanre ñi'atirā judíorāka ĩparimarā ḡō'irā kire ne'ewa'rika.

¹³ ĩparimarā ḡō'irā kire ne'eeyaeka ḡoto majaroka ḡakirimajare nakaeka. Niñerū nawapaĳjimaka ikuḡaka nabojaḡakika:

—Í'rākurimarā Tuḡarāte jiyiḡuḡaka ōriwi'ia suḡabatirā Moiséte jā'mekaoka kijaiyuyemaka yija ā'mitiyu.

¹⁴ Suḡabatirā “Jesús Nazaretkaki Tuḡarāte jiyiḡuḡaka ōriwi'ia kuyepaterāki, suḡabatirā Moisés imaekakite jā'meroyika saḡi ḡuḡaika maima kio'arāñu”, i'suḡaka Estebanre āḡakā'ā yija ā'mitiyu,— āriwa'ri nabojaḡakika.

¹⁵ Suḡa imarī torā imaekarāte kire yoirīkaeka. I'suḡaka kire nabaamaka ángel ḡema uḡaka ya'tarika kiḡema jarika.

7

“Oka yire imabeyua”, Estebanre ārika kurarāka ĩḡamakire

¹ Torājīrā mae ikuḡaka Estebanre kērika kurarāka ĩḡamaki imatiyaiki:

—¿Yaje rita sime i'suḡaka nañua?— kire kērika.

² I'suḡaka kēḡakā'ā, ikuḡaka kire kērika:

—Mija ā'mitiḡe yitā'omaja. Bikija mañeki Abraham imaekakite Mesopotamiaka'iarā kimaeka ḡoto tēriwa'ribaji ōñuka Tuḡarāte kire ḡemakotowirika, Haránwejearā ke'rirā baaeka ruḡu.

³ Ikuḡaka sāñu Tuḡarā majarōḡūñurā: “Mimarō'ō miḡoritapabe, suḡabatirā mirīrāreoka topi me'ewa'ḡe aḡea ka'ia mire yibearāñurō'ōrā”, Tuḡarāte kire ārika.

⁴ I'suḡaka Tuḡarāte kire āḡakā'ā ā'mitiritirā, Caldearō'ōpi ḡoritirā Haránwejearā imarī ke'rika. Torā keyaeka be'erō'ō mae kiḡaki wāsare kire reyatapaeke. I'sia be'erō'ō ika maka'iarā Abrahamre imaerā Tuḡarāte kire ḡūataeka.

* 6:9 Sinagoga de Esclavos Libertados

⁵ “Torã mimabe”, Tuṕarãte kire ãrĩko'omakaja, saba'ipimarĩa kimaeka ruṕu. Suṕa imarĩ “Yirika sime ika ka'ia”, Abrahamre ãrĩwãrũberika. Toṕi mae ikupaka simatiyayu Tuṕarãte kire ãrĩka: “I'sia ka'ia mire ñijirãñu. Mireyarãka be'erõ'õ, miriparãmerãrika simarãñu”, kire kãrĩka, makarãmarĩka kimako'omakaja.

⁶ Toṕi ikupaka Tuṕarãte kire ãrĩka ate: “Ñamajĩ toṕi ṕoritirã aṕerã ka'iarã miriparãmerãte imarãñu. Torã nimarãka ṕoto cuatro ciento rakakuri wejejẽ'rãkarõ'õjirã nare najã'mewã'imarĩrijarirãñu.

⁷ I'supaka simako'omakaja miriparãmerãte ba'iaja nabaarãka wapa ba'iaja nare yibaarãñu yiro'si. Suṕa yibaamaka toṕi ṕe'rira'atirã ika ka'iarã miriparãmerãte etarãñu ate. Torã imatirã ñamajĩ yire jiyipupaka õrĩwa'ri yika najairijarirãñu”, Tuṕarãte ãrĩka mañeki Abraham imaroyikakite.

⁸ Supabatirã ikupaka Abrahamre kãrĩka ate: “Mire yibojaika ã'mitiripẽatirã, I'supaka yibaarãñu’, merĩrãkareka, mimakire ṕo'ijirirãka be'erõ'õ circunciõn kire mibaabe. ‘Tuṕarãriki kime’, ãrĩwa'ri i'supaka kire mibaarãñu”, Abrahamre kãrĩka. I'supaka Tuṕarãte kire ãrĩka simamaka, kimaki Isaacre ṕo'ijirika maekarakaotẽñarirakarĩmi seyawa'rika ṕoto circunciõn Abrahamre kire baaeka. Supabatirãoka Isaac, kimaki Jacobre i'supakajaoka kibaeka. Jacoboka i'supakaja baaekaki kimakarã mañekiarã ĩ'ṕoũ'ṕuarãe'earirakamarã imaekarãre.

⁹ Jacob makarã, narĩ'ĩ Josere jimarĩa na'mijãeaka, (napakire wãtatiyaekaki kimamaka)*. Suṕa imarĩ Egiptokarãre kire ĩjirã kiwapa nare najẽñeka. Suṕa kire nabaamaka Egiptokarã naba'iraberimaji upaka kimaokaro'si kire ne'ewa'rika. I'supaka kire nabaako'omakaja Tuṕarã ṕuri jia kika imaekaki.

¹⁰ Egiptorã Josere ba'iaja jũarũkia imakoṕekareka Tuṕarãte kire tããeka. I'supaka kire kibaamaka tokaki ĩṕi Faraõn ṕõ'irã Josere imaeka. I'supaka kimaeka ṕoto jia kiõrĩwãrũrũkia Tuṕarãte ja'ataeka Josere. Saṕi ãrĩwa'ri Faraõnte jjimaka Josẽka imarijarika. I'supaka kika imawa'ri “Egiptokarã imaupatireje yiwĩ'iakarãreoka jã'merimaji mimabe”, Faraõnre kire ãrĩka.

¹¹ I'sia ṕoto Egiptorã ba'arika ṕurika. Supabatirã Canaán ka'iarekaoka i'supakaja sajarika. Suṕa imarĩ ba'arika imabepakã'ã kãsirabawa'ri, jimarĩa ba'iaja najũeaka. I'supaka najũeaka mañekiarã no'orã ba'arika tõṕowãrũberiwari.

¹² Suṕa imarĩ mañeki Jacob, “Egiptorã trigo nawaruayu're”, ãrĩrika majaroka ã'mitiriwa'ri, Josẽ ma'merãre kipũataeka “Samija wapaĩjiapẽ”, ãrĩwa'ri.

¹³ Suṕa imarĩ torã ba'arika e'erĩ natuyarika. Sabe'erõ'õ torãjaoka na'rika ate. I'supaka nabaamaka ikupaka Josere nare ãrĩka: “Yire mija ĩawãrũbeyu, mija rĩ'ĩji ñime”, nare kãrĩka. I'supaka Josere nare ãrĩka majaroka ṕo'imajare kire bojamaka, “Jee, hebreatataki kime kã'ã”, Faraõnre ãrĩka.

¹⁴ Torãjirã mae, kirĩrã nimaupatiji kipakipitiyika setenta y cinco rakamarã imaekarãte Josere akarũjeka Egiptorã nimaokaro'si.

¹⁵ Torãjirã mae, Egiptorã imarĩ, Jacobre a'rika. Ñoaka torã kimaeka be'erõ'õ kireyaeka. Supabatirã kimakarã mañekiarã wãsarãoka torãja reyaekarã.

¹⁶ Nareyaeka rakakaja Siquem wãmeirõ'õrã nare ne'ewa'rika, ãta wi'iarã namajaka tarĩ. Abraham wãsare Hamor makarãte wapaĩjkarõ'õ simaeka nare nataekarõ'õ.

¹⁷ I'supaka simako'omakaja rĩkimabaji Egiptorã mañekiarãte imarijarika. I'supaka nimekã'ãja, koyia sajaririjarika “Miriparãmerãte ka'ia ñijirãñu”, ãrĩwa'ri Abrahamre Tuṕarãte ãrĩka upaka seyarũkia.

¹⁸ I'supaka simarijarika ṕoto Josere imaroyika õrĩbeyuka, supabatirã mañekiarãte imaroyikaoka jiyipupaka õrĩbeyuka Egiptorã mamaka ĩṕire imaeka.

* **7:9** Esta frase es información añadida para ayudar los lectores entender la envidia de ellos. Véase Génesis 37.3-4

19 Iki ñpi imaekaki pakibaraka ba'iaja mañekiarâte baaekaki. I'supaka baabaraka, “Rõmijãre makarããritirã, ñmirñji kimajĩkareka kire mija taabe kijĩñaokaro'si”, nare kijã'meka.

20 I'supaka kijã'meka poto jiyuritakijĩka Moiséte p'o'ijirika. Supa imarĩ maekarakamaki aiya kire ja'atabekaja kipakiarâte kire ba'iarika.

21-22 Marãkã'ã baatirã wi'iarã kire ya'ewãrũberiwari kipakore kire taaeka, topi Faraón makore kire e'eeka komaki upaka kire ba'iajaokaro'si. Koka kimarijayukã'ãja Egiptokarãre pupajoaikakaka jia Moiséte õrĩwãrũeka. Supa imarĩ jia jaiwãrũiki, supabatirãoka imatiyaika oyiaja baaiki kimaroyika. I'supaka kimamaka ñatirã jia jiyipupaka kire norĩka.

23 Ñparã p'o'imajarakakuri wejejẽ'rãka keyaeka poto “Matikuri yitã'omajare ñarĩ ya'riye'e mae”, kẽrĩpupajoeka.

24 Torã keyaeka poto, kitã'omajire kipajeka ñrĩka Egiptoka'iakaki. Supa kibaamaka, rupuwapae'erã baakõrĩ, Moiséte kire jããeka.

25 “ ‘Egiptoka'iakarãte ba'iaja mare baamaka mare e'eru'awa'ririmaji Tuparãte jã'mekaki Moiséte ime’, yitã'omajare yire ãrĩrũ”, kẽrĩpupajoeka. I'supaka kipupajoako'omakaja, sayi'ribeyurã upaka nimaeka.

26 Topi mae aperiimi ñparã Israelkarã pajairãte kĩaeka. Nare ñatirã ikupaka nare kẽrĩka: “Mija ã'mitipe. ¿Dako baaerã ñrãtomaja imariþotojo mija jĩñu?”, nare kẽrĩka.

27 I'supaka kẽpakã'ã, Moiséte turitatirã ikupaka pajabaraka imaekakite kire ãrĩka: “¿Maki 'Maipamaki mimabe’, mire ãrãpaki?”

28 ¿No'oka Egiptoka'iakakire mijããrapaka upaka yire jããerã mibaayukã'ã?”, Moiséte kẽrĩka.

29 I'supaka kire kẽpakã'ã “Kopakaja Faraõnte sõrĩrã baayu”, ãrĩwari Egiptopi Madián ka'irõ'õrã Moiséte ru'riwa'rika. Torã mae rõmie'etirã ñparã kimakarãrika.

30 Torãjĩrã ñparã p'o'imajarakakuri wejejẽ'rã be'erõ'õ, ñrãrĩmi Sinaí wãmeika pusiwãta p'o'imajamatorã Moiséte imaeka. I'suparõ'õrã imariþotojo, kiwã'tarã ñrãbi yapumakarãka jũ'rẽka watopekapi ángelte kire pemakotowirika.

31-32 Yapumakarãka jũ'rẽka yoitirã, Moiséte pupataeka. Pupataripotojo jia ñatiyaokaro'si sawã'tabajirã ke'rika poto ikupaka Tuparãte kire ãrĩka: “Yi'i imaki Tuparã. Miñekiarã Abraham, Isaac, Jacobrãka jiyipupaka norĩroyikaki”, kire kẽrĩka. Sã'mitiritirã kipupaka kikiwa'ri yapumakarãka jũ'rẽka kiyoiberika. 33 Topi mae ikupaka maipamaki Tuparãte kire ãrĩka: “Õ'õrãja ñima simamaka ba'iaja baarũkimato sime. Supa imarĩ miũ'puko'a e'etatirã yire mijiyipupayeebe.†

34 Yirirã Israelkarã, Egiptorã ba'iaja najũamaka ñiayu. I'supaka imawa'ri ba'iaja najaijoamaka ña'mitiyu. Supa imarĩ ‘Egiptokarã imarã judiorãkare ru'rirũ’, ãrĩwari nare jeyobaarĩ yi'tako'o. Supa imarĩ Egiptorã mire yipũtatayu mae”, Tuparãte ãrĩka Moiséte,— ãrĩwari Estebanre bojaeka ñparimarãre.

35 Topi ikupaka kẽrĩka ate:

—Apika marĩka Moiséjeoka kime, mañekiarãte kire yi'riberiroyikaki. “Yija ñpamaki marĩka mi'i. Supa imarĩ ba'iaja yija baaika ñarĩrĩrimajimarĩka mime”, mañekiarãte kire ãrĩka. I'supaka narĩka simako'omakaja Tuparãte Egiptorã imaekarãre Moiséte e'ewa'rirũjeka nipamaki kimaokaro'si. Ika ñañaua kũpajĩka yapua jũ'rẽka watopekapi kiángelpi Tuparãte bojaeka Moiséte.

36 I'sia poto rĩkimakaja maikoribeyua baabeabaraka Egiptorã Moiséte imaeka. I'supaka baarika pĩkoweritirã mañekiarãte ke'era'aeka mae. Topi i'tarijaparaka, riapakiaka Oko Jũ'ayakareka, supabatirãoka p'o'imajamatorã maikoribeyua Moiséte baabearijarika ñparã

† 7:33 Según las costumbres de los judíos, para mostrar reverencia, no se permitía llevar sandalias o zapatos en un lugar sagrado. Véase Josué 5.15

po'imajarakakuri wejejē'rākārō'ōjīrā. ³⁷ Ikijioka imaekaki ikupaka mañekiarāte bojaekaki: “Tuṣarāte yire ārika upakaja kiro'si jāiñjirimaji i'tarāki apika. I'supaka Tuṣarāro'si baarimaji matā'omajjioka imarāki”, Moiséte nare ārika.‡

³⁸ I'sia bojaekakijioka kimaeka mañekiarāka Sinaí wāmeika pusiwāta po'imajamatorā rēriroyikaki. I'supaka imabaraka i'rīkaja pusiṣemarā marīwa'ritirā ángelka jairī ke'rika. Torā Moiséte eyaeka poto Tuṣarāte jā'meka ángelte kire bojaeka. Sabe'erō'ō kire kibojekakaka mañekiarāte bojarimaji kimaeka Moisés. Supa imarī maimajiparūkiakaka kibojeka upakaja simara'aeka maro'sioka.

³⁹ I'supaka simako'omakaja kibojeka upaka ima mañekiarāte yi'riberioyika. I'supaka imawa'ri, Egiptorā pe'ririka nayapaeka ate.

⁴⁰ I'supaka simaeka poto pusiṣemarā Moiséte imekā'āja, ikupaka kima'mi Aarónte narīka: “No'orā kime mirī'i, Egiptoka'iarā maimarapaka poto mare e'era'arapaki. Torā kime morīberijiki kime mae. Supa imarī, jērāka yija jiyipupayeerūkirāte§ mibaapo'ijiabe. Mare imaruṣutarimajaka maimajikareka, jia maro'si simarāñu. I'suparāre imarākareka ma'ririypairō'ōrāja mare na'rirūjerāñu”, Aarónte narīka.

⁴¹ I'supaka pupajoawa'ri wa'ibikirāwēko makarāka upaka űoika jērāka nabaaka. I'supaka saṣo'ijiatirā wa'iro'sia sanajoeñjiroyika. Supabatirā nabaapo'ijiaeka jiyipupaka űriwa'ri nabayaarika.

⁴² I'supaka nabaamaka Tuṣarāte nare ĩarīja'ataeka, “Nayapayu upakaja nabaarū”, āriwa'ri. Supa imawa'ri tā'pia, aiyaka, ñamikaki aiyateoka jiyipupayeabaraka nimaeka. ĩakōrī je'e: Tuṣarāro'si bojañjirimaji imaroyikaki Amós ikupaka āriakaki:

“Israelkarā, yire mija ā'mitipe ruṣu. ĩ'parā po'imajarakakuri wejejē'rāka po'imajamatorā mija imatapaeka poto yire jiyipupayeerberikarā, wa'iro'sia yiro'si mija joeñjiberika.

⁴³ Yire jiyipupayeerimarīaja mija pupaka mijare ārika upakaja mija baaeka jiyipupaka űñurā mija ime. ĩakōrī je'e: Kūpajika wi'ia baatirā, sareka Moloc wāmeikite kōketirā mija jiyipupayeerijariroyika. I'supakajaoka tā'pi upaka mija baaekaki Refán wāmeikiteoka jiyipupaka mija űriroyika. I'supaka mija baamaka, Babilonia a'riwa'rirā mijare yitaarāñu”, Tuṣarāte ārika,— āriwa'ri Estebanre bojaeka ĩparimarāre.

⁴⁴ Topi ikupaka nare kērīka ate:

—Mañekiarāte po'imajamatorā imaroyireka poto cabra ajeakaka baaeka wi'i wā'tarā imatirā Tuṣarāte najiyipupayeeroyireka. I'sia imaeka “Tuṣarāte makaja ime”, āriwa'ri kire najiyipupayeerūkirō'ō. Pusiṣemarā Tuṣarāte kire sabeaeka upakaja po'imajamatorā ruitirā Moiséte sabaarūjeka.

⁴⁵ Topi mae Moiséte reyaeka be'erō'ō Josuére kiō'toarā o'aeka. Kio'aeka be'erō'ō i'sia wi'ia namakarā mirārāte e'ewa'rika Canaán wāmeirō'ōrā. Na'rikarō'ō namajamarā ka'ia simako'omakaja, naka jīrīkarāte Tuṣarāte poataeka. Cabra ajeapi wi'ia nabaaroyika imaeka ruṣu Davidre judiotatarāte jā'meyukā'āja.

⁴⁶ Jia jījimaka Tuṣarāte imaeka mañekiarā ĩpamaki David imaroyikakika. Supa imarī Tuṣarāka jījimaka imawa'ri kitā'omajapitiyika Tuṣarāte jiyipupaka kiōñaokaro'si wi'ia kiro'si baarika kipupajoakoṣeka. I'supaka simako'omakaja Tuṣarāte kire sabaarūjeberika.

⁴⁷ David maki Salomón puri Tuṣarāro'si wi'ia baaekaki mae.

⁴⁸ I'supaka simako'omakaja po'imajare baaeka wi'iarā imabeyuka kime Tuṣarā, pemawa'ribaji imatiyaiki imarī. Mia je'e ikupaka bikija kiro'si bojañjirimajire o'oeka:

⁴⁹⁻⁵⁰ “Ritajakaka ĩpamaki ñime. Supabatirā yi'iji imaki ritaja po'ijiaekaki. Supa imarī yiro'si wi'ia mija baarāka, ¿yikoyiaja simarāñu bai je'e?”, Tuṣarāte ārika,— āriwa'ri Estebanre bojaeka.

‡ 7:37 Véase Deuteronomio 18.15,18. Pasaje referido al futuro Mesías (Cristo). § 7:40 Dioses ídolos

⁵¹ I'supaka nare ārīweatirā, ikupaka nare kērīka ate:

—Mija ā'mitipe, Tuṣarāte yi'ririyaṣabeyurā mija ime. Suṣabatirāoka kirika ā'mitiririyaṣabeyurā mija ime. I'supaka imawa'ri mañekiarā wāsarā upakaja Espiritu Santore yi'ribeyurā mija ime mijaro'sioka.

⁵² Ritaja Tuṣarāro'si bojañjirimajare ba'iaja jūarūjerimaja mija ñekiarāte imaeka. Suṣabatirāoka Tuṣarāte yaṣaika upakaja yi'ririjayuki etarūkia bojarimajare najāāeka mija ñekiarā. Suṣa imarī maekakaja ketaeka ṣotojo “Kire najāārū”, ārīwa'ri kire mija okabaeka.

⁵³ Tuṣarāte jā'meika mija yi'ribeyu, ángelrākapi ārīwa'ri mija ñekiarāre Tuṣarāte sabojaeka simako'omakaja,— Estebanre ārīka iṣarimarāre.

Estebanre najāāeka

⁵⁴ I'supaka kēṣakā'ā yaiwēkoa boibayua upaka noṣia Estebanre nabeaeka, boebatakaja jariwa'ri.

⁵⁵ I'supaka nabaako'omakaja, Espiritu Santore jia kire jeyobaaikaki imarī, yu'awa'ri ĩaerā baakōrī, yaaboaika Tuṣarārika kīaeka. Suṣabatirā Tuṣarā ritapē'rōtorā Jesúre rīkamarika.

⁵⁶ I'sia ĩatirā, ikupaka iṣarimarāre kērīka:

—jAya! Mabo'ikakurirā ñiyu mae. Tuṣarā ritapē'rōtopi Po'imaja Ma'mire rīkamayu,— Estebanre ārīka.

⁵⁷ Torājīrāja ṣuri kopakaja kijaika ā'mitiririka yaṣaberirawa'ri, na'mukoṣea natāteka. I'supaka baatirā okajājirokapi akaserebaraka kipō'irā narīrīwa'rika.

⁵⁸ Suṣabatirā weje a'riwa'rirā kire ne'ewa'rika, ātaṣi kire jāāriataokaro'si. Torā kire e'eeyatirā najariroaka ṣemakato e'etaturā, Saulote sanijika sakīarīñaokaro'si. Sakīarīñukā'āja ātaṣi Estebanre najāābareū'mueka.

⁵⁹ I'supaka kire nabaayukā'āja, ikupaka Jesúre kērīka:

—Ñiṣamaki Jesús, yire me'etope,— kērīka.

⁶⁰ I'supaka ārīweatirā ñukurupaturā, akasererikapi,

—jÑiṣamaki, ba'iaja yire nabaika nareka samiye'kariabe!— Jesúre kērīka.

I'supaka kijaika be'erō'ōjite kopakaja kiṣuparirika mae.

8

Jesúre yi'yurāte ba'iaja Saulote baariyaṣaeka

¹⁻³ Topi mae, jia Tuṣarāte yi'yurā imaekarā judiotatarā Estebanre nayayeka. I'supaka kire baatirā ñajoabaraka jimarīa kire norika. I'sirīmijioka tokarā Jesúre yi'yurāka jiamarīa imarijayurāte ba'iaja nare baaū'mueka. ĩakōrī je'e: Saulo, “Estebanre najāāparū”, ārīṣupajoekaki, i'supakaja ba'iaja nare ṣupajoarūjerā baaekaki. ĩrāwi'i jariwa'ririmarīaja mo'abaraka Jesúre yi'yurāte tōṣotirā ĩmirīja, rōmijāteoka wēkomaka imariwi'iarā nare kitaroyika. I'supaka simamaka Judea ka'iarā, suṣabatirā Samaria ka'iarā Jesúre yi'yurāte ru'riwa'rika. I'supaka aṣerāte baaeka imako'omakaja aṣōstolrāka ṣuri Jerusalénrāja tuikarā.

Samaria ka'iarā Jesúrika bojariroka Felipe wārōeka

⁴ Jerusalénrō'ōpi ru'riwa'rikarā imariṣotojo aṣerō'ōrā eyatirā Jesúrika bojariroka nawārōeka.

⁵ Felipe Jerusalénpi ru'riwa'ritirā, Samariaka'iarā imawejarā eyaekaki. Torā eyatirā, “Po'imajare tāāokaro'si suṣabatirā nare jā'merimaji kimaokaro'si Tuṣarāte kire ṣūataeka”, ārīwa'ri Jesúrikakaka Felipe nare bojaeka.

⁶ Torājīrā mae, rīkimarāja ṣo'imajare kipō'irā rērīka kire ā'mitiririyaṣawa'ri. Suṣabatirā, maikoribeyua kibaabeamakaoka ĩawa'ri kibojaka jiaṣi na'mitirika.

⁷ I'supaka maikoribeyua baabeabaraka rīkimarā ɸo'imaja ɸupakarā Satanárika ima ña'rījāikarāreka Felipete ɸoataeka. I'supaka kibaamaka nareka imaekarā akaserebaraka ɸorika. Supabatirāoka rīkimarāja bitamajareoka kijieka.

⁸ Supa imarī i'sia wejeakarāre jījimaarika.

⁹⁻¹¹ I'sia wejearā Simónre imaeka. Í'rākuri wejejē'rāmarīa ye'oiki imarī, kiɸupakapi baabeabaraka kimaroyika. I'supaka baarijaparaka “Yi'i imaki imatiyaiki”, tokarāre kērīroyika. I'supaka nare kibaamaka rīkimarāja imatiyairā, imatiyabeyurā ɸariji kire nayi'rika. “Tuɸarāte kire jeyobaamaka tērītaki kime”, ārīwa'ri jiyiɸupaka noñuka ki-maeka.

¹² I'supaka nimako'omakaja Felipe ɸuri Jesucristorika bojariroka nare wārōekaki. “Tuɸarāte ɸūataekaki kime Jesús. Supabatirāoka kire yi'yurā ɸuri jia Tuɸarāte nare imaruɸutarāñu”, ārīwa'ri nare kibojaka. I'sia ā'mitiritirā Jesúre ĩmirīja, rōmijāoka kire nayi'rika. I'supaka imawa'ri Felipete narupuko'a najūjerūjeka “Kopakaja Jesúre yi'yurā yija ime mae”, ārīwa'ri.

¹³ Simónoka, ye'oiki imariɸotojo, Jesúrika bojariroka yi'ritirā ruɸuko'a kijūjerūjeka. Torājītepi mae Felipeka kijeyoariū'mueka. Kika imarijaparaka Tuɸarārikapi maiko-ribeyua Felipete baabeamaka ĩatirā marākā'ā baaberijīkarō'ōjīrā Simónre jarika i'supaka ima ĩakoriberikaki imarī.

¹⁴ Apóstolrāka Jerusalénpi, “Samariaka'iaakarā rīkimarāja Tuɸarārika na'mitiripēayu”, ārīrika na'mitirika. I'supaka simamaka Samariarā Pedro supabatirā Juanka ĩɸarāte naɸūataeka.

¹⁵⁻¹⁶ Samariaka'iarā eyatirā torā Jesúre ā'mitiripēairā ruɸuko'a jūjekarā imariɸotojo “Tuɸarāte ɸūataekaki Espiritu Santore nareka imabeyurā nime ruɸu”, narīwārūeka. I'supaka nimamaka “Espiritu Santore nare ña'rījāirū”, ārīwa'ri Tuɸarāte naro'si najēñeka.

¹⁷ Supabatirā Jesúre ā'mitiripēairāte ĩrīkate jariwa'ririmarīaja narupuko'a narabemaka Espiritu Santore nare ña'rījāika.

¹⁸⁻¹⁹ Pedrorāka nare narabemaka Espiritu Santore nare ña'rījāimaka Simónre ĩaeka. I'sia ĩatirā niñerū nare ĩjirika yapawa'ri ikupaka nare kērīka:

—Mija baaeka upaka yibaamaka Espiritu Santore nare ña'rījāirika yiyapayu yiro'sioka. Supa imarī ika sime i'supaka yire mija baarūjerūki wapa,— nare kērīka.

²⁰ I'supaka kēpakā'ā, ikupaka Pedrote kire ārīka:

—Wapamarīaja Tuɸarāte ja'ataika, mawapaĳirūkimarīa sime. I'supaka miɸupajoaika simamaka, miniñerūɸitiyika ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā me'rirū ārīwa'ri.

²¹ Ba'iaja miɸupajoaika oñuka Tuɸarā. Supa imarī, yijaka aɸerāte Espiritu Santore ña'ajāārimajimarīka mime.

²²⁻²³ Kopakaja mae ba'iaja miɸupaka mireka ñiawārūyu. Mia, Tuɸarāte tērīrika imakakapi yija baarijayua mioakiyu. Supabatirā ba'itakaja baarimaji imarī, marākā'ā baatirā aɸe upaka imarimajimarīka mime. Ba'itakaja miɸupajoaika ja'atatirā Tuɸarāte mijēñebe, “Ba'iaja yiɸupajoaika yireka miye'kariabe”, ārīwa'ri,— Pedrote kire ārīka.

²⁴ I'supaka kēpakā'ā ikupaka Simónre kire ārīka:

—Maipamaki Tuɸarāka yiro'si mija jaibe. “I'supaka mijūarāñu”, yire meñua jūarika yapabeyuka yi'i ɸuri,— Pedrorākare kērīka.

²⁵ I'sia be'erō'ō Jesúre baaroyika niaeka mirāka, supabatirā nare kibojaroyikakaka tokarāre nabojaeka. ɸo'imajare wārōweatirā, Jerusalénrā ɸe'riwa'rikōrī Samariaka'iarā wejerakakaja Jesúrika nawārōrijarika.

Etiopíaka'iakakire Felipete ruɸuko'a jūjeka

²⁶ I'sia be'erō'ō Tuɸarā Felipe ɸō'irā ángelte ɸūataekaki ikupaka kire kēñao'arosi:

—Jerusalénrā me'ɸe. Torā meyarāka ɸoto, Gaza wāmeika wejearā a'yu ma'arā me'ɸe. Yapumatopi o'yuma'a sime i'sima'a,— Felipete kērīka.

²⁷ Supa imarĩ kire kērĩka upakaja Felipete a'rika mae. Topi a'ririjaparaka Etiopíaka'iakakire kĩaeka. Etiopíaka'iakarã ñpamakore niñerũ ñarĩrĩrijeyobaarimaji imatiyaiki kimaeka. Jerusalénrã Tuparãte jiyipupayeerĩ turikaki, torãjĩte kipe'rieyawa'rika.

²⁸ Kawarure kitūrūrũkiapi kire yierijayukã'ãja Tuparãro'si bojarimaji Isaías wãsare o'oekekaka kĩarijarika.

²⁹ Torãjĩrã mae, ikupaka Espíritu Santore ãrĩka Felipete:

—Kire eyatirã, kiwãtapiji me'ririjape,— kire kērĩka.

³⁰ Supa imarĩ kire rĩrĩeyatirã, Tuparãte bojaĩjirimaji Isaíare o'oekekaka ñabaraka ki-jaiãatemaka, kiã'mitirika. Topi mae,

—Torã mijaiãpateika ¿yaje miõrĩwãrũyu?— Felipete kire ãrĩka.

³¹ I'supaka kēpakã'ã,

—“I'supaka sãñu”, ãrĩwãrũbeyuka yi'i, maki yire sabojabeyua simamaka,— kire kērĩka mae.

Topi mae,

—Yipõ'irã mimarĩjãibe yire samiwãrõkaro'si,— Etiopíakakire kire ãrĩka.

³² Isaías Tuparãrika o'oeke kijaiãpatekarõ'õ ikupaka bojaeka:

“Oveja jããokaro'si ne'ewa'yu upakaja ñrĩkate ne'ewa'rirãñu. Kipoya nata'amaka oveja akaserebeyua sima upakaja ba'iaja kire nabaako'omakaja kiakaserebesarãñu.

³³ Rikimarãja ðo'imajare ñarãka wãjitãji ba'iaja kire nabaarãñu. ‘Ba'iaja baaiki kime’, kireka napakã'ã ki'yopi'rirãñu ba'iaja baabesarãki imarĩ. Supabatirã ðo'imajare kire jããmaka, kiriparãmerã imabesarãñurã”, ãrĩwa'ri o'oekekarõ'õ Etiopíakakire jaiãpateka.

³⁴ Supa imarĩ kipõ'irã Felipete marĩjãika.

—Tuparãro'si bojaĩjirimajite o'oekekaka ñatirã yire mibojabe. ¿Yaje kirikakakaja kio'oeke bai? ¿Apikareka pupajoawa'ri i'supaka kio'oeke kã'ã?— Felipete kērĩka.

³⁵ Topi mae, Isaíare o'oekekaka ã'mitiritirã, ikupaka Felipete kire ãrĩka:

—Isaías i'supaka o'oekeki Jesúre ba'iaja jũarũkiakaka pupajoawa'ri.—

Supabatirã jía Jesúmajaroka kire kibojaka.

³⁶ A'ririjari ma'arijerã ða'wa imaekarõ'õrã neyaeka.

—Ñakõrĩ, õ'õrã sime okoa. Maekaka rupuko'a yire mijũjebe ñarĩjĩka ¿yaje rukuya jia simajĩñu?— Etiopíakakire kire ãrĩka.

³⁷ I'supaka kēpakã'ã, ikupaka kire kērĩka:

—Yi'ritiyarĩji Jesucristore miyi'rĩjĩka, rupuko'a mire yijũjerãñu.—

I'supaka kēpakã'ã,

—Ã'ã, Tuparã Makiji kime Jesucristo,— Etiopíakakire ãrĩka.*

³⁸ Supa imarĩ “Õ'õrã mituibe”, tũrũrũkia tuarimajite ãrĩtirã, sapi merĩrĩkatirã ða'warã natu'arĩkaeka Felipete Etiopíakaki rupuko'a jũjeokaro'si.

³⁹ Pa'wapi namarĩrĩkaeka ðoto, ikuparõ'õpiji Felipete Espíritu Santore e'ewa'rika. Sabe'erõ'õ ðuri Etiopíakakire kire ñaberika ate. I'supaka simako'omakaja jĩjimakaipi Etiopíakakire o'rika.

⁴⁰ Apewejearã Espíritu Santore kire e'ewa'rika be'erõ'õ, “Azotowejearã ñimekã'ã mae”, Felipete ãrĩpupajoaeka. Topi o'riwa'rikõrĩ wejerakakaja Jesúrika wãrõrijaparaka Cesareawejearã keyaeka.

9

Saulote yi'riũ'mueka Jesúre
(Hch 22.6-16; 26.12-18)

* 8:37 La mayoría de las traducciones de la Biblia no incluyen versículo 37 porque no aparece en las copias de la Biblia más antiguas.

¹ Saulo Jesúre yi'yurâte jããrika ri'kawa'ri ba'iaja nareka kijairoyika ruþu. Suþa imarĩ “Ba'iaja nare yibaaerã”, ãrĩwa'ri kurarãka ãþamaki imatiyaiki þõ'irã ke'rika.

² “Í'ĩ Saulo, yiþũataiki Jesúre ã'mitiripẽairãte kiñi'arũ”, ãrĩwa'ri þapera kio'ookaro'si kijẽneka, Damascorã judíorãkare rẽrĩriwi'ia imaruþutarimajare beaokaro'si.

—Ika mijã'meikaþi nare ñiatõþorãka uþakaja ãmirĩja, rõmijãteoka ñi'atirã Jerusalénrã nare ye'era'arãñu,— Saulote kire ãrĩka.

³ Suþa imarĩ ma'api a'ririjari Damasco wejearã keyaerã baaekarõ'õjĩte, ikuparõ'õþiji mabo'ikakuriþi yaaboaika kire jããta'aeka.

⁴ Toþi mae marãkã ã baaberwa'ri sarãja Saulote ña'rĩka. Torãjĩte mae, ikupaka kire sãrĩka:

—Saulo, Saulo, ¿dako baaerã ba'iaja yire mibaariwã'imañu?— kire sãrĩka.

⁵ Sã'mitiritirã,

—¿Maki mime je'e Ñiþamaki?— kẽrĩka.

—Ba'iaja mibaawã'imarĩrijayuka Jesús ñime,— kire kẽrĩka.

⁶ I'suþaka kire ãrĩtirã,

—I'suþaka baarikopakaja, mi'mitirã, Damascorã me'þe. Torã meyarãka þoto, “Ikuþaka mibaabe”, ãrĩkate mire ãrĩrãñu,— Saulote kẽrĩka.

⁷ Sauloka a'rikarã, sajaikakite ã'mitiriripotojo kire niatõþoberika. Puþataekarã imarĩ torã najiyirĩkataeka suþabatirã jaiberijĩkaoka najarika.

⁸ Sabe'erõ'õ mi'mirĩkatirã yoibaotaerã kibaakoþeka. Torãjĩrã mae õibeyua kiñakoa jarika simamaka Damascorã kijeyomarãre kire tĩtiwa'rika.

⁹ Torã kire ne'eyaeaka be'erõ'õ maekarakarĩmi yoibeyuka, ba'abekaja, suþabatirã dakooka ukurimarĩaja Saulote imaeka.

¹⁰ I'sia wejearã Jesúre yi'yuka, ãrĩka Ananías wãmeikite imaeka. Makãrãrũñuroka uþakapi kire þemakotowiritirã,

—¿Yaje mime Ananías?— Jesúre kire ãrĩka.

—Ã'ã Ñiþamaki, õ'õrã ñime,— kire kẽrĩka.

¹¹ —Ã'ã, mae Wãjima'a wãmeirõ'õþi me'þe. I'sima'api a'ririjari Judas wi'iarã meyarãñu. Torã eyatirã “¿Yaje õ'õrã Saulo, Tarsowejeakakire ime?”, kire meþe. Mia, i'suþaka merĩrãñu yire jẽñebaraka imaki kimamaka.

¹² Makãrãrũñuroka uþakapi ikupaka kiro'si simako'o: ãrĩka Ananías wãmeikite kire yibeako'o. Suþa imarĩ kipõ'irã kãkaeyatirã miþitaka kipemarã mija'aþearãka þoto, ate yoiki kijarirãka, kire yibeako'o,— Ananíare kẽrĩka

¹³ I'suþaka kire kẽþakã'ã ikupaka Ananíare ãrĩka:

—Jimarã kimajaroka ña'mitiyu, Jerusalénkarã mire yi'yurãte ba'iaja kibaarijayuakaka.

¹⁴ Suþabatirã kurarãka ãþamarãre kire jã'mepũatamaka, õ'õrã Saulote etaeka. Suþa imarĩ mire ã'mitiripẽairã yija imamaka, wẽkomaka yijare baaokaro'si Jerusalénrã yijare e'ewa'ririmaji kime,— Ananíare kire ãrĩka.

¹⁵ I'suþaka kẽrĩko'omakaja ikupaka Jesúre kire bojaeka:

—Mire ñañu uþakaja kipõ'irã me'þe. Yimajaroka þo'imajare wãrõrimaji kimaerã kire yiwã'maeka. Judíotatarã, judíotatamarĩrã, suþabatirã niþarimarãteoka sawãrõrimaji kimarãñu.

¹⁶ I'suþaka baarimaji kimamaka “Sapi ãrĩkurimarĩaja jimarã ba'iaja mijũarãñu”, kire ñarĩrãñu,— kireka Jesúre ãrĩka Ananíare.

¹⁷ Torãjĩrã kipõ'irã Ananíare a'rika mae. Kimaeka wi'irã kipõ'irã eyatirã kiþitaka Saulo þemarã kija'aþeaka. Suþabatirã ikupaka kire kẽrĩka:

—Yijeyomaki mia'mitiþe. Maiþamaki Jesús, mi'tarijarapaka þoto mire þemakotowirapakiji, yire þũatako'oka miñakoa jirũ ãrĩwa'ri. Suþabatirãoka Espiritu Santore mire ña'rĩjãrũ ãrĩwa'ri þariji yire kipũatayu,— kire kẽrĩka.

¹⁸ I'supaka kērīkarō'ōjīteje, wa'itīti upaka ūoika Saulo űakoapī űa'rīka. Torājīrā pūri jia kiűakoa jarika. I'supaka kire kibaamaka, kimi'mirīkaeka poto Ananiare kire ruᵑuko'a jūjeka.

¹⁹ I'supaka kijarika be'erō'ō ba'atirā okajājia kijarika. I'supaka jaritirā űoapaűaka Jesúre yi'yurāka Damascorā kimaeka.

Damasco wejeakarāre Jesúrika bojariroka Saulote bojaū'mueka

²⁰ Torājīrā mae judíorākare rērīriwi'iarā kākatirā, Jesúrika bojariroka wārōbaraka “Tuᵑarā Maki kime Jesús”, Saulote nare ārīka.

²¹ I'supaka kibaamaka, kopakaja ᵑo'imajare puᵑataeka.

—Mia, īīji kime Jesúre yi'yurāte ba'iaja baarimaji Jerusalénrā. Ō'ōrā kime Jesúre yi'yurāte űi'atirā, kurarāka īᵑamarā ᵑō'irā nare e'ewa'yaokaro'si,— ᵑo'imajare ārīka.

²² I'supaka naᵑuᵑajoako'omakaja Tuᵑarāte kire jeyobaamaka, jībaji Jesúrika bojariroka kibojamirīrkawa'rika. “Rita sime, Jā'merūkika Tuᵑarāte wā'maekaki kime Jesús”, nare kērīroyika. Jia sakibojamaka, Damascokarā judíorāka īᵑarimarā marākā'ā kire nokatērīwārūberika.

Judíotatarāte kire jāārika ri'kamaka Saulote ru'rika majaroka

²³ Damascorā űoatakaja sawārōbaraka Saulote imamaka, “Kire majāāerā”, judíorāka Jesúre yi'ribeyurāte ārīᵑuᵑajoaeka.

²⁴ Suᵑa imarī űami, īmioka kire naᵑāñaroyika wejeapī ᵑoriwa'rirūkirō'ō koperekarā kire jāāokaro'si. I'supaka nabaako'omakaja Saulote sōrīka.

²⁵ Kiōrīka simamaka kibojaeka yi'yurāte kire jeyobaaeka, kiru'yaokaro'si. Torājīrā mae, űami wejea nata'tekarō'ōᵑi imatirā ᵑi'i upaka ūoikarā kire jāātirā aᵑeᵑē'rōtorā kire naruetaka kiru'yaokaro'si.

Jerusalénrā Saulote imaeka mae

²⁶ Topi, ru'riwa'ritirā Jerusalénrā keyaeka mae. Torā Jesúre yi'yurāka jeyoaririka kiyapakoᵑeka. I'supaka kiyapako'omakaja “Jesúre yi'ribeyuka kime Saulo pūri”, ārīwa'ri kire nakīkika.

²⁷ I'supaka nimako'omakaja, Bernabé wāmeiki, Saulote jeyobaaekaki. “Mi'tabe, aᵑóstolrākaka majairā”, kire kērīka. Sauloka naᵑō'irā eyatirā ikupaka Bernabére nare ārīka:

—Saulo kime īī, ma'apī ke'ririjayukā'ā maiᵑamakī Jesúre kire ᵑemakotowirika. Suᵑabatirā kika kijaika. I'supaka Jesúre kire baaeka be'erō'ō Damascorā dako werikimarīaja ᵑo'imajare Jesúrika bojariroka wārōrapaki kime,— Bernabére nare ārīka.

²⁸ I'supaka nare kēᵑakā'ā “Maka imarūkika Saulote ime mae”, kireka narīka. I'supaka naᵑakā'ā, Jerusalénrā naka kimaeka. Naka imarijari dako werikimarīaja tokarāre Jesúrika kibojaeka.

²⁹ Judíotatarā imariᵑotojo griego oka jairāka Saulote jaibaraka imaeka. Tuᵑarā majaropūñu āñua nare bojabaraka, “Sāñu upakaja Jā'merūkika Tuᵑarāte wā'maekaki kime Jesús”, nare kērīka. I'supaka kēᵑakā'ā ā'mitiriwa'ri kire jāārika nari'kaeka.

³⁰ I'supaka kika nima ā'mitiriwa'ri, Cesarearā kijeyomarāre kire e'ewa'rika. Torā eyatirā Tarsowejarā kire naᵑe'riwa'rirūjeka.

³¹ I'sia poto pūri Judea, Samaria, suᵑabatirā Galilea ka'iarāoka ba'iaja Jesúre yi'yurāte jūaberika. Suᵑa simamaka Esᵑírītu Santore nare jeyobaamaka jījimakaᵑi Jesúre jībaji yi'yurā nimamirīrkawa'rika. Suᵑa imarī rīkimabaji Jesúre yi'yurāte imarijarika. Suᵑabatirāoka ritaja jiyiᵑuᵑaka Maiᵑamakire ᵑᵑaraka nimarijarika.

Bitamajite Pedrote jieka

³² Suᵑa imarī Jesúre yi'yurāte ī'rāweje jariwa'ririmarīaja Pedrote ĩataparoyika. I'supaka imawa'ri Lida wāmeirō'ōrā naᵑō'irā turirī keyaeka.

³³ Torā eyatirā Eneas wāmeikite kīaeka. Bitamaji imarī, maekarakaotēñarirakakuri wejejē'rāka keyawa'rika kikārīrūkirō'ōrāja peyubaraka.

³⁴ Torājīrā mae, ikupaka Pedrote kire ārīka:

—Eneas, mia'mitipe, Jesucristore mire jieyu mae. Supa imarī mimi'mirīkabe. Supabatirā mikārīrūkia mibupebe,— kire kērīka.

I'supaka kire kērīkarō'ōjiteje, bitamaji imakopekakite mi'mirīkaeka.

³⁵ Rīkimarāja Lidakarā supabatirā Sarónka'iakarāoka ĩaekarā supa kibaaeka. Supa imarī nimaupatiji Jesúre yi'yurā oyiaja najarika.

Reyaekakote Pedrote tāāeka

³⁶ Ī'rāko Joþe wāmeirō'ōkako Tabitā wāmeikote imaeka, Jesúre yi'yuko. Griego okapi þuri Dorcas wāmeiko koimaeka. Jiiko þo'irōmo imarī wayuoka baairāte jia kojeyobaaroyika.

³⁷ I'supaka imariþotojo ikuparō'ōþiji wāmarīa jariwa'ri koreyaeka mae. Koreyamaka ĩatirā reyairāte nabaaika upakaja kopō'ia najūjeka korīrā. Supabatirā ĩmipē'rōtorā imaeka kurarakarā koro'siji kore nataeka.

³⁸ I'supaka kore baatirā “Lidarā Pedrote ime”, þo'imajare āñua Joþekarā Jesúre yi'yurāte ā'mitirika. Sā'mitiritirā ĩ'parāte Pedrote akarī naþūataeka, koyikurīrāja kimaeka simamaka. Kipō'irā eyatirā ikupaka kire narīka:

—Dajoa wārūaja yijaka.—

³⁹ I'supaka naþakā'ā ā'mitiriwa'ri, naka Pedrote a'rika Joþerā. Torā eyatirā Dorcas majaka nataekarō'ōrā kire ne'ewa'rika. Supa imarī kopō'irā rīkimarāja natīmiarāte reyataþaekarāre oþaraka imamaka kīaeka. Ketamaka kipō'irā narērīka kika jaiokaro'si.

—Dorcate reyaerā baarapaka ruþu rīkimakaja saya yijare kopu'aĳirape,— āþaraka Pedrote sanabeaeka.

⁴⁰ I'supaka kire naþakā'ā,

—Mija þoriwa'pe ruþu,— nare kērīka.

Naþoriwa'rika be'erō'ō, ñukurupatirā Tuþarāka kijaika. Kika jaiweatirā, reyaekakote jorowa'ri ĩatirā,

—Tabitā mimi'mibe,— kore kērīka.

I'supaka kērīka þotojo koñakoa wiritaeka. Supa imarī Pedrote ĩatirā komi'mirupaeaka.

⁴¹ Toþi mae, kopitakapi ñi'atirā Pedrote kore mi'mataeka. Supabatirā “Mija þope ruþu”, kērīkarāte kiakaeka.

—Kopakaja õñia kojayu. Ate kore mija ĩarape mae,— Jesúre yi'yurā natīmiarā rey-ataþaekarā, supabatirā aþerā najeyomarāreoka kērīka.

⁴² I'supaka kojarika ritaja Joþekarāre ā'mitiripataeka. Sā'mitiritirā rīkimarāja Jesúre nayi'rika.

⁴³ Sabe'erō'ō torā ñoaka Pedrote imaeka, wa'iro'si ajea ba'iraberimaji Simón þō'irā.

10

Cornelio þō'irā Pedrote a'rika

¹ Cesareawejaarā Cornelio wāmeikite imaeka. Torā rīkimarāja surararāka Italiakarākaki imatirā ĩ'rāþitarakamarā þo'imajarakamaki surararāka ĩþamaki kimaeka.

² Judiorākimarīka imariþotojo Tuþarāte jiyiþupaka õñuka, kiwi'iareka imarāþitiyika. Judiorāka wayuoka baairāte rīkimakaja niñerū jeyobaarimaji, supabatirāoka Tuþarāte jajijipaki kimaeka.

³ I'supaka kimamaka ĩ'rārīmi tres rō'ōjīrā aiyate eyawa'rika þoto makārārūñuroka upakapi Tuþarāte þūataekaki ángelte kipō'irā etaeka. Jia Corneliore kire ĩatiyaeka. Supabatirā kipō'irā kākayatirā,

—Cornelio,— ángelte kire ārīka.

⁴ Toþi mae, kireka ñakoariji,

—Aya, ¿marākā'ā sime je'e ñiþamaki?— þupatawa'ri kire kērīka. I'supaka kēþakā'ā

—Tuṕarāte mijeñerijayu rakakaja mire kiā'mitiyu. Suṕabatirā wayuoka baairāte mijey-
obaaikarekaoka j̄jimaka kime. I'suṕaka mimamaka mireka ṕuṕajoajipaiiki kime.

⁵ Suṕa imarī Joṕewejeārā imaki Simónre akarī a'rirūkirāte miṕūatabe. Kiwāmeaoka Pedro.

⁶ Aṕika Simón wa'iro'si ajea ba'iraberimaji riapakirijerā imaki ṕō'irā kime. Torā Simón Pedrote natōporāñu miṕūatarāñurā,— ángelte kire ārīka.

⁷ I'suṕaka kire ārīweatirā ángelte a'rika. Sabe'erō'ō ī'ṕarā kiba'iraberimaja, suṕabatirā ī'rīka surara jia Tuṕarāte yi'yuka imaekakiteoka kiakaeka.

⁸ Suṕa imarī kiṕō'irā netaeka ṕoto, ángelte kire ārīkakaka Corneliore nare bojaeka. Nare sabojaweatirā Joṕerā nare ke'rirūjeka.

⁹ I'suṕaka kēṕakā'ā a'ritirā, aṕerīmi wājītāji aiya simaeka ṕoto Joṕe koyikurirā neyaeka. I'tojīte wi'i ruṕututuarā Pedrote mirīka Tuṕarāka jairī.

¹⁰ Tuṕarāka jaibaraka kimaeka ṕoto koṕakaja kikēsirabaeka. I'suṕaka kimamaka aṕerāte ba'arika kiro'si baayukā'āja ikuṕaka makārārūñuroka uṕakapī kiro'si simaeka:

¹¹ Mabo'ikakurirā kīaeka ṕoto sayapāia jo'bato ī'ṕapē'rōto ñi'atirā maja'aruetaika uṕaka saruira'aeka.

¹² Satōsiarā ritajakaka wa'iro'sia, wa'iro'siwēkoa ṕariji imaeka. Wa'ibikirāka uṕaka tuyua, wiyua, suṕabatirā yiibaraka tuyuaoka simaeka. *

¹³ Suṕa imarī īmipi ikuṕaka Pedrote sajaikorika:

—Pedro mimi'mibe. Samijāāba'abe,— kire sārīkorika.

¹⁴ I'sia oka ā'mitiritirā ikuṕaka kiyi'rika:

—Marākā'ā baatirā yibaaberijīka Ñīṕamaki, Moisés wāsare jājibaaeka ba'akoribeyuka ñime ruṕu.—

¹⁵ Toṕi ate sajaikorika

—“Jājika yiro'si sime”, merīa'si, Tuṕarāte ba'arūjeika ṕuri “Miba'abe”,— mabo'ikakuripi sārīkorika.

¹⁶ Maekarakakuri i'suṕaka Pedrote sabaaka. Sabe'erō'ōṕi mae sayapāia Tuṕarāte e'eka.

¹⁷ I'sia īawa'ri “¿Dako baaerā suṕa yire sabaayu jee?”, Pedrote ārīṕuṕajoaeka. I'suṕaka ṕuṕajoabaraka kimekā'āja, “No'orā Simónre ime”, āṕaraka ṕo'imajare jērīarijariji, Simón wi'iarā neyaeka Corneliore ṕūataekarā.

¹⁸ Torā eyatirā ikuṕaka najērīaeka:

—¿Ō'ōrā yaje Simón Pedro wāmeikite ime?— narīka.

¹⁹ Kīaeka mirāka ṕuṕajoabaraka kimekā'āja, Espíritu Santore kire jaika,

—Mia'mitiṕe. Maekarakamaki īmirīja mire mo'arī etairā.

²⁰ Mae miruiwa'ṕe, naka me'yaokaro'si “¿Yaje judíorākamarīrāka ya'rijīñu je'e?”, ārīṕuṕajoabekaja mimabe. Yiṕūatairā nime,— Espíritu Santore kire ārīka.

²¹ Suṕa imarī, Corneliore ṕūataekarā maekarakamaki ṕō'irā Pedrote ruiwa'rika.

—Yi'iji ñime mija mo'aiki. ¿Dako ārīwa'ri mija i'tako'o?— nare kērīka.

²² I'suṕaka kēṕakā'ā ikuṕaka nayi'rika:

—Yija īṕamaki Cornelio miṕō'irā yijare ṕūatarapaki. Jiika ṕo'imaji kime Cornelio. Suṕabatirā Tuṕarāte jiyiṕuṕayeeiki. Ritaja judíotatarāoka kire jiyiṕuṕayeeirā. Suṕa imarī ikuṕaka ángelte kire ārāṕe're: “Mia'mitiṕe Cornelio, Simón Pedrote miakapūabe. Suṕabatirā mire kibojarāka jia mia'mitiṕe”, ángelte yija īṕamakire ārāṕe,— Simón Pedrote narīka.

²³ Suṕa napakā'ā,

—Ō'ōrā kākara'atirā yiṕō'irā mija kāṕe ruṕu,— Pedrote nare ārīka.

* **10:12** Fue prohibido en la ley de Moisés comer animales tal como reptiles, culebras, marranos, perros, varios insectos, etc. Véase Levítico 11

Aperĩmi puri naka Pedrote a'rika mae. Joᵑewejeakarã ĩ'rãrimarã Jesũre yi'yurãoka, naka jeyoariwa'rikarã.

²⁴ Aperĩmi Cesareawejearã neyaeka. Neyaeã baaeka ruᵑu, kirĩrã supabatirã ki-jeyomarãᵑitiyika rẽritirã Corneliore imaeka, “Simón Pedrote bojarãka ma'mitiriye'e”, ãrĩwa'ri nare kioyibojaeka.

²⁵ Torã neyaeka ᵑoto Pedrote e'etorĩrĩ Corneliore ᵑorika. Supabatirã Corneliore ñukurupaeka kire jiyiᵑupayeekaro'si.

²⁶ I'supaka kibaamaka kipitakarã ñi'atirã,

—Mimi'mibe. Miupakaja ᵑo'imaji ñime yiro'sioka,— Pedrote kire ãrĩka.

²⁷ I'supaka kẽᵑakã'ã kimi'mika mae. Supa imarĩ jaibu'arikaᵑiji wi'iarã nakãkaeka mae. Torã kãkawa'ritirã rĩkimarãja ᵑo'imaja rẽrĩkarãte Pedrote ãaeka.

²⁸ I'supaka nimamaka ĩatirã, ikuᵑaka Pedrote nare bojaeka:

—Yija judiotatarã aᵑetatarãᵑitiyika rukubaka imarika, supabatirã naᵑõ'irã turirikaoka jãjibaairã yija ime. I'siakaka õrĩwãrũirã mija ime. I'supaka simako'omakaja Tuparã puri ikuᵑaka yire bojarapaki: “Jãjibaarimarã sime”, ñaũua ‘Jãjibaarika sime’, mija ãrĩa'si”, Tuparãte yire ãrãᵑe. Supa imarĩ “Judiotatiki imariᵑotojo aᵑetatarãka rukubaka ñima jãjibaarũkimarã sime”, ñarĩwãrũyu maekaka ᵑuri.

²⁹ Supa imarĩ Cornelio majaroka yire nabojarapaka ᵑotojo ñojimarĩji miᵑõ'irã yi'tarape. Supa imarĩ ĩmarãkã'ã ãrĩwa'ri oka yire mija ᵑũatarape?— Pedrote nare ãrĩka.

³⁰ I'supaka kẽᵑakã'ã, ikuᵑaka Corneliore kire ãrĩka:

—Botarakarĩmi sajaritiyu tres rõ'õjĩrã aiyate eyawa'rapaka ᵑoto, Tuparãka jaibaraka ñimarapaka be'erõ'õ. Ikuᵑarõ'õᵑiji ángelte saya yaaboaika jããtirã yiᵑõ'irã kipemakotowirape.

³¹ Topi ikuᵑaka yire kẽrãᵑe mae: “Cornelio. Tuparãte mijẽñeika jĩjimakaᵑi kiã'mitiyu. Supabatirã wayuoka baairãte mijeyobaaika jiaoka kiro'si sime. Sapi ãrĩwa'ri jia mire kibaayu.

³² Supa imarĩ Joᵑewejeearã imaki Simón Pedro wãmeikite miakarũjebe. Aᵑika Simón wa'iro'si ajea ba'iraberimaji wi'iarã kime riapakirijerã”, ángelte yire ãrãᵑe.

³³ I'supaka yire kibojamaka ã'mitiriwa'ri, ñojimarĩji oka mire yiᵑũatarape. Jia oka mi'tayu õ'õrã. Tuparãte ãaika wãjitãji yija rẽrĩko'o kioka simaupatiji õñaokaro'si. Tuparãte mire bojaika yija ã'mitiririyapayu,— Corneliore kire ãrĩka.

Cornelio jeyomarãre kiwãrõeka Pedro

³⁴ Sã'mitiritirã, ikuᵑaka Pedrote jaiũ'mueka mae:

—“Aᵑerimarãre kiwãtaika ᵑemawa'ribaji ĩrãtatateje wãtabeyuka kime Tuparã”, ñarĩwãrũyu mae.

³⁵ Ritatojo wejeareka ᵑo'imajatata imaupatirekaja jiyiᵑupaka kire õrĩwa'ri, kiyapaika upakaja baairãka jĩjimaka kimarijaju.

³⁶ Yija tã'omaja Israel wãsa riᵑarãmerãro'si Jesucristo, ritatojo wejeareka imarã ĩᵑamakite baaekapi ãrĩwa'ri jia Tuparãka nimarũkiakaka nare kibojaka.

³⁷⁻³⁸ Mamarĩ Galileaka'iarã, supabatirã ritaja Judea ka'iareka Jesús Nazaretkakire baaeka õñurã mija ime. Po'imajare wãrõbaraka Juanre narupuko'a jũjeyukã'ãja, mae kirikapi baawãrũiki Jesũre kimaũ'murũjeka Tuparã. Supabatirã Espiritu Santore kire kija'ataeka. I'supaka kibaekaki imarĩ, Galileakarãre supabatirã Judeaka'iakarãreoka jia kibaeka. Supa imarĩ ritaja Satanãre ba'iaja jũarũjeroyikarãte kitããroyireka. I'supaka kibaaroyireka, Tuparãte kika imaeka simamaka.

³⁹ Yija, aᵑóstolrãka, Jerusalénwejeearã, supabatirã judiotatarã ka'iarã ritaja Jesũre baaeka ãekarã. Sabe'erõ'õ Jerusalénrã judiotatarã ĩᵑarimarãte yapua tetaekarã kire jããrũjeka.

⁴⁰ I'supaka kire nabaako'omakaja maekarakarĩmireka, Tuparã puri Jesũre õña jarirũjekaki. Supabatirã Jesũre yijare kipemakotowiataeka.

⁴¹ Judíotatarāte nimaupatiremarīa Jesúre pemakotowirirā Tuṣarāte baaeka. Mamarītaka kiwā'maekarā yija imamaka i'supaka kibaaeka, “Ōñia Jesúre ime ate”, yija ārīwārūokaro'si. Ate ōñia Jesúre jaripe'rika be'erō'ō kika ba'aekarā yija ime.

⁴² “ Ōñia imarāte supabatirā reyaekarāteoka, ba'iaja nabaaeka wapa nare jēñerimaji mimabe', ārīwa'ri Tuṣarāte yire jā'meka ārīwa'ri po'imajare mija bojabe”, Jesúre yijare ārīka.

⁴³ Tuṣarāro'si bojañjirimaja imaeka rakamakiji Jesúre imarūkiakaka puṣajoawa'ri no'oeka. Supa imarī Jesúre yi'yurāte ba'iaja baaeka wapa Tuṣarāte ye'kariarūkiakaka no'oeka,— Pedrote nare ārīka.

Judíotatamarīrāteoka Espiritu Santore ña'rñjāika

⁴⁴ I'supaka aṣaraka Pedrote imekā'āja Espiritu Santore nare ña'rñjāika.

⁴⁵⁻⁴⁶ Supa imawa'ri i'rārokamarīa po'imaja oka norībeyuaja jaibaraka nimaeka Tuṣarāte jiyipupayeebaraka. Sīatirā “Judíorākamarīrāteoka Espiritu Santore ña'rñjāiyu mae”, ārīwa'ri naṣupataeka judíorāka Pedroka i'rātiji etaekarā.

⁴⁷ Topi ikupaka judíorākare Pedrote ārīka ate:

—Mija ā'mitipe yijeyomarā. Muṣakajaoka Espiritu Santore nare ña'rñjāimaka ō'ōrā imarāte i'rīkaoka “Ruṣuko'a nare mija jūjea'si”, ārīrika imaberijñū,— judíorākare kērīka.

⁴⁸ Supabatirā,

—“Jesucristore yi'riwa'ri kirirā maimae”, ārīwa'ri ruṣuko'a mija jūjerūjebe,— Corneliorākare kērīka.

Supa imarī narupuko'a najūjeka Pedroka imaekarā. Sabe'erō'ō,

—Me'ria'si ruṣu. Yijaka mimabe ñojimarñi ruṣu,— Pedrote narīka Cornelioka imaekarā.

11

Jerusalénkarā Jesúre yi'yurā imaekarāte Pedrote majarobjaeka

¹ Topi mae, aṣostolrāka, supabatirā Judeaka'iaakarā Jesúre ā'mitiripēaekarāoka, “Judíotatamarīrā imariṣotojo, Jesúre na'mitiripēayu're”, ārīka majaroka na'mitirika.

²⁻³ Supa imarī Jerusalénrā Pedrote pe'rieyaeka ṣoto, ikupaka kire narīka:

—¿Dako baaerā judíotatamarīrā wi'iarā mikākarape? Supabatirāoka ¿marākā'ā ārīwa'ri naka miba'arape?— Pedrote narīka.

⁴⁻⁵ I'supaka kire naṣakā'ā ikupaka wājirokapi Pedrote nare bojajiika:

—Joṣewejarā Tuṣarāte jaibaraka ñimarapaka ṣoto ikupaka simarape. Makārārñūuroka upakapi ikupaka yire saṣemakotowirape: Mabo'ikakuripi sayapāia jo'bato i'ṣapē'rōto ñi'atirā maja'aruetaika upaka űoika ima yipō'irā etarapaka.

⁶ “¿Dako satōsiareka ima?”, ārīwa'ri jia sañiatiyarape. Ritajakaka wa'iro'sia, wa'iro'siwēkoa pariiji imarapaka. Wa'ibikirāka upaka tuyua, wiyua, supabatirā yiibaraka tuyuaoka simarape.

⁷ Sañiawearapaka ṣoto mabo'ikakuripi ikupaka yire sārīkorape: “Pedro mimi'mibe. Jāātirā samiba'abe”, yire sārīkorape.

⁸ “Marākā'ā baatirā yibaaberijika Ñiṣamaki, Moisés wāsare jājibaaeka ba'akoribeyuka ñime ruṣu”, ārīwa'ri yiyi'rape.

⁹ Supa ñapakā'ā ikupaka yire sārīkorape ate: “ Jājika yiro'si sime', merīa'si, Tuṣarāte ba'arūjeika ṣuri 'Miba'abe' ”, sārīkorape.

¹⁰ Maekarakakuri i'supaka yire sārāpe. Sabe'erō'ōpi mae Tuṣarāte sayapāia e'emiarape mabo'ikakurirā.

¹¹ Ikuṣarō'ōpiji i'supaka simarapaka be'erō'ō maekarakamaki po'imajare ñimaraparō'ōrā eyarape. Cesareawejeakaki Cornelio nare puatarapaki, yire ne'eayaokaro'si.

¹² “Netarāka poto, ba'iaja p̄paribekaja naka me'pe”, Esp̄ritu Santore yire āpakā'ā, ya'rape. Sup̄abatirā ĩ'rōtēñarirakamarā Jesúre ā'mitirip̄eairā yika ō'ōrā imarā yijeyoa turaparā. Naka mae Cornelio wi'iarā yija kākarape.

¹³ Yija kākaeyarapaka poto, ikupaka Corneliore yijare bojarape: “Yiwi'iareka ñimarapaka poto ángelte yire pemakotowirirīkarape. Mia je'e ikupaka yire kērāpe: 'Jopewejarā Simónre akarī a'rirūkirāte miṗūatabe. Pedrooka kire nañu.

¹⁴ Mija p̄ō'irā eyatirā, “Mire, miwi'iareka imarāteoka ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā mija a'rirūkia imakopeikareka ikupaka Tuparāte mijare tāārāñu”, āriwa'ri mijare kibojarāñu', Corneliore yijare ārāpe”, ángelte kire ārīka bojabaraka.

¹⁵ I'supaka yire kērāpaka be'erō'ō, yi'i ate nare bojaū'murapaki. Nare yijaiū'murapaka potojo, ikuparō'ōpi Esp̄ritu Santore nare ña'rījāirape, mare mamarī kibaarapaka upakajaoka.

¹⁶ I'supaka simakaka ĩawa'ri, Maiṗamakire bojaeka yiṗupajoatōporape. Mia, ikupaka kērīka: “Bikijarā puri okoapi Juanre rupuko'a mijare jūjeka. Tuparā puri Esp̄ritu Santo mijare ña'ajāārāki, kiyapaika upakaja baawārūrā mija imaokaro'si”, i'supakajaoka mamarīrāja Jesúre mare bojatika.

¹⁷ Jesucristore yi'yurā maimamaka, Esp̄ritu Santore Tuparāte mare ña'ajāārāpaka upakaja judíorākamarīrā nimako'omakaja nareoka Esp̄ritu Santore kiña'ajāārāpe. I'supaka Tuparāte nare baamaka “I'supakamarīa sime. Judíorākamarīrā mija puri marākā'ā baatirā yijaka imaberijirā mija”, ārīberijīka ñimarape,— Pedrote nare ārīka.

¹⁸ I'supaka kēpakā'ā kire najērīatiyika. Topi mae ikupaka napupaka no'aeka:

—Jiitakaja baaiki kime Tuparā. Judíorākamarīrāteoka ba'iaja nabaaika naja'atarāka, nare kiye'kariarāñu jia kika nimajiparū,— āriwa'ri narīka.

Antioquíakarā Jesúre nayi'riū'mueka

¹⁹ I'sia rupubaji Jesúre yi'ribeyurā Estebanre jāēkarā. Sup̄abatirā aṗerā kiupaka imaekarā Jesúre yi'yurāteoka ba'iaja nabaaeka. Supa imarī ĩ'rārimarā Jesúre yi'yurā Feniciaka'iarā, Chiṗrejūmurikarā imawejeareka, sup̄abatirā Antioquía wejearōka naru'riwa'rika. Torā eyatirā, judíorākare takaja Jesúrika bojariroka nabojaka.

²⁰ Aṗerā puri, Chiṗrekarā, Cirenekarā a'ritirā Antioquíarā eyaekarā. Torā eyatirā judíorākamarīrā imaekarāteoka maiṗamaki Jesúrika nabojaka.

²¹ “Jia nabojawārūrū”, āriwa'ri Tuparāte nare jeyobaaeka. Supa imarī rīkimarāja Jesúrika nabojaka ā'mitiritirā, mamarī nayi'rikoperoyika naja'ataeka, kire yi'riwa'ri.

²² Antioquíawejarā Jesúre nayi'yua majaroka, Jerusalénkarā Jesúre yi'yurāte ā'mitirika. Sā'mitiritirā Antioquíarā Bernabére napūataeka.

²³ Supa kire napakā'ā ke'rika. Torā eyatirā, Tuparāte jia nare baaeka kīaeyaeka. I'supaka nimaeka ĩatirā ikupaka jījimakapi nare kibojaka:

—Ika mija ima upakaja jībaji Jesúre mija yi'ririmirīrkawa'pe,— nare kērīka.

²⁴ Esp̄ritu Santore kire jeyobaaikapī jīipupaki kimaeka. Tuparāte yapaika upakaja oyiaja imaki imarī, jia Jesúre yi'yuka Bernabére imaeka. Supa imarī rīkimarāja kibojaka ā'mitiritirā, Jesúre nayi'rika.

²⁵ I'sia be'erō'ō Tarso wāmeika wejarā Bernabéte a'rika, Saulote mo'arī.

²⁶ Kire tōpotirā, “Dajoa Antioquíarā”, kire kērīka. Supa kire kēpakā'ā ĩ'parā najejoariwa'rika torā. ĩ'rākuriwejeje'rāka torā nimaeka, Jesúre yi'ririmajaka. Torā imatirā rīkimarāre Jesúrika nawārōeka. I'sia wejekarā Jesúre yi'yurātejeoka “Cristianorāka nime”, ṗo'imajare ārīū'mueka.*

²⁷ I'sia potojo Jerusalénkarā, Tuparāro'si bojañjirimajare eyaeka Antioquíarā, Jesúre yi'yurāte rērītirā imaekarō'ōrā.

* 11:26 El nombre Cristiano quiere decir “Cristo es nuestro Señor.”

28-30 Torā eyaekarākaki ĩ'rīka imaekaki Agabo wāmeiki. Jesúre yi'yurāte rērītirā imaekarō'ōrā eyatirā, Espiritu Santore jeyobaaikaḗi pūpajoatirā, ikupaka nare kērīka: “Ritatojo ka'iarā nakēsirabarāñu, ba'arika torā pūrirāka simamaka”, Agabote nare ārīka. (Ńamajībaji ba'arika torā pūrika Romawejea ĩḗamaki Claudiore imaeka ḗoto). Sā'mitiritirā, “Judeakarāre ba'iaja jūaerā baayu're, niñerū nare maḗūtaye'e”, Antioquíakarā Jesúre yi'yurāte ārīka. Narīka upakaja, narikaeka ko'aḗitorāja Saulo, Bernabéḗitiyika ĩ'ḗarāwā'taja nijika, “Judeakarā Jesúre yi'yurāte imaruḗutarimajare samija ĩjibe”, ārīwa'ri.

12

Santiagore najāēka, supabatirā wēkomaka imariwi'iaḗi Pedrote ḗorika

¹ I'sia ḗoto ritaja Jesúre yi'yurā upatireje ba'iaja Herodere kisurararākare baarūjeū'mueka. Supa imarī ĩ'rārimarā nare imaruḗutarimajare wēkomaka imariwi'iarā nataeka.

² Supabatirā, Juan ma'mi Santiagore nañi'apakā'ā, “Kiwāmua mija toata'tabe”, nare kērīka.

³⁻⁴ I'supaka kērīka ā'mitiritirā, jĳimaka judíorāka ĩḗarimarāre jarika. Topi jĳimaka nima-maka ĩawa'ri ḗan levadura rukeberika naba'aroyikarīmi Pedroteoka kiñi'arūjeka wēkomaka imariwi'iarā kire tayaokaro'si. Pedrote ru'rikoreka jia kisurararākare kĳarĳrūjeka Herodes. Botarakatata imatirā rakaka tatareka botarakarimarā nimaeka. I'sirakamarā imarī,

—Botarakamaki oyiaja mija o'arĳarirāñu kire tuerikareka,— nare kērīka.

Supabatirā “Pascua baya o'riwa'rĳrāka ḗoto, ḗo'imajare ĩarāka wājitāji Pedrote ba'iaja jaiwā'imarĳtirā, kire yĳjāārūjerāñu”, Herodes pūpaka imaeka.

⁵ Supa imarī ĩ'rārimarā upakaja jĳitakaja Pedrote natueka. I'supaka nima ā'mitiritirā, kĳeyomarā Jesúre yi'yurā jimarĳa Tuparāte kiro'si jaiĳjika.

⁶ Torā kimaeka ñami simakoḗeka Herodete kire jāārūjerūkirīmi. Mia, wēkomaka imariwi'iarā ĩ'ḗarā surararāka kire tuerimaja watoḗekarā ĩ'ḗamĳi ḗerumĳiḗi ḗi'ḗekaki kikārĳḗaḗaeka. ĩarĳrĳiyarūkirō'ō simamaka aḗerā surararāka koḗerekarā tuekarā.

⁷ Ikuḗarō'ōḗi, ángelte kĳḗ'irā etaeka. Supabatirā kimaeka kurara yaaboeka jājia jāta'airō'ō jarika. Topi mae, kārīka imaekaki Pedrote ángelte rabetōrōtaeka. Kitūrūeka ḗoto,

—Wārūaja mimi'mibe,— kire kērīka.

I'supaka kire kērīka ḗotojo ḗerumĳiḗi kĳita arikaka naḗi'ḗekoḗeka kutueka.

⁸ I'supaka kĳarika ḗoto,

—Mĳarĳroaka mĳjāā'mube, miū'ḗuko'aoka,— Pedrote kērīka.

Topi ikupaka kire kērīka ate:

—Mĳarĳroaka ḗemakatooka mĳjāābe. Supabatirā yibe'erō'ō mi'tabe,— ángelte kire ārīka.

⁹ I'supaka kire kēḗakā'ā, Pedrote kibe'erō'ō a'rika. I'supaka baarĳḗotojo “Supa sime”, marĳwārūberĳjika simaeka kiro'si. “¿Yaje ritaitaka sime je'e?”, ārĳrĳḗotojo “Makārārūñuroka upaka yiro'si sime je'e”, kērĳpūpajoeka.

¹⁰ A'rĳrĳarĳi mamarĳkaki surarate tueirō'ō o'ritirā, aḗikate imarō'ōoka no'rika. Sa'riwa'ri jĳiyakaka ḗeruakaka baaeka wejukuraraka koḗerekarā neyaeka ḗoto sōñu upakaja sawiritaeka. Topi ḗoritirā na'rĳrĳayukā'āja ikuparō'ōḗi ángelte rĳriwa'rika. I'supaka simamaka ĩ'rĳkaja Pedrote tuika.

¹¹ Topi mae, “Rita sime. Kārārūrĳbeyuka yi'i. Herodete yire jāākoreka yire kĳḗoerā ángelte kĳḗtatayu Tuparā. I'supaka simamaka judíorāka ĩḗamarā ba'iaja yire nabaarĳḗakatayureka, yiwaḗu'yu mae”, Pedrote ārĳpūpajoeka.

12-13 I'supaka kipupaka imekã'ãja Juan Marcos pakò, María wi'iarã ke'rika. Satõsirõ'õrã rîkimarãja Tuparãte jaibaraka pò'imajare imaeka. I'supaka nimaekarõ'õrã eyatirã koperekapî,

—¿Yaje mija ime?— nare kërîka.

Sã'mitiritirã ì'rãko torã ba'iraberimajo, Rode, koperekarã eyarîkaritirã, ã'mitirikako, “¿Maki kime?”, ãrîwa'ri.

14 Sakowierã baaeka ruðu, Pedrote jaika koã'mitiriwãrũeka. Sã'mitiriwãrũtirã jïjimaka jariwa'ri kopereka wiebekaja,

—Pëterã Pedrote imakoyu,— ãrîwa'ri torã imaekarãte bojarî ko'rika.

15 I'supaka nare kõpakã'ã,

—Miwejabiyu je'e,— kore narîka.

Topî,

—Ritama ñañu,— nare kõrîka.

I'supaka nare kõpakã'ã,

—Kire ïarîrîka mirãki ángel kime je'e aþeyari,— kore narîka.*

16 I'supaka narîko'omakaja,

—¿Yaje mija ime?— pëtepi Pedrote ãrîrîkamarika.

I'supaka simamaka kopereka wiwatatirã kire ïawa'ri kopakaja napupataeka.

17 I'supaka nimamaka, kipitaka kimimataeka “Kareaja mija imabe”, ãrîwa'ri. Topî mae, “Wëkomaka imariwi'iarã ñimako'orõ'õpi ikupaka Tuparãte yire baako'o”, nare kërîka. I'supaka nare ãrîtirã,

—Majeyomarã Jesúre yi'yurãte samija bojabe. Supabatirã i'supakajaoka mija ãpe Santiagoreoka,— nare kërîka.†

I'supaka nare ãrîweatirã aþerõ'õrã ke'rika.

18 Kiru'rika ñamibikitojo torã ïarîrîrimaja imaekarã surararãkare jimarîa ba'iaja puparika Pedrote imabepakã'ã ïatirã. “¿Marãkã'ã Pedrote baatiyako'o je'e? Ba'itakajama sime”, narîka.

19 Kimabepakã'ã ïatirã, Herodete kire mo'arũjeka. Kire natõpobepakã'ã Herodete nare jërîapeatiyaeka. I'supaka nare kijëpakã'ã marãkã'ã nayi'riwãrũberijîka simaeka narõ'si. Supa imarî Herodete nare jããrũjeka mae. I'supaka nare baatirã Judeapi ke'rika Cesarearã imarî.

Tuparã reyarũjekaki Herodete

20 Tirowejeakarã supabatirã Sidónwejeakarãka jiamarîa imawa'ri boebaka naka Herodete imaeka. I'supaka tokarãka imawa'ri, niñerũ e'eokaro'si ba'arika nare pũatarika kika'iakarãre kijãjibaaeka. Herodes ka'iaþi naba'arika e'etoyurã nimaeka Tirowejeakarã supabatirã Sidónwejeakarãoka. Supa imarî ì'rîka upaka pupajoawa'ri Herodes põ'irã okajierî pò'imajare napũataeka. Herodete najairã baaeka ruðu, kijeyomaki imatiyaiki, Blastoka najaika. Jiþi kire najaiëjemaka “Jia mika imariyapairã nime”, ãrîwa'ri Blastore kire ãrîka. I'supaka këpakã'ã, “Í'rãrîmi naka yijairãñu ruðu”, Herodete kire ãrîka.

21 Naka kijairã baaekarîmi, ïþi imarî, jia jariroaka ïparimarãre jããroyika upakakaka kijããeka. Supabatirã ïpire ruþaroyikarõ'õrã imatirã, torã rërîkarãre kijaika.

22 Torãjîrã mae, sã'mitiritirã,

—Mia, majiyipupayeeroyikite‡ mare jaiyu, ïmirîji upakamarîa kime,— ãþaraka jimarîa pò'imajare akasereka jïjimaka imawa'ri.

* **12:15** Algunos judíos creyeron que Dios enviaba ángeles para cuidar su gente. Creyeron que el ángel podía aparecer en una forma similar a la persona que cuidaba. Posiblemente la gente en la casa pensaron que un ángel llegó para avisarles que Pedro ya fue matado. † **12:17** Refiere a Santiago, el hermano de Jesús que era un líder de los creyentes en Jerusalén. El otro Santiago (el apóstol) había muerto (véase 12.2) ‡ **12:22** Un dios

²³ I'supaka āparaka nimaeka poto, Tuparāte pūataekaki ángel, jimarī ba'iaja Herodete kimarūjeka. “I'supaka yireka āribekaja Tuparāte mija jiyipupayeebe”, kērīberiripareareka, wājua Herodete ba'ariataeka.

²⁴ I'supaka simaeka be'erō'ō Jesúre yi'yurāte kirika bojamaka rīkimabaji sayi'yurāte pubueka.

²⁵ I'tojītejeoka Bernabé, Saulopitiyika Jerusalénkarāre niñerū ĩjirī na'rika. Nare ĩjiweatirā, Juanre Antioquíarā ne'ewa'rika. Juanrejeoka nawāmeeyeeka Marcos.

13

Bernabé Saulopitiyika, Jesúrika bojariroka nabojatapaeaka

¹ Antioquíarā Jesúre yi'yurāte rērībaraka imaroyika. ĩrārimarā nakarā jia kirika bojawaṗu'atarimaja Tuparāte nare imarūjeka. I'supaka imarā imariṗotojo, “Ikuṗaka ṗo'imajare mija bojawaṗu'atarijape”, āriwa'ri kiro'si bojaĭjirimaja ṗariji nimaeka. Mia, Bernabé, Simón (kirejeoka narīka Neika), Lucio Cirenekaki, Menahem Galileakaki (ĭṗi Herodesṗitiyika ṗakiarikaki), supabatirā Saulooka imaekaki naka.

² Maiṗamakika jaiokaro'si rērītirā torā nimaeka. Supa imarī Tuparāte ṗupajoabaraka ba'abekaja kire jaibaraka nimaeka. I'supaka nimaeka poto ikupaka Espiritu Santore nare ārika:

—Bernabé, Sauloteoka yiyapaika upakaja baarimaja nimaokaro'si nare ye'erape. Supa imarī yimajaroka wārōtaparī nare mija pūatabe nare yijā'metika upakaja,— nare kērīka.

³ I'supaka kērīka ā'mitiritirā ba'abekaja Tuparāka jaibaraka nimaeka ruṗu. Supabatirā, Bernabéro'si, Sauloro'sioka jaĭjibaraka naṗo'iarā naṗitaka naja'apeamomeka, Tuparāte nare jeyobaarū āriwa'ri. I'supaka baatirā nare na'rirūjeka.

Chīṗre wāmeika jūmurikarā na'rika

⁴ Supa imarī Espiritu Santore nare ārika upakaja Seleuciarā Saulote a'rika, Bernabéṗitiyika. Torā eyatirā waṗuruṗi na'rika Chīṗre wāmeika jūmurikarā.

⁵ Torā, Salamina wāmeika wejea imaekarō'ōrā namarīka. Torā eyatirā judíorākare rērīriwi'iarā Tuparārika nawārōeka. Juan Marcos naka imaekaki, nare jeyobaarimaji imarī.

⁶⁻⁸ I'sia jūmurikareka turitapabaraka ṗafoswejea wāmeirō'ōrā neyaeka. Neyaeakarō'ōrā judíotataki Barjesús wāmeikite imaeka. Elimas wāmeiki kimaeka griego okapi ṗuri. Maikoribeyua beapakibaraka “Tuparāro'si jairimaji ñime”, ṗo'imajare āririjayuka kimaeka. Jūmurika ĭṗamaki Sergio Pauloka jeyoayuka kimaeka. Sergio Paulo ṗuri jia ōriwārūrika ṗupajoaiki kimaeka. I'supaka imawa'ri Tuparārika ā'mitiritirā Bernabé, Sauloteoka kiakarūjeka. Elimas, maikoribeyua beapakirimaji ṗuri Bernabé, Saulopitiyika naṗupajoaika upakamarīa ṗupajoaekaki. Supa imarī “Jesucristorika najaike mia'mitiripēa'si”, i'sia wejeakaki ĭṗire kērījarika.

⁹⁻¹⁰ Supa imarī Espiritu Santore jeyobaaekapi kire ĩarīkatirā ikupaka Saulote kire ārika (kiwāmeaoka imaeka Pablo):

—Satanāre yapaika upakaja baarimaji mime. Supabatirā ritaja jia ima yaṗabeyuka mime. Saṗi āriwa'ri ṗakibaraka ba'iaja ṗo'imajare mibaarijau. Maiṗamaki Tuparārika bojarirokamarīa miboṗapakiyu. I'supaka mibaaika mija'atabe.

¹¹ I'supaka mibaaika waṗa maekakaja ba'iaja Tuparāte mire jūarūjerā baayu. Supa imarī miñakoa yarirā baaika mae. I'supaka simamaka ĭabeyuka mimatarāñu. Aiyate yaaika ṗariji miabesarāñu,— Pablote kire ārika.

I'supaka kērīka potojo kiñakoa ta'sikā'āja ririwa'rika mae. I'supaka imawa'ri kire tītirimaji ĩrīkate kiyapakoṗeka.

¹² I'supaka kijapakā'ā ṗupatawa'ri jūmurika ĭṗamaki ṗuri, Jesúre kiā'mitiripēaeka. “Ritaitaka sime nabojaika”, āriwa'ri sakiyi'rika.

Pisidiareka imaeka Antioquíarã Pablorãkare eyaeka

¹³ Topi mae, Pablo kijeyomarãpitiyika Pafoswejeapi nakũmujãika Panfilia ka'ia, Perge wãmeirõ'õ wejearã a'yaokaro'si. Torã nare maatatirã Juan Marcos p̄uri Jerusalénrã p̄e'rikaki.

¹⁴ Topi mae, Pergepi imatirã Antioquíawejearã na'rika, Pisidiaka'iwãta imaekarõ'õrã. Topi imatirã jẽritarirĩmi simaeka poto, judíorãkare rẽrĩriwi'iarã nakãkaeka.

¹⁵ Torã narupayukã'ãja Moisés imaekakite jã'mekakaka supabatirã Tuparãro'si bojaĩjirimajare o'oekakaka ĩabaraka ĩrĩkate sajaipateka. Kibojaeka be'erõ'õ, judíorãka rẽrĩriwi'ĩ ĩparimarã Bernabé, Pablop̄itiyika ĩparãte ikupaka narĩpũaeka:

—Yija jeyomarã, jia majaroka yijareka mija bojarũkia simaye'e, maekaka samija bojabe,— nare narĩka.

¹⁶ I'supaka napakã'ã, Pablote mi'mirĩkaeka. “Jaibekaja mija ã'mitipe ruðu”, ãrĩwa'ri kipitaka kimimataeka. Torãjĩrã ikupaka nare kẽrĩka:

—Yija jeyomarã Israelkarã, supabatirã judíorãkamarĩrã imariþotojo jia Tuparãte yi'yurãoka, jia samija ã'mitipe.

¹⁷ Jiyipupaka kire moñuka Tuparãja, Israel ka'iareka imarã ñekiarãte wã'maekaki. Nare wã'matirã jia Tuparãte nare baaeka. Egiptoka'iarã nimaeka, naka'iarãmarĩa nimakomakaja rĩkimabaji nakãrĩpoyaokaro'si nare kijeyobaaeka. Narejeoka kirikapĩ Egiptoka'iarã nimaeka poto kiru'rirũjeka.

¹⁸ Topi ru'ritirã, p̄o'imajamatorã ĩparã p̄o'imajarakakuri wejejẽ'rãka Israeltatarãte imaeka. Torã ĩrãkurimarĩa kire ã'mitiripẽabekaja nimakomakaja nare ĩarĩrimaji Tuparãte imaeka.

¹⁹ Canaán wãmeika ka'iakarã ĩpotẽñarirakatatarãte Tuparãte riataeka, naka'ia Israeltatarã ñekiarãte kĩjiokaro'si.

²⁰ Supa imarĩ Egiptoka'iarã nimaũ'mueka be'erõ'õ Canaán ka'ia ne'maekarõ'õjĩrã cuatrocientos cincuentarakakuri wejejẽ'rãka sajarika.

Sabe'erõ'õ, Samuel, Tuparãro'si bojaĩjirimaji kimaerã baaeka ruðu, Israeltatarãte ĩarĩrimaji nimaokaro'si ĩrãrimarãre Tuparãte imarũjeka.

²¹ Samuelte nare imaruputayukã'ãja “ĩrĩka yija ĩpamaki yija yapayu”, mañekiarãte ãrĩka Tuparãte. I'supaka napakã'ã, Saúl, Quis maki, nipamaki kimaerã Tuparãte kire wã'maeka. Supa imarĩ ĩparã p̄o'imajarakakuri wejejẽ'rãka rõ'õjĩrã ĩpi kimaeka. Benjamín imaekaki riparãmerã riparãmi kimaeka Saúl.

²² I'tojĩrã be'erõ'õ Saúlre poatatirã Davidre ĩpi Tuparãte imarũjeka. “David, Jesé maki, yipupajoaika upakaja pupajoaiki imaki ñiamaka. I'supaka imaki imarĩ yiyapaika upakaja kibaarãñu”, Tuparãte kireka ãrĩka.

²³ David riparãmerã riparãmi kimaeka Jesús. Bikija Tuparãte bojara'atika upakaja Israel ka'iakarãre kitããokaro'si Tuparãte kire pũataeka.

²⁴ Jesúre etaerã baaeka ruþubaji Juan, Israelkarãre Tuparãrika wãrõekaki. Supa imarĩ ritaja tokarãre ikupaka kẽrĩka: “Ba'iaja mija baaika ja'atatirã ruþuko'a mija jũjerũjebe”, nare kẽrĩka.

²⁵ Supabatirã kireyaerã baaeka ruþupañaka upakaja ikupaka Juanre ãrĩka: “Tuparãte pũataekakiji kime', yireka mija ãrĩkopeyu. Jẽno'o i'supakamarĩa sime. No'ojĩrãmarĩaja sajariwa'yu yire pemawa'ribaji imakite etarũkia”, Juanre nare ãrĩka're,— ãrĩwa'ri Pablote nare bojaeka.

²⁶ —Yijeyomarã Abraham riparãmerã, supabatirã judíorãkamarĩrã imariþotojo jia Tuparãte yi'yurãoka, jia mija ã'mitipe. Jesúre yi'riwa'ri ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã ma'rirũkia imakopeikareka Tuparãte mare tããekakaka mare kiã'mitirirũjeyu.

²⁷ I'supaka simako'omakaja Jerusalénkarã supabatirã niparimarãoka, “Mare tããrimaji kime”, ãrĩwãrũberikarã. Supabatirã jẽritarirĩmi rakakaja Tuparãro'si bojaĩjirimajare o'oeka ĩatirã aþerãte sabojako'omakaja sanorĩwãrũberika. I'supaka imawa'ri Jesúre

Īariṗotojo, “Tuṗarāte ṗūataekaki kime”, narīwārūberika. Saṗi ārīwa'ri Jesúre najāārūjemaka, Tuṗarāro'si bojaĭjirimajare o'oeka ṗakaja sajarika.

²⁸ “Ikapi kiṗareayu”, ārīwārūbeyurā imariṗotojo, “Kire mijāārūjebe”, ārīwa'ri Pilatore naṗakatarika.

²⁹ I'suṗaka baawa'ri Jesúre najāāmakaka, Tuṗarāro'si bojaĭjirimajare o'oeka ṗakaja sajarika. I'suṗaka kire nabaakeka be'erō'ō yaṗua tetaekareka kimakoṗekarō'ōṗi aṗerāte kire rueka. I'suṗaka kire baatirā āta wi'iarā kire natarika.

³⁰ I'suṗaka kire nabaako'omakaja Tuṗarāte oñia kire jariṗe'rirūjeka.

³¹ Galileapī Jerusalénrā kika a'rika mirārāte ĩ'rākurimarīa kiṗemakotowirika. I'suṗaka nare kibaabeakeka ĩaeka mirārā nime maekakaoka “Rita sime, oñia jarikaki Jesús”, ārīwa'ri ṗo'imajare bojarimaja.

³²⁻³³ Suṗa imarī Bernabéṗitiyika jía majaroka mijare yibojaetayu. “Jia nare yibaarāñu”, ārīwa'ri mañekiarāte Tuṗarāte bojaeka ṗakaja mare kibaakeka narīṗarāmerā mirārā maimamaka. Mia, Jesúre najāāeka simako'omakaja oñia kire kijariṗe'rirūjeka. I'suṗaka Tuṗarāte baarūkia ṗuṗajoaweibaraka Salmo segundo wāmeĭṗūñurā ikuṗaka Davidre o'oeka: “Maki, yimakitakiji mima simamaka, mae ritaja ṗo'imajare sañorīrūjeyu”, Tuṗarāte ārīka Jesúreka ṗuṗajoabaraka.

³⁴ “Kireyako'omakaja oñia kire yijariṗe'rirūjerāka simamaka reyarūkimarīka kimarāñu mae”, Tuṗarāte ārīka. I'suṗaka simamaka ikuṗaka sāñu kimajaropūñurā: “Davidre ñarītika ṗakaja, jia mijare baarimajiji ñimarāñu”, Tuṗarāte ārīka.

³⁵ Mia aṗea: “Jiyiṗuṗaka mire oñuka imarī, miyapaika ṗakaja baaiki ñime. I'suṗaka simamaka, yiṗo'ia rabakoreka oñia yire mijariṗe'rirūjerāñu”, āṗaraka Davidre o'oeka.

³⁶ Oñia kimaeka ṗoto Tuṗarāte yaṗaika ṗaka baaiki Davidre imaeka. I'sia be'erō'ō kireyaeka. Kireyamaka kiñekiarāte nayayeka wā'tarā kire nataeka. Torā kiṗo'ia rabaeka. Suṗa imarī aṗikate ṗuṗajoawa'ri majaroka kio'oeka.

³⁷ Jesús ṗuri rababerikaki Tuṗarāte oñia kire jariṗe'rirūjeka simamaka.

³⁸⁻³⁹ Mija ā'mitipe yijeyomarā, ikuṗaka mija ōrīrika yija yaṗayu: Moiséte jā'meka ma'mitirīṗeakopemaka, ba'iaja mabaaikareka mare tāābeyuka Tuṗarā. I'suṗaka simako'omakaja Jesúre ā'mitirīṗeairāte takaja ba'iaja baarikareka Tuṗarāte ye'kariayu. Suṗa imarī Jesúre baaekapi ārīwa'ri, ba'iaja baakoribeyurā maima Tuṗarā ñakoareka.

⁴⁰⁻⁴¹ Rakajekaja mija imabe, bikija Tuṗarāro'si bojaĭjirimajare bojaeka ṗaka mijare sima'si ārīwa'ri. Mia je'e, ikuṗaka sime:

“ Jia mija ā'mitipe yire eebaraka, yire jaiwā'imañurāoka. Mija ruṗurō'ōrā ima ikuṗarō'ōṗiji mijare ṗuṗatarāka. I'suṗaka baawa'ri, mijare sariatārāñu. Mija ĩarāka wājitāji majērāko'abeyua yibearāñu. ĩrīkate mijare sabojarikareka samija ōrīwārūberijāāeka', Tuṗarāte ārīka”, ārīwa'ri kirika bojarimajire o'oeka,— ārīwa'ri Pablote wārōeka Antioquíakarāre.

⁴² I'suṗaka jaiweatirā Pablōrākare ṗoriwa'rika judíorāka rērīriwi'iaṗi. Naṗoriwa'rika ṗoto,

—Aṗea jērītarikareka ate yijare sawārōrī mija i'tabe,— nare narīka.

⁴³ Topi naṗoriwa'rika ṗoto rīkimarāja judíorākare Pablō, Bernabéṗitiyika nayejoariwa'rika. Suṗabatirā judíorākamarīrā imariṗotojo Moiséte jā'meka yi'riwa'ri judíorākare baaroyika ṗakaja baarimajaoka naka a'rikarā. I'suṗaka nabaamaka ikuṗaka Pablōrākare nare bojaeka:

—“Mare wayuñariwa'ri Jesúre reyaekapi ārīwa'ri jĭjimaka Tuṗarāte maka ime”, ārīwa'ri mijare yija bojako'a mija yi'ririya'ata'si,— nare kērīka.

⁴⁴ I'sia be'erō'ō jērītarirīmi imaekareka, rīkimabaji i'sia wejeakarāre torā rērīka Tuṗarārika ā'mitiyaokaro'si.

⁴⁵ I'supaka nabaamaka jiamarīa simaeka judíotatarā ĩparimarāro'si. I'sirokaꝑi āriwa'ri Pablote bojamaka ā'mitiritirā aꝑerō'ōrā oyiaja nayi'rika. Supabatirā kiwārōeka okae'ebaraka ba'iuꝑakaja kire najairiwā'imarīka.

⁴⁶ I'supaka nabaamaka, okajāꝑi ikupaka Pblorākare nare ārika:

—Judíorāka mija imamaka Tuꝑarārika mijare yibojaũ'mutirape. I'supaka simako'omakaja samija yi'ribeyu ruꝑu. I'siaꝑi āriwa'ri, Tuꝑarāka ōñia imajiparika yaꝑabeyurā uꝑakaja mija ime. Mijare yija bojaika yaꝑabeyurā mija imamaka judíorākamarīrāte Tuꝑarārika yija bojaerā baayu mae.

⁴⁷ Mia, ikupaka Tuꝑarāte yijare ārika:

“Judíorākamarīrā ꝑō'irāoka mire yiꝑūatayu yimajaroka mibojaerā. ‘Ritaja ꝑo'imajare Tāārūkikate yi'yurāte takaja ōñia kika Tuꝑarāte imajiparūjerāñu’, āꝑaraka ritaja ꝑo'imajare mibojabe”, āriwa'ri Tuꝑarā majarōꝑūñurā sabojayu,— nare narīka.

⁴⁸ I'supaka naꝑakā'ā judíorākamarīrā imaekarā jījimaka imawa'ri “Jiitaka sime Tuꝑarārika bojariroka”, narīka. I'supaka imawa'ri kika ōñia imajiparūkirāte kire ā'mitiripēaeka.

⁴⁹ Supa imarī Pablo, Bernabéꝑitiyika nabojaeka ā'mitiritirā tokarā sakoyikuri imaekarāoka sabojapibaekarā.

⁵⁰ I'supaka simako'omakaja judíorāka ĩparimarā ꝑuri i'sia wejeekarā imatiyairāte supabatirā judíorāka ꝑuꝑajoaimiji yi'yurā rōmijā imatiyairāꝑitiyika najaibu'aeka. Bernabé Pbloka boebaka imawa'ri, ꝑo'imajare naboibataeka. I'supaka baawa'ri toꝑi nare naꝑoataeka.

⁵¹ I'sia wejeaꝑi naꝑorika ꝑoto nu'ꝑuarā ka'ia eika naꝑajepateka. “Ika wejeekarā Jesúrika bojariroka ā'mitiriripe'yoirā imarī ba'iaja najūarūkiareka waꝑu'ribeyurā nime”, āriwa'ri i'supaka nabaaka. I'supaka baatirā, Iconio wāmeika wejearā na'rika.

⁵² I'supaka nabaako'omakaja Antioquíawejearā nabojaeka yi'rikarā ꝑuri jījimaka imaekarā. Supabatirā Espíritu Santore nare jeyobaamaka ritaja Tuꝑarāte yaꝑaeka uꝑakaja nabaarijarika.

14

Iconiowejearā imaekarāte Pblorākare wārōeka

¹ Iconiowejearā eyatirā judíorākare rērīriwi'irā Pblorākare kākaeka. Supabatirā Jesúrika bojariroka nare nabojaeka. Sanabojamaka, judíorāka, judíorākamarīrāoka rīkimarāja sanayi'rika.

² I'supaka simako'omakaja ĩrārimarā judíorāka Jesúre ā'mitiripēaberiwa'ri judíorākamarīrā imaekarā Pblorākare naboebayaokaro'si nare waꝑuju na-jaiꝑakirijarika. I'supaka nabaamaka, “Ba'irā nime”, nareka narīꝑuꝑajoaeka.

³ I'supaka nare nabaata'ako'omakaja Iconiorā ñoaka Pblorākare imatapaeka. Torā imatapaabaraka okajāꝑirā imarī, “ꝑo'imajare wayuñawa'ri jia Cristore mare baaeka”, āriwa'ri namajarobojatapaeka. “Ritatakama sime”, ꝑo'imajare āñaoakaro'si, majērāko'abeyua ꝑariji Pblorākare beaerā Tuꝑarāte nare jeyobaaeka.

⁴ I'supaka simako'omakaja tokarāre ĩ'rīka ta'iarāja ꝑuꝑajoaberika. Mia je'e: ĩ'rārimarā judíorāka uꝑaka ꝑuꝑajoaripotojo aꝑerā Pblorāka uꝑaka ꝑuꝑajoaekarā.

⁵ Supabatirā Pblorākare ba'iaja baariꝑuꝑajoawa'ri, judíorāka, judíorākamarīrā, ĩparimarākaoka jaitirā, “Ātaꝑi Pblorākare majāāye'e”, narīka.

⁶⁻⁷ I'supaka nareka narīka rakajewa'ri, Licaonia ka'iarā Pblorākare ru'riwa'rika. Torā eyatirā tokarāre Jesúrika bojariroka naboajatapaeka. Litra wāmeirō'ō supabatirā Derbe wāmeika wejearāoka sanawārōtapaeka. I'supakajaoka nabaaka sawā'tarā imaekarāte.

Listrakarā Pablote ātaꝑi najāābareka

8-9 Listrarā ī'rīka bitamaji turiwārūbekaja ꝑo'ijirikakite imaeka. Tokarāre Pablote jaimaka kiā'mitirirupæaka kiro'si. Kire ĩarīkatirā, “Yire jieĵiki Tuparā”, āriꝑupajoaiki kime”, Pablote kireka āriꝑupajoaeka.

10 Topi mae,

—Mi'mitirā jia meyarīkape,— Pablote kire ārīka.

I'supaka kire kērīka ꝑotojo bu'rirīkatirā kituriū'mueka.

11 I'supaka nabaamaka ĩawa'ri,

—Yeeja'a, ĩrā ĩ'parā majiyiꝑupayeeroyirā nime. Po'imaja ꝑo'iupakapi ña'rĳĳaitirā ĩmipi mapō'irā netayu,— āriwa'ri tokarāre akasereka aꝑetomaja okapi.

12 I'supaka imawa'ri Bernabére Zeus, narīka, supabatirā Pablote Hermes* narīka, “Zeusro'si jia bojawaꝑu'atarimaji kime”, āriwa'ri.

13 I'sia wejeata'i a'riwa'ri rō'ōrā Zeusre jiyiꝑupayeeriwi'ia imaeka. Tokaki kura upaka naro'si imaekaki Pablorākare jiyiꝑupayeeriyapækaki. Supa imarĳ wa'ibikirāwēkoarā ō'ōrika ja'aꝑeatirā, wejeakuraraka koperekarā sake'ewa'rika. Torā eyatirā wa'ibikirāwēkoa jāārika nayapæaka, Pablorākare jiyiꝑupayeekaro'si.

14-15 I'supaka naro'si nabaariyapamaka ĩatirā, Pablorākare najariroaka baibebaruika. “Jiamarĳa mija baariyapayuma”, āriwa'ri i'supaka nabaæaka. Supabatirā, ꝑo'imaja watoꝑekarā jorobaraka jāĳirokapi ikupaka nare najērīæaka:

—¿Dako baaerā i'supaka mija baariyapayū? ĳMija upaka ꝑo'imajajaoka yija ime! Tuparārika bojariroka mijare bojarĳ yija i'tayu, mija ōñu upakaja mija baaꝑo'ijiaekarāte mija jiyiꝑupayeerija'ataokaro'si. I'supaka simamaka Tuparā ōñia imajĳpakite mija jiyiꝑupayeebe. Mia je'e, iki imaki ka'ia, wejeꝑema, riapakiakaoka, supabatirā ritaja sareka imaoka ꝑo'ijiaekaki.

16 Bikija imaekarā nayapæaka upakaja waꝑuju imaja jiyiꝑupayeera'aekarā. Sayapaberiko'omakaja, Tuparāte nare saja'atarūjeberika.

17 Kire najiyiꝑupayeerberiko'omakaja jia nare kibaaeka, “Jia baaiki Tuparāte ime”, narĳwārūokaro'si. Mia, okoa kijarirūjeyu, jia ba'arika bikiokaro'si. I'supaka ima ba'atirā ña'ꝑirika maimaerā, supabatirā ĳĳimaka maimaerā mare kijeyobaayu,— Pablorākare nare ārīka.

18 I'supaka narĳko'omakaja wa'ibikirāwēkoa ꝑo'imajare jāāriyapæaka Pablorākare jiyiꝑupayeekaro'si. I'supaka nabaamaka ĩawa'ri, “Yĳjare jiyiꝑupayeewa'ri ꝑuri wa'ibikirāwēkoa mija jāā'sima”, Pablote ꝑo'imajare ārĳtataeka.

19 Torāĳĳrā judĳorāka Antioquĳakarā supabatirā Iconiokarāoka etaekarā. Torā eyatirā torā imaekarāre kire nokabaaeka Pablote niariꝑe'yoerā. I'supaka napakā'ā Pablote ātapi najāābareka. Topi “Kopakaja kire mariatayu mae”, āriwa'ri weje a'riwa'rĳrā kire nayiewa'rika.

20 I'supaka nabaako'omakaja Jesúre yi'yurāte kĳpō'irā eyaeka ꝑoto Pablote jāĳika. I'supaka imawa'ri wejearā naka kĳꝑe'riwa'rika ate. Aꝑerĳmi mae Derbe wāmeirō'ōrā ke'rika Bernabéꝑitĳyika.

21 Torā eyatirā Jesúrika bojariroka ꝑo'imajare nawārōeka. Sanabojamaka ā'mitiritirā rĳkimarāja sanayi'rika. Torā imatitirā, Listrarā, Antioquĳarā, Iconiorāoka ate nawi'iturirĳjarika ꝑe'rĳrĳjaraka.

22 Wejerakakaja neyarĳjarikarō'ōrā Jesúre ā'mitirĳꝑeairāꝑitĳyika najaika. Sanajaimaka ā'mitiriwa'ri, ĳĳibaji Jesúre yi'riwa'ri okajāja tokarāre jarika. “Jesúre mija yi'yua mija ja'ata'si. Tuparāte jā'meirō'ōrā maeyaerā baarāka ruꝑu rĳkimakaja ba'iaja ĳuarĳjarirūkirā maima”, āꝑaraka nabojarĳjarika.

* 14:12 Zeus y Hermes eran dioses en la mitología de los griegos. Zeus era el capitán de los dioses y Hermes el mensajero de los dioses.

²³ Wejerakakaja neyarijarika upakaja Jesúre yi'yurâte imaruputarimaja imarũkirâte nawã'maeka. Maiþamaki Jesúre jiyiþupayeewa'ri ba'abekaja ruþu ikupaka kire najaika: “Õ'õrã mirirâte imaruputarimajare jia mijeyobaabe”, Pablorãkare kire ãrĩka.

Siria ka'iakaka Antioquíarã Pablorãkare þe'riwa'rika

²⁴ I'supaka nabaeka be'erõ'õ Pisidiarõ'õpi o'riwa'ritirã Panfiliaka'iarã neyaeka.

²⁵ Þerge wãmeika wejearã Jesúrika bojariroka wãrõweatirã, Atalía, riapakirijerã imaekarõ'õrã na'rika.

²⁶ Atalíarõ'õpi kũmujãitirã Siria ka'iarã imaeka Antioquíarõ'õrã na'ririjarika. Mamarĩ i'sia wejearã Jesúrika bojariroka nabojataþaerã baaeka ruþu, “Mirika ba'iraberika nare mija'ataeka upaka oyiaja nabaawãrũerã nare mijeyobaabe”, Jesúre ã'mitiripẽaekarãte ãrĩka Tuparãte. Supa imarĩ narĩka upakaja baataþaweatirã Antioquíarã Pablorãkare þe'rietaeka.

²⁷ Torã þe'rietatirã Jesúre ã'mitiripẽaekarãte narẽrĩrũjeka. Supabatirã ritaja Tuparãte nare jeyobaaekakaka tokarãre nabojaeka. “Jia Tuparãte yijare jeyobaaraþe. Supa imarĩ judíorãkamarĩrã imarãoka Jesúrika bojariroka jia ã'mitiyurã imarĩ Jesúre nayi'yu”, ãrĩwa'ri nabojaeka.

²⁸ Ñoaka torã Jesúre ã'mitiripẽairãka Pablorãkare imaeka.

15

Jerusalénrã Pablorãkare eyaeka þoto apóstolrãka, imaruputarimajaka narẽrĩka

¹ Antioquíarã nimaeka þoto Judeaka'iaþi judíorãka Jesúre yi'yurâte etaeka. Torã eyatirã Jesúre yi'rikarãte judíotatarãkare baaroyika nare nawãrõeka.

—Bikija Moisés imaekakite jã'meka upaka circuncisión mija baabesarãkareka, Tuparãte mijare tããbesarãñu,— nare narĩka.

² I'supaka narĩka ã'mitiritirã Pablorãkaro'si jiamarĩa simaeka. Supa imarĩ i'þapẽ'rõtorãja jãjiaþi najibu'aeka. Supa imarĩ “Ritamarĩa simeje'e nawãrõika”, ãrĩþupajoawa'ri Jerusalénrã Pablote kijeyomaki Bernabéþitiyika, supabatirã i'rãrimarã naka imaekarãteoka na'rirũjeka, apóstolrãka, supabatirãoka Jesúre yi'yurâte imaruputairãka jaiokaro'si. “Torã eyatirã ‘¿Dako baaerã circuncisión baarika sime?’, ãrĩwa'ri nare mija jẽþe”, narĩka.

³ Toþi a'ritirã Fenicia, Samaria ka'iarãoka eyatirã, Jesúre yi'rikarãte ikupaka nabojaeka: “Judíorãkamarĩrã imariþotojo yija bojaika yi'riwa'ri jiyiþupaka norĩkoþeka ja'atatirã Jesúre yi'yurã”, ãrĩwa'ri nare nabojaeka. Supa narĩka ã'mitiritirã jĩjimaka narjika.

⁴ Jerusalénrã neyaeka þoto apóstolrãka, supabatirã Jesúre yi'yurã, nare imaruputarimajaoka jia nare e'etorikarã. Toþi mae, Tuparãþi ãrĩwa'ri ritaja nabaaroyika majaroka nare nabojaeka.

⁵ I'supaka napakã'ã, i'rãrimarã fariseokaka þupajoairã imariþotojo Jesúre yi'rikarã imarĩ, aþerã Jesúre yi'yurãka jairã nami'mirĩkaeka.

—Judíotatarãrã imariþotojo Jesúre yi'yurãteoka circuncisión baarika, supabatirã Moiséte jã'meka upakaja yi'ririka sime,— narĩka.

⁶ Supa imarĩ apóstolrãka, Jesúre yi'yurãte imaruputarimajaoka rẽrĩkarã sajaiokaro'si.

⁷ Ñoaka jaibaraka nimaeka be'erõ'õ, mi'mirĩkatirã ikupaka Þedrote nare ãrĩka:

—Yupaka imarã, mija ã'mitipe. Bikija mijakakiteje e'etirã, Tuparãte yire þũataeka judíorãkamarĩrãte Jesús majaroka yibojaerã. Sã'mitiritirã Jesúre nayi'rirũ ãrĩwa'ri nare sayibojaeka. I'supaka mijare ñañua õñurã mija ime.

⁸⁻⁹ Tuparã imaki ritaja þo'imajare þupajoaika õñuka. I'supaka imaki imarĩ “Judíorãkamarĩrãoka yirirã nimarũ”, ãrĩwa'ri Espiritu Santore nare kiña'ajããeka, mare kiña'ajããeka upakaja. Supa imarĩ “Judíorãkamarĩrã nimamaka ba'iaja nabaika nareka

yiye'kariabesarãñu”, kēñberika. Muḗakaja Jesúre yi'yurã nimamaka kireyaekapi ãñwa'ri ba'iaja nima nareka jōjotatirã jiiḗuḗarã nare kimarũjeka.

¹⁰ I'suḗaka simako'omakaja “Jijimaka mijaka Tuḗarãte imaerã mija baarũkia jariwa'yua ruḗu”, Jesúre yi'yurãte mija ãñrijayu. I'suḗaka jã'mebeyuka maekaka Tuḗarã. I'suḗakamarĩa simako'omakaja mija ḗakatayuapi ãñwa'ri jiamarĩa mijaka Tuḗarãte ime. Mia, Moisés imaekakite jã'meka simaja yi'riwãrũberikarã mañekiarãoka. Sanayi'ripatawãrũberika uḗakajaoka maro'si sime maekaka.

¹¹ Ikuḗaka simatiyayu: Jia maipamaki Jesúre mare baaekapi ãñwa'ri ba'iaja mabaaikareka Tuḗarãte mare tããyu. I'suḗakajaoka judiõrãkamarĩrãro'si sime,— Pedrote nare ãñka.

¹² I'suḗaka Pedrote ãñka ã'mitiritirã nimaupatiji nokata'rika. I'suḗaka nimaeka ḗoto, Tuḗarãpi ãñwa'ri maikoribeyu uḗaka ima judiõrãkamarĩrãte nabaabeaeka, Pãblo, Bernabēḗitiyika nare nabojaeka.

¹³ Sabe'erõ'õjĩte Santiagote ikupaka ãñka:

—Ñãñua jia mija ã'mitipe yijeyomarã.

¹⁴ Judiõrãkamarĩrã majaroka Simõnre mare bojaweayu. Sã'mitiritirã, “Judiotatamarĩrãteoka kirirã nimaerã jia Tuḗarãte baaũ'mueka”, marĩwãrũyu.

¹⁵ I'suḗakajaoka Tuḗarãro'si bojaĩjirimajare bikija o'oeaka:

¹⁶ “David wi'ia* ḗo'imajare riatako'omakaja ñamajĩ ate jia sabaape'aokaro'si yetarãñu.

¹⁷⁻¹⁸ I'suḗaka yibaarãñu ‘Tuḗarãte mayi'riye'e’, judiõrãkamarĩrã yiwã'maekarãte ãñaokaro'si. Yi'i, mija iḗamakiji, i'suḗaka ñãñu, bikijarãja yirirãte sõrĩrũjera'aekaki imarĩ.”

¹⁹ Ika yijaiweaikapi ãñwa'ri: Matã'omajamarĩrã imarã ba'iaja nabaaika ja'atairã nime Tuḗarãte yi'riwa'ri. I'suḗaka simamaka, “Mañekiarãte imara'aeka uḗakaja baarika sime”, nare ãñrũkimarĩa sime.

²⁰⁻²¹ I'suḗaka nare ãñbekaja, ḗapera nare maḗũataye'e ikupaka nare okajããokaro'si: “Wapuju imaja jērãka† jiyiḗuḗaka õñwa'ri sawã'tarã ri'ia naḗããeka mija ba'a'si. Rõmikirã, tĩmiarã, rõmimarĩrã, tĩmiamarĩrãoka ba'iaja baabekaja mija imabe. Suḗabatirãoka wa'iro'sia sawãmua namokoru'ataeka mija ba'a'si, i'suḗakajaoka sariwea.” Jērĩtarĩmi rakakaja judiõrãkare rērĩriwi'iarã i'suḗaka nabojarã'aeka nimataḗaekarõ'õrã. Suḗa imarĩ, i'suḗaka ñãñu, jiyubeyua judiõrãkare naka jarikoreka,— Santiagore nare ãñka.

Judiõrãkamarĩrãte ḗapera naḗũataeka

²² I'suḗaka kēḗakã'ã, aḗõstolrãka, Jesúre yi'yurãte imaruḗutarimaja, suḗabatirã kire yi'yurã nimaupatiji ikupaka ãñkarã: “I'suḗaka mare kibojaika simamaka, ĩrãrimarã maka imarãte maḗũataerã Pãlorãkaka ika ḗapera ne'ewa'rirã”, narĩka. Sayi'rikarã imarĩ Judas (kirejeoka narĩka Barsabás) suḗabatirã Silas nimaeka Antioquiarã Pãlorãkaka jeyoariwa'rirũkirã. Jesúre yi'yurãte imaruḗutarimaja nimamaka i'suḗaka nare nabaaka.

²³ Ikuḗaka sabojaeka i'sia ḗapera:

“Aḗõstolrãka, suḗabatirã kire yi'yurãte imaruḗutarimaja ika ḗapera ḗũatairã. Antioquía, Siria, Ciliciarõ'õrã imarãro'si oka yija ḗũatayu. Judiõrãkamarĩrã imariḗotojo Jesúre yi'yurã imarĩ, yija jeyomarã mija ime.

²⁴ Ikuḗaka sime, mia: ĩrãrimarã yijakarã mija ḗõ'irã eyatirã rukubaka nare naḗuḗajoarũjerape ãñrika majaroka yija ã'mitiyu. I'suḗaka mijare wãrõrĩ nare yija ḗũataekamarĩrã nime.

²⁵⁻²⁷ I'suḗaka simamaka ĩrĩka ta'iarãja ḗuḗajoatirã ‘Naka jairimajare maḗũataye'e’, yija ãñu. I'suḗaka ḗuḗajoawa'ri, Judas, Silas, wayuoka moñurã Pãblo, Bernabēḗitiyika mija ḗõ'irã yija ḗũatarãñu. Pãlorãka aḗerãte nare jããrika yaḗakoḗeko'omakaja Jesũrika

* 15:16 El reino de David † 15:20-21 Ídolo

bojariroka bojarija'atabeyurã imarã nime ï'parã narupuko'amarã. Mija pō'irã eyatirã ika yija o'oika upakaja mijare bojarimaja nime.

²⁸ Espiritu Santore yijare jeyobaaikapï pupajoairã imarĩ, 'Mañekiarãte imara'aeka upakaja yi'ririka sime', mijare yija arĩpakataribeyu. Supa imarĩ ika takaja mijare yija añu:

²⁹ 'Wapuju imaja jērãka jiyipupaka ōrĩwa'ri sawã'tarã ri'ia napããika mija ba'a'si. Supabatirã wa'iro'sia mija jāãika poto sariwea juruikaoka mija ba'a'si. Sawãmua namokoru'ataikaoka ba'abekaja. Mia, rōmikirã, tĩmiairã, rōmimarĩrã, tĩmiamarĩrãoka ba'iaja baabekaja mija imabe.' Samija yi'rirãkareka, jia mija imarãñu, mijare yija añu. Jia mija imabe", arĩwa'ri no'oeka.

³⁰ I'supaka nare arĩtirã nare sane'ewa'rirũjeka. I'supaka na'pakã'ã Antioquíarã eyatirã Jesúre yi'yurãte narērãtaeka. Narērĩka poto pãpera nare nijika.

³¹ Nare nijika ïatirã jĩjimaka tokarãre jarika, jia nare sabojaeka simamaka.

³² Supa imarĩ Judas, Silasoka Tuparãro'si bojaĩjirimaja imarĩ, tokarã Jesúre yi'yurã imaekarãte rĩkimarãre kirika nabojawãrõeka. I'sia majaroka ã'mitiritirã jĩibaji Jesúre yi'riwa'ri okajãjia najarika.

³³ Torã nupaka imaekarãka imataturã "Yijare pũataraparã pō'irã yija pē'rirã baayu mae", narĩka. I'supaka napakã'ã "Jia nimarũ mijare pũataraparã", nare narĩka Tuparãte yi'yurã.

³⁴⁻³⁵ Topi nape'riwa'rika poto Antioquíarã Pablo, Bernabépitiyika natuika Jesúrika bojariroka bojarĩ aperiã najeyomarãpitiyika.‡

Pablote Jesúrika bojape'arĩ a'rika

³⁶ Supa imarĩ ï'rãrĩmi ikupaka Pablote arĩka Bernabére:

—Jesúrika mawãrõekarãte ïarĩ ma'rirã, Jesúre yi'yurãte marãkã'ã ime arĩwa'ri.—

³⁷ I'supaka kēpakã'ã, "Jee, dajoa, supabatirã Juan Marcocore maka ma'ewa'riye'e", Bernabére kire arĩka.

³⁸ I'supaka kērĩko'omakaja, Pablote yapaberika, "Panfiliarã yija imaeka poto yijare ja'ataturã Jerusalénrã Juan Marcocore yijare pē'ritapawa'rika", arĩwa'ri kibojaeka. Supa imarĩ Pablote kire akariyapaberika ate.

³⁹ I'supaka simamaka ñoaka najaibu'aeka simako'omakaja ï'rĩka upakaja napupajoaberika. I'supaka imawa'ri pibitirã rakaka oyiaja na'rika. Juan Marcos, Bernabéka wapuruipi, Chiþre wãmeika jũmurikarã na'rika.

⁴⁰ Pablo jeyomaki Silas imaekaki kika a'rirũkika. Torã na'rirã baaeka ruþu jia Tuparãte nare baarũ arĩwa'ri, naro'si kire najēñeka tokarã Jesúre ã'mitiripēairã. I'supaka nabaaka be'erõ'õ kopakaja na'rika mae.

⁴¹ Torã a'rirjarikōrĩ Siriarã, supabatirã Ciliciarõ'õrãoka Jesúrika bojariroka nabojaeka. Jesúre yi'rikarãka jaitirã jĩibaji Jesúre yi'paraka okajãjia nimaerã i'supaka Pablorkare nare jeyobaaeka.

16

Pablorkaka Timoteore jeyoariwa'rika

¹ Topi Pablorkare Derbewejearã a'ritirã, Listra wãmeika wejearã neyaeka. Torã eyatirã Jesúre ã'mitiripēaikite niatõpoeaka. Timoteo wãmeiki kimaeka. Kipako imaekako judiotatoko, Jesúre yi'yuko. Kipaki puri griegotatoki kimaeka.

² Listrawejeakarã, supabatirã Iconiowejeakarã Jesúre ã'mitiripēairã jia pupajoabaraka najaika Timoteoreka.

³ I'sia ōrĩwa'ri Timoteore naka a'ririka Pablote yapaeka. Naka ke'rika ruþubaji, circuncisión Pablote kire baaeka. "Judiotatamarĩki kipakire imamaka circuncisión Timoteore

‡ 15:34-35 Algunos textos antiguos incluyen el versículo 34: "Õ'õrã yituirãñu", kērĩpupajoaeka Silas.

kibaarũjeberika. I'supaka kireka nimaupatiji noñu”, ãrĩwa'ri i'supaka Pablote kire baaeka judíotatarãte kire ãripe'yoa'si ãrĩwa'ri.

⁴ Listrarã nimaeka be'erõ'õ apea wejearã na'rika. Supa imarĩ Timoteore naka jeyoariwa'rika. Īrãweje jariwa'ririmarĩaja ikupaka Jesúre yi'yurãte nabojarijarika: “Jerusalénrã apóstolrãka supabatirã Jesúre yi'yurãte imaruputarimajare rērĩtirã ikupaka mijare narĩpũayu: ‘ “Judíotatarã ñekiarãte imara'aeka upakaja yi'ririka sime”, mijare yija ãrĩbeyu. Īrãriroka takaja mija yi'rĩjĩñu”, apóstolrãkare ãrãpakakaka nare nabojaeka.

⁵ I'supaka napakã'ã ã'mitiriwa'ri, Jesúre yi'rikatatarãre jĩibaji kire ã'mitiripẽamirĩrĩkawa'rika. Supabatirã ĩrãrĩmi upakaja rĩkimabaji napuburijarika.

Makãrãrũñuroka upakaþi Macedoniakakire Pablote ãaeka

⁶ Asiaka'iarã Jesúrika bojariroka nabojatapaarika napupajoako'omakaja, toþi no'rĩrũkimarĩa simaerã Espĩritu Santore nare õrĩrũjeka. Supa imarĩ Frigiaka'ia, Galaciaka'iarã Pablorkare o'ritaþawa'rika.

⁷ Toþi o'riwa'ritirã Misiaka'ia ta'irõ'õrã neyaeka. Toþi Bitiniaka'iarã a'ririka napupajoakoþeka. I'supaka simako'omakaja Espĩritu Santore toþi nare a'rĩrũjeberika.

⁸ Misiaka'iaþi o'riwa'ritirã Tróade wãmeika wejearã natu'aeyaeka.

⁹ I'sia wejearã eyatirã i'sirĩmi ñami makãrãrũñuroka upakaþi Macedoniakakire rĩkamapakã'ã Pablote ãaeka.

—Õ'õrã Macedoniarã mi'tabe, yijare jeyobaaokaro'si,— Macedoniakakire Pablote ãrĩka.

¹⁰ “Ikupaka yikarãrũrĩko'o”, Pablote ãpakã'ã ã'mitiriwa'ri, “Macedoniarã kirika bojariroka wãrõrĩ Tuþarãte mare þuatayu”, yija ãrãþe.* Supa imarĩ a'yaokaro'si yija ba'irĩjia yija jierape.

Filipos wejearã Pablorkare etaeka

¹¹ Tróade wejeþi kũmujãitirã, wãjiaja Samotracia wãmeika jũmurikarã yija a'raþe. Aþerĩmi Neápolisrã yija eyarape.

¹² Toþi Filiposrã yija a'raþe. Rĩkimarãja Romawejeakarãre imarape torã. Macedonia ka'iareka imatiyaiweje simarape. Ñoapañaka yija imarape torã.

¹³ Jērĩtarĩmi simarapaka þoto weje a'riwa'ri imarapaka riakarã yija turape. “I'sia wejearã imarãte Tuþarãka jairijayurõ'õ sime je'e”, yija õrĩkoþerape. Torã eyatirã, yija eyaruparimomerape. Toþi ruþarĩjĩ, torã rērĩbaraka imaraparã rõmijãte Jesúrika bojariroka yija bojarape.

¹⁴ Īrãko Lidia wãmeiko, Tiatirawejeakako, naka imarapako. Supabatirã sayapãia jĩa iyayapea ñoika waruaka ĩjirirõmo koimarape. Judíorãkamarĩko imaripotojo Tuþarãte jiyipupaka õñuko imarĩ, Pablote jaimaka Tuþarãte kore ã'mitiripẽarũjerape.

¹⁵ Jesúre koã'mitiripẽamaka, ruþuko'a kore yija jũjerape supabatirã korĩrãreoka. I'supaka kore yija baarapaka be'erõ'õ ikupaka yijare kojairape:

—“Ritaoka Jesúre yi'yuko koime”, mija ãrĩye'e, mija i'tabe yiwi'iarã,— jiaþi yijare kõrãþe.

I'supaka kõpakã'ã kowi'iarã tuirĩ yija a'raþe.

¹⁶ Īrãrĩmi þo'imajare Tuþarãka jairoyikarõ'õrã a'rikõrĩ bikirirõmore yija ãatõþorape. Satanãrika ima ña'rĩjãikako koimarape. I'supaka imarapako imarĩ, ñamajĩ wejeareka o'rĩrũkia kobojarape. Supa imarĩ koĩþarimarãre rĩkimaka ñiñerũ tõþorape, i'supaka bojaiko koimamaka.

¹⁷ Iko bikirirõmo yija be'erõ'õþi rĩrĩra'atirã ikupaka koakasererape:

—Īrã ĩmirĩja imarã imatiyaiki Tuþarãte yi'yurã. “Jesúre mija yi'rĩrãkareka, mijare kitããrãñu”, ãrĩwa'ri mijare nabojayu,— ãrĩokaika ritaja þo'imajare kobojarape.

* **16:10** El uso de “nosotros” (yija) en los versículos 16.10-17 indica que el autor Lucas estaba presente con Pablo, Silas y Timoteo en el viaje a Filipos.

18 Ī'rārīmi uṗakaja i'suṗaka kire koakasererīrīka. I'suṗaka jajua kobaata'amaka ĩawa'ri, ba'iaja simaeka Pabloro'si. Suṗa imarī jororīkatirā Satanārīka ima koreka ña'rījāikakite ikuṗaka Pablote ārīka:

—Jesucristorīkapi koreka mire yīṗorirūjeyu,— Pablote ārīka Satanārīka ima.

I'suṗaka kērīka ṗotojo kore ña'rījāikoṗekakite koreka ṗorīka.

19 Koreka kīṗoritapaeka be'erō'ō, ñamajī o'rirūkia kobjawārūberīka mae. I'suṗaka koimamaka ĩatirā, “Aṗekurioka ate niñerū tōṗobesarāñurā maime mae”, koīṗarimarāre ārīṗuṗajoaeka. Suṗa imarī Pablote, Silareoka naboebarīka. Suṗa baatirā nare ñi'atirā wejeñe'metāji imatīyairō'ō ĩṗarimarā ṗō'irā nare ne'ewa'rika.

20 ĩṗarimarā wājītāji nare e'eeyatirā ikuṗaka narīka:

—Īrā judiōtatarā mawejeakarāre rukubaka ṗuṗajoarūjerimaja imarā. I'suṗaka imarā imarī mawejarā oka naṗo'ijiayu mae.

21 Romatatarāre baaroyīka uṗakamarīa nawārōrijayu. Suṗa imarī nawārōika uṗaka mabaaberijīñu,— narīka niṗarimarāre.

22 I'suṗaka naṗakā'ā ā'mitiriwa'ri, Pablorākare jimarīa naboebaeka ṗo'imaja. Suṗa imarī nare naṗajeū'mueka. Topi jarīroaka† nare ne'etarūjeka i'sia wejeakarā ĩṗarimarā. Suṗabatirā wajoaṗi nare naṗajerūjeka.

23 I'suṗaka jājiapi nare ṗajetirā, wēkomaka imariwi'iarā nare natarūjeka. Suṗabatirā,

—Jia nare miarīṗe naru'rikoreka,— wēkomaka imariwi'ia ĩarīrīrimajire narīka.

24 I'suṗaka ĩṗarimarāre āṗakā'ā ā'mitiriwa'ri, wēkomaka imariwi'i tōsibajirā imaeka kurarakarā maṗoriwārūberijīrō'ōrā nare kitarīka. Suṗabatirā nu'ṗua yaṗuṗāia koṗeru'aika watoṗekarā kīṗi'ṗeka.

25 I'suṗaka kibaako'omakaja Pablo, Silasṗitīyīka Tuṗarāka jaitirā ñami ṗoto nabayakoyaeaka. Aṗerā wēkomaka imariwi'iarā imaekarā nabayakoyamaka ā'mitirikarā.

26 Ikuṗarō'ōṗiji ka'ia jājia iyīka. Suṗabatirā wēkomaka imariwi'ia iyīka. I'suṗaka sabaayuju koṗereka wirītapataeka. I'suṗaka sabaamaka torā imaekarāte ṗerumijia nare naṗi'ṗeka kutuṗataeka.

27 I'suṗaka simamaka wēkomaka imariwi'i ĩarīrīrimajire tūrūeka. Īrākōṗereka rakakaja wirītapataeka imamaka, ĩawa'ri, “Wēkomaka imariwi'iarā imakoṗeirāte ru'rīpatayu je'e”, kērīṗuṗajoakoṗeka. Suṗa imarī kisara e'etirā kiōñu uṗakaja jāārīrīrā kibaakoṗeka.

28 I'suṗaka kibaaerā baaeka ṗoto ikuṗaka Pablote kire ārīka:

—¡Mīṗo'ia jāābekaja! Yija imaṗatīji ō'ōrā yija imaṗatayu.—

29 Suṗa imarī yaaboaike wēkomaka imariwi'ia ĩarīrīrimajire jēñeka. Suṗabatirā Pablorāka ṗō'irā rīrīkākawa'ritirā nawājītāji kiñukurupaeka, kīkiwa'ri tarabaraka.

30 Aṗerō'ōrā nare e'ewa'ritirā, ikuṗaka nare kijērīaeka:

—¿Marākā'ā yībaajīñu, ba'iaja yībaaikareka Tuṗarāte yire wayuīaokaro'si?— kērīka Pablorākare.

31 I'suṗaka kēṗakā'ā, ikuṗaka nayi'rika:

—Maīṗamaki Jesucristore mia'mitirīṗēarākareka, Tuṗarāte mire tāārāñu, suṗabatirā mirīrāreoka,— kire narīka.

32 Suṗabatirā maīṗamaki Jesucristorīka bojarīroka kire nabojaeka. Kiwi'iarā imaekarāteoka nabojaṗataeka.

33 I'siñamiji nare naṗajeka kāmīa kijūjeka Pablorākareka. I'suṗaka nare baaweatirā kiruṗuko'a kijūjerūjeka, kirīrāreoka.

34 I'sia be'erō'ō kiwi'iarā Pablorākare kiakawa'rika nare ba'arīji'aokaro'si. “Tuṗarāte yī'yurā yija ime mae”, ārīwa'ri kirīrāṗitīyīka jia jījimaka nīmaeka mae.

35 Bikitojo i'sia wejeakarā ĩṗarimarā surararākare ṗūataekarā, wēkomaka imariwi'ia ĩarīrīrimajire bojarī,

—Nare mīja'atabe mae, na'yaokaro'si.—

† 16:22 Camisa

³⁶ Supa imarĩ wēkomaka imariwi'ia ĩarĩrĩrimaji ikupaka ārĩkaki Pablote:

—Īparimarāre jã'meika upakaja mijare yija'ataerã baayu. Supa imarĩ dakoa ba'iaja puparibekaja mija a'pe mae,— kērĩka.

³⁷ I'supaka kēpakã'ã ã'mitiriwa'ri, ikupaka Pablote bojaeka surararãkare:

—Dakoa parea yijare imaberiko'omakaja ika wejea ĩparimarã po'imaja wãjitãji yijare napajerũjerape. I'supaka yijare nabaarũjerape ¿dakoa ba'iaja nabaako'o? ãpekaja. Supabatirã ika wēkomaka imariwi'iarã yijare natarũjerape. Romakarã‡ upaka yija imako'omakaja najã'meika yi'ribekaja i'supaka yijare nabaarape. Supa imarĩ maekaka po'imajare õrĩbeyukaji yijare naja'atariyapakopeyu. I'supakamarĩa simarãñu. Noñu upakaja yijare poarĩ ni'tarũ,— Pablote ārĩka surararãkare.

³⁸ I'supaka kēpakã'ã ã'mitiritirã ĩparimarāre bojarĩ surararãkare a'rika. I'supaka nabo-jamaka ã'mitiritirã, Romakarãja Pablorãkare imamaka õrĩwãrũtirã ĩparimarāre kĩkika.

³⁹ Supa imarĩ Pablorãka põ'irã okajierĩ ĩparimarāre a'rika. I'supaka baaweaturã, nare naja'ataeka. “Apea wejearã mija a'pe ruðu”, jiaپی nare narĩka.

⁴⁰ Wēkomaka imariwi'iaپی poritirã Lidia wi'iarã Pablorãkare a'rika. Torã eyatirã Jesúre ã'mitiripēaekarãte narērãtaeka. Jesúrikakaka nare nabojaeka jibaji Jesúre yi'paraka okajãjia nimaerã. I'supaka naka najaika be'erõ'õ apea wejearã na'rika mae.

17

Tesalónica wejearã oka po'ijirika

¹ Filiposwejeapi a'ritirã, Anfĩpoliswejea, supabatirã Apoloniawejeapi Pablorãkare o'ririjarika. I'sia be'erõ'õ Tesalónica wãmeika wejearã neyaeka. I'sia wejearã judiotatarãte rēriwi'ia imaeka.

² Pablo, kibaaroyika upaka baarĩ, judiotatarãte rēriwi'iarã a'rikaki. Supabatirã maekarakakuri jēritarĩmi Tuparãrika bojariroka torã rēritirã imaekarãte kibojawapu'ataeka. Tuparãro'si bojaĩjirimaja imaekarãte o'oeka pupajoatirã, ikupaka po'imajare kibojaeka:

³—“Po'imajare Jã'merũkika, Tuparãte pũatarãñuka ba'iaja jũarãki. Supabatirã kireyarãñu. Reyakoperipotojo ate õñia kijaripe'rirãñu”, ārĩwa'ri Tuparãro'si bojaĩjirimajare ārĩo'োককijj kime Jesucristo, mare Jã'merũkika Tuparãte wã'maekaki,— Pablote nare ārĩka.

⁴ I'supaka kēpakã'ã ã'mitiriwa'ri, ĩrãrimarã judiotatarã Jesúre yi'rikarã mae. Supa imarĩ Pablo, Silaspitiyika ĩ'rĩka upakaja pupajoaekarã imarĩ nare najeyoarika. Rĩkimarãja judiotatamarĩrã imariپotojo Tuparãte jiyipupayeekarãte kibojamaka ã'mitiritirã, Jesúreoka na'mitiripēaeka mae. Rĩkimarã tokarã rõmijã imatiyairã Jesúre ã'mitiripēaekarã narõ'si. ĩ'rãjaoka jeyoarikarã Pablote, Silaspitiyika.

⁵ Pablorãkare rĩkimarãja po'imajare ã'mitiripēamaka ĩawa'ri, tokarã judiotatarãte Pablorãkare ã'mijãeka. Supa imarĩ i'sia wejeareka imaekarã ba'iaja baairãte narērãtaeka. “Yijare mija jeyobaabe. Ika wejeareka imarã wãjitãji Pablorãkare ba'iaja majairãñu, Pablorãkare nabobayaokaro'si po'imaja”, judiotatarãte nare ārĩka. I'supaka baawa'ri, rĩkimarãja po'imajare narērãtaeka. Supa imarĩ Jasón wi'iarã Pablorãkare mo'arĩ na'rika, nare e'epoatirã po'imajare nare ĩjiriyapawa'ri.

⁶ Nare tõpoberiwa'ri, Jasónre, supabatirã ĩrãrimarã Jesúre ã'mitiripēaekarãte ĩparimarã põ'irã ne'ewa'rika. Ikupaka jãjirokapi ĩparimarāre nabojaeka:

—Pablo, Silaspitiyika rĩkimakaja wejeareka rukubaka oka baatapaparã imarã. Mawe-jearãoka rukubaka baarĩ netayu.

⁷ ĩ'ĩ Jasón kiwi'iarã nare e'etorapaki. ĩ'rĩka Jesús wãmeikireka, “Iki kime ĩpi imatiyaiki”, ārĩwa'ri maipamakĩ Césarte jã'meka yi'ribeyurã nime,— niپamarãre narĩka.

⁸ I'sia oka ã'mitiriwa'ri i'sia wejeakarã, niپarimarãpitiyika jiamarĩa narõ'si simaeka.

‡ 16:37 Ciudadanos de Roma

⁹ “Mijare yija ja'atarika mija yaḡaye'e, yijare mija waḡaḡjibe”, narīka Jasónrākare. Suḡa imarī ḡparimarāre nawaḡaḡjika.

Pablorākare Bereawejeearā imataḡaeka

¹⁰ Sarā'ika be'erō'ō ḡnami Jesúre ā'mitiripēaekarā Pablorākare naḡūataeka Bereawejeearā. Torā eyatirā judíotatarāte rērīriwi'iarā nakākaeka.

¹¹ Bereawejeareka imaekarā Tesalónicawejeekarāre jībaji Pablorākare ā'mitiriyapaekarā. Torā Jesúrika bojariroka kibojamaka jia jīimakapī na'mitirika. Suḡabatirā kire ā'mitiritirā, “¿Yaje Tuḡarā oka āñu uḡakaja yijare kibojayu?”, āriwa'ri Tuḡarā majaropūñu niarijarika.

¹² “Rita sime kibojaike”, āriwa'ri rīkimarāja judíorākare Jesúre yi'rika. I'suḡakajaoka ḡrārimarā judíotatamarīrā imatiyairā ḡmirīja, rōmijāḡitiyika Jesúre yi'rikarā.

¹³ “Berearā Pablote Tuḡarārika bojarikaroka bojayu”, āriwa'ri majaroka Tesalónicakarā judíotatarāte ā'mitirika. I'sia ā'mitiriwa'ri naboebarika. Suḡa imarī Bereawejeearā a'ritirā ḡo'imajare rukubaka naḡuḡajoarūjeka. Suḡa imarī Bereawejeekarā Pablote boebarikarā.

¹⁴ I'suḡaka nimaeka ā'mitiriwa'ri, ḡnojimarīji ḡrārimarā tokarā Jesúre ā'mitiripēairā Pablote riapakirijerā e'ewa'rikarā. Silas, Timoteoḡitiyika ḡuri tuikarā, naka a'ribekaja.

¹⁵ Riapakikarā tu'aeatirā waḡurupi Atenas wāmeika wejeearā Pablote ne'ewa'rika. Torā kire taritirā Berearā naḡe'rika ate. Naka Pablote majaroka ḡūataeka, “Silas, Timoteoḡitiyika ḡnojimarīḡañakaja ni'tarū”, āriwa'ri.

Atenawejeearā Pablote imataḡaeka

¹⁶ Silare, Timoteoḡitiyika ta'abaraka Atenawejeearā ḡataparī Pablote a'rika. I'sia wejeearā rīkimaka waḡuju imaja jērāka najiyiḡuḡayeeka ḡawa'ri ba'iaja kiḡuḡaritiyaeka.

¹⁷ Suḡa imarī judíorākare rērīriwi'iarā Jesúrika Pablote bojaeka judíotatarāte, suḡabatirā judíotatamarīrā imariḡotojo Tuḡarāte jiyiḡuḡayeekarāte. I'suḡakajaoka ḡrārimi jariwa'ririmarīja wejeñe'metāji* turitaḡarāte i'sirokajaoka Pablote bojaeka.

¹⁸ Tokarā epicureoskaka wārūrimaja, suḡabatirā estoicoskaka wārūrimajaoka Pablota nokatotoeka. Jesús majaroka, suḡabatirā reyakoḡeripotojo ate ōñia kijariḡe'rika majaroka nare kibojaike. Suḡa imarī ḡrārimarā ikupaka ārikarā:

—¿Dakoakaka ōriḡūabeyukate i'suḡaka jaiyu?— narīka.

Aḡerā ḡuri:

—Aḡeto wejeekarā najiyiḡuḡayeeroyirāreka† kijaiyu je'e aḡeyari,— narīka.

¹⁹ Suḡa imarī “Areóḡoḡ wāmeirō'ōrā dajo majaiari”, āriwa'ri Pablote ne'ewa'rika. Torā rērītirā imaekarā ḡparimarāre ikupaka ārika:

—Mamaka majaroka mibojaike ā'mitiririka yija yaḡayu.

²⁰ Yija ā'mitirikoribeyua majaroka miwārōyu. ¿Marākā'ā āririka miwārōyu? Yijare mibojabe ruḡu,— kire narīka.

²¹ Atenakarā, suḡabatirā aḡeto ka'iakarā torā imaekarā mamaka ḡuḡajoariroka ḡuḡajoabaraka jaikarā, aḡea baabekaja. Suḡa imarī mamakukukaka majaroka Pablote bojarika na'mitiriyapaeka.

²² Suḡa imarī nawatoḡekapī mi'mirīkatirā ikupaka Pablote nare bojaeka Areóḡoḡ wāmeirō'ōrā:

—Mija ā'mitiḡe Atenareka imabayurā. Rīkimaka jērāka jiyeka mija jiyiḡuḡayeemaka ḡaiyu.

²³ Mija wejeearā, turitaḡabaraka jērāka jiyiḡuḡayeerī mija rērīrijayurō'ō rakakaja ḡiataparape. ḡrākō'rīmato ikupaka āri'oekarō'ō yitōḡorape: “Ō'ō sime Maikoribeyukate jiyiḡuḡayeerūkirō'ō”, āri'oeka simarape. Mija ōribeyuka majaroka yibojaerā baayu mae.

* **17:17** En la plaza de la ciudad † **17:18** Dioses de extranjeros ‡ **17:19** Una corte compuesta de jueces griegos para decidir, más que todo, cuestiones de religión o moralidad.

²⁴ Ika ka'ia, ritatojo ika wejeareka ima ɸo'ijiaekaki Tuparã. Ritaja ika ka'iareka imarã, mabo'ikakurirã imarã ipamaki imarĩ, ɸo'imajare baapɸo'ijiaeka kire jiyipupaka ɔrĩriwi'iarãmarĩa kime.

²⁵ Dika jariwa'ribeyua kiro'si. Kiro'si mabaarijitokɸeika yapabeyuka. Iki imaki ritaja ɔñia maimarũkia mare ja'ataiki.

²⁶ Mamarĩtaka ĩmirĩjite takaja Tuparãte ɸo'ijiaeka. Ikipi arĩwa'riji ritaja ɸo'imajatatarãte Tuparãte kãrĩɸoaeka. Ika ka'iarã rakakaja nimaokaro'si Tuparãte nare ɸibataeka kiyapaeaka upakaja. Iki imaki “Ika ka'iareka nimarãñu, supabatirã i'tojĩrã wejeareka ɔñia nimarãñu”, arĩrũkika.

²⁷ I'supaka Tuparãte baaeka “¿Marãkã'ã Tuparãte morĩjĩñu je'e?”, ɸo'imajare arĩrũ arĩwa'ri. “Yire ɔrĩriyapawa'ri yirirã ɸo'imajare imarũ”, Tuparãte arĩka. Kire morĩriyapajikareka ɸuri, yoerãmarĩaja Tuparãte ime. Makaja imaki kime.

²⁸ “Tuparãpi arĩwa'ri ɔñia maime, marĩ'meyu, supabatirã ika ka'iarã mare kimarũjeyu. Kimaberirikareka maimaberijããeka.”[§] Ikuɸaka aparaka ĩrãrimarã mijaro'si majarobojarimajare o'oeaka: “Tuparã makarã maime”, arĩwa'ri.*

²⁹ I'supaka simamaka “Ikuɸaka kime Tuparã”, arĩɸupajoawa'ri, atakaka, orokaka, ɸatakakaoka najiyipupayeerũkika ɸo'imajare jia baapɸo'ijiako'omakaja, Tuparã makarã imarĩ “I'supaka nabaapɸo'ijiaeka ĩoiki Tuparãte ime je'e”, marĩɸupajoaberijĩñu.

³⁰ I'supaka ɸo'imajare jia ɔrĩɸũaberiripotojo ba'iaja baaeka wapa Tuparãte nare jẽñeberika ruɸu. I'supakamarĩa sime maekaka. Supa imarĩ maekaka ritaja ba'iaja mabaaiika ja'atarika Tuparãte mare jã'meyu.

³¹ Ñamajĩ ba'iaja ɸo'imajare baaika wapa kijẽñerũkirĩmi ɔrĩtiiki Tuparã. Jia oyiaja baaiki imarĩ, nabaaka takaja sawapa nare kijẽñerãñu. ĩrĩka kiwã'maekaki i'supaka baarãki. “Reyakɸeripotojo ɔñia Tuparãte kire jariɸe'rirũjeka simamaka Cristo imaki Tuparãte wã'maekaki”, ritaja ɸo'imajare arĩwãrũyu,— Pablote nare arĩka.

³² ɔñia jariɸe'ririkakaka ã'mitiriwa'ri eebaraka Pablote ĩrãrimarãre boiwã'imarĩka. I'supaka nabaako'omakaja aɸerã ɸuri ikuɸaka arĩkarã:

—Ate samijaiɸe'arika ã'mitiririka yija yapayu,— Pablote narĩka.

³³ Supabatirã rẽrĩbaraka nimaekarɔ'ɔɸi Pablote ɸoritapawa'rika.

³⁴ ĩrãrimarã kiupaka ɸupajoatirã Jesũre ã'mitiripãekarã. ĩrĩka Dionisio wãmeiki naka imaekaki, Areopago rẽrĩroyikarãkaki. ĩrãko Dãmaris wãmeikooka Jesũre ã'mitiripãekako. Supabatirã aɸerãoka kire yi'rikarã naro'si.

18

Corintowejarã Pablote imatapaeaka

¹ I'sia be'erɔ'ɔ Atenawejeapi Pablote a'rika, Corintowejarã.

² Torã eyatirã ĩrĩka Aquila wãmeiki, Pontoka'iakakika Pablote tɔɸobu'aeka. Aquila kirũmu Priscilapitiyika Italiaka'iaɸi a'ritirã Pablo ruɸubaji Corintorã neyaweika. Romakaki ĩpi Claudio wãmeiki Italiaka'iarã judiotatarãte imarika yapaberirãri, nare kipoataeka. Supa imarĩ Corintorã Aquilate a'rika kirũmuɸitiyika, judiotatarã imarĩ. Sabe'erɔ'ɔ napɔ'irã wi'iturirĩ Pablote a'rika.

³ Pablo upakaja sayapãia mo'rĩakakapi Aquilate wi'ia* baaeka kirũmuɸitiyika. Supa imarĩ ĩrãkɔ'rĩmatorãja ba'irabeokaro'si naka kituika naw'iarã.

⁴ ĩrãkuri jẽrĩtarirĩmi jariwa'ririmarĩa judiorãkare rẽrĩriwi'iarã Jesũrika bojariroka bojarĩ Pablote a'riroyika. Judiotatarã supabatirã judiotatamarĩrãteoka Jesũrika na'mitiripãeokaro'si nare kijaiẽjeriyapaeaka.

[§] 17:28 En 600 a.C. el poeta griego Epimenides escribió esa poema en que alguien dijo estas palabras pensando en Zeus, el capitán de los dioses. * 17:28 Dos poetas griegos escribieron esta frase (300 a.C.) pensando en Zeus. * 18:3 Tiendas de campaña

⁵ I'sia be'erō'ō, Macedoniapi i'tatirā, Silas, Timoteopitiyika neyaeka Pablo pō'irā Corintowejarā. Neyaeke poto kiba'iraberika ja'ataturā Jesúrika bojarirokatakaja bojabaraka Pablote imaeka. Ikuḗpaka judíotatarāte wārōbaraka kijaika: “Jā'merūkika Tuparāte wā'maekaki, kirejeoka yija āñu Jesús”, kērīka.

⁶ I'supaka kērīko'omakaja, aḗerā aḗeupaka pūpajoawa'ri, jajua kire baata'aekarā. Supabatirā ba'iaja kire napipeka. I'supaka napakā'ā ā'mitiriwa'ri, kjarirooka kijāāpateka “Kopakaja mijare yokajāākoḗeko'o”, āñipūpajoawa'ri. Supabatirā ikuḗpaka kērīka:

—Tuparāte yire jā'meka upakaja kirika bojariroka mijare yibojakoḗeyu. Supa imarī mija reyarāñurīmi ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā mija a'rirāka, oka yire imabesarāka. Supa imarī mija ā'mitiriyapabeyua ĩawa'ri, irīmipi judíotatamarīrā imarāte Jesúrika bojariroka yibojau'muerā baayu,— kērīka.

⁷ Topi pōriwa'ritirā Ticio Justo wi'iarā Pablote a'rika pō'imajare wārōrī. Judíorākamarīki imaripotojo Tuparāte jiyipupaka ōrīkaki kimaeka Ticio Justo. Kiwi'i wā'tarā simaeka judíorākare rērīriwi'ia.

⁸ Crispo wāmeiki imaekaki judíorākare rērīriwi'i ĩpamaki. Iki, kirīrāoka maipamaki Jesúre ā'mitiripēairā nimaeka. I'supakajaoka Corintowejeekarā Jesúrika ā'mitiritirā rīkimarāja kire ā'mitiripēaekarā. Supabatirā ruḗuko'a najūjerūjeka.

⁹⁻¹⁰ Ĩ'rāñami makārārūñuroka upakapi Jesúre jaika Pablote,

—Mikaja ñime. Supa imarī mikīkia'si. Aḗerā ba'iaja mire baawārūbesarāñurā. Okajājia jaritirā yimajaroka pō'imajare mibojajipabe. Ika wejeareka rīkimarāja yire ā'mitiripēarūkirā imamaka, samibojarija'ata'si,— Pablote kērīka.

¹¹ Supa imarī Corintorā ĩ'rākuri wejejē'rā aḗejē'rā ñe'metājirā pō'imajare Jesúrika bojariroka bojabaraka kimaeka.

¹² I'sia be'erō'ō Galión wāmeiki Acaya ka'iarā ĩpi† kimaeka poto ĩ'rīka upaka oyiaja pūpajoawa'ri Pablote judíotatarāte ñi'aeka. Supabatirā Galión wājitāji kire ne'ewa'rika.

¹³ Ikuḗpaka kire nabojaeka:

—“Ikuḗpaka Tuparāte majiyipupayeeyu”, āñiwa'ri Moiséte yijare jā'meka upakamarīa kiwārōtape ĩ'ī,— Galiónre narīka.

¹⁴ Pablote jairā baaeka potojo ikuḗpaka Galiónre nare ārīka:

—Ba'iaja baaiki kimarikareka, supabatirā Romatatarāre jā'meika yi'ribeyuka kimarikareka, mijare ña'mitirijīñu imakoḗeyu.

¹⁵ Mija ōñu upakaja mija jā'meika simamaka, mija pūpayariji oka mija jiebe. Yi'i pūri i'sia oka jierimaji marīka imarika yapaiki,— judíotatarāte kērīka.

¹⁶ Supabatirā judíotatarāte Galiónre pōatarūjeka surararākare.

¹⁷ Supabatirā judíorākare rērīriwi'i ĩpamaki Sóstenere nañi'aeka pō'imaja. I'supaka baaturā Galión wājitāji kire napajeka. I'supaka nabaako'omakaja, “¿Dako baaerā kire mija pajeyu?”, Galiónre āñiberika. “Marā imabeyua yire”, kērīpūpajoaeka.

Antioquíarā pē'rieyatirā ate Tuparā oka Pablote bojatapaeaka

¹⁸ Corintorā matikuri Pablote imaeka ruḗu. I'sia be'erō'ō Jesúre ā'mitiripēaekarāte kimajaroka kibojaeka a'yaokaro'si. Supabatirā Aquila, kirūmu Priscilapitiyika Siri-aka'iarā a'yaokaro'si, Cencreaswejarā natu'awa'rika. Cencreaswejeapi na'rirā baaeka ruḗu, “Tuparā, miwājitāji mire yibojarapaka upakaja yibaako'o”, āñiwa'ri kirupua Pablote wi'epaterūjeka.

¹⁹ Waḗurupi a'ritirā Éfesowejea papitakarā neyaeka. Torā eyatirā Aquila, kirūmu Priscilapitiyika torā natuika. Pablo pūri marīwa'ritirā, judíorākare rērīriwi'iarā eyatirā, “Jā'merūkika Tuparāte wā'maekaki kime Jesús”, āñiwa'ri nare jaiējerī.

²⁰ Matikuriji naka kimarika judíotatarāte yapakoḗeka. I'supaka simako'omakaja Pablo pūri papaberikaki.

† 18:12 Gobernador

21 Suṗa imarĩ ikuṗaka nare kimajaroḃoḃaeka toṗi o'yaokaro'si:

—Ĩ'rārĩmi Tuṗarāte yaṗarākareka, mijare ĩarĩ yi'tarāñu ate,— nare kērĩka.

I'sia be'erō'ō waṗuruṗi Éfesowejeaṗi ke'rika.

22 Cesarea ṗaṗitakarā eyatirā Jerusalénkarā Jesúre ā'mitiripēaekarā ṗō'irā Pablote wi'ituriwa'rika. Naka imatirā Antioquíarā ke'rika ate.

23 Torā kimataṗaeka be'erō'ō ke'riū'mueka ate. Galaciaka'iarā imatirā, toṗi Frigiaka'iarāoka keyaeka. I'sia ka'iareka Jesúre ā'mitiripēairā imaekarāte Jesúrika bojariroka kiwārōṗaeka. I'suṗaka kiwārōmaka ā'mitiriwa'ri, jībaji Jesúre yi'riwa'ri okajājia najarika.

Éfesorā Tuṗarā oka Aṗolore wārōeka

24 I'sia ṗoto ĩrĩka judíototaki Aṗolos wāmeiki Éfesorā eyaekaki. Alejandríawejeakaki kimaeka. Ṗo'imajare ĩaika wājitāji jia jaiwārūiki kimaeka. Suṗabatirā Tuṗarā majaroṗūñu o'oeka jia kiōrĩka.

25 “Jesúre yaṗaika uṗakaja maimajĩñu”, aṗerāte wārōmaka, jia ā'mitiripēaekaki kima'omakaja Juanre ruṗuko'a ṗo'imajare jūjekakaka takaja oñuka kimaeka ruṗu. Tērĩtaka Jesús majaroka oñberikoṗeripotojo kiōrĩkarō'ōjĩrā kireka wājiaja okajāābaraka jĩjimakaṗi ṗo'imajare kibojaka.

26 ĩ'rārĩmi judíorākare rērĩriwi'iarā, dakoa kĩkirimarĩaja jia ṗo'imajaka kijaika. Aquila kirūmu Ṗriscilapĩtiyika kijaimaka ā'mitirikarā. Kijaika be'erō'ō kika jaiokaro'si aṗeṗañarō'ōrā kire ne'ewa'rika. Jesúrika jia kiōrĩṗūawārūberikakaka jia kire nabojawaṗu'ataeka.

27 I'sia be'erō'ō Acayaka'iakarāre Jesúrika bojariroka bojarĩ ke'ririyaṗaeka. “Jia sime. Me'ṗe”, narĩka Éfesokarā Jesúre ā'mitiripēaekarā. Suṗa imarĩ “Aṗolore jia mija e'etopē”, ārĩwa'ri ṗaṗera no'oeka Acayaka'iakarāro'si. Torā eyatirā jia nare kijeyobaeka. “Jesúre mija yi'ṗe”, Tuṗarāte ārĩkarā nimaeka.

28 Ṗo'imaja wājitāji, Tuṗarā majaroṗūñu o'oekakaka bojabaraka,

—Jā'merūkika Tuṗarāte wā'maekaki kime,— ārĩwa'ri judíotatarāre kiwārōeka.

I'suṗaka jĩitaka nare kibojamaka, “I'suṗakamarĩa sime”, judíotatarāte ārĩwārūberika.

19

Éfesorā Pablote imataṗaeka

1 Aṗolore Corintowejearā imañujuju, ṗusi watoṗekarā imaeka ka'ia o'riwa'ritirā Éfesowejearā Pablote eyaeka. Torā eyatirā Jesúre ā'mitiripēaekarā ĩ'rārimarāre kíatōṗoeka.

2 Suṗa imarĩ ikuṗaka nare kijērĩaeka:

—Jesúre mija ā'mitiripēarapaka ṗoto ¿yaje Espíritu Santore mijare ña'rĩjāirape?— nare kērĩka.

I'suṗaka kēṗakā'ā ikuṗaka kire nayi'rika:

—“Espíritu Santore ima”, maki yijare bojaberaṗaki,— kire narĩka.

3 Suṗa imarĩ Pablote nare jērĩaeka:

—¿Makire yi'riwa'ri ruṗuko'a mija jūjerūjerape?— nare kērĩka.

—Juanre wārōeka uṗakaja ruṗuko'a yijare najūjerape,— narĩka.

4 I'suṗaka napakā'ā ikuṗaka Pablote nare ārĩka:

—Ṗo'imaja ba'iaja nabaaika ja'ataekarāre ruṗuko'a Juanre jūjeka. Suṗabatirā ikuṗaka Juanre nare bojaeka: “Yibe'erō'ō etarūkikate mija yi'ririṗape”, ārĩwa'ri kiwārōeka. I'suṗaka kērĩkakiji kime Jesús,— Pablote nare ārĩka.

5 I'suṗaka ā'mitiritirā, naruṗuko'a najūjerūjeka “Maiṗamaki Jesúre yi'yurā yija ime”, ārĩwa'ri.

⁶ Supabaturā kipitaka Pablote napo'iarā ja'apeaeka poto Espiritu Santore nare ña'rjāika. I'supaka simamaka noribeyua imakopeka oka najaika. Supabaturā Tuparāte nare ōrūrūjeka nabojaeka.

⁷ Ī'poū'puarāe'earirakamaki rō'ōjīrā nimaeka.

⁸ Maekarakamaki aiya jērītarīmi rakaka judiorākare rērīriwi'iarā nare kibojaeka na'mitiripēaokaro'si po'imajare jaiējeriyapaiki Pablote imaeka. “Ikuḡpaka Jesúre yi'yurāte jā'mebaraka Tuparāte nare imaruḡputarāñu”, ārīwa'ri kīkirimarāja nare kibojaeka.

⁹ I'supaka simako'omakaja ĩrārīmarā kijaika ā'mitiripēaberikarā, aḡekurioka sāmītiririka yaḡaberikarā ate. Po'imaja wājītāji Jesúre po'imajare tāāika majaroka ba'iaja najaika. Supa imarī nare a'ritapaturā Jesúre ā'mitiripēaekarāte kika ke'ewa'rika, Tirano wāmeiki wārōriwi'iarā. Torā ĩrārīmi jariwa'rīrimarāja nare kiwārōroyika.

¹⁰ Torā ĩ'pakuri wejejē'rāka wārōbaraka kimaeka. Supa imarī Asia wāmeika ka'iaakarā, judiotatarā, judiotatamarīrā imaekarāoka maipamaki Jesúrika bojariroka ā'mitiripataekarā.

¹¹ Pablopī ārīwa'rīji rīkimakaja maikoribeyua Tuparāte beaeka.

¹² Supa imarī Pablote rabeka mirāka sayapāia, jariroakaoka po'imaja jīñurā pō'irā ne'ewa'pakā'ā narisirika o'riroyika. Supabaturā Satanārika ima ña'rjāikarāteoka porīkarā.

¹³⁻¹⁴ I'sia poto ĩrārīmarā judiotatarā po'imajareka Satanārika ima ña'rjāika imaekarāte napoatatapeaka. Pablote ĩaji'awa'ri, “Jesús, Pablote kireka bojaiki wāmeapī nareka mija pōpe', marīū'mukoyeye'e”, narīka. I'supaka baairā upakajaoka Esceva, kurarāka ĩpamaki makarāte baatapeaka. Ī'potēñarirakamaki nimaeka.

¹⁵ ĩrārīmi i'supaka narīko'omakaja, ikuḡpaka Satanārika ima nare yi'rika:

—Jesúre ñoñu, supabaturā Pabloteoka yijērāko'ayu. Mijare pūri ñiawārūbeyu. ¿Marā je'e mija?— nare kērīka.

¹⁶ Supabaturā Satanārika ima ña'rjāikite napō'irā teritaeka. Tērīrikaja jājiapī ba'iaja nare kibaaeka. Supabaturā najariroakaoka kibaiwa'ruika. Supa imarī riwejuḡparaka wi'iaḡi naru'riwa'rika.

¹⁷ Éfesowejekarā nimaupatiji, judiotatarā supabaturā judiotatamarīrāoka i'sia majaroka ā'mitiripataekarā. Sāmītirīrā nakīkika. “Tērīritaki kime Jesús”, ārīwa'ri rīkimarā maipamaki Jesúre jiyīpupaka ōrīkarā mae.

¹⁸ I'sia majaroka ā'mitiriwa'ri ba'iaja nabaaike rīkimarāja Jesúre ā'mitiripēaekarāte bojaeka.

¹⁹ Supabaturā ikuḡpaka ye'okirāre baaeka ĩrārīmarā ye'oroka koririmajare: Ye'orokakaka bojaika napapera, po'imaja wājītāji e'ewa'ritirā najoeka. I'sia pāpera najoeriatāeka cincuenta mil rakato plata rō'ōjīrā wapājā'rīa ririka.*

²⁰ I'supaka simamaka maipamaki Jesús majaroka ĩrākō'rīmatomarīa saḡibimaka, rīkimarāja Jesúre na'mitiripēaeka.

²¹ I'supaka so'rika be'erō'ō Jerusalénrā pe'ririka Pablote pūpajoaeka. “Macedoniaka'ia, supabaturā Acayaka'ia yo'riwa'rīrāñu. Jerusalénrā ñimarāka be'erō'ō, Romawejearā a'ririka ima yiro'si”, kērīpupajoaeka.

²² I'supaka ārīpupajoatirā Timoteo supabaturā Erastoka kire jeyobaarimajare kiruḡpu kipūataeka Macedoniaka'iarā. Iki pūri Asiaka'iarā† matikuriji kituika ruḡpu.

Éfesorā rukubaka napupajoamaka oka po'ijirika

²³ Pablote Éfesorā imaeka poto, “Jesús ĩrīkaja imaki po'imajare tāārimaji”, ārīwa'ri po'imajare yaḡabepakā'ā jimarīa oka napo'ijiaeka i'sia wejearā.

* **19:19** Cincuenta mil dracmas. Una dracma (moneda) valía un día de trabajo. † **19:22** En Éfeso

²⁴ Demetrio wāmeiki kimaeka i'sia oka bitamataũ'muekaki. Artemisare‡ najiyipupayeerũkiwi'i upaka ũoikarĩjaka platakaka baarimaji kimaeka. Aƣerāoka kiupaka baarimaja imarĩ, aƣerāte sĩjibaraka rĩkimakaja niñerũ natōporoyika.

²⁵ Supa imarĩ kire jeyobaarimajare, supabatirā nupakajaoka ba'iraberimajareoka kirērātaeka. Supabatirā ikupaka nare kērĩka:

—Maa, ika ba'irabeirā ƣuri, rĩkimaka niñerũ tōƣoirā maime.

²⁶ ¿Pablote ƣo'imajare bojaika ā'mitirikoribeyurā mija bai? “Mija ōñu upakaja baatirā mija jiyipupayeeika, jiyipupayeerũkimarĩa sime”, kēñu. Kijaika ā'mitiritirā rĩkimarāja ƣo'imajare kire ā'mitiripēayu. Éfeso wejeakarā takajamarĩa kire ā'mitiripēairā. Ritaja Asia ka'iarā imarā kire ā'mitiripēairā oyiaja nime.

²⁷ Ba'iaja maro'si simarāñu. Supa imarĩ mabaapō'ijiaika ƣo'imajare waru-aribesarāñu. Supa simamaka sawapa matōƣowārũbesarāñu. Supabatirā Artemisare jiyipupayeeriwi'iarā ƣo'imajare a'ribesarāñu. Ritaja Asiaka'iarā, supabatirā ritatojo wejeareka Artemisare jiyipupaka ōñurā. I'supaka simako'omakaja, Pablote ā'mitiripēawa'ri “Imatiyaikamarĩko Artemisare ime”, ƣo'imajare ārĩrāñu,— Demetriore nare ārĩka.

²⁸ I'supaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, jimarĩa naboebarika. Supabatirā ikupaka āƣaraka nakasereka:

—jÉfesokarāre jiyipupayeerijayuko, Artemisa jiidako koime!— narĩka.

²⁹ Nakasereka ā'mitiritirā, rĩkimarā ƣo'imajare napō'irā a'rika. Ĩrāoka boebaritirā, akaserekarā. Supa imarĩ ritaja wejeareka oka ƣo'ijirika. I'supaka simamaka Gayo, Aristarco Pabloka jeyoariwa'rikarāte nañi'aeka. Macedoniakarā nimaeka. ƣo'imajare rērĩriwi'iarā nare ne'ewa'rika.

³⁰ Kijeyomarāre jaijeyobaarĩ torā Pablote kākariyapakoƣeka. Kākarika kiyapamaka ĩatirā, “Mikāka'si”, Jesúre ā'mitiripēaeakarāte kire ārĩka.

³¹ Ĩrārimarā i'sia ka'ia ĩparimarāre§ torā imaeka. Pablo jeyomarā imarĩ, majaroka kiro'si ƣũataekarā: “Naka ĩrātiji baabekaja”, ārĩwa'ri.

³² Rērĩrũkikō'rĩmatorā rukubaka nakasereka. Aƣeupaka, aƣeupaka nakaseremomeka. Ĩrĩka upaka ƣupajoaberiwa'ri rukubaka ƣupajoabaraka nimaeka. “¿Dakoa baaerā yija rērĩko'o?”, narĩwārũberika.

³³ Judíotataki naka imaekaki Alejandrote ƣo'imaja wājitāji naro'si kire jairũjekarā judíorāka. Torā rērĩtirā imaekarāte jaiokaro'si, Alejandrote kipitaka mi'mataeka “Mija jaiasi ruƣu”, ārĩwa'ri. I'supaka kibaako'omakaja nokata'riberika. “Dakoa oka imabeyua judíorākarosi”, ārĩwa'ri nare kibojaerā baakoƣeka.

³⁴ Judíotataki kimaeka ōrĩwa'ri judíorākamarĩrāte tērĩwa'ribaji akasereka,

—jÉfesokarāre jiyipupayeerijayuko, Artemisa jiidako koime!—

Ĩƣakuri aiyajērārō'ōjĩrā i'supaka ĩrĩka upakaja akaserebaraka nimaeka.

³⁵ Ĩrĩka tokaki imaruƣutarimaji ƣo'imajare okata'rirũjekaki, supabatirā ikupaka nare kērĩka:

—Mija ā'mitipe Éfeso wejeareka imarā. Majiyipupayeeiko Artemisa wi'ia ĩarĩrĩrimaja maime ika wejeareka imarā. Supabatirā koƣo'ijērāka ĩmipi ña'rĩka maiarĩrĩrijayu. “I'supaka imarā nime”, ritaja ƣo'imajare ārĩwārũpatayu mareka.

³⁶ Nirā ƣo'imaja “ƣakirika sime”, ārĩbeyurā. Supa imarĩ mija jo'ria'si, i'tojĩrāja samija ja'atabe. Ba'iaja mija baa'si, jia mija ƣupajoabe.

³⁷ Ĩrā ĩmirĩja mija e'era'airā majiyipupayeeiko Artemisarika karee'ebeyurā. Supabatirā ba'iaja koreka jaibeyurā nime.

‡ 19:24 Artemisa era la diosa principal de Éfeso. Los Romanos la llamaba Diana. Su templo en Éfeso era magnífico.

§ 19:31 Oficiales de la provincia

³⁸ Demetriore kika ba'irabeirãpitiyika aþerãte nare okabaajĩkareka, niþarimarã þõ'irã oka jierĩ nare e'ewa'ritirã jia simajĩñu. Oka naro'si imajĩkareka, iþarimarãre nabojaajĩñu. Iþarimarã, jã'merimaja nime oka jierimaja.

³⁹ Aþea oka bojarika mija yaþajĩka, Romakarãre jã'meka ãñu upakaja iþarimarãre rërĩrãka þoto nawãjitãji mija bojaajĩkareka jia simajĩñu.

⁴⁰ Mia, ¿marãkã'ã Romatatarã iþarimarãte þupajoarãñu ruku i'supaka þo'imajare oka þo'ijiamaka? Ikuþaka napupajoarãñu je'e aþeyari: “Mare boebariwa'ri i'rãþë'rõtorãja mare nabaariyaþayu Éfesokarã”, narĩþupajoarãñu je'e. I'supaka simamaka werika maro'si simajĩñu. Supa imarĩ “¿Marãkã'ã oka imamaka, i'supaka þiþebaraka mija ime?”, Romatatarãte ãrĩrãkareka, marãkã'ã nare yi'riwãrũberijĩka maime,— torã imaruþutarimajite ãrĩka.

⁴¹ Sabe'erõ'õ “I'tojĩrãja simarũ”, ãrĩtirã nare kiþe'rirũjeka.

20

Macedoniarã Pablote a'rika

¹ I'supaka oka imaeka be'erõ'õ Jesúre ã'mitiripëaekarãte Pablote akaeka. Ke'rirã baaeka ruþu “Jesúre yi'ririjariwa'ri jia mija imabe”, ãrĩwa'ri naka kijaika. I'supaka ãrĩtirã, nare kimajaroka kibojaeka a'yaokaro'si. Supabatirã Macedoniaka'iarã ke'rika.

² Macedoniaka'iarã a'ririjaparaka i'rãweje upakaja Jesúre ã'mitiripëaekarã þõ'irã kiturir-ijarika. Napõ'irã eyatirã “Jia Jesúre ã'mitiripëabaraka okajãjia mija imabe”, nare kërĩka. I'sia be'erõ'õ Greciaka'iarã keyaeka.

³ Maekarakamaki aiya torã kimaeka be'erõ'õ Siriaka'iarã waþuruþi a'rirã kibaaeka. I'supaka simako'omakaja judiõtatarãte kire jããerã nari'kaika majaroka kiã'mitirika. Supa imarĩ “Yi'taraparõ'õrã Macedoniaka'iarã yiþe'riwa'rirãñu bo'ipĩ”, Pablote ãrĩþupajoaeka.

⁴ Kika jeyoariwa'raþarã ikarakamaki yija imaraþe: Sóþater Bereakaki Þirro maki, Segundo supabatirã Aristarco, Tesalónicawejeakarã, Gayo Derbewejeakaki, Timoteo supabatirã Tíquico, Trófimo Asiaka'iakarã, supabatirã yi'i Lucas. I'siarakamarã Pabloka yija jeyoariwa'raþe.

⁵ Filipoþwejea eyatirã, yijaka imaraþarãte a'riweiraþe Tróadewejeaerã yijare ta'arĩ.*

⁶ Pan levadura rukebekaja ba'aribayarã yija imaraþaka be'erõ'õ Filipoþpi yija a'raþe waþuruþi. I'rãþitarakarĩmi be'erõ'õ Tróadewejeaerã yija eyaraþe. Yija ruþu a'raþarã, yija jeyomarãre torã yija eyaraþe. Torã i'þotëñarirakarĩmi yija imaraþe.

Tróadewejeaerã Pablote imataþaeka

⁷ Ba'irabeũ'murirĩmi† yija rërãþe Jesúre yi'yurãpitiyika. Maro'si Jesúre reyaeka þupajoabaraka kijã'meka upakaja þan þibaba'aerã yija rërãþe. Yija ba'aerã baaraþaka ruþu Pablote yijare bojarãþe. Aþerĩmi ke'rirã baaraþaka simamaka yijare kiwãrõyuju ñami ñe'metãji seyarãþe.

⁸ I'sia wi'ia maekarakakuku yuraika ima wi'ireka, þiyikukurõ'õrã rërĩtirã yija imaraþe. Rĩkimakaja yaaboaike imaraþaka i'sia kurarakarã.

⁹ Supa imarĩ i'rĩka bikirimaji Eutico wãmeiki imirã kurarakapi yoirũkia koþereka ‡ imaraþarõ'õrã ruþarapakiki. Ñoaka Pablote jaimaka, koþakaja õõmaka bikirimajite riarapakiki. Koþakaja kãrĩtiyawa'ri kiña'rãþe mae. Þoriwa'ritirã kire yija kõae'ekoþeraþe. Koþakaja reyaekaki kimaraþe.

¹⁰ Supa imarĩ ruiwa'ritirã, kimajakarã eyaþañarirã Pablote kire wã'wojĩ'araþe. Supabatirã ikuþaka yijare kërãþe:

—Mija þupata'si. Õña jariþe'yuka kime,— yijare kërãþe.

* **20:5** El uso de “nosotros” (yijare) indica que el autor Lucas estaba presente con Pablo hasta versículo 21.25 † **20:7** Domingo ‡ **20:9** Ventana

11 I'sia be'erō'ō Pablopitiyika yija mirīwa'rape ate. Torā mirīeyatirā pan kipibarape. Yija ba'arapaka be'erō'ō jairīji Pablote wārāpe. I'sia be'erō'ō Asowejearā turitaparī ke'rape.

12 Jia jājika bikirimajite japakā'ā, kiwi'iarā po'imajare kire e'ewa'rape. I'supaka kimamaka jia jījimaka najarape.

Miletowejearā Pablote a'rika

13 Pablote ārāpaka upakaja wapuruپی Asowejearā yija a'rape. Topi wapuruپی a'ritirā kire yija ta'arape, ma'api ke'rapaka simamaka.

14 Asorā keyarapaka poto wapuruپی kire yija jāatorape. Kire jāatoritirā Mitilene wāmeika wejearā yija a'rape mae.

15 Apeṛīmi topi yija a'rapaka be'erō'ō Quío wāmeika jūmurika yija o'rape. Apeṛīmi Samos wāmeika jūmurikarā yija eyarape. Topi a'ritirā apeṛīmi Miletowejearā yija eyarape.

16 “Asiaka'iarā Jesúre ā'mitiripēairā pō'irā ya'rijikareka yiba'ejiñu”, Pablote āpakā'ā ā'mitiriwa'ri, Éfesowejea wājiaja yija o'ritaṭawa'rape. “Jerusalén wejearā Pentecostés baya ĩaokaro'si wārūaja ma'rijikareka jia simajiñu”, āriṭupajoawa'ri, “Jajuaja ma'riye'e”, Pablote yijare ārāpe.

Éfesokarā imaruṭutarimajare piyia jia kiokajāāeka Pablo

17 Miletorā imatirā, Éfesowejearā Jesúre ā'mitiripēairāte imaruṭutarimajare Pablote oka pūatarape: “Mija i'tabe o'ōrā. Éfesorā a'riberijika ñime”, āriwa'ri nare kibojarape.

18 Supa imarī yija pō'irā neyarapaka poto ikupaka Pablote nare ārāpe:

—Mamarī Asiaka'iarā eyatirā jia mijaka ñimaroyirapaka mija oñu.

19 Mijaka ñimarapaka poto Maipamakiro'si ba'irabejibaraka, “Mija tēriwa'ribaji oñuka ñime”, āriberapaki yi'i. Supabatirāoka po'imajare Jesúre ā'mitiripēabeyua ĩawa'ri yorape. Supabatirā judiotatarāte ba'iaja baaokaro'si yire nari'kamaka ba'iaja yijūarape.

20 Jesúrika bojariroka mijare yibojarapaka poto, dakoa jia bojarika mijaro'si ma'rāpāāberapaki yi'i. “Kirika bojariroka ā'mitiritirā jia nimarū”, āriwa'ri mijare sayibojaratarape. Rikimarā wājitāji, supabatirā mija wi'iarāoka mijare sayibojaroyirape.

21 “Ba'iaja mija baika pūpajoariwa'ri samija ja'atabe. I'supaka Tuṭarāte yi'ririka yapawa'ri maipamaki Jesucristore mija ā'mitiripēabe”, āriwa'ri judiotatarā supabatirā judiotatarāteoka yibojaroyirape.

22 Espiritu Santore yire jā'meika upakaja maekaka Jerusalénrā ya'rirā baayu. Torā yire o'rirūkia ōriḃeyuka yi'i.

23 Ikatakaja mijare yibojawārūyu. Ritaja wejearā ya'ririjayurō'ōrā ikupaka Tuṭarāro'si bojaijirimajare yire bojayu Espiritu Santore nare sōriṛūjemaka: “Wēkomaka imariwi'iarā mire natarāñu. Supabatirā ba'iaja mijūarāñu”, yire nañu.

24 Maipamakiro'si yiba'iraberūkia yire kija'ataeka jia simaupatiji yibaawearāka be'erō'ō yire najāājikareka marā imabeyua. “Po'imajare wayuĩawa'ri Kimakire Tuṭarāte reyarūjeka mare tāāokaro'si”, āriwa'ri po'imajare yibojaerā maipamaki Jesúre yire pūataeka.

25 “Kire ā'mitiripēairāte Tuṭarāte jia jā'merāñu”, āriwa'ri ritaja mijare yibojarape. Mae pūri “Apekurioka yire niabesarāñu”, mijareka ñariṭupajoayu.

26-27 Ritaja Tuṭarāte po'imajare bojariyaparapaka upakaja mijare yibojarape, kūpaji ma'rāpāābekaja. Supa imarī ika mijare yibojayu: ĩri'ka mijakaki Tuṭarā pō'irā eyabesarākareka, kireje oka imarāka, yiremarīa.

28 Supa imarī rakajekaja mija oñu upakaja jia mija pūpajoabe, Jesúre yapaika upakaja mija baarijayaokaro'si. I'supakajaoka Éfesowejearā pe'rieyatirā, Espiritu Santore mijare jā'meika upakaja jia Jesúre ā'mitiripēairāte mija ĩarīpe. Maipamaki Jesúre maro'si riwejurubaraka reyaekapi āriwa'riji, Tuṭarārirā maima. Supa simamaka jia nare mija imaruṭutabe, oveja ĩarīriimajare ĩarīñu upaka.

29 Yiɸuɸajoaikareka, ya'ritap̄arāka be'erō'ō aɸerā, ɸakirimajaroکا bojarimajare etarāñu. Yaia oveja saba'ariataika uɸaka Jesúre ā'mitirip̄eairāte ɸakirimajaroکا nawārōrāñu, Jesúre nayi'ririja'atarū ārīwa'ri.

30 Mija watoɸeka ĩ'rārimarā imarā ɸariji ɸakirimajaroکا Jesúre yi'yurāte wārōrāñurā. “Yija ɸuɸajoaika uɸaka naɸuɸajoarū naro'sioka”, ārīwa'ri suɸa nabaarāñu.

31 Suɸa imarī rakajekaja mija imabe Jesúrika bojariroکا imatiyaika mija ā'mitirip̄earija'atakoreka. Maekarakakuri wejejē'rāka, ñami, ĩmioka mijare yiwārōraɸaka mija ōrīrijape. ĩ'rākurimarīa oɸaraka mijare yokajāāroyirape.

32 Yijeyomarā, mijaro'si Tuparāka yijairā baayu, mijare kīarīñaokaro'si. “Mare wayuñawa'ri ba'iaja mabaaiکا wapa, Tuparāte ye'kariayu”, ārīwa'ri mija ɸuɸajoamaka, jībaji kirika bojariroکا mija ā'mitirip̄eairā Tuparāte mijare jeyobaarāñu. Suɸa imarī “Yirirāte jia yibaarāñu”, kērīka uɸakaja Tuparāte baarāñu.

33 Aɸerā niñerū, najariroakaoka oakiriberapaki yi'i.

34 Ikuɸaka simarape: Ñoñu uɸakaja ba'irabetirā ba'arika, jariroaka yitōɸorape. Suɸabatirā yika imarap̄arāteoka yitōɸoĵirape. I'sia ōñurā mija ime.

35 Ritaja yiba'irabeka ĩapatawa'ri, “Pablote baaika uɸaka, jia maba'irabejīñu sawap̄api wayuoka baairāte majeyobaaokaro'si”, mija ārīwārūeka. Ikuɸaka maipamaki Jesúre bojarapaka mija ye'kariria'si: “Se'etoyukate tērīwa'ribaji jĵimaka kime sĵirimaji”, Jesúre ārīka,— Pablote nare ārāpe.

36 I'supaka Pablote ārāpaka be'erō'ō naka ñukurupatirā Tuparāka kijairape.

37 Tuparāka kijaiwearapaka ɸoto oɸaraka kire nawā'ojī'arape, suɸabatirā kiye'tearā nu'surape.

38 “Aɸekurioka yire ĩabesarāñurā mija mae”, Pablote ārīka simamaka, jimarīa ba'iaja naɸuɸarape. I'sia be'erō'ō ɸapitakarā kire najeyoariwa'rape.

21

Jerusalénrā Pablote a'rika

1 Jesúre ā'mitirip̄eairāte a'ribojaweatirā wap̄ururā yija jāirape. Suɸabatirā wāĵiaja Cos wāmeika jūmurikarā yija a'rape. Aɸerīmi Rodas wāmeika jūmurikarā yija a'rape. Topi Pátararā yija eyarape.

2 Suɸa imarī marīrūkirō'ōrā yija imarapaka ɸoto, “Feniciaka'iarā sa'rirā baayu ika wap̄uru”, naɸakā'ā, i'sia wap̄uruɸi yija a'rape.

3 A'ririjari Chipre wāmeika jūmurika yija ĩao'rape. Wejerīrīka ɸē'rōtopi yija o'rape i'sia jūmurika. Siriaka'i wāĵitāĵi yija a'ririjarape. Wap̄uruɸi ne'ewa'rapaka ba'irīĵia Tirowe-jearā namaataerā torā yija ɸāārape.

4 Torā Jesúre ā'mitirip̄eairāte ĩatōɸotirā ĩ'ɸotēñarirakarīmi naka yija imarape. “Jerusalénrā Pablote ba'iaja jūarāñu”, ārīwa'ri Espiritu Santore nare ōrīrūjemaka, “Jerusalénrā me'ria'si”, kire narīka.

5 I'supaka narīko'omakaja ĩ'ɸotēñarirakarīmi be'erō'ō a'rirā yija baaeka ate. Torā Jesúre ā'mitirip̄eairā imarap̄arā, narōmia, namakarāoka yijaka wejeapi jeyoariwa'ritirā ɸapitakarā eyarap̄arā. Pō'sirō'ōrā eyatirā ĩ'rākō'rīmatorāĵa ñukurupatirā Tuparāka yija jairape.

6 I'sia be'erō'ō nare yija majaroکا yija bojarape a'yaokaro'si. I'supaka baaweatirā wap̄ururā yija jāirape. ĩ'rā ɸuri topi ɸe'raparā.

7 Tirowejeapi a'ritirā Tolemaidawejearā yija eyarape. Torā eyatirā Jesúre ā'mitirip̄eairāte ĩatōɸotirā “¿Yaje mija ime?”, nare yija ārāpe. Suɸabatirā ĩ'rārīmi naka yija imarape.

⁸ Aþerĩmi toþi a'ritirã Cesarea wãmeika wejearã yija eyarape. Torã eyatirã Jesúrika bojariroka bojataþarimaji Felipe wi'iarã yija a'rape. Iki imaekaki ĩ'þotēñarirakamarãkaki Jerusalénrã Jesúre ã'mitiripēairã aþóstolrãkare jeyobaarükika najã'mekaki.

⁹ Botarakakorã makarõmiki kimarape. Tĩmiamarĩrã nimarape. Supabatirã Tuþarãte nare õrĩrũjeikakaka aþerãte bojarimaja rõmijã nimarape.

¹⁰ Torã ĩ'rãrĩmimarĩa yija imatirapakarã, Judeaka'iaþi Tuþarãro'si bojaĩjirimaji, Agabo wãmeikite etarape.

¹¹ Yija þõ'irã eyatirã Pablo wa'eyoka kiwarerape. Saþi kiõñu upakaja kiũ'þua, kipitaka kipi'þerape. Supabatirã ikupaka kibojarape:

—“Jerusalénrã ikupaka judíotatarãte ika wa'eyoba'ipite þi'þerãñu. Kire þi'þetirã judíotatarãrã imarãte kire nijirãñu”, ãrĩwa'ri Espĩritu Santore yire bojayu,— Agabote ãrãþe.

¹² I'supaka kēpakã'ã ã'mitiriwa'ri “Jerusalénrã me'ria'si”, ãrĩwa'ri Pablote yija bojarape Cesareakarãþitiyika.

¹³ I'supaka yija ãrĩko'omakaja ikupaka Pablote yi'rape:

—Mija oria'si. Mija oþakã'ã ĩawa'ri, yirĩomayu. I'supaka simako'omakaja yiþupaka þuri simaupakaja ima. Jerusalénrã yire naþi'þerãka takamarĩa, yire jããrika nari'karãkareka, “Yire mija jãã'si”, ñarĩbesarãñu. Maipamaki Jesúre jã'meka upakaja baarimaji ñime,— Pablote yijare ãrãþe.

¹⁴ Yija ãrãþaka upaka kiyi'ribepakã'ã, i'tojrãja kire yija jaiējerija'atarape. Supabatirã ikupaka kire yija ãrãþe:

—Maipamakire yapaika upakaja simarũ.—

¹⁵ I'supaka ãrĩweatirã yija ba'irĩja jieweatirã Jerusalénrã yija a'rape.

¹⁶ Cesareawejeakarã ĩ'rãrimaki Jesúre ã'mitiripēairãka yijaka jeyoariwa'raparã. ĩ'rĩka Mnasón wãmeiki wi'iarã yijare ne'ewa'rape torã tuiokaro'si. Chiþrekaki mirãki kimarape. ĩ'rãjē'rãmarĩa Jesúre ã'mitiripēatiki kimarape.

Santiago þõ'irã wi'iturirĩ Jerusalénrã Pablote eyaeka

¹⁷ Jerusalénrã yija eyarapaka þoto jia jĩjimakaþi Jesúre ã'mitiripēairãte yijare e'etorape.

¹⁸ Aþerĩmi bikitojo Santiago þõ'irã wi'iturirĩ Pablota yija a'rape. Nimaupatiji Jesúre ã'mitiripēairãte imaruþutarimaja imapataraparã Santiago þõ'irã.

¹⁹ “¿Yaje mija ime?”, ãrĩweatirã, “Judíotatarãrãte Jesúrika bojariroka yibojamaka, jimarĩ jia Tuþarãte baarape”, ãrĩwa'ri ritaja o'rikakaka Pablote nare bojarape.

²⁰ I'sia ã'mitiritirã jĩjimaka imawa'ri, “Jiitaka baaike kime Tuþarã”, narãþe. Supabatirã ikupaka Pablote narãþe:

—Yija jeyomaki, matatarã rĩkimarãja imarã Jesúre yi'yurã. Kire ã'mitiripēairã imariþotojo Moiséte jã'meka upaka oyiaja mabaarijayu ruþu. I'sia miõñu.

²¹ Aþerã þuri õ'õrã imarãte ikupaka bojairã: “Judíotatarãrã ka'iarã Pablote imataþapoto ‘Moisés imaekakite jã'meroyika mayi'rija'atajĩñu’, ãrĩwa'ri judíorãka torã imarãte kibojayu. I'supakajaoka ‘Mija makarã circuncisión baarika, supabatirã matatarãte baarijariroyika yi'ririya'atarika sime’, kēñu”, ĩ'rãrimarãte ãrĩrijayu,— Pablote narãþe.

²² —Metaika norĩrãñu. “Kireka þo'imajare bojakopeika majaroka ritamarĩa sime”, nañaokaro'si ¿marãkã'ã mibaarãñu?

²³ Ikupaka mibaajĩkareka jia simajĩñu. Õ'õrã maka botarakamaki ĩmirĩja imarã, “Miaika wãjitãji ikupaka yija baarãñu”, Tuþarãte ãrĩkarã nime. “Tuþarãte yija ãrĩka upakaja, yija baarape”, ãrĩwa'ri, Tuþarãte jiyiþupaka õrĩriwi'iarã narupua wi'epaterũjerĩ na'rĩrãñu.

²⁴ Mi'ioke naka me'þe. Ba'iaja nabaaikeka jũjerika yapawa'ri judíotatarãre baaroyika upaka naka mibaabe. Oveja joeĩjiokaro'si mijaro'si samiwaruape. Tuþarãro'si sajoējiritã, kurarãkare mija ruþua mija wi'epaterũjebe “Tuþarãte yija ãrĩka upakaja, yija baarape”,

ārīwa'ri. I'supaka mibaamaka ĩawa'ri, “ Moiséte jā'meroyika yi'ribeyuka Pablote ime', aḗerāte āñua ḗuri ḗakirika sime. Simaupakaja kiyi'yu”, matatarāte ārīrāñu.

²⁵ Judíotatamarīrā Jesúre ā'mitiripēairāte ḗapera yija ḗūatarape. Ikuḗaka bojabaraka naro'si yija o'orape: “Ikatakaja mijare yija bojapūayu: Waḗuju imaja jērāka jiyiḗupaka ōrīwa'ri ri'ia naḗāñikakaka mija ba'a'si. Riweaoka mija ukua'si. I'supakajaoka wa'iro'sia wāmua namokoru'ataeka ri'ia mija ba'a'si. Supabatirā rōmikirā, tīmiakirā, rōmimarīrā, tīmiamarīrāoka ba'iaja baabekaja mija imabe”, ārīwa'ri yija o'orape,— Pablote narāḗe.

Tuḗarāte jiyiḗupaka ōrīriwi'iarā Pablote nañi'aeka

²⁶ Supa imarī aḗerīmi botarakamaki imaekarāte Tuḗarāte jiyiḗupaka ōrīriwi'iarā Pablote e'ewa'rika. Ba'iaja nabaaika najūjeroyika upaka naka kibaaeka. I'supaka baatirā, ikuḗaka kurarākare kibojaka: “Ikarakarīmi sajariwa'yu ruḗu ba'iaja yija baaika yija jūjewearūkia. Piyirīmi seyarāka ḗoto Tuḗarāro'si oveja mija joeñjirika yija yaḗayu, yija imarakamakiro'si”, nare kērīka.

²⁷ Īḗotēñarirakarīmi seyaerā baaeka ḗoto Tuḗarāte jiyiḗupaka ōrīriwi'iarā Pablote imamaka, ĩrārimarā Asiaka'iakarā judíotatarāte kire ĩatōḗoeka. Jājirokapi ḗo'imaja wājitāji ba'iaja kireka akaserebaraka kire nañi'aeka.

²⁸ Ikuḗaka kire nokabaaeka:

—Yija tā'omaja, Israeltatarā, yijare mija jeyobaabe. Ī'ī ĩmirīji imaki ba'iaja mare jaitaparimaji. I'supakajaoka “Moiséte jā'mekakaka mayi'rirūkimarīa sime”, āḗaraka ḗo'imajare kibojapibayu. Supabatirā ika Tuḗarāte jiyiḗupaka ōrīriwi'ia ba'iaja jaiyuyeiki kime. Judíotatamarīrāte ḗarīji Tuḗarāte jiyiḗupaka ōrīriwi'iarā ke'eetamaka ba'ia saki-marūjeyu Tuḗarā ñakoareka,— ārīwa'ri aḗerāte nabojaka.

²⁹ (I'sia ruḗubaji ĩrārīrīmi wejeñe'metāji Trófimo wāmeikipitiyika Pablote imamaka ni-aeka. Éfesowejakaki kimaeka Trófimo. Supa imarī, “Kika kime je'e”, ārīḗupajoakopewa'ri “Judíotatamarīkate Tuḗarāte jiyiḗupaka ōrīriwi'iarā ke'ewa'yu”, narīkopeka).

³⁰ Tuḗarāte jiyiḗupaka ōrīriwi'iarā oka ḗo'ijirika majaroka ā'mitiriwa'ri, i'sia wejeareka imaekarāte torā rīrīwa'rika. Pablote ñi'atirā kire nayieḗoeka. I'sia wi'iaḗi ḗoritirā, simaupatiji kopereka natāteḗataeka, torā oka ḗo'ijirikoreka.

³¹ I'supaka kire jāāerā nabaaeka ḗoto, Jerusalénwejeareka imaekarāte oka ḗo'ijiaeka majaroka Romakaki surararāka ĩḗamakire ā'mitirika.

³² I'sia majaroka ā'mitiritirā kisurararākare, supabatirā kirokajītekarā ĩḗarimarā imaekarāteoka kiakaeka. Supabatirā rīrīwa'ritirā rukubaka ḗupajoabaraka ḗo'imajare boebarikarō'ōrā neyaeka. Surara ĩḗamakire kisurararākapitiyika ketamaka ĩawa'ri, Pablote naḗajerija'ataeka.

³³ Supa imarī surara ĩḗamaki Pablote ñi'arūjekaki kisurararākare. Kire ñi'atirā, ĩḗamiji ḗerumijiḗi nare kire kipi'ḗerūjeka. Supabatirā ḗo'imajare kijērīaeka: “¿Maki kime ĩ'ī? ¿Dakoa kibaako'a?”, kērīka.

³⁴ Rakaka oyiaja ḗupajoawa'ri akasererikapi najajaika. Nakaseretarupamaka ā'mitiriwārūberīwa'ri, “I'supaka oka kireka ime”, kērīwārūberika. Supa imarī surararāka wi'iarā Pablote ke'ewa'rirūjeka surara ĩḗamaki.

³⁵⁻³⁶ Surara wi'iarā kire ne'ewa'ḗakā'ā ĩatirā rīkimarāja ḗo'imajare kibe'erō'ō a'rika. “Kire mija jāāḗabe”, āḗaraka nakasererīrīka. Surara wi'ia mirīrūkirō'ōrā neyaeka ḗoto, jājibaji boebarīwa'ri okajājia najarika. Supa imarī ḗo'imajare kire jāā'si ārīwa'ri Pablote surararākare e'emiawa'rika.

Po'imajare ĩaeka wājitāji, “Dakoa oka yire imabeyua”, Pablote ārīka

³⁷ Surara wi'iarā kire ne'ekākaerā baaeka ḗoto, ikuḗaka niḗamakire Pablote ārīka griego okapi:

—Mika jairika yiyapayu,— kērīka.

I'sia ā'mitiritirā,

—¿Yaje griego oka jaiki mime?

³⁸ “Bikitakamarĩa Egiptokakite cuatro mil rakamaki ba'iaja baairãka jeyoariwa'ritirã þo'imajamatorã kimaruþutaeka. Roma ïparimarãre ï'rãþê'rõtorãja kibaariyapakopeka. I'supaka baarapakiki kime”, mireka ñarïþupajoako'o. I'supaka yïþupajoakopeko'omakaja griego oka mijaikareka, Egiptokakimarïka mime,— kire kërïka.

³⁹ I'supaka kēþakã'ã ikupaka Þablote kire ãrïka:

—Jëno'o apïka ñime. Judïotataki ñime yï'i þuri. Tarso wãmeika wejeakaki ñime. Imatiyai-weje Ciliciaka'iarã sime. ¿Yaje þo'imajaka yire mijairÿjeÿñu?— Þablote kire ãrïka.

⁴⁰ I'supaka kēþakã'ã,

—Naka mijaibe,— kire kërïka.

Supa imarï mirïrÿkirõ'õrã rïkamaritirã þo'imajare wiriwirijayaokaro'si kipitaka kimi'mataeka. Po'imajare okata'rika be'erõ'õ hebreo okaþi Þablote jaika:

22

¹ —Yijeyomarã judïorãka, þakiarimarãoka mija ã'mitiþe ruþu. “Dakoa oka kire imabeyua”, mija ãñaokaro'si yïmajaroka mijare yiþojaerã baayu ruþu,— Þablote ãrïka.

² Nokapi kijaimaka ã'mitiriwa'ri, wiriwiri najaritiyaeka. Ikupaka Þablote nare bojaeka:

³ —Judïotatakiji ñime yiro'si oka. Cilicia ka'ia, Tarso wãmeika wejeareka þo'ijirikaki ñime. Supabatirã õ'õ Jerusalénrã yïþakiarika. Gamaliel wãmeikiþi ãrïwa'riji þapera yiwãrÿrape. Mañekiarãte jã'mekakaka jia yiwãrÿrape. Maekaka Tuþarãte mija yï'yu upakaja yï'ririka yiyaparoyirape yiro'si oka.

⁴ “Jia Tuþarãte yï'yuka ñime”, ãrïwa'ri, Jesúre ã'mitiripëairãte ba'iaja jÿaerã supa yibaarape. Aþerikuri nare yijããrÿjerape. ïmirïja, rõmijãteoka ñi'awa'ritirã wëkomaka imariwi'iarã nare yitarÿjerape.

⁵ Kurarãka ïþamaki imatiyaiki supabatirã ïparimarã imatiyarimajaoka “I'supaka kibaarape”, yireka ãrïwãrÿirã. ï'rãjaoka þapera yire baañjiraparã, matã'omaja Damascowejeakarãre yibearÿkia imakoperapaka. I'sia þapera e'etoritirã, so'oeka yire jã'meika upakaja Jesúre ã'mitiripëairãte mo'arï ya'rikoperape. Jerusalénrã nare e'era'atirã ïparimarãte wëkomaka nare baarÿjerã yibaakoperape.

*“Ikupaka Jesúre yiyi'riÿ'murape”, ãrïwa'ri Þablote bojaeka
(Hch 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ I'supaka baarï ïmi ñe'metãji ma'api ya'rapaka þoto, Damascowejewã'tarã ñimarapaka þoto, ikuparõ'õþiji wejeþemaþi jãjia yaaboaike yire yaarapaka.

⁷ Supa imarï ka'iarã yïña'rãpe mae. Supabatirã ikupaka yire sajaikorapaka ña'mitirape: “Saulo, Saulo, ¿dako baaerã ba'iaja yire mibaarijayu?”

⁸ I'sia ã'mitiriwa'ri ikupaka yiyi'rape: “¿Ñïþamaki, maki mime?”, ñarãpe. I'supaka ñapakã'ã ikupaka kiyi'rape: “Yï'iji ñime Jesús, Nazaretkaki. Ba'iaja mibaarijayuki ñime”, yire kërãpe.

⁹ I'supaka sayaaboamaka ïatirã yika a'raparãre þupatarape. I'supaka sayaaboamaka ïatirã yika a'raparãre þupatarape. ï'rã þuri i'supaka yaaboarapaka ïakoperiþotojo yire jairapaki oka na'mitiriberape.

¹⁰ I'supaka yire kijaimaka ã'mitiriwa'ri kire yijëriarape: “¿Marãkã'ã yibaarika miyapayu Ñïþamaki?”, ñarãpe. I'supaka ñapakã'ã ikupaka yire kiyi'rape: “Mi'mitirã Damascorã me'þe. Torã ï'rïkate mire bojarãñu ritaja mibaarÿkia miro'si yija'ataeka”, yire kërãpe.

¹¹ I'sia yaaboaike ñiarapaka þoto yïñakoyarape. Supa imarï yika a'raparã Damascorã yire tÿtieyaraparã.

¹² Torã ï'rïka Ananías wãmeikite imarape. Moisés imaekakite jã'mekakaka simaupakaja yï'ripataiki kimarape. Tokarã judïotatarã, “Jia baaiki kime”, ãrïwa'ri kireka najairape.

13 I'sia wejearã yeyarapaka be'erõ'õ yipõ'irã Ananiãre etarape. Yiwã'tarã rĩkamaritirã ikupaka yire kërãpe: “Yijeyomaki Saulo, miyoibe ate.” Ikuparõ'õpiji kire ñiarape.

14 Supa imarĩ ikupaka yire kërãpe: “Tuparã, mañekiarãte jiyipupayeeroyikakite wã'maiki mime kiyapaika upakaja mibaarũkia miõñaokaro'si. Supabatirã kipũataekaki, ba'iaja baakoribeyukate* miaerã, supabatirã kijaika mia'mitiyaokaro'si Tuparãte mipõ'irã kire pũatarape.

15 Jesús majaroka mibojataparirirãñu. Miaeka mirãka, mia'mitirikaoka ritaja po'imajare mibojataparãñu.

16 Miba'ea'si. Jesúre ã'mitiripẽatirã, ba'iaja mibaaika kijũjerã kire mijẽnebe. Supabatirã rupuko'a mijũjerũjebe”, yire kërãpe.

17 Ñoapañaka Jerusalenrã imakopeka yipe'riwa'rape. Torã ĩ'rãĩmi Tuparãte jiyipupaka õrĩriwi'iarã Tuparãka jairĩ ya'rape. Tuparãka jaikõrĩ makãrãrũñuroka upakapi Maipamakire jaimaka ñiarape.

18 Topi ikupaka yire kërãpe: “Ñojimarĩji Jerusalen wejeapi me'pe. Õ'õrã imarã po'imaja yimajaroka nare mibojakopemaka ã'mitiripẽabesarãñurã”, yire kërãpe.

19 I'supaka kẽpakã'ã ã'mitiritirã ikupaka kire yiyi'rape: “Maipamaki, õ'õrã imarã ritaja yibaaeka mirãka õñurã. Mire ã'mitiripẽabaraka judiorãkare rẽrĩriwi'iarã imarãte e'epoatirã wẽkomaka imariwi'iarã nare yitaroyirape. Supabatirã nare yipajewã'imarĩroyirape.

20 Mimajaroka bojarimaji Estebanre najããmaka yiyoirĩkamarãpe. Kire jããbaraka jarirooka nawaratarapaka ĩarĩrĩrimaji ñimarape. Supa imarĩ Estebanre jããweatirã, 'I'supakaja kire mabaajika jia sime', ñarĩpupajoarape yiro'sioka”, Maipamakire ñarãpe.

21 I'supaka ñarĩko'omakaja ikupaka yire kiyi'rape: “Me'pe. Yoerã mire yipũatayu judiotatamarĩrãte miwãrõkaro'si”, yire kërãpe,— ãrĩwa'ri po'imajare Pablote bojaeka.

Surararãka ĩpamaki Pablote ñi'arũjekaki

22 I'supaka judiotatamarĩrãreka kẽrĩka poto po'imajare kire ã'mitiritiyika. Ate boe-bariwa'ri akasererikapi kire napĩpeka.

—Kireyaparũ. Õñia imaberijĩki kime,— narĩka.

23 Ña'rĩyaarĩmarĩaja napĩpeka. Supabatirã najarirooka pemakato† waratatirã ka'ia uyuakaka ĩmirã nabaremiarũka. “Boebaka yija ĩme”, ãrĩrika i'supaka nabaaeaka.

24 I'supaka nabaamaka ĩawa'ri, surara ĩpamaki kisurararãkare nawi'iarã Pablote ke'ekãkawa'rĩrũjeka. “¿Dakoa oka imamaka, po'imajare mire ã'mijĩayu?”, ãrĩwa'ri, “Pablote ajeapi mija pajebe”, surara ĩpamakire nare ãrĩka.

25 Kire pajerã napĩ'perĩkaweaeaka poto ikupaka Pablote jaika tokaki ĩpamakire:

—¿ĩ'rĩka Romatatakite mija pajejĩka jia simajĩñu ruku? ¿Ba'iaja yibaaika ĩakoribekaja yire mija pajerã baayu bai?— Pablote kire ãrĩka.

26 I'supaka kẽpakã'ã ã'mitiritirã, kĩpamaki põ'irã a'ritirã, ikupaka kire kibojaeka:

—Jia mirakajebe, i'supaka mibaarũki ruðu. ĩ'ĩ ĩmirĩji mipajerũjeiki Romatataki kime,— kẽrĩka surara ĩpamakire.

27 I'supaka kẽpakã'ã ã'mitiriwa'ri surara ĩpamakire ikupaka Pablote jẽrĩaeaka:

—¿Yaje rita sime Romatataki mima?—

—Ikijioaka ñime,— Pablote ãrĩka.

28 —Rĩkimaka yiwapañirape Romatataki imaokaro'si,— surara ĩpamakire kire ãrĩka.

I'supaka kẽpakã'ã,

—Romatataki po'ijirikakiji ñime,— Pablote ãrĩka.

29 Supa imarĩ kire pajerika yapakopekarã kikiwa'ri aperiõ'õrã kire na'ritapawa'rika. “Ba'iaja Romatatakite yipajerũjekopeyu”, ãrĩwa'ri surararãka ĩpamakioka kĩkikaki.

ĩparimarã imatiyairã wãjitãji Pablote jaika

* 22:14 Refiere a Cristo, el Mesías † 22:23 Mantos

³⁰ “¿Dakoa oka imamaka, ɸo'imajare Pablote ā'mijīaeka?”, āriwa'ri aɸerīmi, kurarāka ĩɸamarā, judíotatarā ĩɸarimarā imatiyaitataoka surararāka ĩɸamakire rērātaeka. Suɸabatirā Pablote ɸerumijia kutetirā, nawājītāji kire e'ewa'ritirā kire kija'arīkaeka.

23

¹ Judíotatarā ĩɸamarāre ĩarīkatirā ikupaka Pablote ārika:

—Yitā'omaja, ōñia ñimatiyikuriji Tuɸarāte yaɸaika upaka baarimaji ñime. Suɸa imarī kiwājītāji jajumarīaja ñime,— Pablote nare ārika.

² I'sia ā'mitiritirā kurarāka ĩɸamaki imatiyaiki, Ananías* wāmeiki Pablo ɸō'irā rīkamarikarāte “Kirijea mija ɸaape”, kērīka.

³ I'suɸaka nabaamaka ikupaka Pablote kire ārika:

—“Jia baaiki ñime”, āñuka imariɸotojo, ba'iaja mibaayu. Suɸa imarī sawaɸa ba'iaja mijūaerā Tuɸarāte ba'iaja mire baarāñu. “Moiséte jā'meika yi'ribeyuka mime”, yireka merīko'omakaja kijā'meika yi'ribekaja yire miɸemaɸaarūjeyu,— Pablote ārika kurarāka ĩɸamaki imatiyaikire.

⁴ I'suɸaka kēɸakā'ā ā'mitiriwa'ri, torā imaekarāte ikupaka Pablote ārika:

—Tuɸarāte wā'maekaki kurarāka ĩɸamaki imatiyaikite ba'iaja mijaiyu.—

⁵ I'suɸaka naɸakā'ā ā'mitiritirā, ikupaka Pablote ārika:

—Yitā'omaja, “Kurarāka ĩɸamaki imatiyaiki kime je'e”, ñarīwārūbeyu. “Mija ĩɸamakire jaiyuyebekaja”, āriwa'ri Tuɸarā majaroɸūñu bojaika. “ĩɸamaki imatiyaiki kime”, ñarīwārūrikareka, kire yijaiyuyeberijāāeka,— Pablote ārika.

⁶ Judíotatarā ĩɸarimarā rakaka oyiaja ɸuɸajoairā nimaeka. ĩ'rārimarā saduceokaka ɸuɸajoaekarā, aɸerā fariseokaka ɸuɸajoaekarā. I'sia ōriwa'ri ikupaka jājirokapi Pablote jaika:

—Yitā'omaja, fariseokaka ɸuɸajoaiki ñime yiro'sioka. Yirīrāoka i'suɸakaja ɸuɸajoairā imarā. “Reyakoperiɸotojo ɸo'imajare ōñia jariɸe'rirāñu ate”, āriɸuɸajoaiki ñime. I'suɸaka ɸuɸajoaiki ñimamaka, mija wājītāji “Oka kire ima”, āriwa'ri i'suɸaka yire mija jērīayu,— Pablote nare ārika.

⁷ I'suɸaka kēɸakā'ā ā'mitiriwa'ri, saduceokaka ɸuɸajoairā okatotoū'muekarā fariseokaka ɸuɸajoairāka, rakakaja ɸuɸajoaekarā imarī.

⁸ (Ikupaka nañu saduceokaka ɸuɸajoairā: “Reyairā ɸo'imaja ate ōñia jariɸe'ribesarāñurā, ángelrākaoka imabeyurā, suɸabatirā Satanárika imaoka imabeyua”, narīɸuɸajoayu. Fariseokaka ɸuɸajoairā ɸuri, i'suɸaka āriɸuɸajoabeyurā).

⁹ Suɸa imarī rakaka oyiaja ɸuɸajoairā imarī, jājirokapi nokatotoeka ruɸu. Topi mae Moiséte jā'meka wārōrimaja mi'mirīkaekarā jaiokaro'si. Fariseokaka ɸuɸajoairā nimaeka naro'sioka.

—Dika ba'iaja baabeyuka kime ĩ'ī. Damascorā ke'raɸaka ɸoto ángelte kire jairape je'e aɸeyari. “I'suɸakamarīa sime”, marīberijīñu,— āriwa'ri najaibu'aeka.

¹⁰ Jimarīa jājirokapi okatotobu'abaraka, boebaitaka nimamaka ĩawa'ri, “Pablote ba'iaja baawā'imarītirā kire najāāriatarāñu je'e”, surara ĩɸamakire āriɸuɸajoaeka. Suɸa imarī kisurararākare akatirā ikupaka nare kijā'meka: “Pablote nawatoɸekapi e'ɸoatirā mija wi'iarā kire mija taɸe ate”, nare kērīka.

¹¹ I'siñami Pablo ɸō'irā maiɸamaki Jesúre ɸemakotowirika. Kiwā'tarā eyarīkaritirā, ikupaka Jesúre kire ārika:

—Okajāja mimabe Pablo. Jerusalénrā mima ɸoto yimajaroka mibojaika upakajaoka Romawejeearā mimarāka ɸoto mibojarāñu,— Pablote kērīka.

Pablote jāārika naɸakatarika

* 23:2 El sumo sacerdote de los años 48-58 d.C.

12 Aþerĩmi ĩ'rārimarā judíotatarā takaja kareaja rērĩtirā, “Pablote majāājĩñũ”, narĩþuþajoaeka. “Ōñia kimarākarō'ōjĩrā maba'abesarāñũ, suþabatirā okoa mukubesarāñũoka. Kire majāābesarākareka, Tuþarāte mare jāārũ”, natiyiaja narĩbu'aeka.

13 ĩ'rĩka uþakaja i'suþaka jaibu'abaraka imaekarā ĩ'þarāþo'imajarakamarā tērĩwa'ribajirō'ōjĩrā nimaeka.

14 I'sia be'erō'ō kurarāka ĩþamarā, judíorāka ĩþarimarāka jairĩ na'rika. Napō'irā eyatirā ikuþaka narĩka:

—Yija ĩ'rĩka uþaka þuþajoawa'ri, “Pablote ōñia imarākarō'ōjĩrā, ba'abekaja, okoa ukubekaja maimaye'e. Kire majāābesarākareka, Tuþarāte mare jāārũ”, yija ārĩko'o.

15 Mija, judíotatarā ĩþarimarā imatiyaitatarāoka ikuþaka mija baajĩkareka jia simajĩñũ: Maekakaja surara ĩþamakire oka mija þũatabe, waeroka bikitojo mija þō'irā Pablote ke'era'arũ. “Yaje rita oka þarea kire imarika yija ōrĩriyapayu. Suþa imarĩ ō'ōrā Pablote me'era'abe”, ārĩþakitirā oka kire mija þũatabe. I'suþaka mija ārĩrākareka ō'ōrā Pablote etabeyukajiji kire yija jāātorirāñũ,— narĩka.

16 Pablu þaka'imaki i'suþaka oka imamaka ōrĩkaki. Suþa imarĩ i'sia oka Pablote bojarĩ, surara wi'iarā kikākaeka.

17 Torā eyatirā Pablote kibojaeka. Suþa imarĩ torā imaekaki ĩ'rĩka surara ruþuko'amakite Pablote akaeka.

—Ĩĩ bikirimajire miþamaki þō'irā me'ewa'þe. Oka bojaerā kibaarijiju,— Pablote kire ārĩka.

18 I'suþaka kēþakā'ā ā'mitiritirā surararāka ĩþamaki þō'irā kire ke'ewa'rika. Ikuþaka kĩþamakite kibojaeka:

—Yija ĩarĩñũka Pablu yire akatirā, “Ĩĩre miþamaki þō'irā me'ewa'þe”, kēþakā'ā kire ye'era'ako'o. Mire oka bojarika kiyaparijiju,— kire kērĩka.

19 I'suþaka kēþakā'ā ā'mitiriwa'ri, aþerō'ō þañakarā kire e'ewa'ritirā kire kijērĩaeka,

—¿Dakoa yire bojarika miyapayu?— kērĩka.

20 Suþa imarĩ ikuþaka kire kibojaeka:

—Judíotatarā ĩ'rĩka uþakaja þuþajoawa'ri niþarimarā wājĩtāji Pablote mija e'ewa'yaokaro'si oka þũatarāñũrā. “Yaje rita oka kire imarika ōrĩrika yija yapayu”, narĩþakirāñũ.

21 I'suþaka mijare narĩkoþemaka miyi'ria'si. Naka imarā ĩ'þarā þo'imajarakamarā tērĩwa'ribajirō'ōjĩrā ma'a ñe'metāji Pablote jāērā nata'arāñũ. “Pablote ōñia kimarākarō'ōjĩrā, ba'abekaja, okoa ukubekaja maimarāñũ. Kire majāābesarāka, Tuþarāte mare jāārũ”, āñũrā nime. Mire najēñerāka uþakaja mijā'merũkia ta'atikaja nime,— surara ĩþamakire kērĩka.

22 —Me'þe. Yire mibojaika aþerāte mibojaþiba'si,— surara ĩþamakire kire ārĩka.

Félix þō'irā Pablote ne'ewa'rĩrĩjeka

23 Suþa kibaaeka be'erō'ō surararāka ĩþamaki, kirokajĩte imaekarā ĩþarimarā ĩ'þarāte akatirā ikuþaka nare kibojaeka:

—Ire ñami nueve rō'ōjĩrā aiyate eyawa'rĩrĩka þoto Cesarearā Pablote mija e'ewa'rĩrĩñũ. Ikarakamaki mijaka a'rĩrĩñũrā: Doscientorakamarā imarāñũrā ũ'þuapĩ a'rĩrĩñũrā. Suþabatirā setenta rakamarā a'rĩrĩñũrā kawaru þemaþĩ. Suþabatirā doscientorakamarā imarāñũrā bejoarikawa'rĩrimaja.

24 Suþabatirā kiþemaþĩ Pablote a'yaokaro'si kawaru tōþoweitikaja mija imabe. ĩþĩ Félix þō'irā ōñikaja Pablote eyarika yiyapayu,— nare kērĩka.

25 Ikuþaka ārĩwa'ri naka surara ĩþamakire þapera þũataeka Félixre:

26 “Yi'i Claudio Lisias ika þapera þũataiki. ¿Yaje mime Félix, ĩþĩ imatiyaiki?

²⁷ Judíotatarã ïĩ Pablote ñi'atirã kire jããerã nabaakoꝑerape. 'Romatataki kime', napakã'ã ã'mitiriwa'ri, kire najãã'si ãrĩwa'ri yisurararãkãpitiyika a'ritirã kire yija ë'marape nareka.

²⁸ 'I'siakaka oka kire ima', napakã'ã ã'mitiyaokaro'si, judíotatarã ïparimarã imatiyaitata pō'irã Pablote ye'ewa'rape.

²⁹ 'Yija ñekiarãte jã'mekakaka yi'ribeyuka kime', ãrĩwa'ri kire naboebarape. Pablo puri Romakarã ïparimarãre jã'meika yi'ribeyukamarĩka imarĩ, wëkomaka imariwi'iarã imaberijĩki, majããberijĩkioka.

³⁰ Judíotatarã kire jããrika nari'kaika òrĩtirã miꝑō'irã kire yiꝑũatayu. Kire okabaarimajareoka yiꝑũatayu. Supa imarĩ torã na'yu 'Ikuꝑaka sime oka kiro'si', mire nañaokaro'si. 'I'tojĩrãja sime', ãrĩwa'ri Félixre pãpera kiꝑũataeka.

³¹ Supa imarĩ surara ïpamakire jã'meka upakaja Pablote e'ewa'ritirã Antĩpatriswejearã neyaeka.

³² Aꝑerĩmi surararãka ù'puapĩ a'rikarãte nawi'iarã pe'rieyaeka ate. Cabaru pemaꝑi a'rikarã takaja Pablopitiyika o'rikarã.

³³ Cesarearã eyatirã ïpi Félixre pãpera naja'ataeka. Supabatirã Pablote kiꝑō'irã natarika.

³⁴ 'I'sia pãpera ïaweatirã ikuꝑaka Pablote kijërĩaeka:

—¿No'okaki mime?— kire kërĩka.

I'supaka kēꝑakã'ã,

—Ciliciaka'iakaki ñime,— Pablote ãrĩka.

I'supaka kēꝑakã'ã ã'mitiriwa'ri,

³⁵ —“Mire pãrea ima”, ãrĩrĩ mire okabaarimajare etarãka ꝑoto nare mijairika ña'mitirirãñu ruꝑu,— Félixre kire ãrĩka.

Supa imarĩ, ïpi Herodes wãsare baarũjekawi'iarã kisurararãkare kire kĩarĩrũjeka.

24

Félixre ïaeka wãjitãji, “Oka imabeyua yiro'si”, Pablote ãrĩka

¹ Ìrãꝑitarakarĩmi be'erõ'õ kurarãka ïpamaki imatiyaiki Ananías, supabatirã judíotatarã ꝑakiarimarãpitiyika Cesarearã neyaeka. Nare jaiĩjirĩ Térbulo wãmeikite naka eyaeka. Cesarearã eyatirã ïpi pō'irã na'rika, “Pablote oka ima”, ãrĩrĩ.

² Supa imarĩ ïpi Félixre akaeka Pablote. “Oka Pablote ima”, ãrĩwa'ri ikuꝑaka Tértulote ãrĩka Félixre:

—Jia mibaayu ñipamaki. Miõñuapĩ ãrĩwa'rjji, werika imabeyua maro'si. Supabatirã jia mijërãko'aikapĩ ritaja jibaji simamaka ika ka'iareka imarãte jia mijeyobaayu.

³ I'supaka mibaarijayua òrĩtirã ritaja ꝑo'imajare jĩjimaka mika ime. “Ñipamaki jia yija jiyiꝑupayeeiki, jia mibaayu”, yija ãñu.

⁴ Ima aꝑea miba'iraberika je'e. Supa imarĩ ñoaka mika yijaiberijĩñu miba'iraberika yiriatakoreka. Ñojimarĩji yijaika mia'mitiꝑe ruꝑu.

⁵ Ìĩ imaki, Pablo kiokapĩ ꝑo'imajare rukubaka ꝑupajoarũjeiki. Ìrãwejerãmarĩa tu-ritirã judíotatarãte rukubaka kiꝑupajoarũjetape. Jesús Nazaretkakire ã'mitiripëairã ruꝑuko'amaki kime.

⁶ Tuꝑarãte jiyiꝑupaka òrĩriwi'ia Tuꝑarã ñakoareka ba'iaja baarũjeriyapawa'ri torã kãkaberijĩrã uparãka torã kikãkarape.* Supa imarĩ kire yija ñi'arape. Yija ñekiarãte jã'meka upaka, “Oka kire ima”, ãrĩrika yija yapakoꝑerape.

⁷ I'supaka baarika yija yapako'omakaja surara ïpamaki, Lisias yija pō'irã eyatirã, okajãjia baatirã yijareka Pablote kē'marape.

⁸ Ikuꝑaka yijare kërãꝑe: “ ‘Oka Pablote ima’, ãrĩrika mija yaparãkareka, ika ka'i ïpamaki Félix pō'irã mija a'ꝑe”, yijare kërãꝑe. Supa imarĩ, ñipamaki Félix, miõñu upakaja kire

* **24:6** La segunda parte de la frase es información añadida para ayudar los lectores entender a que refiere el abogado Tértulo.

jērīakōrī je'e p̄area kire imakaka. I'supaka mijērīarāka be'erō'ō “Kire nokabaaika rita sime”, merīrāñu,— Tértulote ārīka Félixre.

⁹ Torā judiōtatarā kika imaekarōoka “Rita sime”, ārīkarā.

¹⁰ Supa imarī Félix jērābaekaki Pablote kipitakapi, “Mijaibe”, ārīwa'ri. I'supaka kibaa-maka ĩatirā, Pablote jaiū'mueka,

—Ñoñu, ika ka'iarā bikija ĩpi imaū'muekaki mime. Supa imarī miwājītāji “Dakoa oka imabeyua yiro'si”, ārīwa'ri jījimakapi yijairā baayu.

¹¹ ĩ'pōū'p̄uarāe'earirakarīmi rō'ōjīrāja seyawa'yu ruḡu Jerusalénrā Tuparāte jiyipupayeerī yitupapaka be'erō'ō. “Rita sime je'e”, merīrākareka, aḡerāte mijēpe.

¹² Marāpateoka Tuparāte jiyipupaka ōrīriwi'iarā rērītirā imarāka yokatotomaka ĩaberaparā ĩ'rā. Supabatirā simaupatiji judiōrākare rērīriwi'ia yituriroyiraparō'ōrā rērāparāre rukubaka p̄upajoarūjeberapaki yi'i. Jerusalén wejeareka oka yipō'ijiaberapaka simamaka, “I'supaka Pablote ba'iaja baarapaka poto kire yija ĩarape”, maki ārīwārūberijīki.

¹³ Supa imarī “Pablote yija okabaaika ritataka sime”, narīwārūberijīñu.

¹⁴ Ika mijare yibojawaḡu'aerā baayu. Tuparā, yiñekiarāte jiyipupayeeakite jiyipupaka ñoñu yiro'sioka. I'supaka imariḡotojo Jesúre yijare wārōeka upakaja Tuparāte yijiyipupayeyu. Judiōtatarā ĩparimarā p̄uri “Jesúrika bojariroka pakirimajaroka sime”, āñurā. Tuparāte yi'yuka imarī, Moisés imaekakite jā'mekakaka, supabatirā Tuparāro'si bojaĳirijimajare o'oekaoka yi'yuka ñime.

¹⁵ “Nimauḡatiji reyairāte ate Tuparāte ōñia jariḡe'rirūjerāñu”, ĩ'rārimarā ō'ōrā imarāte āñu upaka āñuka ñime yiro'sioka. Ba'iaja baairā reyairāte, ĳa baarijayurā reyairāteoka i'supaka kibaarāñu.

¹⁶ Supa imarī ĳa oyiaja yibaariyapayyu, Tuparā wājītāji, ḡo'imaja wājītājioka, yire oka imakoreka.

¹⁷ ĩ'rājē'rāmarā, aḡea wejearā turitap̄atirā, Jerusalénrā yipe'rietarape. Torā ḡe'riyatirā wayuoka baairāte niñerū yip̄ibarape. Supabatirā Tuparāte jiyipupayeebaraka wa'iro'sia kiro'si torā yijoeĳirūjerape.

¹⁸ Tuparāte jiyipupaka ōrīriwi'iareka i'supaka baabaraka ñimarapaka poto ĩ'rārimarā judiōtatarā yire ĩatōḡoraparā. Yija tatarā ba'iaja nabaarijayua najūjeika upakaja yibaawearapaka poto, yire niatōḡorape. I'sia poto rīkimarā imaberaparā ḡo'imaja yika, supabatirāoka, oka imaberapaka.

¹⁹ Aḡerā judiōtatarā Asiaka'iakarā p̄uri yire ĩatōḡotirā oka ḡo'ijiaraparā. I'supaka imarā imarī “Oka kire ima”, ārīwa'ri, bojarī ni'tarū maekakaja.

²⁰ Bojarī ni'tabesarākareka, ĩrā ō'ōrā imarāja bojarū. ĩ'pōū'p̄uarāe'earirakarīmi rō'ōjīrāja seyawa'yu ruḡu Jerusalénrā yija judiōtatarā ĩparimarā imatiyaitata wājītāji yimajaroka nare yibojarapaka be'erō'ō. Ō'ōrā imarā, sā'mitiraparā imarī “Ikupaka Pablote ba'iaja baarape”, ārīwa'ri yijare nabojaĳikareka ĳa simajīñu.

²¹ Aḡeyari “Reyaripotojo ate ōñia jariḡe'rirāñurā ḡo'imaja”, ika takaja jājirokapi torā ñarāpaka ā'mitiritirāja “Oka kire ima”, mija āñuje'e,— Pablote ārīka.

²² Jesúre ḡo'imajare ā'mitiripēaika majaroka ōrītikaki Félixre imaeka imarī ikupaka nare kērīka:

—I'tojīrāja ña'mitiritirāñu ruḡu. Surara ĩpamaki Lisiare etarāka poto, “Oka kire ima, oka imabeyua kiro'si”, ñarīrāñu,— Félixre ārīka.

²³ Supa imarī ikupaka surara ĩpamakire kērīka:

—Wēkomaka imariwi'iarā Pablote mija ĩarīḡe. Torā tīmarīji kire mija baa'si. Kijey-omarāre etarākareka kire najeyobamaka mija jājibaa'si,— kērīka.

²⁴ I'sia wārīwa'ri aḡerīmirō'ōjīrā be'erō'ō Félixre etaeka ate kirūmu Drusilaḡitiyika. Judiōtatako koimaeka. Torā eyatirā Pablote kiakarūjeka. Ketaeka poto, Jesucristore ā'mitiripēarikakaka kibojamaka Félixre ā'mitirika.

²⁵ Ikuṗaka Pablote kire bojaeka: “ ‘Jia ĩrātiji ṗuṗajoawa'ri i'suṗaka mija imabe', āriwa'ri Tuṗarāte mare bojayu. Ba'iaja baarika mare jitoko'omakaja ba'iaja baabekaja maimajĩñu. ĩrārĩmi ba'iaja mabaaika waṗa Tuṗarāte mare jēñerāñu”, Pablote ārika. I'suṗaka kēṗakā'ā ā'mitiriwa'ri, Félixre ṗuṗataeka.

—Me'ṗe ruṗu. Dakoa baabekaja ñimarāñurĩmi ate mire yakarāñu i'siakaka rĩkimabaji ña'mitiyaokaro'si,— Pablote kērĩka.

²⁶ “Niñerũ yire kĩjirākareka, kire yija'atarāñu”, āriṗuṗajoawa'ri, ñemeaja Pablote ki-akaeka, kika jairā. I'suṗaka simako'omakaja kiyapaeka uṗakamarĩa Pablote baaeka.

²⁷ I'suṗaka kibaayukā'āja ĩ'ṗakuri wejejē'rāka so'rika. I'sia be'erō'ō ĩṗi kimaekareka Félixre ṗorika. Suṗabatirā Ṗorcio Festo wāmeiki kiō'toarā ĩṗi jāikaki. Félix ĩṗamaki kimaeka kiṗorirā baaeka ruṗu judiōtatarāṗitiyika jia imarika yaṗawa'ri Pablote kija'ataberika ruṗu.

25

Festo wājītāji Pablote jaika

¹ Festo ĩṗi imarĩ kikākaeka be'erō'ō maekarakarĩmi simaeka ṗoto Cesareapi imatirā Jerusalénrā turirĩ ke'rika.

² Torā keyaeka ṗoto kurarāka ĩṗamarā suṗabatirā, judiōtatarā ĩṗarimarā imatiyairā “Oka ima Pablote”, āriwa'ri Festore bojarĩ netaeka.

³ —Jia yijare mibaabe. Ō'ō Jerusalénrā Pablote etaerā kire miakaṗũabe,— āriwa'ri Festore napakatarika.

Saruṗubaji natiyiaja ikuṗaka najaika simamaka: “Pablote kiakarāka ṗoto ma'a ñe'metājirō'ōrā kire majāāye'e.”

⁴ I'suṗaka napakā'ā, ikuṗaka Festore nare ārika:

—Cesarearā wēkomaka imariwi'iarā Pablote ime. “Suṗa imarĩ ñojimarĩji yṗuṗayariji torā ya'rirāñu”, ñariṗuṗajoayu.

⁵ Yika na'rirũ ĩ'rārimarā ĩṗarimarā mijaka imarā. Oka kire imarākareka ṗuri, yika a'ritirā, “Oka kire ima”, narĩrũ,— Festore nare ārika.

⁶ ĩ'ṗaṗitarakarĩmi Jerusalénrā imatirā, Cesarearā Festore ṗe'riwa'rika ate. Aṗerĩmi oka jieriwi'iarā ke'rika. Torā eyatirā Pablote kiakaeka.

⁷ Pablote kākaeyaeka ṗoto judiōtatarā Jerusalénpi i'taekarāte kiṗō'irā narākutorirĩkaeka. “Rĩkimakaja oka kire ima”, ārikoṗeripotojo, “I'siakaka oka kire ima”, narĩwaṗu'awārũberika.

⁸ I'suṗaka napakā'ā ā'mitiritirā, “Oka yire imabeyua”, āriwa'ri ikuṗaka Pablote ārika:

—Yija judiōtatarāte jā'meika ā'mitiripēabeyukamarĩki ñime. Tuṗarāte jiyṗuṗaka ōrĩriwi'iarā ba'iaja baarĩ kākaberapaki yi'i. Suṗabatirā ĩṗi Césarte* yi'ribeyukamarĩki yi'i,— Pablote ārika torā ā'mitirirupaekarāte.

⁹ Judiōtatarāka jia imarika yaṗawa'ri, ikuṗaka Pablote kijērĩaeka Festo:

—¿Yaje Jerusalénrā me'ririyapayu? Jerusalénrā ṗo'imajare ĩarāka wājītāji, “¿Yaje oka mire ima?”, āriwa'ri yijērĩarika, “¿Yaje miyapayu?”,— Festore kire ārika.

¹⁰ I'suṗaka kēṗakā'ā ā'mitiriwa'ri, ikuṗaka Pablote yi'rika:

—Jēno'o. Ō'ōrā miwājītāji yirĩkame “Oka mire imabeyua, oka ima miro'si”, yire meñaokaro'si. I'suṗaka ō'ōrā baarimaji ĩṗi Césarte mire imarũjemaka, ō'ōrāja yire mijērĩabe. Judiōtatarāte ba'iaja yibaaberapaka jia miōñu.

¹¹ Ba'iaja yibaaeka miōrĩrākareka ṗuri, yire mijāārũjebe. “Yire mijāārũjea'si”, āriberijĩki yi'i. “Oka kiro'si ima”, yireka nokabaaika ritamarĩa simarākareka, ĩrĩkaoka judiōtatarā ṗō'irā yire mija ṗūatawārũberijĩñu. Suṗa imarĩ, ĩṗi César kiṗuṗakarāja, “Oka mire ima, oka mire imabeyua”, yire kērĩrika yiyapayu,— Pablote ārika Festore.

* 25:8 El emperador de Roma

¹² I'supaka kēpakā'ā ā'mitiriwa'ri, kire jaijeyobaarimajaka Festore jaika. Supabatirā ikupaka Pablote kērīka:

—Supa sime, “Īpi Césare yire ārīrika yiyapayū”, mepakā'ā ā'mitiriwa'ri, kipō'irā mire yija pūatarāñu,— Festore kire ārīka.

Īpi Agripare ĩaeka wājitāji Pablote jaika

¹³ I'sia wārīwa'ri aperi'mirō'ōjīrā ĩpi imatiyaiki Agripa wāmeiki kibe'erō'ōkako Berenicepitiyika, Cesarearā neyaeka. Festore mamaka ĩpi jāika simamaka, “Jia mimabe”, kire ārīrī na'rika.

¹⁴ Ńoapañaka torā imatirā Pablo majaroka Festore bojaeka ĩpi Agripare.

—Īpi Félixre imaeka poto wēkomaka imariwi'iarā ĩ'rīkate kitaeka, ō'ōrāja kime ruḡu.

¹⁵ Jerusalénrā ĩmarapaka poto kurarāka ĩpamarā supabatirā judiorāka ĩparimarā, “Oka kire imamaka kire majāājīkareka jia simajīñu”, yire narāḡe.

¹⁶ Ikupaka nare yiyi'raḡe: “Yija Romatatarāte jā'meika ikupaka sime: ‘Oka kire ima’, āñurā wājitāji rīkamaparaka, ‘Ikupaka simamaka, oka yire imabeyua’, nare kērībeyukaji kire jāārīka imabeyua”, nare ñarīka.

¹⁷ Supa imarī ō'ōrā judiotatarāte etarapaka poto, yiba'eberaḡe. Aperi'mi ĩparimarāre oka jieirō'ōrā naka eyatirā, Pablote yakarūjerape.

¹⁸ Yipuparō'ōpi, “ ‘Tsiakaka ba'iaja baarapaki kime’, ō'ōrā etairā judiotatarāte kireka ārīrāñu je'e”, ñarīpupajoakoḡerape. I'supakamarīa simarape. Aḡeakaka oyiaja kire nokabaarape.

¹⁹ “Tuparāte yija jiyipupayeerijayu upaka yi'ribeyuka kime”, ārīwa'ri “Oka kire ima”, kireka narāḡe. Supabatirā ĩ'rīka Jesús wāmeikireka “Reyakoperipotojo ate ōñia kijaḡe'rika”, Pablote āpakā'ā kire nokabaarape. I'sia takaja nabojarape.

²⁰ Marākā'ā i'siakaka nare jērīawārūberīwa'ri ikupaka Pablote yijērīarape: “ ‘Jerusalénrā, oka kire ima, oka kire imabeyua’, ārīwa'ri, oka najieirō'ōrā ḡyaje me'ririyaḡayū?”, kire ñarīkoḡerape.

²¹ “Jēno'o, Romakaki ĩpi César, ‘Oka kire ima, oka kire imabeyua’, yire kērīrika yiyapayū”, Pablote ārāḡe. I'supaka kēpakā'ā ā'mitiriwa'ri, “Romawejearā kipō'irā mire yipūatarākarō'ōjīrā wēkomaka imariwi'iarā mimarāñu ruḡu”, kire ñarāḡe,— Festore ārīka Agripate.

²² Supa imarī ikupaka Agripate ārīka Festore:

—Yi'ioka Pablote jairika ā'mitiriyaḡaiki.—

—Jee, waeroka bikitojo kijaimaka mia'mitirirāñu,— Festore kire ārīka.

²³ Supa imarī bikitojo Agripa, Berenicepitiyika, Pablote jaimaka ā'mitirirī neyaeka. Torā eyatirā “Tērīrikaja imatiyairā nime”, ḡo'imajare ārīpupajoaokaro'si jía jairooka wapajā'rīakaka jāātirā, rērīrūki wi'iarā nakākaeka. Surararāka ĩpamarāpitiyika, supabatirā i'sia wejeareka ĩparimarā imatiyairāpitiyika nakākaeka. Nakākamaka ĩatirā, Festore akarūjeka Pablote.

²⁴ Pablote etamaka ĩatirā, torā rērītirā imaekarāte ikupaka Festore ārīka:

—Ñipamaki Agripa, supabatirā yijaka rērītirā imarā, mija ĩabe, ĩ'ī kime Pablo. Rīkimarāja judiotatarā “Oka kire imamaka, kireyaḡajīñu”, ārīwa'ri akaserebaraka kire nokabaarijayu yire, Jerusalénrā supabatirā ō'ō Cesarearāoka.

²⁵ Yipupajoaikareka, oka imatiyaika imabeyua kiro'si. Supa imarī “Kireyaḡarū”, ñarīwārūbeyu. “Maiḡamaki César wājitāji, ‘Tsiakaka oka mire ima, i'sia oka mire imabeyua’, yire kērīrika yiyapayū”, kērāḡaka upakaja “Īpi ḡō'irā kire yipūatarāñu”, ñarīpupajoayū.

²⁶ “I'siakaka Pablote oka imatiyaika”, ārīwa'ri ñipamakiro'si ḡaḡera yo'owārūbeyu. Supa imarī Pablote yakako'o, kire mijēñāokaro'si rita bojarikareka ñipamaki Agripa. I'supaka mijērīarāka be'erō'ō i'sia oka ā'mitiritirā ĩpi César ro'si yo'orāñu.

²⁷ Waɓuju “I'siakaka oka kire ima”, āriwārūberikoperipotojo, Pablote yiɓūatajīka waɓuju ōriɓūabeyuka upaka yibaajīnu,— Festore kire ārika.

26

“Yibojaika mia'mitiɓe, ɓi Agriɓa”, Pablote ārika

¹ I'supaka kēpakā'ā ā'mitiriwa'ri, Pablote kijairūjeka Agriɓa.

—Miōñu upakaja, “Oka yire imabeyua”, āriwa'ri mibojabe,— kērīka.

I'supaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, Pablote kiɓitaka mi'mataeka jiyiɓupaka ɓiɓe ōriwa'ri. Supabatirā ikupaka kijaika mae:

²⁻³ —Ñiɓamaki Agriɓa, mia'mitiyaokaro'si jjiimakapi yijairā baayu. Yija judiŋotatarāte baarijaya jia miōñu. Pɓajoatirā yija jaikaoka jia miōñu. Supa imarī judiŋotatarāte, “Oka kire ima”, āñuakaka mae sayibojaerā baayu. Jia jajumarīaja ritaja yibojaika mia'mitiɓe,— Pablote kire ārika.

⁴ —Yitā'omaja judiŋotatarā ritaja ñimaeka mirāka ōñurā nime. Yiwejeareka me'rī ñimaeka supabatirā Jerusalénrā ñimatapaeka mirākaoka jia noñu. “Me'rārīrāja mañekiarāte baaroyika upakaja kiyi'rika”, yireka nañu ruɓu.

⁵ Yitatarā fariseokaka pɓajoairā, i'rā imarā tērīrikaja Moisés imaekakite jā'meroyikakaka yi'yurā. Me'rī ñimaeka ɓotorāja fariseokaka naɓupajoaika yiɓupajoaroyika. “I'supaka kimaroyika”, narījīka, rita sime.

⁶ “Reyairāte ate ōñia yijariɓe'rirūjerāñu”, āriwa'ri Tuɓarāte bojaɓūaeka yija ñekiarāte. Mia, i'supaka yiɓupajoamaka, “Oka kire ima”, āriwa'ri ō'ōrā yire ne'era'ayu.

⁷ “Tuɓarāte ārika upakaja kibaarāñu”, āriwa'ri nata'ayu judiŋorāka ɓiɓūɓuarāe'earirakatata imarā. Supa imarī ɓi, ñamioka Tuɓarāte jiyiɓupayeebaraka nime. Nuɓakaja i'siakaka yiɓupajoako'omakaja “Oka kire ima”, yireka nañu.

⁸ “Reyairāte ōñia Tuɓarāte jariɓe'rirūjerāñu”, āñurā imariɓotojo ɓdako baaerā “Jesúre ōñia jariɓe'riberika”, mija āñu je'e, judiŋotatarā ō'ōrā imarā?— Pablote ārika.

“Jesúre yi'yurāte ba'iaja yibaaraɓe ruɓu”, Pablote ārika

⁹ Aɓe ikupaka Pablote jaika:

—“Jesús Nazaretkakire ā'mitiriɓeairāte ba'iaja yibaaparū”, ñarīroyiraɓe ruɓu mamari.

¹⁰ I'supaka yiɓupajoarapaka upakaja yibaaraɓe Jerusalénrā. Kurarāka ɓiɓamarāre jā'memaka, Jesúre ā'mitiriɓeairāte wēkomaka imariwi'iarā yitarūjeroyiraɓe. Jesúre yi'yurāte najāamaka, “I'supaka mabaapajīñu”, ñariɓupajoaraɓe yiro'si.

¹¹ ɓi'rākurimarā Jesúre ā'mitiriɓeairāte ba'iaja yibaaraɓe, “Jesúre yi'ribeyurā yija ime”, narīrū āriwa'ri. Ritaja judiŋorākare rērīriwi'irā nare e'ekākatirā i'supaka ba'iaja nare yibaaroyiraɓe. Supabatirā, jimarā nare boebariwa'ri aɓewejearā ya'raɓe ba'iaja nare baaokaro'si.

“Ikupaka Jesúre yiyi'riū'muraɓe”, Pablote nare ārika

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Kurarāka ɓiɓamarāre jā'meika yi'riwa'ri i'supaka baarī Damascowejearā ya'raɓe.

¹³ Ñiɓamaki Agriɓa, ma'api ya'ririɓarapaka ɓoto, aiyate tērīwa'ribaji jājia yaaboaike ñiarapē ɓiɓiñe'metāji seyawa'rapaka ɓoto. I'supaka yaaboaraɓe āātika yire jāāta'araɓe supabatirā yika a'raparāteoka.

¹⁴ Supa imarī yija imarakamarāja yija ña'rāɓe ka'iarā. Supabatirā hebreo okaɓi ikupaka yire sajamaka ña'mitiraɓe: “Saulo, Saulo, ɓdako baaerā ba'iaja yire mibaarijaju?”, āriwa'ri sajaikoraɓe ɓiɓi. “I'supaka mibaakoɓeika miɓo'iaja ba'iaja mibaayu. Pota miterujīkareka, mire sayi'arāñu. I'supaka baariupaka mibaayu”, āriwa'ri yire sajaikoraɓe.

¹⁵ I'supaka sajamaka, “ɓMaki mime je'e Ñiɓamaki?”, ñarāɓe. I'supaka ñapakā'ā ikupaka Maiɓamakire yire ārāɓe: “Yi'iji oka ñime, Jesús ba'iaja mibaaike.

¹⁶ Mimi'mirĩkabe. ‘Yiyapaika upakaja kibaarũ, ārĩwa'ri, miḽō'irā yipemakotowiyu. Supa imarĩ yimajaroka ḽo'imajare mibojapibarāñu. Maekaka miaika, supabatirā ñamajĩ mire yibearũkiaoka ḽo'imajare mibojapibarāñu.

¹⁷ Judiotatarā, supabatirā judiotatamarĩrā imarāte mire jāārika ri'karāka ḽoto mika ñimarāñu. ‘Ritaja ḽo'imajare yimajaroka Pablote bojarũ’, ārĩwa'ri naḽō'irā mire yipūatayu.

¹⁸ Naḽō'irā mire yipūatayu, aḽeupaka naḽupajoaokaro'si. Supa imarĩ ḽakirimajaroka yi'ribekaja, rita imakaka norĩwārũrāñu. Supabatirā Satanāre ĩrāḽē'rōtorāja baatirā, Tuḽarāte yapaika upakaja nabaarāñu. I'supaka Tuḽarāte na'mitiripēarāka ba'iaja nabaakopeika kiye'kariarāñu. Supa imarĩ kirirā nimajiparāñu”, ārĩwa'ri yire sa-jaikorape,— Pablote ārĩka Agripate.

“Jesúre jā'merapaka simaupakaja yiyi'rape”, Pablote ārĩka

¹⁹ —Ñipamaki Agripa, i'supaka ĩmiḽi kijaimaka ā'mitiriwa'ri, kērāḽepaka upakaja Jesúre yiyi'rape.

²⁰ Kērāḽepaka upakaja Damascokarāre Jesúrika bojariroka yibojaũ'murape. I'sia be'erōō Jerusalénkarā Judea ka'iakarāre nimaupatiji, supabatirā judiotatamarĩrāteoka kima-jaroka yibojataḽarape. “Ba'iaja mija baaika ja'atatirā, Tuḽarāte yapaika upakaja mija ḽupajoabe. Supabatirā jia baabaraka mija imabe, ‘Tuḽarāte yi'yurā nime’, aḽerāte ārĩwārũokaro'si”, nare ñarāḽe.

²¹ I'supaka yibojamaka ā'mitiriwa'ri, Tuḽarāte jiyipupaka ōrĩriwi'iarā judiotatarāte yire ñi'arape. Supabatirā yire najāāriyaparaḽe.

²² I'supaka nabaariyapako'omakaja, Tuḽarāte yire jeyobaarape. Maekakaoka Tuḽarāte yire jeyobaayu ruḽu. Supa imarĩ ō'ōrā ḽo'imaja imatiyarimajare, supabatirā waḽuju imabayurāteoka Tuḽarārika yibojayu. “I'supaka simarāñu”, Moisés imaekakite bojatika upakaja, supabatirā Tuḽarāro'si bojaĩjirimajare bojatika upakaja i'siakaka mijare yibojayu.

²³ Moisés supabatirā Tuḽarāro'si bojaĩjirimajaoka ikupaka narĩka: “Tuḽarāte ḽūatarāñuka ba'iaja jūatirā, reyarũkika. Iki imarāki reyakoḽeripotojo mamarĩji ōñia jariḽe'rirāki. Ate ōñia jariḽe'ritirā Judiotatarā, judiotatamarĩrāteoka kitāārũkia nare kiōrĩrũjerāñu”, ārĩwa'ri no'oeka. Nabojaeka upakaja simarape,— Pablote nare ārĩka.

Cristore kiā'mitiripēaokaro'si Agripate jaiējeriyapækaki Pablo

²⁴ I'supaka “Oka yire imabeyua”, ārĩwa'ri Pablote jaiyukā'āja jājirokapi Festore jaita'taeka,

—iWaḽuju jaiwejabiyuka mime Pablo! Tērĩtaka ḽapera miwārũeka simamaka rukubaka miḽupajoayu,— Festore kire ārĩka.

²⁵ I'supaka kēḽakā'ā ā'mitiriwa'ri, ikupaka Pablote yi'rika:

—Jēno'o ñipamaki Festo, waḽuju jaiwejabiribeyuka yi'i. Jia ḽupajoatirā yijaiyu, supabatirā ritaitaka oyiaja sime.

²⁶ Maiḽamaki Agripa, yijaikakaka jia ōrĩḽūaiki. Supa imarĩ kĩkirimarāja i'siakaka kiwājĩtāji yijaiyu. Wāārō'ōrāja Jesúre wārōeka, i'supakajaoka ḽo'imajare kijeyobaaeka. Supa imarĩ Jesús majaroka nimaupatiji ḽo'imajare ā'mitiripataika upakaja, ikioka sā'mitiripatarapaki ñarĩḽupajoayu,— Festore kērĩka.

²⁷ —Ñipamaki Agripa, Tuḽarāro'si bojaĩjirimajare bojaeka ḽyaje mia'mitiripēayu? “Sā'mitiripēaiki kime”, mireka ñarĩḽupajoayu,— Pablote kire ārĩka.

²⁸ —ḽI'supaka yire mijaikajĩkapi “Jesúre kiā'mitiripēarāñu”, yireka merĩḽupajoayu bai?— Agripate ārĩka.

²⁹ I'supaka kēḽakā'ā ā'mitiriwa'ri, ikupaka Pablote kire ārĩka:

—Rĩkimaka majaroka yijaijĩka, kũḽajĩ yijaijĩkaoka, miro'si Tuḽarāte yijēñeyu. Supabatirā ō'ō yijaika ā'mitiyurā ritajaro'si Tuḽarāte yijēñeyu, Jesúre ña'mitiripēaika upaka mija

ã'mitiripẽaokaro'si. I'supaka simako'omakaja yupaka perumijiaꝑi ꝑi'pekarã mija imarika yiyapabeyu,— Pablote nare ãrĩka.

³⁰⁻³¹ I'supaka kẽrĩka be'erõ'õ Agripa, Festo, Berenice torã nimaeka upatiji aꝑerõ'õrã na'rika, ikupaka natiyiaja jaiokaro'si:

—Dakoa oka imabeyua kiro'si. Supa imarĩ “Kireyapãrũ”, maki kireka ãrĩberijĩki. I'supakajaoka wẽkomaka imariwi'iarãoka kimaberijĩũ,— narĩka.

³² Supa imarĩ Agripate ikupaka ãrĩka Festore:

—“Ïꝑi César põ'irã oka jierika yiyapayu”, kẽrĩberirikareka, maekaka kire maja'atajĩũ imakoꝑeyu,— kire kẽrĩka.

27

Romawejearã Pablote naꝑũataeka

¹ Torãjĩrã mae, “Pablote, supabatirã kika wẽkomaka baariwi'iarã imarãteoka Itali-aka'iarã maꝑũatajĩũ”, Ìparimarãre ãrĩka poto surara Ìꝑamaki Julio wãmeikite Itali-aka'iarã yijare ne'ewa'rirũjerape.* Ïꝑi César surara wãmeitarã Ìꝑamaki kimarape.

² Supa imarĩ Adramitio wãmeika wejeaꝑi i'taeka wapururã jãitirã yija a'riũ'murape ate. Asia ka'iareka ima wejea ꝑapitaka turitapãrĩ a'yua simarape i'sia wapuru. Ïrĩka Aristarco wãmeikite yijaka a'rape. Macedonia ka'iarã Tesalónica wejeakaki kimarape iki.

³ Cesareaꝑi yija a'rape. Aꝑerĩmi Sidónwejearã yija eyarape. Torã eyatirã jia Pablote Ìawãrũwa'ri jia Juliore kire baarape. I'sia wejeareka imarã kijeyomarãre Pablote Ìarika yapamaka jãjibaaberapaki Julio, “Kire jariwa'yua, ba'irĩjia kire nijirãũ je'e”, ãrĩwa'ri.

⁴ Sidónꝑi yija o'rapaka poto jãjia wĩrõa yijare baerapaka. Wãjia a'riwãrũberwa'ri Chiꝑre wãmeika jũmurika jãjitaka wĩrõa baeberapaka pẽ'rõtopi yija o'rape.

⁵ Ciliciaka'ia, Panfiliaka'ia, wãjitãji yija o'rape. Topi o'ritirã Liciaka'iarã Mira wãmeika wejearã yija eyarape.

⁶ Torã eyatirã surara Ìꝑamaki Julio Italiaka'iarã a'yua Ìrãkũmu wapuru kĩatõporape. Alejandrĩakaka simarape i'sia wapuru. Sarã yija jãirape saꝑi a'yaokaro'si.

⁷ Jãjia wĩrõa baemaka, Ìrãrĩmimarãa a'ritirã, ka'wisi be'erõ'õ Cnido wãmeika wejea ko'apito yija eyarape. Wãjitãji sayija o'ritapapape. Yija a'rapaka wãjitãji jãjia wĩrõa baemaka, wãjia yija a'riwãrũberape. Wejerĩrika pẽ'rõtorã tẽrĩwa'ritirã Salmona wãmeika wejearã yija o'rape. Supabatirã Creta wãmeika jũmurika, wĩrõa rãrĩta'airõ'õꝑi yija a'ririjarape.

⁸ Topi rãkuwa'ritirã, ka'wisi be'erõ'õ Lasea wãmeika wejewã'tarã, Buenos Puertos nawãmeyeeirõ'õrã yija eyarape.

⁹ Ìrãrĩmimarãa sajaritirape yija a'riũ'murapaka be'erõ'õ. Pu'ea koyiaja sajarĩwa'rapaka simamaka werika simarape riapakiaka mae. Supa imarĩ ikupaka Pablote nare oka jããrape:

¹⁰ —Yijeyomarã yipupajoaikareka õ'õꝑi mo'yua, werika simarãũ maro'si. Wapuru ña'mirãka, supabatirã waruakaoka ña'mipatarãka je'e. Maririrãũ je'e aꝑeyari,— Pablote nare ãrãpe.

¹¹ I'supaka kẽrĩko'omakaja surara Ìꝑamakire kire ã'mitiripẽaberape. Wapuru Ìꝑamaki, supabatirã wapuru temarĩkarimajire takaja kiã'mitiripẽarape.

¹² “Pu'ea simarãka poto marakajepããbesarãũ õ'õrã”, ãrĩpupajoawa'ri, i'sia ꝑapitakarã pu'ea nare o'ririka aꝑerãte yapaberape, yijaka a'raparã. Supa imarĩ “Fenicewejearã Cre-tajũmurikarã ma'riye'e. Torã pu'ea mareka o'rirũ”, narãpe. Ka'arirõ'õ ꝑãñaka simamaka wapuru pããrũkirõ'õrã jãjia wĩrõa baeberijĩka simarape.

Werika wejea nare baaeka

* 27:1 El uso de “nosotros” (yijare) indica que el autor Lucas estaba presente con Pablo hasta versículo 28.16.

13 Wejerĩrikapi jājimarĩa wĩrõa baemaka ĩawa'ri, “Fenicerã maeyarãñu je'e”, narĩpupajoarape. I'supaka pupajoatirã Creta jũmurika rijepẽ'rõtopi yija rãkuũ'murape ate.

14 I'sia be'erõ'õ no'ojĩrãmarĩa jãjitaka ma'karoka pẽ'rõtopi waɸururã wĩrõa eiũ'murapaka. Jãjia wĩrõa Nordeste wãmeika simarape.

15 Jãjia wĩrõa waɸuru baemaka wãjitãji yija a'riwãrũberape. Supa simamaka wĩrõa e'ewa'rapaka upakaja yija a'rape mae.

16 Kũpajĩka jũmurika Cauda wãmeika rãrĩta'aipe'rõtopi jãjitaka baetiyabeyurõ'õ yija o'rape. Supa imarĩ ka'wisi be'erõ'õ kũmumakarãka naji'abaawa'rapaka ne'erape. Waɸurureka sayiepããtirã sanapi'perape.

17 Sanamaajããrapaka be'erõ'õ pãukãrõapi waɸuru napi'perape jiyia sañi'aokaro'si, wĩrõa baemaka saña'mia'si ãrĩwa'ri. I'sia be'erõ'õ, “Sirte wãmeika põ'sirõ'õrã wĩrõa baepũatarãkareka ɸuri sawerĩpañarañu”, ãrĩpupajoawa'ri, wĩrõa sarã eirũkia sayapãia naruerape mae, waɸuru jãjia turikoreka. Supa imarĩ wĩrõa baepũatarapaka upakaja yija a'rape mae.

18 Supa imarĩ aperi'mi wĩrõa jãjia baetẽatamaka, waɸurureka imarapaka waruaka riapakiakarã nabareũ'murape wiibaapañaka sajayaokaro'si.

19 Aperi'mi ate waɸurureka imarapaka pãukãrõa, sayapãia, waɸuru tuarũkia ba'irĩjia riapakiakarã nabarerape.

20 ĩrãrĩmimarĩa jimarĩ okoa ũmakaka imamaka, tã'pia, aiyakaoka õiberapaka. Supabatirã yijare jãjia wĩrõa eimaka, “Õñia imaberijĩka maima”, yija ãrĩpupajoarape.

21 ĩrãrĩmimarĩa ba'abekaja yija imarape. Supa imarĩ i'supaka simamaka ĩawa'ri mi'mirikatirã ikupaka Pablote jairape:

—Creta ɸapitakarã yijairapaka mija yi'ririkareka, ikupaka ba'iaja majũaberijããrape. Supabatirã waɸuru bitamarĩberijããrapaka, waruakaoka ririberijããrapaka.

22 Maekaka ɸuri mija wayupi'ria'si. Ika waɸuru ririko'omakaja, ĩrĩkaoka makaki riribesarãñuki.

23 Ikuɸaka sime: Ñĩpamaki Tuparã, kiyapaika upakaja yiyi'ririjayuka, ñami yipõ'irã ángelte kipũatako'o.

24 Yipõ'irã eyatirã, ikupaka yire kibojako'o: “Pablo, mikĩkia'si. Romawejearã eyatirã ĩpi César wãjitãji, ‘Oka yire imabeyua’, kire merĩrãñu. Supabatirã Tuparãte mijẽñemaka mire kiã'mitirape. Supa imarĩ mika waɸuruɸi a'yurã nimaupatiji tãrĩpatarãñurã”, ángelte yire ãrĩko'o.

25 Supa imarĩ okajãjia mija imabe yijeyomarã. Tuparãte yi'riwa'ri “Ángelte bojaika upakaja simarãñu”, ñarĩpupajoayu.

26 I'supaka simako'omakaja, jũmurikarã waɸuru eirãka ɸoto torã matuirãñu,— Pablote yijare ãrãpe.

27 ĩɸakuri jẽrĩtarika seyawa'rape Adriático wãmeika riapakiakareka sayapairõ'õrãja wĩrõa yijare baepũatarapaka ruɸu. I'siñami ñe'metãjirõ'õjĩrã, “Ka'iarã maeyaerã baayu”, waɸuru tuarimajare ãrãpe.

28 Supabatirã ñutakãrõapi ãta kãrõbaatirã “¿No'ojĩrã ĩki sime?”, ãrĩwa'ri najẽrãbaarape. Treinta y seis metros rõ'õjĩrã ĩki simarape. Ñoapañakarã ate najẽrãbaamaka veintisiete metros rõ'õjĩrã ĩki simarape.

29 Ātarã eiwa'ri yija ñamia'si ãrĩwa'ri, botarakao wakaika ɸota ɸakiaka† ñutakãrõa ñoakapi kãrõbaatirã waɸuru itopepẽ'rõtopi sanaña'metarape. Waɸuru meñamaka sabaiɸarũ ãrĩwa'ri i'supaka nabaarape. I'supaka baatirã ñojimarĩji sawãrĩrika yapawa'ri Tuparãte najẽnerape.

† 27:29 Ancla

³⁰ I'supaka simeje waɸuru tuarimajare ru'ririka ɸuɸajoarape. Supa imarĩ waɸuru ɸũ'earã, wakaika ɸota ɸakiaka ña'metaerã nabaayu añu upakaja kũmumakarãka nayieña'tarape.

³¹ I'supaka nabaamaka ĩawãrũwa'ri, surararãka supabatirã niɸamakireoka ikuɸaka Pablote bojarape:

—Waɸuru tuarimajare rurirãkareka, mija tãrĩwãrũbesarãñu,— surararãkare kërĩka.

³² I'supaka kẽpakã'ã ã'mitiriwa'ri, kũmumakarãka ɸi'ɸekoɸeka nayiita'ruirape, “Sõnu upakaja sameñaparũ”, ãrĩwa'ri.

³³ Bikitojo ñamiji neiɸupurõ'õ ikuɸaka Pablote yijare ãrãpe:

—Mija ba'abe ɸañakama kũɸajĩ. ĩ'ɸakuri jërĩtarika sajaritiyu, wayuɸi'ɸaraka, ba'abekaja mija ima.

³⁴ Mae mija ba'abe ɸañakama kũɸajĩ. “Jia rikitubaritirã, mija tãrĩrãñu”, ãrĩwa'ri mijare yiba'arũjeyu. Mija wayuɸi'ria'si. ĩ'rĩkaoka mijakarã reyabesarãñurã,— Pablote yijare ãrãpe.

³⁵ Supabatirã ɸan e'etirã, “Jia mibaayu”, Tuparãte kërãpe yija ĩarapaka wãjitãji. Supabatirã kũɸajĩ ña'kata'arĩ e'etirã kiba'arape.

³⁶ I'supaka kibaamaka ĩawa'ri, okajãjia yija jarape. Supa imarĩ yija imarakamakiji sayija ba'arape.

³⁷ Doscientos setenta y seis rakamaki ɸo'imaja yija imarape i'sia waɸuruɸi a'raparã.

³⁸ Yija ba'ariyaparaparõ'õjĩrã yija ba'arape. Ba'aweatirã trigo nabarerape, waɸuru wiibaka jayaokaro'si.

Waɸuru ña'mika

³⁹ Sawãrãɸaka ɸoto waɸuru tuarimajare jũmurika ĩarikoperiɸotojo “I'supaka wãmeika sime i'sia jũmurika”, narĩwãrũberape. I'supaka simako'omakaja jũmuri ritakarã ɸõ'sia õimaka ĩatirã, “Torã mapããye'e”, narĩɸuɸajoarape.

⁴⁰ Supa imarĩ wakaika ɸota ɸakiaka waɸuru ñi'aokaro'si mamarĩ naña'metaeka nayi-itatarape. Supa imarĩ ĩkirã okowatoɸekarãja satuika. Supabatirã waɸuru temarĩkarũkia sarĩ'mekoreka napi'ɸekoɸeka nakuteɸaterape ate sanatemarĩkaokaro'si. Supabatirã wĩrõa eirũkia sayapãia saruɸurõ'õɸi imaekato namiatarape. Supa imarĩ ɸõ'sipẽ'rõtorã waɸuru waawa'rapaka mae.

⁴¹ Torã sawaawa'rapaka ɸoto koɸakaja waɸuru riarijerã eyaerã baarapaka ɸoto ɸõ'siarã waɸuru eitirape. Supa imarĩ koɸakaja saɸũ'erõ'õɸi ɸõ'siarã sayairape. Marãkã'ã baatirã mo'riberijĩka simekã'ãja waɸuru i'toɸepẽ'rõtoɸi jãjia saɸa'kumaka sawa'riũ'murape.

⁴² I'supaka sabaamaka ĩawa'ri, wẽkomarãre najããerã baarape surararãka. “Nare majããɸajĩñu, nabariru'ria'si ãrĩwa'ri”, narĩbu'arape.

⁴³ I'supaka narĩko'omakaja surara ĩɸamaki ɸuri Pablote õñia imarika yaparapaki. Supa imarĩ kisurararãkare nare kijããrũjeberape.

—Mija bariwãrũirã wãrũaja bariwa'ritirã riarijerã mija a'pe mae,— kërãpe waɸurureka imaraparãte mamarĩ.

⁴⁴ Supabatirã aɸerã bariwãrũbeyurãte,

—Waɸuru ɸãimirãkapi mija a'pe,— kërãpe. Supa imarĩ ĩ'rĩkaoka riririmarĩaja ka'iarã yija eyapatarape.

28

Malta wãmeika jũmurikarã Pablote turitaɸaeka

¹ Riarijerã eyatirã, “Malta wãmeika sime ika jũmurika”, yija ãrĩwãrũrape mae.

² I'sia ka'ikarã jia yijare baaraparã. Okoa jarapaka imarĩ, jijia simamaka ɸeka napẽ'arape. I'supaka baatirã, “Mija ɸekajũpe”, yijare narãpe.

³ Supa imarĩ þeka þõþoa Pablote rëarape. I'sia þeka kisĩarapaka þoto þeka jũ'rëika ru'riwa'ri saþi añaka þorapaka. Kipitakarã sakã'rĩjĩ'iarape.

⁴ Añaka kire kukumaka ĩatirã, i'sia ka'iareka imaraparã ikupaka natiyiaja na-jaibu'arape:

—Po'imajare jããrimaji kimarijiyu ĩ'ĩ. Supa imarĩ riapakiakarã kiriribepakã'ã jiyipupaka moñuko* jia þupajoawa'ri ba'iaja kibaaika wapa kire koriatarũjeyu mae,— narãpe.

⁵ I'supaka narĩko'omakaja Pablo þuri þekaõ'toarã añaka teratarapaki. Dakoaoka kire baaberapaka. ⁶ Ritaja torã imaraparã þuri “Kire saþĩpirãñu je'e, supabatirã ñojimarĩji kipupaririña'rĩrãñu je'e”, narĩkoþerape. I'sia be'erõ'õ ñoaka ta'akoþetirã kijĩrĩbepakã'ã ĩawa'ri, ape upaka napupajoarape ate: “Majiyipupayeerijayuka þo'imaja þo'iaþi ña'rĩjãitirã ketayu mae”, narãpe.

⁷ Þeka õ'towã'tarã simarape ĩ'rãkõ'rĩmato ka'ia jũmurikarã imarã ĩþamakirika. Publio wãmeiki kimarape iki. Kiwi'iarã yijare e'etoritirã maekarakarĩmi torã yija imarapaka þoto jimarĩ jia yijare kibaarape.

⁸ Torã yija imarapaka þoto Publio þaki, yoyaka, jopirika þitiyika kijĩrĩbayurape. Kipõ'irã ĩarĩ Pablote a'rape. Kipõ'irã eyatirã Tuparãte kijẽnerape. Supabatirã kipitaka wãmarĩa imarapaki þemarã kija'apearapaka þoto kijãjirape.

⁹ I'supaka kibaamaka ã'mitiriwa'ri, i'sia jũmurikareka aþerã wãmarĩa imaraparãte kipõ'irã etarape. Supa imarĩ wãmarĩa nima o'rapaka nareoka.

¹⁰ Yijare ã'mitiripëairã imarĩ, jia yijare nabaarape. Yija a'rirã baarapaka ruþu ritaja yija ba'awa'rirũkia yijare nijirape dakoa jariwa'ririmarĩaja.

Romawejarã Pablote eyaeka

¹¹ Maekarakamaki aiyaka i'sia jũmurikarã yija imarapaka be'erõ'õ a'yaokaro'si wapururã yija jãirape ate. Þu'ea o'yaokaro'si torã tuika simarape i'sia wapururu. Alejandrĩa wãmeirõ'õþi i'taeka simarape. Saþũ'erõ'õþi, jërãka najiyipupayeeika Cástor, supabatirã Þólux ruþuko'a upaka baaeka simarape.

¹² I'sia wapurupi a'ritirã Siracusa wãmeika wejea þapitakarã yija eyarape. Maekarakarĩmi torã yija imarape.

¹³ Topi Regiowejarã yija eyarape. Wejerĩrĩkapi wĩrõa baerapaka jia yijare jey-obaarapaka. Supa imarĩ aþerĩmiji Pozzuolirã eyatirã torã yija marãpe.

¹⁴ I'sia wejeareka aþerã Jesúre yi'yurãte yija ĩatõþorape. “Yija þõ'irã ĩ'rãkuri jërĩtarika mija tuibe”, yijare narãpe. I'sia be'erõ'õ ma'ape yija a'riũ'murape Romawejarã.

¹⁵ Romareka Jesúre yi'yurã yija a'rapaka õrĩweitirã nimarape. Yoe naro'si simako'omakaja ma'arã yijare torirĩ netarape. ĩ'rãrimarã, Foro de Apio wãmeika wejarã yijare toraparã. Supabatirã aþerã Tres Tabernas wãmeika wejarã yijare toraparã. Torã nare ĩatõþotirã, “Jia mibaayu”, Tuparãte kërãpe Pablo. Supa imarĩ jia jĩjimakapi okajãjia kimarape.

¹⁶ Romarã yija eyarapaka be'erõ'õ wëkomaka imariwi'iarã Pablote nataberape. Kiyapaika upakaja kiro'siji wi'iarã kire nimarũjerape. Torã ĩ'rãrĩmi upakaja ĩ'rĩka surara kire tueroyirape.

Romarã Pablote imaeka

¹⁷ Keyaeka be'erõ'õ maekarakarĩmireka judiõtatarã imatiyarimajare Pablote akarũjeka. Narẽrĩþataeka þoto ikupaka nare kibojaeka:

—Yijeyomarã, dikaoka ba'iaja judiõtatarãte baaberapaki yi'i. Mañekiarãte baaroyikakakaoka ba'iaja jaiberapaki yi'i. I'supaka yibaaberiko'omakaja matatarã Jerusalénrã yire nañi'arape. I'sia be'erõ'õ surara ĩþamakite Cesearã yire þũatarape, “Oka kire ima, oka kire imabeyua”, ãrĩwa'ri Romakarãre yire jërĩaokaro'si.

* 28:4 La diosa de justicia

18 Yire jērīatirā yire ja'atarika nayaḡakoperaḡe, “Dika oka mire imabeyua. Suḡa imarī mire jāāriatarika imabeyuaoka”, āriwa'ri.

19 I'suḡaka simako'omakaja matatarā yire ja'atarika yaḡaberaparā. Suḡa imarī “Nīḡamaki Romakaki, ‘Oka miro'si ima, oka mire imabeyua’, yire kērīrika yiyapayu”, nārāḡe. Roma īḡamaki wājītāji matatarāte yokabaaokaro'simarīa i'suḡaka nārāḡe.

20 Suḡa imarī i'sia mijaka jaiokaro'si, mijare yakarūjeḡūako'o. Judīotatarāte ta'aroyiki Jesucristo kime. Kire ā'mitiripeaiki nīmamaka, ḡerumijiaḡi ḡi'ḡekaki nīme,— ḡablote ārika.

21 I'suḡaka kēḡakā'ā ikuḡaka kire narīka:

—Oka mire imakaka ḡaḡera Judeaka'iakarāre ḡūataika e'etoribeyurā yija. Matā'omaja toḡi i'taraparāoka dakoa mireka ba'iaja jaietaberaparā.

22 “Jiamarīa sime ḡo'imajare Jesúre ā'mitiripearika”, āririkakaka oyiaja yija ā'mitiyu. Suḡa imarī ika mamaka ḡuḡajoarikakaka, mi'i ḡuri, ¿marākā'ā samīḡuḡajoayu? I'siakaka yija ā'mitiriyapayu,— kire narīka.

23 Suḡa imarī “I'sirīmi marērīye'e je'e”, narīka. I'suḡaka āriweatirā naḡibika. Najē'rāḡāēkarīmi seyaeka ḡoto rīkimarāja ḡo'imajaka jeyoariwa'ritirā neyaeka ḡablote imaekarō'ōrā. Narēḡakā'ā īatirā, “Ikuḡaka Jesúre yi'yurāte jā'mebaraka Tuḡarāte nare imaruḡutarāñu”, āriwa'ri ḡablote bojaeka. Bikitojo nāmiji kibojau'mueka, rā'itakarā kibojatiyika. Moisés imaroyikakite o'ekakaka suḡabatirā Tuḡarāro'si bojaījirimajare o'ekakakaoka kibojaka “Jesúre na'mitiripearū”, āriwa'ri.

24 Īrārimarā ḡablote jaika jia ā'mitirikarā. Aḡerā ḡuri sā'mitiripeaberikarā.

25 Suḡa imarī Īrīka uḡakaja ḡuḡajoaberiwa'ri nokabojiū'mueka. Naḡibirā baaeka ruḡu “Īrārimarā yire ā'mitiriyapabeyurā”, āriḡuḡajoawa'ri, ikuḡaka ḡablote nare bojaeka:

—Isaīaḡi āriwa'ri ikuḡaka wājia Espīritu Santore bojaeka mañekiarāte:

26 “Ikuḡaka judīotatarāte yiro'si mija bojape: ‘Īrākurimarīa yibojaika ā'mitirikoperipotojo, samija ōrīḡūawārūbesarāñu. Yibaaroyika īakoperipotojo, “I'suḡaka Tuḡarāte baayu”, mija āriwārūbesarāñu.’ ”

27 Ikuḡakaoka Tuḡarāte ārika Isaīare: “Yirika yi'ririyapabeyurā imarī, sōrīḡūawārūbeyurā nime. Suḡa imarī na'mukoḡea natāteyu. Suḡabatirā naḡīḡiyu, dakoa īakoreka. Yirika nayi'riyaparikareka, nare nāñua, nare yibojakaoka norīḡūajāēka. I'suḡaka imawa'ri, ba'iaja nabaaika naja'atarikareka, nare yitāājāēka”, Tuḡarāte ārika Isaīare.

28-29 Maekakaoka mija judīotatarā Tuḡarārika bojariroka ā'mitiriyapabeyurā ruḡu. Suḡa imarī Tuḡarāte ḡo'imajare tāārimajaroka, judīotatamarīrā imarāte bojarika simarāñu. Īrā ḡuri sā'mitiritirā jījimaka sayi'rirāñurā,— ḡablote nare ārika.

I'suḡaka kēḡakā'ā ā'mitiriwa'ri, natiyiaja okatotobaraka judīotatarāte a'rika.

30 Īḡakuri wejejē'rāka jia ḡablote torā imaeka. Wi'iareka kima wapa wapaījibaraka kimaeka. Torā kire īarī etaroyikarā rakamakiteje jia ke'etoriroyika.

31 Kīkirimarīaja, “Ikuḡaka Jesúre yi'yurāte jā'mebaraka Tuḡarāte nare imaruḡutarāñu mae”, āriwa'ri nare kibojaroyika. Suḡabatirā maiḡamaki Jesucristorika kiwārōroyika. I'suḡaka bojabaraka ḡablote imaeka ḡoto makioka “Jesús majaroka miwārōa'si”, kire āriberika.

I'tojirāja sime ruḡu.

Primera carta de San Pablo a los Corintios

Pablote p̄p̄era p̄ũataeka Corintoreka Jesúre yi'yurã imaekarãro'si

¹ ¿Yaje mija ime Corintokarã? Yi'i Pablo, Sóstenes majeyomakika, “Jia nimarũ”, mijare yija ãrĩpũayu ika p̄p̄erap̄i. Kiyapaeka upakaja ap̄ostol ñimaokaro'si Tuparãte yire wã'maeka. Supa imarĩ Jesucristorika bojariroka wãrõtapaiki ñime.

² Mija Corintowejeakarãoka Tuparãte jiyipupaka õñurã imarĩ, jia kire baawa'ri mija r̄r̄ir̄ijayu. Jesucristorirã mija imamaka Tuparãte mijare wã'maeka kirirã mija imaokaro'si. I'supaka kibaeka “Ba'iaja baabekaja nimarũ”, ãrĩwa'ri. I'supaka oyiaja sime ritaja wejeareka Jesucristore ã'mitirip̄eairãro'si. Maipamaki kima upakaja ritajaro'sioka nipamaki kime Jesucristo.

³ Mapaki Tuparã, supabatirã maipamaki Jesucristoreoka “Jia nare mija baabe”, ãparaka mijaro'si nare yija jẽñerijayu. I'supakaja yija baayu j̄jimaka pupaparaka mijare nimarũjeokaro'si.

⁴⁻⁵ Jesucristorirã mija imamaka jia Tuparãte mijare jeyobaarijayu. I'supaka kibaamaka, “Jia mibaayu Tuparã”, kire ñar̄ir̄ijayu. Supa imarĩ kioka jia mija jaiokaro'si, supabatirã kirikakaka jia mija õr̄iwa'pu'awãrũokaro'si mijare kijeyobaayu. I'supakajaoka ritaja kiyapaika upakaja mija baawãrũokaro'si kirika Tuparãte mijare ja'atayu Jesúrirã mija imamaka.

⁶ I'supaka mijaro'si kibaeka simamaka, “Jesucristorika bojariroka yijare nabojaeka rita sime”, mija ãr̄iwãrũeka.

⁷ Supa imarĩ maipamaki Jesucristore etarũkirĩmi ta'abaraka mija ima p̄oto jia mijare jeyobaarijaparaka Tuparãte ime. I'supaka jia mijare kibaamaka dakoa jariwa'ribeyua mijaro'si, kirika mija ba'irabewãrũrijayaokaro'si.

⁸ I'supakajaoka Jesucristore mija ã'mitirip̄eair̄ija'ata'si ãr̄iwa'ri Tuparãte mijaka imajiparãñu. Supa imarĩ maipamaki Jesucristore p̄erietarãñurĩmi “Oka nareka ima”, maki mijareka ãr̄iwãrũbesarãki.

⁹ Supa imarĩ “Iku'paka yibaarãñu', k̄er̄ika upakaja Tuparãte mare baarãñu”, ãr̄iwãrũirã mija ime. Supabatirãoka iki Tuparãja imaki Kimaki Jesucristo Maipamakika jia j̄jimaka maimabu'arijarirã mare wã'maekaki.

Corintokarã ã'r̄ika ta'iarãja pupajoarimarãja narakakaja napupajoaeka

¹⁰ Mija ã'mitipe yijeyomarã. Jesucristore p̄ũataekaki ñima imarĩ iku'paka mijare ñañu: Ì'r̄ikate pupajoairokap̄iji mija imabe, rakaka pupajoabekaja. I'supaka mija baarãkareka Ì'r̄ika ta'iarãja mija imarãñu.

¹¹⁻¹² “Rakakaja pupajoabaraka Corintokarãre ime”, Cloe tã'omajare yire ãñu. “Pablote yija ã'mitirip̄eayu', ‘Yija p̄uri Apolore ã'mitirip̄eairã.’ Supabatirã ‘Pedrote ã'mitirip̄eairã yija ime’, ãñurã, a'p̄erã ‘Jesúre yija ã'mitirip̄eayu', ãñurã naro'sijioka imarã”, ãr̄iwa'ri yire nabojoyu.

¹³ ¿Dako baaerã i'supaka mija jaibu'ayu je'e? “Cristo Ì'r̄ikaja kime Maipamaki”, ãñurã imarip̄otojo “¿R̄ikimarãja maiparimarãre ime”, ãñurã upaka mija ime bai je'e? ¿Yi'i bai yapua tetaekarã mijaro'si reyañiekaki? “¿Pablorirã yija imaye'e”, ãparaka rupuko'a mija j̄jerũjeka bai je'e? J̄eno'o Jesúrirã imawa'ri rupuko'a mija j̄jerũjeka.

¹⁴⁻¹⁵ Mija p̄õ'irã imarã, Crispo supabatirã Gayore rupuko'a yijũjerape. Sapi ãr̄iwa'ri “Kiupaka oyiaja pupajoairã yija imamaka, Pablote yijare rupuko'a j̄jeka”, mija ãñaokaro'simarã simarape. Supa imarĩ Ì'parãte takaja rupuko'a yijũjeka simamaka, “Jia sime yiro'si”, ñar̄ipupajoayu.

16 (Ãã, mae aþea ñoñu. Estéfanas rĩrãre ruþuko'a yijũjeka. I'suþaka baaekaki ñimako'omakaja aþerã imabeyurã ruþuko'a yijũjekarã ñoñuareka).

17 “Ruþuko'a mijũjetapaape”, ãrĩwa'rimarĩa Jesúre yire þũataeka. “Po'imajare tããrimaji kime Cristo”, ãþaraka “Yirika bojariroka mibojatapape”, ãrĩwa'ri yire kipũataeka. Jiyurika yoka ã'mitiririjiyuwa'ri þo'imajare yire yi'rirũ ãrĩwa'rimarĩa Jesúrika bojariroka yiwãrõyu. Yipuþaka yire ãñu upaka jiyurika na'mitiyuapitakaja nare yiwãrõrikareka “Mare tããwa'ri yaþua tetaekarã Cristore reyaeka”, ãrĩrika õrĩbeyurã þo'imajare imajããeka.

Maro'si Jesucristore reyaekapi, ãrĩwa'ri jia maimarijayu ãñua jairõõ

18 Suþa imarĩ Jesucristore yaþua tetaekarã naþatakãækakaka majaroka ã'mitirikopetirã, “Waþuju õrĩþũamarĩ oka sime”, nañu ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã a'rirũkirã. Tuþarãte yi'riwa'ri kipõ'irã a'rirũkirã þuri, “Tẽrĩwa'ribaji imaki imarĩ, ika majarokapi Tuþarãte mare tããrãñu”, ãñurã maima.

19 Mija ãabe, ikuþaka sabojayu mamarĩji kiro'si o'orimajire Tuþarã majaroþũñurã o'oeka:

“Jia þuþajoarika õñurã imarĩ, jitaka sime yija wãrõika’, nañua dako waþamarĩa ñamajĩ naro'si sayijarirũjerãñu. Jia naþuþajoakopeika ñiaripe'yorãñu”, Tuþarãte ãrĩka o'oeka þũñurã.

20 Jesúre reyaekapi ãrĩwa'ri bikija sabotatika upakaja sajarika. Suþa imarĩ jia þuþajoarika õñurã, noñuapi Tuþarãte õrĩwãrũbeyurã. I'suþakajaoka Moisés imaroyikakite jã'meka wãrõrimaja, saþi natããrũkimarĩa sime. Suþabatirã naþuþaka nare ãñu upakaja þuþajoatirã jia jaiwãrũrijayurãoka, saþi Tuþarã þõ'irã eyawãrũbesarãñurã. I'suþaka þuþajoairãre dakoa waþamarĩa naþuþajoaika jarirũjeiki kime Tuþarã.

21 Ritaja jẽrãko'awãrũþataiki imarĩ, “Naþuþajoaikapi yire õrĩbesarãñurã þo'imaja”, Tuþarãte ãrĩka. I'suþaka simamaka ikuþaka simarika kiyapaeka: Kirika bojariroka yi'yurãte ba'iaja jũarũkia imakopekareka Tuþarãte nare tããeka, “Waþuju þakiriroka sime Jesucristorika bojariroka”, kire ã'mitiripẽabeyurãte ãrĩko'omakaja.

22 “Karemarĩa rita ima Þablote yijare bojarikareka, maikoribeyua Tuþarãte jey-obaakapi yijare kibaabeajããeka”, judiotatarãte ãrĩþuþajoayu. Judiorãkamarĩrã þuri, “Yija õñumijikakamarĩa Jesucristorika bojariroka imamaka, sayija yaþabeyu”, ãrĩþuþajoairã.

23 Tuþarãte yi'yurã þuri, “Maro'si yaþua tetaekarã Jesúre reyaeka”, ãñua majaroka bojarijayurã maima. Samabojarika ã'mitiririyapabeyurã imarĩ, judiotatarãte saþe'yoyu. Judiotatamarĩrãoka sã'mitiritirã, “Waþuju õrĩþũamarĩ oka sime”, nañu naro'si.

24 I'suþaka narĩko'omakaja i'rãrimaki judiorãka, suþabatirã judiorãkamarĩrãoka Tuþarãte wã'maekarã imarĩ, Jesúrika bojariroka ã'mitiritirã sayi'yurã maima. Suþa imarĩ “Cristopi ãrĩwa'ri mare tããekaki imarĩ, ritaja tẽrĩwa'ribaji kime Tuþarã. Suþabatirãoka ritaja õñuka kime”, marĩþuþajoarijayu.

25 Tuþarã õrĩwãrũriroka õrĩwãrũbeyurã imarĩ, “Kimakire reyaerã Tuþarãte þũatamaka waþuju õrĩþũabekaja kibaaeka”, nañu kire ã'mitiripẽabeyurã. “Dika jariwa'ririmarĩa yija õñu”, narĩkopeko'omakaja, norĩkopeika tẽrĩwa'ribaji sime Tuþarãte õñua. I'suþakajaoka, “Kimakire reyaerã kipũatamaka tẽrĩrimarĩka kimaeka”, nañu. I'suþaka narĩko'omakaja “Tẽrĩribajirã yija ime”, narĩkopeika i'suþakamarĩa sime. Kimakire þũatawa'ri nare tẽrĩwa'ribaji kimaeka.

26 Mija ã'mitipe yijeyomarã. “Kũþajjikaja õrĩþũairã nime”, þo'imajare mijareka ãrĩko'omakaja Tuþarãte mijare wã'maeka. Suþabatirã kũþajjikajaoka mijakarã þo'imajare jã'merimaja imaeka. I'suþakajaoka nimaeka imatiyarimaja makarã mija watoþekarã.

27-28 Tuþarãte mijare wã'maeka “Jia õrĩþũabeyurã nime”, kire õrĩbeyurãre mijareka ãrĩko'omakaja. “Jia õñurã yija ime”, ãrĩkopekarãte “Ba'iaja maþuþajoayu”, narĩwãrũrũ ãrĩwa'ri, i'suþaka kibaaeka. Suþabatirã i'suþakajaoka baawa'ri “Imatiyabeyurã nime”, narĩkarãte Tuþarãte wã'maeka kirirã nimaokaro'si. I'suþaka kibaaeka “Tẽrĩrã yija ime”, ãrĩkopekarãte wayuþi'rirũ ãrĩwa'ri. Suþabatirã þo'imajare jiyipuþaka õrĩbeyurãte

kiwā'maeka, Tuṕarāte yi'ribeyurāte jiyiṕuṕayeeikakaka “Dako waṕamarīa sime”, ṕo'imajare āriwārūokaro'si.

²⁹ I'suṕaka baaiki Tuṕarāte imamaka, kīaika wājitāji, “Imatiyaiki nīmamaka, yire miwā'maeka”, āriṕuṕajoarika imabeyua.

³⁰ I'suṕaka simamaka Tuṕarāṕi āriwa'ritakaja Jesúre yi'yurā majayu. Kimakiṕi āriwa'ri mare kitāāeka ōñurā imarī, “Ritaja ṕuṕaiki kime”, marīwārūyu. Cristore reyaekapi āriwa'ri ba'iaja mabaakoṕeka waṕakoyika simamaka jirā maime kiñakoareka mae. Suṕa imarī kirirā mare jarirūjekaki imarī, ba'iaja mabaako'omakaja saja'atabaraka jiaṕiji kika imarijayurā Tuṕarāte mare imarūjeyu.

³¹ I'suṕaka maro'si kibaeka simamaka, ikuṕaka sabojayu kioka o'oeka ṕūñurā: “Maṕuṕayariji maimakaka jījimaka bojabekaja Tuṕarāte maro'si baarijayuakaka takaja jījimakapi mabojarijariye'e”, āriwa'ri sabojayu.

2

“Yaṕua tetaekarā Jesúre reyaeka”, āriwa'ri samajaroka Ṕablote bojaeka

¹ Mija ṕō'irā yeyaraṕaka ṕoto Tuṕarārika bojariroka, ṕo'imajare ā'mitirikoribeyua mijare yiwārōū'muraṕaka jia mija ōṕe yijeyomarā. “Jiitaka ōñuka kime”, yireka narīrū”, āriwa'rimarīa mijare sayiwārōraṕe. I'suṕaka jaibekaja, jia mija ōriwaṕu'airokapi mijare yiwārōraṕe.

² Mija ṕō'irā nīmarapaṕa ṕoto “Yaṕua tetaekarā Jesúre reyaekakaka takaja nare yibo-jaye'e”, āriwa'ri mijare yibojarape.

³ Mija ṕō'irā yeyaraṕaka ṕoto “Nare bojawaṕu'atawārūberijīki nīme”, āriwa'ri wājiaja yitararaṕe.

⁴ Cristore reyaekakaka mijare yibojarapaṕa “Jia ōñurā yija ime”, āñurāte jairokapi marīa mijare yibojarape. “Ṕablote jia bojaika simamaka Cristore yija ā'mitiriṕēayu”, narīrū”, āriwa'rimarīa mijare sayibojarape. I'suṕaka imabekaja, Espiritu Santorikapi maikoribeyua mijare yibaabearapaṕa iawa'ri yibojarapaṕa mija ā'mitiriṕēaraṕe.

⁵ I'suṕaka simamaka jia jērāko'airā upaka jiaṕi yijaiiroka mija ā'mitiriṕēarikopakaja Tuṕarārika iatōṕowa'ri Jesucristore mija yi'ririka yiyaraṕe.

Jia Tuṕarāte mare baaeka morīwārūerā Espiritu Santore mare wārōyu

⁶ Suṕa simako'omakaja jia ṕuṕaka yija wārōyu Jesucristorika jia ōñurāte. Kire ā'mitiriṕēabeyurā ṕuri, suṕabatirā niṕarimarā naro'siji, naṕuṕamiji tiṕikapi najaika upaka yija wārōbeyu. Niṕarimarāre reyarāñurīmi nakaja saririrāñu norīkoṕeika.

⁷ I'suṕaka simamaka Tuṕarārikapi mijare yija wārōyu. Ika wejea kiṕo'ijiaerā baaeka ruṕubajirā, “Ikuṕaka baatirā ṕo'imajare yitāārāñu, suṕabatirā jiitakaja nare yibaarāñu”, kērītika. Ruṕu i'siroka ṕo'imajare Tuṕarāte ōrīrūjeberika imakoṕeika nare yija wārōyu.

⁸⁻⁹ Iroka i'sia ni'i i'rīkaoka iṕarimarākaki ōriwaṕu'abeyua. Norīwaṕu'arikareka Maiṕamaki tērīrikaja imatiyaikite yaṕua tetaekarā najāāberijāāeka. Iroka norīwaṕu'aberiko'omakaja, ikuṕaka kiro'si bojaījirimajite o'oekakaka morīye'e:

“Jījimakapi kire ōñurāte jia imarūkia Tuṕarāte jieweitika ṕo'imajare iakoribeyuakaka. Suṕabatirā aṕekurioka naṕuṕajoabeyua, i'suṕakajaoka na'mitirikoribeyua”, sabojayu Tuṕarā majaroka o'oeka ṕūñurā.

¹⁰ I'suṕaka ṕo'imajare ōrīberika simako'omakaja, maekaka ṕuri sayija ōñu Espiritu Santore yijare sōrīrūjemaka. I'suṕaka Espiritu Santore baayu dakoa jariwa'ririmarīa ōñuka imarī. Suṕa imarī ritaja Tuṕarāte ṕuṕajoaimiji ṕariji ōrīṕataiki kime.

¹¹ Ṕo'imaja matiyiaja, “Iki i'suṕaka ṕuṕajoaiki mae”, āriṕuṕajoawārūbu'abeyurā maima. I'suṕaka imarā maimamaka, i'rīka ṕo'imajire ṕuṕajoaika, i'rīkaja kiōrīrūkia sime. I'suṕakajaoka sime Espiritu Santoro'si i'rīkaja Tuṕarāte ṕuṕajoaika ritaja kiōñua.

¹² Jesúre ã'mitiripẽabeyurã naro'siji naꝑuꝑamiji tĩꝑikaꝑi naboꝑakoꝑeika ã'mitiripẽabeyurã yija ime. Espíritu Santore wãrõika takaja yija ã'mitiripẽayu. Jia Tuparãte mare ja'ataekakaka morĩwãrũerã Espíritu Santore maro'si kiꝑũataeka.

¹³ I'suꝑaka simamaka Espíritu Santore yijare wãrõikaꝑi yija jaiyu. Kire ã'mitiripẽairã imarĩ, yijare kijeyobaaikaꝑi aꝑerã kire ã'mitiripẽairãte yija wãrõwãꝑu'atayu. Yija ꝑuꝑajoaimiji tĩꝑikaꝑimarĩa wãrõrimaja yija ime.

¹⁴ Tuparãte nayi'ribepakã'ã Espíritu Santore nare ña'rĩjãiberikarã ꝑuri, kijeyobaaikaꝑi nare yija bojaika ã'mitiriwãrũbeyurã. “Wãꝑuju õrĩꝑũaberi oka sime”, narĩꝑuꝑajoayu.

¹⁵ Espíritu Santore nare ña'rĩjãikarã ꝑuri ꝑo'imajare imarijayua ãtirã, “Ikuꝑaka sime jia baarika, ika ꝑuri ba'iaja baarika ima”, ãrĩꝑuꝑajoawãrũirã. Jesúre yi'ribeyurã ꝑuri Espíritu Santore ña'rĩjãiberikarã imarĩ, “I'suꝑaka ba'iaja nabaayu”, ãrĩkaoka ãrĩberijĩki yijareka.

¹⁶ I'suꝑaka mijare yo'oꝑũayu ikuꝑaka Tuparã oka ꝑũñu o'oekarã sabojaika simamaka: “Maiꝑamaki Tuparãte ꝑuꝑajoaika maki õrĩbeyuka. I'suꝑakajaoka maki kire wãrõberijĩki”, ãrĩwa'ri sabojayu Tuparã oka ꝑũñu.

I'suꝑaka simako'omakaja Cristore ꝑuꝑajoaimijikakãꝑi maꝑuꝑajoarijayu Espíritu Santore mare ña'rĩjãikarã imarĩ.

3

Ikuꝑaka nime Tuparãrika ba'iraberimaja

¹ Mija ã'mitiꝑe yijeyomarã. Mija ꝑõ'irã ñimarãꝑaka ꝑoto aꝑerõ'õkarã Espíritu Santore ña'rĩjãitikarãte yiwãrõraꝑaka uꝑakamarĩa mijare yiwãrõraꝑe. Tuparãte jia yi'riwãrũbeyukajirã mija imamaka, mijaro'siji mija ꝑuꝑamiji ba'ia tĩꝑikarã mija imarãꝑaka imarĩ me'rãka wãrõũ'muika uꝑaka Cristorika mijare yiwãrõraꝑe.

² I'suꝑaka mija imarãꝑaka simamaka jia Jesucristore yi'yurãte õñuakaka mijare yiwãrõberaꝑe ruꝑu. Maekakaoka i'suꝑakaja ka'wisikakaka mijare yiwãrõwãrũbeyukaji ruꝑu.

³ I'suꝑaka mijare ñañu Tuparãte õrĩbeyurãte baaika uꝑakaja baarika yaꝑairã mija ime ruꝑu ãrĩwa'ri. ã'mitirikõrĩ je'e. Mija tiyiaja oakĩꝑaraka mija jaiyuyebu'arijayu. I'suꝑaka mija imamaka, ãtirã, “Espíritu Santore ña'rĩjãiberikarã uꝑaka ꝑuꝑajoawa'ri nayapaika uꝑakaja nabaariyaꝑayu”, mijareka ñañu.

⁴ I'suꝑaka imawa'ri, “Pablote ã'mitiripẽairã imarã yija ꝑuri”, ãrĩrãrimarãre ãpakã'ã, “Jẽno'o, Aꝑolore yi'yurã yija ꝑuri”, ãꝑaraka mija ãrĩbu'arijayu. I'suꝑaka mija imamaka, Tuparãte yi'ribeyurãte baaika uꝑakaja mija baarijayu ruꝑu.

⁵ Yi'i Pablo, Aꝑoloꝑitiyika Tuparãrika ba'iraberimaja yija ime. I'suꝑaka simamaka, yija wãrõraꝑaka yi'riwa'ri Jesúre mija ã'mitiripẽaraꝑe. “Ikuꝑaka rakakaja baarimaja mija imarãñu”, ãrĩwa'ri Maiꝑamakire yijare jã'meka uꝑakaja yija ba'irabeyu.

⁶⁻⁷ Yi'i mijare mamarĩ wãrõũ'muraꝑaki. Yibe'erõ'õ Aꝑolo i'suꝑakajaoka mijare wãrõrĩjarãꝑaki. I'suꝑaka simako'omakaja Tuparã ãrĩkaja imatiyaiki imarĩ, Jesúre yi'yurã mijare jarirũjetirã, saꝑi jia kirika mija õrĩmirĩrĩkawa'yaokaro'si jia mijare jeyobaarijayuka. I'suꝑaka kimamaka, mamarĩ kirika bojariroka aꝑerãte wãrõrimaja, sabe'erõ'õꝑi sabojawaꝑu'atarimajaoka imatiyabeyurã imarã.*

⁸ Tuparãrika bojariroka mamarĩ wãrõrimaja, sabe'erõ'õꝑi bojawãꝑu'atarimajaka ãrãtijiji ba'irabeirã nime. Kirika naba'irabekamijikaka kiõñua simamaka sawãꝑa jia Tuparãte nare baarãñu.

⁹ Yi'i, Aꝑoloꝑitiyika ãrĩka uꝑakaja ꝑuꝑajoatirã Tuparãrika takaja ba'iraberimaja yija ime. Kirirã mija imamaka, mija ꝑõ'irã Tuparãte yijare ꝑũataeka.

* **3:6-7** La figura dice que Pablo era como sembrador de semillas y Aꝑolo el que regaba agua al sembrado después. Pero Dios es el que hizo crecer lo sembrado y los creyentes son como su chagra.

¹⁰ Supa imarĩ jia yire jeyobaatirã, mamarĩtaka kirika bojariroka mijare yiwãrõũ'muerã Tuparãte mija põ'irã yire pũataeka. Sabe'erõ'õpi aperiã mijare sawãrõrimaja imarã mae. Jia wãjia pũpajoabaraka sanawãrõrijarirãkareka jia simarãũ.†

¹¹ I'supaka simamaka ikupaka aparamaka mamarĩ mijare yiwãrõũ'mueka: “Jesucristopi Tuparãte mare tããyu”, aparamaka mijare yiwãrõrape. Apeupakapi Tuparãte mare tããrũkia maki mijare wãrõberijĩki.

¹²⁻¹³ I'supaka simako'omakaja ĩrãrimarã imarã wãjimiji Tuparãrika bojariroka wãrõruputairã. Aperiã pũri kirika wãrõrimaja imariþotojo i'supakamarĩa baairã. Cristore wã'marãũurĩmi, wããrõ'õrãja “Ika jia ima, ika pũri jiamarĩa ima mirãkiyu”, aparamaka kirika maba'irabeka mirãka jia ĩatiyarĩji sakĩarãũ marãkã'ã sime ãrĩwa'ri. ĩakõrĩ je'e. Wejejẽ'rãkaja simaokaro'si jiyiakaka wi'ia mabaajĩũ. Jiamarĩakaka samabaajĩka pũri, wejejẽ'rãkaja simaberijĩũ. Wããrõ'õrãja “Jiamarĩakaka wi'ia nabaarape”, po'imajare ãrĩrãũ.‡

¹⁴ Jia po'imajare nawãrõeka mirãka kĩarãkareka pũri, “Jia sime”, kẽrĩrãũ. Supa imarĩ sĩatirã jia sawapa Cristore nare baarãũ.

¹⁵ Po'imajare jia wãrõberikarãte ba'irabekoþeka ĩatirã pũri “Jiamarĩa sime”, kẽrĩrãũ. Supa imarĩ naba'iraberiwapa tõþoberiripotojo, Cristoka imarũkirã nimarãũ imarika. ã'mitirikõrĩ je'e: ikupaka sime: Wi'iba'ipi kiwi'ia oomaka, kiru'yu upaka imarã nimarãũ. Ritaja kiwi'iareka ima oopataripotojo saba'ipi pũri ru'riporikaki imarĩ, tãũuka. I'supaka simarãũ wãjimijipi wãrõberikarãro'si.

¹⁶ Espĩritu Santore ña'rĩjãikarã imarĩ, mija watopekarã Tuparãte imamaka, jiyipupaka kire õrĩriwi'i upaka torã mija ime. ¿I'siakaka õrĩbeyurã mija ime bai je'e?

¹⁷ Tuparãka imarã maimamaka, ba'iaja baabekaja maimarika kiyapayu. Supa imarĩ ĩrãrimarãre rukubaka wãrõikapi jiamarĩa Jesũre yi'yurãre nimabu'arũjeika þareaja ba'iaja Tuparãte nare jũarũjerãũ.

¹⁸ Mija pũpakarãja þakirimaja mija jaria'si. Tuparãte yi'riþe'yobaraka naro'siji napupamiji tĩþikapi imarãte õũua ã'mitiripẽatirã “Jia õũurã yija ime”, mija ãrĩa'si. I'supaka pũpakirãre bojaika yi'ribekaja Tuparãte õũutakaja mija ã'mitiripẽajĩka jia sime. I'supaka mija baamaka ĩatirã “Õrĩbeyurã nime”, mijareka narĩko'omakaja, Tuparãte ĩaika wãjitãji pũri jia õũurã mija ime.

¹⁹ I'supaka Tuparãte mijare ĩaika simamaka kire yi'ribeyurãte “Jia õũurã yija ime”, ãrĩkoþeika dakowapamarĩa sime Tuparãro'si. ã'mitirikõrĩ je'e. Ikupaka sabojayu kima-jaropũũurã: “Tẽrĩrika õũurã imarĩ, aperiãte bo'ibajirã yija ime”, narĩpũpajoakoþeikapi jiamarĩa Tuparãte naro'si sabaarãũ”, ãrĩwa'ri sabojayu.

²⁰ Topi apea ikupaka sabojayu: “Yire yi'ririþe'yoirãte pũpajoaika ñorĩpatayu. “Ritaja õrĩpatairã yija ime”, narĩko'omakaja, norĩkoþeika dakoa wapamarĩa sime”, Tuparãte ãũũ”, ãrĩwa'ri sabojayu.

²¹⁻²² Supa imarĩ mijare wãrõrimajare ĩatirã “Ĩĩre yija ã'mitiripẽayu, aperiã wãrõrimajare tẽrĩwa'ribaji õũũka kimamaka”, aparamaka jĩjimaka mija pũparia'si. Jia jĩjimaka mija imaokaro'si ritaja Tuparãte mijare ja'atayu. Yi'i Pablo, Apolo, Pedroþitiyika kirika bojariroka mijare yija wãrõerã mija põ'irã yijare kiþũataeka. Jia mija imarũkia mijaro'si kibaatika simamaka õũũa mija imatiyikuri, reyaekarã mija imarãka þotooka jia Tuparãka mija imarãũ. Supabatirãoka maekaka, ñamajĩ mija imarijarirũkia jia mijaro'si simarijarirãũ. ã'mitirikõrĩ je'e, ritaja õ'õrã imakaka, jia oyiaja mijaro'si sime.

† **3:10** La figura dice que los creyentes eran como la casa de Dios. Pablo y otros maestros ayudaron construir esa casa por medio de enseñar bien a los creyentes para que sean fuertes en fé. ‡ **3:12-13** La figura dice que las personas que enseñan correctamente son como los que construyen un edificio con materias buenas (oro, plata y piedras preciosas). Los que no enseñan enfocado en lo que hizo Jesucristo, son como los que construyen con materias que no dura (madera, paja y cañas).

²³ I'supaka mijaro'si simarijaju Cristore yi'yurã mija ima simamaka. Supa imarĩ pemawa'ribaji mija wãrõrimaja pupajoabekaja ikupaka sime: Mija rupuko'amaki kime Cristo. I'supakajaoka Cristo rupuko'amaki kime Tuparã.

4

Apóstolrãka ba'iraberika

¹ “Jesúrikaitakaja ba'iraberimaja nime”, yijareka mija ãrĩpupajoabe. I'supaka simamaka yijare kipũataeka Tuparãrika bojariroka po'imajare ã'mitirikoribeyumiji imakopekakaka yija wãrõerã.

² Ikuþaka sime ba'irabejirimaja imarikakaka: Ba'iraberika nare naja'ataekareka jia naba'iraberika ime jijimaka iparimarãre naka imaokaro'si.

³ Mija ãabe, ikupaka sime kirika yiba'iraberikakaka. “Jesúre yapaika upakaja jia Pablote ba'irabeyu”, mija ãrĩjĩka, mija ãrĩberijĩkaoka marãkã'ã imabeyua yiro'si. Supabatirãoka ritaja aþerãte i'supaka yire ãrĩberikoþejĩka marãkã'ã imabeyua. “¿Yaje ritaitaka jia Jesúrika yiba'irabeyu jee? Jiamarã yiba'irabeyu je'e aþeyari”, ãrĩwãrũbeyuka ñime ñoñu upakaja þuri.

⁴ Yipupajoaikareka jia Jesúrika yiba'irabeyu. I'supaka simako'omakaja, “Oka imabeyua yire”, ãrĩrũkimarã sime. Maipamaki Jesús ĩrĩkaja õñuka, “Jia Pablote yirika ba'irabeyu”, ãrĩrika.

⁵ Supa imarĩ kipe'rietarãñurĩmi mabaakoþeka po'imajare õrĩbeyua wããrõ'õrãja sak-ibojarãñu. I'supakajaoka kibaarãñu mapupajoaeka mirãkakaka. I'sia þoto ĩrĩka upakaja kirika maba'irabeka mirãka simamaka ĩatirã mabaaka upakaja sawaþa mare kibaarãñu. Supa simamaka ketarũki rupubajirã, aþerãte baaika ĩatirã “Ba'iaja baairã mija ime”, ãþekaja maimaye'e.

⁶ Mija ã'mitipe yijeyomarã. ĩrĩka ta'iarãja mija imaokaro'si yirikakaka supabatirã Apolorika kakaoka mijare yibojayu. Supa imarĩ simara'aeka upakaja mija pupajoaerã ikupaka sabojayu: “Po'imajareka mija jairã þoto Tuparã majaropũñu ãñu pemawa'ribajirã mija baa'si”, ãrĩwa'ri sãñu. Supa imarĩ “Yijare wãrõrimaji þuri mijariki wãrõrimajire tẽrĩwa'ribaji jia õñuka kime”, mija ãrĩbu'a'si.

⁷ Dakoa aþea aþikate tẽrĩwa'ribaji mijare imarũjeika imabeyua. Ritaja mija baawãrũika Tuparãte mijare ja'ataeka sime. I'supaka mijare kija'ataeka simamaka “Yija õñu upakaja jia kirika yija ba'irabewãrũyu”, mija ãrĩa'si.

⁸ Supabatirã “Maekaka þuri ritaja Tuparãrikakaka õñurã yija ime”, mija ãrĩkoþeyu. I'supakajaoka “Kirika yija ba'irabewãrũerã ritaja Espĩritu Santore yijare ja'atapataeka”, mija ãrĩpupajoakoþeyu, yipupajoaikareka. Cristoka jã'mebeyukajirã yija imako'omakaja ¿mija þuri kika jã'merimaja jaritirã bai je'e? Karemarĩtaka mija pupajoaika upaka simarikareka, yijaro'sioka jia simajããeka mija upaka kika jã'merimaja yija imaokaro'si.

⁹ Aþe upaka sime yipupakareka yiro'si þuri. “Apóstolrãka yija imako'omakaja jiyipupaka po'imajare õrĩbeyurã upaka Tuparãte yijare pũataeka”, yija ãrĩwãrũyu. ĩakõrĩ je'e: Surararãkare ñi'aekarã upaka imawa'ri, niþamakite jã'meika þoto, po'imajare ĩaika wãjitãji reyarũkirã upaka yija ime. I'supaka simamaka nimaupatiji po'imaia, supabatirã ángelrãkaoka yijaro'si simarãka upakaja ĩabaraka imarã.

¹⁰ Jesucristore yapaika upakaja yija baamaka “Dako õrĩbeyuratarã nime”, po'imajare yijareka ãrĩpupajoayu. “Yija þuri, Cristorirã yija imamaka, dika jariwa'ririmarã yijare kiõrĩrũjeyu”, mija ãrĩpupajoakoþeyu. “Tuparãro'si jia baakoþeirã nime”, ĩrãrimarãre yijareka ãñu. Mija þuri “Tẽrĩwa'ribaji kiro'si baairã Tuparãte yijare imarũjeyu”, mija ãrĩpupajoakoþeyu. Supabatirã jijimaka po'imajare mijaka imako'omakaja yijare jiyipupaka norĩbeyu.

¹¹⁻¹² Bikija ba'iaia yija jũara'aeka upakaja maekakaoka yija jũarijaju ruþu. ĩrãkurimarã yija kẽsirabarijaju, okoa ukurijitokoþeko'omakaja okoa yijaro'si jia yija tõþowãrũbeyu.

I'supakajaoka jarirorõ'õ, yija o'ajãärũkia imaberirijayua yijaro'si. Ba'iuḡaka yijare baawã'imaparaka ḡo'imajare yijare ḡajewã'imarĩrijayu. Supabatirã wi'imarĩrã yija ime. Tuparãrika bojariroka yija wãrõika simako'omakaja yija imarũkiwapa, yija ba'arũkiwapaoka tõpoerã jimarĩa ba'irabejĩaparijaturã. Ba'iaja ḡo'imajare yijare jaiwã'imarĩko'omakaja, ba'irokaḡi nare yija okae'ebeyu. I'supaka baabekaja “Jia nare mijeyobaabe, Tuparã”, ãparaka naro'si kire yija jẽñerijayu. Ba'iaja yijare nabaata'ako'omakaja nare yija ruḡuwapa'e'ebeyu.

¹³ Ba'iaja yijareka najaiyuyeko'omakaja jiaḡiji naka yija imarijayu. Burua uḡaka yijare norĩrijayu. Bikija niaḡe'yora'aeka uḡakaja maekakaoka i'supakaja niaḡe'yoirã yija imarijayu ruḡu.

¹⁴ Mijare wapaewa'rimarĩa ikupaka mijaro'si yo'oyu. Mamakarãka mawãtaika uḡaka mijare yiwãtayu. Supa imarĩ mijare okajããwa'ri ikupaka mijaro'si yo'oyu.

¹⁵ Diez mil rakamarã Jesũrika bojariroka mijare wãrõrimajare imakoḡeko'omakaja yi'i ĩrĩkaja ḡuri kirika mijare wãrõũ'murapaki. Mijare yibojamaka ã'mitiritirã Jesũrirã mija jarika. I'supaka mijare wãrõũ'murapaki imarĩ, mijapaki uḡakaja ñime.

¹⁶ Mijapaki uḡakaja imaki ñimamaka yibaarapaka uḡakaja mija baarika yiyapayu.

¹⁷ I'supaka mija imarika yapaewa'ri Timoteore jibaji mijare wãrõerã torã kire yipũatayu. Yimaki uḡakaja wãtaka ñoñuki imarĩ, Maĩpamakire yapaika uḡakaja baaiki kime Timoteo. Supa imarĩ mijare yiwãrõtirapaka mirãkaja mijare kiwãrõrãñu je'e ate. Supabatirã “Jesũre yi'yuka imarĩ, ikupaka Pablote imarijayu”, ãrĩwa'ri mijare kibojarãñu. I'sirokajaoka aḡerã Jesũre yi'yurãte yiwãrõtapaarijayu.

¹⁸ “Maḡõ'irã ḡuri Pablote etabesarãñu je'e mare kĩkiwa'ri”, ãrĩwa'ri ĩrãrimarã mija ḡõ'ikarãre jiiwariarikoḡeyu.

¹⁹ “Tuparãte yire ḡũatarãrĩmi, mijare ĩarĩ ya'rĩrãñu”, ñarĩḡupajoayu. Mija ḡõ'irã yeyarãñurĩmi, marãkã'ã imawa'ri i'supaka najaiyu ãrĩwa'ri naka sayikorĩrãñu. “Wapuju jairimirãtakaja sanajaiyu je'e aḡeyari”, ãrĩwa'ri nare ñiaeyarãñu. I'supakajaoka karemarĩtaka Espĩritu Santore nare jeyobaaikaḡi najaika uḡakaja kika naba'iraberika jia naro'si simamaka ñiaeyarãñu.

²⁰ Napupajoaika uḡakaja najairijayuḡi takaja Tuparãrika naba'iraberijarĩrãkareka dako wapaamarĩa simarãñu. Tuparãte jã'mekarã ḡuri kijeyobaaikaḡi ãrĩwa'ri kirika ba'iraberijaturã.

²¹ I'supaka simamaka, ikupaka mijare yijẽrĩayu mae: ¿Marãkã'ã mija yapaayu? “¿Dako baaerã ba'iaja mija baabu'akũ'ñu?”, ãrĩwa'ri ¿mijare yiwapaḡeyarika mija yapaayu bai? Ba'iaja baarika ja'ataekarã mija imamaka, ¿jĩjimakaḡi mija ḡõ'irã yeyarika mija yapaayukã'ã?

5

Wapuju rõmitika wã'imarĩrika imabeyua

¹ Aḡea ikupaka ima. Mijakaki majaroka ikupaka ña'mitiyu. “Kĩpaki rũmuka ba'iaja kiwã'imarĩrijayu”, ãrĩwa'ri sime kimajaroka. I'sia ima ba'itakaja kibaaika. Aḡerã ḡuri Tuparãte yĩ'ribeyurã imariḡotojo i'supakaitaka baabeyurã.

² I'supaka mija watõḡekareka ba'iaja baabaraka imakite imako'omakaja “Aḡerã tẽrĩwa'ribaji jia Jesũre yi'yurã yija ime”, ãparaka ¿jĩjimaka mija imarijayu bai je'e? I'supaka imabekaja ba'iaja kibaamaka i'yoḡi'riwa'ri mijaka kire mija imarũjea'si.

³ Wããrõ'õrã mijaka imaberirĩḡotojo yipupakaḡi ḡuri mija ḡõ'irã ñimarijayu. Mijaka imaberirĩḡotojo, “Ikupaka ba'iaja kibaaika wapa kiwapaḡoyirũ”, ãrĩḡupajoaweitikakijĩ ñime.

⁴ “Ba'iaja baaiki kimamaka ikupaka sawapa kijũarãñu”, ãñãokaro'si mija rẽrĩrika yiyapayu. I'supaka mija baarãka ḡoto yipupakaḡi ḡuri mija ḡõ'irã imaki uḡakaja ñimarãñu. Supabatirã i'supakajaoka maĩpamaki Jesucristore mijare jeyobaarãñu.

⁵ I'supaka simamaka rērītirā mija jairāka be'erō'ō kire mija ĩapēa'si, kiyapaika upakaja Satanāre kire baaokaro'si. I'supaka ba'iaja kijūarāñu kipupape'yaokaro'si. Supa imarī maipamaki Jesucristore pe'rietarāñmi kire kitāārāñu.

⁶ I'supaka ba'iaja baaikite mija watopekarā imakopeko'omakaja, “Aperā tērīwa'ribaji jia Jesúre yi'yurā yija ime”, āpekaja mija imabe. Mija ĩabe. Pan baaokaro'si kūpajī levadura marukekopeko'omakaja, jia koyirika sarukuka upaka sime ba'iaja baarikakaka. Ba'iaja baaikite mija watopekarā imajīka ba'iaja baairā upaka oyiaja mija jariṗatajīñu. ¿I'supaka simakaka ōrībeyurā bai je'e mija?

⁷ I'supaka mijaro'si simakoreka mija watopekarā kire mija imarūjea'si, Tuparāte yapaika upaka oyiaja baairā mija imaokaro'si. Mija ĩabe, Pascua baya naro'si jē'rāta'yu ṗoto simaupatiji levadura nawi'iarā ima judīorākare taarijaju. Levadura bikijaka nawi'iarā ima upaka naro'si sime ba'iaja baarika napupajoamaka. Supa imarī “Apekurioka ba'iaja baarūkimarīrā maimaye'e”, ārīwa'ri levadura nawi'iarā ima nataarijaju. I'supakajaoka Pascua baya ṗoto oveja weiwa'yua najāārijaju upaka ba'iaja Jesúre maro'si jūaeka. Ba'iaja mabaaike maro'si wapañjiwa'ri kireyaeka ōñurā imarī, ba'iaja baarika maja'ataye'e.

⁸ Supabatirā “Jimarīa ba'iaja Jesucristore jūaeka mare tāāokaro'si”, ārīwa'ri ritaja ba'iaja mabaarijaju ja'atirā jījimakaṗi, wājimiji takaja ṗupajoabaraka maimarijariye'e, ṗakirimarīaja.

⁹ Bikija mamarī ṗapera mijare yiṗūataū'murapakaṗi ikupaka mijare yibojarape: “Rōmijā ĩmirījaka baariwā'imarīrijayurā, i'supakajaoka ĩmirīja rōmijāka baariwā'imarīrijayurāka mija jeyoaria'si”, āṗaraka o'oeakaṗi mijare yibojapūarape bikija.

¹⁰ I'supaka mijare ñarāpe, “Jesúre yi'ribeyurāte mija wapata'ritapabe”, ārīwa'rimarīa. Ikuṗaka nime Jesúre yi'ribeyurā: Rōmijā ĩmirīja aṗerāka wā'imarīrijayurā upaka nime, rīkimakaja niñerū rikariṗotojo rīkimabaji yaparijajurā. I'supakajaoka karee'erimaja, supabatirā wapuju imaja jērāka jiyiṗupayeerijayurā nime Jesúre yi'ribeyurā. I'supaka baarimaja rīkimarāja nima simamaka, naka imarika yapaberīwa'ri ṗo'imajamatorā mija a'rījīñu. I'supaka simako'omakaja maki i'supakaitaka baaberijīki.

¹¹ “Ikuṗaka mija baabe”, ārīwa'ri i'supaka mijaro'si yo'opūaeka. “Jesucristore yi'yurā yija ime”, ārīriṗotojo rōmijā ĩmirīja aṗerāka wā'imarīrijayurāka mija jeyoaria'si. Supabatirāoka rīkimakaja niñerū rikariṗotojo rīkimabaji yaparijajurā, i'supakajaoka wapuju imaja jērāka jiyiṗupayeerijayurā, aṗerāte jaiyuyeirā, wejabiakaka ukutirā wejabiririjayurā, supabatirā wapuju ṗakitirā karee'erimajakaoka mija jeyoaria'si. Supabatirāoka naka mija ba'arijaria'si.

¹²⁻¹³ Jesúre yi'ribeyurāte ba'iaja baamaka “Ikuṗaka nare mabaaye'e”, āñāokaro'simarīa maima. Tuparā ĩ'rīkaja imaki ba'iaja nabaaekaṗi ārīwa'ri sareka jiamarīa nare baarūkika. I'supaka simako'omakaja mupaka Jesucristore yi'yurā imariṗotojo ba'iaja nabaaika ja'atarika yapabeyurāka jeyoaribekaja maimaye'e. Ā'mitirikōrī je'e, ikupaka sabojaju Tuparārika bojariroka o'oeaka ṗūñurā: “Mija ṗō'irā ba'iaja baabaraka imarijajukaka mija jeyoaria'si”, ārīwa'ri sabojaju.

6

Jesucristore yi'ribeyurā ṗō'irā okajerī a'pekaja, mija tiyiaja oka mija jiebe

¹ Aṗea mijare ñañu mae. Mija bojajāābu'arāka be'erō'ō, Jesúre yi'yurā ṗō'irā ĩ'rātiji sajierī a'pekaja, Jesúre yi'ribeyurā ĩparimarā* ṗō'irā sajierī mija a'yu. ¿I'supaka napō'irā mija baaika i'yopi'ribeyurā bai je'e mija?

² Jesúre yi'yurā imarī, ñamajī ō'ōrā ate kipe'rietarāñurīmi ritaja ṗo'imajare baaeka mirāka ĩabaraka “Ika jiamarīa ima, ika ṗuri jia ima”, ārīrūkirā maima. ¿Yaje sōrīwārūirā

* 6:1 Jueces que no eran creyentes

mija ime je'e? Ika ka'iareka imarāte wā'marūkirā imariṭotojo ħmaekaka dakomarījīkaja oka dajaka imakoṭeika mija jiewārūbeyu bai je'e?

³ Ángelrākare baaeka mirāka pariĵi wā'marūkirā imarī, ō'ōrā dakomarījīkaja oka mijare imakaka jia ĩawārūrimaja mija ime.

⁴ I'suṭaka imarūkirā imariṭotojo ħdako baaerā oka mijareka ima mija tiyiaja saĵiebekaja Cristore yi'ribeyurā ṗō'irā saĵierī mija a'ririjayu je'e?

⁵ Mija i'yoṗi'yaokaro'si i'suṭaka mijare yiboĵayu. ħNi'i ĩ'rīkaoka mija watoṗekakaki ĵiṗaṇaka ōrīṗūatirā okajiewārūiki imaberitiyaikiji bai je'e? Imakoṭeiki je'e aṗeyari yiṗuṗajoaikareka.

⁶ Suṗa simako'omakaja ĩrārīmarā mijaka imarā okajierikoṗakaja, nokatotorijayu. Jā'rībaji sime ĩṗarimaki Jesúre yi'ribeyurā ṗō'irā a'ritirā, nawāĵitāĵi nabojāĵāābu'aika.

⁷ I'suṭaka mija tiyiaja mija boĵāĵāābu'ariĵayua, Jesúre yi'yurā baarūkimarīa sime. I'suṭaka baarikopoṗakaja ĩrārīmarāre ba'iaja mijare baakoṗeika samija rakajepāābe. “Yire jaita'aṗakitirā me'maeka i'suṭaka simaṗarū”, āṗaraka mija imabu'abe.

⁸ I'suṭaka baarikopoṗakaja ĩrārīmarā mija ṗō'irā ṗo'imajare jaita'aṗakitirā karee'erimaja imariĵayurā. Najeyomarā Jesúre yi'yurā imariṭotojo i'suṭaka nare ba'iaja nabaariĵayu.

⁹⁻¹⁰ “Ba'iaja yija baariĵayua marā imabeyua Tuṗarāro'si”, āṗaraka ṗuṗajoabekaja mija imabe. “Ba'iaja baarimaja imarī, Tuṗarāte jā'meirō'ōrā eyarūkirāmarīrā nimarāñu”, āñua ħmija ōrībeyu bai? Mija ā'mitipe, ikuṗaka nabaayu ba'iaja baairā: Rōmijā ĩmirījaka wā'imarīriĵayurā uṗaka nime, suṗabatirā waṗuju imaja jērāka ĵiyiṗuṗayeerijayurā. I'suṗakajaoka ĩmirīja rōmikirā, rōmijā tīmiakirāoka jeyoika jaritīkarā imariṭotojo aṗerāka yaṗabu'ariĵayurā, suṗabatirā ĩmirīja natiyiaja yaṗabu'ariĵayurā. Suṗabatirā karee'erimaja, suṗabatirā rīkimakaja niñerū rikairā imariṭotojo rīkimabaji niñerū yaṗariĵayurāoka imarā. Aṗerimarā imarā weĵabiaikaka ukutirā weĵabiririjayurā, aṗerāte ĵaiyuyeirā. Suṗabatirā aṗerā imarā aṗerāte rikaika ĵaipakitirā nare ē'mariĵayurā. I'suṭaka baarimaja Tuṗarā ṗō'irā eyabesarāñurā. Suṗa imarī nuṗaka ba'iaja baariṭotojo “Tuṗarā ṗō'irā eyarūkirā maima”, mija ārīṗuṗajoariĵaria'si.

¹¹ Bikija ṗuri nimauṗaka baabaraka ĩrārīmaki mija imaeka ruṗu. Maekaka ṗuri i'suṭaka baabeyurā mija imaokaro'si Espiritu Santore mijare jeyobaayu Jesucristore mijaro'si reyaeka simamaka. Ba'iaja mija baaekareka Tuṗarāte mijare tāāeka, suṗabatirā kirirā mijare kimarūjeka mae. I'suṗakajaoka “Ba'iaja nabaaka waṗa yire waṗariabeyurā nime”, Tuṗarāte mijareka āñurā mija ime mae.

¹² Ikuṗaka ĩrārīmarā mija watoṗekareka imarāre āñu: “Maekaka Jesúre yi'yurā imarī, ritaja yija yaṗaika uṗakaja baajīrā yija ime”, narīkoṗeyu. I'suṭaka simako'omakaja “Ritaja mabaariyaṗariĵayuaareka ĩrārība'ikaka ĵiamarīa imariĵayua sime maro'si. Suṗabatirā ĩrārība'i mabaariĵayua, marākā'ā baatirā maja'atawārūberijīka sime maro'si. Suṗa imarī i'suṭaka mabaaberjīñu”, ñañu.

¹³ ĩrārīmarā ikuṗaka āñurā: “Ba'arika maba'aika ña'rīĵāirūkiaro'si sime ñe'mea. I'suṗakaja mamarīrāja Tuṗarāte ṗo'ijiatīkarā maima. I'suṭaka imarā imarī, imajīṗarūkimarīa sime mañe'mea, ba'arikaoka”, narīkoṗeyu.† Kēsia mare baamaka, ba'ariĵayurā maimako'omakaja rōmitika ĩmirījaka ba'iaja wā'imañua baarika mare jitoika naka baarimajamarīrā maima. Cristore yaṗaika uṗakaja baairā maimaokaro'si Tuṗarāte mare ṗo'ijiaeka. Kirirā imarī, maṗo'iaṗi i'suṭaka baarūkirā maima.

¹⁴ Tuṗarāte kirikaṗi maiṗamaki Jesucristore ōñia kijariṗe'rirūjeka uṗakajaoka mare kibaarāñu.

¹⁵ I'suṭaka imarā imarī, Jesúṗo'iakakaja sime maṗo'ia Tuṗarāte ĩamaka. I'suṭaka ima ōñurā mija ime. ħI'suṭaka imariṭotojo rōmitika ĩmirījaka wā'imañua niñerūṗi waṗaĵitirā, mija yaṗaika uṗaka koka mija baaika jia sime bai?

† 6:13 Había una creencia o pensamiento que a Dios no le importa lo que uno hace con el cuerpo. Por pensar así, tener relaciones sexuales con cualquiera cuando uno tenía el deseo es lo mismo que comer cuando uno tiene hambre.

16 Ikuṣaka mijare ārīrika ñarīko'o, ĩ'rīka uṣakaja imarā nime Tuṣarāte ĩamaka. Ika ñañua ōrīwārūekaja mija imabe. Tuṣarā majaroṣūñurā o'oeka ikupaka bojaika: “Rōmiki kirūmuṣitiyika ĩ'rīka uṣakaja imarā”, ārīwa'ri sabojayu.

17 Rōmika imarikakaka sabojaika uṣakaja, Cristorirā maima simamaka kika ĩ'rīka uṣakaja ṣuṣairā maime Tuṣarāte ĩamaka.

18 I'suṣaka mare kīaika simamaka, ba'iaja baabekaja maimaye'e. I'suṣaka baairā ṣuri, aṣerāka ba'iaja wā'imarīwa'ri ĩ'rīka ṣo'i uṣakaja naka imarā. Suṣa imarī naṣo'ia nabitatayu. Aṣea ba'iaja baarika uṣakamarīa sime rōmitika ĩmirījaka ba'iaja wā'imañuaka baarika.

19 Eṣṣiritu Santore mare ña'ajāāiki kime Tuṣarā. I'suṣaka mare kiña'rījāika ṣoto maṣo'iaja kiwi'iuṣaka ima kiro'si. ¿Samija ōrīkoṣeyu bai je'e? I'suṣaka simamaka Tuṣarārika sime maṣo'ia, maro'sitakajamarīa.

20 Mija ĩabe. Kirirā maimaerā Jesúre reyaĭjiekāṣi ārīwa'ri kirirā Tuṣarāte mare imarūjeka. I'suṣaka simamaka, maimarijayuareka kiyāṣaika uṣaka oyiaja baabaraka jiyiṣuṣaka kire mija ōṣe.

7

Rōmie'erika

1 Ōrīrika yaṣawa'ri ṣaṣerāṣi yire mija jaiṣūāika mijare yibojaerā baayu mae. “Tuṣarāte yaṣaika uṣakaja imawa'ri kirūmuka baabekaja kimajīka ¿yaje jia simajīñu ruku?”, āṣaraka yire mija jērīṣūāika.

2 Suṣa imarī ikupaka mijare yibojaerā baayu mae: Torā rīkimarāja ba'iaja baabaraka mija ima simamaka, rōmie'ekaki imaki ṣuri dakoa okamirāmarīaja kirūmuka imarimaji kime. I'suṣakajaoka sime rōmoro'si.

3 Rōmika imakiro'si koyāṣaika uṣakaja kiyi'ririjarirākareka jia simarāñu. I'suṣakajaoka koimarāñu kirūmu koro'si.

4 I'suṣaka simamaka “Yiṣuṣajoaika uṣakaja yibaaye'e”, kotīmite kōrīberijīñu. I'suṣakajaoka sime ĩmirījiro'si.

5 Suṣa imarī tīmiaiko tīmite baarika yaṣamaka “Jēno'o, baabekaja imarimajaja maimaye'e”, mija ārīrijayua mija ja'atabe. I'suṣakajaoka sime ĩmirīji rōmika imakiro'si. “Tuṣarāka jaiokaro'sitakaja mako'aṣiribu'arijayua maja'ataerā ruṣu”, ārīwa'ri ĩ'ṣarā wā'tarāja sanayi'ribu'ajīkareka jia sime. Sabe'erō'ōṣi ṣuri nima uṣakaja nimarijarijīñu, Satanāre yaṣaika uṣaka ba'iaja aṣerāka mija baawā'imarību'aa'si ārīwa'ri.

6 Mija ko'aṣiribu'arijayua ja'atarūkimarīa mijaro'si simako'omakaja, Tuṣarāka jairā baaeka kūṣajī ja'atirā i'suṣaka mija imatarijarijīñu mija yaṣajīkareka. “I'suṣaka oyiaja mija baarijāṣe”, ārīwa'ri mijare jā'merimajimarīka ñime.

7 Rōmimarīkaja ñimako'omakaja jo'ribekaja ñima uṣaka oyiaja ritaja ṣo'imajare imarikareka jia simajāāeka yireka ṣuri. I'suṣaka simakoṣeko'omakaja ĩ'rīka ta'iarāja imabeyurā maime. I'suṣaka maima simamaka marakakaja maimarūkia Tuṣarāte mare ja'ataeka. Suṣabatirā rōmikirāja, rōmimarīkajaoka jia maimaokaro'si mare kijeyobaayu.

Rōmijā natīmirāre reyataṣaekamarā, ĩmirīja narōmia reyataṣaekarāka Pablote jaika

8 Mae rōmijā natīmirāre reyataṣaekamarā, ĩmirīja narōmia reyataṣaekarāre ikupaka ñañu: “Rōmimarīa maekaka ñima uṣaka, ĩmirīja rōmimarīa imarā, i'suṣakajaoka rōmijā tīmiamarīa imarā mija imarijarijīka jia sime.

9 I'suṣaka simako'omakaja rakajepāāwārūbeyurā ṣuri ne'ebu'ajīka marā imabeyua, dako okamirāmarīaja nimarijayaokaro'si.”

“Tīmiarā, rōmikirākaoka, mija ja'atabu'a'si”, Pablote ārīka

10 Mae “Ikupaka Maiḗamakire jā'meka”, āriwa'ri tīmiakirāre, rōmikirāreoka yibojaerā baayu ate: Tīmiakirā imarā mija ja'atabu'a'si. Ņoñu upakaja yipupajoaikapimarīa ikupaka mijare yibojayu, i'supakaja Maiḗamakire jā'meka simamaka.

11 Ī'rāko kotīmite ja'atirā apika ĩmirījika tīmiaririka imabeyua. Apikaka tīmiaribekaja kotīmi imatikakikaja jia imaḗerirā kika oka kojiejīka jia sime. I'supakajaoka sime ĩmirījaro'si.

Jesúre yi'yurā kire yi'ribeyurāka e'ebu'arikakaka “Ikupaka sime”, Pablote ārika

12 Mae ate Jesúre yi'yuka kire yi'ribeyukoka ne'ebu'aekakaka mijare yibojaerā baayu. Maiḗamakire bojaekamarīa sime ika. Yipupajoaika upakaja ikupaka mijare yibojayu: Ikupaka simarijau ĩ'rārimarāro'si: Jesúre yi'ribeyurā oyiaja imabu'atirā, be'erō'ōpi puri ĩrīka kire yi'yuka. I'supaka imariḗotojo mija rōmia mijare ja'atarika yapabesarāka nare mija ja'ata'si.

13 I'supakajaoka sime rōmijā Jesúre yi'ribeyurāka tīmiarikarāro'si. Jesúre yi'ribeyurā imariḗotojo mijaka nimariyapamaka nare mija ja'ata'si.

14 Mija tīmiarā Jesucristore yi'ribeyurā nimako'omakaja, ĩ'parā imariḗotojo ĩrīka upakaja mija ime Tuparāte ĩamaka, kirirā upaka mijare kīarīrīrijayu. I'supakajaoka ĩmirīja Jesúre yi'yurāro'si sime. I'supakamarīa simarikareka, kirirāmarīrā mija makarāte ima-jāēka Tuparāte ĩamaka. Kirirā upaka mijare kīamaka puri jiaḗi mija makarāte kīarīrīrijayu.

15 Jesúre yi'yuka rūmu Jesúre yi'ribeyuko imarī, kire koja'atariyapajīka, koyapayu upakaja ko'rijīka marā imabeyua. I'supakajaoka ĩmirīji Jesúre yi'ribeyuka kirūmu Jesúre yi'yukote kija'atariyapamaka kiyapayu upakaja kibaañīnu. I'supaka nayapayu upakaja “Na'riḗarū”, ñañua simako'omakaja ja'atabu'abekaja mija imajīkareka jībaji simajīnu. I'supakaja ḗo'imajaka okamirāmarīaja maimarika Tuparāte yapayu.

16 “Jia natīmiarāka imawa'ri Jesucristore nayi'rirāñu je'e naro'sioka aḗeyari”, āriwa'ri i'supaka rōmijāro'si ñañu. I'supakajaoka sime ĩmirījaro'si.

17 Rakakaja maimaokaro'si Tuparāte mare ja'ataeka. Supa imarī mare kiwā'maeka ḗoto maimara'aeka upakaja maimarijarijīkareka jia sime. Jesúre yi'yurāte rēñurō'ōrā yeyaika rakakaja iroka nare yibojarijau.

18 Ī'rārimarā Jesúre nayi'rirā baaeka ruḗubajirā judíotatarā imarī, circuncisión baatikarā imarā. “Mae Jesúre yi'yuka imarī circuncisión kurare yire baakoḗeka yo'arāñu”, āririka imabeyua. Ī'rārimarā Jesúre nayi'rirā baaeka ruḗubajirā judíorākamariā imarī, circuncisión baaberikarā imarā. “Jesúre yi'riwa'ri circuncisión yibaaerā judíotatakaki jayaokaro'si”, āririka imabeyua.

19 Circuncisión baaekarā, circuncisión baaberikarā maimajīkaoka marā imabeyua. Tuparāte mare jā'meika upakaja baarika sime imatiyaika.

20 Supa imarī Tuparāte mare wā'maeka ḗoto maimara'aeka upaka maimarijariye'e.

21 Mia, Jesúre yi'yurā imariḗotojo aḗerāte ba'irabeñjibaraka “Ba'itaka naḗoyarā yija ime”, mija āri'a'si. I'supaka simako'omakaja mijare naja'atarākareka puri wājiaja mija ḗoḗe.

22 Ikupaka sime: Aḗerāro'si ba'irabeñjirimaja* mija imakoḗejīka marā imabeyua. Jesúre yi'yurā mija jarirūki ruḗubaji ba'iaja baariroka yi'yurā mija imaeka. Maekaka puri Jesúrirā mija imamaka, i'supaka mija imakoḗeka kija'ataekarā mija ime kiyapaika upaka baaokaro'si. I'supakajaoka aḗerāte ba'irabeñjirimajamarīrāoka, kire yi'yaokaro'si mijare kiwāmamaka puri kiro'si ba'irabeñjirimaja upaka mija ime mae.

23 Ba'iaja Jesúre jūaeka wapa kirirā maimaerā Tuparāte mare wā'maeka. Supa imarī Tuparā ĩrīkaja kime Maiḗamaki imatiyaiki. I'supaka simamaka, “Jia Tuparāka mija imarijitoye'e yija añu upakaja mija imabe”, añurāte mija yi'ria'si.

* 7:22 Esclavos

24 Mija ã'mitipe yijeyomarã. Tuþarãte mare wã'maeka þoto maimaeka uþakaja maimamirĩrĩkawa'rijĩkareka jia sime. I'suþaka maimamaka jĩjimaka Tuþarãte maka imar-ijarirãñu.

25 Mae þaperapi yire mija jẽrĩapũarapakakaka mijare yibojaerã baayu ate. "Ikuþaka tĩmiamarĩrãre, rãmimarĩrãteoka Maiþamakire nare jã'meyu", ãrĩwãrũbeyuka yi'i. I'suþaka simako'omakaja Jesũre yire jeyobaarijayuapi yipupajoaikakaka wãjiroka mijare yibo-jaerã baayu. Suþa imarĩ yire mija ã'mitiripẽarika yiyapayu.

26 "Cristore mija yi'yuaþi ãrĩwa'ri ba'itakaja jiamarĩapi mijare nabaata'arijayua sima-maka rãmimarĩa mija ima uþakaja mija imarijarijĩkareka jia sime", ñarĩþupajoayu.

27 "Rõmie'etika imarã, mija rãmia mija ja'ata'si. Rãmimarĩa imarã rãmie'erika þakatapekaja mija imabe", mijare ñañu.

28 I'suþaka ñañua simako'omakaja ĩ'rĩka ĩmirĩji rãmie'erika yapaþĩkite rãmie'ejĩka marã imabeyua. I'suþakajaoka tĩmiaririyapaiko, ba'iaja baawa'rimarĩa kotĩmiarirãñu. Ka'wisika jũarijayurã maima maekaka. I'suþaka simamaka rãmika jaritikarã, tĩmiaika jaritikarãro'si ka'wisibaji simarãñu. I'suþaka mijaro'si sima'si ãrĩwa'ri "Rãmimarĩaja mija imarijarijĩkareka jia sime", ãrĩwa'ri i'suþaka mijare yibojoyu.

29 Mija ã'mitipe yijeyomarã. "No'ojĩrãmarĩaja sajariwa'yu õ'õrã maima þurirũkia. Suþa imarĩ aþeakaka þupajoatiyabekaja Cristorika maba'iraberijariye'e", ãrĩwa'ri ikuþaka mijare yibojoyu: Rãmika imarã rãmimarĩrã uþakaja kirika mija ba'iraberijape.

30 Ba'iaja þupayurã, ba'iaja mija þupayu takaja þupajoabekaja mija imabe. Jĩjimaka imarãoka, jĩjimaka imarikatakaja mija þuparibekaja mija imabe. I'suþakajaoka waru-aka rĩkimaka wapaþĩrijayurã, sarekaja þuparibekaja mija imabe, "Õ'õrã ñoaka õñia imarũkimarĩrã maima", ãrĩþupajoawãrũirã imarĩ.

31 "Maekaka ritaja mabaarijayua, ritaja ima maikaoka imajiparũkimarĩa sime", ãñurã imarĩ, sareka þupajoatiyabekaja maimaye'e.

32 Ba'iaja mija þuparirika yiyapabeyu. Maiþamakirika ba'irabeiki þuri rãmimarĩka imarĩ, Jesũre yapaikakaka takaja þupayuka.

33 Rãmika imaki þuri kirũmure jia jĩjimaka kika imaerã jia koka imarikakaka þupajoarijayuka.

34 ĩakõrĩ je'e, ikuþaka sime kiro'si: Tuþarãte yapaika uþaka, suþabatirã kirũmure yapaika uþakajaoka þupajoarijayuka kime. I'suþakajaoka sime rãmijãro'si. Tĩmiamarĩrã maiþamaki Jesucristorika ba'iraberika þupajoairã, "Ritaja kiro'si yija baarijayua ĩtirã jĩjimaka Cristore imarũ", ãrĩrika þupajoarijayurã. Tĩmiairã þuri natĩmiarãte jia jĩjimaka imaerã nimarũkiakakaoka þupajoarijayurã.

35 "Mija tĩmiania'si, i'suþakajaoka mija rãmie'ea'si", mijare ãrĩbeyuki yi'i. Tuþarãte yapaika uþakaja jia mija imarika yapawa'ri i'suþaka mijare ñañu, aþerõ'õrã mija þupajoakoreka.

36 Bikijarãja kirũmuro'si kijaiþããtikakote ĩ'rĩkate e'ebeyua simamaka, "Kopakaja þakiako kojayu mae, kore ye'epaye'e", ãrĩþupajoawa'ri kore ke'ejĩka marã imabeyua.

37 Apika þuri kipuþaka kire ãñu uþakaja rãmimarĩaja kimajĩka marã imabeyua. Maki jãjiapi kire jã'meberijĩki imarĩ, kiyapaika uþakaja jo'ribekaja kimarũ ãrĩwa'ri. Suþabatirãoka rãmimarĩaja imarika rakajepããwãrũtirã i'suþaka kimajĩka jia sime.

38 I'suþaka simamaka kirũmuro'si imatikakore e'eiki þuri jia baaiki. I'suþaka simako'omakaja rãmimarĩaja imarika þupajoaiki imaki satẽrĩwa'ribaji jia þupajoaiki.

39 Tĩmiaika jaritikako kotĩmite õñia imañujukã'ãja apikaka imaberijĩko. Kotĩmite reyajĩka be'erõ'õþi þuri, apika Jesũre yi'yukakajaoka kotĩmiarijĩkareka jia sime.

40 I'suþaka simako'omakaja apikate tĩmiaririka þupajoabekaja koimajĩka jĩibaji koima-jĩñu yireka. Yi'ioka Espĩritu Santore yire jeyobaaikapĩ i'suþaka ãrĩrijiyuka.

8

Aperāte jia imarūkia pūpajoabekaja, “Dakoa jājibaarika imabeyua yijaro'si”, āparaka ba'iaja aperāte mija baarūjea'si

¹ Waṗuju imaja jērāka jiyiṗupayeewa'ri wa'iro'si ri'ia sawājītāji ji'aika upaka napāārijayuakaka pāperapi yire mija jērīpūarapaka mijare yibojaerā baayu mae. “Waṗuju napūpajoaika upakaja nabaaeka sime”, ārīwārūrā maime. I'supaka simako'omakaja “Aperāte tērīwa'ribaji ōñurā yija pūri”, ārīkōpeirā mija ime. I'supaka pūpajoabekaja, jia wayuīabu'abaraka majeyobaabu'arijariye'e.

² “Jia dakoa jariwa'ririmarīaja ōrīpūairā jaritika'ri yija ime”, āparaka waṗuju jaiirā jia ōrīpūabeyurā imarā ruṗu.

³ Aperā pūri, jīmakapi Tuparāte noñua imarī, “Yirirā nime”, kēñurā nime.

⁴ “Waṗuju imaja jērāka jiyiṗupayeabaraka wa'iro'si ri'ia naji'aekakaka maba'ajīka”, mija āñuakaka mijare yibojaerā baayu mae. “Waṗuju imaja jiyiṗupaka noñua ōñimarīa sime. Tuparā ī'rīkaja imaki imatiyaiki”, ārīwārūrā maime.

⁵ Waṗuju imaja jiyiṗupayeerimaja pūri “Wejepemarā ōika, ka'iarā ima oka majiyiṗupayeerūkia sime”, narīpūpajoakōpeyu. Rita nañu, rīkimakaja sime waṗuju imaja najiyiṗupayeeko'peika.

⁶ I'supaka napūpajoaika simako'omakaja, “Mapaki Tuparā ī'rīkaja imaki majiyiṗupayeetiyarūkika. Ritaja pō'ijiaekaki imarī, kiyapaika upakaja maba'aeerā mare kipo'ijiaeka. I'supaka simamaka Jesucristo ī'rīkaja kime Maipamaki. Ikiṗi ārīwa'ri ritaja jia wejea Tuparāte baaeka. Supabatirā ikiṗi ārīwa'ri ōñia imajiparika maro'si ima”, ārīpūpajoairā maime.

⁷ I'supaka mapūpajoako'omakaja aperimarā Jesúre yi'yurā imariṗotojo jia sakaka ōrīwaṗu'abeyukajirā. Jesúre yi'yurā nimaerā baaeka ruṗubajirā waṗuju imaja jērāka najiyiṗupayeeka. “Pō'imaja baarirata sime”, ārīwārūrā nime ruṗu. Supa imarī tuparāreka je'awa'ri “Ba'arika napāāko'peka mirāka yija ba'aika sajiyiṗupayeewa'ri yija baayu”, narīpūpajoayu. I'supaka pūpajoawa'ri sanaba'ako'peika “Kire yi'riri'ataiki upaka yibaayu Tuparāte īamaka”, āñurā najayu.

⁸ I'supaka simako'omakaja ba'irījia maba'aika, maba'abeyuaoka imatiyabeyua sime Tuparāro'si. “Samaba'abesarākareka Tuparāte mare wayuīarāñu”, ārīrika pūri imabeyua. I'supakajaoka “Samaba'arākareka jījimaka Tuparāte maka imarāñu je'e”, āñuakaro'simarīaoka sime.

⁹ “Dakoa mare jājibaabeyua”, āñurā mija imako'omakaja mija yapaika upakaja imarika mija rakajebe. I'supaka mija imamaka jia Tuparāte yi'riwaṗu'abeyukajirāte īajīkareka, mija ima upakaja nabaajīñu je'e. “Tuparāreka jia sime, jiamarīa sime je'e”, ārīwārūrā nime nimamaka ba'iaja nare mija baaruṗutaika.

¹⁰ Ikuṗaka sime: Jia ōrīwārūrā imawa'ri “Waṗuju imaja jērākarō'siji ri'ia napāāko'peka mirāka samaba'aye'e”, ārīwa'ri ba'arī sajiyiṗupayeeriwi'iarā mija kākayu. I'supaka samija ba'amaka īawa'ri, “Naba'aika upakaja sayiba'arāñu yiro'sioka”, jia Tuparāte yi'riwaṗu'abeyukajikate ārīrāñu kiro'si.

¹¹ I'supaka simamaka “Waṗuju imajaro'si ri'ia napāāko'peka mirāka maba'ajīka marā imabeyua”, ārīwa'ri, mija ba'amaka īatirā, jia Tuparāte yi'riwaṗu'abeyukajikate saba'awa'ri ba'iaja kibaa'pe'ayu ate. “Jia ōrīwārūrā yija”, āñurā imariṗotojo mija jeyomakiro'si ba'iaja kibaa'ika waṗa Cristore reyaījika simako'omakaja ba'iaja kire mija baaruṗatayu. I'supaka baawa'ri Cristore kiyi'rikōpeika ja'atatirā mamarī kimaeka mijirāja kijayua ba'itakaja sime.

¹² I'supaka baawa'ri ba'iaja Jesucristore yi'yurāte mija baaruṗatayu. “I'supaka yija baamaka, ba'iaja yijaro'si simarāñu”, ārīwārūrāriṗotojo, i'supaka mija baaika īatirā i'supakajaoka aperāte baayu. I'supaka mija baaika naro'si takajamarīa ba'iaja ima.

“Yirirāte ba'iaja nabaaiika simamaka, i'supakajaoka yire nabaayu”, mijareka Cristore āriḥupajoayu.

¹³ Supa imarī ikupaka mijare ñaṅu: “Ritaja yibaaiika ĩaji'atirā yibaaika upakaja baawa'ri ba'iaja apikate jūaa'si āriwa'ri i'supaka yibaaberijīṅu.”

9

“Apóstolmarīka Pablote ime”, ārikarāte “Ikuḥaka sime”, Pablote āriika

¹ Ritaja Tuḥarāte mare jājibaabeyua yibaaiikareka, marā imabeyua. ¿Apóstolmarīka ñime bai je'e? ¿I'supakajaoka maiḥamaki Jesúre ĩaeka mirāmarīka ñime bai je'e? I'supakajaoka aḥea, “Pablote wārōmaka ā'mitiritirā Jesúre mayi'riū'murape”, ¿mija āriḥbeyu bai?*

² “Apóstolmarīka Pablote ime”, aḥerāte āriko'omakaja mijareka ḥuri i'supaka ḥupajoarika imabeyua je'e. Yiwārōrapaka ā'mitiritirā Jesúre mija yi'rapaka simamaka, “Cristo ḥūatarimaki kime Pablo”, āñurā mija ḥuri.

³⁻⁴ Po'imajare yire kērājaimaka ā'mitiritirā ikupaka nare yiyi'yu: Apóstolrāka yija imakaka mija ḥupajoabe. Mijare wārōrimaja yija imamaka, yijare mija ji'aika, okoa yijare mija sīaika e'etoririmaja yija ima mija oñu.

⁵⁻⁶ Mia, apóstolrāka, Pedro, Jesús be'erō'ōkarā narōmiapitiiyika Jesúre yi'yurāte turirijayu ḥoto nare jeyobaarūkirā. Supa imarī ritaja nare mija jeyobaaika upakajaoka mija baarūkirā yija ime. Apóstolrāka imarī, mijare yija wārōko'omakaja ¿yijare ruku mija jeyobaaberijīṅu bai je'e? I'supaka simako'omakaja, Bernabéka ba'irabetirā yija yapaika yija tōḥorijayu.

⁷ Mija oḥe. Wapa tōḥoirā nime surararāka. I'supakajaoka, iyaka oṭeiki sarikayu ḥoto ¿kākāerāmarīa sakiōteyu bai je'e? Aḥea mia: Oveja ĩarīrimaji sūḥeokoa kibikerijayu ḥoto ¿sukuberijīki bai je'e mijareka?

⁸⁻⁹ I'supakamarīa sime, maba'irabeikaḥi āriwa'ri sawapa matōḥoyu. Yija takajamarīa imarā i'supaka āñurā. Tuḥarārika bojariroka o'oeka ḥūñurāoka i'supakaja sabojayu. Tuḥarā ikupaka Moisés imaekakite kio'orūjeka: “Trigo yapea wa'ibikirāwēkoa rī'kati'baaruirāka ‘Sakaka kūḥajī kiba'arū’, āriwa'ri kiōmea mija ḥi'ḥea'si”, āriwa'ri sabojayu Tuḥarā oka ḥūñurā. “Wa'ibikirāwēko takaja jia kimarū”, āriwa'rimarīa i'supaka Tuḥarāte bojaeka. ¹⁰ Po'imajaro'si ḥariji ḥupajoawa'ri i'supaka Tuḥarāte bojaeka. Ā'mitirikōrī je'e: Ríoa ba'iraberimaja, supabatirā trigo yapea ka'rerimajaoka “Sakaka kūḥajī yitōḥoye'e yiro'sioka”, āriḥupajoawa'ri sanaba'irabeyu.

¹¹ Supa imarī Tuḥarārika mijare wārōū'muraparā imarī, “Mare najeyobaarū”, mijareka yija āriḥupajoaika, ¿jiamarīa sime bai je'e?

¹² Aḥerā Jesucristorika wārōrimajare “Mare wārōrimaja nimarū”, āriwa'ri “Nare majeyobaaerā”, āriḥupajoairā mija ime. I'supaka mija ḥupajoaika simamaka, “Mamarītaka mare wārōū'muraparā nime Pablorāka. Supa simamaka nare majeyobaatiyaye'e”, aḥerāte tērīwa'ribaji yijareka mija āriḥupajoatiyarūkirā yija ime. I'supaka simamaka “Yijare mija jeyobaabe”, mijare yija āriḥjīka, jia simakoḥeyu.

I'supaka simako'omakaja, mijare yija jēñeberape. “Niñerū tōḥoerā Pablorākare Jesúrika bojariroka wārōyu”, ḥo'imajare āriḥupajoarikareka yija wārōika na'mitiripēaberijāēka. Supa imarī rīkimakaja yija yapaika imako'omakaja sarakajepāāwa'ri mijare yija jēñeberape.

¹³ Tuḥarāte jiyiḥupaka oñriwi'iarā wa'iro'sia ḥo'imajare kiro'si tarijayu. Sajāātirā kiro'si najoejirijayukakaja torā ba'iraberimajare ba'arijayua jia oñurā mija ime. Biki-jarāja “Yire najoejirākakaka naba'arāñu”, Tuḥarāte āritika.

¹⁴ I'supakaja sime Jesúrika bojariroka wārōrimajaro'si. Maiḥamaki Jesúre āriika “Nawārōeka wapa koḥakaja nare jeyobaarūkirā nime naka wārūekarā.”

* **9:1** Pablo está afirmando que él es apóstol. Algunos en Corinto, por alegar que Pablo no era un apóstol, no prestaron atención a sus instrucciones y enseñanzas.

15 “Tuṕarã pũatairãre majeyobaaye'e”, ãrĩka simako'omakaja ĩ'rãkurioka mijare yijẽneberape. Yiwãrõriwapa mijare jẽnebeyuka imarĩ, kësia yijĩrĩkõpejĩka marã imabeyua yiro'si. Ikuṕaka mijaro'si yo'oika “Yire mija ĩjibe”, ãrĩwa'rimarĩa sayo'oyu. “Wapamarĩaja Jesúrika bojariroka yibojataparĩjayu”, ãrĩwa'ri jĩjimaka ñime.

16 I'suṕaka ṕuṕajoaiki imariṕotojo Jesúrika bojariroka ṕo'imajare wãrõiki imarĩ, “Ji-itaki ñime”, ñarĩṕuṕajoabeyu. Kirika yibojatapaerã Jesucristore ṕũatariki imarĩ, yire kijã'meka uṕakaja baarijarirũkika ñime. Ṕo'imajare kirika yiwãrõberirikareka yire kijã'meka uṕaka baabeyuka ñimajĩñu.

17 Ñoñu uṕakaja ṕuṕajoatirã yiwãrõrikareka ṕuri, “Sawapa yire nijirũ”, ñarĩjããeka. I'suṕakamarĩa sime. Cristore yire jã'meka uṕakaja baaiki imarĩ, aṕerãte yiwãrõrijayu. Suṕa imarĩ yire najeyobaamaka, suṕabatirã najeyobaaberikõpemakaoka nare yiwãrõrijarirãñu.

18 Ikuṕaka sime yiro'si: Sawapa tõṕorikõṕakaja, “Kire ã'mitirĩṕẽairãre Tuṕarãte tããrũ”, ãṕaraka yiwãrõyu. Suṕa imarĩ mijare yiwãrõika wapa yiwapajẽnekejĩka simako'omakaja mijare yiwapajẽneberape. I'suṕaka baaiki imarĩ, jĩjimaka ñime.

19 Suṕa imarĩ yire nawapaĩjibeyua simamaka marãkã'ã baatirã ṕo'imajare yire jã'mewãrũbeyu. I'suṕaka simako'omakaja jia ṕuṕaiki imarĩ, “Rĩkimabaji ṕo'imaja Jesucristore na'mitirĩṕẽarijarirũ”, ãrĩwa'ri i'suṕaka yibaayu.

20 Mija ĩabe: Judĩotatarãka ñima ṕoto, nima uṕakaja ñimarijayu. I'suṕaka ñimamaka “Jesúrika bojariroka nare yibojarãka ṕoto yire ã'mitirĩṕe'yorimarĩaja, sanayi'rirũ”, ãrĩwa'ri i'suṕaka ñimarijayu. I'suṕakajaoka Moisés imaekakite jã'meka yĩ'yurãka ñima ṕoto nuṕakaja ñimarijayu. I'siakaka yĩ'riberirũkika imariṕotojo Jesúre na'mitirĩṕẽarika yapa'wa'ri, i'suṕaka yibaayu.

21 Judĩotatarãka imarĩ Moisére jã'meka õrĩbeyurãte Jesúrika bojariroka yibojarijayu. Naka ñima nuṕakaja baariṕotojo, Tuṕarãte ĩamaka ba'ia baabekaja, Jesucristore yapaika uṕakaja yibaarijayu “Jia Jesucristore nayĩ'rirũ”, ãrĩwa'ri.

22 Jia Tuṕarãrika õrĩwapa'aberiwa'ri “Iroka takapi imawa'ri jia kika maimajĩñu je'e”, ãñurãka ñima ṕoto, nuṕakaja ñimarijayu. Ritaja najãjibaaikakaka niaika wãjitãji baabeyuka yĩ'i. Jia naka ñimamaka, yiwãrõika ã'mitiritirã “Jiibaji Jesucristore na'mitirĩṕẽarũ”, ãrĩwa'ri i'suṕaka naka ñimarijayu. Ṕo'imaja aṕetatarãka ñima ṕoto nuṕakaja ñimarijayu. I'suṕaka yibaarijayu “Kire ã'mitirĩṕẽairãte Jesúre tããrãñu”, ãrĩwa'ri yiwãrõika ã'mitiritirã ĩ'rãrimarãre kire yĩ'yaokaro'si.

23 “Kire ã'mitirĩṕẽairãte Jesúre tããrãñu”, ãñuakaka ṕo'imajare ã'mitirĩṕataokaro'si i'siakaka yiba'irabeyu. “Naṕitiyika yijare jia Tuṕarãte baarũ”, ãrĩwa'ri i'suṕaka yibaarijayu.

24 “Tuṕarã ṕõ'irã jia yija tõṕorãñu”, ãrĩwa'ri kiyapaika uṕakaja baabaraka mija imarijayu. ã'mitirikõrĩ je'e. Rĩrĩrika ṕo'imajare koyu ṕoto, rĩkimarãja nime rĩrĩrimaja. Nakaki ĩ'rĩkaja imaki tẽrĩrũkika. Iki imaki jãjia rĩrĩtirã aṕerãte ruṕubajirã eyaiki imarĩ, sawapa tõṕoiki. Mamarĩ eyaũ'muiki uṕaka jia okajãjiaṕi Tuṕarãte yapaika uṕakaja baabaraka mija imabe.

25 Narĩrĩrã baaika ruṕu “Aṕerãte yitẽrĩye'e”, ãrĩwa'ri ĩ'rãrĩmi uṕakaja narĩrĩkoririjayu. Rĩrĩkõṕaraka ka'wisitaka najũayu sawapa tõṕoerã. Suṕa imarĩ rĩṕaraka tẽñukate ṕũñuakaka kĩkeka bu'ya nijiyu kiruṕuko'arã tuaokaro'si. Ṕũñuakaka imarĩ, ñoaka imarũkimarĩa sime. I'suṕakamarĩa sime maro'si ṕuri. Sawapa imajĩṕarũkia mo'abaraka maimarijayu.

26 “Ikuṕaka yibaarika Tuṕarãte yapa'yu”, ãrĩṕuṕajoawãrũtirã Tuṕarãrika yiba'irabeyu. ĩ'rĩka wapa'ju rĩrĩkõpeiki uṕakamarĩa yibaayu. Aṕea ĩakõrĩ je'e. ĩ'rĩkaka yitutebu'ajĩka ṕoto, wapa'ju kotorõ'õrãja tuteberijĩki yĩ'i. “Ikuṕaka Tuṕarãte yapa'yu”, ãrĩwãrũtirã kirika yiba'irabeyu.

²⁷ I'supaka ñimarijaju nare yiwārōeka be'erō'ō i'yoa yiṑo'ia yibaakoreka. Suṑa imarĩ “Jia Tuṑarārika yiba'iraberū”, āriwa'ri ka'wisijūariṑotojo yirakajepāārijayu. Jia kirika yiba'irabeika waṑa kipō'irā yitōṑoye'e āriwa'ri.

10

Bikija judiōtatarāte baaeka majaroka oñurā imarĩ, nuṑakamarĩa maimaye'e Tuṑarāte yi'riwa'ri

¹ Mija ā'mitiṑe yija jeyomarā. Bikija judiōtatarā ñekiarā imaekarā majaroka mija ye'kariria'si. Nimaṑatiji oko ũmakakarokapi* Tuṑarāte nare ruṑutawa'rika. Suṑabatirā Egiptoka'iakarāre ruṑaraka Okojūaka wāmeika riapakiaka ũ'ṑuapi natērīwaata'yaokaro'si nare kijeyobaaeka. ² I'supaka Riapakiaka Okojūaka wāmeika tērīwaata'riwa'ri, oko ũmakakarokapi turitaṑawa'ri Moiséte bojaeka ā'mitiripēairā najarika. Cristore yi'riwa'ri ruṑuko'a majūjerūjeika ṑakaja naro'si simaeka.

³ Suṑabatirā ĩmipi Tuṑarāte ña'atarijarika maná nimirakamakiji naba'arijarika.

⁴ I'sia be'erō'ō okoa nare jitomaka, āta watoṑekapi Tuṑarāte okoa jururūjeka sanukuokaro'si. Sukutirā, natārīka. Āta watoṑekapi okoa juruika takajamarĩa nare tãēka. Kire jērāko'abeyurā nimako'omakaja na'yu ṑakaja Cristore nare ĩarīrīka imarĩ, ikiji i'supaka naro'si baañjikaki. Īkōrĩ je'e: I'sia āta ṑaka Cristore imaeka.

⁵ Tuṑarā ĩ'rīkaja kibaawārūikapi ba'arika, okoa nare kījika simako'omakaja rīkimarāja Tuṑarāte yaṑaeka ṑaka nabaaberika. Ba'iaja nabaarijarika simamaka, jījimaka Tuṑarāte naka imaberika. Suṑa imarĩ kire nayi'riberika ṑi'riwa'ri ṑo'imajamatorā nareyarijarika.

⁶ “I'supaka yija ñekiarāre jūaeka”, āriwārūriṑotojo nabaaeka ṑaka baabekaja maimaye'e.

⁷ Suṑa imarĩ waṑuju imaja jērāka ĩ'rārimarā yija ñekiarāte jiyiṑuṑayeeka ṑaka mija baa'si. Ritaja nimirarika mirākakaka Tuṑarā majarōṑūñurā ikupaka sabojayu: “Waṑuju imaja jiyiṑuṑayeebaraka, ukurūkia ukuwejabiparaka, ba'abaraka nimaeka. Suṑabatirā ba'iaja baawā'imāṑaraka nabayatāēka”, āriwa'ri sabojayu.

⁸ I'supaka baawa'ri ĩmirīja rōmijāṑitijika ba'iaja baawā'imāṑaraka nimaeka. Saṑi āriwa'ri 23,000 rakamarā ĩ'rārīmiji nareyaṑataeka. I'supaka najūaeka oñurā imarĩ nabaaeka ṑaka baabekaja maimaye'e.

⁹ Ika ruṑubajirā, ba'iaja nabaarijarika simako'omakaja “Maiṑamakite ba'iaja mare baabesarāñu”, āriwa'ri ĩ'rārimarā yija ñekiarāre baaeka ṑaka mabaaberiyee'e. I'supaka ba'iaja nabaaeka ĩawa'ri āñaka naṑō'irā kipūataeka saṑi ĩ'rārimarāre jīñaokaro'si.

¹⁰ Ikuṑaka sime aṑea ĩkōrĩ je'e: Niṑamaki kimaerā Tuṑarāte wā'maekakire nakērājaika ĩ'rārimarā. “Moisére kiwā'maberiri imakoṑerape Tuṑarā”, āriwa'ri ba'iaja nabaariṑareaja ĩ'rīka ángel Tuṑarāte ṑūataeka nare kiriataokaro'si. I'supaka najūaeka simamaka nabaaeka ṑaka baabekaja mija imabe.

¹¹ Ritaja yija ñekiarāro'si simaeka ṑakaja o'oeka sime Tuṑarā oka ṑūñurā. Wejetiyia eyaerā baawa'ri i'supakajaoka maro'si sime ika majaroka. I'supaka najūaeka ōrītirā, nabaaeka ṑaka ba'iaja mabaakoreka kiripūñurā o'oeka sime.

¹² Suṑa imarĩ “Tuṑarāte yi'ririkakaka jia ōrītirā imarĩ, ba'iaja mabaabeyu”, āriṑotojo ba'iaja baarika marakajejīñu.

¹³ Suṑa imarĩ “Ba'iaja baarika yijare jitoika ṑaka jūabeyurā je'e aṑerā”, mija āriṑuṑajoaika, ritamarĩa sime. I'supakajaoka sime aṑerāro'sioka. Mijare kērīka ṑakaja jeyobaarūkika kime Tuṑarā. Suṑa imarĩ “Ba'iaja baarika yijare jitoika”, āriṑuṑajoariṑotojo, mija ṑuṑaka mijare āñu ṑaka baabekaja mija imawārūrijayu.

* **10:1** En el desierto Dios guió a los Israelitas durante el día mediante una columna de nube. Véase Éxodo 13.21, 14.19-22

Ba'iaja baarika mijare jitokoꝑerāka ꝑoto kirika Tuꝑarāte mijare ja'atarāñu. I'suꝑaka kibaamaka samija rakajepāññu.

¹⁴ Suꝑa imarī ikuꝑaka mijare ñañu yijeyomarā. Ba'iaja waꝑuju imaja jērāka ꝑo'imajare jiyiꝑuꝑaka oñua ĩapēabekaja mija imabe.

¹⁵ Jia oñiꝑuꝑakirā imarī, “Rita ꝑablote mare bojayu”, āñiꝑuꝑajoawārūrā mija ime.

¹⁶ Piyia Jesúre ba'aekakaka ꝑuꝑajoabaraka maba'arāka ꝑoto, “Yiriwea sime iyaokoa”, āꝑaraka maro'si kija'ataeka simamaka iyaokoa maꝑibaukurijayu. Suꝑa imarī sukuerā baaeka, “Jia mibaayu Jesús. Ba'iaja yija baaika waꝑaĩjirā yijaro'si mireyaeka”, āñaokaro'si marēñrijayu. I'suꝑaka mabaaika simamaka “Kirirā maimē”, marñrijayu. Suꝑabatirā “Yiꝑo'ia sime ꝑan”, āñwa'ri maro'si sakija'ataeka simamaka, saꝑibaba'aerā baaeka, “Yaꝑua tetaekarā Jesúre maro'si reyaĩjikatarā maimē”, mañu.

¹⁷ Jesúrirā maima simamaka ĩrātokakaja ꝑan maꝑibaba'arijayu. I'suꝑaka mabaaika simamaka, rĩkimarā imariꝑotojo Tuꝑarāka ĩrĩka ta'iarāja imarā maimē.

¹⁸ Israel ka'iakarāre baarijayua ꝑuꝑajoaikōñi je'e. Wa'iro'si ri'ia Tuꝑarāte na-joeĩjirijayuakakaja kũꝑaĩ naba'arijayu. I'suꝑaka ba'airā imarī ĩrĩka uꝑakaja Tuꝑarāte jiyiꝑuꝑayeerā nime.

¹⁹ I'suꝑaka simako'omakaja “Waꝑuju imaja jērāka ꝑo'imajare baaeka simamaka, wa'iro'si ri'itakaja sanijirijayua, imatiyabeyua sime”, āñwa'ri i'suꝑaka mijare ñañu.

²⁰ Ikuꝑaka simatiyayu mijare yibojaika: Tuꝑarāte oñibeyurā waꝑuju imajaro'si ri'ia naꝑāñika ꝑoto Satanárika ima jiyiꝑuꝑayeewa'ri suꝑa nabaayu. Suꝑa imarī i'suꝑaka baairāka jeyoꝑaraka mija ba'aika ꝑoto Tuꝑarāte jiyiꝑuꝑayeerikoꝑakaja, Satanárika ima jiyiꝑuꝑaka mija oñu. Suꝑa imarī i'suꝑaka mija baaika yiyapabeyu.

²¹ Maiꝑamaki Cristore reyaekakaka ꝑuꝑajoawa'ri iyaokoa ꝑibaukubaraka, ꝑan ꝑibaba'abaraka imarijayurā maimē kirirā imarī. I'suꝑaka imarā imarī, waꝑuju imaja jiyiꝑuꝑayeeriwi'irā ba'arika naꝑāñikakaka ba'abekaja, ukubekajaoka mija imabe Sa-tanárika imaꝑitiyika mija jeyoarikoreka.

²² “Yirirā imariꝑotojo ba'irāka najeyoarijayu”, āñwa'ri Maiꝑamakire boebarirūjebekaja maimaye'e. Kire tēñwa'ribaji baawārūbeyurā imarī ba'iaja mijare kibaarūkiareka tārñwārūbesarāññurā mija ime.

Aꝑerāoka jia nimaokaro'si maro'si wāñitāñi takaja ꝑuꝑajoabekaja maimaye'e

²³ Mia je'e, ikuꝑaka imaja yi'yurā mija ime: “Tuꝑarāreka marā imabeyua yijaro'si yija yaꝑaika uꝑakaja baarika”, āñwa'ri mija bojayu. I'suꝑaka maꝑuꝑaka mare añua simako'omakaja ritaja mabaariyaꝑaika mare jeyobaabeyua sime. I'suꝑakajaoka Tuꝑarāte yaꝑaika baairā majayaokaro'si ritaja mabaariyaꝑaika mabaañika ꝑoto mare jeyobaabeyua sime.

²⁴ Suꝑa imarī jia maimarūkitakaja ꝑuꝑajoabekaja aꝑerāte jia imaokaro'si nare jey-obaarikaoka maꝑuꝑajoaye'e.

²⁵⁻²⁶ Mia, ika ka'iareka ima ritaja Tuꝑarāte ꝑo'ijiaeka sima imarī dika jariwa'ririmarñaja kirika oyiaja sime. Saꝑi āñwa'ri ritaja maba'aika jia oyiaja ima. I'suꝑaka simamaka wa'iro'si ri'ia aꝑea ritaja nawaꝑaĩjirō'ō “¿Waꝑuju imaja jiyiꝑuꝑayeeriwi'ikakamarī bai sime?”, āñwa'ri jērñabekaja sawaꝑaĩjiritā, mija yo'aba'abe.

²⁷ Jesúre yi'ribeyuka, “Yiꝑō'irā mija ba'arape”, āñwa'ri, mijare kibojarāka, mija a'rirāka, kiruꝑutaba'arāka uꝑakaja kire yi'ribi'abekaja mija ba'abe. Suꝑabatirā “¿No'okaka sime ika ri'ia?”, āꝑaraka jērñabekaja samija ba'abe.

²⁸ Suꝑa simako'omakaja “Waꝑuju imaro'si naꝑāñika mirāka simamaka ba'iaja sime je'e aꝑeyari”, ĩrĩkate mijare āñrñakareka, kire wayuñawa'ri, mija ba'a'si. I'suꝑaka mija baamaka kiwayuꝑi'ribesarāñu.

²⁹⁻³⁰ “Ritaja ba'arika oyiaja sime”, mija añua simako'omakaja, “‘Samija ba'a'si’, aññukate ba'iaja ꝑuꝑaria'si”, āñwa'ri i'suꝑaka mijare ñañu.

Mija ã'mitipe. “Ritaja maba'aika marã imabeyua”, ãñuka imarĩ, aþerãte ba'iaja baawa'rimarĩa sayiba'aika imarĩ, ¿dako baaerã ĩ'rãrimarã jaijairiþareaja sayiba'aja'atajĩñu je'e? Supabatirã ba'aerã baaeka “Jia mibaayu Tuþarã”, ñarĩrijayua simamaka ba'iaja yireka jairijaririka imabeyua.

³¹ Ikuþaka simatiyayu mija ĩabe. Ritaja maba'aika rakakaja, maba'abeyu þotooka, mukurijayu rakakaja, i'suþakajaoka ritaja mabaarijayu rakakaja, Tuþarãte yaþaika uþaka oyiaja mabaarijariye'e þo'imajare jiyiþuþaka kire õñaokaro'si.

³² Suþa imarĩ “Jia Jesucristore nayi'rirũ”, ãrĩwa'ri judiõtatarã, judiõtatarãrĩrãoka, aþerã Jesúre yi'yurãre ba'iaja mija baaruþutakoreka, jia mija þuþajoabe.

³³ Yi'i þuri ikuþaka þuþajoaiki: Ritaja yibaaika jĩjimakaþi þo'imajare ĩarika yiyapayuu. Suþa imarĩ ñimarũkia takaja yiuþaribeyu. “Jesúre ã'mitiripẽawa'ri jia þo'imajare imarũ”, ãrĩwa'ri, ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã na'rirũkia imakoþeikareka Tuþarãte nare tãarika yiyapayuu.

11

¹ Jesúre wã'maekaki imarĩ kire ã'mitiripẽawa'ri kimaeka uþakaja yibaayu yiro'si. Suþa imarĩ yibaaika uþakaja mija baabe mijaro'sioka.

“Marẽrĩrijayu þoto ikuþaka rõmijãte baajĩka jia sime”, ãñua

² Mija ã'mitipe yijeyomarã. Mijare yiwãrõrapaka uþakaja baarijayurã mija ime. Suþa imarĩ samija ye'kariribeyua simamaka jĩjimaka ñime.

³ Aþea ikuþaka ima mija õrĩrika yiyapayuu. ĩmirĩja ruþuko'amaki kime Jesús. I'suþakajaoka rõmijãro'si nime natĩmiarã. I'suþakajaoka Jesús ruþuko'amaki kime Tuþarã.

⁴ Narẽrĩriwi'iarã Tuþarãte najaika þoto, kirika kiro'si bojaĩjibaraka sayapãiaþi naruþuko'arã ja'aþeabekaja ĩmirĩjare jairijayu. ĩrĩka þuri kiruþuko'a kija'aþearikareka “Yiruþuko'amakimarĩka kime Cristo”, ãñu uþaka kire jiyiþuþayeebeyuka uþaka kibaayu.

⁵ Rõmijã þuri, Tuþarãte jaiþaraka, kirika bojariroka kiro'si bojaĩjibarakaoka, naruþuko'arã sayapãiaþi ja'aþeaeaka imarũkirã nime. Rõmo koruþuko'arã ja'aþeabeyuko þuri kotĩmite jiyiþuþaka õrĩbeyuko uþaka kobaayu. Koruþua wi'eþatekako uþaka i'yoa imako.

⁶ I'suþaka simamaka koruþuko'arã ja'aþearika yaþabeyuko þuri, sarekaja koruþua kowi'eþataþarũ. Saþi ãrĩwa'ri “Jiamarĩa yiro'si sime”, ãñuko imarĩ, koruþuko'arã koja'aþearũ.

⁷ I'suþaka simako'omakaja narẽrĩriwi'iarã Tuþarãte najairãka þoto ĩmirĩja þuri naruþuko'arã ja'aþearũkimarĩrã imarã Tuþarãte kirika uþakaja kiþo'ijiaeka maimamaka. I'suþaka mare kibaaeka simamaka “Ritaja jia baaiki Tuþarã”, mañu. I'suþakajaoka ĩmirĩjika rũmu imarĩ, koruþuko'arã ja'aþeaiko koime “Kore imaruþutarimaji kotĩmite ime”, mañaokaro'si.

⁸ Ikuþaka sime: ĩmirĩjire Tuþarãte þo'ijiaeka þoto rõmo yatawi'iũ'aþimarĩa kire kiþo'ijiaeka. Rõmore þuri ĩmirĩji yatawi'iũ'a e'etatirã kiþo'ijiaeka.

⁹ Suþa imarĩ, ĩmirĩjite jeyomarĩa imamaka, ĩawa'ri rõmore Tuþarãte þo'ijiaeka. Rõmore, jeyomarĩa imamaka, ĩawa'rimarĩa.

¹⁰ Suþa imarĩ “Yijare imaruþutarimaja imarĩ, yija ruþuko'amarã nime yija jeyomarã”, ãrĩwa'ri naruþuko'arã ja'aþeatirã, narẽrĩriwi'iarã najaika þoto jia sime rõmijãro'si. Supabatirã i'suþaka nabaamaka ĩawa'ri “Jia sime”, ángelrãkare ãñaokaro'si, naruþuko'arã rõmijãre ja'aþearũ.

¹¹ I'suþaka simako'omakaja, maipamaki Jesucristore yi'yurã imarĩ, rõmijã naro'siji, ĩmirĩja naro'sijioka imaberijĩrã. ĩrãtiji þuþariwa'ri jeyoþaraka imarũkirã maima.

12 Ā'mitirikōrī. Īmirīji yatawi'iū'api rōmore Tuparāte ƀo'ijiaeka. I'supaka simako'omakaja rōmijāpi ƀo'ijiyurā maime. Īƀarāwā'taja Tuparāte ƀo'ijiaekarā oyiaja maime.

13 Jia ƀupajoaeka mija imabe. Rērīriwi'iarā sayapāia ruƀuko'arā ja'aƀeabekaja Tuparāte kojaijīka ŷyaje jia simajīnu je'e mijareka? Jēno'o jiamarīa simajīnu.

14 Supabatirāoka, “Ruƀua jī'Ībeyurā watoƀekarā ĩ'rīka ĩmirījite ruƀua jī'Ījīka i'yoa simajīnu kiro'si”, āriƀupajoaƀatairā maime.

15 Rōmore ƀuri ruƀua űoaka kojī'Imaka jiyuriko kore maiyu. Supa imarī ruƀua űoaka jī'Īwa'ri koruƀuko'arā ja'aƀeaike koime.

16 Ika mijare yibojaika ā'mitiririyapaberīwa'ri “I'supakamarīa sime”, ĩrārimarāre ārīrākareka ikupaka nare űarīrānu: Yija upaka aƀea wejeareka Jesúre ā'mitiripēabarakā imarā “Nare yija bojarijaya yi'riwa'ri ĩ'rātiji oyiaja simaupakaja sabaarijaturā nime”, ārīwa'ri yibojayu.

“Jesúre ƀiyia ba'aeka upaka ba'abaraka ba'iaja mija baabu'arijayu”, Pablote nare ārīka

17 Mae ate ika mijaro'si yo'oyu: Tuparāte jiyiƀupayeeokaro'si rērītirā jia imarikoƀakaja ba'iaja mija baabu'arijaya simamaka “Jia oyiaja baairā mija ime”, mijareka űarībeyu.

18 “Narērīrijayu ƀoto ĩ'rātiji ƀupajoaberīwa'ri ba'iaja naro'si simarijayu”, nañua mija majaroka űa'mitiyu. “Rita sime je'e aƀeyari”, űarīƀupajoayu.

19 Jia ĩ'rātiji imabu'aberīwa'ri mija ƀibikoƀejīka marā imabeyua je'e. Mija rakakaja mija āriƀupajoairoka ōrīwārūtirā, “Īrā nime wājia ƀupajoatirā Tuparāte yapaika upakaja baairā”, marīwārūyu.

20 Jesúre ƀiyia ba'aeka upaka rērītirā mija ba'aika ƀoto mija wājītāji takaja ƀupajoairā imarī, Maiƀamakire jiyiƀupayeebeyurā upaka mija baayu.

21 Īaikōrī je'e. Ba'arika mija ba'aika ƀoto wayuoka baairāte ƀibabekaja mija ba'ayu “Yijarikaja sime”, ārīwa'ri. I'supaka mija baamaka, ba'arimarīa imarāre kēsirabarijayu. Aƀerā ƀuri jia rīkimaka ba'atirā, jījimakapi ukuwejabiririjaturā.

22 ŷJia sime bai je'e? Mijaro'siji ba'arika mija yapaye'e mija wi'iarā a'ritirā mija ba'abe. Aƀerā jia ba'atōƀobeyurāte ĩaika wājītāji mija ba'aika ba'iaja i'yoa nare mija jūarūjeyu. Supabatirā Jesúre ā'mitiripēairā nimako'omakaja nare ĩariƀe'yoirā upaka mija baayu. I'supaka mija baaike ōrīwa'ri, “Jia baairā mija ime”, ŷmijare űarīrānu bai je'e? Jēno'o, jiamarīa sime.

*Ikupaka sime ƀiyia Jesúre ba'aekakaka
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)*

23 Maiƀamakire yire wārōekakaka, koƀakaja mijare yiwārōtirape. I'supaka simako'omakaja mijare sayibojaerā baayu ate. Maiƀamaki Jesúre nañi'aerā Judare bojajāēka űami, ƀan Jesúre e'erikaeka.

24 Se'erikatirā, “Jia mibaayu Tuparā”, kērīka. Sañakatarutirā ikupaka kika wārūrimajare kērīka: “Āja'a, mija ba'abe. Ika sime yiƀo'ia. Mijaro'si yireyarānu. Yireyarāka be'erō'ō mijaro'si yibaaeka mirāka mija ƀupajoabe. Yire ƀupajoarija'ataberīwa'ri ikupakaja rērībaraka samija ba'arijape”, kika wārūrimajare kērīka.

25 Naba'aeka be'erō'ō i'supakajaoka iyaokoko'a Jesúre e'erikaeka. Torājīrā ikupaka nare kērīka: “Āja'a, mija ukube. Mijaro'si riwejurubaraka yireyarānu. ‘Kiriweapi ārīwa'ri ikupaka jia ƀo'imajare yibaarānu’, Tuparāte ārīka upakaja simarijarirānu mae. Yireyarāka be'erō'ō mijaro'si yibaaeka mirāka ƀupajoabaraka yire ye'kariƀekaja ikupaka rērītirā samija ukurijape”, nare kērīka.

26 ƀan maba'arāka, iyaokoa mukurāka koƀakaja maro'si Jesúre reyaeka. Maiƀamakire etarākarō'ōjīrā jērīka, ikupaka baawa'ri maro'si Jesúre reyaekakaka ƀo'imajare mija baabeayu.

Ikuṗaka baatirã piyia Maiṗamakire ba'aekakaka maba'aye'e

²⁷ Ikuṗaka simatiyayu: Jesúre ã'mitiripēairãte wayuñabeyuka imariṗotojo Maiṗamakire piyia ba'aeka uṗaka kibaañka, jiamarĩa baaiki kime. I'suṗaka baaiki ṗuri maro'sitaka Maiṗamakire riwejurubaraka reyaeka õrĩwãrũberiwari, ba'iaja kibaayu.

²⁸ I'suṗaka simamaka Maiṗamakire piyia ba'aekakaka ba'aerã baaeka, ukuerã baaekaoka jia maṗuṗajoaye'e. “Cristorirãre wayuñabekaja ba'itakaja nare yibaayu”, maṗuṗakaṗi marĩñkareka, ba'iaja nare mabaarijayua maja'atañũ.

²⁹ Jesúrirãre wayuñabeyurã imariṗotojo ṗan waṗuju maba'amaka, iyaokoa muku-makaoka ba'iaja Tuṗarãte mare jũarũjerãñũ.

³⁰ I'suṗaka simamaka waṗuju saba'aekarã rĩkimarãja mija rũetaayu. I'suṗaka imawa'ri ãrĩmarãre reyarijayu.

³¹ Maba'aerã baarãka ruṗu maimakaka ṗuṗajoatirã aṗerãte mawayuñabeyua maja'ataye'e. I'suṗaka mabaamaka sawaṗa Tuṗarãte mare waṗajẽñebesarãñũ.

³² Maiṗamakite ba'iaja mare jũarũjeyu ate ba'iaja mabaape'akoreka. I'suṗaka baawa'ri kire yi'ribeyurãte ba'iaja baarũkirĩmi seyarãka ṗoto naka ba'iaja mare kijũarũjebesarãñũ.

³³ Yijeyomarã, Jesúre piyia ba'aekakaka ba'aerã baaeka mija rẽrĩrãka, ãrĩka jariwa'ririmarĩaja ãrãtiji jajumarĩaja mija ba'abe.

³⁴ Mija wi'iaṗi jia ña'ṗirika ba'atirã rẽrĩriwi'iarã mija a'ṗe kësia torã mijare baakoreka. Rẽrĩriwi'iarã mija ba'aika ṗuri jia mija ña'ṗiokaro'simarĩaja ima. I'suṗaka ãrãtiji jia jajumarĩa mija ba'arãkareka ba'iaja Tuṗarãte mijare baabesarãñũ. Mija ṗõ'irã eyatirã aṗeakaka mijare yibojarãñũ.

12

Jia kirika maba'irabewãrũerã Espiritu Santore mare ja'ataika

¹ Mae aṗea ṗaṗerapi yire mija jẽrĩaṗũataeka mijare yibojaerã baayu. Jia ṗuṗajoabaraka Cristorika maba'irabewãrũerã Espiritu Santore mare ja'ataekakaka mija õrĩrika yiyapayu yijeyomarã.

² Jesúre mija yi'rirã baaeka ruṗubajirã, Satanãrika ṗakiriroka yi'rira'aekarã imarĩ, waṗuju imaja jẽrãka jiyeka maka jaibeyua mija jiyiṗuṗayeeka.

³ Suṗa imarĩ ikuṗaka mijare yibojaũ'muyu: “Ba'iaja Jesúre jũarũ”, ãrĩbeyuka kime Espiritu Santore kireka ña'rĩjãikamaki. Suṗabatirã Espiritu Santore jeyobaaikaṗi takaja “Maiṗamakitaki kime Jesús”, ãrĩkate ãrĩwãrũrijayu.

⁴ Cristorika ãrĩka uṗakaja maba'irabewãrũokaro'si kirika Espiritu Santore mare ja'atayu. Rakakaja mabaarũkia mare kija'ataika simako'omakaja Espiritu Santo ãrĩkaja imaki mare saja'atarimaji.

⁵ Tuṗarãte yaṗaika uṗakaja Maiṗamakirika maba'irabeyu. Rakakaja kirika maba'irabeika simako'omakaja Maiṗamaki ãrĩkaro'siji maba'iraberijayu.

⁶ Kirika Tuṗarãte mare ja'atayu, Jesúre yi'yurãte jia majeyobaaokaro'si. Marakakaja aṗeba'ikaka kija'ataika imako'omakaja, Tuṗarã ãrĩkaja i'suṗaka baaiki.

⁷⁻⁸ Ikuṗaka Espiritu Santore rakakaja mare ja'ataeka majeyobaabu'awãrũokaro'si: ãrĩmarãre “Jia ṗuṗajoatirã bojawãrũirã nimarũ”, ãrĩwa'ri norĩwãrũokaro'si Espiritu Santore nare ja'atayu. Aṗerã ṗuri Tuṗarãte kirika jia nare õrĩwaṗu'atarũjeyu, “Ṗo'imajare sanabojawãrũrũ”, ãrĩwa'ri.

⁹ Aṗerã imarã “Yija jẽñeika uṗakaja Tuṗarãte yi'ririjarirãñũ”, ãñurã. Jĩñurãte natããwãrũerã kirika Espiritu Santore ja'ataekarã nime aṗerã.

¹⁰ Espiritu Santo kirikaṗi aṗerãte jeyobaaiki maikoribeyua nabaabeawãrũerã. Aṗerã “Nare yibojaika ã'mitiritirã yiro'si bojawaṗu'atarimaja nimarũ”, ãrĩwa'ri kirika Espiritu Santore nare ja'atayu. Aṗerã imarã, “Ïĩ kime Espiritu Santore jã'meikaṗi jaiki. Ïĩ ṗuri Satanãrika ima kire jã'memaka i'suṗaka jaiki”, narĩwãrũokaro'si Espiritu Santore

nare jeyobaayu. Na'mitiribeyua aþerã oka imakoþeikaja najaiwãrũerã Espiritu Santore jeyobaayu aþerãte. I'supakajaoka na'mitiribeyua simako'omakaja aþerãte jaika upakaja nabojarikatawãrũerã kijeyobaayu aþerãte.

¹¹ Īrĩkaja kime Espiritu Santo kirikaþi mabaarijayu rakakaja mare ja'ataiki. Kiyapaika upaka oyiaja mabaawãrũerã i'supaka mare kijeyobaayu.

Īrãtijimarĩã imariþotojo ĩrĩka upakaja imarã maimẽ añũurõõ

¹² Maþo'iarã ritaja imariþotojo ĩrã þo'iji sime. Ñ'mitirikõrĩ je'e. Þitaka, ñakoa, ã'mua, ũ'þua ritaja ima maþo'iarã. I'supakajaoka maimẽ Jesucristore ã'mitiripẽairã. Rĩkimarãja imariþotojo Cristore oyiaja ã'mitiripẽairã imarĩ, jeyobaabu'abaraka ĩrĩka upaka oyiaja imarã maimẽ.

¹³ Ritaja tatarã maimẽ. Judiotatarã, judiotatamarĩrãoka, supabatirã aþerãte ba'irabeĩjirã imarĩ, nayapaika upaka baawãrũbeyurã, aþerã imarã nabaariyapaika upaka baawãrũrijayurã. I'supaka maimako'omakaja rupuko'a majũjerũjeka þoto ĩrĩka ta'iarãja Espiritu Santore mare imarũjeka. Jesucristore ã'mitiripẽatirã Espiritu Santore ña'rĩjãikarã oyiaja majarika.

¹⁴ Īrã þo'iji maþo'ia imariþotojo ritaja sime sareka.

¹⁵ Ũ'þua jaika imarikareka, “Þitaka upakamarĩa ñima simamaka, þo'iarekamariã ñime”, ãrĩkoþeko'omakaja þo'iarekaja ima sime.

¹⁶ I'supakajaoka ã'mua jaika simarikareka, “Ñakomarĩa ñima simamaka, þo'iarekamariã ñime”, ãrĩriþotojo þo'iarekajaoka ima sime.

¹⁷ Ñakotojo maþo'ia imarikareka, dakoþi ma'mitiriberijããeka. Ñ'mutakaja simarikarekaoka dakoþi mawĩĩberijããeka.

¹⁸ Ikuþaka sime. Maþo'ia imarũkia kiyapaeka upakaja Tuparãte mare þo'ijiaeka. I'supakajaoka sime Jesucristore yi'yurãro'si. “Rĩkimarãja imariþotojo ĩrãtata upaka nimarãnu”, Tuparãte ãrĩtika sime.

¹⁹ Īrãba'ikakaja* maþo'ia imarikareka þo'imarĩa simajããeka.

²⁰ Ikuþaka simatiyayu: Maþo'iareka ritaja mareka simako'omakaja ĩrãþo'iji sime maþo'ia. I'supakajaoka maimẽ Jesũre ã'mitiripẽairã. Rĩkimarãja imariþotojo ĩrĩka upaka oyiaja þupajoawa'ri jeyobaabu'airã maimẽ.

²¹ Ñakoa jaika imarikareka “Yire jeyobaabeyua sime þitaka”, sãrĩberijããeka. I'supakajaoka rupuko'a jaika imarikareka “Yire jeyobaabeyua sime ũ'þua”, sãrĩberijããeka.

²² Ikuþaka sime: Maþo'iakaka ima “Dako wapaamarĩa sime yiro'si”, mañurõõ simakoþeko'omakaja imatiyaika sime.

²³ Maþo'iareka ima “Jiyurimarĩa sime”, ãrĩþupajoawa'ri jibaji aþerãte sayoiokaro'si jia samairĩrijayu. I'supakajaoka aþea maþo'iareka ima ritaja þo'imajare ñakoreka jariroaka jããtirã oyiaja maimẽ.

²⁴ I'supaka simako'omakaja ĩrãrikõrĩmato ima maþo'iareka sãrĩrĩmarĩaja jariroaka rãrĩta'apatabeyurõõ. Kiyapaeka upakaja maþo'ia Tuparãte mare þo'ijiaeka. I'supaka kibaaeka simamaka maþo'iareka ima “Imatiyabeyua sime yiro'si”, mañua simakoþeko'omakaja jibaji mairĩñurõõ sime.

²⁵ Maþo'iareka ritaja mareka simako'omakaja ĩrãtiji oyiaja sajeyobaabu'ayu. I'supakajaoka maimẽ maro'si. Rĩkimarãja maima simako'omakaja ĩrĩka upakaja þupairã imarĩ, majeyobaabu'arijayu.

²⁶ Īrãkõrĩmato maþo'ia mare yi'arãka þoto mare yi'abeyurõõ þariji sayi'apatayu. Supabatirã ĩrãkõrĩmato maþo'ia jiyurika þo'imajare ñaikaþi ritaja jĩjimaka maimẽ. I'supakajaoka maimẽ Jesũre ã'mitiripẽairã maro'si. Maka imakite ba'iaja þuparirãka,

* **12:19** Por ejemplo, si el cuerpo fuera compuesto solamente de ojos, o de orejas.

maimaupatiji kika ba'iaja mapupariɓatarãñu. Supabatirãoka maka imakite j̄jimaka imarãka, maimaupatiji kika j̄jimaka maimapatarãñu.

²⁷ Ikuɓaka simatiyayu: Jesúrika ba'irabebarakaja jeyobaabu'arijayurã imarĩ, ĩ'rĩka ta'iarãja Jesús ɓo'iupakaja imarã maima. I'supaka simamaka ĩ'rĩka upakaja imatiyairã oyiaja maimarijaju. Maka imaki ĩ'rĩkate maro'si ò'totoirãka maimaupatiji Jesúrika ba'irabeirãro'si jiamarĩa simarãñu.

²⁸ I'supaka Jesús ɓo'iupaka ĩ'rĩka ta'iarãja maimamaka, ĩ'rĩka jariwa'ririmarĩa kirika ba'iraberika Tuparãte mare ja'atayu majeyobaabu'aokaro'si. Mamarĩtaka ĩ'rãrimarãre Tuparãte wã'maeka aɓótolrãka nimaokaro'si. I'supaka kibaaeka narokabajirã ĩ'rãrimarãre napuparõ'õpi nare kēñua kiro'si bojaĩjirimaja nare kimarũjeyu. Narokajĩte aɓerã kirika bojariroka wãrõrimaja, supabatirãoka aɓerã Tuparã ĩ'rĩkaja kibaawãrũika maikoribeyua bearũkirãro'si nare kimarũjeyu. I'supakajaoka aɓerimarã jĩñurãte tããrimaja nare kimarũjeyu. Aɓerã imarã aɓerãte jeyobaarũkirã, supabatirã Tuparãte yi'yurã jia natiyiaja ba'iraberuputarimaja nimaerã aɓerimarãre kijeyobaarijaju. I'supakajaoka aɓetomaja oka na'mitiribeyua imakopeikaja najaiwãrũerã kijeyobaayu.

²⁹ ĩ'rãba'ikaka takaja kiro'si maba'iraberãmarĩa Tuparãte ritaja ima mare ja'atayu. Ā'mitirikõrĩ je'e: ĩ'rĩka ta'iarãja Jesucristorika bojataɓarimaja oyiaja marĩrã maima. I'supakajaoka ĩ'rĩka ta'iarãja Tuparãte mare õrĩrũjeika kiro'si bojaĩjirimaja oyiaja marĩrã maima. Supabatirã ĩ'rĩka ta'iarãja kirika bojariroka wãrõrimaja oyiajamarĩa maima. I'supakajaoka ĩ'rĩka ta'iarãja Tuparã upaka maikoribeyua baabearũkirãmarĩrã maima.

³⁰ ĩ'rĩka ta'iarãja jĩrĩrimajare tããrimaja oyiaja marĩrã, supabatirã ĩ'rĩka ta'iarãja majaiwãrũbeyua oka imakopeika jaiwãrũrimaja oyiaja marĩrã maima. Najaika ã'mitiritirã, "Ikuɓaka ãrĩrika nañu", ãrĩwãrũrimaja oyiaja marĩrã maima.

³¹ "Jia jeyobaabu'aokaro'si Espĩritu Santore mare jeyobaaikaɓi imatiyaika yibaariyapayu", ãrĩwa'ri Tuparãte mija jēñebe. I'supaka mija baarãkareka jia simarãñu.

I'supaka mija ãrĩrũkia simako'omakaja tērĩwa'ribaji imaroka mijare yiwãrõerã baayu mae.

13

Aɓerãte mawayuñajĩka, ika sime imatiyaika

¹ Ritaja aɓetomaja oka jairã imariɓotojo, supabatirã ángelrãkare jaika ɓariji jaiwãrũirã imariɓotojo, aɓerãte wayuñabeyurã maimajĩka, "Dakoa waɓamarĩaja najaiyu", ɓo'imajare mareka ãrĩjĩñu.

² Tuparãro'si bojaĩjirimaja maimaokaro'si ritaja mare kiõrĩrũjerikareka, aɓerãte mawayuñaberijĩka, dakoapi ãrĩwa'ri imatiyairã maimaberijããeka. I'supaka imarã imarĩ karerõ'õpi ritaja imarũkiakaka mare kibojarikareka, supabatirã ritaja Tuparãte mare ja'ataika morĩrikarekaoka, dako waɓamarĩa simajããeka. Supabatirãoka jia Tuparãte yi'riwa'ri "Ika ɓusia miwiarĩkabe Tuparã", mapakã'ã kire mañu upakaja kiyi'rijĩka simako'omakaja aɓerãte mawayuñaberijĩka, dakowaɓamarĩa simajĩñu.

³ Wayuoka baairãte jeyobaawa'ri marikaika ritaja ĩjiripotojo, aɓerãte mawayuñaberijĩka, dakoa sawaɓa Tuparã ɓo'irã matõɓoberijĩñu. Tuparãrika bojariroka wãrõrika maja'atabeɓakã'ã "Tuparã majamarãre yire joeriataɓarũ", marĩjĩka simako'omakaja aɓerãte mawayuñaberijĩka, dakoa sawaɓa jia matõɓoberijĩñu.

⁴ Mija ĩabe. Ikuɓaka sime wayuñabu'arikakaka: ɓo'imajare ba'iaja mare baako'omakaja, sarakajepããekaja maimaye'e. Sarakajepããirã imarĩ, nare boebaririka imabeyua. Supabatirã "Aɓerã yijare jĩibaji imarã", ãrĩwa'ri nare ã'mijĩabekaja maimaye'e, ritaja imarã rokarã maimaokaro'si.

⁵ ɓo'imajare i'yopi'rikoreka niaika wãjitãji ba'iaja nare mabaabeabesarãñu. Supabatirã maro'si wãjitãji takaja jia ɓupajoabekaja jia ɓo'imajare imarikakaka ɓupajoarika sime.

I'supakajaoka ba'ijikaja mare napakā'ā nare boebaririmarīa sime. Apea i'supakajaoka apikate mare ba'iaja baako'omakaja űoaka saꝑi boebaka imapañarimarīa sime.

⁶ Po'imajare ba'iaja baaika ĩatirā, “Ba'iaja baairā nime”, āparaka jĳimaka imarimarīa sime. I'supaka imabekaja Tuᝑarāte yapaika upakaja baairā imarāte ĩatirā jĳimaka maimarāñu.

⁷ Wayuĳariᝑupakirā imarī, aᝑerāte ba'iaja mare baako'omakaja nareka majai beyu. Jia nare ᝑupajoawa'ri “Ōrĳũarũkirā nimamirĩrkawa'rirāñu je'e ruᝑu”, marĩᝑupajoayu. Ba'iaja rakajepāābaraka aᝑerāte wayuĳarija'atarika imabeyua.

⁸ Wātaka ᝑo'imajare ōrĩrika ja'atarũkimarīa sime. Tuᝑarāte mare āñua kiro'si mabojaijika ᝑuri tiyirāka. I'supakajaoka simarāñu ᝑo'imaja oka majai beyua Tuᝑarāte mare jairũjeika, supabatirā morĩrā Tuᝑarāte mare ja'ataeka.

⁹ Ikuᝑaka sime: Maekaka ōrĳũarika Tuᝑarāte mare ja'ataika simako'omakaja ritaja ōrĳatabeyurā maima. I'supakajaoka mare kiōrĩrũjeika kiro'si mabojaijirũkia morĩᝑatabeyuaoka.

¹⁰ I'supaka maima simako'omakaja kiᝑō'irā maeyarāka ᝑoto ᝑuri jia ōrĩwārũtiyairā Tuᝑarāte mare jarirũjerāñu. Supa imarī i'sirĩmi seyarāka ᝑoto maekaka morĩkōpeika waᝑamarīa jarirāka.

¹¹ Mija ĩabe: Me'rĩ ñimaeka ᝑoto, ritaja jia yijaiwārũberika ruᝑu. Supabatirā, yᝑupaka, supabatirā ōrĩwapu'atarikakakaoka, i'supakaja simaeka ruᝑu yiro'si. Pakiariwa'ri yime'rārĩ ñimaeka upakamarīa ñimarijayu mae.

¹² I'supakajaoka maekaka maro'si simañuju ruᝑu, ritaja Tuᝑarārika morĩwārũbeyua simamaka. Ūᝑeria majakaᝑi maᝑema mayaakoᝑeika upakaja maima Tuᝑarārikakaka jia morĩbesarāka. I'supaka simako'omakaja ñamajĩ Tuᝑarā ᝑō'irā eyatirā, kire mairāñu. I'sia ᝑoto mare kiōrĩᝑataika upakajaoka kire morĩwārũᝑatarāñu maro'sioka.

¹³ I'supaka simamaka maekarakaba'ikaka ima maekaka mabaarijarirũkia. ĩakōrĩ je'e: Jia Tuᝑarāte ā'mitirĩᝑeariᝑaraka maimarijariye'e. Supabatirā “Kiᝑō'irā maeyarāka ᝑoto mare kēñu upakaja jia mare kibaarāñu”, ārĩᝑupajoabaraka imarijarirũkia sime. I'supakajaoka ᝑo'imajare jia wayuĳabaraka maimarijariye'e. Maekarakaba'ikaka mabaarijarirũkia imako'omakaja wayuĳabu'arikakaka sime tērĩwa'ribaji imatiyaika.

14

Tuᝑarāte mare jeyobaamaka ikuᝑaka mabaabu'aye'e

¹ Supa imarī ᝑo'imajare jia mawayuĳarijariye'e. I'supakajaoka “ᝑo'imajare miro'si yija bojaijwārũerā yijare miōrĩrũjeika yijare mija'atabe”, āparaka Tuᝑarāte mija jēñebe.

² Ikuᝑaka sime: Rērĩtirā nimarō'ōrā oka kiōrĩbeyuapĩ jaikite ᝑo'imajare ā'mitiriwārũbeyua. Kiᝑupaka simamaka Tuᝑarā ĩ'rĩkateje saꝑi kijaiyu.

³ Apika ᝑuri Tuᝑarāte kire bojarũjeika ᝑo'imajare bojaiiki. Kire ā'mitiritirā, jibaji Tuᝑarāte nay'rirāñu. I'supakajaoka jia okajājia imatirā Tuᝑarāte yapaika upaka nabaakarō'si, supabatirā jiiᝑuparā nimaerā i'supaka kibojayu.

⁴ Oka kiōrĩbeyuapĩ Tuᝑarāte jaiki, i'supaka kibaaika kiro'si takaja jia sime. Tuᝑarārika na'mitiyuapĩ aᝑerāte bojaikite ᝑuri sā'mitiritirā jia ᝑo'imajare sōrĩwapu'atarijayu. I'supaka kibaaika simamaka jia Jesúre yi'yurāte kiwārōrijayu.

⁵ ĩ'rĩka jariwa'ririmarīa aᝑetatarā oka mija ōrĩbeyua imakoᝑeika mija jaiwārũrikareka, jia simajāēka yiro'si. I'supaka jia simako'omakaja aᝑerā oka kiōrĩbeyua kijaika tērĩwa'ribaji imatiyaika sime Tuᝑarāro'si bojaijirika. Aᝑerā oka kijaika ᝑo'imajare ā'mitiriwārũbeyua ĩ'rĩka bojarikatarimajite imajĩka ᝑuri jia sime.

⁶ Mija ā'mitiᝑe yijeyomarā. Mija ᝑō'irā eyatirā mija ā'mitiribeyua yijaijĩka, dako waᝑamarīa mijaro'si simajĩñu. Tuᝑarāte yire ōrĩrũjeika mijare yibojajĩka ᝑuri jia mijaro'si simajĩñu. I'supakajaoka sime Tuᝑarārika mija ā'mitiyurokaᝑi yiwārōika.

⁷ Ā'mitirikōrī je'e. Ī'rīkate ma'saka jia pūpūwārūbeyua ā'mitiritirā, "I'siroka kipūpuyū", ārīwārūbeyurā maime. I'supakajaoka arpa wameikaḡi bayaoka jia kibirewārūbepakā'ā, "I'siakaka kibireyu", marīwārūberijīñu.

⁸ Apea ima. Surararākare akarimajire trompeta wāmeika jia kipūpūwārūberijīka, namajamarāka jīrīrā imatikaja nimawārūberijīñu.

⁹ I'supaka sime, aḡetatarā oka mija ōrībeyua mija jaikoḡeika ā'mitiriwārūberīwa'ri, "I'supaka ārīrika nañu", aḡerāte ārīwārūberijīñu. I'supaka simamaka, waḡuju ko'torō'ōrāja jairā upakaja mija baajīñu.

¹⁰ Rita sime, ika ritatojo wejeareka ritajatata ḡo'imaja rakakaja noka najaiyu. I'supaka simako'omakaja Ī'rātataja imarā imarī najaika ā'mitiribu'awārūirā.

¹¹ I'supaka simako'omakaja majeyomarākaki ña'mitiribeyuḡi yika kijaijīka Ī'rātiji yija ā'mitiribu'abepakā'ā, "Aḡetomaji upaka kime", ñarīrāñu. I'supakajaoka yireka kipūḡajoarāñu kiro'sioka.

¹² I'supaka mijaro'si simakoreka, Espīritu Santore ja'atarijayua yaḡairā imarī, "Jesúre yi'yurāte yija jeyobaarūkia yijare mija'atarika yija yaḡayu", kire mija ārīrijape.

¹³ I'supaka simamaka aḡerāte jeyobaarika pūḡajoairā imarī, "Espīritu Santo yire jeyobaaikaḡi aḡerā oka ñorībeyua yijaiko'omakaja aḡerāte jia sayibojarikataokaro'si mirikakaka yire mija'atabe", āḡaraka Tuparāte mija jēñerijape.

¹⁴ Ikuḡaka sime: Tuparāte jiyipūḡayeebaraka aḡerā oka ñorībeyua yipūḡakarā yire ña'rījāikaḡi upakaja kire jairipotojo, "I'supaka yijaiyu", ñarīwārūbeyu.

¹⁵ I'supaka simamaka ikuḡaka mabaaye'e: Aḡerikuri aḡerā oka morībeyua maḡupakarā mare ña'rījāikaḡi upakaja Tuparāte majairijariye'e, i'supakajaoka mabayakoyaye'e. Aḡerikuri pūri morīwaḡu'ataikaḡi kika majairijariye'e, i'supakajaoka kiro'si mabayakoyarijarirāñu.

¹⁶ Ika mijare yibojaika upakaja mija baabe. I'supaka mija baaberijīkareka, sā'mitiriberiwa'ri "Jia mibaayu Tuparā", mijare ā'mitiririmajare ārīwārūberijīñu.

¹⁷ Kire jiyipūḡayeebaraka, "Jia mibaayu Tuparā", jia mañua simako'omakaja, majaiika ā'mitiriberiwa'ri jīibaji kire nayi'riwārūbeyu.

¹⁸ Mijare tēriwa'ribaji ñorībeyua oka imakoḡeika jaiwārūiki ñime. I'supaka imaki imarī, "Jia mibaayu Tuparā", saḡi kire ñañu.

¹⁹ I'supaka simako'omakaja Jesúre yi'yurāka rērītirā diez mil rakaroka na'mitiribeyuḡi nare yijaijīka dakowaḡamarīaja simajīñu. Na'mitiriwārūikaḡi pūri Ī'rāḡitarakarokatakaja nare yibojako'omakaja sanōrīwārūjīka jīibaji sime yiro'si.

²⁰ Me'rāka jia ōrīpūabeyukajirā upaka mija pūḡajoa'si yijeyomarā. I'supaka simako'omakaja me'rārījaka ba'iaja baakoribeyurā upaka Tuparāte yaḡaika pūḡajoabaraka ḡakiayurā upaka jia mija imabe.

²¹ Mija ĩabe, ikuḡaka Tuparā majaropūñurā sabojayu: "Judiotatarā ḡō'irā aḡetomajare yipūatarāñu aḡea okaḡi nare najaiokaro'si yire ā'mitiribeyurā nimamaka. I'supaka nare yibaako'omakaja, yire nayi'ribesarāñu ruḡu", ārīwa'ri sabojayu Tuparā oka pūñurā.

²² Supa imarī i'supaka Tuparāte mare jairūjeka "Wēkomaka yijare baarāki Tuparā", kire ā'mitiriripe'yoirāte ārīwārūokaro'si. Maro'si pūri kirika Tuparāte mare ōrīrūjeika mabojamaka "Maka kime", marīwārūyu.

²³ Ikuḡaka sime: Mija rēñurō'ōrā aḡerā oka mija ōrībeyua Ī'rīka upakaja jaibaraka mija imajīka ḡoto, Jesúre yi'ribeyurāte mija ḡō'irā eyajīñu. I'supaka mija jairijayu ḡoto ĩakoribeyurā imarī, "Wejabisimajataka Ī'rāre ime", mijareka narīrāñu.

²⁴⁻²⁵ I'supaka baabekaja Tuparāro'si bojaījibaraka mija imarō'ōrā Ī'rīka Jesúre yi'ribeyuka kākatirā, Tuparāte mijare ōrīrūjeikarō'ōjīrāja mija bojarāka jia sakiōrīwārūḡatarāñu. Supa imarī, "Ba'iaja baatiyaiki ñime. Ya'erō'ōrā yipūḡajoakoḡeika Tuparāte ōñua", kērīrāñu. Supabatirā Tuparāte jiyipūḡayeewa'ri ñukurupatirā, "¡Mijaka Tuparāte ime mirākiyu!", kērīrāñu.

Jesúre yi'yurāka rēritirā, ikuḗaka Tuḗarāte majiyiḗuḗayeeye'e

²⁶ Mija ā'mitipe yijeyomarā. Ikuḗaka mija baarijape mija rēririjarirāka ḗoto: Ī'rārimarā imarā bayakoyariyapairā. Aḗerā imarā wārōrika yapairā. Suḗabatirā Tuḗarāte nare ōrīrūjeika bojariyapairā nime aḗerā. Aḗerimarā imarā norībeyua simako'omakaja aḗea okaḗi jairika yapairā. Suḗabatirāoka imarā sabojarikatariyapairā. Ritaja mija baarijapayuaḗi Jesúre yi'yurāte jiiḗbaji kire nayi'yaokaro'si nare mija jeyobaarijarijika jia sime.

²⁷ Aḗerā oka mija ōrībeyua mija jairiyapaye'e, ĩ'ḗarā, maekarakamaki rō'ōjīrāja samija jaibe. Ī'rīka mamarī, aḗika kirokajīrā mija jairijape. Ma'mitiribeyurokaḗi jaikite jairāka be'erō'ō aḗika sabojarikatarāñuka, aḗerāte sā'mitiyaokaro'si.

²⁸ Bojarikatarimajire imabesarākareka, mija rēñurō'ōrā aḗerokaḗi jaibekaja mija imabe. Ī'rārimarāja aḗerō'ōrā Tuḗarāka i'suḗaka mija jairijape.

²⁹ I'suḗakajaoka, Tuḗarāte mijare ōrīrūjeika mija bojariyaparāka, ĩ'ḗarā, maekarakamaki rō'ōjīrā mija jaibe. Ī'rīkaja mamarī aḗika kirokajīrā mija jairijape. I'suḗaka mija jaimaka aḗerā Jesúre yi'yurā jia sā'mitirirāñurā, “Rita, Espíritu Santore kire ōrīrūjeikaḗi kijaiyu”, narīwārūrāñu.

³⁰ Ī'rīkate jaika ḗoto aḗika sā'mitirirupakite kijairūkia Tuḗarāte kire ōrīrūjejīkareka, mamarīji jaiū'muikite okata'rijīñu aḗikate jaiū'muokaro'si jia sime.

³¹ Ī'rīkaja mamarī kirokajīrā aḗika Tuḗarāro'si bojañjirimajare jaimaka ĩ'rīka jariwa'ririmarāja mija jaiwārūrijarirāñu. I'suḗaka mija baarāka, jiiḗbaji Tuḗarārika ōrīwa'ri okajājia ḗupaparaka jia mija imarāñu.

³² Tuḗarāro'si bojañjirimaji ḗuri, sakibojarūkirō'ōjite ta'awārūiki kiḗupayariji. Aḗerāte jairāka ḗoto okamarāja kime ruḗu.

³³ Rukubaka baarika yapabeyuka kime Tuḗarā. Suḗa imarī ritaja jiyiḗupaka ōrību'abaraka mija rēririjarirāka jia simarāñu.

I'suḗaka oyiaja aḗerā Jesúre yi'yurāte baarijayua sime narēririjayurō'ō rakakaja.

³⁴ Rēritirā mija imarāka ḗoto, jairī wiriwa'ribekaja ĩmirījate jaikatakaja ā'mitirirūkirā nime rōmijā. Kotīmite ā'mitirirūkiko koime, i'suḗakaja Moiséte o'oeka simamaka.

³⁵ Kojērīariyapajīka, nawī'iarā ḗerīeyatirā kotīmite sakođerīarū. Mia, narēriwi'iarā ĩ'rāko rōmore jairāka, “¿Dako baaerā i'yoḗipekaja kojaiyu?”, aḗerāte ārīḗupajoarāñu.

³⁶ ¿Marākā'ā mija ḗupajoayu je'e? Mamarī Tuḗarārika bojaū'muekamarīrā mija ime. I'suḗakajaoka mija tarāja kirika bojariroka yi'rikamarīrā mija ime. I'suḗaka simako'omakaja ¿aḗerā Jesúre yi'yurāte baarijayu upaka baarūkimarīrā mija ime bai je'e? Jēno'o i'suḗakamarīa sime.

³⁷ “Tuḗarāte yijare kiōrīrūjeika bojañjirimaja yija ime”, āñurā imarā je'e torā. I'suḗakajaoka “Kirikaḗi ba'irabeokaro'si Espíritu Santore yijare ja'atayu”, aḗerā āñurā mijakarā. “I'suḗaka kijeyobaairā yija ime”, āñurā nimaye'e, “Maiḗamakire jā'meika upakaja Pablote maro'si o'oyu”, naro'sioka narīrū.

³⁸ “Maiḗamakire jā'meka upakamarīa Pablote bojayu”, āñukate, “Kiḗupajoaika upakaja kijaiyu”, Tuḗarāte kireka ārīrāñu.

³⁹ Mija ā'mitipe yijeyomarā. Ikuḗaka simatiyayu maimarūkia: “Tuḗarāte yire āñua bojawārūiki ñimaerā yire kijeyobaarika yiyapayu”, āḗaraka kire mija jēñebe. I'suḗaka simako'omakaja, aḗerā oka na'mitiribeyua jairāte jājibaarūkimarīa sime.

⁴⁰ Mija rēririjayu rakakaja, jia oyiaja mija imabe rukubaka baabekaja.

15

Jesúre reyariḗotojo, ōñia kijariḗe'rikakaka jiiḗbaji Pablote nare bojajūika ate

¹ Yijeyomarā, Jesúrikakaka mijare yiwārōrapaka jia mija ōrīrika yiyapayu. Ika majaroka bikija mija yi'riū'mutika sime. Sayi'rikarā imarī, jia Jesúre yi'ririḗjayurā mija imarijayu.

² Mijare yiwārōrapaka ā'mitiripēawa'ri Cristore mija yi'ririja'atabesarākareka ba'iaja mija jūarūkia imakopekareka Tuparāte mijare wayuñarānu. I'supaka mija baabesarākareka, dakowaḡamarīa kire mija yi'rikopekaja jarirāka.

³ Imatyiairoka mijare yiwārōrape Cristore mamarī yire sawārōrapaka upakaja. Ikuḡaka sime ĩakōrī je'e: Ba'iaja mabaaike wapa Cristore reyaekakaka mijare yibojarape. I'supaka Tuparā majaropūñurā bojatika upakaja sajarika.

⁴ “Āta wi'iarā kire natako'omakaja, maekarakarīmi be'erō'ō Tuparāte oñia kire jarirūjeka ate”, āriwa'ri bikija sabojatika Tuparārika o'oeka pūñurā.

⁵ I'supaka simamaka oñia kijarika be'erō'ō Pedrote kire ĩaeka. I'sia be'erō'ō ĩ'poū'puarāe'earirakamaki kika wārūeka mirārā pō'irā kipeamakotowirika mae.

⁶ I'sia be'erō'ō 500 rakamaki bo'ibajirā kire yi'yurā imaekarā pō'irā keyaeka. I'supaka kibaaeka ĩaeka mirārā, rīkimarāja oñia imarā ruḡu. ĩ'rārimarā puri reyatarā.

⁷ I'supaka simaeka be'erō'ō Santiago pō'irāoka keyaeka. Sabe'erō'ō nimaupatiji kirika bojariroka nabojatapaerā kijā'mekarā pō'irāoka keyaeka.

⁸ Nabe'erō'ōpi yireoka kipeamakotowirape. Aḡerā apōstolrākare kiwā'maeka upakamarīa apōstol yire kimarūjerape.

⁹ “Yire tērīwa'ribaji imatyiairā aḡerā apōstolrākare ime”, ñarīḡupajoayu. Mia, Jesúre yi'yurāte ba'iaja baaiki ñimaeka ruḡu. I'supaka ñimako'omakaja apōstol ñimaokaro'si Tuparāte yire wā'maeka.

¹⁰ Yire wayuñawa'ri, kirika ba'iraberimaji ñimaokaro'si Tuparāte yire jā'meka. Jiitaka yire kibaaeka simamaka kirika jia yiba'irabeyu. Saḡi āriwa'ri “Yirika bojataparimaji kimarū āriwa'ri kire yiḡūatakopekaja”, yireka āribeyuka Tuparā. Aḡerā apōstolrāka imarāte ḡemawa'ribaji Tuparārika ba'irabeiki ñimaeka jia Tuparāte yire jeyobaaeka takapiji.

¹¹ Apōstolrākare Tuparārika mijare wārōeka, supabatirā mijare yiwārōrapakaoka, marākā'ā imabeyua ĩ'rātiji ima simamaka. Sā'mitiritirā samija yi'rape.

Mareyarāka simako'omakaja oñia Tuparāte mare jariḡe'rirūjerāñu

¹² Apōstolrāka ĩ'rātiji oyiaja bojarirā yija ime. “Kireyaeka simako'omakaja oñia Cristore jarika ate”, āriwa'ri yija bojarijayu. Mijare sayija bojako'omakaja ḡdako baaerā “Oñia jariḡe'rirūkimarīrā maime mareyarāka be'erō'ō”, ĩ'rārimarā tokarāre āñu je'e?

¹³ ĩakōrī je'e: Reyariḡotojo oñia jariḡe'rirūkimarīrā maimaberirikareka karemarīa Cristore oñia jariḡe'riberijāāeka.

¹⁴ I'supaka simaberirikareka kirika bojariroka yija wārōika jiamarīa imajāāeka. Supabatirāoka dakoa wapaḡamarīaja Cristore mija yi'rijāāeka.

¹⁵ Reyariḡotojo oñia jariḡe'ririka imaberirikareka Tuparāreka mijare ḡakirimaja yija imajāāeka, “Oñia Cristore kijariḡe'rirūjeka”, āḡaraka.

¹⁶ I'supakajaoka reyariḡayurāte oñia jariḡe'ririka imaberirikareka, Cristooka oñia jariḡe'riberijāāekaki.

¹⁷ I'supaka Jesúro'si simaberirikareka wapaḡu kire mija yi'rijāāeka. I'supakamarīa simarikareka ba'iaja mabaaikeka Tuparāte mare wayuñaberijāāeka.

¹⁸ I'supakajaoka oñia Cristore jariberirikareka, kire yi'rikarā mirārā reyaekarā ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā na'rika.

¹⁹ I'supaka simarikareka, ḡakirika yi'rikoḡewa'ri, “Jesucristo upaka, Tuparāte oñia mare jariḡe'rirūjerāñu”, āriwa'ri oñia maimatyiuriji jia kire yi'rikerika jiamarītaka simajāāeka. Ba'iaja jūariḡotojo kire yi'rija'atabeyurā imarī, wapaḡu kire yi'rikoḡeirā maimarikareka, ritaja ḡo'imaja ḡemawa'ribaji mare nawayuñājāāeka.

²⁰ I'supakamarīa sime. Cristore reyaeka simako'omakaja Tuparāte oñia kire jarirūjeka. Supa imarī iki imaki mamarī oñia jariḡe'riū'muekaki. I'supakajaoka kire yi'yurā upatiji i'supaka oyiaja jarirāñurā.

²¹ Mamarĩ imaũ'muekakire ba'iaja baaekapĩ ãrĩwa'ri reyarika imaũ'mueka ðo'imajaro'si. I'supaka simako'omakaja Jesũre maro'si reyaĩjiekapĩ ãrĩwa'ri õña jaripe'rirũkia maro'si ðo'ijirika.

²² Adán imaekaki riparãmerã imarĩ, reyarũkirãro'si oyiaja maimẽ. I'supaka simako'omakaja Cristore yi'riwa'ri kirirã majarika simamaka Tuþarãte mare õña jarirũjerãñu.

²³ Supa imarĩ sõritikaja maimarijayu. Cristo imaki reyaripotojo wããrõ'õrãja mamarĩ õña jaripe'riũ'muekaki. Ñamajĩ ketarãka ðoto kire yi'rika mirãrãte i'supakajaoka naro'si simarãñu.

²⁴⁻²⁵ Ritaja Tuþarãte ãripe'yomijipi jã'meirãte kitẽrĩrãka be'erõ'õ wejetiyia seyarãñu. I'supaka nare baatirã “Kopakaja yimajãmarãre yitẽritiyu. Mae miyapaika upakaja ritaja mijã'mebe”, Kipaki Tuþarãte kẽrĩrãñu. I'supaka Cristore baarãñu “Nare mitẽritiyarãñurĩmi rõ'õjĩrãja ritajare jã'merimaji mire ñimarũjerãñu”, Tuþarãte kire ãpakã'ã.

²⁶ I'supaka simarãka ðoto ðo'imajare reyaika pariiji Cristore tiyetarãñu. Sapi ãrĩwa'ri ritaja majamarãika maimaoka tiyipatarãka.

²⁷ Mia je'e, ikupaka sabojayu Tuþarãrika o'oeka ðũñurã: “Ritaja ãpamaki imarũkikaro'si Tuþarãte kire ðũataeka”, ãrĩwa'ri sabojayu. I'supaka simako'omakaja Tuþarãte ðuri jã'mebeyuka kime Cristo, “Ritajate yiro'si mijã'mebe”, kire kẽrika simamaka.

²⁸ Supa imarĩ ritaja kimajamarãre Cristore tẽrĩrãka be'erõ'õpi nimaupatireje jã'merimaji kijarirãñu. Supabatirã “Mae ñipamaki mime”, Tuþarãte kẽrĩrãñu. I'supaka kire kẽpakã'ã ritaja dika jariwa'ririmarĩã ãpamaki Tuþarãte jarirãñu.

²⁹ “Reyaripototaka õña jaripe'ririka imabeyua”, aþerãte ãrĩkõpeikakaka mijare yibojaerã baayu mae. I'supaka ãripupajoaripotojo ¿dako baaerã aþerãteje reyaekarãro'si rupuko'a najũjerũjeyu ãrãrimarã je'e? Reyaekarã õña jaripe'ririka imaberirikareka ðuri, wapuþu dakowapamarĩaja rupuko'a naro'si najũjejĩkõpejããeka.

³⁰ Yijaro'si ðuri, Tuþarãrika yija wãrõika ðoto werika sime, rĩkimarãja yijare jããrika ri'kairãte imamaka. ¿Marãkã'ã ãrĩwa'ri werika yijaro'si simako'omakaja sayija wãrõrija'atabeyu ruþu bai je'e?

³¹ Rita mijare ñañu yijeyomarã. ãrãrĩmi jariwa'ririmarĩaja yire jããrika nari'kayu. I'supaka yiro'si simako'omakaja mijare yiwãrõikapĩ jia Jesucristore mija yi'yua simamaka jĩjimaka ñimarijayuaoka rita ima.

³² Efesowejarã yiwãrõrapaka ðoto, yaiwẽkoa boebaitaka ima upaka imawa'ri yire jããrika ri'kakõperaparã yire yiririyapaberaparã. I'supaka yire nabaamaka “Reyaripotojo õña majaripe'rirũkia imabeyua”, ãñuka ñimarikareka dako baaerã ba'iaja jũariþotojo nare wãrõka'wisijũaberijããekaki yi'i. Reyariþotojo õña majaripe'rirũkia imaberirikareka ðuri “Ñoaka õña imarũkimarĩrã maimẽ. Supa imarĩ õña maimatiyikuriji mayapaika upakaja ukubaraka, ba'abaraka maimaerã”, ãþaraka Jesũre yi'ribeyurãte baaika upakaja baairã maimajããeka maro'si.

³³ I'supaka simamaka wapuþu bojapakirimajare mija ã'mitiripẽa'si. Ikuþaka sime: Ba'iaja baairãka mija jeyoarirãka, jia baarijayurã imariþotojo nuþaka ba'iaja baairã mija jarirãñu mijaro'sioka.

³⁴ Jia wãjirokapĩ mija þupajoape'awa'ri ba'iaja baarika mija ja'atabe. Mija þõ'irã ãrãrimarã Tuþarãte õribeyurã imarã je'e. Mija i'yõpi'yaokaro'si i'supaka mijare ñañu.

Ikuþaka simarãñu naþo'ia õña majaripe'rirãka be'erõ'õ

³⁵ “Reyaripotojo õña reyaekarãte jaripe'rirãñu”, ñañua simako'omakaja, ikupaka ãrãrimarãre jẽrĩajĩñu je'e: “¿Marãkã'ã simamaka reyaeka imariþotojo naþo'ia õña jaripe'ritiyarãka ruku? I'supakajaoka ¿marãkã'ã ãoirã ñimarãñu ruku kopakaja rabaekarã imariþotojo?”, nañu.

³⁶ I'supaka yire jērīairā jia pūpajoabeyurā imarā. Ikuḗpaka sime ĩakōrī je'e: Ōterikiyapea moteika sajetakaja rabaika. I'supaka simako'omakaja satōsirō'ōrā imaḗi saḗu'yu. Sajea rababerijīkareka, marākā'ā baatirā saḗu'riberijīñu.

³⁷ ĩakōrī je'e: Trigo wāmeika ōterikia, sayapeaḗi motemaka saḗu'yu, samoteika upakamarā.

³⁸ Samoterāka be'erō'ō pū'ritirā Tuḗarāte yaḗatika upakaja saḗayu. Suḗa imarī ōterikiba'i ima upakaja saḗu'ririjayu saro'si.

³⁹ Suḗabatirā i'supakajaoka sime ika. Ā'mitirikōrī je'e: Wa'ia, wa'iro'sia, wī'ñaka, ḗo'imajaoka ĩ'rīka ta'iarā oyiajamarā ḗo'ikirā maime.

⁴⁰ I'supakajaoka mabo'ikakurirā imarūkiaro'siji Tuḗarāte torā ḗo'ijiaeka. Suḗabatirā ō'ōrā imarūkirāteoka kibaaeka. ĩ'rātijitakamarāja imariḗotojo ĩ'ḗaba'iwā'taja jiyurika sime.

⁴¹ Aiyate yaaika upakamarā kiyaaḗoayu ñamikaki aiya. I'supakajaoka sime tā'ḗia saro'si. Tā'ḗirāka natiyiaja rakaka oyiaja ya'tairā nime.

⁴² I'supakajaoka maimarāñu maro'si. Reyaekakite mayayerāka be'erō'ō kiḗo'ia rabarāka. I'supaka simako'omakaja Tuḗarāte ōñia kire jarirūjerāka be'erō'ō ḗuri, imajiparūkikaja imarī, aḗekurioka reyarūkimarāka kimarāñu.

⁴³ Reyaekakite mayayeika, jiamarā ima kiḗo'ia mayayeyu. I'supaka simako'omakaja ōñia kijariḗe'rirārō'ōjīrā ḗuri jia jiyurika, rikitubaka kiḗo'ia jarirāka.

⁴⁴ “Jia ika ka'iareka nimarū”, āriwa'ri Tuḗarāte mare ḗo'ijiaeka. I'supaka simako'omakaja mareyarāka be'erō'ō ōñia mare kijarirūjerāka ḗoto jībaji kika imarūkirā maime. Ō'ōrā ōñia maime maḗo'iaḗi. I'supaka simamaka Tuḗarā ḗō'irā eyatirāoka aḗeupakakaka ḗo'iaḗi maimarāñu, torā jia imarūkia.

⁴⁵ Ikuḗpaka sabojayu Tuḗarā majaroḗñurā: “Mamarītaka Adán wāmeiki ḗo'imajire Tuḗarāte ḗo'ijiaeka. Suḗabatirā ōñika kire kimarūjeka”, āriwa'ri sabojayu. Cristo ḗuri, Adán upakamarā imaki, mareyarāka ḗoto Tuḗarā ḗō'irā ōñia mare imajiparūjerimaji kime.

⁴⁶ I'supaka simako'omakaja ō'ōrā maḗo'ia ima saḗiji ōñia mabo'ikakurirā kika maimajiparūkimarā sime ruḗu. Mareyarāka be'erō'ō mare kija'atarāñu ḗo'i imarāka ḗuri mabo'ikakurirā kika maimajiparūkia.

⁴⁷ Mamarī imaū'muekakite ka'iaḗi Tuḗarāte ḗo'ijiaeka. Saḗi āriwa'ri ō'ōrā imarūkikaro'siji kimaeka. Kibe'erō'ō Cristo ḗuri mabo'ikakurikaki imaki.

⁴⁸⁻⁴⁹ Ika ka'iareka imarā maimamaka, Adán ḗo'ia imaeka upakaja sime maḗo'ia. ĩmirā Tuḗarā ḗō'irā ōñia majarirāka ḗoto ḗuri, Jesúḗo'ia upakaja maḗo'ia imarāka. I'supaka maro'si simamaka, kiupaka maimarijariye'e mae.

⁵⁰ Ikuḗpaka mijare yibojaerā baayu yijeyomarā: Maekaka ima maḗo'ia wejeje'rākaja imarūkimarā imarī, Tuḗarāte ritaja jā'merō'ōrā imabesarāka.

⁵¹ Mija ā'mitiḗe. ḗo'imajare ōriberika mijare yibojaerā baayu. Cristore ḗe'rietaerā baarāka ruḗu ritaja reyaḗataekarāmarā maimarāñu. I'supaka simako'omakaja ĩ'rīka upakaja Tuḗarāte maḗo'ia o'aḗatarāñu.

⁵² Ikuḗarō'ōḗiji maḗi'rūtaika upaka maḗo'ia Tuḗarāte o'arāñu. Tromḗeta wāmeika okaarirāka ḗoto, “Wejetiyia seyayu mirākiyu”, marīwārūrāñu. Sokaarirāka ḗoto reyakoḗekarāre mamaka naḗo'iaḗi ōñia jariḗe'rirāñu. I'sirīmi ōñia imarāñurāteoka naḗo'ia Tuḗarāte o'arāñu.

⁵³ Maekaka maḗo'ia ima rabarūkia ima simamaka kika ōñia maimajiparūkiḗi Tuḗarāte mare so'arāñu. I'supaka kibaarāñurā imarī aḗekurioka reyarūkimarā maimarāñu.

⁵⁴⁻⁵⁵ I'supaka Tuḗarāte mare baarāñu kimajaroḗñurā sabojaeka upakaja simamaka. Mia je'e: “Maḗo'ia mare o'awa'ri ḗo'imajare reyaika Tuḗarāte tiyetamaka, reyarika

imabesarāka. Supa simamaka 'Yija reyarāñu', āriwa'ri kīkirika imabesarāka maro'si", sabojayu.

⁵⁶ Ba'iaja baawa'ri mareyarāñu. Tuparāte jā'meika yi'ribeyurāte reyarika simamaka i'supaka mare sariatayu.

⁵⁷ I'supaka simako'omakaja maipamaki Jesucristopi ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā ma'rirūkia imakopekareka mare kitāāmaka "Jiitaka mibaayu Tuparā", jījimakaḡi kire marīrijayu.

⁵⁸ I'supaka simamaka pūparukubekaja, jia Jesucristore yi'paraka mija imabe yijey-omarā. Supabatirāoka "Wapuju Tuparāro'si yija ba'irabekoḡeyu", āriḡupajoabekaja, jiaḡi kirika mija ba'iraberijaḡe.

16

Aḡerāte jeyobaaokaro'si niñerū rēarika

¹ Aḡerā Jesúre yi'yurāte jeyobaabaraka niñerū mija rēarūkiakaka mijare yijaierā baayu mae. Jesúre yi'yurā Galacia ka'iakarāre yibojaraḡaka upakaja mija baajīkareka jia sime mijaro'sioka.

² Ikuḡaka mija baabe: Domingo rakakaja mija tōḡorijayu upaka kūḡajīritirījaka mija jierijaḡe. I'supaka mija baarijayua simamaka, yeyarāñurīmi imatikaja simarāñu.

³ Mija ḡō'irā eyatirā, Jerusalénrā niñerū e'ewa'rirūkirāte "Īrā nime se'ewa'rirūkirā", mija āriñrāñu. Supa imarī "Jiirā ḡo'imaja nime. Nare mija e'etōḡe", āriwa'ri ḡaḡera nare yo'ōjirāñu Jerusalénkarāre nabeaeyaerā.

⁴ "Naka ya'riye'e je'e", ñarīḡupajoarākareka, naka ya'rirāñu.

Corintowejarā a'ririka Pablote ḡupajoaeka

⁵ Ō'ōḡi a'ritirā Macedonia wejarā yeyarāñu. Topi turitapabaraka mija wejea Corintorā yeyarāñu.

⁶ Ōoḡañaka mija ḡō'irā ñimarāñu je'e aḡeyari. Pu'ejē'rākarō'ōjīrā torā ñimarāñu je'e aḡeyari. I'sia be'erō'ō aḡea wejea yiyapairō'ōrāja ya'yaokaro'si yire imabeyuakaka yire mija ĩjijeyobaarākareka jia simarāñu yiro'si.

⁷ Jajuḡi mija ḡō'irā ĩawa'ririka yaḡabeyuka yi'i. I'supaka simamaka, karemarītaka Maipamakire yaḡarāka ḡoto ñoaka mija ḡō'irā ñimarāñu je'e.

⁸⁻⁹ I'supaka simako'omakaja Éfeso wejarā yituirāñu Pentecostés baya o'rirāñurō'ōjīrā. Ō'ōrāja ñimariyaḡayu ruḡu rīkimarāja yiwārōika ĩaḡe'yoirāte imako'omakaja, rīkimarājaoka Tuparārika yiwārōika jia sana'mitiririyaḡaika simamaka.

¹⁰ Timoteore mija ḡō'irā eyarāka ḡoto jia kire mija baabe mijare kīkibekaja kimaokaro'si. I'supaka kire mija baabe yupakajaoka Maipamakirika ba'irabeiki kima-maka.

¹¹ Ba'iaja kire baabekaja kire mija e'etōḡe. Supabatirā jia kire mija jeyobaabe yiḡō'irā ĩarī ketaokaro'si. "I'supaka kire mija baabe", ñañua simamaka ketarika yita'ayu, aḡerā Jesúre yi'yurāḡitiyika.

¹² "¿Marāḡate majeyomaki Aḡolore etarāñu ate?", āḡaraka ḡaḡeraḡi yire mija jērīaeka ñiarāḡe. Supa imarī aḡerā Jesúre yi'yurāka mija ḡō'irā turirī keyaokaro'si kire yiḡakatarikoḡeraḡe. I'supaka yibaako'omakaja, "Torā ya'ririka Tuparāte yaḡayu maekaka", kērīḡupajoabeyu ruḡu. Supa imarī "Mae ya'rījīkareka jia sime", kērīḡupajoarāñurīmi mija ḡō'irā turirī ke'rirāñu je'e.

Piyia jia Pablote nare bojatiyaeka

¹³ Jia ḡupajoatirā rakajetikaḡaja mija imabe. Supabatirā maipamaki Jesucristore yi'ririḡa'atabekaja, okajāḡiḡi mija ḡupajoabe.

¹⁴ Rakakaja ritaja mija baarijayua aḡerāte wayuñarikapitiyika oyiaja samija baarijaḡe.

15 Estéfanos imaki, kika imarãpitiyika Acaya ka'iakarã mamarĩtaka Tuparãrika yibojaraþaka yi'riũ'muraparã. Supa imarĩ maekaka aþerã Jesúre yi'yurãte jeyobaarimaja imarĩ, i'supakajaoka nabaarijaju naro'si. I'supaka simaraþaka õñurã mija ime.

16 I'supaka simamaka jiapi nare mija yi'ririjaririka yiyapayu. I'supakajaoka naka Tuparãrika ba'iraberimajaka jia mija imarika yiyapayu.

17 Mija tã'omaja Estéfanos, Fortunato supabatirã Acaicotatarãre etamaka jia jĩjimaka ñime. Mija þuri yoeþi imarã imarĩ, yire jeyobaawãrũbeyurã. I'supaka simamaka mija þõ'ikarã yipõ'irã etairã tarãja þuri yire jeyobaairã.

18 Okajãjia mija imaerã mijare najeyobaaika upakaja yipõ'irã etatirã okajãjia ñimaerã yire najeyobaayu. I'supaka baairãte majiyipupayeejĩkareka jia sime.

“Jia nimarũ þo'imaja”, Pablote ãrĩþũaeka

19 Asia ka'iakarã Jesúre yi'yurã, “Jia nimarũ”, mijare ãrĩþũairã. Aquila, kirũmu Prisca, supabatirã nawi'iarã Maiþamakire yi'riwa'ri rẽñurãoka, “Jia nimarũ”, mijare ãrĩþũairã.

20 Õ'õkarã mupaka Jesúre yi'yurãoka, “Jia nimarũ”, mijare ãrĩþũairã naro'si. Tuparãte yi'yurã imarĩ, jia jĩjimakaþi mija jẽñetoribu'abe.

21 Yi'i Pablo, ñoñu upakaja “Jia nimarũ”, ãrĩwa'ri ikupaka yipitakaþi mijaro'si yo'opũayu.*

22 Torã maiþamaki Jesucristore yapabeyurãte “Ba'iaja Tuparãte nare baarũ”, ãrĩwa'ri i'supaka mijare ñañu. “No'ojĩrãmarãja Maiþamakire þe'rietarũkirĩmi seyaparũ”, ãrĩwa'ri yapatiyaiki ñime.

23 “Jia maiþamaki Jesúre mijare baarijarirũ”, mijare ñarĩþũayu.

24 I'supakajaoka “Jesucristore ã'mitiripẽairã mija imamaka, jimarĩtakaja nare ywayuñayu”, mijareka ñarĩþũatayu.

I'tojĩrãja sime ruþu.

* **16:21** Después de dictar la carta a otra para escribir, Pablo añade su firma para que los lectores sepan que la carta realmente es de él. (Véase 2 Tesalonicenses 3.17)

Segunda carta de San Pablo a los Corintios

Ate Corintowejeakarãro'si Pablote pãpera pũataeka

¹ ¿Yaje mija ime yijeyomarã? Yi'i Pablu, yijeyomaki Timoteopitiyika, “Jia nimarũ”, mijareka yija ãñu. Tuþarãte yire jã'meikaþi ãrĩwa'ri Jesucristorika bojariroka bo-jatãparimaji ñime*. Corintowejeareka supãbatirã Acayaka'iarãoka imarã Tuþarãte jiyipupayeeokaro'si rãrĩrijayurãro'si ika pãpera yipũatayu.

² Maþaki Tuþarã, supãbatirã maipamaki Jesucristopitiyika jia mijare nabaarũ. Supãbatirãoka jia pupãparaka mija imaokaro'si mijare najeyobaarũ.

Pablote ba'iaja jũako'omakaja Tuþarãte kire jeyobaaeka

³ Maipamaki Jesucristo Pakika jjimaka imawa'ri “Jia mibaayu Tuþarã”, kire yija ãrĩrijayu. Maþaki imarĩ, mare kiwayuñayu. Supãbatirã ba'iaja maþupãparirijayu þoto mare jeyobaaokaro'si maka imaki kime Tuþarã.

⁴ Ritaja ka'wisika yijaro'si simako'omakaja ba'iaja yija pupãrikoreka yijare jeyobaaerã Tuþarãte yijaka imajipe. Supã imarĩ yijare kijeyobaaika upakaja aþerã ka'wisika jũairãte ba'iaja napupãrikoreka nare yija jeyobaawãrũyu.

⁵ Cristore yi'yurã imarĩ, ba'iaja kijũaeka upakaja yija jũayu yijaro'sioka. I'supãka simako'omakaja Cristorirã yija imamaka, ba'iaja yija pupãrikoreka Tuþarãte yijare jeyobaayu.

⁶ Jesucristorika bojariroka bojaripãreaaja ba'iaja yija jũarijayu. I'supãka simako'omakaja, sayija rakajepããrijayu jia mijare jeyobaaokaro'si. I'supãka mijaro'si yija imamaka Cristore mija yi'yua ja'atabeyurã mija imarijarirãñu. Ba'iaja yija jũarijayu þoto Tuþarãte yijare jeyobaarijayu. I'supãka yija imarijayua õñurã imarĩ, ba'iaja jũariþotojo okajãjia imawa'ri samija rakajepããyu mijaro'si.

⁷ Yija upakaja Cristore yi'yurã imarĩ, ba'iaja jũarijayurã mija ime. Supã imarĩ “Yijare kijeyobaaika upakaja Tuþarãte nare jeyobaarãñu, jia kire nayi'yaokaro'si”, mijareka ãrĩpupajoairã imarĩ, ba'iaja yija pupãribeyu.

⁸ Mija ã'mitipe yija jeyomarã. Asia ka'iarã tuþaraka jimarĩa ba'iaja yija jũarãpakakaka mija õrĩrika yija yapayu. Jimarĩtaka ba'iaja jũawa'ri, okajãjimarĩa sarakajepããwãrũbeyurã rõ'õjĩrãrãja yija jarãpe. Supã imarĩ “Reyarũkirãja yija ime je'e mae”, ãrĩpupajoabaraka ba'iaja yija pupãrapẽ.

⁹ Supãbatirã “Najããrũkirãja yija ime”, yija ãrĩpupajoarãpe. Supã imarĩ yija pupãyariji marãkã'ã yija þo'ia ãarĩrĩwãrũbeyu. I'supãka simako'omakaja “Reyaekarã imakoþeirãte þariji õña jariþe'rirũjeiki imarĩ, Tuþarã ã'rĩkaja imaki yijare ãarĩrĩwãrũiki”, yija ãrĩwãrũerã i'supãka yijaro'si simarãpe.

¹⁰ “Yija reyaerã baayu”, yija ãrĩtirãpakarã werikareka Tuþarãte yijare o'atarãpe. Supã imarĩ, “Ñamajĩoka i'supãka oyiaja Tuþarãte werikareka yijare baajipãrijarirãñu”, ãrĩpupajoawa'ri ba'iaja yija pupãritiyabeyu.

¹¹ I'supãka yijaro'si simaerã Tuþarãte mija jẽñeñirijayuãpi ãrĩwa'ri yijare kijeyobaari-jayu. Jia Tuþarãte yijare jeyobaamaka ãawa'ri, “Jia mibaayu Tuþarã. Mire yija jẽñeika upakaja mibaarãpe Pabloraokaro'si”, rĩkimarãja þo'imajare kire ãrĩrãñu.

Ikupãka simamaka Corintowejarã Pablote a'riberika

¹² Aþea ikupãka pupãjoawa'ri jjimaka yija ime. “Tuþarãte yapaika upakaja wããrõ'õrãja þo'imajare jia yija baarijayu, nare þakibekaja”, yija pupãrõ'õþi yija ãrĩpupajoayu.

* 1:1 Apóstol

Ika wejeareka imarā waṗuju ṗuṗajoatirā nawārōika uṗaka mijaka yija imawārūbeyu. I'suṗakamarīa sime, Tuṗarāte yijare jeyobaamaka jia mijaka yija imawārūrijayu.

13 Suṗa imarī rukubaka mija ṗuṗajoaokaro'simarīa ṗaṗera o'otirā mijaro'si sayija ṗūatarijayu. Yija wārōika jia mija ōñaokaro'si mijaro'si sayija o'oyu.

14 Ika mijare yibojaika, “Ṗablo kijeyomarāṗitiyika wājia bojairā nime”, jia ārīwārūbeyukajīrā ĩrārīmarāre ime ruṗu. ĩrārīmi jia yijare ōrītirā “ĩrā ṗuri jītaka yijare wārōekarā”, yijareka nimaṗatiji narīrika yija yaṗayu. I'suṗakajaoka maiṗamaki Jesucristore ṗe'rietarāñurīmi “Jia yijare ā'mitiriwa'ri mire nayi'rika”, jījimakaṗi kire yija ārīrāñu.

15 “Jia yika nime je'e. Suṗa imarī Macedonia ka'iarā ya'rirāka ṗoto naṗō'ipī yo'rirāñu mamarī”, ñarīṗuṗajoakoperape. I'suṗaka yibaarikareka ĩ'ṗakuri mija ṗō'irā eyawa'ri jībaji mijare yijeyobaajāēka.

16 “Macedonia ka'iarā ya'rirāka ṗoto naṗō'i ñimatawa'rirāñu, suṗabatirā yipe'rirāka ṗotooka i'suṗakajaoka yibaarāñu ate”, ñarīṗuṗajoakoperape. “Judeaka'iarā yeyawārūokaro'si Corintowejeakarā yire jeyobaarāñurā”, ñarīṗuṗajoarape.

17 “¿Jia ṗuṗajoarimarīaja i'suṗaka yijare kērāṗe bai je'e”, yireka mija ārīṗuṗajoayu bai? Tuṗarāte ōrībeyurā ṗuri nañu uṗakaja baabeyurā imarī, “Ā'ā, i'suṗaka yibaarāñu”, ārīṗotojo ñamajī ate “Jēno'o, aṗe uṗaka yibaarāñu”, āñurā. I'suṗaka ārībeyuka ñime yi'i ṗuri.

18 Kēñu uṗakaja baaiki kime Tuṗarā. I'suṗakajaoka, “Ikuṗaka yibaarāñu”, ñañua aṗe uṗaka baabeyuka ñime.

19 Kēñua uṗakaja baarijayuka Tuṗarā Maki Jesucristo. Suṗa imarī “Ā'ā ikuṗaka yibaarāñu”, ārīṗotojo, aṗe uṗaka baabeyuka kime. Kirika bojariroka mijare yija wārōrijayu, yi'i Ṗablo, Silvano suṗabatirā Timoteṗitiyika. I'suṗaka simamaka “Ikuṗaka yija baarāñu”, ārīṗotojo aṗe uṗaka yija baabeyu yijaoka.

20 “Ikuṗaka jia yibaarāñu yirirāte”, kērīka uṗakaja ritaja Tuṗarāte baaeka Kimaki Jesucristoṗi ārīwa'ri. Suṗa imarī jia Jesucristoṗi mare kibaarijayua ōñurā imarī “Rita, kērīka uṗakaja baaiki kime”, ārīwa'ri Tuṗarāte majiyiṗuṗayeerijayu.

21-22 Jesucristore mayi'yua maja'atakoreka Tuṗarāte mare jeyobaayu. Suṗa imarī ikijioka kime Jesucristorirā maimaokaro'si mare wā'maekaki. Suṗabatirā kirirā maima beaokaro'si Espīritu Santore maṗuṗakarā kiña'ajāēka. I'suṗaka kibaamaka, “Jia yirirāte yibaarāñu”, kērīka uṗakaja Tuṗarāte mare baarāñu”, marīṗuṗajoayu.

23 “Mija ṗō'irā ya'rirāñu”, ñarāṗaka mijare ṗakiberapaki yi'i. Okajājiaṗi mijare oka-jāriyapaberīwa'ri mija ṗō'irā ya'riberape ruṗu. Tuṗarāte ĩaika wājitāji ikuṗaka mijare ñañua rita sime.

24 Mijare okajājātikarā imariṗotojo, “Ikuṗaka mija baabe, ikuṗaka ṗuri mija baa'si”, ārīwa'ri mijare jā'meriyapabeyurā yija. Cristore yi'ritikarā mija imamaka, jījimaka mija imaokaro'si wārōbaraka mijare jeyobaarika yija yaṗayu.

2

1 Bikija mija ṗō'irā eyatirā, mija ṗuṗape'rirā okajājia mijare yijaimaka ba'iaja mija ṗuṗarape. I'suṗaka simako'omakaja, “Tuṗarāte yaṗaika uṗaka baabeyurāte ṗuri yoka-jāārāñu je'e ruṗu”, ñarīṗuṗajoarape. I'suṗaka simamaka “Ba'iaja naṗuṗaria'si ate”, ārīwa'ri mija ṗō'irā turirī ya'ribeyukaji ruṗu.

2 Jījimaka yire imarūjerimaja mija ime. Suṗa imarī okajājiaṗi mijare yijaijīka ba'iaja ṗuṗariwa'ri, marā aṗerā jījimaka yire imarūjerimaja imaberijīñurā.

3 “I'suṗaka naṗuṗarijīñu”, ārīwārūtirā ba'iaja mija ṗuṗaririka yaṗaberīwa'ri mija ṗō'irā ya'ribeyu ruṗu. Mija ṗō'irā yeyarūki ruṗu mijaka okajierika yaṗawa'ri “Ikuṗaka mija baabe”, āṗaraka ṗaṗera takaja mija ṗō'irā yiṗūatarape. Okajietirā ba'iaja ṗuṗapekaja jījimaka yire ṗuṗarirūjerūkīrā mija imaokaro'si mijare sayiṗūatarape. Suṗa

imarĩ “Naþõ'irã yeyarãka þoto jia simamaka ïatirã jïjimaka nimarãñu je'e naro'sioka”, ñarĩþupajoayu.

⁴ I'sia pãpera mijaro'si yo'orapaka þoto jimarĩa ba'iaja yipuparape yoraparõ'õjĩrã. Supa simako'omakaja siatirã ba'iaja mija pupayaokaro'simarĩa pãpera mijare yipũatarape. “Jia mare wayuĩaiki kime Pablo”, mija ãrĩwãrũokaro'si mijare sayipũatarape.

Ba'iaja mare baakoþerapakiteoka mija wayuĩabe, Pablote ãrĩka

⁵ Ba'iaja mija watoþekarã baarapakite jia imarika yapawa'ri jãjia kire mija baarapakakaka mijaro'si yo'oerã baayu mae. Ba'iaja kibaarapaka ã'mitiritirã, ba'iaja yipuparapaka simamaka saþemawa'ribaji mija imarape je'e, mijaro'sioka. I'supaka simako'omakaja “Ba'itakaja mijare puparirũjetiyaberapaki kimarape je'e”, ñañu ba'itakaja kijũarika yapaberiwari.

⁶ Ba'iaja kibaarapaka simamaka mija rãrãpaka þoto “Ikuþaka kire mabaaye'e kipupape'yaokaro'si”, mija ima upatipañakaja ãritirã i'supaka kire mija baarape. I'supaka simamaka maekaka þuri pupape'yuka kijayua simamaka kopakaja samija ja'atabe.

⁷ I'supaka kire baabekaja, ba'iaja kibaakoþekareka ye'kariritirã jia kire mija jeyoape ate. I'supaka kika mija imabe, tãrĩritakaja ba'iaja pupariwari “Marãkã'ã baatirã jia naka imawãrũbeyuka yi'i”, kãrĩþupajoakoreka.

⁸ Kika mija jeyoapakã'ã, “Rita yire nawayuĩayu ate”, kãñaokaro'si i'supaka kika mija imarika yiyapayu.

⁹ Kire yibaarũjerapaka upakaja mija yi'ririã pãpera mijare yipũatarapaka imarĩ, “Maekakaoka nare ñañu upakaja baairã nime”, mijareka ãrĩþupajoaiki ñime.

¹⁰ Supa imarĩ ba'iaja baakoþekakite ba'iaja baaeka mija ye'karirirãkareka i'supakajaoka simarãñu yiro'sioka. Yire ba'iaja kibaaika imakoþejika sareka kire ywayuĩajĩñu. I'rĩka upakaja jïjimaka mija imarika yapawa'ri Cristore ïaika wãjitãji i'supaka ñimarijaju.

¹¹ Kire mawayuĩaye'e, ba'iaja pupawa'ri Satanãre yapaika upakaja kibaa'si. I'supakajaoka maro'si sima'si, majeyomakite mawayuĩajĩñu. Satanãre mare þakiriyapaikakaka õñurã maima.

Corintokarã majaroka Pablote ã'mitiriyapãeka

¹² Tróadewejarã yeyarapaka þoto Maipamakire yire jeyobaaikaþi ãrĩwari imatikaja þo'imajare imarape yire na'mitiyaokaro'si. Supa imarĩ Jesúrika bojariroka nare yiwãrõmaka jïjimakaþi tokarãre yire ã'mitirape.

¹³ I'supaka simako'omakaja Tróaderã majeyomaki Titore imabepakã'ã ba'iaja yipuparape. Torãjĩrã mae, tokarãre yimajaroka bojaweatirã Macedoniaka'iarã yarape Titore mo'arĩ.

¹⁴ Ba'iaja yipupariko'omakaja Cristorirã yija imamaka dakoã imabeyua yijare tãrĩrũkia mae. Supa imarĩ “Jiitaka mibaayu Tuþarã”, ãþaraka jia yija puparijaju. Supabatirã Cristorika bojariroka bojaþibarimaja yija imaokaro'si Tuþarãte yijare þũataeka ritaja þo'imajare sõñaokaro'si. I'supaka simamaka i'rãkõ'rĩmato jariwari'rimarĩaja sayija bojatapamaka ã'mitiritirã, Cristore nayi'yu. Ìakõrĩ je'e, ikupaka sime: Mapaõmea majoeika þoto ritaja sajsia þibika ritaja þo'imajare wĩ'ika upaka simarijaju.

¹⁵ Cristorika bojariroka yija bojaþibamaka ïawa'ri jïjimaka Tuþarãte yijaka ime. Kirika yija wãrõtapa, Tuþarã þõ'irã a'ririũkirã, supabatirãoka ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã a'ririũkirã þariji sã'mitiririjayurã.

¹⁶ Cristore yi'riberirika ima, “Ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã a'ririwãpaka”, ãrĩwari nare yija bojamaka nayi'ribeyu Cristorika yija wãrõika ã'mitiriyapabeyurã. Tuþarã

þǒ'irã a'rirũkirãro'si þuri nare yija wãrõika nayi'yu õña nimajiparũkiroka naro'si simamaka. I'supaka Cristorika yija wãrõrijayua þemawa'ribaji imatiyaika simamaka Tuþarãte yijare jeyobaaberirikareka, marãkã'ã baatirã wãjia sayija bojawãrũberijããeka.

¹⁷ I'supaka ñãñua simako'omakaja, rĩkimarãja nime niñerũ tõþoriyaþawa'ri takaja Cristorika bojariroka wãrõtaþarimaja. Nuþaka baarijaribeyurã yija þuri. Jesúrurã imarĩ, kirika bojariroka þakirimarĩaja þo'imajare wãrõerã Tuþarãte þũatairã yija ime. I'supaka þuþajoairã yija ima simamaka kãika wãjitãji wãjirokapi yija wãrõrijayu.

3

“Mamarĩ imara'aekakukukaka be'erõ'õ mamakukukaka majaroka mayi'ririjarirũkia ikupaka sime”, Pablote ãrĩka

¹ I'supaka yo'oko'omakaja “Yija imarã imatiyarimaja”, ãrĩwa'rimarĩa i'supaka mijare yija bojayu. Aþerã wãrõrimaja þuri “Imatiyarimaja yija ime”, ãrĩkoþerijayurã. Mija þǒ'irã netarijayu þoto þaþera naro'si aþerãte o'oeka mijare nabearijayu. I'supaka mijare nabeaika þaþera ima, “Jia wãrõirã nime”, ãrĩwa'ri nawãrõirõ'õkarãre no'orũjerijayua. I'supakajaoka aþerõ'õrã na'yu þoto mijare nawãrõikakaka þaþera no'orũjerijayu. Yija þuri, i'supaka baabeyurã.

² Mijaja imarã “Jia wãrõirã yija ime”, ãþaraka þaþera yija bearũkirã uþaka yijaro'si imarã. Yija wãrõika yi'riwa'ri ba'iaja mija baaika ja'atatirã aþeuþaka mija o'amaka ãtirã, “Jia Cristorika bojariroka Þablorãkare nare wãrõyu”, ritaja þo'imajare ãrĩþuþajoarijayu. I'supaka mija baaika yija þuþakarã sayija õñu.

³ Cristo þaþera maika uþaka imarã mija ime. Kirika bojariroka yija wãrõikapi ãrĩwa'ri Cristore mija þuþaka jia o'aika ritaja þo'imajare ãawãrũpatayu. Aþerã wãrõrimaja þaþera o'oeka narikaika uþakamarĩa mija ime. Tuþarã, õña imajiparimaji Espĩritu Santore mija þuþakarã mijare kiña'ajããeka simamaka i'supaka sime. Moisés imaroyikakiro'si ãtaþãiarã Tuþarãte o'oeka uþakamarĩa sime mae. I'supakamarĩa simamaka maþuþaka Espĩritu Santojo mare o'arijayuka.

⁴ Jia mijare yija wãrõerã Cristore yijare jeyobaayu. I'supaka simamaka “Nare yija wãrõikapi ãrĩwa'ri Cristore yaþaika uþaka baairã nime”, Tuþarãte ãaika wãjitãji yija ãrĩwãrũyu.

⁵ I'supaka jĩjimaka yija ãñua simako'omakaja yija þuþayariji yija õñuapi ãrĩwa'rimarĩa jia yija wãrõyu. Tuþarãte yijare jeyobaakapi ãrĩwa'ri takaja ritaja yija baawãrũyu.

⁶ Tuþarãjaoka imaki kimajaroka mamakukukaka bojaĩjirimaja yija imaokaro'si yijare jeyobaakiki. Suþa imarĩ “Yimakire ã'mitiripẽairãte yitããrãñu”, Tuþarãte ãñua bojaika sime mamakukukaka majaroka. Suþa imarĩ bikija Moisés imaroyikakite o'oeka ãrĩroyika uþakamarĩa yija wãrõyu mae. Espĩritu Santopi ãrĩwa'ri maþuþaka o'amaka kire mayi'rirũkiakaka sabojayu mamakukukaka majaroka. Bikija Tuþarãte jã'meka o'oeka yi'rikopeirã þuri nareyarãka be'erõ'õ kika imajipabesarãñurã. I'supakamarĩa sime mamakukukaka majaroka yi'yurãro'si þuri. Espĩritu Santore nare ña'rĩjãimaka Tuþarãka õña nimajiparãñu ãrĩwa'ri sabojayu.

⁷⁻⁸ Kijã'meika ãta þãiarã o'otirã, Moisés imaroyirekakite mamarĩ Tuþarãte kire saja'ataeka. I'sia kire kija'ataekarĩmi Tuþarãte kãaeka be'erõ'õ simamaka jimarĩ jãjia Moisés þema yaaboaeaka. I'supaka simamaka Israeltatarã marãkã'ã baatirã sarakajepããberiwari'ri kipema niariyaþaberika. Bikija Tuþarãte jã'meka jĩitaka simaeka. I'supaka simaeka kopakaja Moisés þema jãjia yaaboaeaka. Suþa imariþotojo ĩrãrĩmi uþakaja sariririjarika. Bikija Tuþarãte jã'meka o'oeka jãjia yaaboakapitiyika þo'imajaro'si kire sakija'ataeka simako'omakaja sayi'riwãrũberiwari, Tuþarã þǒ'irã þo'imajare a'riberika ãrĩwa'ri sabojayu. Mamarĩ kijã'meroyika yaaboakapitiyika sakija'ataeka simako'omakaja satẽrĩwa'ribaji jia sime ika mamakukukaka majaroka.

Suḡa imarĩ õñia imajiparũkiakaka Espĩritu Santore maro'si e'era'aeka. I'suḡaka ima imarĩ, ñamajĩ aḡerikurioka ḡurirũkimarĩa sime.

⁹ Bikija Moisés imaroyikakite kijã'merũkia Tuḡarãte kire ijikakaka ḡuri sayi'riberiwari "Tuḡarãte yaḡaika uḡaka ḡo'imajare baabepakãã ba'iaja nare kimarũjerãñu", sãñu. I'suḡaka imariḡotojo jãjia yaaboaikapi setaeka. Ika mamakukukaka majaroka ḡuri Tuḡarãte ãaika wãjitãji wãjia ḡo'imajare imarũjerikakaka mare bojaika. Suḡa imarĩ bik-ijakaka jãjia yaaboaikapi setako'omakaja mamakukukaka ḡuri tẽrĩwa'ribaji imatiyaika majaroka sime.

¹⁰ Jia simaroyika mamarĩ Moiséte jã'meroyika. Suḡa simako'omakaja satẽrĩwa'ribaji imatiyaika sime ika mamakukukaka majaroka. I'suḡaka maḡuḡajoaika simamaka, "Mamarĩ imara'aeka majaroka imatiyabeyua sime mae", marĩḡuḡajoayu.

¹¹ Ñoaka imarũkimarĩa imariḡotojo Moiséte jã'meroyika jãjia yaaboaika watoḡekapi etaeka. I'suḡaka simamaka, ika mamakukukaka majaroka Tuḡarãte mare ja'ataeka ḡuri imajiparũkia imarĩ, tẽrĩwa'ribaji imatiyaika sime.

¹² "Imajiparũkia sime", jia õrĩwãrũirã imarĩ, kĩkirimarĩaja ḡo'imajare sayija wãrõrijayu.

¹³ Imajiparũkia simamaka, Moisés imaroyirekaki uḡaka yija imabeyu. Kipema jãjia yaaboeka yaririjarika Israelkarãre ãakoreka sayapãiapĩ kipema kirãrĩta'aroyika. Kipema jãjia yaaboeka yaririjarika ãrĩrikopakaja mamarĩ Moiséte jã'meroyika tiyirijayua.

¹⁴ I'suḡaka simarijariko'omakaja Israelkarã ḡuri satiyirijayua ã'mitiripẽaberkarã imarĩ, maekakaoka i'suḡakaja imañujurã ruḡu. I'suḡaka imarã nimamaka, Moiséte jã'meroyirekakaka niaika ḡoto, "Kopakaja Tuḡarãte satiyetaeka", ãrĩwãrũbeyurã nime. I'suḡaka imabekaja, Cristore takaja yi'yurã nimajĩkareka ḡuri jia sanorĩwãrũjĩñu.

¹⁵ I'suḡaka imariḡotojo maekaka ḡariji Moiséte o'oeka wãrũriḡotojo sanorĩwãrũbeyukaji ruḡu.

¹⁶ I'suḡaka simakoḡeko'omakaja Maiḡamakire ã'rãrimarãre yi'riũ'mumaka ãtirã nare kijeyobaayu "Saniawãrũrũ", ãrĩwa'ri.

¹⁷ Espĩritu Santopĩ ãrĩwa'ri Maiḡamakire mare jeyobaayu. I'suḡaka mare jey-obaabaraka maka kimarijayua simamaka, Moiséte jã'meroyika mayi'rikoḡeka ja'atirã, Cristore yaḡaika uḡakaja baawãrũirã maimae.

¹⁸ Kopakaja jia sõrĩwãḡu'atairã jariwa'ri, Maiḡamakire ḡuḡajoariḡaraka, tẽrĩwa'ribaji kima morĩwãrũrijayu mae. I'suḡaka maimapĩ ã'rãrĩmi uḡakaja jĩibaji Maiḡamaki uḡakaja maimarijarirã Espĩritu Santore maḡuḡaka mare o'arijayu.

4

¹ Yijare wayuñawa'ri, yijare wã'matirã kimajaroka mamakukukaka ḡo'imajare wãrõrimaja Tuḡarãte yijare imarũjeka. I'suḡaka simamaka, ba'iaja aḡerikuri yijaro'si simarijayua imako'omakaja, sayija wãrõrija'atabeyu.

² Suḡa imarĩ aḡerãte kareaja i'yoa baarijayu uḡaka baabeyurã yija ime. I'suḡakajaoka "Jia ḡo'imajare yijare yi'rirũ", ãrĩwa'ri wãḡuju nare ḡakibeyurã yija ime. I'suḡaka imarã imarĩ, Tuḡarãrika bojariroka aḡemijipĩ so'atirã yija õñu uḡakaja yija ḡuḡajoaika wãrõbeyurã yija ime. Suḡa imarĩ Tuḡarãte ãaika wãjitãji jia wãjiroka norĩwãḡu'atawãrũrokapi ḡo'imajare Tuḡarãrika yija wãrõyu. I'suḡaka yija baamaka "ḡakibeyurã nime", ḡo'imajare yijareka ãrĩwãrũyu.

³ I'suḡaka yija wãrõika simako'omakaja "ḡablorãkare wãrõika ã'rãrimarãre õrĩwãḡu'atabeyu", ãñurã mija ime ã'rãrimarã. Ikuḡaka sime: Maiḡamakire yi'ririyaḡaberiwa'ri, ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã a'rĩrũkirã imarĩ, yija wãrõika norĩwãḡu'atawãrũbeyu.

⁴ Cristore nayi'ribeyuapĩ ãrĩwa'ri ḡo'imajare kipakika uḡakaja Satanãre nare imarũjerijayu ruḡu. Suḡa imarĩ Jesũrika tẽrĩwa'ribaji imatiyaiki bojariroka

ōrīwəpu'atabeyaka nare kimarūjerijayu. I'supaka nimarijayua simamaka, “Tuṕarāte ima ṕakaja Jesúre ime”, narīwārūbeyu.

⁵ Jesucristore jiyiṕupaka ōñurā imarī, yija baarijayuakaka takaja ṕupajoabaraka ṕo'imajare wārōbeyurā yija. “Imatiyairā Pablorākare ime mirākiyu”, mija ārīrika yaṕaberiwa'ri i'supaka yija baabeyu. I'supaka baabekaja “Jesucristo kime Maiṕamaki”, āṕaraka yija wārōrijayu. Supa imarī mijare ĩarīṕaraka yija ba'irabeĳirā Jesúre yijare ṕūataeka simamaka, kiyəṕaeka ṕakaja yija baarijayu.

⁶ Tuṕarā ṕuri ika wejea rubu'ataeka, neia simakoṕekareka savorirūjekaki. I'supakajaoka Cristore yija ōrīberikoṕekareka, yijare kire kiōrīwārūrūjeka. Supa imarī Jesucristore yija yi'ṕakā'ā Tuṕarāja tērīriki kimaoka yija ṕuparō'ōrā yijare ōrīrūjerəṕaki.

⁷ Tērītakakaka Tuṕarārika bojarī kiṕūataekarā imariṕotojo “Tērīrirā yija ime”, ārībeyurā yija. ĩakōrī je'e: Wəṕajā'rīmarīa jotoka'i jototōsiarā wəṕajā'rīa jāma ṕaka imarā yija ime. I'supaka simamaka yija ṕupakarā Tuṕarārika yijareka imarā yija ime. Supa imarī “Naṕupajoaikəṕimarīa wārōrimaja nime. Tuṕarā tērīrikaja imakite nare jeyobaaikəṕi jia nabaayu”, ṕo'imajare yijareka ārīwārūyu mae.

⁸ Ṕo'imajare Jesúrika bojariroka wārōriṕareaja, ĩrākurimarīa ba'iaja yija jūarijayu. I'supaka simako'omakaja, sarāja sayija ja'atarijaribeyu. I'supakajaoka “¿Marākā'ā yija baarāñu mae?”, ārīṕupajoako'omakaja “Tuṕarāte yijare ja'atayu”, ārībeyurā yija ime.

⁹ Rīkimarāja yijare ā'mijīairāte imako'omakaja Tuṕarā ṕuri yijare ja'atabeyuka. ĩrākurimarīa yijare jāārika ri'kakəṕeirā imarī, yijare nakāmibaaeka simako'omakaja Tuṕarāte yijare jeyobaaika simamaka yijare najāāwārūbeyu.

¹⁰ Yija turirijayurō'ō rakakaja nime ĩrārīmarā yijare jāārika ri'karijayurā. Jesúre najāāeka ṕakajaoka yijare najāāriyəṕayu. I'supakajaoka ba'iaja kijūaeka ṕakaja jūariṕotojo jia sayija rakajəṕāāmakā ĩawa'ri, “Naṕupakareka Jesúre imamaka, kirikəṕi i'supaka nime”, ṕo'imajare ārīwārūokaro'si supa yija imarijayu.

¹¹ Jesúrika bojariroka yija wārōriṕareareka, ĩrārīmi ṕakaja yijare jāārika nari'kaika watoṕekarekaja yija imarijayu. I'supaka yijaro'si simako'omakaja “Jesúre naṕupakareka iməṕi ārīwa'ri kiupaka jia sanarakajəṕāārijayu”, yijareka ṕo'imajare ārīwārūokaro'si i'supaka yija jūarijayu.

¹² I'supaka ba'iaja yija jūaika simako'omakaja, yija wārōika ā'mitiritirā samija yi'yuaṕi ārīwa'ri Tuṕarāka ōñia mija imajīṕarāñu.

¹³ I'supaka simamaka ba'iaja yija ṕuparibeyu. Mija ĩabe, ikupaka sāñu Tuṕarā majarəṕūñu o'okarā: “Tuṕarāte yi'yuka imarī, kirika bojariroka ṕo'imajare yiwārōyu”, ĩrīkate ārīka. I'supakajaoka yija ṕupajoayu yijaro'si. Tuṕarāte ā'mitiriṕēairā imarī, kirika bojariroka ja'atarimarīaja yija wārōrijayu.

¹⁴ I'supaka ṕupajoairā imarī, ṕo'imaja yijare jāārika ri'kakəṕeika yija kīkibeyu. Maiṕamaki Jesucristo reyaekakite ōñia Tuṕarāte jariṕe'rirūjeka ate. Supa imarī Jesúrirā yija imamaka, “Yija reyakoṕeko'omakaja ōñia Tuṕarāte yijare jariṕe'rirūjerāñu ate”, yija ārīṕupajoayu. I'supakajaoka mijare kibaarāñu. Supabatirā kimarō'ōrā Tuṕarāte mare e'ewa'rirāñu.

¹⁵ Supa simamaka, “Jia mijaro'si simarū”, ārīwa'ri ba'iaja jūariṕotojo Tuṕarārika bojariroka mijare yija wārōrijayu. I'supaka yija baaika simamaka ĩrārīmi ṕakaja rīkimabaji Jesucristore yi'yurā ṕo'imajare imarijayu. Kire nayi'yuaṕi ārīwa'ri jia Tuṕarāte nare baamaka “Mare wayuñaiiki imarī, jia Tuṕarāte mare baayu”, narīrijayu. Supa imarī “Tērīrikaja imatiyaiki kime”, ārīwa'ri ṕo'imajare kire jiyiṕupayeerijayu.

¹⁶ I'supaka simamaka ba'iaja ṕupəṕekaja Jesúrika bojariroka ja'atarimarīaja yija wārōrijayu. Yija ṕo'ia ba'iaja jūabaraka rūetaka sajaririjariko'omakaja ĩrārīmi ṕakaja yija ṕupaka okajājia imaokaro'si Tuṕarāte yijare jeyobaarijayu.

¹⁷ Ritaja wejea yija turitaṕarō'ō ba'iaja yija jūarijayua ṕuri wejejē'rākaja imarūkimarīa sime. Supa yija jūako'omakaja, “Kika ōñia yija imajīṕarūkia ṕuri tērīwa'ribaji jia imarūkia

sime yijaro'si", āriḥupajoawa'ri, maekaka jimarī ba'iaja yija jūakoḥeika marā imabeyua yijaro'si.

¹⁸ Suḥa imarī ika ka'iareka yija ĩarijayua ḥuri ḥurirūkia sime. I'suḥakamarīa yija ĩabeyua ḥuri imajiparūkia ima. I'suḥaka simamaka, maekaka yija ĩarijayua ḥupajoatiyabekaja yija ime. Mabo'ikakurirā maimarūkiakaka ḥuri ſiaberiripotojo sayija ḥupajoatiyarijayu.

5

¹ Ika maḥo'ia wejeĵē'rākaja ōñia imarūkiro'simarīa sime, ñojimarīji reyarūkia. I'suḥaka simako'omakaja "Mareyarāka be'erō'ō ōñia mare jariḥe'rirūjetirā maḥo'ia Tuḥarāte mare o'arāñu", marīḥupajoayu. I'suḥaka mare kibaarūki ḥo'ipuri maekaka maḥo'ia ima uḥakamarīa imarāka, ōñia imajiparūkia imarī.

² Ika ka'iareka imabaraka ka'wisika majūarijayu ḥoto Tuḥarā ḥō'irā mamaka ḥo'iaḥi imarika maḥupajoarijayu.

³ Yiaḥupaka takapijimarīa Tuḥarā ḥō'irā maimarāka simamaka i'suḥaka ñañu. Ma-maka ḥo'ia mare kio'arākaḥi kiḥō'irā maimarāñu.

⁴ Ba'iaja imarikareka rūñurā imariḥotojo dakoa okamirāmarīaja aḥekukurā imarika maimariḥupajoayu. I'suḥaka maḥupajoaika, "Ḥo'imarīrā maimariyaḥayu", āriwa'rimarīa samapajoayu. Wāārō'ōrā maima ja'atirā, reyariba'ikakamarīa ḥo'ikirā maimariyaḥayu.

⁵ Suḥa imarī mareyarāka be'erō'ōḥi, ḥo'ia mare kija'atarākaḥi maimaokaro'si Tuḥarāte mare ḥo'ijiaeka. Suḥa imarī "Tuḥarā imaki i'suḥaka mare baarūkika", marīwārūokaro'si Espiritu Santore mare kiña'ajāāeka.

⁶ I'tojiteḥi āriwa'ri maka kima moñua simamaka, Tuḥarāte mayi'yu. Ō'ōrā maima ḥoto ḥuri, maipamaki Jesucristo ḥō'irā maimabeyua simako'omakaja "Mareyarāka be'erō'ōḥi ḥuri kika maimarāñu", jījimaka marīrijayu.

⁷ Maekaka wāārō'ōrā kire maibeyukajia simamaka i'suḥaka mañu. Jesúre yi'yurā imarī, "Mare kērīka uḥakaja maro'si simarāñu", marīḥupajoayu samaibeyua simako'omakaja.

⁸ Suḥa imarī "Tuḥarāte ārika uḥaka baaiki imarī maḥo'ia mare kio'arāñu", mañu. I'suḥaka simamaka, reyatirā sarekaja Maipamakika maimariyaḥakoḥeyu.

⁹ I'suḥaka ḥupajoariḥotojo ika ka'iareka ōñia maimatiyikuriji jījimaka kīajiyuika mabaarijayu. Ō'ōrā maima ḥoto mabaarijayu uḥakajaoka mareyarāka be'erō'ōḥi maimarāñurō'ōrā mabaarāñu. I'suḥaka imarijarirūkirā maima.

¹⁰ I'suḥaka simamaka ritaja ika wejeareka kiro'si mabaañjika ĩ'rārīmi Cristore ĩarāñu. I'suḥaka kibaarāñurīmi jia, ba'iaoka kiro'si mabaañjika ko'apitorāja sawaḥa matōḥorāñu.

Ikuḥaka sime Tuḥarāka jia imarika

¹¹ I'suḥaka kiro'si yija baañjika "Kīarūkia sime", āriwa'ri Tuḥarārika bojariroka ḥo'imajare yi'yaokaro'si jia oyiaja nare yija wārōrijayu sayija ōriwārūirō'ōjīrāja. I'suḥaka yija baaika, suḥabatirāoka kiyāḥaika uḥakaja yija imarijayua ōñuka Tuḥarā. I'suḥaka simamaka samija ōñu je'e mijaro'sioka.

¹² Mija ĩabe. "Jiirā nime", yijareka mija āñāokaro'simarīa i'suḥaka mijare yija bojayu ate. I'suḥaka baabekaja "Pablorākare waḥuju mija jaiyuyeyu", yijare jaiyuyeirāte mija āñāokaro'si mijare sayija bojarijayu. Ikuḥaka nime yijare jaiyuyeirā: "Jia wārōrimaja nime", ḥo'imajare nareka āñāokaro'si nawārōrijayu. I'suḥaka baariḥotojo "¿Yaje yija ḥuparō'ōḥi ḥuri jia Tuḥarāka yija ime?", narīri imakoḥeyu.

¹³ Tuḥarāte yijiyiḥupayeetiyariḥareaja "Waḥuju wejabiritikakiji kime Pablo", ĩ'rārimarāre yireka ārikoḥeika, marā imabeyua yiro'si. I'suḥaka narīko'omakaja "Jia ōriḥūairā imarī, Tuḥarārika bojariroka jia yijare nawārōrijayu", yijareka mija āriḥupajoajika jia sime. Jia mijare jeyobaaokaro'si i'suḥaka yija baayu.

14 “Cristore mare wayuŕiatiyayu”, āriŕupajoairā imarī, jērŕitarimarīaja kirika bojariroka yija wārōrijayu. Mare wayuŕawa'ri ba'iaja mabaaika waŕa maro'si kireyaŕjika simamaka, kika reyaekarā upakaja maime maro'sioka.

15 Ritaja ŕo'imajare wayuŕawa'ri ba'iaja nabaaeka waŕa Jesure naro'si reyaŕjika. Ik-ijioka imaki reyariŕotojo ōñia jariŕe'rikaki. Suŕa imarī “Jŕjimaka maimarŕkia takaja ŕupajoabekaja maimaye'e mae”, āriŕupajoawa'ri kŕarijiyuika takaja mabaarijariye'e.

16 Suŕa imarī ŕo'imajare ŕatirā “I'supaka nime”, Tuŕarāte ōriŕbeyurāte āriŕka upaka yija āriŕbeyu mae. Cristore yi'ribeyukajirā yija imaroyirapaka ŕoto ŕuri “Muŕakaja imaki kime”, kireka āriŕupajoairā yija imaroyirape. Maekaka ŕuri jia Cristore yi'yurā imarī, ape upaka kireka yija ŕupajoayu.

17 Suŕabatirā Jesucristoriki ŕuri Tuŕarāte kiŕupaka o'aekaki imaki. Bikija kimaroyika mirākareka aŕeupaka kiŕupaka o'aekaki imarī, mamarokapi oyiaja ŕupajoaiki kime mae.

18 Tuŕarā ŕi'rikaja imaki maŕupaka o'aiki. Bikija ŕuri kire jo'ata'arimaja maimaeka simako'omakaja Jesucristore reyaekapi āriŕwa'ri “Jia yika mija imabe”, Tuŕarāte mare āriŕka. Suŕa imarī i'sia majaroka ŕo'imajare yija wārōikapi jia kika nimaerā, nare bojarimajaro'si yijare kiŕūataeka.

19 Mija ŕabe, ikupaka sime ŕo'imajare yija wārōika: Ritaja ŕo'imaja Tuŕarāte jo'ata'arimaja upaka nimako'omakaja jia kika nimarika kiyapaeka. Suŕa imarī ritaja ba'iaja nabaaika waŕa Jesucristore naro'si reyaŕjiokaro'si kire kiŕūataeka. Suŕabatirā kire nayi'yuaŕi āriŕwa'ri dakoa oka nare imabeyua Tuŕarāte ŕaika wājitāji. Suŕa imarī jŕjimakapi kirirā nare kimarŕjeyu. Ika majaroka ritaja ŕo'imajare yija wārōtapaokaro'si Tuŕarāte yijare ŕūataeka.

20 I'supaka simamaka Cristoro'si kirika bojariroka bojaŕjirimaja yija ime. Po'imajare yija bojaika Tuŕarāja etatirā kibojari kopakaja nare sayija bojayu. I'supaka yija ima simamaka, “Kirika bojariroka yi'riwa'ri jia kika mija imabe”, ŕo'imajare yija āñuapi āriŕwa'ri Tuŕarāte nare okajāārijayu.

21 Mija ŕabe. ŕrākurioka ba'iaja baakoribeyuka Jesure imako'omakaja, ba'iaja baarimaji upaka reyarŕkika Tuŕarāte kire imarŕjeka. I'supaka kibaaekapi ba'iaja mabaaika waŕa kiwapakoyika simamaka “Ba'iaja nabaaikapitiyika nimabesarāñu mae Yimakirirā imarī”, mareka Tuŕarāte āñu.

6

1 Tuŕarāte yijare jeyobaamaka kimajaroka wārōrimaja imarī, ikupaka mijare yija āñu: “Mijare wayuŕabaraka, jia Tuŕarāte mijare baaika simamaka jia kire ā'mitiriŕearijaparaka mija imabe. Kire mija yi'riŕakiwā'imarīa'si.”

2 Mija ŕabe, kimajaroka o'oeka imapi ikupaka kērŕka: “Mijare yijeyobaarŕkirīmi seyaeka ŕoto, mija jērŕerijayua ā'mitiritirā jia mijare yijey-obaeka ba'iaja mija jŕaekareka mija waŕu'yaokaro'si”, āriŕwa'ri sabojayu.

Mija ā'mitiŕe yija jeyomarā. Maekaka ŕuri ŕo'imajare ā'mitiritikaja, suŕabatirā ba'iaja nabaaikareka nare tāāerā imatikakiji Tuŕarāte imarijayu. Suŕa imarī maekaka ŕuri, kire najērŕerāka upakaja kibaarāñu.

3 Kirika bojariroka wārōtapaabaraka ba'iaja yija baabeyu, “Pakirimajaroka nawārōyu je'e”, ŕo'imajare yijareka āriŕa'si āriŕwa'ri.

4 Suŕa imarī “Rita sime, wājia Tuŕarāro'si ba'irabeŕjirimaja nime”, ŕo'imajare āñuokaro'si Tuŕarāte yapaika upakaja baabaraka yija imarijayu. Suŕa imarī ŕrākurimarīa ba'iaja aŕerāte yijare baako'omakaja nare yija ruŕuwapaee'ebeyu. I'supakajaoka ba'iaja yija jŕarijayu ŕoto, sarekaja ŕupapekaja Tuŕarāte yapaika upakaja baabaraka yija ime. Mija ŕabe, ikupaka sime ba'iaja yija jŕarijayua:

5 Yijare napajerijayua, wērkomaka imariwi'iarāoka ŕrākurimarīa yijare natatikopeyu. Aŕerikuri boebarā oyiaja rērŕtirā, ŕiperikapi “Nare majāāerā”, āŕaraka nakasererijayu.

Supabatirã rĩkimakaja ba'iraberika yijaro'si imamaka, jimarĩa aþerikuri yija rũrĩrijayu. I'supakajaoka ñamiareka kãþekaja yija imarijายua, aþerikuri ba'arika imabeyu þotooka yija kẽsirabarijายu.

⁶ Ritaja i'supaka ima yija rakajepããrijayua ãawa'ri, “Rita sime Tuparãte yapaika upakaja Pablorãkare baarijายu”, þo'imajare yijareka ãñu. I'supaka simamaka, jiiþuparã imarĩ, jiirokaþi yija imarijายu. I'supakajaoka jia Tuparãrika bojariroka õñurã yija ime. Supabatirã yija yapabeyua þo'imajare yijare baako'omakaja sayija rakajepããrijayua. Tuparãte yapaika upakaja baairã imarĩ, jia þo'imajare wayuãawa'ri, nare yija jey-obaayu. Espĩritu Santore yijareka ña'rĩjãika imarĩ, kirikaþi jia yijare kijeyobaarijายu. I'supakajaoka þakirimarĩa, þo'imajare wayuãairã imarĩ, jia nare yija baarijายu.

⁷ Tuparãte yijare jeyobaikaþi kimajaroka bojaika upakaja sayija wãrõrijayua kiyapaika upakaja simaokaro'si. I'supaka kirika bojariroka yija wãrõrijayua þoto, jia yija imamaka ãawa'ri “Jiþupairã imarĩ, rita yijare nabojayua”, narĩãñu.

⁸ Ìrãrimarã imarã yijare jiiþupayeeirã, aþerimarã þuri jẽno'o. I'supakajaoka Ìrãrimarã “Jia baarijယurã nime”, ãñurã imariþotojo, aþerã þuri i'supaka ãrĩbeyurã. Tuparãte þũataekarã yija imako'omakaja “Wapuju þakirimaja nime”, Ìrãrimarãre yijareka ãrĩkoþeyu.

⁹ Rĩkimarãjaoka nime yijare õrĩriþotojo, “Ba'iratarã nime”, yijareka ãñurã. “Reyarũkirãja nime”, yijareka narĩko'omakaja, õñia yija ime ruþu. I'supakajaoka jimarĩa ba'iaja yijare nabaaiika simako'omakaja reyabeyukajirã yija ime ruþu.

¹⁰ I'supaka simamaka aþerikuri jimarĩa ba'iaja þupariþotojo Maiþamakire jia yijare baarijယayua þupajoawa'ri jĩjimaka yija imarijယayua. I'supakajaoka wayuoka baairã imariþotojo Tuparãrika bojariroka yija wãrõikaþi ãrĩwa'ri rĩkimarã jia Tuparãte nare baarũkiakaka natõþoyu. Maekaka dakomarĩrã yija imako'omakaja Jesũrirã yija imamaka, ritaja jia oyiaja kirika Tuparãte yijare ja'atayua.

¹¹ Mija ã'mitipe yija jeyomarã, Corintowejeekarã. Ritaja yija þupajoaika ya'erimarĩaja mijare yija bojayua, mijare wayuãatiyairã imarĩ.

¹² I'supaka mijaka yija imako'omakaja mija þuri rakajerimakiji yijaka imarã.

¹³ Ìrĩka kimakarãte wãtawa'ri naka kijaika upaka mijare yija bojarijယayua. Supa imarĩ ba'iaja imabekaja mijare yija wayuãaika upakaja yijare mija wayuãabe mijaro'sioka.

¹⁴ Cristore yi'ribeyurãka rĩrãkibiritiirã mija ima'si. Tuparãte yapaika upaka baairã, ba'iaja baarijယayurãþitiyika Ìrãtiji þupajoabaraka imawãrũberijĩrã. Mia je'e i'siroka morĩwãrũokaro'si sime neirõ'õ boirõ'õka rukubaka imaberijĩka ãñua.

¹⁵ I'supakajaoka, Cristo majamaki imarĩ, kika Ìrãtiji þupajoawãrũbeyuka kime Satanás. I'supakajaoka Cristore yi'yurã kire yi'ribeyurãka Ìrãtiji þupajoabaraka imawãrũbeyurã.

¹⁶ Napupaka nare ãñu upakaja þupajoatirã wapuju imaja jẽrãka nabaakeka jiiþupaka noñua Tuparãte jiiþupaka õrĩriwi'iarã imaberiri imakoþeika. I'supakajaoka sime maro'si. Tuparã õñia imajipaki mapupakarã ña'rĩjãitakarã imarĩ, i'supaka wapuju ima jiiþupayeerãka jeyoaritiyabekaja maĩmaye'e. Mia, Tuparãja ikupaka bojaekaki kima-jaropũñurã:

“Yire yi'yurã þupakareka ñimajiparãñu. Nimarõ'õþiji naka ñimarijarirãñu. Supa imarĩ najiiþupayeerũkika ñimarãñu. I'supakajaoka yirirã nimarãñu naro'si”, ãrĩwa'ri sabojayua kimajaropũñurã.

¹⁷ Ikupaka kẽñu aþea:

“Yirika yi'ribeyurãka Ìrãtiji þupakirã mija ima'si. Supabatirã nare mija jeyoaritiya'si, yiyapabeyu upaka naka mija baakoreka. Ñãñu upakaja mija baarãkareka, yirirã mija imamaka, jĩjimaka mijaka ñimarãñu”, mare kẽñu.

¹⁸ “I'supaka mijare yibaarãñu Mijapaki upaka imawa'ri. I'supaka mijare yibaamaka yimakarã mija imarãñu”, ãrĩwa'ri kibojayua Maiþamaki ritaja tẽrĩwa'ribaji imatiyaiki.

7

1 Mija ã'mitipe yija jeyomarã. I'supaka Tuparãte mare bojaeka maro'siji ima. Supa imarĩ Tuparãte ãika wãjitãji ba'iaja baariyapaberwa'ri kiyapabeyua, supabatirã mapupajoaika upakaja baabekaja maimaye'e. Ritaja i'supaka imarijayua ja'atagirã, Tuparãte oyiaja jiyipupayeewa'ri, kiyapaika upakaja baabaraka maimaye'e.

Kire nayi'pakã'ã, jijimaka Corintowejeakarãka Pablote imaeka

2 Yija jeyomarã, yijare mija wayuãabe. “Ba'iaja baairã nime”, ãrãrimarãre yijareka ãrãko'omakaja, nirãreoka yija yapaika upaka ba'iaja baaberaparã yija. I'supakajaoka aperãte ba'iaja baarũjekoribeyurã yija ime. Supabatirãoka yijaro'si niãerũ tõporika yapawa'riji pãmajare wapuju pakiberaparã yija.

3 “I'supaka yijareka jairã mija ime”, ãrãwa'rimarã mijare sayibojayu. Kopakaja jimarã mijare yija wãtatiyayu bikija mijare ñarãtirape. I'supaka simamaka, mijaka yija imarijayua, yija reyarãñu rõ'õjãrãja mijare yija wayuãarija'atabesarãñu.

4 I'supaka simamaka, “Nare yibojaika upakaja yire nayi'rãrãñu”, mijareka ñarãpupajoayu. “Jia Tuparãte yapaika upakaja baairã nime Corintowejeakarã”, ãrãpupajoawa'ri jijimaka mijaka ñime. Supa imarĩ ba'iaja yija jũarijayua simako'omakaja jiatakaja yipupayu.

5 Tróaderõ'õpi Macedonia ka'iarã yija etarapaka be'erõ'õ ãrãkurioka jipãñaka jãrãtakoribeyukajirã yija imarape. I'supakajaoka yija eyairõ'õ rakakaja ba'iaja oka yijare imarijariroyirapaka. I'supaka simamaka, jimarã tokarãre yijaka okabojiroyirape. Ba'iaja puparirika yijaro'si simarijariroyirape apea.

6 I'supaka yijaro'si simarijariroyirapaka simako'omakaja Titore yija põ'irã etamaka jia yija puparape. Ba'iaja puparijayurãte okajãjia imarũjeiki imarĩ, Tuparãte yijare jeyobaarape.

7 Titore õ'õrã etarapakapi takaja ãrãwa'rimarã jijimaka yija ime. Mija põ'irã kimarapaka poto, jia mija imamaka kãrarapaka imarĩ jijimakapi õ'õrã ketarape. Sapi ãrãwa'ri jijimaka yija ime yijaro'sioka. Ikuþaka Titore yijare bojaetarape: “Ba'iaja yija ima ã'mitiritirã Pablote ba'iaja pupayu”, ãrãwa'ri i'supakajaoka Corintokarãre ime naro'si. Supa imarĩ jimarã mire niariyapayu. Supabatirãoka mire wãtawari miyapaika upakaja nabaarijayu”, ãrãwa'ri kibojaetarape. Sã'mitiritirã, tãrãwa'ribaji jijimaka ñime mae.

8 Supabatirã bikija pãpera mijare yipũatarapaka ãtirã ba'iaja mija puparapakakaka ña'mitirape. I'supaka simako'omakaja “I'sia pãpera yipũataberiri imakoperape”, ãrãpupajoabeyuka yi'i. Pãpera mijare yipũatarapaka poto “Sãtirã ba'iaja napuparirãñu je'e”, ñarãpupajoakoperape. I'supaka simako'omakaja, ba'iaja mija puparapaka ñojimarãji mijareka so'rape.

9 Supa imarĩ sãtirã ba'iaja mija pupayuapi ãrãwa'rimarã jijimaka ñime. Ikuþaka sime ã'mitirikõrĩ je'e: “Ba'iaja baarika ja'atagirã Tuparãte yapaika upaka oyiaja nabaarijayu mae”, kãrãetarapaka ã'mitiriwa'ri jijimaka ñime. I'supaka simarika Tuparãte yapamaka i'supaka mijaro'si simarape. Supa imarĩ jiaro'si imarapakaja ba'iaja mija puparika simamaka, “Yija pãperapi ba'iaja nare yija baaberape”, yija ãrãpupajoayu.

10 Ba'iaja mabaaike ãtirã ba'iaja Tuparãte mare puparirũjeyu. I'supaka kibaamaka, saja'atagirã kiyapaika upaka oyiaja mabaakarõ'si i'supaka mare kibaayu. I'supaka simamaka ba'iaja mabaaike ye'kariatirã, tãmarãji mare kibaarũkia imareka mare sak-itããyu. Sapi ãrãwa'ri ba'iaja puparijaribeyurã maime. Topi Tuparãte yi'ribeyurã puri, ba'iaja nabaaikareka ba'iaja puparipotojo “Sayija ja'ataerã yijare miwayuãabe”, Tuparãte ãrãbeyurã. Supa imarĩ kipõ'irã a'rãrũkimarã ñime.

11 ã'mitirikõrĩ je'e. Tuparãte yapaika upaka mijaro'si yo'orapaka ãtirã, ba'iaja mija puparape. I'supaka imaripotojo jia yijaka imariyapawa'ri ñojimarãji ikuþaka mija jarape: “I'tojãrãja, ba'iaja mibaarijayua mija'atabe”, mija watoþekareka imakite mija ãrãpe. Supabatirã “¿Dako baaerã ñoitakaja ‘Sareka kimaþarũ’, ãrãrũjeirã upaka mabaarape jee?”

ãparaka i'yoþiyurã mija jarape. “Ñojimarĩji oka yija jieberiripareaja, tĩmarĩji Tuparãte yijare baarãñu je'e”, mija ãrĩþupajoarape. I'supaka imarã imarĩ yire jiyiþupaka õrĩwa'ri jimarĩa yire mija ãariyapayu. Supa imarĩ mija watoþekarã ba'iaja baarapakite tĩmarĩji mija baarape ki'yoþiyaokaro'si. Supa jia baaraparã mija imamaka dakoa oka imabeyua mijaro'si mae.

¹² I'supaka mija baarũkiakaka mijaro'si yo'orapaka simako'omakaja ba'iaja baarapakite, supabatirãoka sajũarimajire takaja þupajoawa'rimarĩa sayo'orape. Tuparãte ãaika wãjitãji “Rita, jia Pablote majiyiþupayeeyu”, ãñurã mija jayaokaro'si mijaro'si sayo'oĩjirape.

¹³ Supa imarĩ yipapera ãtirã jia yire mija yi'yua ã'mitiritirã okajãjia yija jayu. Supabatirã, jaibaraka mijaka Titore imarapakaka simamaka, jia þupayuka kime mae. Jijimaka kimamaka ãawa'ri, tẽrĩwa'ribaji jijimaka yija jayu mae.

¹⁴ Mija þõ'irã ke'rirã baarapakaka þoto “Jia mire e'etoritirã, Corintokarãre mire yi'rirãñu”, Titore ñarĩtirape. Kire ñarãpakaka upakaja mija baarape. Supa imarĩ dikapĩ ãrĩwa'ri kirokapĩ i'yoþi'ribeyuka yi'i mae. “Jia mire nabaarãñu”, ãrĩwa'ri Titore yija bojarapakaka rita kire yija ãrãpe mirãkiyu. I'supakajaoka ã'rãkuri upakaja mijare yija bojarapakaka rita simarape.

¹⁵ Jia kika imarika yapawa'ri jiyiþupakapĩ kire mija e'etorape. Supabatirã jiajaoka kire mija yi'rape. Ritaja i'supaka kire mija baaeka mirãka þupajoabaraka jibaji mijare kiwayuãrijayu mae.

¹⁶ Supa imarĩ “Tuparãte yapaika upaka oyiaja baabaraka nimarãñu”, ãparaka jijimaka mijaka ñime mae.

8

Wayuoka baairãte jijimakapĩ majeyobaaye'e

¹ Mija ã'mitipe yija jeyomarã. Ritaja Macedoniakarã* Jesúre yi'yurã majaroka mijare yija bojaerã baayu. Nare wayuãwa'ri jia Tuparãte nare jeyobaaika upakajaoka apẽrãte jia oyiaja nabaarijayu naro'si.

² Rĩkimakaja ba'iaja apẽrãte nare ka'wisijũarũjeko'omakaja jijimaka nime. Supabatirã wayuokatakaja baairã imariþotojo apẽrãte jeyobaarika þupajoawa'ri rĩkimarãja niñerũ narẽarape.

³ I'supaka jijimakapĩ narẽarapakaka yiñakoapĩ ñiarapakaka simamaka, “Rita sime”, ñañu. Nijirũkia imarõ'õjĩrãja jiripotojo wayuoka baairãte wayuãwa'ri, narikataka tuikoþeikakaka þariji nare nijirape. Nare sayijẽñeberiko'omakaja wayuoka baairãte jeyobaawa'ri niñerũ yire nijirape napõ'irã saye'ewa'yaokaro'si.

⁴ “Jesúre yi'yurã wayuoka baairã Jerusalénreka imarãte yija jeyobaayu. Supa imarĩ ika niñerũ naro'si mija e'ewa'pe”, ãparaka yijare sanaja'atarape, nare jeyobaatiyawa'ri. “I'supaka nare jeyobaatirã jijimaka yija imarãñu”, ãrĩwa'ri i'supaka nabaarape.

⁵ “Õ'õjĩrãja najeyobaakoþejika marã imabeyua”, yija ãrĩþupajoarape sanarẽaerã baarapakaka ruþu. I'supaka yija þupajoarapakaka simako'omakaja satẽrĩwa'ribaji jia nabaarape. Sanarẽaerã baaeka ikupaka narãpe mamarĩ: “Jesús, yija ãpamaki, miyapaika upakaja yija baarãñu.” Supabatirãoka Tuparãte yapaika upakaja baairã imarĩ, “Yijare mija bojarãka upakaja yija yi'rirãñu”, narãpe yijareoka.

⁶ Supa imarĩ mijaro'sioka jijimakapĩ niñerũ rẽabaraka mija ima e'ebaraka Titore imaerã torã kire yija þũatarape. Ikijioka imaki mamarĩtaka niñerũ rẽarikakaka mijare jaiũ'murapakĩ. I'supakajaoka jijimakapĩ samija rẽaweaeerã “Nare kijeyobaarũ”, ãrĩwa'ri mija þõ'irã kire yija þũatarape.

* 8:1 Corinto se encontró en la provincia de Acaya. Macedonia era una provincia al norte de Acaya. Véase el mapa.

⁷ Supa imarĩ tẽrĩwa'ribaji Tuparãrikakaka jia õñurã imarĩ, i'supaka jia tokarãre mija jeyobaabe. I'supakajaoka “Rita ãñuka kime”, ãrĩwa'ri, Jesucristore oyiaja jia mija yi'ririjayu. Supabatirã kirika bojariroka õñurã imarĩ, jia samija bojawãrũyu. I'supaka baabaraka jimarĩa po'imajare jeyobaaairã mija ime. Supabatirãoka yijare jia wãtatiyairã mija ime. Supa imarĩ wayuoka baairãte tẽrĩrikaja wayuãwa'ri jia nare mija jeyobaabe.

⁸ Mijare jã'merimarĩa sime, bojarika simamaka i'supaka ñaũu. “Jerusalénreka imarãte yija jeyobaarãũu”, ãrĩwa'ri Macedoniakarãre yijare ãrãpaka mija õrĩrika yapawa'ri mijare sayibojayu. Sã'mitiritirã “Maro'sioka nare majeyobaaerã”, mija ãrĩrika yapawa'ri i'supaka mijare yibojayu. I'supaka nare mija jeyobaamaka ãtirã, “Ritaoka aperedate wayuãairã nime”, mijareka ñarĩwãrũrãũu.

⁹ “Jia mare baaiki kime maipamaki Jesucristo”, ãrĩwãrũirã imarĩ, wayuoka baairãte jeyobaarika pupajoairã mija imabe. Tuparãte imarõ'õrã tẽrĩwa'ribaji imatiyaiki imaripotojo mijare wayuãwa'ri saja'ataturã po'imaji kipo'ijirika. Ika ka'iarã kimaripareaja wayuoka baaiki upaka kimaeka. I'supaka kimaeka, jia Tuparãka dakoa jariwa'ririmarĩaja mija imaokaro'si.

¹⁰ Jia mija imarika yapawa'ri mijare yokajããerã baayu. Bikija o'rapajẽ'rãrã mija baaũ'murapakarã ate mija pupajoarika yiyapayu. “Wayuoka baairãte majeyobaaerã”, ãrĩwa'ri aperedate rupubajirã jĩjimakaipi niñerũ mija rãaũ'murape.

¹¹ Mamarĩ jĩjimakaipi samija baaũ'mutirapakaka upakajaoka mija rikaikarõ'õjĩrãja jĩibaraka jĩjimakaipi samija rãawearika yiyapayu.

¹² Marikaika ko'apitorãja maijijĩka jia sime. Jeyobaarika yapawa'ri sakĩjika simamaka ãrãtiji oyiaja sime Tuparãro'si. Marikaika tẽrĩwa'ribaji mare jẽñebeyuka kime Tuparã.

¹³ Mija rikaika pemawa'ribajirã aperedate jeyobaaturã wayuoka mija baaerãmarĩa i'supaka mijare ñaũu. ãrãtiji mija imaokaro'si i'supaka mijare ñaũu.

¹⁴ Mija puri maekaka wayuoka nabaika poto rĩkimakaja mija rikayu. I'supaka simamaka nare mija jeyobaabe. Namajĩ wayuoka mija baarãka poto ãrã ate rĩkimakaja rikarãñurã je'e aperedate. I'supaka simajĩkareka mijare najeyobaarãũu. Supa baawa'ri ãrãtiji rikaokaro'si jia mija jeyobaabu'arãũu.

¹⁵ I'supakajaoka Tuparã majaropũñurã Moisés imaroyikakite bojaeka ikupaka ãñua: “Rĩkimakaja manã ayeekarã, kũpajĩ ayeekarãte sanapibaeka. Supa imarĩ kũpajĩ ayekopekarãro'si nayapaeka upakaja simaeka, supabatirã rĩkimaka ayeekarãro'sioka sapiyia tuiberika”, ãrĩwa'ri sabojayu.

“Titorãkare jia mija e'etope”, Pablote ãrĩka

¹⁶ Mijare yijeyobaariyapaika upakajaoka Titore mijare jeyobaariyapayu kiro'si. Tuparãte i'supaka kire pupajoarũjeka simamaka “Jia mibaayu Tuparã”, kire ñaũu.

¹⁷ “Nare jeyobaaokaro'si napõ'irã me'pe ate”, kire ñapakã'ã, jia jĩjimakaipi Titore yire yi'rape. I'supaka kire ñarĩbeyukajikã'ãja, jimarĩa mija põ'irã a'ririyaapatikiji kimarape. Supa imarĩ kiyapaika upakaja mijare ãarĩ ke'rirã baayu mae.

¹⁸ Titoka ãrĩka majeyomakite mija põ'irã yija pũatayu. Mija õñuka imarĩ, Jesucristorika bojariroka jia bojawa'pu'atawãrũiki kimamaka ritaja Jesucristore ã'mitiripẽairã jia jiyipupaka kire noñuka kime.

¹⁹ Namajĩ Corintopi niñerũ yija e'ewa'rirãka poto, Jerusalénrã yijaka ke'rirã kire napũatarape. Torã eyaturã wayuoka baairãte jeyobaawa'ri niñerũ yija jĩrãũu. I'supaka yija baamaka ãtirã, “Ritaoka wayuoka baairãte jeyobaaairã nime Jesure yi'yurã”, yijareka po'imajare ãrĩpupajoarãũu. I'supaka imawa'ri maipamaki Jesucristore najiyipupayeerãũu.

²⁰ “Rĩkimakaja niñerũ narẽarapakaka jia naba'iaribeyu”, ãrĩwa'ri yijareka nakẽrãjairika yapabeyurã yija. I'supaka simakoreka ãrĩka yijaka a'rirũkika imatiiki.

²¹ Ba'iaja yijare nakērājairika yaḡaberwa'ri jia oyiaja Tuḡarāte ĩaika wājītāji yija baarāñu. Suḡabatirā ḡo'imajare ĩaika wājītāji i'suḡakajaoka yija baarāñu.

²² Suḡabatirā imaki aḡika majeyomaki mija ḡō'irā naka yiḡūataerā baaike ate. Kire ḡñurā imarī, “Jia ba'irabeiki kime”, yija āñu. ĩ'rākurimarā jia jeyobaatikiki kimamaka i'suḡaka yija āñu. “Jia yi'yurā nime Corintowejeakarā”, Titore āḡakā'ā ā'mitiritirā mijare jeyobaarī ke'ririyaḡatiyayu mae.

²³ Suḡa imarī Titore, aḡerā ĩ'ḡarā majeyomarāḡitiyika mija ḡō'irā yiḡūatarāñu. Jia Titore ḡñurā mija ime. Yiḡeyomaki imarī, yuḡakaja mijare kiwārōrijayu. Kika ĩ'ḡarā nime aḡerā majeyomarā jia Jesúre yi'yurā. “Jia Jesucristore nayi'yu”, ārīwa'ri Macedoniakarāre kika ḡūataekarā nime. I'suḡaka nimamaka ĩatirā jia Cristore jiyiḡuḡaka noñu nimaḡatiji.

²⁴ Mija ḡō'irā neyarāka ḡoto jia nare mija e'etorika yiyayayu. I'suḡaka mija baamaka, “Ritaoka nare yaḡairā nime”, Macedoniakarāre ārīḡuḡajoarāñu. I'suḡaka simamaka “‘Corintokarāre jia nare e'etorirāñu’, ḡablote yijare ārāḡaka rita sime”, narīḡuḡajoarāñu.

9

¹⁻² “Jesucristore yi'yurā wayuoka baairāte jeyobaaokaro'si jiaḡi niñerū narēayu”, mijareka āñuka imariḡotojo mijaro'si sakaka yo'oerā baayu ruḡu. Acayaka'iareka Corintorā imarāte bikija o'raḡajē'rā wayuoka baairāte mija jeyobaarika ḡuḡajoaū'muraḡakakaka jījimakaḡi ḡō'rā Macedoniaka'iakarāre yibojarijayu. I'suḡaka yibojaika ā'mitiritirā jījimaka jariwa'ri “Maro'sioka i'suḡakaja wayuoka baairāte majeyobaaye'e”, āḡaraka rīkimarāja Macedoniaka'iakarāoka jījimakaḡi niñerū ĩjiriyayairā.

³⁻⁴ I'suḡaka mijare ārīriḡotojo yiruḡurō'ō Titorākare mija ḡō'irā yiḡūataweiyu niñerū rēaweirika mijare najeyobaaokaro'si. ĩ'rārimarā Macedoniakarāre yika jeyoariwa'rirāñu je'e aḡeyari. I'suḡaka simamaka Titorākare mijare jeyobaarāñu “ ‘Rita sime wayuoka baairāte jeyobaaokaro'si niñerū rēaweatarā nimatiyu’, yijare merāḡaka simako'omakaja, niñerū narēaweabeyu ruḡu”, Macedoniakarāre yija eyarāka ḡoto yijare ārīkoreka. “Jia wayuoka baairāte jeyobaarika yaḡairā nime”, aḡerāte yija āñua simako'omakaja i'suḡaka mija baabesarākareka nawājītāji i'yoa yija jūarāñu. Suḡabatirā i'suḡakajaoka mija jūarāñu je'e mijaro'sioka.

⁵ I'suḡaka simakoreka “Yiruḡu a'riweitarā nare mija jeyobaaweiaḡe”, ārīwa'ri majeyomarā Titorākare mija ḡō'irā yiḡūataweiyu. Niñerū mija rēau'muraḡaka mija rēaweakaro'si mijare najeyobaarāñu. Suḡa imarī torā yeyarāka ḡoto, sarēaweatika mija imarāñu. Suḡabatirāoka “Nōjimarīji samaĩjirika ḡablote ḡakatayu”, ārīrika imabesarāka. Jia wayuoka baairāte jeyobaariyaḡawa'ri jījimakaḡi mija ĩjirijarirākareka jia simarāñu.

⁶ Nare ĩjirā baaeka ikuḡaka mija ḡuḡajoabe: Rīkimaka ba'arika ḡtebeyuka kūḡajīji ba'arika rikaiki. Rīkimaka ba'arika ḡteripupaiki ḡuri rīkimakaja ba'arika rikaiki. Ikuḡaka ārīrika sime samarījīkareka: Rita jia wayuoka baairāte jeyobaarika yaḡawa'ri ĩjirijayukate jia Tuḡarāte jeyobaarāñu. Kirikaika wātariḡotojo kūḡajī ĩjīkite ḡuri kūḡajī sawaḡa Tuḡarāte ĩjirāñu.

⁷ Suḡa imarī “Ō'ōjīrāja yija ĩjirāñu”, mija ārīḡuḡajoairō'ōjīrāja mija ĩjirijayḡe. Wātariḡotojo mija ĩjījīkareka ḡuri jiamarā simajīñu. Suḡabatirā mija ĩjiriyayaberiko'omakaja aḡikate mijare ḡakataḡakā'ā ā'mitiritirā, mija ĩjījīkaoka jiamarā sime. Mija ḡuḡakarāja ĩjirika yaḡawa'ri mija ĩjījīka ḡuri jia sime. Jījimakaḡi aḡerāte jeyobaarijayurāka jījimaka Tuḡarāte ime.

⁸ I'suḡaka simamaka mija yaḡaika ḡemawa'ribaji mijare kija'atarāñu jia aḡerāte mija jeyobaarijayaokaro'si. Jia nare mija baamaka ĩatirā mijare kija'ataika ĩ'rākuri uḡakaja dakoja jariwa'ribesarāka mijaro'si.

⁹ Mija ĩabe. Ikuḡaka sāñu Tuḡarā majarōḡūñurā o'oeka:

“Tuṕarāte jiyiṕuṕayeeki imaki kirikaika wātarimarāja wayuoka baairāte jeyobaarijyayuka. Suṕa imarī jia kibaaeka mirāka ye'karirimarāja jia Tuṕarāte kire baajiṕarāñu”, āriwa'ri sabojayu.

¹⁰ Tuṕarā imaki ōterikiyapea moterūkia maro'si imarūjerijayuka. Ikijioka imaki ōterikiyapeapi ba'arika ṕo'imajare imaokaro'si baarijyayuka. I'suṕaka baaiki imarī, ritaja jia mijare kija'atarijayu, saṕi aṕerāte jia mija jeyobaarijayaokaro'si. I'suṕaka mija jeyobaarijayuapi āriwa'ri rīkimarāja aṕerāte jia imarūjeiki kime Tuṕarā.

¹¹ Suṕabatirā dakoa jariwa'ririmarāja rikatirā jia aṕerāte i'rākuri ṕapakaja mija jeyobaarūkia mijare kija'atarāñu. Suṕa imarī torā eyatirā mija jeyobaaika nare yija ja'atarāka ṕoto, “Jia mibaayu Tuṕarā”, āṕaraka kire najiyiṕuṕayeerāñu.

¹² Ika mija iṕikaṕi jia majeyomarā Jerusalénrā wayuoka baairāte mija imarūjerūkitakajamarā simarāñu. Suṕabatirāoka i'suṕaka mija baaikaṕi āriwa'ri, “Jia mibaayu Tuṕarā”, āṕaraka jiibaji kire najiyiṕuṕayeerāñu.

¹³ I'suṕaka mija baamaka, “Waṕuju ṕakibekaja ritaitaka Jesúrika bojariroka yi'yurā nime”, mijareka narīṕuṕajoarāñu. Suṕabatirā nare jeyobaatirā, i'suṕakajaoka aṕerāte mija jeyobaarāka simamaka, jia Tuṕarāte najiyiṕuṕayeerāñu.

¹⁴ Suṕabatirāoka “Mare najeyobaaerā Tuṕarāte nare jeyobaaraṕakaṕi, āriwa'ri jia mare nabaayu”, narīrāñu. I'suṕaka simamaka “Jia yijare nabaayu”, āriwa'ri jia jījimaitakaṕiji Tuṕarāte mijaro'si najēñeṕiririrāñu.

¹⁵ Jia nare baarūkirā mija ima ṕuṕajoatirā jījimaka ñime. I'sia tērīwa'ribaji jia mare baawa'ri Kimakire Tuṕarāte maro'si ṕūataeka. Sōñurā imarī, dika aṕea marākā'ā āririka imabeyua maro'si. Suṕa imarī maimauṕatiji “Jiitaka mibaayu Tuṕarā”, kire marīrijariye'e.

10

“Tuṕarāte yire jā'meka ṕapakaja kirika bojariroka yiwārōrijayu”, Pablote ārika

¹ Yi'i Pabla, oka mijaka jierika yaṕaiki imarī, ika mijare yibojaerā baaika mija ā'mitiririka yiyaṕayu. ṕo'imajare wayuūarimaji imarī, jiaṕiji Jesúre nare jairoyika ṕapakaja mijaka yijairiyayayu yiro'si. Tokarā i'rārimarā ikuṕaka yireka āñurā: “Maka kima ṕoto kīkirimakiji maka Pablote jairijayu. Aṕerō'ōrā imatirā ṕaṕerapi maro'si kio'oika ṕoto ṕuri okajājiapi maro'si sakio'oyu”, āṕaraka yireka najaiyuyerijayu.

² I'suṕaka simamaka waṕuju ba'iaja yireka jairāte mija ā'mitiritiya'si. Yire mija yi'ritiyabe, saṕi āriwa'ri mija ṕō'irā eyatirā okajājia mijare yijaikoreka. I'suṕaka mijare yijaiberikoṕerākaoka, “Jesucristore yi'ribeyurā ṕaka Pablote ime”, āñurāte ṕuri okajājiapi jairika yiṕuṕajoayu.

³ Rita sime, mija ṕapakajaoka ṕo'imaja yija ime yijaro'sioka. Jesucristore yi'ribeyurāka yija imarijayua simako'omakaja nimarijayu ṕakataka baarijaribeyurā yija ime. I'suṕaka simamaka, noñu ṕapakaja ṕuṕajoatirā ṕo'imajare okabojirijayu ṕakamarā ṕakirimiji majaroka yija jaita'ruirijayu.

⁴ Tuṕarāte yi'ribeyurāte jia jaikoṕeika ṕakamarāja tērīwa'ribaji Tuṕarārikaṕi ṕo'imajare yija wārōrijayu. I'suṕaka nare yija wārōmaka, “Waṕuju ṕakirimiji majaroka yija yi'rikoṕeyu rukuya”, ṕo'imajare āriwārūrijayu. I'suṕakajaoka ritaja ṕakirimiji majaroka yi'yurāte yijare okae'emakaoka nare yija okatērīrijayu sanaja'ataokaro'si.

⁵ “Tuṕarārika jia wājia imamiji ā'mitiritirā jia kire norīrū”, āñurā imarī, jia naṕuṕajoakoṕeikaṕi wārōrimajare yija okatērīwārūyu Tuṕarāte jeyobaaikaṕi. Suṕabatirā “Aṕerā jiibaji ṕuṕajoairā yija ime”, āriṕuṕajoawa'ri, naṕuṕajoaimiji Tuṕarāte nare ōrīrūjebeyua sime. Suṕa imarī yija wārōika yi'riwa'ri, naṕuṕape'yu. Suṕabatirā Tuṕarāte yijare jeyobaamaka, Cristore yaṕaika ṕaka oyiaja ṕo'imajare yija ṕuṕajoarūjerijayu.

⁶ Mija ṕō'irā yija eyarāka ṕoto Jesucristore yaṕaika ṕapakaja mija yi'rirāka jia simarāñu. Kire yi'ribesarāñurāte ṕuri sawaṕa yija yaṕarāka ṕapakaja yija baarāñu.

⁷ Mija p̄ō'irā ima mija ĩawārũbe: ĩ'rārimarā mija watopekara “Jesucristore p̄ũataekarā yija ime”, āñurā. I'supaka āñurā imarī, “Pablorāka Jesucristore p̄ũataekarājaoka imarā naro'si”, narĩrũ.

⁸ “Maiṣamaki Jesucristore p̄ũataekarā imarī, mijare okajāabaraka yija wārōyu”, ñañu. I'supaka mijare ñapakā'ā “ ‘Yire na'mitirip̄earũ', ārĩwa'ri i'supaka mare kēñu”, yireka mija ārĩp̄upajoayu je'e. “Cristore mija yi'yua bitatarikopakaja jībaji Cristore mija yi'ririjayaokaro'si mijare yija jeyobaaerā, maiṣamaki Jesucristore yijare p̄ũatarape”, ñañu. I'supaka simamaka “Cristore p̄ũataekakimarĩka Pablote ime”, waṣuju yireka āñuapi maki yire i'yoṣi'rirũjewārũbesarĩki.

⁹ “Makĩkirika yaṣawa'ri ṣaperapi okajājia mare kijaiṣuarijaju”, mija ārĩp̄upajoajĩkareka i'supakamarĩa sime.

¹⁰ Mija ĩabe. ĩ'rārimarā mija watopekareka imarā yire jaiyuyebaraka, ikupaka āñurā: “Ṣapera mare kio'oikaṣi okajājia jairipotojo maka kima ṣoto ṣuri wayuoka Pablote baaroyi”, nañu. “Supabatirāoka yijare kiwārōroyika ṣoto, ā'mitirijiyubeyua upaka ki-jaikoṣeroyi”, āṣaraka yire najaiyuyerijaju.

¹¹ I'supaka yireka jairijayurā: “Maka kimabeyu ṣoto ṣaperapi okajājia mare kijaika upakajaoka maka kimarāka ṣoto mare kibaarāñu je'e”, narĩrũ.

¹² I'supaka simako'omakaja mija p̄ō'irā ĩ'rārimarā “Tērĩrirā marākā'ā mabaaberijĩka yija ime”, naṣuparō'ōṣi āñurā. Supabatirā “Aṣerāte tērĩwa'ribaji Tuṣarāro'si jairimaja yija ime”, āñurā nime, i'supakataka ārĩrika ṣe'yoiki yi'i ṣuri. Natijaja nima ĩajiyutirā, i'supaka narĩrijaju. I'supaka naṣupaka imarā imarī, rukubaka naṣupajoayu.

¹³ I'supakajaoka “Ritaja ĩ'rāweje jariwa'ririmarĩja ṣo'imajare yija wārōerā Tuṣarāte yijare p̄ũataeka”, ārĩbeyurā yija. Ikuṣaka sime: Jesucristorika wārōrimajamatorā Tuṣarāte yijare p̄ũataeka imarō'ō watopekareka sime Corintowejea. Suṣa imarī “Kijā'meikaṣi mijare yija wārōyu”, mijare yija ārĩrijayua rita ima.

¹⁴ Mijare yija wārōmaka, “¿Dako baaerā Pablorākare mija ā'mitiyu?”, mijare narĩko'omakaja, nare ruṣubajirā Jesúrika bojariroka mijare yija wārōũ'murape. Mija p̄ō'irā Tuṣarāte yijare p̄ũataberirikareka ṣuri, “Mijare wārōirā yija ime”, mijare yija ārĩberijāāeka. I'supakamarĩa sime. Mijare wārōrimaja yija imaerā Tuṣarāte mija p̄ō'irā yijare p̄ũataeka.

¹⁵ Supabatirāoka ĩ'rārimarāre jaikoṣeika upakamarĩa yija jaiyu. Aṣerāte nare wārōmaka Jesucristore ṣo'imajare yi'yua ĩatirā “Nare yija wārōmaka i'supaka nime”, ārĩṣakirijaribeyurā yija. Ikuṣaka yija yaṣayu: Jia Jesucristore yi'yurā mija jarirāka rĩkimabaji ṣo'imajare Jesúrika bojariroka yija bojarāñu.

¹⁶ Suṣa imarī i'supaka simarāka ṣoto mija a'riwa'ribajirā imarāte Jesucristorika bojariroka bojarĩ a'ririka yija yaṣayu. Wārōrimajamatorā yija eyarāka, Jesúrika bojariroka ā'mitirikoribeyurāte sayija wārōrāka ṣoto “Ikuṣaka jia nare yija wārōrape”, yija ārĩjĩka jia sime.

¹⁷ I'supaka jĩjimakaṣi nabaarijayuakaka ĩ'rārimarāre jaikoṣeko'omakaja, ikupaka sabojayu Tuṣarā majaroṣũñurā o'oeka: “Maṣupayariji mabaakakaka jĩjimaka bojabekaja Tuṣarāte maro'si baarijayuakaka takaja jĩjimakaṣi mabojarijariye'e”, ārĩwa'ri sabojayu.

¹⁸ Suṣa imarī ĩ'rika “Jia wārōiki ñime”, kērĩkoṣejĩka, dakowaṣamarĩa sime. “ĩ'ĩ kime jia wārōiki”, Tuṣarāte ārĩrijayukate ṣuri, “Jiitaki kime”, marĩwārũyu maro'sioka.

11

“Ṣakirimiji majaroka wārōrimaja Tuṣarāte p̄ũataekamarĩrā nime”, Pablote ārĩka

¹ “Imatiyaiki ñime”, āṣaraka aṣerāte bojabaraka ōrĩṣũabeyurāte āñu upaka yi-jaiko'omakaja yire mija ā'mitirip̄earika yiyapayu ruṣu. I'supaka mija p̄ō'irā ṣakirimiji majaroka wārōirāte ā'mitiparaka mija rakajepāāika upakaja yireoka mija rakajepāābe ruṣu.

² Jesucristore takaja mija ã'mitiripëarijaririka yiyapayuy. Æ'mitirikõrĩ je'e: Ì'rãko rõmo apikaka baakoribeyuko kotĩmi imarukikaka takaja kopupajoayu. I'supaka koima upakajaoka Cristore oyiaja ã'mitiripëairã mija ime. Yi'i imaki i'supaka mija imaerã mamarĩ mijare wãrõũ'murapaki. Supa imarĩ Tuparãte pupajoaika upakajaoka mijare yipupajoayu yiro'si. “Jesúre na'mitiripëarija'ata'si”, ãrĩwa'ri i'supaka ñimarijau.

³ Mia. Bikija Satanáre ãñakarã ña'rĩjãitirã Eva imaroyikakote jia kijaiapakika. “I'supakajaoka nare kibaarãñu je'e apeyari”, mijareka ñarĩpupajoayu. “Jia Jesucristore õñurã imariþotojo pakirimiji majaroka ã'mitiritirã Cristore jia nayi'ribesarãñu je'e”, ãparaka ba'iaja mijareka yipupayu.

⁴ Ikuþaka sime: Aþerã waþuju katorõ'õþiji wãrõrĩ netamaka, “Ikuþaka Jesúre ime”, ñarĩka upakamarĩa nawãrõko'omakaja jĩjimakaþi nare mija ã'mitiyu. I'supakajaoka yija wãrõika ã'mitiripëawa'ri Espiritu Santore mijare ña'rĩjãikarã imariþotojo, kima upakamarĩakaka mijare nabojaþakãã “Rita, i'supaka kimekãã”, mija ãñu. Supabatirãoka “Ikuþaka ba'iaja mabaika waþa Jesucristore maro'si wapaĩjika”, ñarĩka upakamarĩa nawãrõko'omakaja nare mija ã'mitiririjau. ¿Dako baaerã jĩjimakaþi napakimajaroka mija ã'mitiyu je'e?

⁵ “Tuparãte þũataekarã aþerãte tẽrĩwa'ribaji õñurã yija ime”, ãparaka nawãrõrijarikoþeyu. I'supakaja ãñurã imariþotojo “Yibo'ibajirã imabeyurã nime”, ñarĩpupajoayu.

⁶ Jia jaiwãrũtiyairãte jaika upaka jaiþeriripotojo Tuparãrika bojariroka jia wãjia õñuka ñime. I'supaka simamaka kimajaroka jia mijare yibojawapũatawãrũraþe. Ì'rãkurimarĩa yire ã'mitirika mirãrã imarĩ, “Jia Tuparãrika õñuka Pablote ime”, yireka ãrĩwãrũirã mija ime.

⁷ Tuparãrika bojariroka mijare yiwãrõrapaka þoto sawapa mijare jẽñeberapaki yi'i. I'supaka yibaamaka, “Imatiyairãte baaika upakamarĩa baaiki kime”, ãparaka yireka mija jaiyuyeyu je'e. “Tuparãka jia nimarũ”, ãrĩwa'ri wapaþarĩaja jia mijare yijey-obaaraþe. ¿Yaje jiamarĩtakaja sime je'e i'supaka mijare yibaaraþaka? Jẽno'o, jia baawa'ri i'supaka mijare yibaaraþe.

⁸ Aþerã Jesúre ã'mitiripëairãte niñerũ yire þũatarapaka e'etoritirã mijare wãrõbaraka ñimarape. Mijare jẽñebeyuka ñimako'omakaja, aþetata Cristore yi'yurã yire saþũataraparã.

⁹ Mija þõ'irã ñimarapaka þoto wayuoka yibaaraþe. I'supaka imariþotojo mija þõ'irã jia ñimaerã, “Yire mija jeyobaabe”, mijare ãrĩberapaki yi'i. Macedonia ka'iakarã Cristore yi'yurã mija þõ'irã eyatirã jia ñimawãrũerã wayuoka yibaaika yire nijiraþe. Ì'rãkurioka niñerũ mijare jẽñekoriberapaki yi'i. Maekakaoka i'supakaja ñime ruþu.

¹⁰ Jesúre wãjia yipupaka jarirũjekaki imarĩ, wãjia kibojaeka upakaja mijare yibojayu yiro'sioka. “Mijare sawapa jẽñebekaja yiwãrõrijau”, ñañu. I'supaka ñañuapĩ jĩjimaka ñime. I'supaka ñimamaka Ì'rãrimarã Acayaka'iakarã Corintorã imarãte yire jaiyuyekoþeika marã imabeyua.

¹¹ Mijare jẽñebeyuka imarĩ, ¿mijare wayuãabeyuka ñime bai je'e? Jẽno'o i'supakamarĩa sime. Jimarĩa mijare wayuãaiki imarĩ, i'supaka yibaayu. Tuparãoka jia sõñuka i'supaka mijaka ñima.

¹² Supa imarĩ mijare wapa jẽñerimarĩaja yiwãrõrijarirãñu. Waþuju pakirika wãrõrimaja þuri sawapa mijare jẽñerijayurã. “Tuparãro'si Pablorãkare ba'irabeĩjika upakaja yija ba'iraberijayu”, narĩþakika mija ãrĩwãrũokaro'si, wapaþarĩaja mijare yija wãrõrijayu.

¹³ Tuparãte apõstolrãkamarĩrã nime i'supaka baairã. Pakirimaja imarĩ, “Jesúrika bojariroka yija wãrõerã kiþũataekarãoka yija ime yijaro'si”, narĩþakirijayu.

¹⁴ I'supaka narĩrũkia õrĩtikaja ñimarape. Satanásoka ángelrãka jia baairã upaka þemakotowiyuka aþerikuri, þo'imajare þakiokaro'si.

¹⁵ I'supaka kimarijayua simamaka, “Kire yi'yurã þuri kopakaja kiupaka jayurã”, mijare ñañu. Supa imarĩ “Tuparãro'si yija jã'meika simamaka ikuþaka mija baabe jia kika mija imaokaro'si”, nañu Satanáro'si ba'irabeĩjirimaja þo'imajare þakibaraka. I'supaka

nabaaikaŋi “Jia Tuŋarãro'si ba'irabeŋjirã nime”, Ƹo'imajare ãrĩƸuƸajoarika nayafayu. Ba'iaja nabaaika wafã tãrĩrikaja ĩ'rãrĩmi ba'iaja jũarũkirã nime.

“Jesũro'si ba'irabeŋjirimaji imarĩ, ba'iaja yijũarape”, Pablote ãrĩka

¹⁶ IkuƸaka jairimaji marĩka imariƸotojo ĩ'rĩka “IkuƸaka jia baaiki ñime”, ãrĩwa'ri bojataƸarimaji uƸaka yijairã baayu. I'suƸaka yijaikoƸeko'omakaja, “Jia ðrĩƸũabeyuka kime Pablo”, yireka mija ãrĩƸuƸajoa'si. I'suƸaka simaberikoƸerãkaoka “Jia ðrĩƸũabeyuka uƸaka Pablote jaiyu”, yireka mija ãrĩkoƸeko'omakaja, i'suƸaka yijairãñu. KoƸakaja Ƹakirimajaroka wãrõrimajare ã'mitiyurã mija ime. SuƸa imarĩ nare mija ã'mitiririjayu uƸakaja yire mija ã'mitiƸe ruƸu.

¹⁷ Ika mijare yijaika uƸakamarĩa mijare jaijĩki maiƸamaki Jesucristo Ƹuri. KiuƸaka jaipekaja ðrĩƸũabeyurãte jairijayu uƸaka yijaiyu.

¹⁸ Ritaja wejeareka imarã uƸaka “IkuƸaka jia baairã yija ime”, ãñurã mija watoƸekarã ima simamaka nuƸakaja mijare yijairã baayu yiro'sioka.

¹⁹ “Jia ðñurã yija ime”, ãñurã imakoƸerĩƸotojo “Tuŋarãte Ƹũataekarã yija ime”, ãƸaraka ðrĩƸũabeyurãte jaikaja mija ã'mitirĩƸearijayu. SuƸa imarĩ yireoka mija ã'mitirirãñu je'e.

²⁰ NaƸoyarã uƸaka mijare naba'iariko'omakaja nare mija e'etoririjayu. “Mijare yija wãrõika wafã yijare mija wafãjibe”, mijare narĩrijayua akata'abekaja nañu uƸakaja nare samija ĩjirijayu. SuƸabatirã jia nimarijarirũkitakaja ƸuƸajoatirã nayafãika uƸakaja mijare nabaarũjerijayu. SuƸabatirãoka mija ĩƸarimarãtarã uƸaka mijare naba'iaririjayu. I'suƸakajaoka jia nare mija yi'ribeyu Ƹareareka mijare naƸemaƸarijayu. Ritaja i'suƸaka mijare nabaako'omakaja sarũƸekaja nawãrõika mija ã'mitirĩƸearijayu.

²¹ “Okajãjimarĩrã nime”, yijareka mija ãñurã imarĩ, mijare nabaarijayu uƸakaja yija baawãrũbeyu. ĸ'I'suƸaka mijare yija baabeyua, jiamarĩa ruku sime je'e mijaro'si? Mae ate ĩ'rãrimarã “IkuƸaka jia baairã yija ime”, ãƸaraka bojataƸarimaja uƸaka mijare yijairã baayu. I'yorimarĩaja i'suƸaka nañua simamaka, i'suƸakajaoka yijaiye'e yiro'sioka.

²² Hebreotatarã imarĩ, “AƸerãte tãrĩwa'ribaji imatiyairã yija ime”, nañu. I'suƸaka narĩkoƸeika marã imabeyua, hebreotatakijioka ñime yiro'si. AƸea “Israelka'iakarã imarĩ, Tuŋarãrirã yija ime”, nañu. Yi'ioka Israel ka'iakakiji ñime yiro'si. SuƸabatirã “Abraham rĩƸarãmerã yija ime”, nañu. Abraham rĩƸarãmijioka ñime yiro'sioka.

²³ SuƸabatirãoka “Jia Jesũro'si ba'irabeŋjirã yija ime”, nañu. (I'suƸakaja ðrĩƸũabeyuka uƸaka yijairijayu yiro'si). Nare Ƹemawa'ribaji Jesũro'si ba'irabeŋjirimaji ñime. Mija ĩabe. “Cristoro'si yija ba'irabeŋjiyu”, wafũju nañua simako'omakaja yi'i Ƹuri jimarĩtakaja kiro'si ba'irabeŋjirijayuka. SuƸabatirã nare Ƹemawa'ribaji wẽkomaka imariwi'iarã Ƹo'imajare yire tarijayu, Tuŋarãrika yiwãrõriƸarea. I'suƸakajaoka nare tãrĩwa'ribaji yire naƸajeroyirape. SuƸabatirãoka ĩ'rãkurimarĩa yire jããrika nari'kakõƸerape.

²⁴ ĩ'rãƸitarakakuri yire nañi'arape. Yire nañi'aroyirafãka rakakaja treinta y nueve rakakuri ajeaƸi yire naƸajeroyirape.

²⁵ SuƸabatirã maekarakakuri ĩmarĩtakaja yaƸuaƸi yire naƸajerape. SuƸabatirã yire jããerã ĩ'rãkuri ãtaƸi yire najããbarekoƸerape. SaƸi ya'rafãka wafũru maekarakakuri ña'mirafãka. ĩ'rãkuri yiña'mirafãka Ƹoto ĩ'rãrĩmi suƸabatirã ĩ'rã ñami rĩafãkiakareka yaƸuarã ñi'ajĩĩkaki ñimarape.

²⁶ I'suƸakajaoka jimarĩtakaja Tuŋarãrika bojariroka wãrõtaƸabaraka yituriroyirape. I'suƸaka turitaƸabaraka tãrĩrikaja werika yijũarijayu. ã'mitirikõrĩ je'e. Riaka werikirõ'õ, kareba'arimajare werika imarõ'õ yituritaƸaroyirape. SuƸabatirã yitã'omaja imariƸotojo werika imarã Ƹõ'irã, suƸabatirãoka aƸetatarãte werika imarõ'õrã yituritaƸaroyirape. I'suƸakajaoka wejea jo'baka werika imarõ'õrã, wejemato, rĩafãkiaka werika imarõ'õrãoka yituritaƸarape. SuƸabatirã wafũju “Jesũre ã'mitirĩƸearã yija ime”, ãrĩrĩƸotojo werika imarã watoƸekarã yituritaƸarape.

²⁷ Niñerũ yiba'ariwapa tōpōerã ka'wisika ba'irabebarakã ã'rãkurimarãã kãrĩrimarããja yiwãrĩroyirape. I'supakajaoka ã'rãkurimarãã ba'arika, okoa jia yiro'si imaberiroyirapaka imamaka, aperi-kuri p̄uri kē'sitakaja ñimaroyirape. I'supakajaoka rĩkimaka jariromarĩka ñimarapaka simamaka jimarãã jijia yijũaroyirape.

²⁸ I'supaka ñimakaka takajamarãã ba'iaja yipuparape. “¿Marãkã'ã nime ruku apewejeakarã Jesũre ã'mitiripẽairã? ¿Yaje rita jia kire nayi'ririjayu ruku?”, ãrĩpupajoabaraka jimarãã ba'iaja yipuparijayu.

²⁹ Jesucristore jia ã'mitiripẽatiyabeyurã imarĩ, ba'iaja baabaraka, ba'iaja napupayua ñiaika poto, nupakaja ba'iaja pupayuka ñime yiro'sioka. Supabatirã Jesũre ã'mitiripẽaikite ba'iaja baarũjeirãka p̄uri boebaka ñime.

³⁰ Yibaaikakaka jairika yiro'si simajĩkareka ritaja ka'wisika yire so'rapakakaka ã'mitiritirã “Okajãjimarĩki kime”, ã'rãrimarãre ãñuakaka yijairã baayu.

³¹ Ika mijare yibojaika, “Rita Pablote ãñu”, Tuparãte yireka ãrĩwãrũyu. Maiþamaki Jesús Paki majiyipupayeejiparũkika kimamaka, kãika wãjitãji ritaitaka mijare yibojayu.

³² Ikuþaka yijũarape: Damasco wãmeika wejearã ñimarapaka poto, “Pablote ñi'atirã wẽkomaka nabaarũ”, ãrĩwa'ri, wejeta'irõ'õrã ima koperekarã surararãkare kipũatarape, tokaki ipi Aretas rokajite jã'merimaji.

³³ Yire wẽkomaka nabaarika yapariþotojo yire nare kiñi'arũjewãrũberape. I'sia wejea ta'tekarã kũþajĩka kopereka imaraparõ'õ pi'upakap̄i yire jããtatirã apẽpẽ'rõtorã yijey-omarãre yire ruetarape. Okajãjimarĩka imariþotojo i'supaka Tuparãte yire jeyobaarapaka simamaka topi yiru'rape.

12

Makãrãrũñuroka upakap̄i Tuparãte imarõ'õ Pablote kãrũjerape

¹ Napupayariji pupajoatirã þakirimajaroka wãrõrimajare mijare bojarika yiyapabeyu. I'supaka simako'omakaja “Tuparãte pũataekaki Pablote ime”, yireka ãñurã mija jariberiko'omakaja makãrãrũñuroka upakap̄i Maiþamakire yire beaeka mirãkakaka mijare yibojaerã baayu mae.

²⁻³ Bikija mabo'ikakuri piyikuku kimarõ'õrã Tuparãte yire e'eeyarapaka be'erõ'õ botarakaou'þuarãe'earirakakuri wejejẽ'rãka seyawa'yu mae. Torã yire ke'eeyaeka, “I'supaka baatirã yire ke'eeyaeka”, ãrĩwãrũbeyuka yi'i. ¿Yaje rita ritikataka yire ke'ewa'rape jee, yipupakatakaja ke'ewa'rape je'e ap̄eyari? Tuparã ã'rĩkaja sõñuka. Rita sime, “I'supaka baatirã yire ke'eeyaeka”, ãrĩwãrũberiripotojo “Jiirõ'õrã Tuparãte yire e'eeyaeka”, ñãñu ate.

⁴ Torã yeyarapaka poto þo'imaja okap̄i mabojawãrũbeyua ña'mitirape. Torã ña'mitirika mirãka yire bojarũjebeyuka Tuparã.

⁵ I'supaka yiro'si simarapakap̄i “Õrĩpũatiyaiki ñime”, ãrĩjĩka upaki imakoperipotojo supã ñarĩbeyu. Yipupayariji þo'imajare yijaika poto tẽrĩrimarĩka ñima nare yijairijayu.

⁶ “Ikuþaka yiro'si simarape”, ãþaraka jĩjimakap̄i þo'imajare yibojataparikareka, þakirimaji upakamarãã ñimajããeka þakirimajaromarãã bojaiki imawa'ri. I'supaka simako'omakaja, “Ikuþaka yiro'si simarape”, ãrĩwa'ri tẽrĩritaki upaka jĩjimakap̄i þo'imajare sabojatapabeyuka yi'i, “Aþerã þemawa'ribaji õrĩpũatiyaiki Pablote ime”, yireka narĩrika yapaberiva'ri. I'supaka ñimaberiko'omakaja jia yibaarijayua ãtatirã, i'supakajaoka yiwãrõrijayua ã'mitiritirã, yire norĩrika p̄uri yiyapayu.

⁷ Makãrãrũñuroka upakap̄i Tuparãte yire bearapaka tẽrĩrikaja imatiyaikakaka imarapaka. I'supaka bearipotojo, “Aþerãte tẽrĩwa'ribaji imatiyaiki ñime”, ñarĩrika yapaberiva'ri Satanãrikakaka ya'rarika yire rĩkarapakareka Tuparãte yire ãrĩrĩberape. Supã imarĩ p̄ota mare þaika be'erõ'õ maka'wisijũarijayu upaka yire simarijayu.

⁸ “Yiya'raika yire mibayabe”, ãrĩwa'ri maekarakakuri Maiþamakire yijẽñekoperape.

⁹ I'supaka kire ñapakã'ã, ikupaka yire kiyi'rape: “Jëno'o, mire yibayaberiko'omakaja, mire yiwayuñaikapi ãrñwa'ri yijeyobaaka takaja miyapayu. Mia, marãkã'ã baaberijika mima poto jibaji mika imawa'ri mire jeyobaarimajiro'siji ñime”, kërãpe. Supa imarĩ i'supaka ñimakaka jijimakapi yijairiyayu. I'supaka simako'omakaja, “Cristorika kire ja'ataikapi jia kiro'si Pablote ba'iraberijayu”, ðo'imajare yireka ãrñwãrũyu mae.

¹⁰ I'supaka simamaka Cristoriki imarĩ, marãkã'ã baaberijiki imariþotojo yipupaka þuri jia ima. Ī'rãkurimarĩa ba'iaja ðo'imajare yire jaiwã'imarãpe “Ki'yopi'rirũ”, ãparaka. Supabatirãoka yiyapaika imaberiroyirapaka yiro'si. I'supakajaoka Ī'rãkurimarĩa jajua ðo'imajare yire baata'arape. Supabatirã Jesurika bojariroka yiwãrõmaka, Ī'rãkurimarĩa ka'wisika yijũarape. I'supaka simako'omakaja jijimaka ñime ãrñupajoabaraka, “Marãkã'ã baawãrũberwa'ri iamarĩa imarãka Cristore jeyoariyapatiyayu.” I'supaka simamaka rikitubamarĩa ñimakopeikareka jia Cristore yire jeyobaayu.

Corintowejeakarãre þupajoabaraka, ba'iaja Pablote þuparika

¹¹ Kopakaja õrñpũabeyuka upaka yimajãrobojaweyu. “Yija þõ'irã Tuparãte þũataekaki imarĩ, mare wãrõrimaji Pablote ime”, mija ãrñbeyua simamaka ñoñu upakaja i'supaka mijare ñañu. “Wapamarĩki Pablote ime”, Tuparãrika wãrõkopeirãte yireka ãñu upakaja ñimajããeka Tuparãte yire jeyobaaberirikareka. I'supaka simako'omakaja “Jiitaka wãrõrimaja nime”, mija ãrñkopeirã yire pemawa'ribajimarĩrã nime. Supa imarĩ “Tuparãte kire jeyobaamaka jia Pablote mare wãrõyu”, mija ãrñri imakoperape.

¹² Mia, mija þõ'irã ñimarapaka poto apõstol imarĩ maikoribeyu upaka ima mijare yibearijarape. Ī'rãkurimarĩa samija ñaeka simamaka “Rita oka, Tuparãte þũataekaki Pablote ime”, yireka mija ãrñri imakoperape.

¹³ “Aperã Jesucristore ã'mitiripẽairãte jiyipupayeeripotojo, mare þuri Pablote jiyipupayeebeyu”, mija ãñua ¿rita sime bai je'e? “Yire mija jeyobaabe jia ñimaerã”, aperãte ñarãpaka upaka mijare ãrñberapaki imariþotojo Ī'rãtiji oyiaja jiyipupaka mijare ñoñu. I'supaka simako'omakaja “Aperãte kijẽnerapaka upakaja, yijare kijẽneri imakoperape”, ãrñwa'ri yireka mija jairiyayu. ¿Yaje rita ba'iaja mijare yibaarape je'e? Ba'iaja mijare baaberapaki imarĩ, marãkã'ã baatirã “Jiamarĩa yibaarapakareka yire mija wayuñabe”, mijare ñarñwãrũbeyu.

¹⁴ Ī'þakuri mija þõ'irã yituritika. Supa imarĩ maekarakakurireka mija þõ'irã turirĩ a'yaokaro'si mae þuritaka yipupajoaũ'muyu ate. Ā'mitirikõrĩ je'e: Makarãirã þuri namakarãte yapaika tõþoerã niñerũ jierijayurã. Me'rãrĩjaka þuri napakiarãro'si i'supaka baabeyurã. Topi ãrñwa'ri yimakarã upaka yireka mija imamaka, mija þõ'irã ñimarãka poto niñerũ mijare jẽñebesarãki yi'i. Mijare þuri jia yika mija imarika yiyaparãñu, jia mijare yiwãrõrimirĩrkawa'yaokaro'si.

¹⁵ Mijare wayuñawa'ri mijare yijeyobaariyapayu. “Jesúre na'mitiripẽarũ”, ãrñwa'ri ritaja yibaawãrũika upakaja rũrĩtiyaika rõ'õjirã mijare yijeyobaarijarirãñu. Jia mijare wayuñaike ñimamaka yire mija wayuñabesarãkareka, ba'iaja yipuparirãñu.

¹⁶ Mijaka ñimarapaka poto dakoa mijare yijẽñeberapaka õñurã mija ime. I'supaka simako'omakaja, “Ritaja þakirika jia õñuka imarĩ, Pablote mijare þakiyu niñerũ mijare karee'eokaro'si”, Ī'rãrimarãre yireka ãñu je'e.

¹⁷ “Mapõ'irã kipũataraparãpioka Pablote mare þakika”, ¿mija ãrñpupajoayu bai je'e? Jëno'o mijare þakiberapaki yi'i.

¹⁸ Titore apika Jesúre ã'mitiripẽaikipitiyika mija þõ'irã yipũatarape niñerũ mija rẽawearika najeyobaakaro'si. ¿Yaje Titore mijare þakirape je'e? Jëno'o mijare þakikoriberapaki kime. Yupakaja jia þupajoaiki imarĩ, mijare jeyobaariyapawa'ri jia Tuparãrika bojariroka mijare kiwãrõeka, niñerũ mijare jẽñebekaja.

¹⁹ “Ba'iaja baabeyurã nime”, yijareka ãrñwa'ri jijimaka yijaka mija imaokaro'si takajamarĩa, i'supaka mijare ñañu. Ikuþaka simatiyayu, ñakõrĩ je'e: Jesúrĩrã imarĩ, kiyapaika

upakaja mijare yija jairijayu Tuparāte ĩaika wājitāji. Mija ā'mitipe yija jeyomarā. Ritaja mijare yija bojarijayua, “Jiibaji Jesúre na'mitiripēarijarirū”, āriwa'ri mijare sayija bojayu.

²⁰ Mijareka pūpajoabaraka ba'iaja yipūparijayu. “Mija pō'irā yeyarāka poto ba'iaja baabaraka mija imarāka ñiaeyarāñu je'e apeyari”, mijareka ñarīpūpajoarijayu. Wapabu'abaraka, supabatirā aperedate oakiparaka mija imarāka ñiaeyarāñu je'e. I'supakajaoka boebaparaka, supabatirā rakakaja napūpajoaika upakaja baawa'ri jia jeyoaribekaja mija imarijayaoka ñiarāñu je'e. I'supakajaoka okabaapakibu'abaraka, supabatirā wapūju jaijairika baabaraka mija imarāka ñiarāñu je'e. Aperedate tērīwa'ribaji pūpajoairā upaka baabaraka, supabatirā rakakaja pūpajoawa'ri rukubaka mija rēñua ñiaeyarāñu je'e apeyari. Supabatirā, “Jesúre yapaika upakaja baabekaja nimañuju je'e”, ñarīpūpajoaika upaka mija imamaka ĩatirā mijaka yiboobarirāñu. I'supakajaoka jījimaka yika mija imabesarāñu mijaro'sioka.

²¹ Ate mija pō'irā yeyarāka poto ba'iaja baabaraka mija ima ñiaeyarākkareka “Nare yiwārōrapaka upakaja yi'ribeyurā nime”, āriwa'ri Tuparā wājitāji yi'yopī'rirāñu. Supabatirā “Bikija rīkimarāja ba'iaja nabaaka saja'atabekaja dajaka nabaarijayu je'e apeyari. Supabatirāoka ba'iaja rōmijāte nabaariwā'imarīrijayu. I'supakajaoka napūpajoarijayu upakaja wāārō'ō ba'iaja nabaarijayu ruṗu”, āparaka ñiaeyarāka, ba'itakaja yipūparirāñu.

13

Ika pāperapi piyia jia Pablote nare okajāāeka

¹ Ika ya'rirā baikapī maekarakakuri mija pō'irā yeyarāñu. Torā eyatirā Tuparā majaropūñu o'oeakarā āñu upakaja yibaarāñu. Mia je'e: “Īrīkate ba'iaja baamaka ĩaekarā jaijeyobaabaraka ĩparā, maekarakamarā ‘Rita sime. I'supakatakaoka kibaarape’, āñurāte imajīkkareka, okajierika sime kika”, āriwa'ri sabojayu.

² Bikija ĩpakuri mija pō'irā yiturapakareka, ba'iaja baairāte jia yokajāārape “Ba'iaja nabaaka naja'atarū”, āriwa'ri. Mae mija pō'irā imaberiripotojo pāperapi, “Ba'iaja mija baaika mija ja'atabe”, ñañu ba'iaja baarijaturāte. Aperedapituyika ba'iaja baabaraka nimamaka ñiaeyarākkareka, ba'iaja nabaaka wapa tīmarīji nare yibaarāñu.

³ “‘Rita Cristore oñuapī mibojarijayu’, yija āriwārūokaro'si, kirika yijare mibeabe”, mija āñua sime. I'supaka simamaka, kirikapī tīmarīji nare yibaamaka ĩawa'ri “Cristore jā'meika upakaja kirikapī jairijayuka Pablote ime”, yireka mija āriwārūrāñu je'e. Okajājimarā imabeyuka Cristo mijaka. Ba'iaja baairāte jiamarā jūaokaro'si kirika baabearimaji kime.

⁴ Mupaka pō'iki imaripotojo, yapua tetaekarā kire napatakāeaka simamaka, okajājimarāki upaka Cristore reyaeka mija oñu. I'supaka kire nabaako'omakaja, Tuparārikapī āriwa'ri oñia kime mae. Cristorirā imarī, kiupakaja okajājimarīrā yija ime pō'imajare yijare ĩamaka. I'supaka simako'omakaja kirirā imarī, Tuparārikapī āriwa'ri kiyapaika upakaja yija baarijayu. I'supaka imarā imarī, sapī āriwa'ri mija pō'irā ba'iaja baairāte tīmarīji yija baarāñu, jia nayi'rirū āriwa'ri.

⁵⁻⁶ Mija ĩabe. Cristore mija yi'yua pūpajoatirā “¿Yaje rita Jesucristore yi'yurā maimē?”, mija āripūpajoabe. “¿Mija pūpakareka Cristore ña'rījāīkarā mija ima oñibeyurā mija bai je'e?” Topī purī “Jesúre mapūpakarā ña'rījāīberikarā maimē”, āñurā purī kire yi'ribeyurā nime. I'supaka simako'omakaja “‘Jia kire yi'yurā yija ime’, āñurā mija ime”, mijareka ñarīpūpajoayu. Supa imarī mamarītaka kirika bojariroka mijare yija bojarapaka ā'mitiritirā jia kire mija yi'rapaka simamaka, “Rita, Cristore nare oñrūjeikapī Pablorkare yijare bojarijayu”, āriwārūrā mija ime.

⁷ Ba'iaja baabaraka mija ima yija ĩaeyarākkareka, Cristore yijare sajā'metika simamaka, jiamarā mijare yija jūarūjerāñu. I'supaka mijare yija baarākkareka “Cristore nare jā'meikapī i'supaka Pablorkare mare baayu”, mija āriwārūrāñu. I'supaka mijare baariyapaberīwa'ri ba'ia mija baakoreka Tuparāte mijaro'si yija jēñējirijayu. Supa imarī

Tuɓarāte yaɓaika uɓakaja mija baarākareka ɓuri, ba'iaja mijare yija baabesarāñu. Suɓa mijare yija baabɛɓakā'ā ĩatirā “Yaje rukuya Cristore jā'meikaɓi tĩmarĩji yijare nabaatiya-jĩñu”, yijareka mija ārikoɓejĩkaoka, marā imabeyua yijaro'si. I'suɓaka simako'omakaja kiyapaika uɓaka oyiaja mija baaritakaja yija yaɓayu.

⁸ Suɓa imarĩ mija ɓō'irā yija eyarūki ruɓu kiyapaika uɓakaja baatikarā mija imarākareka ɓuri kijā'meikaɓi ba'iaja mijare yija jūarūjebesarāñu. Kiyapaika uɓakaja Cristore yijare jā'metikarā imarĩ, mijare jeyobaarimaja yija ime, ba'ia uɓakaja mijare baabekaja.

⁹ Suɓa imarĩ mija ɓō'irā eyatirā, jia Cristore yi'yurā mija ima ĩawārūtirā okajājiapi mijare yijaibesarāñu. “Okajājimarĩrā imarĩ, Cristorikaɓi Pablorākare beabeyu”, yijareka mija ārikoɓejĩka, marā imabeyua yijaro'si. Jia mija yi'ɓakā'ā ĩawa'riji, jia jĩjimaka imarūkirāja yija ime. Suɓabatirā “Mire ā'mitiripēawa'ri miyapaika uɓaka oyiaja nabaarū”, āriwa'ri, Tuɓarāte mijaro'si yija jēñerijayu.

¹⁰ I'suɓaka simamaka mija ɓō'irā eyatirā, okajājiapi mijare yijairiyapabeyu. Suɓa imarĩ ya'rirā baaika ruɓu, ika ɓaɓera mijare yiɓūatayu jiiɓaji Jesúre yi'ɓaraka mija imaokaro'si. I'suɓaka mijare baarimaji ĩimaokaro'si Maiɓamakite yijare jā'meka. Suɓa imarĩ kire mija yi'yua bitatarikoɓakaja jiiɓaji kire mija yi'ririjayaokaro'si mijare yija jeyobaarijayu.

¹¹ Ō'ōjĩrāja mijaro'si yo'oyu yijeyomarā. Jia mija imabe, Jesúre yaɓaika uɓaka oyiaja baabaraka. Ritaja ika ɓaɓeraɓi mijare yibojaika jia ā'mitiripēabaraka mija imabe. ĩ'rĩka uɓakaja ɓuɓajoabaraka, oka imarijarirākaoka jiapi sajiebaraka mija imabe. I'suɓaka mija baamaka, Tuɓarā, mare wayuĩarimajire, mijaka imajiparāñu. Suɓabatirā jĩjimaka mare imarūjeiki kime.

¹² Jesúre ā'mitiripēairā imarĩ, mija rēririjayu ɓoto jia jĩjimakaɓi jēñebu'abaraka mija imarijape.

¹³ Ō'ōkarā Jesúre ā'mitiripēairā, “Jia nimarū”, āriwa'ri oka mijaro'si naɓūatayu.

¹⁴ “Jia nare mibaabe”, āriwa'ri maiɓamaki Jesucristore mijaro'si yijēñeyu. “Suɓabatirā Tuɓarāte mijare wayuĩaika jia ōñurā mija imaokaro'si, suɓabatirāoka Espĩritu Santo jia mijaka imajiparijayuka kimarū”, āriwa'ri ritaja mijaro'si yijēñejirijayu yijeyomarā.

I'tojĩrāja sime ruɓu.

Carta de San Pablo a los Filipenses

Pablo, kijeyomaki Timoteopitiyika Filiḥoswejeakarāro'si papepa naḥūataeka

¹ Yijeyomarā Filiḥoskarā, Jesucristore jia baaikaḥi kirirā imarijayurā, suḥabatirā kire yi'yurāte imaruḥutarimaja, i'suḥakajaoka nare jeyobaarimaja “Jia mija imabe”, āriwa'ri oka mijaro'si yija ḥūatayu. Yi'i Pablo, yijeyomaki Timoteopitiyika mijaro'si sayija ḥūatayu Jesucristoro'si ba'irabeḥjirimaja imarī.

² Suḥa imarī, Maḥaki Tuḥarā, suḥabatirā maiḥamaki Jesucristoreoka “Jia dako okamirāmarāja nimarū”, āriwa'ri jia nare mija jeyobaabe”, āḥaraka mijaro'si nare yija jēḥerijayu.

“Filiḥoswejeakarā Jesucristore ā'mitiripēairāte jia mibaayu Tuḥarā”, Pablote ārika

³ Mijareka yiḥuḥajoarijayu rakakaja “Jia mibaayu”, Tuḥarāte narīrijayu.

⁴⁻⁵ Suḥabatirā Tuḥarāte mijaro'si yijēḥeika rakakaja jḥimakaḥi kire yijairijayu. Tuḥarāte mija yi'riū'muekarō'ōjḥepi, maekakaoka aḥerāte Jesúrika bojariroka bojataḥabaraka yire mija jeyobaarijayua simamaka i'suḥaka yibaarijayu.

⁶ Rita sime, jia Tuḥarāte mija ḥuḥaka baaū'mutika simamaka, kiyapaika uḥakaja mija imamirīrikawa'yaokaro'si mijare kijeyobaarijarirāḥu, Jesucristore etarāḥurīmi rō'ōjḥrāraja.

⁷ Mijare wātaiki imarī, i'suḥaka mijareka yiḥuḥajoayu. Yire jeyobaariḥuḥakirā imarī, i'rākurimarā yiyapaika yire mija ḥūatarijayu. Mia je'e, wēkomaka imariwi'iarā imariḥotojo Jesúrika bojarirokakaka yaḥabeyurā wājḥtāji “Ikuḥaka sime”, āriwa'ri nare okae'ebaaraka, yibojaḥiirijayu. I'suḥaka yibaayu ḥo'imajare yibojawārōrūkia Tuḥarāte yire ja'ataeka simamaka. I'suḥaka ḥimarijayua simamaka jia ḥimaokaro'si yire mija ḥūatarijayua jia sime.

⁸ Jesucristore wātaka mijare oḥḥuapaḥi āriwa'ri i'suḥakajaoka mijaka ḥima Tuḥarāte oḥḥua. I'suḥaka imaki imarī jimarā mijare ḥiaripakatayu ate.

⁹⁻¹¹ I'suḥaka imawa'ri, ikuḥaka Tuḥarāte mijaro'si yijaiḥjirijayu. “Jia mire oḥriḥaraka miyapaika uḥakaja imamirīrikawa'yurā imarī jībaji wayuḥabu'airā nimarū. I'suḥaka imawa'ri miyapaika uḥaka imarika najērāko'arū”, āriwa'ri Tuḥarāte mijaro'si yijaiḥjirijayu. I'suḥaka yiyapayu “Jia baarijaririka ja'atabekaja nimarū”, āriwa'ri. Suḥa mija imamaka iḥtirā “Dakoa okamirāmarāja jia yika nima nareka ḥoḥu”, Cristore ḥerietarāḥurīmi mijareka kēriika yiyapayu. Suḥabatirāoka Jesucristore mijare jeyobaaikaḥi “Tuḥarāte yaḥaika uḥakaja baarijayurā nimarū mae”, mijareka ḥaḥu. Suḥa imarī mijare kijeyobaamaka iḥtirā, “Tērīwa'ribaji jia baaiki Tuḥarāte ime”, āḥaraka aḥerāte kire jiyiḥuḥayeekaro'si naro'sioka kire yijaiḥjirijayu.

“Rīkimarāja Jesucristorika bojariroka ā'mitiripēairāte ime”, Pablote ārika

¹² Yijeyomarā, Jesúrika bojariroka yiwārōriḥareareka ba'iaja yijūaika simako'omakaja, ḥo'imajare yibojarija'atabeyua sime. I'suḥaka yiro'si simako'omakaja rīkimarāja aḥerā yibojaika ā'mitiriwārūtirā kire nayi'ririjayuakaka jia mija oḥwārūbe.

¹³ Mia je'e, “Cristore kiyi'yu ḥi'wa'ri wēkomaka imariwi'iarā kime”, ika wejea iḥamaki wi'ia iḥrīrimaja surararākare yireka āririjayu. Suḥabatirā ḥo'imaja ritaja ika wejeareka imarāoka i'suḥaka yireka ḥuḥajoarijayurā.

¹⁴ Suḥa imarī, Cristore yi'ririḥa'ataberiwa'ri wēkomaka imariwi'iarā ḥima oḥriwa'ri, rīkimarāja ika wejearā Maiḥamakire yi'yurā jībaji kirika bojarijayurā ba'iaja jūarika kīkibekaja.

15 I'supaka simako'omakaja, ï'rãrimarã þuri, "Wëkomaka imariwi'iarã Pablote ima marã imabeyua", ãñurã. I'supaka ãñurã imarĩ, "Pablote bojaikakaka ã'mitiriberiwa'ri rĩkimabaji yijare ã'mitiripëairãte imarãñu je'e", nañu yibaarijayuakaka oakiyurã. Aþerã þuri jia yika imawa'ri jiaþi Cristorika bojariroka bojarijayurã.

16 I'supaka yire wayuñairã imarĩ, "Tuparãþi ãrĩwa'ri wëkomaka imariwi'iarã Pablote ime. Supa imarĩ Romawejeakarã ïþarimarã Cristorika bojariroka bojarika nayapabeyua simako'omakaja Pablote sanajërĩamaka, nawãjitãji jia yi'riwãrũiki kime", ãñurã nime.

17 Aþerã imarã yire þemawa'ribaji imarika yapakopewa'ri "Cristorika bojariroka yija wãrõmaka yijare takaja ã'mitiripëairãte imarãñu je'e. I'supaka simamaka sã'mitiritirã yijare oakiriwa'ri, wëkomaka imariwi'iarã kimarõ'õþi ba'iaja Pablote þuparirãñu", narĩkopeyu.

18-19 I'supaka nabaarijayua marã imabeyua yiro'si. Ritaja Cristorika bojariroka nawãrõrijayuapi ãrĩwa'ri jĩjimaka ñime. I'supaka imarijayuka imarĩ, "Tuparãte yiro'si mija jëñëjĩmaka, supabatirã Espĩritu Santore yire jeyobaamaka þariji ritaja yijũaika jia oyiaja yiro'si sawaþu'rirãñu", ñarĩþupajoayu.

20 I'supaka þupajoaiki imarĩ, ïþarimarã wãjitãji naka yijairãka þoto, "Dakoa i'yomarãja jaiki ñimarijarirãñu", ãñuka ñime. Supa imawa'ri Cristorika bojariroka jia wãjia yibojar-ijariroyika upakaja nare sayibojaripayayu. Supa imarĩ yire najërĩawearãka þoto, yire najããkopejĩka, yire naþoatajĩkaoka, marã imabeyua yiro'si. Ritaja yibaarijayua Cristore jiyiþupayeerũkiakaka simarika yiyapayu.

21-22 Supa imarĩ, yire najããbesarãkareka ritaja yibaarijayuapi jia Cristore jiyiþupayeabaraka þo'imajare imarika yiyapayu. Yire najããkoperãkaoka jiiþaji yiro'si simarãñu Cristoka jia imarũkika ñima simamaka. I'supaka simako'omakaja yire naþoatarãkarekaoka, Cristorika bojariroka yibojamaka rĩkimarãja sã'mitiripëarãñurã. Supa imarĩ, "¿Dika jiiþaka imatiyaika je'e?", ãrĩwãrũbeyuka ñime.

23 I'supaka simamaka "Ika ïþaba'iwã'taja jia yiro'si ima", ñarĩwãrũbeyu. I'supaka simako'omakaja reyatirã mabo'ikakurirã jiiþaji kika imarika simarãñu je'e yiro'si ñarĩþupajoarijayu.

24 I'supaka yiþupaka imako'omakaja mijare jeyobaabaraka õñia imarika yiyapayu jiiþaji mijaro'si simaerã.

25 Supa imarĩ "Jiiþaji Tuparãte yi'þaraka jĩjimaka kika nimaokaro'si nare wãrõbaraka, naka ñimarãñu ate", ãrĩþupajoaiki ñime.

26 Toþi wëkomaka imariwi'iarã ñima be'erõ'õ mija þõ'irã yeyarãka þoto, "Wëkomaka imariwi'iarã kimaraparõ'õþi Pablote miþoaeaka jiiþaka kire mibaayu", Jesucristore ãþaraka jia jĩjimaka mija imarãñu.

27-28 I'supaka simako'omakaja, wëkomaka imariwi'iarã yiro'si simarãka upakaja simakoperãka marã imabeyua. Jia Cristorika bojariroka yi'yurã imarĩ, sabojaika upakaja jia baabaraka mija imarijape. I'supaka mija baabe mija þõ'irã yeyarãka uparãka, yeyabesarãkarekaoka jia ï'rãtiji þupajoairã imawa'ri, Cristore yi'ririþa'atabeyurã mija ima ñoñaokaro'si. I'siaþi ãrĩwa'ri, aþerãte mijare okabaako'omakaja ï'rĩka ta'iarãja imarã imarĩ, Jesurika bojariroka mijare yiwãrõrapaka upakaja mija imarijayua ñorĩrãñu. I'supaka imarã imawa'ri ba'iaja mijare baarijayurã ruþu wayuþi'ribekaja mija imabe. I'siareka mija ima ïatirã "Rita, Tuparãka õñia imajiparũkirã nime. Yija þuri ba'iaja nare jaiwã'imañurã yija imariþareareka, ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã a'rirũkirã imarã", narĩþupajoarãñu. Mijare yibojaika upatiji Tuparãtakiji imaki ritaja sabaarimaji.

29 I'supaka imaki imarĩ, jia mijare baawa'ri kirirãro'si Tuparãte mijare wã'maeka, "Yimakire yi'þaraka nimarũ, supabatirãoka jia kire yi'riwa'ri ba'iaja jũabaraka nimarũ", ãrĩwa'ri. Supa imarĩ kire mija yi'yua ja'atabekaja mija imamaka ïatirã aþerãoka Cristore yi'rirãñurã.

³⁰ Supa imarĩ mija p̄o'irã ñimarapaka poto ba'iaja yire nabaarapaka mija ñarapaka upakaja jũairã mija ime mijaro'sioka mae. I'supakajaoka õ'õ Romawejearã aperedate ba'iaja yire baaika majaroka mija ã'mitiyu ate.

2

“Tērĩriki imariḗotojo ‘Imatiyaiki ñime’, ārĩberikaki Cristo”, Pablote ārĩka

¹⁻² Kirirã mija imamaka, jia p̄upaparaka mija imaokaro'si Cristore mijare jeyobaayu. I'supakajaoka mijare kiwātayu iamarĩaja mija imakoreka. Supabatirãoka rĩrĩkibiparaka Espĩritu Santore mijaka imarijayu. Topi jia Cristore mare wayuũaika simamaka jĩjimaka ñimaokaro'si ikupaka mija imarika yiyapayu: Mija jeyomarãka ĩ'rãtiji p̄upakirã mija imabe. I'supakajaoka ritaja mija imaupatiji, jia wayuũabu'abaraka ĩ'rĩka ta'iarãja imawa'ri, Cristore yapaika upakaja ĩ'rãrokarekaja ña'rĩyaarĩji p̄upajoairã mija imabe.

³ Aperedate pemawa'ribaji imarika yapabekaja mija imarijape. I'supakajaoka “Po'imajare yijare jiyipupayeerũ”, ārĩwa'ri mija baaikakaka mija jaiasi. I'siroka p̄upajoaberwa'ri “Yijare tērĩwa'ribaji imatiyairã nime je'e aperedate”, ārĩwa'ri jiyipupaka nare mija õrĩrijape.

⁴ Mijaro'si takaja jia mija imarũkia p̄upajoabekaja aperedate jia imarũkiakakaoka mija p̄upajoarijape.

⁵ I'supaka mijare ñaũu Jesucristore imaekarokapiji õrĩtirã kiupaka mija imarijayaokaro'si. ĩakõrĩ je'e, ikupaka sime:

⁶ Tuparãka ĩ'rãtiji imariḗotojo, “Tērĩriki Tuparãte ima upakaja ñima yija'atabesarãũu”, ārĩbeyuka Cristore imaeka.

⁷ I'supaka ārĩbekaja, tērĩwa'ribaji kima ja'ataturã, po'imaji kipo'ijirika. Supabatirã ba'irabeĩjirimaji imatiyabeyuka upaka kijarika.

⁸ Supa imarĩ ika ka'iarã kimaeka poto, “Yire pemawa'ribajika mime”, aũũuka upaka Kipakire kiyi'ririjarika. I'supaka imaekaki imarĩ, ba'iaja baarimajare najããroyika upaka yapua tetaekarã kire napatakãeka, sarã kireyaokaro'si pariiji Tuparãte kiyi'rika.

⁹ Supabatirã kireyaeka be'erõ'õ õñia kire jaripe'rirũjetirã, ikupaka Tuparãte kire ārĩka: “Ritaja ima pemawa'ribajirã jiyipupaka õrĩrũkika mimabe. Supa imarĩ ritaja imarã pemawa'ribaji ĩpi mimarãũu”, kire kērĩka.

¹⁰ I'supaka Tuparãte kire ārĩka seyarãka poto nimaupatiji kipoiji'aekarã: Mabo'ikakurirã imarã, õ'õrã imarãoka, ka'irokareka imarã pariiji Jesũre najiyipupayeerãũu.

¹¹ Nawãjitãji kimarãka poto “Ritaja imarã ĩpamaki Jesucristore ime”, wããrõ'õrãja ritaja imarãte kire ārĩrãũu. I'supaka baawa'ri Kipaki Tuparãteoka jiyipupaka norĩrãũu.

Jesucristore imaekarokapi õrĩtirã sapiji mija imarijape kire yi'ribeyurã wãjitãji

¹² Yijeyomarã, i'supaka Cristore baaeka p̄upajoawa'ri i'supakajaoka Tuparãte mija yi'rijĩũu. Mija p̄o'irã ñimarapaka poto jia kire yi'yurã mija imamaka ñiarape. Maekaka p̄uri mija p̄o'irã ñimabeyua simamaka torã ñimarapaka poto jia kire mija yi'rapaka upakaja jĩibaji kire yi'paraka mija imarika yiyapayu. Supa imarĩ ba'iaja mija jũarũkiareka Tuparãte mijare satããeka simamaka kire kĩkibaraka, kiyapaika upakaja mija baarijape.

¹³ I'supaka mijare ñaũu “Yiyapaika takaja baariupakirã nimarũ”, ārĩwa'ri Tuparãte mijare jeyobaarijayua simamaka.

¹⁴ Ā'mitirikõrĩ je'e: Mija baaika upakaja, ba'iaja jaibu'abekaja, jĩjimakapi mija imarijape.

¹⁵⁻¹⁶ I'supaka mijare ñaũu, oka baabekaja, jia wãjiroka oyiaja baarijayurã mija imaokaro'si. Supa imarĩ ika wejeareka ba'iaja baarimaja watopekarã imariḗotojo, “Tuparãte yapaika upaka baairã nime. Dakoa oka imabeyua nareka”, mijareka narĩrãũu. I'supaka jia baairã mija imarãkareka, Tuparãte yapairoka nare mija bearãũu.

Supa imarĩ Cristore ƀe'rietarãñurĩmi “Nare yibojaeka upakaja baarijayurã nime”, ãƀaraka jĩjimakaƀi kire sayibojarãñu.

¹⁷⁻¹⁸ Tuparãte yapaika upakaja Jesurika bojariroka yibojaripareaja, yire najããrũjerãñu je'e aƀeyari.* I'supakajaoka sayi'yurã imawa'ri, ba'iaja mija jũarijayua simako'omakaja mijaka jĩjimaka ñime. I'supaka imaki imarĩ i'supakajaoka yika mija imarika yiyapayuyi yiro'si.

Timoteo, Eƀafroditoƀitiyika i'ƀarãte Filiposwejeearã Pablote nare ƀũataripupajoaeka

¹⁹ Maiƀamaki Jesure yaparãka upakaja, ñojimarĩji mija ƀõ'irã Timoteore yipũatarãñu je'e, yimajaroka mijare kibojamaka jia mija ƀupayaokaro'si. I'supaka simarãkareka õ'õrã ate kipe'rietarãka ƀoto mija majaroka yire kibojamaka ã'mitiritirã jia yipuparirãñu yiro'sioka.

²⁰ Jia mija imarika ƀupajoatiyaiki kimamaka, mija ƀõ'irã kire yipũataripayuyi. Maki aƀika kiupaka ƀupajoaiki imabeyuka õ'õrã.

²¹ Aƀerã ƀuri narĩmijitakaja nimarũkiakaka ƀupajoabaraka imarã. I'supaka imawa'ri Jesucristore yapaika upaka baarijaririka ƀupajoabeyurã nime.

²² I'supaka ƀupajoairãte ima simako'omakaja, “Timoteo ƀuri Jesucristore yapaika upakaja baarijayuka”, ãrĩwa'ri mija õñuka kime. I'supaka kireka mija õñua imarĩ, “Kimaki upakaja jia Pablote kijeyobaarijayu, rĩkimabaji Cristorika bojariroka yi'yurãte imarika yapawa'ri”, kireka ãñurã mija ime.

²³ Supa imarĩ, “Ikupaka iƀarimarãre yire baarãñu”, ñarĩwãrũrãka ƀoto, Timoteore mija ƀõ'irã yipũatarãñu yimajaroka mijare kibojaerã.

²⁴ Supabatirã “Yi'ioka ñamajĩ naƀõ'irã ya'rirãñu je'e aƀeyari”, ñarĩƀupajoayu. I'supaka yibaajĩka, ñiƀamakire yire jeyobaarãkaƀi ãrĩwa'ri supa simarãñu.

²⁵ Majeyomaki Eƀafroditore yire jeyobaaerã mija ƀũatarapaka jia sime. Yijũaika upakaja ba'iaja jũaiki kime kiro'si Cristorika bojariroka wãrõrimaji imarĩ. Supabatirã “Cristorika bojariroka mija boja'si”, sã'mitiripe'yoirãte ãñua imako'omakaja, yire jeyobaarimaji kime Eƀafrodito. Jia yire jeyobaarimaji kimako'omakaja mija ƀõ'irã kire yipe'ataerã baayu.

²⁶ Ikupaka sime: “Wãmarĩa yijarapaka majaroka ã'mitiritirã, ba'iaja Filiposkarãre ƀupayuyi je'e”, ãrĩwa'ri ba'iaja ƀupayuka imarĩ, mijare iarika kiyapayuyi.

²⁷ Rita simarape, kũƀajĩkaro'siji kireyarũkia jariwa'rikoƀeko'omakaja Tuparãte kire wayuĩamaka kitãrãƀe. Yire ƀariji wayuĩawa'ri, “Wẽkomaka imariwi'iarã kima ƀoto ba'iaja kiƀupayua ƀemawa'ribaji Eƀafroditore reyamaka ba'iaja Pablote ƀuparia'si”, ãrĩwa'ri, Tuparãte kire tããraƀe.

²⁸ I'supaka simamaka ñojimarĩji mija ƀõ'irã kire yipe'ataerã baayu. Supa imarĩ jia dakoa risirika ba'ijũaberikaki upakaja mija ƀõ'irã keyamaka iatirã jĩjimaka mija imarãñu. I'supaka kire yipe'atarãka be'erõ'õƀi ƀuri, ba'iaja ƀuparitiyabekaja ñimarãñu yi'ioka.

²⁹⁻³⁰ Ñoakurirã mija ima simamaka marãkã'ã baatirã Cristorika bojariroka yiwãrõika yire mija jeyobaawãrũbeyu. “Kire kijeyobaarũ”, ãrĩwa'ri mija ƀũatarapaki ƀuri jia yire jeyobaaiki. I'supaka imaki imaripotojo koiteje kireyakoperapaka simamaka jia jiyiƀupaka kire mija õƀe. Jia jãjika mija ƀõ'irã keyamaka jĩjimakaƀi kire mija e'etope mija upakaja Maiƀamakiriki kima simamaka. Supabatirã, i'supakajaoka jia jiyiƀupaka mija õƀe kiupaka imarãte.

3

Maiƀamaki Jesucristore õrĩrika sime ritaja ima ƀemawa'ribaji imatiyaika

* **2:17-18** Pablo compara su posible muerte con una ofrenda a Dios. También considera la fe de los filipenses como un ofrenda a Dios.

1 Yijeyomarā, jia j̄jimaka mija imabe “Jesucristorirā yija ime”, āriwa'ri. Bikija mijaro'si yo'orapakakaka, maekakaoka jiaꝑi so'otirā mijare yip̄uatayu ate, s̄l̄tirā waꝑuju pakirimajaroکا bojarimajare mija yi'rikoreka.

2 Werika yaiwēkoa* upaka ba'iaja baairā nime. Supa imarī pakirikap̄i sawārōrimajare rakajekaja mija imabe. Supabatirā “Tuꝑarārirā imaokaro'si circuncisión baarika sime”, narīpakirijayu.

3 “Circuncisión baaekarā imarī Tuꝑarārirā yija ime”, narīkopeika. Maa ꝑuri Tuꝑarārirā maima. Cristore yi'yurā ꝑuri Esp̄ritu Santore mare jeyobaamaka Tuꝑarāte jia jiyip̄upaka morīrijayu. Supabatirā Jesucristore majiyip̄upayeeyu “Maro'si kireyaekap̄i Tuꝑarāte mare wayuñarijayu”, āriwa'ri j̄jimaka maimarijayu. “Maꝑo'ia mabaaikap̄i āriwa'ri Tuꝑarārirā majarirāñu”, āribeyurā maima.

4-5 Karemarīa yiñekiarāte ꝑupajoekaroka yip̄upajoarikareka “Moisére jā'mekakaka aꝑerāte yi'yua ꝑemawa'ribajirā jia sayi'yuka ñime”, āñuka ñimaj̄ñu. Īakōrī je'e, ikupaka ñimaeka bikija: “Tuꝑarāriki kimarū”, āriwa'ri ĩꝑotēñarirakarīmi yip̄o'ijirika be'erō'ō circuncisión yire nabaaeka. Benjamín imaekakaki riparāmi ñime judiōtataki imarī. Supabatirā aꝑika yiñekijioka kimaeka Abraham. Īrātōmajaja nimaeka yiñekiarā. I'supaka imaekarā imarī, judiōtatarā tiyiaja t̄m̄iaribu'atirā namakarārikaki imarī, judiōtataki takiji ñime. Supa imarī fariseokaka ꝑupajoaiki ñimaeka. I'supakajaoka Moisés imaroyikakite Tuꝑarāte jā'mekakaka jia jiyip̄upaka sōꝑaraka sayi'yuka ñimakopeka ruꝑu.

6 I'supaka sayi'rityawa'ri, “Cristore yi'yurā ꝑuri Moiséte jā'mekakaka riatarika pakatayurā imarā”, āriꝑupajoakopebaraka jimarīa ba'iaja nare baawā'imañuka ñimaroyika. I'supaka ñimamaka, “Moiséte jā'meka yi'ribeyuka ꝑablote ime”, marā yireka āriberiroyirekarā.

7-8 I'supaka ñimaeka simako'omakaja “Saꝑi āriwa'ri, j̄jimaka Tuꝑarāte yika ime”, āribeyuka ñime mae. Maekaka ꝑuri Cristore yi'yuka ñimamaka bikija ñimakoperoyirapaka waꝑamarīa ima. Supabatirāoka maip̄amaki Jesucristore ōrīrika ritaja tērīwa'ribaji ima simamaka ritaja imakopeika waꝑamarīa ima yiro'si. Jiibaji kire ōrīriyapawa'ri, “Ritaja yibaaroyirapaka mirāka jia Tuꝑarāka ñimarūkiro'simarīaja sime mirākiyu”, āriwārūiki ñime mae. Supa imarī ritaja yiro'si j̄itaka imaeka mirāka ja'ataekaki ñime, Cristorikitakaja jayaokaro'si.

9 Kiriki imarī, “Moiséte jā'meka yi'riwa'ri Tuꝑarāka jia ñime”, ñarībeyu. Cristore yi'riwa'ri takaja ꝑuri jia Tuꝑarāka ñime. Saꝑi āriwa'ri Tuꝑarā ñakoreka ba'iaja baabeyuka ñime mae.

10 Supa imarī, ikupaka simamaka jiibaji Cristore ñorīriyapayu: Reyariꝑotojo Tuꝑarāte ōñia kire jarirūjekap̄i āriwa'ri kiyapaika upakaja ñimariyapayu. Supabatirāoka kika r̄rākibiyuka imarī, ba'iaja Cristore jūaeka upakaja Tuꝑarāte yi'riwa'ri ba'iaja yijūarākareka, marā imabeyua. I'supaka imawa'ri Cristore reyaeka upakaja jia Tuꝑarāte yiyi'ririyaꝑayu yireyarāka rō'ōj̄rā.

11 I'supaka ñime, “Yireyarāka be'erō'ōꝑi ōñia Tuꝑarāte yire jarirūjerāñu”, āriwa'ri.

“Tuꝑarāte yaꝑaika upaka oyiaja baabaraka maimaye'e”, Pablote ārika

12 Ritaja mijaro'si yo'oika “Yi'i ꝑuri kopakaja sayi'ripatatirā Tuꝑarāte yaꝑaika upakaja jaritiki mae”, āriwa'rimarīa ñañu. I'supaka simamaka, Cristore ima upakaja imarika yaꝑawa'ri kiyapairokap̄i ñimarijayu, saja'atabekaja. I'supaka yibaarijayu kiupakaja jia baaiki ñimaerā yire kiwā'maeka simamaka.

13 Mija ā'mitipe yijeyomarā. “Cristore ima upaka takaja jaritiki ñime”, āribeyuka yi'i. Ikupaka sime: Jia sareka baabaraka ñimaroyirapaka ꝑuri ꝑupajoarija'atarijayuka ñime.

* 3:2 Los judíos llamaban a los no judíos perros. Pero Pablo dice que estos maestros judíos realmente son los perros por tratar de imponer la circuncisión y otros ritos a los cristianos.

Sapupajoabekaja yirupurō'ō Cristore yapaika upaka oyiaja yipupajoarijaju. Kiyapaika upakaja yibaaokarāka rō'ōjīrāja yibaarāñu.

¹⁴ Cristore imarokaḗi imaki jaririka yapawa'ri, ōñia ñimatiyikuriji i'supaka baarika ja'atabeyuka ñime. I'supaka baawa'ri, sawapa yitōporāñu Tuparā pō'irā yeyarāka poto. Supa imarī Jesucristore yiro'si reyaeka simamaka mabo'ikakurirā Tuparāte yire imarūjerāñu ōñia Jesúka ñimajipaokaro'si.

¹⁵ Supa imarī, yipupajoaika upaka oyiaja mija pupajoabe ritaja jia Cristore yi'yurā upatiji. I'supaka imariḗotojo aḗerō'ōpañakarā mija pupajoaika waarīkajīkareka jia samija ōñaokaro'si Tuparāte mijare jeyobaarāñu.

¹⁶ Mia je'e: Tuparāte yapaika morīwapu'atatika rō'ōjīrārāja kiyapaika upakaja maimaye'e.

¹⁷ Yijeyomarā, supa imarī, Tuparāte yapaika upaka ñimara'aeka upakaja mija imarijape mijaro'si. Mija wājitāji yija baarapaka upakaja torā imarāte baarijapakā'ā nareka ĩaji'abaraka mija imabe.

¹⁸⁻¹⁹ ĩrārimarā puri “Cristore yi'yurā yija ime”, āriḗpotojo, ba'iaja imarijayurā. Supabatirāoka ba'iaja baarika maja'ataokaro'si yapua tetaekarā Cristore reyaekakaka wapamarīa upakaja naro'si sime. Tuparāte yapaika upaka baabekaja, napupakaḗi nabaarijitoika upakaja baarijayurā ñime. Supabatirāoka, i'yorimarāja jījimakāḗi najeyomarāre sanabojarijaju. I'supaka nabaarijaju Cristore yi'ribeyurāte baaike takaja pupajoirā imarī. I'simijipi āriwa'ri ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā a'rirūkirā ñime. I'supaka nimarijajuakaka ĩrākurimarā mijare yibojatika upakaja, mijare sayi-bojape'ayu ate ba'iaja nareka pupariwa'ri.

²⁰ Jesucristore yi'yurā maimamaka, maro'si puri i'supakamarā sime, mabo'ikakuri maimajiparūkirō'ō maro'si ima simamaka. Supabatirāoka “Mabo'ikakurirō'ōpioka maipamaki Jesucristore i'tarāñu ba'iaja majūarūkia imaekareka mare tāārī”, āriḗpupajoawa'ri jījimaka maima.

²¹ Supa imarī maḗo'ia reyarūkia imakopeika kio'arāñu jūika kima upaka simaokaro'si. I'supaka mare kibaarāñu ritaja baawārūpataiki imarī.

4

¹ Supa imarī, yijeyomarā, jia mija ā'mitiḗe. Mijare wātaka ōñuka imarī, jimarā mijare ñiariyapayu. Jījimakāḗi mijareka ñariḗpupajoarijaju. I'supaka mijare yo'oika upakaja jia maipamakire Jesucristore jia yi'paraka mija imarijape.

“Mijare yiwārōrapaka upakaja jia Cristore yi'paraka mija imarijape”, Pablote ārika

² Jiamā mijare ñañu Evodia, Síntiqueḗitiyika ĩ'pakorāwā'taja ĩ'rāko upakaja mija pupajoabe, Maipamakire yi'riwa'ri kirirā mija ima simamaka.

³ Supa imarī tokaki, jia yire jeyobaarapaki, jia Evodia, Síntiqueḗitiyika ĩ'pakorāre mijeyobaabe oka najiebu'arū āriwa'ri. I'supaka ñañu Cristorika bojariroka bojabaraka torā ñimarapaka poto jia yire jeyobaaraparā nimamaka. I'supaka yika nimarapaka poto imarapakioke Clemente, supabatirā ritaja aḗerā yire jeyobaarimaja. Yire jeyobaaraparā, “Ikarakamarā ñime yika imajiparūkirā”, āriwa'ri nawāmea kipō'irā Tuparāte o'ojī'aekarā.

⁴ Mija ĩabe. Maipamakirirā mija ima pupajoawa'ri mija jījimaape. Supabatirā i'sirokaoka ate mijare ñariḗe'ayu jījimaitakaja mija imarijape āriwa'ri.

⁵⁻⁶ Supabatirāoka jia oyiaja aḗerāte mija baarijape “Jiḗuparā ñime”, ritaja mijareka nañaokaro'si. Ikuḗpaka mija oḗe: No'ojīrāmarāja sajariwa'yu ō'ōrā Maipamakire etarūkia.

Sapī āriwa'ri wayupiribekaja mija imabe. Ba'iaja puparikopakaja mija yapaikareka Tuparāte jēñebaraka mija imarijape. Mañu upakaja ā'mitiyuka kimamaka, “Jiitaka oyiaja yire mibaayu Tuparā”, kire āparaka mija imarijape.

⁷ Ka'wisika jūaripotojo ba'iaja pūpapekaja mija imaerā, Tuṕarāte mijare jeyobaar-ijarirāñu Jesucristorirā mija imamaka. Suṕa imarī ka'wisika jūaripotojo “¿Marākā'ā simamaka ba'iaja pūpapekaja sareka maima?”, āñurā mija imarāñu.

⁸ Yijeyomarā, ikupaka sime: Wājimijikaka oyiaja pūpajoabaraka mija imarijape. I'supakajaoka ṕo'imajare jiyipupaka ōrīrikakaka, jiiroka takapi oyiaja imarikakakaoka mija pūpajoabe. Suṕabatirā jīitakaja ima simamaka jījimaka ṕo'imajare ā'mitiyu oyiaja pūpajoabaraka mija imabe.

⁹ Suṕabatirāoka, mijare yiwārōrapaka upakaja baabaraka mija imabe. Ritaja yibaarapaka, mijare yijairapakaoka kopakaja ōñurā mija ime. I'supaka baabaraka mija imarākareka okamirāmarīaja mijare imarūjebarak Tuṕarāte mijakaja imajiparijarirāñu.

Filiposkarāre kire jeyobaamaka jījimaka Pablote imaeka

¹⁰ Jia yire mija baayu, yire wayuñawa'ri yiyapaika yire mija pūataika. Suṕa imarī, jījimakapi “Jiitaka yire mibaayu”, Tuṕarāte ñañu. Ñoaka yire saṕūataerā mija ba'erapaka simako'omakaja “Marākā'ā saṕūataberiwa'ri suṕa nabaarape je'e”, mijareka ñarīpupajoayu.

¹¹ “Jimarītakaja sayiyapakoperape”, ārīwa'rimarīa i'supaka ñañu, rīkimaka yirikajīka, dakomarīa ñimakopeikaoka yiyapaika upakaja jījimakapi oyiaja imawārūtikaki ñime.

¹² I'supaka simamaka yiba'arūkia ima ṕoto, simabeyu ṕotooka Cristore yire jeyobaaika simamaka okamirāmarīaja ñimarijayu. Suṕabatirāoka wayuoka baaiki ñima ṕoto, yiyapaika yireka ima ṕotooka jījimaka oyiaja ñime.

¹³ Cristore yire jeyobaamaka, ritaja ka'wisika, ka'wisimarīaoka i'supaka imawārūtikaki ñime.

¹⁴ I'supaka ñimako'omakaja yire jeyobaawa'ri niñerū yire mija pūatarapaka jīitakaja yire mija baarape.

¹⁵⁻¹⁶ Filiposkarā, yire mija jeyobaarapakapi ārīwa'ri mija ka'ia Macedoniapi ya'rape aṕerō'ōrā wārōtapaokaro'si. Mamarītaka Cristorika bojariroka yi'yurā mija jarapaka be'erō'ō i'supaka yire mija jeyobaarape. Aṕerō'ōkarā ṕuri nare yiwārōmaka Cristore ā'mitiripēaraparā imaripotojo, i'supaka yire jeyobaaberaparā. Mija ṕuri, Tesalónicawejearā ñimarakapa ṕoto i'rākurimarīa niñerū yire pūataraparā.

¹⁷ “Ate i'supakajaoka niñerū yire mija pūatajiparika yiyapayu”, ārīwa'rimarīa i'supaka mijare ñañu. Jia yire mija baamaka sawapa jia Tuṕarāte mijare ja'atarika ṕuri yiyapayu.

¹⁸ Yire mija pūatarapaka ṕuri simaja Eṕafroditore yire ijirape. Yire sakījirapaka ṕoto sañiamaka yipupajoarapaka ṕemawa'ribajirā yiro'si mija pūataeka mirākirape. I'supaka mija baarapakapi ārīwa'ri jia jījimaka Tuṕarāte mijaka ime.

¹⁹ Suṕabatirā ritaja jia oyiaja ima ipamaki kime Tuṕarā. I'supaka imaki imarī Jesucristorirā mija imamaka ritaja mija yapaika upakaja mijare ijirimaji kime.

²⁰ I'supaka simamaka Mapaki Tuṕarāte jījimakapi majiyipupayeejipaye'e. I'supaka oyiaja simarijarirū.

“Jia ṕo'imajare imarū”, Pablote ārīka

²¹ Mae torā imarā, Cristore ā'mitiripēairāro'si “Jia mija imabe”, ārīwa'ri oka yipūatayu. Suṕabatirā yika Jesúre yi'paraka imarāoka i'supakajaoka mijaro'si pūatairā.

²² I'supakajaoka ritaja Cristore yi'yurā ō'ōrā imarāte mijareka āñu. Suṕabatirā Romakaki ipiro'si ba'iraberimaja Cristore yi'yurā i'supakajaoka āñurā.

²³ Jia maipamaki Jesucristore mijare baarijarirūkirāro'siji mija imarū mijareka ñañu. I'tojirāja sime ruṕu.

Primera carta de San Pablo a los Tesalonicenses

Tesalónicawejeakarãro'si Pablote pæpera pũataeka

¹ ¿Yaje mija ime Tesalónicawejeakarã? Yi'i Pablo, supabatirã majeyomarã Silvano, Timoteopitiyika ika pæpera mijaro'si yija pũatayu. I'supaka mijaro'si sayija pũatayu Mapaki Tuparãrirã, supabatirã maiþamaki Jesucristorirãoka mija imamaka. I'supaka simamaka Mapaki Tuparãte jia mijare baarũ, jia mija imaokaro'si.

Tesalónicakarã Jesúrika bojariroka jia ã'mitiripẽaekarã

²⁻³ I'supakajaoka mijaka jĩjimaka imawa'ri, “Jia mibaayu Tuparã”, mijaro'si kire yija ãrĩrijayu. I'supaka mijaro'si yija baarĩjayu, mijaka yija imaroyirapaka poto, Jesucristore yi'yurã imarĩ, jia kiro'si mija baaroyirapaka yija õñua simamaka. ã'mitirikõrĩ je'e: Wayuñabu'airã imarĩ, jia mija jeyobaabu'aroyirape. I'supakajaoka “Rita sime maiþamaki Jesucristore ate pæ'rietarũkia”, ãñurã imarĩ, ba'iaja jũarika mija rakajepããriaroyirape. I'supaka mija imamaka, ĩ'rãkurimarĩa Mapaki Tuparãte mijaro'si yija jẽñeĩrijayu.

⁴ Mija ã'mitipe yijeyomarã, Tuparãte mijare wayuñarijayu. I'supakajaoka “Tuparãte nare wã'maeka”, yija ãrĩpupajoayu mijareka.

⁵ Jesucristorika bojariroka mijare yija wãrõu'murapaka poto okatakapimarĩa mijare sayija wãrõrape. Espiritu Santore yijare jeyobaarapakapi ãrĩwa'ri jia mijare sayija wãrõrape. I'supaka yija baarapaka simamaka “Rita sime ika majaroka”, ãrĩpupajoawãrũraparã imarĩ, samija ã'mitiripẽatirape. Supabatirãoka mija põ'irã yija imarapaka poto jia yija baaroyirapaka ĩaraparã imarĩ, “Jia maimaokaro'si mapõ'irã netarape. Ritaitaka oka namajaroka ma'mitiriroyi mirãkiyu”, ãrĩwãrũraparã mija ime. I'supaka pupajoaraparã mija imamaka, “Tuparãte wã'maekarã nime”, mijareka yija ãrĩpupajoayu.

⁶ Tuparãrika bojariroka mija yi'pakã'ã ĩawa'ri, aþerãte ba'iaja mijare baako'omakaja, Espiritu Santore jeyobaarapakapi ãrĩwa'ri jĩjimakapi samija ã'mitirape. “Pablorãkaro'si, Jesúro'sioka i'supakaja simaeka”, ãrĩwãrũwa'ri, jĩjimakapi sã'mitiritirã samija yi'rape mijaro'sioka.

⁷ I'supaka mijaro'si simarapaka simamaka Macedonia* ka'iareka imarã supabatirã Acaya ka'iarãoka jia mija imaroyirapaka ĩaji'araparã imarĩ, mija upakajaoka tokarã Jesucristore ã'mitiripẽarijayurãte baaroyirape naro'si.

⁸ Supa imarĩ Maiþamakirika bojariroka Macedonia ka'iakarã, Acaya ka'iakarã takajamarĩa imaraparã sã'mitiraparã. Supabatirã “Jesúrika bojariroka jia yi'yurã nime”, mijareka narĩpupajoarijayu. I'supaka simamaka, aþerãte dirokapi ãrĩwa'ri rĩkimaitakaja yija bojaberijika sime, kopakaja ritaja sana'mitiriwãrũtiika simamaka.

⁹⁻¹⁰ I'supaka simamaka, “Jesucristorika bojariroka nare mija wãrõeka jia Tesalónicakarãre yi'yu”, ãrĩwa'ri yijare nabojayu. “Wapuju imaja jẽrãka jiyipupaka norĩkoperoyirapaka ja'ataraparã nime, Tuparã õñia imakite takaja jiyipupayeewa'ri. Supabatirãoka Tuparã Maki, Jesús mabo'ikakurirã maekaka imaki õ'õrã etarũkika kime. Ikiji imaki po'imajare kire jããeka simakopeko'omakaja õñia Tuparãte kire jarirũjeka. Supa imarĩ ba'iaja wẽkomakareka maimarũkia imakopeikareka Jesúre mare tããeka. I'supaka simamaka jia Tuparãka imarã imarĩ, Jesúre etarũkia jĩjimakapi ta'abaraka maimaerã', ãþaraka po'imajare bojabaraka nimarijayu”, ãrĩwa'ri yijare nabojayu.

* **1:7** Provincia (o departamento) romana en Grecia. Tesalónica se encontró en Macedonia en el norte de Grecia. Acaya fue el departamento al sur de Macedonia.

2

Tesalónicawejearã Pablote ba'irabeka

1-2 Mija ã'mitiþe yija jeyomarã. Mija þõ'irã eyarĩ yija a'rapaka þoto Filiposwejearã mamarĩ yija eyaũ'murape. Torã yija imarapaka þoto yijare jiyiþupayeebekaja jimarĩa ba'iaja yijare nabaarape. Mija wejearã yija eyarapaka þoto rikimarãja yijare jo'ata'airãte imako'omakaja okajãjia yija imaokaro'si Tuparãte yijare jeyobaarape. Supa imarĩ, “Ika majaroka mija bojaribarika yija yapabeyu”, mija wejeakarãre yijare ãrĩkoþeko'omakaja, kirika bojarirokakakapi kĩkirimarĩaja mijare yija bojarape. Supa yija baarapaka õrĩtiirã imarĩ, “Jia maimaerã Pablorãkare mare wãrõrape. Maþõ'irã nimarapaka þoto rikimarãja þo'imaja Jesucristorika bojariroka yi'raparã”, yijareka ãñurã mija ime.

3 I'supaka simamaka wapuju jairimirãkamarĩa mijare yija majarobojaroyirape. Rita imaroka mijare yija wãrõrape. Supabatirã mijare yija þakiberape. Jía yija tõþokaro'si ba'iaja þuparirokapimarĩa mijare yija bojarape.

4 Yijare õrĩwãrũiki imarĩ, “Yiyapaika upakaja baairã nime”, yijareka ãrĩþupajoekaki Tuparã. Supa imarĩ yijare kipuataeka kirika bojariroka yija wãrõokaro'si. I'supaka simamaka kiyapaika upakaja yija baarijaju. Æ'mitirikõrĩ je'e: ikuþaka sime: Tuparãte jĩjimaka yijaka imarika takaja yaparijayurã yija ime. Jĩjimaka þo'imaja yijaka imarũ ãrĩwa'rimarĩa nare yija wãrõyu.

5 Yija wãrõrapaka mija ã'mitirijiyuokaro'si wapuju jia mijaka jaiberaparã yija. I'supakajaoka niñerũ sawapa tõþokaro'simarĩa mijare sayija wãrõrape. Tuparãte yijare ãika wãjitãji rita mijare ãñurã yija ime.

6 Supa imarĩ “Jiitarã mija ime”, þo'imajare yijareka ãñaokaro'simarĩa mijare sayija wãrõrape.

7 Apõstolrãka yija imako'omakaja, mijare jã'merũkirã uparã yija imakoþerape. I'supaka baarimarĩaja rõmo komakarãte wayuũaiko imarĩ nare kowãtaika upakaja mijare yija baarape.

8 Mijare wayuũawa'ri jĩjimakapi Tuparãrika bojariroka mijare yija wãrõriyapatiyarape. I'siatakajaro'simarĩa, ritaja yija baawãrũikarõ'õjĩrãja mijare yija jeyobaariyaparape, mijare wayuũairã imarĩ.

9 Mija ã'mitiþe yijeyomarã. Mija þõ'irã yija imarapaka þoto jãjia yija ba'iraberapaka mija õñu. Yija ba'iraberiwatoþekarekaja Tuparãrika bojariroka mijare yija wãrõrape wapamarĩaja. Ñami, ãmi þariji i'supaka yija baarape yija yaparapaka mijare jẽñekoreka.

10 Mija þõ'irã yija imarapaka þoto jia oyiaja mijaka yija imaroyirape. I'supaka imaroyiraparã imarĩ, Tuparãte yapaika upakatakaja yija baarijaroyirape. I'supaka yija imamaka ãawa'ri, “Jia oyiaja baarijayurã nime”, yijareka ãñurã mija ime. I'supaka simamaka yijare mija ãika upakajaoka Tuparãte yijare ãayu kiro'si.

11 Supa simamaka “Jiitakaja yijare nawãrõrape”, yijareka ãñurã mija ime. Supa simamaka ã'rĩka kimakire wayuũaika upakaja jia mijare yija baamaka mija õñu.

12 I'supaka baaraparã imarĩ, jia þupaparaka okajãjia mija imaerã “Tuparãte yapaika upaka oyiaja mija baarijape jĩjimaka mijaka kimaokaro'si”, ãparaka mijare yija bojaroyirape. I'supaka mijare yija bojaroyirape jĩitakapi mijare kiwã'mayu kijã'merũkirã mija imaokaro'si. Supabatirã mijare kiakayu tẽrĩwa'ribaji kima mija õñaokaro'si.

13 Supa imarĩ, Tuparãrika bojariroka mijare yija bojarapaka þoto, “Naþupaka nare ãñua þupajoapakitirãmarĩa yijare nawãrõrape. Rita Tuparãrika bojariroka sime”, ãrĩþupajoairã mija imarape. Rita mija þupajoayu, Tuparãrika bojariroka sime. Sayi'yurã mija imamaka, kiyapaika upaka oyiaja mija baawãrũerã mijare kijeyobaarijaju. I'supaka simamaka, mijare þupajoawa'ri, “Jia mibaayu Tuparã”, kire yija ãrĩrijaju.

14 Yijeyomarã, Judeaka'iakarã, Jesucristore jiyiþupaka õñaokaro'si rẽrĩrijayurã upaka mija jaju mae. Mija wejeakarãre ba'iaja mijare baata'amaka ba'iaja mija jũarijaju upakajaoka najũarijaju Judeaka'iarã Jesucristorirã naro'si.

15 Ā'mitirikōrī je'e: Judiorāka kire yi'riberikatata nimaeka maiḡamaki Jesucristore jāēkarā. Nañekiarāoka i'supakaja baarijarikarā Tuḡarāro'si bojañjirimaja imaroyirekarāte. I'supaka baara'aekarā upaka imarā maekakaoka ĩ'rākurimarīa nawejeapi yijare ḡoatarijayurā. I'supaka imarā imarī, ritaja ḡo'imajare majamarā nime. Supa imarī ba'iaja Tuḡarāte naka ime.

16 Ritaja ḡo'imaja majamarā imarī, “Judiotatamarīrāteoka Jesúre tāāriyapayu”, āriwa'ri nare yija bojamaka judiotatarāre yijare sabojarūjebeyu. Rīkimakaja ba'iaja nabaarijayua imatika imako'omakaja ĩ'rārīmi upakaja ba'iaja nabaarijayu. Bikijarāja i'supaka nabaarijarika ĩara'aekaki imarī, “Ba'iaja nabaarijayu wapa ba'iaja nare yijūarūjerūkirīmi no'ojrāmarīa sajariwa'yu sarā seyarūkia”, Tuḡarāte āriḡupajoayu.

Tesalónicawejeakarā ḡō'irā turiḡe'arī Pablote a'ririyaḡaeka

17 Mija ā'mitiḡe yijeyomarā. Mijare yija ḡe'ritapapapaka be'erō'ōḡi no'ojrāmarīaja mijareka yija ḡupajoarape ate. Mija ḡō'irā imaberiripotojo yija ḡupakapi ḡuri mija ḡō'irā imarā upakaja yija imarape. Supa imarī, ate jimarīa mija ḡō'irā a'rirā yija rutukoperape.

18 Yi'i Pablo ĩ'rākurimarīa mija ḡō'irā a'ririka yirutukoperape. I'supaka ñimako'omakaja, Satanāre yi'ro'si satá'teroyirape.

19 I'supaka mijareka ḡupajoairā imarī, maiḡamaki Jesúre etarāka ḡoto, ikupaka kire yija āriḡāñu: “Tesalónicakarā mirika bojariroka nare yija wārōrapaka ḡoto, jia sayi'raparā. Supa imarī, ja'atarimarīaja jia sayi'rimirīrikawa'yurā nime”, āriwa'ri jñimakapi kire yija bojarāñu. I'supaka kire bojarūkirā imarī, mijaka yija imariyapayu ate. Aḡerā tērīwa'ribaji mijareka ḡupajoawa'ri, jñimaka yija ime.

20 Rita sime, jia mijareka ḡuparitirā jñimaka yija ōñurā mija ime.

3

1-2 I'supaka simamaka mija majaroka ā'mitiririka yapairā imarī, sarakajepāāwārūberiwa'ri yija jeyomaki Timoteore mija ḡō'irā yija ḡūatarape. Yupakajaoka Tuḡarāte ba'irabeñjirimaji imarī, Jesucristorika bojariroka bojataparimaji kima ōñurā mija ime. I'supaka imaki kimamaka, jibaji Jesucristore mija yi'yaokaro'si, supabatirā ba'iaja jūaripotojo, sarakajepāāekaja mija imaokaro'si mija ḡō'irā kire yija ḡūatarape. Yija ĩ'parā ḡuri Atenas wāmeika wejearā tuiraparā.

3 Ba'iaja jūawa'ri, ba'iaja naḡuparia'si āriwa'ri Jesucristorika bojariroka mija ja'atakoreka mija ḡō'irā kire yija ḡūatarape. Ā'mitirikōrī je'e: Jesúre yi'yurā maimamaka, aḡerāte ba'iaja mare baayu. “I'supakaja yire yi'yurāro'si simarāñu”, Tuḡarāte āritika simamaka, kire yi'paraka sarakajepāāñurā maime.

4 I'supakajaoka mijaka yija imarapaka ḡoto “Jesúre yi'yurā mija imamaka, ba'iaja aḡerāte mijare baarāñu”, āriwa'ri mijare yija bojatirape. Mijare yija bojarapaka upakaja mijaro'si simarapaka simamaka, jia sōriwārūtikarā mija ime mae.

5 I'supaka simamaka “Jesucristore naja'ataokaro'si Satanāre kopakaja nare ḡakitirape je'e aḡeyari”, āriwa'ri ba'iaja mijareka yḡuparape. I'supakajaoka “Nare kitērīrākareka wapuju wapamarīa nare yija wārōkoperapaka jarirāka je'e aḡeyari”, mijareka ñariḡupajoarape. I'supaka jūairā mija imamaka, mija majaroka ōririka rakajepāāwārūberiwa'ri Timoteore mija ḡō'irā yḡūatarape.

6 Mae mija ḡō'irā turapaki Timoteore ō'ōrā ḡe'rietayu. Supa imarī ō'ōrā etatirā mijamajaroka yijare kibojayu. Ikupaka kēñu: “Jesucristore jia yi'ririjayurā nime ruḡu, āriwa'ri. Supabatirā i'supakajaoka wayuñabu'airā nime. ‘Mijareka jia yija ḡupajoayu’, nañu”, āriwa'ri yijare kibojaetayu. Supabatirāoka “Yijare mija ĩariyaparijayu upakajaoka mijare ĩarika yija yapakoperoyi', nañu”, āriwa'ri kibojayu.

7 I'supaka mijareka kēñua ā'mitiritirā “Jesúre nayi'riri'atabeyu mirākiyu”, āriwa'ri ba'iaja jūarijayurā imaripotojo jñimaka yija ime.

8 “Cristore jiaḡi yi'riñujurā nime ruḡu”, kēḡakā'ā ā'mitiritirā jia yija ḡupayu mae.

⁹ I'supaka mija imamaka, mijareka pupajoabaraka, “Jia mibaayu Tuparã”, yija aririja'atabeyu. I'supakajaoka Tuparãka yija jaika poto, “Jesucristore jia yi'yurã nima-maka jia mibaayu”, aripupajoawarutirã jia jijimaka mijare yija õñu.

¹⁰ Ìmiareka, ñamiareka pariiji Tuparãte yija jẽnnerijayu, mija põ'irã yija eyaokaro'si yijare kijeyobaaerã. Mija põ'irã yija a'ririyaPAYU, jibaji Jesucristore mija ã'mitiripëaokaro'si mija õribeyua mijare yija wãrõerã.

¹¹ Mija põ'irã Ìarĩ yija a'rirã Mapaki Tuparã, supabatirã maipamaki Jesucristore jia yijare jeyobaarũ.

¹² Jibaji wayuñabu'abaraka mija imarijarirã Maipamakire mijare jeyobaarũ, i'supakaja mijaro'sioka aPERãte mija wayuñaeã kijeyobaarũ. I'supaka mijare kibaarũ, mijare yija wayuñamirĩkawa'yu upakaja mija imaokaro'si.

¹³ I'supaka maipamaki Jesúre yija jẽnnyu, jia oyiaja mija baaerã kijeyobaaokaro'si. I'supaka mijare kijeyobaamaka, wãjia pupajoirã mija imarãñu. Supa imarĩ, maipamaki Jesúre, kirirãka pe'rietarãñurĩmi, Mapaki Tuparãte Ìarãka wãjitãji, dakoa okamirãmarĩaja mija imarãñu. IkuPaka oyiaja simarijarirũ.

4

Tuparãte jia Ìajiyuikakaka

¹ Mae ate yija jeyomarã, aPea mijaro'si yo'oerã baayu. “IkuPaka mija imarãkareka, jijimaka Tuparãte mijaka imarãñu”, arĩwa'ri mijare yija wãrõrape. “I'supakaja imarijayurã nime ruPu”, mijareka yija ãñu. Kiyapaika upaka oyiaja jibaji mija baarijaririka yija yaPAYU. I'supaka mijare yija okajãñurijayu mijare yija wãrõokaro'si Maipamakire yijare jã'meka simamaka.

² Maipamaki Jesúre yijare jã'meka upakaja yija wãrõrapaka õritikarã mija ime.

³ Supa imarĩ rõmimarĩka, tĩmiamarĩko, supabatirã rõmiki, tĩmiaiko, ba'iaja baabu'arika imabeyua. Kirirã mija ima simamaka, kiyapaika upaka oyiaja mija baarika Tuparãte yaPAYU.

⁴⁻⁵ Mija rõmimarĩrã, tĩmiamarĩrãka wapuju baabekaja mija imabe. Tuparãte yi'ribeyurã puri, ba'iuPakaja baariwã'imarĩrijayurã. NabaaiKa upaka baabekaja mija imabe mija puri. I'supaka baabekaja, rakajepãarikakaka õrĩwãrũirã mija imabe. I'supaka imarã imarĩ Tuparãte yaPaika upakaja baabaraka po'imajare jiyipupaka õñurã mija imarãñu.

⁶ Supa imarĩ, i'supaka ba'iaja mija baawã'imarĩa'si, rĩrãkibiparaka mijaka imarãte ba'iaja mija baakoreka. “I'supaka baairãte ba'iaja Tuparãte baarãñu”, arĩwa'ri mijare yija bojatirape.

⁷ Ba'iaja mabaaerãmarĩa Tuparãte mare wã'maeka. Kirirã imarĩ, kiyapaika upaka oyiaja baabaraka maimarika kiyapayU.

⁸ Tuparãte yi'yurã imaripotojo, ika yija wãrõika yaPabeyurã, yijare takajamarĩa Ìaripe'yoirã. I'supaka imawa'ri Tuparãteoka yi'ribeyurã nime. Espĩritu Santore Tuparãte mijareka ña'ajããeka, ba'iaja nabaaiKa naja'atarũ arĩwa'ri.

⁹ Mija ã'mitipe, wayuñabu'arikakaka mijare yibojaerã baayu. Mija wayuñabu'aokaro'si Tuparãte mijare wãrõtika simamaka yija puri, dakoa arĩwa'ri sakaka mijaro'si o'obeyurã.

¹⁰ Rita, jia wayuñabu'airã mija ime. I'supaka imarã imarĩ, ritaja Macedonia ka'iareka Jesúre yi'yurãte jia mija wayuñayu. I'supaka simamaka, jibaji nare mija wayuñamirĩkawa'ririka yija yaPAYU.

¹¹ I'supaka oyiaja dakoa okamirãmarĩaja, mija pupayariji jia mija imabe. Supabatirãoka ba'irabebaraka imarãte ba'iaja baata'abekaja mija imabe. I'supaka baabekaja jia imaerã mija pupayarijĩkaja ba'irabebaraka mija imabe mijare yija bojaeka upakaja.

¹² I'supaka mija baarãka dakoa wayuoka baaberiwã'ri aPERãte ba'iaja baata'abekaja mija imarãñu. I'supaka mija baamaka Ìatirã Jesúre yi'ribeyurã pariiji jia jiyipupaka mijare norĩrãñu.

Ikuṣaka sime Maiṣamakire ṣe'rietarūkia

¹³ Mija ā'mitipe yija jeyomarā. Jesucristore yi'rika mirārāte reyaekakaka mijare yija bojaerā baayu, ba'iaja mija ṣuṣarikoreka. “Reyakoperipotojo oñia najaribesarāñu ate”, āriwa'ri narupurō'ō j̄jimakapi ṣuṣajoabekaja nime Tuṣarāte yi'ribeyurā ṣuri. Suṣa imarī wayuṣi'ritiyairāja nime. Nimaupaka mija imarika yija yaṣabeyu. Mija ṣuri “Jesúre yi'rika mirārā imarī reyaekarā oñia jaritirā Tuṣarā ṣo'irā a'rirāñurā”, āriṣuṣajoairā.

¹⁴ “Jesúre reyariṣotojo oñia Tuṣarāte kire jariṣe'rirūjeka”, āriṣuṣajoawārūirā imarī, “Jesúre ā'mitiripēaeka mirārāteoka oñia Tuṣarāte jariṣe'rirūjerāñu. Suṣabatirā mabo'ikakuriṣi Jesúre ṣe'rietarāka ṣoto, kika nare ke'ewa'rirāñu”, āriwārūirā maimē.

¹⁵ Maiṣamakite yire ōrīrūjekakaka sime ika mijare yibojaika. Maiṣamakire ṣe'rietarārimi kire yi'rika mirārā reyariṣotojo oñia jariṣe'ritirā, kiṣo'irā a'rirāñurā. Ō'ōrā oñia imañujurāoka naka i'rātiji oyiaja kiṣo'irā a'rirāñurā.

¹⁶ Ikuṣaka simarāñu: Maiṣamakire jā'memaka mabo'ikakuri jājia okaarirāka. Suṣabatirā ángelrāka iṣamakite jājirokapi jairāñu, i'suṣakajaoka Tuṣarā tromṣeta okaarirāka. I'suṣaka sokaarirāka watoṣekapi maiṣamaki Jesucristojo ruira'arāki mabo'ikakuriṣi. Oko ūmakakarā kimarāka ṣoto kire ā'mitiripēaeka mirārā reyaekarāte oñia jariṣe'rirāñu.

¹⁷ Suṣabatirā Jesúre ā'mitiripēairā oñia imarāteoka oñia kijarirūjeirāṣitiyika oko ūmakaka imarō'ōrā Tuṣarāte mare akamiarāñu. Torā a'ritirā Maiṣamakika mako'apirirāñu, kika imajipaokaro'si.

¹⁸ I'suṣaka imarūkia oñurā imarī, jia rikitubakapi sakaka jaibu'abaraka mija imabe. “I'sia ṣoto reyaeka mirārā maka oñiaja nimarāñu ate mirākiyu”, āñurā imarī ba'iaja ṣuṣaritiyabekaja mija imabe.

5*Jesúre ṣe'rietarūkia ta'atikaja maimarijariye'e*

¹ Yijeyomarā, “I'sirīmi ketarāñu Maiṣamaki. I'sijē'rā rō'ōj̄ite simarāñu”, āriwa'ri mijaro'si āriō'obeyuka yi'i.

² I'suṣaka ñañu “I'sirīmi Jesucristore etarāñu je'e", āriwārūberirika sime”, āririka oñurā mija imamaka. “I'toj̄ite mawi'iarā kareba'arimajire etarāñu”, marīwārūbeyu uṣaka sime Maiṣamakire etarūkia.

³ I'sia ṣoto, “Kopakaja dakoa jūarūkimarīrā maimē”, āriwa'ri ṣuṣajoabaraka ṣo'imajare imatirāka ṣoto, ikuṣarō'ōṣiji ba'itakaja naro'si simarāñu. I'suṣaka najūarāka ṣoto, marākā'ā baatirā i'rīkaoka nakaki ru'riwārūbesarāki. Ā'mitirikōrī je'e: Ikuṣarō'ōṣiji rōmore makarārirā ṣakatayu uṣaka simarāñu. Makioka satá'tebesarāki.

⁴⁻⁵ Yijeyomarā mija ṣuri, ketarūkia ōrītikarā imarī, ikuṣarō'ōṣiji ketarāka ṣoto ṣuṣatabesarāñurā. Jesúre yi'ribeyurāro'si ṣuri morībeyu ṣoto, ñami kareba'arimajire etaika uṣakaja simarāñu. Nima uṣakamarīa imarā imarī, ketarūkia ta'airā mija.

⁶ I'suṣaka simamaka, kārītikarā uṣakamarīa, Maiṣamakire etarūkia ta'atikaja maimaye'e. Suṣabatirāoka Tuṣarāte yaṣabeyuakaka rakajekaja maimaye'e. Tuṣarāte ōrībeyurā ṣuri kārītikarā uṣakaja imarā ketarūkia ōrībeyurā imarī.

⁷ Ā'mitirikōrī je'e: Tuṣarāte yi'ribeyurā, ñami makāñu ṣoto morībeyu uṣaka, Jesúre ṣe'rietarūkia ōrībeyurā nime. I'suṣakajaoka ñami ukuwejabiyurāte rakajebekaja ima uṣakaja nime.

⁸ Tuṣarāte yi'yurā ṣuri, boirō'ō simamaka jia ritaja ĩairā uṣaka imarā maimē. I'suṣaka maima simamaka, kiyāṣabeyua rakajekaja, jia oyiaja baabaraka maimaye'e. “Kēñu uṣakaja baaiki kime Jesús”, āriwa'ri jia kire mayi'riye'e. Suṣabatirāoka jia mawayuñabu'aye'e. “Jesúre yi'yurā maimamaka ba'iaja mabaaika waṣa Tuṣarāte ba'iaja mare baabesarāñu”, āriwa'ri ṣuṣajoaweitikaja maimarāñu. I'suṣaka oyiaja ṣuṣajoabaraka maimarijariye'e Satanāre ba'iaja mare baata'akoṣeka mayi'rikoreka.

9 “Ba'iaja nabaaike wapa ba'iaja nare yibaarãnu”, arĩwa'rimarĩa Tuparãte mare wã'maeka. Maipamaki Jesucristore reyaekapi arĩwa'ri mare sawapa kijẽnebesarãnu.

10 Jia mare baawa'ri maro'si kireyaeka kika maimajipaokaro'si. Supa imarĩ, kipe'rietarãnurĩmi õnia imarãte, reyaekarãteoka mare ke'ewa'rĩrãnu kika maimajipaokaro'si.

11 I'siakaka õritirã imarĩ, jaibu'abaraka, jeyobaabu'abaraka, jĩjimakapi rikitubaka mija imarijape.

Piyiroka Pablote nare okajãeka

12-13 Mija ã'mitipe yijeyomarã. Mija põ'irã imarã imaruputarimaja, “Jesucristore yapaika upaka mabaarijariye'e”, arĩwa'ri mijare okajãrijayurã. I'supaka jia mijare ni-marupuataika simamaka jiyipupaka nare mija õrĩrika yiyapayu. Nare mija wayuñarijape. I'supakajaoka ritajaka jia mija imabe.

14 Yijeyomarã, mija põ'irã ba'irabebekaja imarãte, “Pupape'ritirã, mija ba'irabebe”, arĩwa'ri okajãjia mija bojabe. Mija põ'irã imarã ba'iaja puparibaraka imarãte, jia okajãjia napupajoaokaro'si nare mija jeyobaabe. I'supakajaoka Tuparãte yapabeyuakaka rakajebeyurã, supabatirã jia Tuparãte yi'ribeyukajirãteoka mija jeyobaabe. Jajumarĩaja jia jĩjimakapi ritajaka mija imabe. I'supaka mija imarijaririka yija yapayu.

15 Jia mija pupajoabe. Aperãte ba'iaja mijare baakopekoko'omakaja nare mija ruwuwapae'ea'si. I'supaka baabekaja jia oyiaja mija imabu'abe. Supabatirã ritaja wejeareka imabayurãkaoka i'supakaja mija imarijape.

16-18 Tuparãte pupajoabaraka jĩjimaka mija imarijape. I'supakajaoka kika mija jairijayua mija ja'ata'asi. I'supakajaoka jia, jiamarĩaoka mijaro'si simarãka, “Jia mibaayu Tuparã”, kire mija arĩrijape. Jesucristorirã mija imamaka, i'supaka mija baarika Tuparãte yapayu.

19 Mija watopekareka Espĩritu Santore mijare jeyobaarãka poto kire mija ã'mitiripe'yoa'si. Iakõrĩ je'e: i'supaka mija baajĩka okoapi pekaõ'toa yataika upaka mija baajĩnu.

20 I'supakajaoka, “Ikupeka Espĩritu Santore yire õrĩrũjeika”, arĩwa'ri Tuparãro'si bo-jajirijayua bojaikakaka ã'mitiripe'yobekaja mija imabe.

21 Sã'mitiripe'yobekaja “¿Yaje rita Tuparãrikataka najaiyu? Noñu upakaja pupajoatirã najaiyu je'e apeyari”, arĩwa'ri jia mija ã'mitipe rupe. “Rita Tuparãrika najaiyu”, mija arĩwãrũrãrõ'õjĩrã puri nare mija yi'pe.

22 Ritaja Tuparãte yapabeyua mija ã'mitiripe'ea'si.

23 Tuparã imaki jia ña'rĩyaarĩji maimaokaro'si mare jeyobaarimaji. I'supaka simamaka ikupaka mijaro'si kire yija jẽnerijayu: “ ‘Ba'iaja baabekaja jia oyiaja baabaraka nimarũ’, arĩwa'ri nare mijeyobaabe. Supa imarĩ, mire takaja ã'mitiripe'abaraka nare mimarũjebe”, arĩwa'ri kire yija arĩrijayu. I'supakajaoka, “Jia oyiaja baabaraka Jesũre na'mitiripe'earũ, kiyapaika upakaja pupajoabaraka nimarũ”, arĩwa'ri Tuparãte yija jẽneñjirijayu. Supa imarĩ, maipamaki Jesucristore pe'rietarãnurĩmi dikaoka ba'iaja baabeyurã mija imarika yija yapayu.

24 I'supaka maimaokaro'si, “Yire takaja mija ã'mitiripe'ẽabe”, Tuparãte arĩka. I'supaka mare jã'meiki imarĩ, kiyapaika upakaja mabaawãrũerã jia mare jeyobaarijarirũkika kime.

“Õ'õjĩrãja sime, jia nimarũ”, Pablote arĩka

25 Yijeyomarã, yijaro'sioka Tuparãte mija jẽneñjibe.

26 Mija rẽrĩrãka poto jĩjimakapi mija jẽñabu'abe, Jesũrirã imarĩ.

27 Tokarã Jesũre ã'mitiripe'airã imarã upatikaja rẽritirã, ika pãpera nare mija jaibojabe. Ritaja sã'mitirika Maipamakire yapamaka i'supaka mijare yijã'meyu.

²⁸ “Maipamaki Jesucristore jia mijare baarũ”, ãrĩwa'ri kire yijẽnerijayu.
I'tojĩrãja sime ruþu.

Segunda carta de San Pablo a los Tesalonicenses

Jesucristore yi'yurã Tesalónicakarãro'si Pablote pãpera pũataeka ate

¹ Jesucristore yi'yurã Tesalónicawejeakarã, ¿yaje mija ime? Yi'i Pablu, supabatorã ma-jeyomarã Silvano, Timoteopitiyika ika pãpera mijaro'si yija pũatayu, Mapaki Tuparãrirã, maipamaki Jesucristorirãoka mija imamaka.

² “Jia Tesalónicakarãre mija baabe”, ãrĩwa'ri Mapaki Tuparãte, supabatorã maipamaki Jesucristoreoka mijaro'si yija jẽnerijayu. I'supakajaoka yija baayu jia dako okamirãmarĩaja mijare nimarũjeokaro'si.

³ Mija ã'mitipe yijeyomarã, jĩbaji Jesucristore yi'riwa'ri, ĩ'rãrĩmi upakaja jĩbaji mija wayuũabu'arijayua simamaka “Jia mibaayu Tuparã”, kire yija ãrĩrijayu mijareka yija pũapajoaika rakakaja. Supa imarĩ, i'supaka Tuparãte yija ãrĩrijayu jia sime.

⁴ I'supakajaoka, yija eyarijayurõ'õrã, aperiã Jesure yi'yurãte i'supaka mija imakaka jĩjimakaipi yija bojarijayu. “Tesalónicawejeakarã jia Tuparãte yi'yurã imarĩ, kire yi'ririã'atabeyurã. I'supakajaoka wayupi'ribekaja, okajãjia pũapajoairã nime, aperiãte ba'iaja nare baako'omakaja, sanarakajepããrijayu”, ãrĩwa'ri nare yija bojayu.

⁵ Tuparãte yi'yurã mija imamaka, aperiãte ba'iaja mijare baayu. I'supaka simako'omakaja “Tuparãte ãnu upakaja kibaarãnu”, ãnurã imarĩ kire mija yi'ririã'atabeyu. Supa imarĩ “Ba'iaja nare imabeyua”, mijareka ãrĩwa'ri ritajare kijã'merãka poto kika mijare kimarũjerãnu. I'supaka Tuparãte baarũkia õrĩwa'ri, “Rita, jia oyiaja baaiki kime”, ãrĩwãrũirã maima.

⁶ Jia wãjiyiaja baaiki imarĩ, ba'iaja mijare baairãte ba'iaja kibaarãnu.

⁷ Maekaka ba'iaja jũairã imarihotojo i'supaka oyiaja imajiparũkimarĩrã mija ime, ĩ'rãrĩmi sakitiyetarãka simamaka. I'supakajaoka yijaro'si ba'iaja yija jũakopeika kitiyetarãnu. Maipamaki Jesús, kiãngelrãka tẽritaka baawãrũirãpitiyika ki'tarãka poto i'supaka kibaarãnu. Mabo'ikakuripi ki'tarãnu, poka jũ'rẽika upaka jãjia yaaboika watopekapi.

⁸ Torãjite Tuparãte õrĩriyapabeyurã imarĩ, Jesurika bojarirokaoka ã'mitiripe'yoirãte ba'iaja kibaarãnu.

⁹ Ba'iaja jũajiparũkirã nimamaka, Maipamakire imarõ'õ tá'teka oyiaja naro'si imajiparãka. Tẽrĩwa'ribaji kirikapi jĩitaka kiyaaboika ĩarũkimarĩrãro'si nimarãnu.

¹⁰ I'supaka kibaarãnu Jesure ate etarãnurĩmi. Supa imarĩ jĩjimakaipi kirirãte kire e'etorirãnu. Kire ĩatirã “Jĩitaki kime. Tẽrĩwa'ribaji jia mare baaiki kime”, ãrĩwa'ri kire najiyipũpayeerãnu. Mijare yija wãrõrapaka yi'yurã imarĩ, naka mija imarãnu mijaoka.

¹¹ Ika pũapajoawa'ri Tuparãte mijaro'si yija jẽnejiparijayu. Kiyapaika upakaja baairã mija imaokaro'si mijare kiakaeka. Supa imarĩ, kiyapaika upaka mija baamaka ĩawa'ri “Nare yakaikapi ãrĩwa'ri yirirã najayua jia sime mae”, kẽñaokaro'si, kire yija jẽnerijayu. Supabatorã “Simapatiji jia baarika nayapaika nabaawãrũokaro'si nare mijeyobaabe. Supabatorã mire yi'riwa'ri nabaarijayua jia saweiookaro'si mirikapi nare mijeyobaabe”, ãparaka kire yija jẽnerijayu.

¹² I'supaka po'imajare ĩarãka wãjitãji jia mija baamaka ĩawa'ri maipamaki Jesucristore najiyipũpayeerãnu. Kirirã mija ima simamaka, i'supakajaoka mijare kibaarãnu. Tuparã, maipamaki Jesucristopitiyika jia mijare nabaamaka i'supaka mijaro'si simarãnu.

2

Ikuþaka simarãnu Jesucristore etaerã baarãka ruþu

¹ Mija ã'mitipe yija jeyomarã. Maiþamaki Jesucristore etarãñu ate kika maimaokaro'si mare rëarĩ. I'supaka simarãka simamaka ketarũkirĩmikaka mijare yiwãrõerã baayu mae.

² Ikuþarõ'õþiji, “Kopakaja Jesúre etarijê'raka seyatiyu”, ãrĩwa'ri ĩ'rãrimarãre mijare boþapakimaka ã'mitiritirã, õrĩþũabeyurã upakataka rukubaka mija þupajoa'si. Supabatirã “Rita mijare ñañu. Espĩritu Santo yijare sõrĩrũjerapaki”, narĩþakikopemakaoka nare mija yi'ria'si. I'supakajaoka “Þaperapi Þablote yijare sabojayu”, napakã'ã nare mija ã'mitiripëa'si.

³ I'supaka mijare ãrĩkoþeirãte mija boþapakirũjea'si. Ketaerã baarũki ruþu ikupaka simarãñu: Tuþarãte ja'atatirã “Kimajamarã yija ime”, ãrĩwa'ri þo'imajare kire yi'ribesarãñu. I'tojĩte Ba'iaja baarimijikaka jã'meikite etarãñu. Ikiji kime “Ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã yipũatarũkika”, bikijarãja Tuþarãte ãrĩkaki.

⁴ Ikuþaka Ba'iaja baarimijikaka jã'meikite baarãñu: Ritaja jiyipupaka þo'imajare õrĩrijayua imakoþeika nareka kijãjibaarãñu. Tuþarã majamaki kima imarĩ, “Tẽrĩrikiji ñime, yire takaja mija ã'mitiripëabe”, þo'imajare kërĩrãñu. I'supaka kipupaka ima simamaka Tuþarãte jiyipupaka õrĩriwi'iarã kãkatirã imatiyairõ'õrã eyarupariritã, “Tuþarãja yi'i”, kërĩþakirãñu.

⁵ Mijaka ñimarapaka þoto i'supaka imarũkiakaka mijare yibojawãrõtirape. “Ye'kariribeyurã nimarijiyu”, mijareka ñarĩþupajoayu.

⁶ Ba'iaja baarimijikaka jã'meiki i'tawãrũbeyukajika maekaka. “Ikuþaka simamaka ki'tawãrũbeyu ruþu. Ketarũkirĩmi ruþubajirãja ketakoreka kire satã'teyu ruþu”, ãrĩwa'ri mijare yibojarapaka õñurã mija ime.

⁷⁻⁸ Supa simako'omakaja, þo'imajare õrĩwãrũbeyuapi, ba'iaja wejeareka Satanãre baaũmutiyu. I'supaka baaripotojo, wããrõ'õrãja etarũkikate etawãrũbeyu ruþu. Kire tá'teikite kire ĩapëabesarãka þoto þuri ritaja þo'imaja wãjitãji Ba'iaja baarimijikaka jã'meikite etarãñu. I'supaka kima imako'omakaja maiþamaki Jesúre kire tẽrĩrãñu. Ketarãñurĩmi tẽrĩwa'ribaji kibaawãrũika beawa'ri, kipuritarãkapiji kire kiriatarãñu.

⁹ Ika yibojaika ruþubajirã, ikupaka simarãñu: Satanãrikapi ãrĩwa'ri Ba'iaja baarimijikaka jã'meiki ritaja maikoribeyua þo'imajare beapagirĩ etarãki.

¹⁰ Ritaja ba'iaja baawãrũiki imarĩ, ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã a'rĩrũkirãte saþi kipakirãñu. Tuþarãrika bojariroka yi'rĩriyapaberĩwa'ri, ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã na'rĩrãñu. Kirika bojariroka nayi'rĩrikareka þuri saþi natãrĩrũkia simajããeka.

¹¹ Sanayi'riberika simamaka, Tuþarãte rukubaka nare þupajoarũjerãñu Ba'iaja baarimijikaka jã'meiki þakirimajaroکا nayi'yaokaro'si.

¹² Tuþarãrika bojariroka ã'mitiripëabekaja, jĩjimakapi ba'iaja baarijayurãte ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã a'yaokaro'si i'supaka kibaarãñu.

Ikuþaka Jesucristore yi'yurãte ime

¹³ Mija ã'mitipe yija jeyomarã, jia Maiþamakire wayuãairã. Wejea kipo'ijiaeka þotorãja kitããrũkirã mija imaokaro'si Tuþarãte wã'matĩkarã mija ime. Supa imarĩ, Espĩritu Santore mijare jeyobaaikapi ba'iaja baarika ja'atatirã, kirika bojariroka yi'riwa'ri õñia mija imajĩþaokaro'si i'supaka Tuþarãte baaeka. I'supaka mijaro'si simaeka þupajoawa'ri “Jia mibaayu Tuþarã”, mijaro'si yija ãrĩja'atabesarãñu.

¹⁴ Jesucristorika bojariroka mijare yija wãrõekapi ãrĩwa'ri Tuþarãte mijare wã'maeka. I'supaka simamaka, mabo'ikakurirã maeyarãka þoto ritaja ima tẽrĩwa'ribaji kirika maiþamaki Jesucristore bearãñu. I'supakajaoka simarãñu mijaro'sioka kika.

¹⁵ Yijeyomarã, i'supaka imarũkirã imarĩ, Jesucristore mija yi'yua ja'atarimarĩaja mija imabe. Ritaja wãjirokakaka mijare yija wãrõrapaka, supabatirã þaperapi mijare yija o'orapakaoka mija ã'mitiripëarijape.

¹⁶⁻¹⁷ Jia Maþaki Tuþarã mare baaiki, supabatirã mare wayuãaiki imarĩ, jĩjimaka þupajoabaraka maimaerã mare kijeyobaaeka. “Kika õñia maimajĩþarãñu”, ãrĩwa'ri

sata'abaraka jia j̄jimaka mare p̄parir̄jeiki kime. Suḡa imar̄i, jia oyiaja baabaraka, ba'iaja jairimar̄ija mija imaokaro'si mijare kijeyobaar̄u maipamaki Jesucristop̄itiyika.

3

“Yijaro'si Tuḡar̄ate mija j̄ñeḡjirijape mijaro'sioka”, Pablote ār̄ika

¹ Mae piyia mijare yibojaer̄a baayu yijeyomar̄a. N̄ojimar̄iji Maipamakirika bojariroka aḡer̄ō'ōr̄a yija bojaḡibaokaro'si Tuḡar̄ate mija j̄ñeḡbe. Suḡabatir̄aoka kirika bojariroka ā'mitiriwa'ri jia j̄jimaka samija yi'rapaka upakaja aḡer̄ate sayi'yaokaro'si.

² I'suḡakajaoka, ba'iaja baair̄ate ba'iaja yijare baakoreka, Tuḡar̄ate nare tá'ter̄a yijaro'si kire mija j̄ñeḡbe. I'suḡaka mija baabe r̄ikimar̄ija aḡer̄a Jesucristore ā'mitirip̄ariyapabeyur̄ate ima simamaka.

³ I'suḡaka imarijatur̄ate ima simako'omakaja mare ja'atabeyuka kime Maipamaki. I'suḡaka imaki imar̄i kire mija yi'ririya'atakoreka mijare kijeyobaar̄aḡu. Suḡabatir̄a Satan̄are ba'iaja mijare baakoreka, mijaro'si kire kitá'ter̄aḡu.

⁴ “K̄eḡu upakaja baaiki kime Maipamaki. Suḡa imar̄i, kire yi'yur̄a nimamaka, jia oyiaja Tesalónicakar̄are baaw̄ar̄uokaro'si nare kijeyobaar̄aḡu. I'suḡaka simamaka nare yija ār̄ika upakaja nayi'ririjarir̄aḡu”, mijareka yija ār̄irijayu.

⁵ Suḡabatir̄a “Tuḡar̄ate nare wayuḡaika nor̄iw̄ar̄ur̄u. Suḡabatir̄aoka ba'iaja j̄uaripotojo mirakajep̄āēka upakaja sanarakajep̄āw̄ar̄uokaro'si nare mijeyobaabe”, ār̄iwa'ri maipamaki Jesúre mijaro'si yija j̄ñeḡjirijayu.

Maimaup̄atiji ba'irabebarako oyiaja maimaj̄kareka jia sime

⁶ Mija ā'mitiḡe yijeyomar̄a. Maipamaki Jesucristore mare jā'memaka, ikupaka mijare yija jā'meyu: Īr̄ika Jesúre yi'yuka imariḡotojo ba'iraberiyapabeyukaka mija jeyoaria'si. Yija w̄ar̄ōeka upaka baabeyuki kime.

⁷ Mija p̄ō'ir̄a yija imar̄apaka ḡoto ba'irabebekaja imaberapar̄a yija. I'suḡaka yija baar̄apaka mija ĩar̄apaka simamaka, i'suḡakajaoka mija baabe mijaro'si.

⁸ Suḡabatir̄a mijaba'arika wapamar̄ija yija ba'aberape. Mijare takaja j̄ñebekaja, ĩmiareka, ḡamiarekaoka, jājia yija ba'iraberape yija yapar̄apaka yijare mija ĩjikoreka.

⁹ Mijare w̄ar̄ōrimaja yija imamaka, yijare mija jeyobaar̄ukir̄a imariḡotojo mijare sayija j̄ñeberape. Yijare ĩatir̄a “Nupakaja mabaaye'e maro'sioka”, mija āḡaokaro'si suḡa yija baarape.

¹⁰ Mijaka yija imar̄apaka ḡoto, “Ba'iraberiyapabeyuka ḡuri ba'abekaja kimar̄u”, mijare yija ār̄ape.

¹¹ I'suḡaka yija ār̄apaka simako'omakaja “Maekaka ĩr̄ar̄imar̄a nawatop̄ekar̄a ba'irabebekaja imar̄a. Suḡabatir̄aoka aḡer̄a jia ba'iraberijatur̄ate najo'ayu're”, ār̄iwa'ri yijare nabojoyu.

¹² “Jia imaokaro'si, aḡer̄ate jo'arimar̄ija mija ba'irabebe mijaro'siji, mija ba'iraberiwap̄apiji mija yap̄aika mija wapaḡjiokaro'si”, ār̄iwa'ri nare yija jā'mep̄ūayu, maipamaki Jesucristore jā'meka upakaja.

¹³ Mija ā'mitiḡe yijeyomar̄a. Jia mija baarijaya mija r̄ur̄ia'si.

¹⁴ Īr̄ar̄imar̄a ika ḡap̄era yo'oeka yi'ribeyur̄a imar̄a je'e aḡeyari. I'suḡaka nima-maka “Īr̄a imar̄a Pablote jā'meika yi'ririyaḡabeyur̄a”, ār̄iw̄ar̄utir̄a naka mija jeyoaria'si. I'suḡaka nare mija baar̄akareka ni'yop̄i'rir̄aḡu. I'suḡaka mija baabe nap̄upape'rir̄u ār̄iwa'ri.

¹⁵ I'suḡaka nare baariḡotojo nare mija majamar̄aria'si. Jesúre yi'yur̄a nimamaka, nare mija okaj̄ābe ba'iaja nabaarijarikoreka.

“Jia mija imabe”, āḡaraka Pablote naro'si o'otiyika

¹⁶ Jia maimaokaro'si mare jeyobaaiki kime Maiɸamaki. I'suɸaka simamaka, ã'rākuri uɸakaja jĩjimakaɸi jia mija imaokaro'si mijare kijeyobaarũ. Suɸabatirã ritaja mijaka kimajĩɸarũ.

¹⁷ “Jia nimarũ”, ãɸaraka yi'i ɸablo yiɸitakaɸi ika mijaro'si yo'oyu. I'suɸakaja satiyiyu ɸaɸera yo'oika. I'suɸaka o'oiki ñime. Sãawa'ri “Rita oka ɸablote ɸũataeka sime”, mija ãrĩwãrũokaro'si.

¹⁸ Ritaja mija imauɸatireje jia maiɸamaki Jesucristore baajĩɸarũ. I'tojĩrãja sime ruɸu.

Carta de Santiago

Judíorāka Jesucristore yi'yurāro'si p̄p̄era o'otirā Santiagore p̄ūataeka

¹ Yaje mija ime yijeyomarā. Tuṗarā, suṗabatirā maiṗamaki Jesucristore yaṗaika uṗakaja baarijayuka Santiago ṅime ika p̄p̄era mijaro'si p̄ūataiki. Ba'iaja jūawa'ri p̄ibikarā, aṗetomaja watoṗekarā ī'p̄oū'p̄uarāe'earirakatata judíorāka imarāro'si ika yo'oyu.

Kire majēñemaka ṓrīwārūrika Tuṗarāte mare ja'atayu

² Mija ā'mitipe yijeyomarā. Ba'iaja jūarijayurā imariṗotojo “Jia oyiaja yijaro'si simarāñu”, j̄jimaka āriṗuṗajoairā mija imabe.

³⁻⁴ Suṗa imarī ba'iaja mijaro'si simarijariko'omakaja j̄ibaji Tuṗarāte ā'mitirip̄ēairā mija jaririjayu. I'suṗakajaoka “Kire mayi'rija'ataberiyē'e”, āriwārūirā mija ime. Suṗa imarī ba'iaja mijaro'si simarijariko'omakaja, wayuṗi'ribekaja kire yi'riwa'ri samija rakajep̄āārāñu. I'suṗaka imawa'ri j̄ibaji Tuṗarāte yaṗaika uṗakaja imarā mija japakā'ā dakoa mijaro'si jariwa'ribesarāka.

⁵ Suṗa imarī “Ba'iaja yijūaika ṗoto, ikuṗaka ṅimarika Tuṗarāte yaṗayu”, mija āriwārūberiyē'e, kire samija jēñebe. I'suṗaka mija baamaka jiaṗi mijare sakiṓrīrūjerāñu, ritaja nayapaika uṗaka ṗo'imajare jeyobaarimaji imarī.

⁶⁻⁸ Toṗi ṗuri kire jēñebaraka, “Yijare sakiṓrīrūjebesarāñu je'e aṗeyari”, mija āriṗuṗajoa'si. ṓrīkōrī je'e: Rukubaka ṗuṗajoabaraka imarijayurā ī'rārokaṗiji ṅa'rīyaarīji imawārūbeyurā. Saṗi āriwa'ri, “Tuṗarāte yija jēñeika uṗakaja yijare sakija'atabesarāñu je'e”, āñurā nimamaka, dakoa nare kiṓrīrūjebesarāñu.

⁹ Mija ā'mitipe aṗeroka: “Wayuoka baairā imariṗotojo, Jesucristore yija ā'mitirip̄ēaika simamaka, Tuṗarā ṅakoareka imatiyairā yija ime”, āñurā ṗuri j̄jimaka imarijayurā.

¹⁰ Mia, ba'irījia rīkimakaja rikairāoka, ṅoaka nare imarūjerūkimarīa simamaka, Jesucristore yi'yurā jariwa'ri “Imatiyarimajamarīrā yija imaroyikā'ā”, āñurā ṗuri j̄jimaka imarijayurā.

¹¹ ṓrīkōrī je'e: ṅoaka ijia yaamaka taya j̄ñua. I'suṗakajaoka sō'ōrika j̄rīwa'ri jūjika saro'si. Suṗa imarī jiyurika sōibeyu. Maeje mijare yibojaweika uṗaka nime rīkimaka ba'irījia rikairā. “Rīkimabaji mayap̄arijayua matṓṗoerā”, āṗaraka sawaṗa niñerū mo'arīji reyarūkirā nime.

“Ka'wisika jūariṗotojo yire yi'riwa'ri sarakajep̄āārijayurāte jia yibaarāñu”, Tuṗarāte āñu

¹² Ka'wisika jūarijayurā imariṗotojo okaj̄jirā imarī, samarakajep̄āārijayua īatirā “Jia yire nayi'yu”, Tuṗarāte mareka ārīrāñu. Suṗa imarī “Yika rīrākibiriwa'ri yire yi'ririjayurāte ṓñia imajip̄arika yija'atarāñu”, Tuṗarāte ārīka simamaka jia mare kibaarāñu.

¹³ Suṗa imarī ba'iaja mija baarijitoika, “Tuṗarā yire sajā'meiki”, āṗekaja mija imabe. Tuṗarā imaki, ba'iaja baarijitobeyuka, suṗabatirā, ba'iaja mare baarūjebeyuka.

¹⁴⁻¹⁵ I'suṗaka simako'omakaja, maṗuṗakarāja ba'iaja baarika ṗuṗajoatirā, “Jia simaṗajīñu je'e yiro'si”, marīrijayu. I'suṗaka maṗuṗajoaikap̄i āriwa'ri ba'iaja mabaarijayu. Suṗabatirāoka ba'ioyiaja baarijayurā maimarijarirāka, ba'iaja imarika tiyibeyurō'ōrā a'rirūkirā maimarāñu.

Tuṗarātaki ṗuri ba'iaja mare baarūjebeyuka

¹⁶ I'suṗaka simamaka, “Tuṗarāja yijare sajā'meiki ba'iaja yija baaokaro'si”, āriwa'ri ṗakirika mija ṗuṗajoa'si yijeyomarā.

17 I'supaka mare imarũjebeyuka imarĩ, jia Maḗaki Tuḗarãte mare baayu, kiyapaika upakaja maimamirĩrĩkawa'yaokaro'si. I'supaka baarimaji Tuḗarãjaoka kime, aiyaka, tã'pia ritaja ḗo'ijiaekaki. Kiḗo'ijiaeka ḗuri sarã'rãrika, sayaaboakaoka o'arijayua simako'omakaja Tuḗarã ḗuri kimarijayuareka o'abeyuka imarĩ, jia ima oyiaja mare ja'atajiparimaji kime.

18 Supa imarĩ kiyapairokapi kirika rita bojariroka mayi'pakã'ã õñia kika maimajiparũkia Tuḗarãte mare ja'atatika. Supa imarĩ “Yirirã nimarũ”, mareka kërĩtika simamaka ritaja kiḗo'ijiaekareka mamarĩjiji kire yi'riũ'muekarã maima.

Tuḗarãrika bojariroka ã'mitiritirã sima upakaja mayi'ririjariye'e

19 Yijeyomarã, ika mijare yibojaerã baaika mija ye'kariritiya'si. Tuḗarãrika rita bojariroka mijare jaibojarãñurãte jiaḗi mija ã'mitiripẽabe. I'supakajaoka mija ḗupakareka ima ñojimarĩtaka nare bojabekaja mija imabe. Supabatirã ñojimarĩji nare mija boebaria'si.

20 Topi ḗuri waḗuju boebayurã maimarãkareka, jiirokapi maimarika Tuḗarãte yapaika upaka majaribesarãñu.

21 I'supakajaoka ritaja ba'iaja baarika imakaka mija ja'atabe. Supabatirãoka “Tërĩriki ñime”, ãrĩkopeikite ḗupajoaika upaka ḗupajoabekaja mija imabe. I'supaka imawa'ri, Tuḗarãrika bojariroka mijare kiõrĩrũjeikakaka takaja jiaḗi mija yi'ririjape. I'supaka mija imarãkareka ḗuri ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã mija a'rirũkia imakopeikareka Tuḗarãte mijare tããrãñu.

22-24 Õrĩwãrũkõrĩ je'e: Õḗeriapi ĩ'rĩkate kipema yaeripotojo jiamarĩa ima rũ'rẽbekaja ke'rirãka i'supakaja satuirãñu. Ñojimarĩ i'supakaja ima kiye'karirirãñu. I'supaka mija imajĩñu Tuḗarãrika bojariroka ã'mitiriripotojo samija yi'riberijĩkareka. Tuḗarãrika bojariroka ã'mitiritirã sãñu upakaja yi'rirũkia sime. Supa mabaabesarãkareka ḗuri, “Tuḗarãte yi'yurã yija ime”, mañua, moñu upakaja maḗakiyu.

25 Tuḗarãrika bojariroka jia wãrũbaraka sayi'ririjayukate ḗuri, ba'iaja baarika kire saja'atarũjerijayu. Rita sime Tuḗarãrika bojariroka. Supa imarĩ saye'kariribekaja, sajã'meika upakaja baarijayukate, ritajareka jia kire sakijeyobaarijarirãñu.

26 Aḗerimarã ḗuri “Tuḗarã ñakoareka, kire jiyiḗupaka õñurã imarĩ, kiyapaika upakaja baarijayurã yija ime”, ãñurã. I'supaka ãñurã imaripotojo ba'iaja najairijayua ja'atabeyurã imarĩ, noñu upakaja ḗakirimaja nime. I'supaka imarã nimamaka “Tuḗarãte jiyiḗupaka õñurã yija ime”, narĩkopeika waḗamarĩa sajayu.

27 Maḗaki Tuḗarãreka ikupaka nime kire jiyiḗupaka õñurã: Ḓakiamarĩrã jarikarã wayuoka baairãte, supabatirã natĩmiaka reyataḗaekarãteoka jia jeyobaairã, i'supakajaoka ba'iaja baarimajare ima upaka jaribeyurã nime.

2

Īrãtiji oyiaja jia jiyiḗupaka morĩbu'aye'e

1 Mija ã'mitiḗe yijeyomarã. Ritaja ima ḗemawa'ribajirã imatiyaiki maipamaki Jesucristore ima simamaka, jiyiḗupaka kire morĩrijayu. “Jia kire yi'yurã yija ime”, ãñurã imaripotojo, wayuoka baairãte wayuĩabekaja, ba'irĩjia rĩkimaka rikairãte takaja jia jiyiḗupaka õrĩrijayurã mija ime.

2 Mia je'e: Karemarĩa mija rërĩrijayurõ'õrã ĩ'rĩka waḗajã'rĩakaka jariroaka jããtirã, sajeyoa* i'supakajaoka kipitawãjoarã taka'ratatirã etaiki. Aḗika imaki wayuoka baaiki imarĩ, jariromajaka jããtirã etaiki.

3-4 Jia jariroaka jããtirã etaikite jiyiḗupaka õrĩwa'ri, “Ikarã miruḗabe”, mija ãñu. Wayuoka baaikite ḗuri, “Torãja mirĩkamape, merĩberiyee torãja miruḗapabe”, mija ãrĩrijayu. I'supaka wayuoka baairãte ãñurã imaripotojo, “Imatiyairã nime”, ãrĩwa'ri jia

* 2:2 Anillo

rīkimakaja ba'irījia rikairāte mija baairokaḗi ɸuri ba'iaja mija baayu. I'suḗaka simamaka ĩrātiji jiyiɸuḗaka ōrību'aberīwa'ri, ĩ'rīka ta'iarāja imarijaribeyurā mija ime.

⁵ Ate jia mija ā'mitiɸe yijeyomarā. “Yire mija ā'mitiriɸēabe”, Tuḗarāte ārīkaroka yi'yurā rīkimarāja nime wayuoka baariɸotojo sayi'yurā. “Wayuoka baairā ba'iratarā nime”, Tuḗarāte yi'ribeyurāte nareka ārīrijayua imariɸotojo, Jesucristore yi'yurā nimamaka, “Jiibaji kire yi'yurā najarirū”, ārīwa'ri jia Tuḗarāte nare jeyobaarijarirāñu. Suḗa imarī kērīka upakaja kika rīrākibiriwa'ri kire yi'ririɸayurā kijā'merūkirō'ōrā eyarūkirā imarā.

⁶⁻⁷ I'suḗaka kērīka simako'omakaja wayuoka baairāte jiyiɸuḗaka ōrībeyurā mija ime. Wayuoka baairāreka i'suḗaka ōririɸotojo, rīkimaka ba'irījia rikairāte takaja jiyiɸuḗaka ōrīrijayurā mija ime. “¿Nāpareareka ba'iaja majūarijaju”, mija ārīwārūbeyu bai je'e? Mia: Ba'iaja mijare baawa'ri ĩparimarā ɸō'irā mijare okabaarī ne'ewa'ririɸayū. Suḗabatirā jiiḗakiji Jesúre imako'omakaja kirika bojariroka ā'mitiririɸe'yowa'ri ba'iaja kireka jaiyuyeirā nime. Jesúrirā imariɸotojo ¿dikaḗi ārīwa'ri jia nareka mija ɸuḗajoayu je'e?

⁸ Ikuḗaka maiɸamaki Jesúre mare jā'meka: “Miɸo'ia miwātaika upakaja aɸerāteoka miwayuūabe”, ārīwa'ri sabojayu Tuḗarā majarōɸūñureka. I'suḗaka sareka āñua mija yi'rirākareka jia baairā mija imarijarirāñu.

⁹ Ika mijare ñañua ōñurā imariɸotojo, jia mijare eyairāte takaja mija wayuūamaka, “Mija ōñu upakaja ba'iaja baairā mija jayu, yijā'meika yi'ribeyurā imarī”, Tuḗarāte mijare āñu.

¹⁰ Mare kijā'meika simaja yi'yurā imariɸotojo, ĩ'rāba'i mayi'ribeyua imarākareka, “Ba'iaja baairā nime yijā'meika yi'ribeyurā imarī”, mareka kērīrāñu.

¹¹ Ikuḗaka sime aɸeba'i Tuḗarāte bojaeka: “Rōmikirā, i'suḗakajaoka tīmiakirā, aɸerāka ba'iaja baawā'imāɸekaja mija imabe. Suḗabatirāoka ɸo'imajare jāābekaja mija imabe”, mare kērīka. Rōmikirā ɸuri i'suḗaka kērīka yi'ɸaraka imarā, aɸerāka ba'iaja baawā'imārībeyurā imariɸotojo ɸo'imajare mija jāārākareka kijā'meika yi'ribeyurā mija imarāñu.

¹²⁻¹³ Ba'iaja baarika maja'ataokaro'si kirika bojariroka Tuḗarāte mare ōrīrūjeyu. I'suḗaka simamaka samayi'rika, mayi'riberikaoka ĩatirā simaupakaja sawaɸa mare kibaarāñu. Suḗa imarī mokaḗi, maimabaayu upakaja aɸerāte mija wayuūabe. ĩakōrī je'e: Aɸerimarāre wayuūabekaja imarā, nare wayuūabekaja sawaɸa Tuḗarāte nare jēñerāñu. Aɸerāte wayuūabaraka imarā ɸuri “Wayuūarikaḗi Tuḗarāte yijare ĩarāñu”, ārīwa'ri jījimaka imarā.

Jia baariɸayurā maima ĩatirā, “Rita jia yire yi'yurā nime”, Tuḗarāte mareka ārīrāñu

¹⁴ Mija ā'mitiɸe yijeyomarā. ĩ'rīka “Cristore yi'yuka ñime”, ārīriɸotojo, Tuḗarāte yapaika upaka aɸerāte kijeyobaabesarāka, dakowāpamarīa kijaikopeika jarirāka. I'suḗaka simamaka “Cristore yi'yuka ñime”, kēñutakaḗiji Tuḗarāte tāārūkimarīka kime.

¹⁵⁻¹⁶ Ā'mitirikōrī je'e: ĩrārimarā muḗaka Tuḗarāte yi'yurāte kēsia baajīka, suḗabatirā jariroakaoka wayuoka nabaajīka ĩariɸotojo, “Ba'arika, jariroakaoka jia mija tōɸoerā Tuḗarāte jia mijare baarū”, ārīrimīrākaja mija āñua jiamarīa sime. I'suḗaka ārīriɸotojo nare jeyobaariɸuḗamarīrā mija imajīka wāpamarīaja simajīñu nare mija jaikopeika.

¹⁷ I'suḗakajaoka sime Tuḗarāte yi'ririkakaka. “Tuḗarāte yi'yurā yija ime”, āñurā imariɸotojo aɸerāte jeyobaariɸuḗamarīrā nimajīka, kire yi'riberīwa'ri suḗa nabaajīñu.

¹⁸ Yijaika yi'riberīwa'ri ikuḗaka ĩrārimarāre yire ārījīñu je'e aɸeyari: “¿Yaje Tuḗarāte miyi'ritiyayu je'e mi'ioka?”, yire narījīñu. I'suḗaka naɸakā'ā, “Ā'ā, Tuḗarāro'si jia yibaariɸayuaḗi kire yi'yuka ñima mijare yibeayu”, nare ñarīrāñu. I'suḗaka imaki imarī, jia nabaariɸayua yire nabeabepakā'ā, “Jia Tuḗarāte yi'yurā nime”, nareka ārīwārūbeyuka yi'i. Yire ɸuri ritaja jia yibaariɸayua ĩatirā, “Rita, jia Tuḗarāte yi'yuka kime”, narīwārūrāñu.

¹⁹ Naɸuḗajoikaḗi ɸuri “ĩrīkaja kime Tuḗarā”, ārīɸuḗajoairā nime. Rita sime. I'suḗaka rita ima najaiika simako'omakaja aɸerāte wayuūabeyurā nimamaka, “Tuḗarāte

yi'yurã nime”, nareka marĩwãrũbeyu. Īakõrĩ je'e: “Īrĩkaja kime Tuparã”, ãrĩpupajoirã nime Satanãrika ima naro'si. Sõñurã imariþotojo tararikaþi kire nakĩkirijayu nare kiwẽkomabaarũkirã imarĩ.

²⁰⁻²¹ Jia mija ã'mitipe õrĩpũariþupamarĩrã. Aþerãte jeyobaabeyurã mija imamaka, dako wapamarĩa sime Tuparãte yi'yu upaka mija imakopeika. Sõñurã mija imaerã mañeki Abraham imaroyikaki majarokakaka mijare yibojaerã baayu mae. Jia Tuparãte yi'yuka imawa'ri kimakireje kiro'si kijoeĩjirã baakoþeka. I'supaka kibaamaka ĩawa'ri, “Jiitakaja yi'yuka kime Abraham”, Tuparãte kireka ãrĩka.

²²⁻²³ Tuparãte jiitakarãja yi'rityaiki imarĩ kiyapaeka upakaja Abrahamre baaeka. I'supaka kibaekapei “Jiitakaja Tuparãte yi'rimirĩrkawa'yuki kijarika”, kireka ãrĩwãrũirã mija ime. Bikijarã ikupaka Tuparã majaroka bojaĩjirimajire o'oeka: “Jia Tuparãte yi'yuka Abrahamre imaeka. Supa imarĩ ‘Dako okamirãmarĩaja jia yika kima ñoñu’, Tuparãte ãrĩka”, sãñu. I'supaka kireka kẽrĩka be'erõ'õ Tuparãte yi'ritiyawa'ri kimakireje kiro'si kijããerã baakoþeka simamaka Tuparã majaropũñurã o'oeka rita ima.† Supabatirãoka “‘Yijeyomaki mime’, Abrahamre kẽrĩka”, sãñu.

²⁴ I'supaka Abrahamre baaeka õñurã imarĩ, “‘Tuparãte yija yi'yu’, mañujĩkatakapeimarĩa jia kika majayu”, ãrĩwãrũirã maima. Kire yi'riwa'ri, kiyapaika upakaja baabaraka maimarãkareka “Dako okamirãmarĩrãja jia yika nima ñoñu”, Tuparãte mareka ãrĩrãñu.

²⁵ Ikupaka sime aþea: Niñerũ e'eokaro'si ĩmirĩjaka ba'iaja wã'imarĩrirõmo imariþotojo ikupaka Rahab imaroyikakote baaeka Tuparãte yi'riwa'ri. Judĩorãka ĩpamarãre þũataekarãre etamaka ĩatirã, “Mija majamarãre mijare jãã'si, yiwĩ'iarã mija ru'rikãkabe. Supabatirã ma'a mija ru'riwa'rirũkirõ'õ mijare yibojarãñu”, nare kõrĩka jia nare baawa'ri.‡ I'supaka kobaamaka ĩatirã, “Jiitaka baaiko koime”, Tuparãte koreka ãrĩka.

²⁶ Õrĩkõrĩ je'e: Mapo'ia õñimakarĩa simajĩka dakoapei ãrĩwa'ri õñia imaberijĩka. I'supaka imarika upakajaoka sime, Tuparãte yapaika upakaja baaberikoþeripotojo, “Kire yi'yurã yija ime”, marĩkopejĩka.

3

Ba'iaja jairikaþi ãrĩwa'ri rĩkimakaja ba'iaja mabaarijayu

¹ Yijeyomarã, ĩrĩka upakaja Tuparãrika bojariroka wãrõrimaja oyiaja imarika mija pupajoa'si. Īrãrimarãja sawãrõrimaja mija imajĩkareka jia simajĩñu. Ikupaka mija õñu: Tuparãrika nare nawãrõika upakaja nayi'riberijĩkareka, aþerã þemawa'ribaji sawapa nare Tuparãte jẽñerãñu.

² Rĩkimakaja sime ba'iaja mabaatika. I'supaka simako'omakaja, sarakajepããtirã jia jaibaraka imarã tarãja nime ritaja Tuparãte yapaika upakaja baawãrũrijayurã.

³ Kũþajĩka marẽrõkaka imako'omakaja, saþi jaibaraka rĩkimaka ba'iaja mapoajiyeyu. Ā'mitirikõrĩ je'e: ikupaka sime ba'iaja majaika: Jo'baki kawarute imakoþeko'omakaja kũþajĩka þerumijia kirijokoþearã mapĩþeikaþi ãrĩwa'ri kire mabaarũjeika upakaja yi'yuka kime.

⁴ I'supakajaoka sime jo'baka kũmua saro'si. Wĩrõa jãjia baeko'omakaja kũþajĩka wẽrũþãiaþi samatemarĩkawãrũyu, ma'ririyaþairõ'õrã sa'ririka yaþawa'ri.

⁵ I'supakajaoka sime marẽrõkaka. Kũþajĩka simako'omakaja saþi ãrĩwa'ri aþerãreka ba'iaja majaiyu, “Imatiyairã imarĩ, aþerãte þemawa'ribajirã yija ime”, ãrĩpupajoawa'ri. Mia, i'supakajaoka sime þeka saro'si. Kũþajĩtakajĩkaþi mawããika imariþotojo jo'baka riopakiaka sajoeyu.

⁶ I'supaka sime marẽrõkaka. Saþi ba'iaja jaibaraka rĩkimarã aþerãte ba'iaja majũarũjeyu. Majaika ã'mitiritirã “Ritaoka ba'iaja baairã nime”, aþerãte mareka ãrĩwãrũrijayu. Ba'iaja

† 2:22-23 Véase Génesis 15.1-6; 22.10-12. ‡ 2:25 Véase Josué 2.1-21.

jaiwa'ri maimarika mabitatarijayu. Supabatirã aþerãte ba'iaja baairã majarirũjeyu. Satanãre ba'iaja mare jairũjemaka, i'supaka maro'si simarijayu.

⁷ Mia. Ritaja ba'irĩjia ima, wĩ'ñaka, ãñaka, supabatirã riakakakaoka þo'imajarũjewãrũirã maime.

⁸ I'supaka simako'omakaja ba'iaja majaika þoto, "I'supaka jaibekaja maimaye'e", ãrĩwãrũbeyurã maime, sarakajepããwãrũberiwari. I'supakajaoka ãñaka mare kukuika þoto sayi'aika upaka majaikapĩ ba'iaja aþerãte maimarũjeyu.

⁹⁻¹⁰ I'supaka simamaka "Jia yijare mibaayu", Maþaki Tuþarãte ãñurã imariþotojo, "Ba'iaja najũarũ", ãrĩwa'ri aþerãreka majairijayu. Yijeyomarã, i'supaka jaiyuyebu'abekaja maimaye'e, "Ñima upakaja nimarũ", ãrĩwa'ri Tuþarãte þo'ijiaekarã maimamaka.

¹¹ Örikörĩ je'e: ¿Okokoþea jia waria okoa þoataika, jũ'akapitiyika rukubaka þorijĩka rukuya mijareka?

¹² I'supakajaoka higuerajũki imariþotojo olivo wãmeika öterikirika upaka ruiberijĩka. I'supakajaoka iyaka, higueraika upaka rikariberijĩka. Supa imarĩ okoa rukubaka imabeyu upaka aþerãreka ba'iaja jaibekaja maimaye'e yijeyomarã.

Tuþarãte mare jeyobaamaka öriþupairã maimarãñu

¹³ Īrĩka mija þö'irã "Tuþarãte yapaikakaka öriþupaike ñime", ãñukate imajĩkareka jia oyiaja kibaajĩñu. I'supakajaoka aþerãte þemawa'ribaji imabekaja, jia nare kijeyobaarijarijĩñu. I'supaka kibaamaka ĩatirã, "Jia öriþupaike imawa'ri, jia baawãrũiki kime", aþerãte kireka ãrĩãñu.

¹⁴ Aþerãte oakiriwa'ri nare mija ã'mijãrãka, supabatirã aþerãte þemawa'ribaji imarika mijaro'si takajĩkaja þupajoariþotojo, "Jia öriþupairã yija ime", ãþaraka jĩjimakapĩ aþerãte mija jaikoþeyu. I'supaka imawa'ri jia wãjia imakoþeikakaka mija ã'mitiripe'yorijayu.

¹⁵ I'supaka imarã Tuþarãte yapaika upakamarĩa þupajoawa'ri, öriþupakirãmarĩrã nime. Wejeareka imarãte þupajoairokapĩ nimarijayu. Supabatirãoka Espĩritu Santore ã'mitiripe'abekaja, ba'iaja naþupaka nare ãñua Satanãrikapĩ i'taika sime.

¹⁶ I'supakajaoka nare oakiparaka aþerãte na'mijãrãka, supabatirã "Nare þemawa'ribaji öñurã yija ime", narĩrãka rukubaka þupajoairã jariwa'ri, i'supakajaoka ritaja nayapaika upakaja ba'iaja baairã najarirãñu.

¹⁷ I'supaka mare simakoreka, ikupaka sime Tuþarãte yapaika upaka imarikakaka: Jia oyiaja baabaraka, supabatirãoka jia aþerãka imariyapawa'ri oka naka jiebaraka maimarijarirãñu. I'supaka simamaka aþerãte ãñua ã'mitiritirã, mayapaikatakaja þupajoabekaja, jia nare mawayuĩarãñu. Supabatirãoka wayuĩabu'awa'ri jia ĩrãtiji jeyobaabu'abaraka maimarijariye'e. I'supakajaoka wapuþu þakibu'abekaja, mañu upakaja baabaraka maimaye'e.

¹⁸ Supabatirã aþerãka jia imarijariwa'ri, oka jiebaraka jia natiyiaja nimaerã aþerãte jeyobaarimaja þuri jĩtakaja baairã imarã. I'supaka imarã nimamaka, najeyobaairãoka jia imarã jarirãñurã naro'si.

4

Ba'iaþupakirãre ima upaka imarika yapaberiwari Tuþarãte yapaika upaka maimaye'e

¹ I'supaka y'ribu'abeyurã imarĩ mija tiyiaja jãjirokapĩ ba'iaja jaibu'arika imarijayua mijaro'si. Īakörĩ je'e: Mija þupaka mijare ãñu upakaja baariyapawa'ri Tuþarãte yapaika upaka mija baabeyu.

² I'supaka imarã imarĩ mija yapaika upaka mijare imarũjebeyurãte mija ri'kakoþeyu. Nayapaika upaka ima töþowãrũirãte ĩatirã nare mija oakiririjayu nuþaka satöþowãrũbeyurã imarĩ. Marãkã'ã baatirã satöþowãrũbeyurã imarĩ, boebariwa'ri

okajãjiapî mija pîpebu'arijaju. I'supaka mijaro'si sime mija yapaika Tuparâte mija jênerijaribeyua simamaka.

³ Kire mija jênekopeika poto ba'iaþiji kire mija jêneika simamaka mijare sak-ija'atabeyu. Mia je'e: Mijaro'sitakaja pupajoabaraka Tuparâte mija jênekopeyu, jjimaka mija imarũkitakaja pupajoarijajurã imarĩ.

⁴ I'supaka imawa'ri Tuparâte yapabeyurâte ima upaka mija ime mijaro'si. Tuparâte yi'ribeyurã puri, õña nimatiyikuriji nayapaika takaja pupajoawa'ri ba'iaja baarijajurã nime. Nupaka pupajoawa'ri ba'iuapakaja Tuparâte baawã'imarĩrimaja upaka mija jaju.

⁵ Rita sime, ãkõrĩ je'e. Ikuþaka sabojayu Tuparã majaropũñurã kire bojañirimajire o'oeka: Mare kipo'ijiaeka simamaka, "Yire oyiaja ã'mitiripêatiyairã nimarũ", ãrĩwa'ri Tuparâte mare wayuñayu.

⁶ I'supaka simamaka "Jia po'imajare yire ã'mitiripêarũ", ãrĩwa'ri nare jeyobaarika pupajoarijajuka kime Tuparã. Rita ñañu ãkõrĩ je'e: "Napupaka nare pakimakaja 'Õritiyairã yija ime', ãñurâte jeyobaabeyuka kime Tuparã. 'Aþerâte pemawa'ribaji imabeyurã yija ime', ãñurâte puri jia kijeyobaayu", ãrĩwa'ri sabojayu kimajaropũñurã.

⁷ I'supaka ima pupajoawa'ri "Tuparã, ñipamaki mime", ãrĩwa'ri kiyapaika upaka oyiaja baabaraka mija imabe. Saþi mija imarãkareka Satanãre mija pe'yomaka mijare ba'iaja baarũjewãrũberwa'ri mijareka kiru'rirãñu.

⁸ Tuparãka jibaji rĩrãkibiparaka mija imarãkareka jibaji mijare kiwayuñarãñu. Mija ã'mitiþe ba'iaja baairã. I'supaka mijare baaiki kimamaka ba'iaja mija baaika ja'ataturã, jia oyiaja mija imarijape. I'supakajaoka ba'iaja pupajoabekaja "Tuparâte yapaika takaja yija baarãñu", ãrĩwa'ri ã'rãrokapiji ña'rĩyaarĩji mija imabe.

⁹ Mia je'e: Ba'iaja baariþotojo jjimaka mija imarijaju. I'supaka imabekaja, "Ba'itakaja baairã yija ime", ãþaraka rĩomarĩtirã mija pupape'þe.

¹⁰ Topi mae kireka pemawa'ribaji mija pupaka baabeyurã mija ima ãtirã "Imatiyairã nimajiparũ", Tuparâte mijareka ãrĩrãñu.

Majeyomarãre ba'iaja jaiwã'imarĩbekaja maimaye'e

¹¹ Mija ã'mitiþe yijeyomarã. Ba'iaja jaiwã'imarĩbu'abekaja mija imabe. Supabatirã "Ba'iaja imawa'ri ba'iaja jũarũkirã nime", nareka mija ãrĩrjaria'si. Ika mijare ñañua yi'þekaja ba'iaja mija jeyomarãreka jaiwã'imañurã mija imarãkareka puri, "Mija po'ia mija wãtaika upakaja aþerãte mija wãtãbe", ãrĩwa'ri Tuparâte jã'meika yi'ribeyurã mija imarãñu. "Tuparâte jã'meika yi'rĩrũkimarĩa sime", ãñurã upaka "Ba'iaja jũarũkirã nime", mija ãrĩkopeyu.

¹² I'supaka simako'omakaja Tuparã ãrĩkaja imaki "Ikuþaka jia mija baabe", ãrĩwa'ri mare jã'mewãrũiki. Supa imarĩ Tuparãjaoka imaki ritaja po'imajare baaika ãwãrũtirã, ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã na'rĩrũkia imaekareka nare jeyobaaiki. I'supakajaoka, ikijioka imaki ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã po'imajare pũatarimaji. ¿Tuparã ãrĩkaja i'supaka baarimajire imako'omakaja mija jeyomarãreka "Ba'iaja baarimaja nime", ãrĩwãrũirã mija ime bai je'e?

Tuparâte jêrĩabekaja kibo'ibajirã upaka mapupayariji majê'rãko'aberijĩñu

¹³ Mia je'e. "Ireje ma'riberiyee, waeroka aþea wejearã a'ritirã ãrĩkuri wejê'rãkareka mawaruaka ãjipaturã rĩkimakaja niñerũ matõþoari", ãþaraka jjimaka mija imarijaju ãrĩrĩmarã. I'supaka ãñurãte yokajããerã baayu mae.

¹⁴ "Waeroka i'supaka yijaro'si simarãñu", mija ãrĩwãrũbeyua sime. Ñoaka õña imarũkimarĩã maime. ãkõrĩ je'e: Bikitojo namasika ruika ñojimarĩji riripataika upaka maime.

¹⁵ "Tuparâte yapajĩkareka, õña yija imatiyikuri ikuþaka yija baarãñu, isiaoka yija baajĩñu", mija ãrĩrãka jia simarãñu mijaro'si.

¹⁶ I'supaka simako'omakaja Tuparāte yapaika pūpajoabekaja mija pūpayariji mija baarūkitakaja bojarijaparaka jījimaka mija ime. I'supaka mija bojakopeika yapabeyuka Tuparā.

¹⁷ Supa imarī ika mijaro'si yo'orijayua ĩatirā, “Ikupaka maimarika Tuparāte yapayure”, āriwārūriṗotojo samija baabesarākareka, ba'iaja baairā mija imarāñu.

5

“Aperāte ba'iaja baawa'ri, wayuoka baabeyurā ba'iaja jūarāñurā”, Santiagore ārika

¹ Dakoa wayuoka baabeyurā imariṗotojo Tuparāte yi'ribeyurā, yire mija ā'mitiritiyabe. Ñamajī ba'iaja jūarūkirā imarī ba'itakaja pūparibaraka mija imabe.

² Mia je'e, ritaja mija rikaika rabaika upaka sime. Supabatirā, jā jariooka mija rikakopeikaoka butu ba'arikaro'siji sime.

³ Supabatirā mija oro, i'supakajaoka mija niñerū rīkimakaja tōpotirā samija jietarupamaka bitamarīka upaka sajayu. I'supaka simamaka ĩawa'ri “Wayuoka baairāte saṗi najeyobaari imakopeyu”, aperāte mijareka āriñāñu. No'ojīrāmarīaja wejetiyia seyarūkia jariwa'riko'omakaja rīkimabaji niñerū mija mo'arijayu. Saṗi āriwa'ri ba'iaja baarika tiyibeyurō'ōrā a'rirūkirāja mija ime.

⁴ Apea, mija oteriki rioa ba'iraberimajare wapañjibeyurā mija ime. I'supaka mija baaika ĩaiki kime Tuparā. Supabatirā “Jia naro'si yija ba'irabeko'omakaja, yijare nawapañjibeyu”, mijareka nañua ā'mitiyuka kime.

⁵⁻⁶ Supabatirā ba'iaja baabeyurāteje mija okabaarijayu ĩparimarā wājītāji. I'supaka nare mija baariṗareareka ĩrārīmarā wayuoka baairāteje najāāroyika. I'supaka ba'iaja nare mija baamaka, marākā'ā mabaaberijīka naro'si simamaka ba'iaja nare mija baaeka narakajepāāeka. Dika jariwa'rīmarīaja rikairā imarī oñia mija imatikurijīkaja mija baariyapaika upakaja baarijaturā mija ime. Ikupaka sime ā'mitirikōrī je'e: Wa'ibikirāwēkoa najāāerā baaika ruṗu rīkimakaja sanaji'ayu jia ũkirika sajarirāka ṗoto saajāōkaro'si. I'suparā mija imamaka “Oñia nimarō'ōjītejīka takaja jia nimakopeyu, ba'iaja jūarūkirā imariṗotojo”, Tuparāte mijareka āñu.

Ba'iaja jūariṗotojo Tuparāte yi'riwa'ri samarakajepāāye'e

⁷ Yijeyomarā wātaka ñoñurā, mae apea ate mijare yibojaerā baayu. Ā'mitirikōrī je'e: Aperāte ba'iaja mijare baariwā'imarīko'omakaja Maiṗamakire i'tarūkia pūpajoabaraka kiyapaika upakaja baabaraka mija imarijape. Mia apea, ikupaka oterikia oterimajire ime: Sakiōterāka be'erō'ō pu'erō'ō seyarāka ṗoto “Jājia yiro'si jariwa'ri jia saruirāñu je'e”, āriwa'ri jajumarīaja sakita'ayu.

⁸ I'supakajaoka mija imarijape mijaoka, Maiṗamakire pe'rietarūkia ta'abaraka kiyapaika upaka baarija'atabekaja. “No'ojīrāmarīaja sajarīwa'yu ṗo'imajare baaika mirāka ĩarī ketarūkia”, āriwa'ri i'supaka mija imabe.

⁹ Yijeyomarā, “Ba'iaja baarimajarata nime”, āparaka Tuparāte yi'yurāreka jaibu'abekaja mija imabe, sawapa Maiṗamakite ba'iaja mijare jūarūjekoreka. “No'ojīrāmarīaja sajarīwa'yu kiṗe'rietarūkia”, āriwa'ri i'supaka mijare ñañu.

¹⁰ Yijeyomarā, ā'mitirikōrī je'e. Ikupaka nimaeka Tuparāro'si bojañjirimaja: Ba'iaja ṗo'imajare nare baako'omakaja, sarakajepāābaraka Tuparāro'si bojañjirijaparaka nimaeka. I'supaka nimaeka simamaka nimaeka upakaja mija imabe mijaro'si.

¹¹ Ōrīkōrī je'e: Ba'iaja jūariṗotojo Tuparāte yi'riwa'ri sarakajepāārijaturāreka “Jiirā nime Tuparā ñakoareka”, āñurā maima. I'supaka kimaeka Job imaroyikaki kiro'si. ĩrāba'imarā ba'iaja jūariṗotojo Tuparāte yi'riri'atabeyuka kimaeka. Supa imarī ba'iaja kijūaeka be'erō'ōṗi ṗuri jia imarika kitōṗoeka oñurā mija ime. Supa simamaka “Mare wayuātīyaiki imarī, jia Tuparāte mare baarūkirā maima”, āñurā mija ime.

¹² Yijeyomarã ikupaka sime aþea imatiyaikakaka: “Ikuþaka yija baarãñu”, mija ãñu be'erõ'õ simaupakaja mija baarijape. Rita mija ãñua, “Tuþarã þariji õñuka yija ãñua”, mija ãrĩa'si. Suþa imarĩ rita ãrĩrijayurã mija imamaka, “Jee”, mija ãrĩrãka, “Jẽno'o”, mija ãrĩrãkaoka, mijare navi'rirãñu. I'suþaka imarã mija imamaka, sawapa Tuþarãte mijare jẽñebesarãñu.

Ikuþaka sime Tuþarãte yi'riwa'ri kire jẽñerika

¹³ Aþea mia. Ka'wisika mija jũaika þoto, “Tuþarã, yire mijeyobaabe”, kire mija ãrĩrijape. I'suþakajaoka jĩjimaka mija imarãka þoto Tuþarãte jiyiþupayeebaraka mija bayakoyabe.

¹⁴⁻¹⁵ I'suþakajaoka ĩrĩkate wãmarĩa jarirãka þoto Cistorika yi'yurãte imaruþutarimajare mija akabe. Nare mija akamaka wãmarĩa imaki þõ'irã etatirã kũþajĩ iyebaka kiþo'iarã nabu'arãñu. Suþabatirã “Marãkã'ã baawãrũberwa'ri Tuþarã þuri kire tããrãki”, ãrĩwa'ri kire najẽñemaka, wãmarĩa imakite jãjirãñu. Suþabatirã ba'iaja kibaaeka kireka imajĩkarekaoka sareka kire kiwayuãrãñu.

¹⁶ I'suþaka wayuãaiki Tuþarãte imamaka ba'iaja mija baaika mija bojabu'abe. Samija bojabu'arãka be'erõ'õþi mija tiyiaja Tuþarãte mija jẽñebe sareka mijare kijieokaro'si. Tuþarãte yapaika upakaja jiiþuparã maimarãkareka, kire majẽñeika upakaja jiaþi mare ã'mitiritirã tẽrĩwa'ribaji mare jeyobaarũkika kime.

¹⁷ Tuþarãro'si bojaĩjirimaji, Elías imaroyirekaki, muþaka þo'imajiji imaekaki kiro'si. I'suþaka imariþotojo, Israel ka'iarã okoa jaririka yaþaberwa'ri Tuþarãte kijẽñeka upakaja, maekarakakuri wejejẽ'rã aþejẽ'rã ñe'metãjirõ'õjĩrã okoa jariberika.

¹⁸ I'suþaka simaeka be'erõ'õ, torã okoa jaririka yaþawa'ri Tuþarãte kijẽñemaka okoa jarika ate. I'suþaka sabaeka be'erõ'õþi jia õterikia ruika mae.

¹⁹⁻²⁰ Mija ã'mitiþe yijeyomarã. Mija watoþekarã ĩrĩka Tuþarãte yapaika upaka imarika õrĩriþotojo saja'atawa'ri ba'iaja baarimaji jarijĩkate, mija jeyobaabe. Jia Jesucristore yi'yuka kijariþe'aokaro'si kire jeyobaaiki þuri jia kire baarãki. Ika jia mija õþe: I'suþaka jia kire kijeyobaamaka, rĩkimaka ba'iaja kibaaikareka Tuþarãte kire saye'kariarãñu. I'suþaka simamaka kireyarãka þoto ba'iaja jũarika tiyibeyurõ'õrã ke'rirũkia imakopeikareka kire kitããrãñu.

I'tojĩrãja sime ruþu.

Primera carta de San Juan

Jesucristore yi'yurãro'si Juanre o'oeka

¹ Yijeyomarã, “Ikupaka Jesucristore ime”, ãrĩwa'ri mijaro'si yo'oerã baayu mae. Æ'mitirikõrĩ je'e: Tuparãte ãñu upakaja mare baabeaiki imarĩ, imajiparũkirã mare imarũjerimaji kime. Supabatirãoka wejea po'ijirirã baaeka ruþubajirã imatikaki kime. Yija õñu upakaja kire yija ã'mitirika, kire yija ãeaka, supabatirã kire raberoyikarã imarĩ, i'supaka mijare sayibojoyu.

² Kika yija imaroyika þoto kire yija ãeaka simamaka, “Rita sime”, ãrĩwa'ri mijare sayibojaerã baayu. Æ'mitirikõrĩ je'e: Iki Jesucristojo imaki mareyarãka þoto õñia kika mare imajiparũjerũkika. Supabatirãoka, Kipaki Tuparãka imajiparoyikaki kimaeka. I'supaka simamaka, Tuparãte yija þõ'irã kire þũataeka kire yija ãaokaro'si.

³ I'supaka simamaka yija ãeaka, yija ã'mitirika mirãkaoka mijare yibojoyu yijaka ã'rĩka upakaja mija þupajoaokaro'si. Maþaki Tuparãte, Kimaki Jesucristoþitiyika ã'rĩka upakaja naþupaka ima upakaja þupajoairã yija ime yijaro'si. Supa imarĩ, i'supakajaoka mija imarika yaþawa'ri ikupaka mijaro'si yo'oyu.

⁴ Ikupaka mijare sayibojoyu ã'rĩka upaka oyiaja þupajoatirã jijimaka maimaerã.

Jia Tuparãka maimarijarirã, ba'iaja baabekaja maimaye'e

⁵⁻⁶ Mija ã'mitipe. “Ba'iaja baariroka imabeyua Tuparãreka”, ãþaraka Jesúre yijare bojarape. Ikupaka sime: Ba'iaja baarijayurã imariþotojo “Tuparãte þupajoaika upakajaoka þupakirã yija ime yijaro'si”, ãñurã þuri jairimirãkatakaja sajaiiriwã'imañurã. I'supaka imawa'ri, wãjiroka ima yi'ribeyurã nime.

⁷ I'supaka baabekaja Tuparãte þupajoaika upaka jia oyiaja baabaraka maimarãka þuri, ã'rĩka upakaja maimarijarirãñu. I'supaka simamaka Kimaki Jesucristore maro'si riwejurubaraka reyañjikapi ãrĩwa'ri ritaja ba'iaja mabaarijayua mareka kiye'kariarijayu.

⁸ “Ba'iaja baabeyurã yija ime”, ãñurã þuri, waþuju imaja yi'yurã imariþotojo noñu upakaja naþo'iaja þarebaarijayurã. ã'rãjaoka imarã wãjiroka þupajoarika yaþaberirijayurã.

⁹ I'supaka baabekaja “Ikupaka ba'iaja yibaayu”, ãþaraka wããrõ'õrãja Tuparãte sambojarãkareka, sakiye'kariarijarirãñu. I'supaka mare baatirã “Oka nare imabeyua mae”, mare kãrĩrãñu. I'supaka jia mare kibaarãñu wãjirokapi kãñu upaka oyiaja baaiki imarĩ.

¹⁰ “Ba'iaja baairã oyiaja po'imajare ime”, Tuparãte ãrĩtika sime. I'supaka simako'omakaja “Ba'iaja baakoribeyurã yija ime”, ãñurã þuri “Tuparãte ãñua þakirika sime”, ãñurã upaka nime.

2

Tuparãka maro'si maimakaka jaiñjirimaji kime Jesucristo

¹ Æ'mitirikõrĩ je'e. Yimakarã upakaja wãtaka ñoñurã mija ime. Supa imarĩ, ba'iaja mija baakoreka, ikupaka mijaro'si yo'oyu. Aþerikuri ba'iaja mabaarijayua simako'omakaja, Jesucristore maro'si Maþaki Tuparãka jaiñjirijayu. Tuparãte ãarijiyuika oyiaja baaiki imarĩ, i'supaka maro'si baawãrũiki kime.

² I'supaka baaiki imarĩ, ba'iaja mabaaika wapa maro'si kireyaeka, saþi ãrĩwa'ri ba'iaja mabaaika Tuparãte mare ye'kariarũkia simamaka. Maro'si takajamarã, ritaja po'imajaro'si þariji i'supaka simaokaro'si supa kibaaeka.

³ Ikupaka sime: Tuparãte jã'meika upakaja yi'riwa'ri, “Kire õñurã maimẽ”, marĩwãrũyu.

4 “Tuṕarāte õñurā yija ime”, āřriṕotojo, kijā'meika yi'ribeyurā ṕuri, waṕuju ṕakirimaja nime. I'suṕaka nabaarijaju Tuṕarārikakaka wājia ima uṕaka imarijaribeyurā.

5 Tuṕarāte jā'meika uṕakaja baarijajuka ṕuri, kire yaṕatiyarīji yaṕaiki. I'suṕaka imawa'ri, “Tuṕarāka ĩ'rātiji ṕuṕaika maimē”, marīwārūrāñu.

6 Suṕa imarī, “Tuṕarāka ĩ'rātiji ṕuṕakirā maimē”, mañaokaro'si Jesucristore imaroyika uṕakaja imarijaririka sime.

Bikijakaka jā'merika simako'omakaja mamaka uṕakaja jā'meika

7 Yijeyomarā, ika ṕaṕeraṕi maekaka jā'merikakaka ṕo'ijiyumarīa mijare yibojaju. Biki-jarāja mawayuīabu'arūkia mija ā'mitiriū'mura'atikaja sime.

8 Maejekakamarīa simako'omakaja, ṕo'imajare wayuīabaraka Jesucristore imaroyika ṕuṕajoatirā “Mamamiji yi'rimirīřikawa'rirūkiaro'si sime”, marīwārūyu mae. Mijaoka sã'mitiriṕēairā imawa'ri aṕerāte wayuīairā mija imarijaju mae. Suṕa imarī, “Ba'iaja baarika ja'atirā, mamaka jia imarūkia yijare beairā nime”, ṕo'imajare mijareka āñu.

9 ĩ'rīka, “Ba'iaja baabekaja Tuṕarāka ĩ'rātiji ṕuṕajoabaraka ñime”, āřriṕotojo, Cristore yi'yukate ĩariṕe'yoiki Tuṕarāka jia imabeyuka ruṕu.

10 Cristore yi'ririjayurāte wayuīaiki ṕuri, Tuṕarāte ṕuṕajoaika uṕaka jia oyiaja baari-jajuka kime. I'suṕaka imaki imarī, ba'ia ṕuṕajoaberiwa'ri jia oyiaja Tuṕarāka kimari-jaju.

11 Suṕabatirā Cristore yi'yurāte ĩariṕe'yoiki ṕuri Tuṕarāka ĩ'rātiji ṕuṕajoabeyuka kime. I'suṕaka baarijari, Tuṕarārikakaka yi'ririyaṕabeyuka imarī, ba'iaja kibaarijarirāñu. Őřikōři je'e: Neirō'ōrā mawejaṕayu uṕaka imaki kime.

12 Yimakarā uṕakaja wātaka ñoñurā, “Jesucristore reyaekapi āřwa'riji ba'iaja mabaai-ka Tuṕarāte mare saye'kariaeka”, āñurā mija imamaka, ika ṕaṕera mijaro'si yo'oyu.

13 Pakiarimarā, jia Cristore yi'yurā imarī, mija ā'mitiṕe mijaro'sioka. Wejea ṕo'ijirirā baaeka ruṕubajirā imaū'muekakite õñurā mija imamaka, ika ṕaṕera mijaro'si yo'oṕūayu. Mija ā'mitiṕe bikirimaja, kire yi'rimirīřikawa'yurā. Satanás, ba'iaja baarimajite ĩ'rāṕē'rōtorāja taairā mija ime. I'suṕaka imarā mija imamaka, ika ṕaṕera mijaro'si yo'oyu.

14 Yimakarā uṕaka wātaka ñoñurāro'si sayo'oyu ika, Maṕaki Tuṕarāte õñurā mija ima-maka. Mija ṕakiarimarā, wejea ṕo'ijirirā baaeka ruṕubajirā imaū'muekakite õñurā mija imamaka, ika ṕaṕera mijaro'si yo'oṕūayu. Mija bikirimaja, okajājirā imawa'ri, Tuṕarārika bojariroka jia yi'ririjayurā mija ime. Suṕa imarī, Satanás, ba'iaja baarimajite ĩ'rāṕē'rōtorāja taairā mija ime. I'suṕaka mija imamaka, ika ṕaṕera mijare yipūatayu.

15 Ika wejeareka ba'iaja baarimajare baarijajuakaka baarika ṕuṕaṕekaja mija imabe. Suṕabatirāoka ba'irījia mija yaṕaikareka takaja mija ṕuṕaria'si. Wejeareka ba'iaja imakopeika yaṕatiyaiki ṕuri, Maṕaki Tuṕarāte yaṕabeyuka kime.

16 Ika wejeareka ba'iaja baarimajare ṕuṕajoairokapi mija ṕuṕajoa'si. Ā'mitirikōři, ikupaṕa ṕuṕajoairā nime: Ba'iaja baaritakaja yaṕawa'ri, naṕuṕaka nare āñu uṕaka ba'iaja nabaarijaju. Suṕabatirā ritaja ima jiyurika ĩawa'ri, ritaja rikarika nayapayu. I'suṕakajaoka “Mia. Dakoareka wayuoka baabeyuka ñime”, āřwa'ri jījimaka nare simaṕakirūjeyu. I'suṕaka ba'iaja nabaarijajua ika wejeakarā ṕo'imajapiji ṕo'ijiyua imarī, Maṕakirikamarīa sime.

17 Ika wejeareka Tuṕarāte yi'ribeyurā, suṕabatirā ba'iaja nabaarijitoikaoka ṕurirāka. Tuṕarāte yaṕaika uṕaka oyiaja baairā ṕuri õñia imajiparāñurā.

Rīkimarāja Cristore yaṕabeyurā imarā

18 Mija ā'mitiṕe yijeyomarā. Kūṕajiji sajariwa'yu wejetiyarā seyarūkia. I'suṕaka simaerā baarāka ruṕu “Cristore Jo'ata'aikite* i'tarāñu”, āřwārūtikarā mija ime.

* 2:18 El Anticristo

I'supaka simarāka simako'omakaja, aḗerā rīkimarāja Cristore jo'ata'airā imatirijayurā maekakaoka. I'supaka simamaka, “Koyiaja sajariwa'yu wejetiyiarā maeyarūkia”, marīḗupajoawārūrijayu.

¹⁹ Ikuḗaka nime, ā'mitirikōrī je'e: “Maka imakoḗeraparā Jesucristore mayi'yurokamarīa yi'rikoḗeirā nimarape”, nareka ārīwārūirā maima. I'supaka imawa'ri mare nakōrōtapaḗape. I'supaka Jesucristore mayi'yu upakaja nimarikareka ḗuri mare nakōrōtapaḗerijāāeka. Supa nabaamaka, “Jesucristorirāmarirā nime”, marīwārūrijayu.

²⁰ Mija ḗuri jia rita wājimijikaka Tuparārika oñurā imarā. I'supaka mija ime Espiritu Santore mijareka Jesúre ña'ajāāeka simamaka. I'supaka mijare kibaaeka simamaka, “Ika nawārōika rita sime, ika ḗuri ḗakirika ima”, ārīwārūirā mija ime.

²¹ Rita ima ōrībeyurā mija imamakamarīa ikuḗaka mijaro'si yo'oyu. Rita ima mija ōrīwārūyu. I'supakajaoka rita wājimijikakamarīa ī'rārimarāre wārōrapaka ā'mitiritirā, “ḗakirimaja nime”, ārīwārūirā mija imamaka, ika ḗaperapi mijare sayibojayu.

²² Ikuḗaka nañu ḗakirimaja: “Jā'merūkika Tuparāte wā'maekakimarīka kime Jesús.” I'supaka ḗakirimaja Cristore jo'ata'airā nime. Supa imawa'ri “Jesús ḗakimarīka Tuparāte ime, supabatirā Kimakimarīka kime Jesús”, āñurā nime ḗakirimaja.

²³ “Tuparāmakimarīka kime Jesús”, āñuka ḗuri, Tuparārikimarīka kime. “Tuparā Maki-taki Jesúre ime”, āñuka ḗuri Jesús ḗakika ī'rātijiji ḗupaiki kime.

²⁴ Cristorika bojariroka ā'mitīparaka mija imara'aeka ā'mitirīḗabaraka mija imabe. I'supaka mija baarijarirākareka Jesús, Kīpakika ī'rātiji ḗupaparaka rīrākibiritirā mija imarijarirāñu.

²⁵ I'supaka simarāñu, “Yire ā'mitirīḗairā oñia imajīparāñurā”, Jesucristore mare ārītika simamaka.

²⁶ Ā'mitirikōrī je'e: Ī'rārimarā naḗupajoaika upakaja waḗuju ḗakirika mijare wārōriyapairā. I'supaka oñurā imarī, rakajekaja mija imaokaro'si ika ḗapera mijaro'si yo'oḗūayu.

²⁷ Jesucristore mijareka Espiritu Santo ña'ajāāekarā imarā mija ḗuri. Mijaka imaki imarī, mijare wārōrimaji Espiritu Santore imarijayu. I'supaka imarā imarī, aḗerāte mijare wārōrika yaḗabeyurā mija ime. Dika jariwa'ririmarīa, ḗakirimarīaja Espiritu Santore mijare wārōrijayurā imarī, rita imatiyaika mijare kiwārōrijayu upakaja mija imarijape. I'supaka imawa'ri Jesucristoka ī'rātiji ḗupaparaka jia mija imarijape.

²⁸ Yimakarā upakaja wātaka ñoñurā, ika jia mija ā'mitīpe. Jesúka ī'rātijiji ḗupaparaka, kiyapaika upakaja jia mija imarijape. I'supaka mija baarijarirākareka, ate ketarāñurīmi kiñakoareka i'yoḗi'ribekaja mija imarāñu.

²⁹ “Tuparāte ĩarijiyuika oyiaja baaiki kime Jesús”, mija ārīwārūika simamaka, “Jia oyiaja baarijayurā nime Tuparā makarā”, ārīwārūirā mija ime.

3

Tuparārirā maimakaka

¹ Mija ā'mitīpe. Mapaki Tuparā imaki mare wayuīatiyaiki. I'supaka maka imawa'ri, “Yimakarā mija ime”, mare kēñu. Rita sime i'supaka mare kēñua, kimakarā tarājaoka maima. I'supaka simako'omakaja, rīkimarāja nime ḗo'imaja i'supaka maima ĩawārūbeyurā. Tuparāte ōrībeyurā imarī, kimakarā maima niawārūbeyu.

² Mija ā'mitīpe yijeyomarā. Tuparā makarā maima mae. I'supaka simako'omakaja kimakarā maimamaka, ñamajī aḗeupaka mare kimarūjerūkia ḗuri, mare kiōrīrūjebeyua sime. Maekaka sōrībeyurā imariḗotojo “Jesúre etarāñurīmi ḗuri, kire ĩawa'ri kima upakaja maimarāñu”, ārīwārūirā maima.

³ “Rita, kima yija ĩarāñu”, āñurā ba'iaja baabekaja nimarijayu, “Cristore ba'iaja baakoribeyu upaka yija imariyapayu”, ārīwa'ri.

4 Ba'iaja baarijayurã þuri Tuþarãte jã'meika yi'ribeyurã imarã. Mia, kijã'meika yi'riberirika sime ba'iaja baarika.

5 I'supaka simamaka, ba'iaja baakoribeyuka Jesucristore ima õñurã mija ime. I'supaka imaki imawa'ri, “ Ba'iaja nabaaike yiwapakoyimaka, ba'iaja baape'abekaja nimarũ, ãrĩwa'ri, ika ka'iarã ketaeka”, ãrĩwãrũirã mija ime.

6 Jesúka rĩrãkibiritiirã imarã, ba'iaja baarijaribekaja nime. Ba'iaja baarijayurã þuri Jesucristore jẽrãkoaberiwa'ri kika ã'rãtiji þuþaribeyurã imarã.

7 Yimakarã upakaja wãtaka ñoñurã, “Ba'iaja mabaajika marã imabeyua”, mijare bojayurãte mija ã'mitiripẽa'si. Tuþarãte yapaika upakaja baarijayurã mija imajikareka, Cristo jia oyiaja baaiki upaka mija ime.

8 Ba'ioyiaja baarijayuka þuri Satanãre kire jã'meika upakaja baarijayuka imaki. I'supaka ñãñu, wejea þo'ijirirã baaeka ruþubajirã ba'iaja baarimajiji imara'aekaki Satanãre imatika simamaka. I'supaka imara'aekaki imarĩ ba'iaja þo'imajare kibaarũjerijayua riataokaro'si õ'õrã Tuþarã Makire etaeka.

9 Ba'iaja baabeyuka Tuþarãte imamaka, i'supakajaoka nime kimakarã naro'si. Jia oyiaja imarũkirã Tuþarãte nare jarirũjeika simamaka ba'iaja baarũkimarĩrã nime.

10 Ikuþaka nime Tuþarãrirã, suþabatirã Satanãrirã. Mia je'e: “Jesucristore yi'yurã yija ime”, ãrĩripotojo, Tuþarãte ãjijubeyua baairã kirirãmarĩrã nime. Suþabatirã Tuþarãte yi'yurãte ba'iuþakaja õñurãoka kirirãmarĩrãoka imarã.

Ïrãtiji wayuñabu'abaraka maimarijariye'e

11 Bikjarãja Cristore mija yi'riũ'muekarõ'õjitepi “Matiyiaja jia mawayuñabu'arijariye'e”, ãñua õrĩtirã mija ime.

12 Caín imaekakite baaeka upaka mabaaberijĩñu. Satanãre yi'riwa'ri jiiþupaki kibe'erõ'õkaki imaekakite kijããeka. Ikuþaka ãrĩwa'ri kire kijããeka. ã'mitirikõrĩ je'e: Ba'ika imarĩ, “Jiika kime yirĩrĩ”, ãþaraka kire ã'mijĩawa'ri i'supaka kire kibaaeka.

13 Mija ã'mitipe yijeyomarã. Ika wejeareka ba'iaja baarimaja imarãte mijare ã'mijĩamaka, “Aya, ¿dako baaerã yijare na'mijĩayu?”, ãrĩþupajoabekaja mija imabe.

14 Cristore yi'ribeyukajirã maimaroyika þoto reyatikarã upakaja maimaeka ruþu Tuþarãte ñakoareka. Maekaka þuri õñia imajiparũkirã imarĩ, aþeupaka maþupaka mare o'aekarã maima. I'supaka maima õñurã maima aþerã kire yi'yurãte mawayuñarijajayua simamaka. Nare wayuñabeyurã þuri reyatika upakaja imarã.

15 I'supaka simamaka Cristore yi'yukate ã'mijĩaiki þuri kire jããrimaji upakaja kime, Tuþarãte ãamaka. Suþabatirã “Þo'imajare jããrimaji õñia imajiparũkimarĩkaja kime”, ãrĩwãrũirã mija ime.

16 Ikuþaka sime: Jesucristore maro'si reyaekakaka õñurã imarĩ, “Mare wayuñaiiki kime”, ãrĩwãrũirã maima. Sõñurã imarĩ, i'supakajaoka aþerã kire yi'yurãte wayuñawa'ri mareyarãka rõ'õjirã jẽrãika nare jeyobaabaraka maimarijariye'e.

17 Aþeroka, kikoyiaja ba'irĩjia rikaiki, “Tuþarãka rĩrãkibiritiiki ñime”, ãrĩripotojo Jesúre yi'yurã wayuoka baairãte jeyobaabeyuka kima simamaka i'supaka kẽrĩkopeika þakirika oyiaja kiro'si jayua.

18 Wãtaka ñoñurã, rita jia aþerãte wayuñariþupakirã imawa'ri nare majeyobaarijariye'e. Moka mirãkapi takaja nare mawayuñakopejika þuri jiamarĩa sime.

Jesúre yi'yurã imarĩ Tuþarãte kĩkibekaja imarika

19 I'supaka nare wayuñariþupakirã imarĩ, nare jeyobaarijayurã nime. Suþa imarĩ “Tuþarãte rita wãjia bojaika yi'ririjayurã maima”, marĩwãrũrijayu. I'supaka simamaka Tuþarãte ãika wãjitãji kĩkirimarĩaja maimarijayu.

20 “Tuþarãrika bojariroka jia yi'ribeyurã yija ime je'e”, maþupaka ãñuaja ba'iaja maþuþarirãkareka, “Jia Tuþarãka maimabesarãñu je'e”, marĩþupajoarijayu. Ba'iaja maþuþayua simako'omakaja, saþemawa'ribaji mare wayuñaiiki Tuþarãte ime.

Supabatirãoka maimarijayuakaka ritaja õñuka kime. I'supaka imaki imarĩ, ba'iaja mapupayureka mare jeyobaawãrũiki kime.

²¹ Yijeyomarã, mija ã'mitipe. Moñu upakaja ba'iaja mapuparibesarãkareka, kíkibekaja maimarijarirãñu Tuparãte ãaika wãjitãji.

²² Supabatirãoka Tuparãte ãñua yi'riwa'ri kiyapaika upakaja baairã maimamaka, kire majẽñeika poto mayapaika upakaja mare kiyi'rirãñu.

²³ Mija ã'mitipe, ikupaka Tuparãte mare jã'meka: “Yimaki Jesucristore yi'paraka mija imarijape. Supabatirã mijare kijã'meka upakaja wayuĩabu'abaraka mija imabe.”

²⁴ I'supaka kërĩka jiyipupaka õrĩrijayurã puri Tuparãte yapaika upakaja kika ã'rãtiji pupajoairã imarĩ rĩrãkibiritiirã imarã. Espĩritu Santore mare kiña'ajããeka simamaka, i'supaka maima moñu.

4

“¿Yaje rita Espĩritu Santore jeyobaaikapitaka nawãrõtiyayu je'e?”, ãrĩwa'ri jia mija ã'mitiririjape

¹ Mija ã'mitipe yijeyomarã. “Tuparã oka bojaĩjirimaja yija ime Espĩritu Santore yijare jeyobaamaka”, ãñurãte mija põ'irã etarãñu. I'supaka napakã'ã “¿Yaje rita oka Espĩritu Santore nare jeyobaaikapĩ nawãrõtiyayu je'e?”, ãrĩwa'ri jia nare mija ã'mitipe. “Pakirimaja nimarãkareka nare mayi'riberiye'e”, ãrĩwa'ri i'supaka mijare ñañu. Ika wejea sareka maima ritatojoreka rĩkimarãja pakiriwãrõrimajare ime.

² “Mapo'ia upaka kipo'ijirirã ika wejeareka Tuparãte pũataekaki kime Jesucristo”, ãñua wãrõrãñurãte puri “Rita oka, Espĩritu Santore jeyobaaikapitaka jairã nime”, nareka mija ãrĩwãrũrãñu.

³ Aperimarã puri i'sirokapi wãrõbeyurã imarĩ, Espĩritu Santore jeyobaaikapimarã wãrõirã nime. I'supaka nabaayu, Cristore Jo'ata'aikirikakaka wãrõrimaja imarĩ. I'supaka simamaka “I'supaka ima wãrõrimajare imarãñu”, ãñua õrĩtikarã mija ime. Maekakaoka “Ika wejea ritatorekaja nimatiyu i'supaka ima wãrõrimaja”, ãrĩwa'ri mijare yibojayu.

⁴ Mija ã'mitipe wãtaka ñoñurã. Tuparãrirã mija ime. Supabatirã pakimajaroka nawãrõika mija ã'mitiripe'yoyu. Satanãre pakirika wãrõrimajare jeyobaako'omakaja ã'rãpẽ'rõtorãja nare mija baayu Satanãre tẽrĩwa'ribaji õñuka kimamaka Tuparã.

⁵ Tuparãte yapabeyumiji wãrõrimaja puri po'imajare wapuju pupajoairokapiji wãrõirã. I'supaka nawãrõmaka, ika ritatojo wejeareka imarãte nare ã'mitiripeyayu Tuparãte õrĩberirãri.

⁶ Maa puri, Tuparãrirã maime. I'supaka simamaka mawãrõrijayua ã'mitiripeairã nime Tuparãte yi'yurã puri. Tuparãte yi'ribeyurã puri, mawãrõrijayua ã'mitiripe'yoirã. Supa imarĩ nawãrõika ã'mitiritirã, “Ika rita bojariroka sime. I'sia puri wapuju pakirimajaroka sime”, ãrĩwãrũirã maime.

Mare wayuĩarimaji Tuparãte ime

⁷ Mija ã'mitipe yijeyomarã, mawayuĩabu'arijariye'e, aperãte mare wayuĩarũjerijayuki Tuparãte ima simamaka. Supa imarĩ wayuĩabu'arijayurã nime Tuparã makarã, supabatirã jia kire õñurã nime.

⁸ Po'imajare wayuĩarimaji Tuparãte imamaka, wayuĩabu'abeyurã puri kire õrĩbeyurã nime.

⁹ Ikupaka Tuparãte maro'si baaeka mare wayuĩawa'ri: Kimaki ã'rĩkaja imakiteje maro'si kipũataeka õñia maimajiparũ ãrĩwa'ri.

¹⁰ Ikupaka sime aperãte wayuĩarika: Tuparãte mayapaika upakamarã sime. Ikupaka sime, ãkõrĩ je'e: Tẽrĩrikaja mare wayuĩawa'ri Kimakire maro'si Tuparãte pũataeka kireyaekapi ãrĩwa'ri ba'iaja mabaaika ye'kariaokaro'si.

¹¹ Mija ã'mitipe yijeyomarã, i'supaka Tuparãte jimarã mare wayuĩatiyaeka simamaka, mawayuĩabu'ajĩñu maaoka.

¹² Maki imabeyuka Tuṕarāte ñaiki. I'suṕaka simako'omakaja mawayuñabu'ajĩkareka kika ñ'rātiji ṕuṕakirā maime. Suṕabatirā kiupakaja mare kijarirũjeyu. Suṕa imarĩ kire yaṕatiyarĩji yaṕairā majayu.

¹³ Tuṕarāte Espĩritu Santore mare ña'ajããeka simamaka, “Kika ñ'rātiji ṕuṕakirā maime, suṕabatirā kiupakaja mare kijarirũjeyu”, ãrĩwãrũirā maime.

¹⁴ Suṕabatirā yija ñaeka mirāka mijare yija bojaerā baayu. Ritatojo wejeareka imarāte tããrimaji imarũkikaro'si Kimakire maro'si ṕũataekaki Maṕaki.

¹⁵ “Tuṕarā Maki kime Jesús”, ãñurā ṕuri, Tuṕarāka ñ'rātiji ṕuṕakirā nime. I'suṕakajaoka naka kime kiro'si.

¹⁶ Tuṕarāte mare wãtaika koritiirā imarĩ, mare kiwayuñaikakaka yi'ririjayurā maime.

Mija ñabe: Ṕo'imajare wayuñarijayuka kime Tuṕarā. Suṕa imarĩ, kiupakaja aṕerāte wayuñarijayurā ṕuri, Tuṕarāka ñ'rātiji ṕuṕakirā nime, suṕabatirā kiupakaja nare ki-jarirũjeyu.

¹⁷ I'suṕaka imarā imarĩ, Tuṕarāte yaṕaika upakaja ṕo'imajare wayuñairā majayu. Suṕa simamaka ṕo'imajare kiwã'marãñurĩmi seyarāka ṕoto “Ba'iaja mare kibaarãñu je'e”, ãrĩwa'ri kĩkibekaja maimarãñu, Jesucristore imarijarika upakaja õ'õrã maimarijayua simamaka.

¹⁸ Tuṕarāte yaṕatiyarĩji yaṕairā imarĩ kire makĩkibesarãñu. I'suṕaka imawa'ri kire makĩkirũkia imakoṕeika ñ'rãṕẽ'rõtorãja mataayu. “Ba'iaja yibaaika wãṕa ba'iaja Tuṕarāte yire baarãñu je'e”, ãrĩṕuṕajoairā ṕuri saruṕu kĩkibaraka ba'iaja ṕuṕayurã. “I'suṕaka nimamaka jia kire yaṕatiyarĩji yaṕabeyukajirã nime ruṕu”, nareka marĩwãrũyu.

¹⁹ Mamarĩji Tuṕarāte mare wayuñau'mutika simamaka, kire, suṕabatirā ṕo'imajareoka yaṕatiyarĩji yaṕarijayurā maime maaoka.

²⁰ “Tuṕarāka rĩrãkibiritiiki ñime”, ãrĩriṕotojo, aṕika kire yi'yukate ñariṕe'yoiki ṕuri ṕakirimaji kime. Wããrõ'õrã imarāte wayuñabeyuka ṕuri, wããrõ'õrãja imabeyuka Tuṕarāteoka yaṕawãrũbeyuka kime.

²¹ Ikuṕaka Tuṕarāte mare jã'meka: “Yire mija yaṕarãkareka Jesũre yi'yurãteoka mija wayuñabe.”

5

Tuṕarã makarã imarĩ, kiyaṕaika upakaja baarijarirũkirã maime

¹ “Mare kitããerã Tuṕarāte wã'maekaki kime Jesús”, ãrĩwa'ri sayi'yurã ṕuri Tuṕarã makarã nime. Suṕabatirã Maṕaki Tuṕarāte yaṕatiyarĩji yaṕairã imarĩ, kire yi'yurãteoka nawayuñayu.

² I'suṕaka simamaka Tuṕarāte yaṕawa'ri i'suṕakajaoka kijã'meika ãñu upakaja yi'riwa'ri “Kire yi'yurãte wayuñarũkirã maime”, marĩwãrũrijayu.

³ Tuṕarāte jã'meika yi'yurã imarĩ, “Tuṕarāte yaṕatiyarĩji yaṕarijayurã maime”, marĩwãrũyu. Suṕabatirãoka “Kijã'meika ka'wisitakamarĩaja sime”, marĩwãrũyu.

⁴ I'suṕaka mañu Tuṕarã makarã imawa'ri, wejearitatorãja ima ba'iaja baarimijikaka ñ'rãṕẽ'rõtorãja mataarijayu. I'suṕaka ba'iaja baarimijikaka nabaaike upakaja mabaabeyu Jesucristore yi'riwa'ri.

⁵ Suṕabatirã “Tuṕarã Maki kime Jesús”, ãrĩrijayurã imarã, wejeareka ima ba'iaja baabeyurã.

“Yimaki Jesũre ime”, Tuṕarāte ãrĩka

⁶⁻⁸ Õ'õrã kimaeka ṕoto maekarakaba'ikaka kireka õrĩwa'ri “Tuṕarāte ṕũataekaki kime Jesucristo”, mañu. Mamarĩ, okoṕi Jesucristore kiruṕuko'a jũjerũjeka. Suṕabatirãoka sabe'erõ'õṕi yaṕua tetaekareka riwejurubaraka kireyaeka. I'suṕakajaoka rita ãñuka imarĩ, “Tuṕarã Maki kime Jesucristo”, Espĩritu Santore mare ãrĩrijayu. Ika maekarakaba'i õñurã imawa'ri, “Tuṕarã Maki kime Jesucristo”, marĩwãrũyu. Jesũre kiruṕuko'a

jũjerũjeka, supabatirã yãpua tetaekareka kiriwejurueka, Espiritu Santore mare bojari-jayua maekarakawãme imariþotojo ĩ'rãtiji oyiaja sabojayu.

⁹ Po'imajare mare añua yi'rirũkia oyiaja sime. I'supaka simako'omakaja “Yimaki kime ĩ'ĩ”, Tuparãte arĩkaroka takaja ima sapemawa'ribajirã mayi'rirũkia.

¹⁰ Tuparã Makire yi'yurã þuri, “Kimakireka Tuparãte bojaeka rita sime”, arĩwa'ri napupakarã sõñurã nime. “Tuparã Makimarĩka Jesúre ime”, añurã þuri Tuparãte kireka bojaeka yi'ribeyurã nime. I'supaka añurã imarĩ, “Wapuju þakirika sime ‘Yimaki Jesúre ime’, Tuparãte añua”, narĩrijayu.

¹¹ Mija ã'mitipe, ikupaka sime Tuparãte kireka bojaekakaka: Kimakipi arĩwa'ri õña mare kimajiparũjeka.

¹² Tuparã Makika ĩ'rãtiji þupakirã, õña kika imajipatiirã imarã. Kika ĩ'rãtiji þupamarĩrã þuri kika õña imajipabeyurã.

Bojajiibaraka þiyia Juanre naro'si o'oeka

¹³ Tuparã Makire yi'yurã imarĩ, kika õña imajiparã mija ime. I'sia jia mija õñaokaro'si ika þapera o'otirã mijaro'si yipũatayu.

¹⁴ I'supaka simamaka jia kika ĩ'rãtiji þupakirã imarĩ “Tuparãte yãairokapi kire majẽnerãkareka, mare kiã'mitiripẽarãñu”, añurã maima.

¹⁵ “Mare ã'mitiripẽaiki kime Tuparã”, añurã imarĩ, “Kire majẽñeika upakaja mare ja'ataiki kime”, arĩþupajoairãoka maima.

¹⁶ Ikupaka sime apea: ĩ'rĩka Jesúre yi'yuka, mija watoþekakaki imariþotojo ba'iaja kibaaika mija ĩarãkareka, Tuparãte kiro'si mija jẽñeĩjibe. Ba'iaja jũarũkiwapa imakoþeikareka Tuparãte ye'kariariba'ikaka simaye'e i'supaka kiro'si mija baarãka. I'supaka kiro'si mija baamaka ba'iaja kibaaikareka Tuparãte kire wayuĩarãñu ate jia kika kimaokaro'si. Aþeba'i ba'iaja baarika ima, sawapa ba'iaja imarika tiyibeyurõ'orã a'rirũkia. I'supaka ĩ'rĩkate baarãkareka, “Kiro'si Tuparãte mija jẽñeibe”, mijare arĩbeyuka yi'i.

¹⁷ Ritaja ba'iaja mabaaika jiamarĩa oyiaja ima Tuparãte ĩaika wãjitãji. I'supaka simako'omakaja, ba'iaja mabaaika simaupatimarĩa sime Maiþamakire imarõ'õ mare tá'terũkia.

¹⁸ Ikupaka moñu: Tuparãmakarã imarĩ ba'iaja baarijaribeyurã maima, Tuparã Makire mare ĩarĩñua simamaka. Supa imarĩ Satanãre ba'iaja mare baarũjewãrũbeyu.

¹⁹ “Tuparã makarã maima”, arĩwãrũirã maima. Kire yi'ribeyurã ika wejearitatorjoreka imarãte þuri ba'iaja Satanãre baarũjerijayu.

²⁰ Mia je'e, ikupakaoka moñua sime: Ika maima ka'iarã Tuparã Makire þo'ijirika. Supabatirã Tuparã imatiyaikite moñaokaro'si mare kiõrĩwãrũrũjeka. Supabatirã Kimaki Jesucristoka ĩ'rãtiji upakaja þupakirã imarijayurã imarĩ, Tuparãrirãoka maima. Ikiji Tuparã kime, supabatirã ikijioka kime mare õña imajiparũjeiki.

²¹ Yijeyomarã, i'supaka kima õñurã imarĩ, wapuju þo'imajare baapo'ijjaeka mija yi'ririjaria'si.*

I'tojĩrãja sime ruþu.

* **5:21** Juan quería que los creyentes rechazen las enseñanzas falsas que no dicen la verdad de como es Jesucristo. Lo mismo como los ídolos de dioses falsos no muestran la verdad de como es Dios.

Apocalipsis

Makārārũñuroka upakaꝑi Jesucristore Juanre bojaeka

¹ Ika p̄aperareka o'oeka bojaika ikuparō'ōꝑiji imarũkiakaka. I'supaka imarũkia kiyapaika upaka baarijayurāte sōñaokaro'si Kimaki Jesucristore sakija'ataeka Tuparā, nare sakibojaokaro'si. Supa imarĩ ángelte yipō'irā kipũataeka yire sakiōrĩwārũrũjeokaro'si. Juan, kiyapaika upaka baarijayuka ñime.

² Yi'i Juan, yire p̄emakotowiritirā ángelte ritaja yire bearapakarō'ōjĩrāja yibojayu, sapemawa'ribaji pañakarāja p̄awa'ri pakibekaja. I'supaka yiro'si simarape Tuparārika bojariroka Jesucristore yire ōrĩrũjemaka.

³ I'supaka ima ikuparō'ōꝑiji etararirāka simamaka ikupaka mijare ñañu mae. Supa imarĩ ika ñañua bojarimaja, supabatirā sayi'rirāñurāoka jia jĩjimaka imarijarirāñurā.

Īꝑotēñarirakaweje Jesúre yi'yurā imaekarāro'si Juanre o'oeka

⁴⁻⁵ Mae, Asia ka'iarā Īꝑotēñarirakawejeareka Jesúre yi'ririaparaka imarāro'si ika yo'oyu yi'i Juan. Supa imarĩ Tuparā, Jesucristo, Espiritu Santoꝑitiyika maekaraka-marā jia mijare najeyobaarũ, jia naka mijare imarũjewa'ri. Bikija imara'aekaki imariꝑotojo maekakaoka imarijayuka Tuparāte ime. I'supakajaoka ñamajĩ imajiparāki kime. I'supakajaoka Tuparāte jā'merupa wājitāji imarijayurā Īꝑotēñarirakamarā imarā*. Espiritu Santo ritaja ōrĩꝑataiki kime ārĩrikopakaja i'supaka kiwājitāji nimarijayu. Supabatirā Jesucristo imaki Kipakire añua upakatakaja bojarimaji. I'supaka imaki imarĩ, reyariꝑotojo ōñia kijariꝑe'rika ate. I'supaka kibaaũ'muekaꝑi ārĩwa'ri rĩkimarāja reyariꝑotojo sabe'erō'ō ōñia jariꝑearāñurā ate. Supa imarĩ ritatojo wejeareka ĩpamarāre jā'meiki kime. I'supakajaoka mare wātawa'ri maro'si riwejurubaraka kireyaekap̄i ba'iaja mabaaika kiwapakoyika.

⁶ I'supaka mare kibaaeka simamaka, kijā'merũkirāro'siji maimarāñu. Supabatirā kurarāka upakajaoka Kipaki Tuparāte yapaika upakaja baarimaja maima. Supa imarĩ, “Ritaja ĩpamaki imarĩ dika jariwa'ririmarĩaja jā'mewārũꝑataiki kime. I'supaka kima-maka aꝑea ima p̄emawa'ribaji jĩitakaja jiyiꝑupaka morĩrũkika kime”, āparaka jĩjimaka kika maimarijarirāñu. I'supaka oyiaja imarijarirũkikaro'si simarũ.

⁷ Ikupaka imarũkiaoka jia mija ōrĩrijape, ĩakōrĩ je'e: Oko ũmaka watoꝑekap̄i Cristore i'tarāñu. Ritatojo wejeareka imarā, supabatirā kire jāāekarā ꝑarijioka ĩapatarāñurā i'supaka imarāka. “Ba'iaja yijare kijũarũjerāñu”, ārĩwa'ri orirāñurā. I'supaka simarũ.

⁸ Ikupaka kibojayu: “Alfa, † Omega upaka imaki ñime. Alfa ñime ñañu ritaja ꝑo'ijiaekaki imarĩ. Supabatirā Omega ñañua ‘Ñamajĩ wejea tiyirũjerũkika ñime’, ārĩrika sime. Ritaja ima tēriwa'ribaji imaki ñime. Bikija imara'aekaki imariꝑotojo maekakaoka imarijayuka ñime. Supabatirā yi'ijioka imaki imajiparijarirũkika”, ārĩwa'ri Tuparāte bojayu.

Juan, makārārũñuroka upakaꝑi Cristore kĩaeka

⁹ Yi'i Juan, Jesucristore yi'yuka ñime mija jeyomaki imarĩ. Mija upakaja Tuparāte yire jā'mērũkikaoka ñime yiro'si. I'supaka imaki imarĩ, mija upakajaoka ꝑo'imajare yire ba'iaja jũarũjerijayu, Maiꝑamakirirā upatiji i'supaka oyiaja jũarũkirā maima sima-maka. I'supaka jũariꝑotojo Jesucristore ā'mitirip̄eaiiki imarĩ, sayirakajep̄āyũ. Supa imarĩ Patmos wāmeirō'ō jũmurikarā yire nataarape Tuparārika bojariroka yibojarapaka ꝑareaja wēkomakareka ñimaokaro'si.

* **1:4-5** Siete espíritus † **1:8** En el alfabeto griego, alfa es la primera letra y omega es la última.

¹⁰ Domingorĩmi Tuparāte jiyipupayeebaraka ñimarapaka poto, Espĩritu Santorikapĩ yire ña'ajāāekaki. Ikuṕarō'ōpĩji makārārũñuroka upakapĩ yire kĩarũjerape. I'supaka ñimarapaka poto yipēterō'ōpĩ trompeta napuṕuika jājia okaayurō'ōjĩrā jājirokapĩ ĩ'rĩkate jaimaka ña'mitirape.

¹¹ Topi mae ikupaka yire kēĩkorape:

—Maekaka mire yibeaike papearā samio'obe. Supabatirā Asiaka'iarā Jesúre yi'yurā ĩ'potēñarirakawejeareka imarāro'si samipũatabe. Ikuṕaka wāmeika sime wejea samipũatarũkirō'ō: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia, supabatirā Laodiceakarā nime,— kēĩkorape.

¹² Torājĩrā mae “¿Maki torā yire jaiki?”, āṕaraka jorowa'ri yiyoirape kire ĩarika yapawa'ri. Yoirā baakōrĩ ĩ'potēñarirakabi peritēria yaaboaike orokaka baaekaka imamaka ñiarape.

¹³ Supabatirā sawatopekarā ĩ'rĩka ṕo'imaji upaka ĩoikite imarape. Kijariroaka saya upaka ima kiũṕusikarō'ōjĩrā ñoaka jāāiki kimarape. I'supakajaoka orokaka baaekaka kikārĩmaki wājĩtāji jāāṕiaekaki kimarape.

¹⁴ Supabatirā kiruṕuko'a kiruṕua boitaka sōirape. Kiñakoa ṕuri ṕeka jũ'rēika upaka ōirapaka.

¹⁵ I'supakajaoka kiũ'ṕua bronze najoeika poto ya'taika upaka sōirape. Kijaika āta jājia we'rĩrĩkaika upaka okaarapaka.

¹⁶ Supabatirā kipitaka ritapē'rōtopi ĩ'potēñarirakamaki tā'ṕia kirikarape. Kirijokopeapĩ ĩ'ṕapē'rōtowā'taja opijieka sara wararapaka. Kipema jĩtakaja aiyate yaaika upaka ōirapaka.

¹⁷ Torājĩrā mae kire ĩakoṕekaja kiwājĩtāji ña'rĩtirā, jaiberijĩka, rĩ'meberijĩka yijarape. I'supaka yibaamaka kipitaka ritapē'rōtopi yire rabetirā, ikupaka yire kērāpe:

—Mikĩkia'si. Ritaja ṕo'ijiaekaki imarĩ, supabatirā ñamajĩ wejea tiyirũjerũkika ñime.‡

¹⁸ Ōñia imajiparũkika ñime, reyariṕotojo ōñia yijariṕe'rika be'erō'ō aṕekurioka reyariũkimarĩka ñima simamaka. I'supaka imaki imarĩ, nareyaikareka ṕo'imajare e'etorirũkika ñime ōñia nimajipakaro'si. Supabatirāoka topi nare ja'ajiyerũkimarĩka ñime. Supa imarĩ reyaekaka mirārāte imarō'ō koṕereka wierimajiji ñime,— yire kērāpe makārārũñuroka upakapĩ yipō'irā ṕemakotowiritirā.

¹⁹ I'supaka yire ārĩweatirā ikupaka yire kērāpe ate:

—Maekaka, ñamajĩ imarũkiaro'si samiaika simamaka ika miaika upakaja samio'obe.

²⁰ Mia, ritapē'rōto ĩ'potēñarirakamaki tā'ṕia yirikaika ĩariṕotojo, “I'supakaro'si simekā'ā”, ārĩwārũbeyuka mime. Ikuṕaka imarũkiaro'si i'supaka sime: ĩ'potēñarirakamarā tā'ṕia miaika ima ĩ'potēñarirakawejekarā yire ā'mitiripēarimajare imaruṕutarimaja ārĩrikopakaja. I'supakajaoka sime peritēria yaaboaike miaika. ĩ'potēñarirakawejerā yire yi'yurāte ime ārĩrikopakaja sime,— yire kērāpe.

2

Éfeso wāmeika wejeareka imaekarāro'si papeera o'otirā Juanre ṕũataeka

¹ I'tojĩrā, yire ṕemakotowirapakire ikupaka yire ārāpe ate:

—Éfesoeka imaki yire ā'mitiripēarimajare imaruṕutarimajiro'si ikupaka mio'obe: “ĩ'potēñarirakamarā tā'ṕia rikaiki, i'siarakatērioka peritēri watopekarā turitapaki imarĩ ikupaka yibojayu:

² Ā'mitirikōrĩ je'e. Ritaja mija baarijayua ōñuka ñime. I'supaka simamaka, ṕo'imajare yire yi'ririka yapawa'ri mija ka'wisijũayu. I'supakajaoka aṕerāte ba'iaja mijare baako'omakaja yire mija yi'ririja'atabeyua jia ñoñua sime. I'supakajaoka ‘Cristorika

‡ **1:17** La traducción en español dice: “Yo soy el primero y el último.” También en Apocalipsis 2.8 y 22.13, y Isaías 41.4; 44.6; 48.12

bojariroka bojarimaja yija ime', ĩ'rārimarāre āriḗpakiko'omakaja, '¿Yaje rita nañu?', āñurā mija ime. Supa imarĩ nabaarijayua jia ĩawārūtirā, i'supakajaoka nawārōika ā'mitiritirā, 'Waḗuju ḗakibaraka ba'iaja baairā nime', mija āñua ñorĩḗpataika sime.

³ I'supaka imarijayurā imarĩ, aḗerāte ba'iaja mijare baako'omakaja yire ā'mitiriḗḗarija'atabeyurā mija ime. Ka'wisika imarijayuareka wayuḗi'ḗekaja sarakajepāārijayurā imarĩ, yire mija yi'yua ja'atabeyurā mija ime.

⁴ I'supaka simako'omakaja mamarĩtaka yire yi'riũ'mubaraka yika mija rĩrākibirapaka upakamarĩa imarā mija jayu mae. I'supaka simamaka mijaka jia jĩjimaka imabeyukajika rupu yi'i.

⁵ Supa imarĩ, yika rĩrākibiriwa'ri jia yire mija yi'riũ'murapārō'ō ḗupapē'ritirā, 'Jia mika yija imarapaka upakamarĩa yija jayua ba'itaka sime', āñurā mija jaḗe. Supa āḗaraka mamarĩ yika jia imatiyawa'ri jia mija baarapaka upakaja mija baabe ate. I'supaka mija baabesarāka no'ojĩrāmarĩaja mija ḗeritēriā yaaboabaraka imakoḗeika mijareka se'marĩ yetarāñu. I'supaka yibaarākareka yire jiyiḗupayeerimajare rērijaribesarāñu torā mae.

⁶ Mae mijare ñañu, jia yika mija imarapaka upakamarĩa jayurā imariḗotojo ĩ'rāba'i jia mija baayu ñiamaka. Nicolaĩtas tatarāte ba'iaja baaika mija ĩariḗe'yoika jia sime. I'supakajaoka sime yiro'si.

⁷ Mija ā'mitiḗe ritaja wejeareka yire yi'ḗaraka imarijayurā. Jia samija ōriḗḗariyapaye'e, Espĩritu Santore yire jeyobaaikaḗi yibojaika jia mija ā'mitiḗe. Ba'iaja nabaakoḗeka naja'atayu Satanāre ĩ'rāḗē'rōtorāja baairā. I'supaka baarāñurāte Tuparā rioñe'metāji ōñioyapurika nare yiji'arāñu", āriwa'ri mio'obe,— yire kēraḗe makārārũñuroka upakaḗi yire ḗemakotowirapaki.

Esmirna wāmeika wejeareka imaekarāro'si ḗapera o'otirā Juanre ḗũataeka

⁸ Saḗemajĩrā ikupaka yire kēraḗe ate:

—Esmirna wejearā yire ā'mitiriḗḗarimajare imaruḗutarimajiro'si ikupaka mio'obe: "Ritaja ḗo'ijiaekaki imarĩ, supabatirā ñamajĩ wejea tiyirũjerũkika ñime. Yi'ijioka imaki reyarĩotojo ōñia jariḗe'rikaki. I'supaka jarikaki imarĩ ikupaka mire ñañu:

⁹ Mia je'e. Ba'iaja mijare nabaamaka, jiamarĩa mija jũarijayua ōñuka ñime. Supabatirā wayuoka baairā mija imaoka ñorĩḗpataika sime. I'supaka mija ima simako'omakaja Tuparāte mijare saja'ataekapi āriwa'ri, imatiyaika rikairā mija ime. I'supakajaoka 'Judĩorāka imarĩ, Tuparārirātakaja yija ime', āḗaraka, 'Ba'iaja baarimaja nime', āḗaraka mijareka kē'rājairimajareoka ōñuka ñime. I'supaka nabaayu Tuparāte yi'riberiwari Satanāre yapaika upaka baarijayurā imarĩ.

¹⁰ Wēkomaka imariwi'iarā ba'iaja mija jũarijarirāka kĩkibekaja mija imabe. I'supaka Satanāre nare ḗupajoarũjemaka ĩ'rārimarāre torā natarāñu. Yire mija ā'mitiriḗḗaika mija ja'atarika yapakḗewa'ri i'supaka mijare kibaata'arāñu ĩ'ḗapĩtarakarĩmirō'ōjĩrā. I'supaka jũariḗotojo mijare najāārākarō'ōjĩrāoka, yire mija ā'mitiriḗḗarija'ata'si. I'supaka samija rakajepāārākareka, 'Ōñia imajĩparũkirā nimarũ', mijareka ñarĩrāñu.

¹¹ Mija ā'mitiḗe ritaja wejeareka yire yi'ḗaraka imarijayurā. Jia samija ōriḗḗariyapaye'e, Espĩritu Santore yire jeyobaaikaḗi yibojaika jia mija ā'mitiḗe. Ba'iaja jũariḗotojo yire ā'mitiriḗḗabaraka imarijayurā ḗuri, ba'iaja jũarika tiyibeyurō'ōrā yiḗḗatarāñurāka a'rirũkimarĩrā nime", āriwa'ri mio'obe,— yire ḗemakotowirapakire mijare bojayu.

Pérgamo wāmeika wejeareka imaekarāro'si ḗapera o'otirā Juanre ḗũataeka

¹² Torājĩrā ate yire ḗemakotowirapakire ikupaka yire āraḗe:

—Pérgamo wejearā yire ā'mitiriḗḗarimajare imaruḗutarimajiro'si ikupaka mio'obe: "Mia je'e ikupaka ñañu ĩ'ḗapē'rōto opika sara rikaiki imarĩ.

¹³ Ritaja mija imarijayua ñiaika simamaka, Satanāre jā'meirō'ōrā mija imaoka ñorĩḗpatayu. Torā imariḗotojo yire yi'riwa'ri Satanāre ā'mitiriḗḗabeyurā mija ime. Mia je'e,

torā jia yire yi'riwa'ri Antipas wāmeikite yirika bojariroka bojaja'atabeyuka kimamaka, kire najāāeka. I'supaka tokarāre kire baako'omakaja yire mija yi'yua ja'atabeyurā mija imarape.

14-15 I'supaka simako'omakaja Balaam imaroyirekaki, Balac imaroyikate kiwārōekamijikaka yi'yurāte ā'mitiripēarijayurā nime ĩ'rārimarā mija pō'irā. Supa imarī jĵimaka mijaka imabeyukajika yi'i. Mia je'e, ikupaka sime Balaamre wārōekamijikaka: 'Israelkarāre ikupaka mibojabe ba'iaja nabaao'okaro'si: "Jērāka jiyeka jiyipupaka ōrĵwa'ri, wa'iro'si ri'ia yija pāārijayua mija ba'arāka marā imabeyua. I'supakajaoka yija tā'omaja rōmitikaka mija yapaika upakaja mija wā'imarĵkopebe" ', āriwa'ri Balaamre kire wārōeka. Bikija Israelkarāre Balaamre wārōeka yi'riwa'ri ba'iaja nabaaka. I'supakajaoka ĩ'rārimarāre mija watopekara ba'iaja baarijayu Nicolaitas tatarāte wārōika yi'riwa'ri.

16 I'supaka simamaka 'Pakirimajaro'ka ā'mitiripēawa'ri ba'iaja mija baa'si', nare āribeyurā mija imarākareka no'ojĵrāmarĵaja mija pō'irā yeyarāka poto yirĵkōpēarā sara imapĵ ba'iaja nare yibaarānu sana'mitiripēarija'atabepakā'ā.

17 Mija ā'mitipe ritaja wejeareka yire yi'paraka imarijayurā. Jia samija ōrĵpūariyapaye'e, Espĵritu Santore yire jeyobaaika'pĵ yibojaika jia mija ā'mitipe. Ba'iaja nabaaka ja'ataeka imarāte puri ba'arika maikoribeyua manā wāmeika yĵi'arānu. Supabatirā āta boia mamaka wāmea sarā o'oeka ima nare nĵijirānu, so'oeka marāoka ĵawārūbeyua simarānu. I'supaka simako'omakaja se'etorirāki ĩ'rĵkaja sĵawārūrāki", āriwa'ri mio'obe,— makārārūnuroka upaka'pĵ yire pemakotowirapakire bojarape.

Tiatira wāmeika wejeareka imaekarāro'si pape'ra o'otirā Juanre pūataeka

18 Topĵ ikupaka makārārūnuroka upaka'pĵ pemakotowirapakire yire ārāpe ate:

—Tiatirarā yire ā'mitiripēarimajare imaruputarimajiro'si ikupaka o'otirā mi'pūatabe: "Peka jūrēika upaka yiñakoa ya'taiki nime. I'supakajaoka, bronce najoemaka saya'taika upaka saya'tayu nū'pua', yi'i Tuparā Makĵi mijare yibojayu.

19 Ritaja mija baaika ōrĵpataiki nime. Supa imarī 'Po'imajare wayuĵarimaja, supabatirā yire ā'mitiripēairā nime', mijareka nārĵrijayu. I'supakajaoka ritaja a'perāte mija jeyobaaika ōrĵpataiki nime. Yire ā'mitiripēairā mija imamaka, ba'iaja a'perāte mijare baarijayu. I'supaka mijare nabaako'omakaja yire mija ā'mitiripēaika ja'atabeyurā mija ime. I'supaka simamaka 'Mamarĵ yire nayi'riū'murapak' pemawa'ribaji jia baairā nime', mijareka nānu.

20 I'supaka simako'omakaja ikupaka mija baarijayu: ĩ'rāko rōmo Jezabel wāmeikote ba'iaja jaiko'omakaja 'Kopakaja, mijaitiyibe mae', kore āpekaja wiriwirikā'āja kore mija ā'mitirĵkōpeyu. Supa imarī mijaka jĵitakaja jĵimaka nĵimabeyukaji ru'pu. Mia je'e ikupaka kōrĵrijayu: 'Tuparāro'si jaĵĵirirōmojo nime.' I'supaka imako imarī 'A'perāka mija yapaika upakaja mija wā'imarĵkopebe. I'supakajaoka jērāka jiyipupayeewa'ri sapō'irā wa'iro'si ri'ia napāāika mija ba'akōpejĵka', āparaka koboja'pakirĵjayu. I'supaka kōpakā'ā ā'mitiritirā, rukubaka pūpajoairā jariwa'ri, yire yi'yurāte ba'iaja baayu.

21 I'supaka simamaka ba'iaja kobaaika ja'atarika yapawa'ri, yita'akōperape ru'pu. I'supaka simako'omakaja, ba'iaja kowā'imarĵrijayua ja'atarĵyapabeyuko koime.

22 Mia, i'supaka koima simamaka, 'Jimarĵa wāmarĵa jaritirā, kokārĵpeyurūkiareka ba'iaja kojūapeyurānu', koreka nānu. Supabatirā koka wā'imarĵrijayurā upatireje i'supakajaoka yibaarānu i'supaka ima ja'atabekaja nimarākareka.

23 Supabatirā kowārōika ā'mitiripēawa'ri i'sirokapi imarijayurāteoka yiriata'patarānu. I'supaka yibaarāka ĵatirā, 'Ritaja mapupajoaika ōrĵpataiki kime', yireka narĵwārūrānu ika wejeareka yire yi'yurā upatĵi. Supabatirāoka 'Maimarijayu upakaja, tērĵrika ima, pemakapañakaja imaoka mare sakiwapajaiyu', mija āriwārūrānu.

24-25 Tiatirareka imarā ĩ'rārimarā puri kowārōika ā'mitiripēabeyurā. 'Ikupaka sime imatiyaika bojariroka makioka ōribeyua', āriwa'ri pakirirōmore wārōika ā'mitiripēarimajare mijare bojako'omakaja samija ā'mitiriripe'yoyu. 'Imatiyaika

bojariroka sime', narĩpakiyu Satanárika simako'omakaja. I'supaka ima ã'mitiriripe'yoirã mija imamaka aþea mijare jã'mebesarãki yi'i. Mae mijare ñarĩrã baaika upakatakaja mija imarijape. Mia je'e: Yipe'rietarũkia ta'abaraka jia yire ã'mitiripẽarija'atabekaja mija imarijape.

²⁶⁻²⁸ Yire ã'mitiripẽarija'atabekaja, supabatirã õña nimatiyikuri yiyapaika upaka baar-ija'atabeyurãte ikupaka ñarĩrãñu: 'Ritaja wejeakarãre mijã'mebe', Yipakire yire ãrika upakaja, 'Ritaja wejeakarãre jã'meirã mija imarãñu', nare ñarĩrãñu. I'supaka simamaka Tuparãte yi'ririyaþabeyurã ritatojo ika wejeareka imarãte wã'imakaja mija riatarãñu. Supabatirã yire ã'mitiripẽarija'atabeyurã mija imamaka, wãrĩrika ru'ara'aerã baaika poto tã'pia õaika mijare yija'atarãñu 'Ba'iaja baarika tẽñurã nime', ãrĩwa'ri.

²⁹ Mija ã'mitipe ritaja wejeareka yire yi'þaraka imarijayurã. Jia samija õrĩþũariyaþaye'e, Espĩritu Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mija ã'mitipe", ãrĩwa'ri mio'obe,— yire kibojarape.

3

Sardes wãmeika wejeareka imaekarãro'si þapera o'otirã Juanre þũataeka

¹ I'sia þemajĩrã ikupaka yire kẽrãþe ate:

—Sardes wejeareka yire ã'mitiripẽairãte imaruþutarimajiro'si ikupaka mio'oĩjibe: 'I'þotẽñarirakamarã upaka tẽrĩwa'ribaji imatiyaiki Espĩritu Santo þupakaþi baarijayuka ñime. Supabatirã I'þotẽñarirakamarã tã'pia* rikaiki ñime. Mia je'e: Ritaja mija baaika õrĩpataiki ñime. Mijare ãtirã 'Cristore jia yi'yurã nime', þo'imajare mijareka ãrĩko'omakaja yireka þuri yiyapaika upaka baabeyurã imarĩ, yire ã'mitiripẽabeyurã upakaja mija ime.

² Jia mija þupajoabe! Yire yi'ribeyurã upakaja mija jayua simamaka, jia þupape'ritirã yire mija ã'mitiripẽabe ate, yire mija yi'yua mija ja'atakoreka. Tuparã ñakoarekaoka kiyapaika upakataka baabeyurã mija ime ruþu.

³ Supabatirã mamarĩ yirika bojariroka mija wãrũũ'murapakakaka jia mija þupajoape'abe. I'supaka jia sõrĩwaþu'ape'atirã, ba'iaja mija baaika mija ja'atabe. I'supaka mija baabesarãkareka, ikuparõ'õþiji karee'erimajire etaika upakaja mija õrĩbeyurõ'õþiji mija þõ'irã etatirã mijare sayiwaþajairãñu.

⁴ I'supaka simako'omakaja, I'rãrimarã takaja imarã Sardereka ba'iaja baabeyurã. I'supaka imarã þuri jariroaka ka'imarã jããirã upaka imarã. Supa imarĩ 'Ba'iaja baaripe'yoirã imarĩ, jia boia jariroaka jããtirã yika nimarãñu', ñañua jia sime.

⁵ I'supaka simamaka imarãreje Satanãre I'rãþẽ'rõtorãja baairãte jariroaka jia boia yijããrũjerãñu. Supa imarĩ 'Ikarakamarã nime yika imajiparũkirã', þapera þũñurã ññua yirũ'rẽbesarãñu. I'supakajaoka, Yipakire ãarãka wãjitãji, supabatirãoka kiãngelrãkare ãarãka wãjitãji 'Yire yi'yurã nime', nareka ñarĩrãñu.

⁶ Mija ã'mitipe ritaja wejeareka yire yi'þaraka imarijayurã. Jia samija õrĩþũariyaþaye'e, Espĩritu Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mija ã'mitipe", ãrĩwa'ri mio'obe,— yire kibojarape.

Filadelfia wãmeika wejeareka imaekarãro'si þapera o'otirã Juanre þũataeka

⁷ —Toþi ate Filadelfia wejeareka yire ã'mitiripẽairãte imaruþutarimajiro'si ikupaka mio'oĩjibe: "Tuparãþi imarijayuka imarĩ ñañu upakaja baarijayuka ñime. Supabatirã Iþi David imaroyikaki riþarãmi imarĩ, kiupakajaoka Tuparãrirãre jã'merimaji ñime. I'supaka simamaka I'rĩkate yijã'merũkirõ'õrã kãkaokaro'si kopereka yiwierãka, maki satãtewãrũberijĩki. Supabatirãoka I'rĩkate sarã kãkakoreka kopereka yitãterãka maki wieberijĩki.

* **3:1** Véase versículo 1.20. Los siete líderes de las siete iglesias

⁸ Ritaja mija baarijayua òñuka ñime. Po'imajare mijare ñaikareka þuri 'Imatijarimaja nime', mijareka ãrĩbeyurã. I'supaka mijareka nañua simako'omakaja yiwãrõeka jia yi'ririjayurã mija ime. Supabatirãoka aþerãte kĩkiwa'ri 'Jesucristore yi'ribeyurã yija', ãrĩbeyurã mija ime. Mija ñabe, maki mijare jãjibaakoreka, kopereka mijaro'si yiwieyu, yibojariroka mija wãrõrijayaokaro'si.

⁹ Mija ã'mitiþe. Torã imarã þakirika jaibaraka 'Tuþarãrĩã yija ime', ãrĩriþotojo Satanãre yapaika upaka baarijayurã. I'supaka imarã nimamaka ñamajĩ mija wãjitãji nare yiñukuruparũjerãñu mijare najiyiþupayeeokaro'si. I'supaka nare yibaarãñu 'Jesucristore wãtairã nime', mijareka nañaokaro'si.

¹⁰ 'Ba'iaja aþerãte mijare baako'omakaja, yire ã'mitiripẽabaraka mija imabe', mijare ñarãþaka upakaja yi'yurã mija ime. Supa imarĩ ritaja þo'imajare ba'iaja jũarijẽ'rãka seyarãka þoto mijare ñarĩþaraka ñimarijarirãñu. I'tojĩte ritatojo wejeareka imarãte ñatirã 'Ĩrã imarã ba'iaja jũawa'ri þupape'ritirã yire ã'mitiripẽairã, aþerimarã þuri jẽno'o bajijayurã', ñarĩwãrũrãñu.

¹¹ Mia, no'ojĩrãmarĩa ikuparõ'õþiji eyarũkika ñime. I'supaka simamaka yire mija ã'mitiripẽarijayua ja'atabekaja mija imabe. I'supaka mija imamaka, ñamajĩ jilbaji Tuþarãte mijare baarãñu. Supa imarĩ ba'iaja baairãte mija ã'mitiripẽa'si.

¹² Yire ã'mitiripẽarija'atabesarãñurãte, Yipaki þõ'irã yeyarũjerãñu. Supa imarĩ Yipaki Tuþarãte jiyiþupaka õrĩriwi'iarã bota ima upaka torã imajiparũkirãro'si nimarãñu, toþi þorirũkimarĩrã. I'supaka nimamaka, maekarakawãme nare yiwãmejĩ'arãñu. Ikuþaka sime i'sia: Yipaki Tuþarã wãmea, mamaka Jerusalén wãmea, supabatirã mamaka yiwãmea nareka yo'oeakarã nimarãñu. Ikuþaka sime: ĩmiþi Yipakire wejea mamaka ruetarãñu.

¹³ Mija ã'mitiþe ritaja wejeareka yire yi'þaraka imarijayurã. Jia samija õrĩþũariyapaye'e, Espĩritu Santore yire jeyobaaikapĩ yibojaika jia mija ã'mitiþe", ãrĩwa'ri mio'obe.—

Laodicea wãmeika wejeareka imaekarãro'si þapera o'otirã Juanre þũataeka

¹⁴ Torãjĩrã yire þemakotowirapakire ikupaka yire jairape ate:

—Laodiceawejeareka yire ã'mitiripẽairãte imaruputarimajiro'si ikupaka mio'oĩjibe: “Yi'ipi ãrĩwa'ri Tuþarãte þupajoaika upakaja simaokaro'si baarimaji ñime. Ritaja ñarĩka upakaja baawa'ri, wãjiroka Tuþarãte ima bojarijayuka ñime. Supabatirã yi'ipi ãrĩwa'rĩjioka ritatojo ika wejeareka ima Tuþarãte þo'ijiaeka. I'supaka imaki kime, ika mijare bojaiki', ãrĩwa'ri naro'si mio'obe.

¹⁵ Ritaja mija baaika õrĩþataiki ñime. Yire yi'ririja'atabeyurã mija imako'omakaja, 'jilbaji kika marĩrãkibipakã'ã jia sime', yireka ãrĩbeyurã mija ime. I'supaka imarã imarĩ, ukurũkia ijitakamaria, supabatirã jijitakamarĩa upaka mija ime. I'supaka mija imarika yapabeyuka yi'i.

¹⁶ I'supaka yika imarã mija imamaka, jiamarĩa imawa'ri, kopakaja mijare yija'ataerã baayu mae.

¹⁷ Mia, 'Ritaja Tuþarãrikakaka õrĩwãrũirã maime. Supa imarĩ rĩkimakaja ba'irĩjia rikairã upaka imawa'ri, dakoa mare jariwa'ribeyua', mija ãñu. I'supaka mija ãrĩko'omakaja, yiñakoareka imatiyaika õrĩþũabeyurã mija ime jia yire ã'mitiripẽabeyurã imarĩ. Ba'irĩjimarirã, supabatirã jariromarĩrã, yoibeyurã upaka mija ime mijare ñiaikareka.

¹⁸ I'supaka mija imamaka, ikupaka mijare yibojaerã baayu mae. Mija ã'mitiþe, yire yi'ripẽawa'ri jia okajãjia mija imariyapaye'e, ba'iaja mija þupaka ima ja'atatirã, yire mija jẽñebe. I'supaka mija baamaka 'Tuþarãte yapaika upakaja maimaye'e', ãñurã mijare ñimarũjerãñu. ĩakõrĩ je'e: I'supaka mija imamaka, oro rukuberika yireka waruayurã upaka yirika imatiyaikakaka mija õrĩwãpu'arãñu. Jariromarĩrã imarĩ i'yoa jũarikopakaja jarioaka boia yire jẽñetirã sajããirã upaka mija imabe yiñakoareka ba'iaja baabeyurã

mija imaokaro'si. I'supakajaoka jia ñaokaro'si ñakoïkoa yaþairã upaka kïkirimarïa yire mija jêñebe yipupajoaika õñurã mija imaokaro'si.

¹⁹ Mija ã'mitipe. Wãtaka ñoñurã upatata yokajããmaka, ba'iaja mija baaika mija ja'atabe. Saja'atagirã yire takaja ã'mitiripeairã mija imabe.

²⁰ Mija ñabe, 'Naka rïrãkibiparaka ñimarũ', ãrïwa'ri mijare yakayu. I'supaka simamaka yoka ã'mitiripeairã, 'Ãã, i'supakaja mika yija imarũ', yire ãñurãka jia ñimarãñu.

²¹ Supa imarï ba'iaja jũariþotojo yire ã'mitiripearija'atabekaja imarijayurãte, mabo'ikakurirõ'õrã yire jã'mejeyobaarimaja ñimarũjerãñu. Yipakire yi'ririya'atabeyuka imarï, kire jã'mejeyobaarimaji ñima upakaja nimarãñu yika naro'si.

²² Mija ã'mitipe ritaja wejeareka yire yiþaraka imarijayurã. Jia samija õrïþũariyapaye'e, Espiritu Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mija ã'mitipe", ãrïwa'ri mio'obe,— yire kibojaraþe.

4

Ikuþaka mabo'ikakurirã Tuþarãte jiyipupayeebaraka nimamaka Juanre ñaeka

¹ I'supaka simarapaka be'erõ'õ ikuþaka simarape ate: Mabo'ikakurirã kopereka wieka imamaka ñiarape. Sañiarapaka þoto tromþeta jãjia okaayu upakaþi yire jaiũ'murapakite ikuþaka yire ãrãþe ate:

—Õ'õrã mi'tabe, ñamajï imarũkiakaka mire yibeakaro'si,— yire kërïkorape.

² Toþi mae makãrãrũñuroka upakaþi ñimarapaka þoto mabo'ikakurirã Espiritu Santore yire eyarũjerape. Torã eyagirã ñpi ruparikũmuareka* ñrïkate rupamaka ñiarape.

³ Åta jaspe, supabatirã cornalina ya'tarika ima upaka ya'taiki kimarape torã ruparapaki. Torã ruparapaki wã'tarã ne'epurea, esmeralda wãmeika åta upaka ya'taika imarapaka.

⁴ Supabatirã kiruparaparõ'õrã ñrïka þo'imaji baagirã botarakamaki þakiarimarã saya boia jããtiirã kiwã'tarã narãkuruparape ruparikũmuapitiyika. ñparimarãro'si simarape ruparikũmu. Supabatirã orokaka baaeka bu'ya tuaekarã nimarape.

⁵ Supabatirã nañe'metãji nipamakire ruparapakũmupi wïþoa yaajiyeika upaka sabaarape. I'supaka baawa'ri jãjitaka wïþoa jaika upaka sokaarape. Kiruparapaka wãjitãji ñpotẽñarirakabi þeka jũ'rëika imarapaka. I'supaka þeka jũ'rërapaka Espiritu Santo kopakaja ima simarape.

⁶ I'supakajaoka Tuþarã ruparikũmuwãjitãji riapakiaka jia waria okoika imarapaka.

Supabatirã, botarakamarã maikoribeyu upaka ñoirã watoþekarã kiruparape. Napemape'rõtoþi, napeterõ'õþioka rïkimakaja ñakokirã nimarape.

⁷ Mamarï õiũ'murapaki yaia león upaka ñoika imarapaki. Apika imarapaki wa'ibikirãwëko upaka ñoiki. Kibe'erõ'õjite kimarape þo'imaja þema upakaja þemaiki. Piyika imarapaki awapakiaka wiyu upaka imaki.

⁸ Maikoribeyurã upaka ñoirã nimarapaka imarï, ñrõtẽñarirakato kajekirã nimarape. Napo'iareka rïkimakaja ñakoirã nimarape, nakajerokarõ'õþioka. ñmi, ñami þariji Tuþarãte jiyipupayeebaraka ikuþaka nabayakoyarijaju:

—Ba'iaja baakoribeyuka mime. Ba'iaja baakoribeyuka mime. Ba'iaja baakoribeyuka mime. I'supakajaoka ritaja ima tẽrïwa'ribaji imaki mime. I'supakajaoka bikija imara'aekaki imariþotojo, maekakaoka imarijayuka mime. Supabatirã mi'ijioka imaki imajiparijarirũkika,— ãþaraka nabayakoyaraþe.

⁹ ñpire kiruparikũmuarã rupamaka ñagirã kire jiyipupayeebaraka ikuþaka narïrijaju:

—Ritaja ima þemawa'ribajirã jïitakiji mime. Supa imarï mi'ï ñrïkaja tẽrïrikaja jiyipupaka õrïrũkika mimarijaju. Jïitaka mibaayu,— ãþaraka reyariba'imarïka imakite na-jiyipupayeeyu.

* 4:2 En la Biblia el trono de un rey es un simbolo de autoridad y poder.

¹⁰ Ī'rākūrimarīa i'supaka baabaraka nima poto veinticuatro rakamarā pakiarimarā kiwājītāji mo'ipāñawa'yurā reyariba'imarīka imakite jiyipupayeebaraka. Supabatirā nabu'ya orokaka baeaka e'etatirā kiwā'tarā pāājiyetirā ikupaka kire narīrijayu ate:

¹¹ —Yija ĩpamaki Tuparā, mi'i ĩ'rīkaja imaki jiyipupaka yija ōrīrūkika. Supabatirā mi'ijioka imaki ritaja pō'ijiaekaki, miyapaeka upakaja mi'pō'ijiaeka ritaja imañujua ruṣu. I'supaka simamaka ikupaka pō'imajare mire ārīrijarirūkika mime: “Ritaja ima pēmawa'ribajirā jīitakiji imarī, mi'i ĩ'rīkaja tērīrikaja jiyipupaka ōrīrūkika mime. I'supakajaoka ritaja jā'merimaji mime”, — kire narāpe.

5

Papera bupeka wierimaji

¹ I'supaka simarapaka be'erō'ō ĩpire kiruparikūmuarā ruṣarapaki pitaka ritapē'rōtopi papera bupeka kirikamaka ñiarape. Sapemarā, sarokapioka o'oeaka, supabatirā ĩ'potēñarirakaba'i papatāteka simarape sareka.

² Topi mae ángel tērīwa'ribaji imatiyaiki pemakotowiritirā ikupaka ārāpaki:

—¿Maki imaki Tuparā ñakoareka, ika papera bupeka papatāteka bebetirā sawierūkika?—
ārīwa'ri jājirokapi kijērīakoperape.

³⁻⁴ I'supaka kērīko'omakaja ni'ioaka, ĩmirā imaki, ika wejeareka imakioka, supabatirā marokakakurikakioka sawierūkika Tuparā ñakoareka imaberapaki. ĩ'rīka sīatirā jairima-jire imabepakā'ā ĩawa'ri jimarīa yorape.

⁵ I'supaka ñimamaka ĩatirā, ĩ'rīka pakiaiki ikupaka yire bojarapaki:

—I'tojrāja mioritiyibe. Ō'ōrā miyoibe mae. Ō'ōrā ĩ'rīkate ime Satanāre tērīkaki. León jājika upaka ĩpi marākā'ā mabaaberijiki Judātatarākaki, supabatirā David ĩpi imaroyirekaki riparāmi imarī, ĩ'potēñarirakakuku papera papatāteka wierūkika kime,—
ārīwa'ri yire kibojarape.

⁶ I'supaka simarapaka poto, pakiarimarā watopeka, supabatirā botarakamarā maiko-ribeyu upaka imaraparā watopekarā, ĩpi ruṣarikūmua imaraparō'ōrā ĩ'rīka Oveja weiwa'yua upaka ĩoikite* imarape. Pō'imajare kire jāēka kāmia kire imako'omakaja ōñia imakite ñiarape. Supabatirā ĩ'potēñarirakabi wakaiki kimarape okajājiki imarī. Topi ĩ'sirakaojoka ñakoika kimarape. Espiritu Santo, tērīritakire ika ka'ia ĩ'rākō'rīmatomarīa Tuparāte pūatayu ārīrikopakaja simarape kiñakoa.

⁷ Topi mae Tuparā ruṣarikūmurō'ōrā ke'rape papera bupeka e'erī. Sarā keyarapaka poto kipitaka ritapē'rōtopi Tuparāte kire sījirape.

⁸ I'supakajaoka botarakamarā maikoribeyu upaka imaraparā, supabatirā veinticuatro rakamarā pakiarimarā, kiwājītāji namo'ipāñawa'rape kire jiyipupayee'ri. Ni-marakamarāja baya koyabaraka nabirerijayua arpa rikatirā, i'supakajaoka orokaka seroa narikarape. Sareka sajāitarape samajoemaka jā jīijīsia ooika. Sanajoeika ũmakaka mirīwa'yua, Tuparāte yi'yurā kire najēñerijayu upakaja imarapaka.

⁹⁻¹⁰ Supabatirā kiwājītāji mo'ipāñawa'raparā ikupaka mamaroka ma'mitirikoribeyua bayakoyaraparā:

—Pō'imajare mire jāēka. I'supaka mire nabaako'omakaja ritaja wejeareka imarā pō'imajaro'si, i'supakajaoka ritaja pō'imajatatarāte imabayu upakaja, supabatirā noka ima upakaja jaibaraka imarāte mireyaeka riweapi ārīwa'ri ba'iaja nabaaika miwapakoyika, Tuparārirā nimaokaro'si. I'supaka mibaaeka simamaka kurarāka upakaja, Mipaki Tuparāte yapaika upakaja baairā nime naro'si. Supabatirāoka mi'ipi ārīwa'ri ritatojo wejeareka imarāte jā'mewārūrūkīrā nime. I'supaka simamaka mi'ijioka imaki papera bupeka wierūkika,— āparaka nabayakoyarape.

* 5:6 El cordero representa a Jesucristo.

¹¹ Torājīrā ate, Tuṡarā ruṡarikūmu wā'tarā botarakamarā maikoribeyu uṡaka imaraparā, suṡabatirā veinticuatro rakamarā ṡakiarimarāre ima ṡēterō'ōṡi, naruṡurō'ōṡioka rīkimarāja āngelrāka imaraparāre bayakoyarape. Rīkimarāja majoapataberijīnūrā nimamaka nīarape.

¹² Toṡi mae jājirokapi ikuṡaka nabayakoyarape:

–Po'imajare ba'iaja baaikareka nare tāāwa'ri, Oveja weiwa'yua uṡaka imakite reyaeka. I'suṡaka baaekaki imarī tērīriki, suṡabatirāoka jia wājia oñuka kime. I'suṡakajaoka dika jariwa'ririmarīa jā'mewārūiki kimamaka, ritaja kirika oyiaja sime. I'suṡakaja imaki imarī kire oyiaja jiyiṡuṡayeerūkika kime. Suṡabatirā “Ritaja ima tērīwa'ribaji jīitakiji kime”, ṡo'imajare ārīrūkika Oveja weiwa'yua uṡaka imakite ime, – āṡaraka jiyiṡuṡakapi āngelrākare kireka bayakoyarape.

¹³ Suṡabatirā ritaja oñirā Tuṡarāte ṡo'ijiaekarā mabo'ikakurirā imarā, o'ōrā imarāoka jaimaka nā'mitirape. I'suṡakajaoka ka'ia watoṡekarā imarā, okowatoṡekareka ima ṡariji jaimaka nā'mitirape. Suṡabatirāoka Tuṡarā, Oveja weiwa'yua uṡaka imakite ṡariji jiyiṡuṡayeebaraka ikuṡakā'ā nabayakoyarape:

–Īṡi kiruṡarikūmuareka ruṡakite, kiwā'tarā Oveja weiwa'yua uṡaka imakiteoka ma-jiyiṡuṡayeerūkirā nime. Jiyiṡuṡaka mijare oñirijariwa'ri, “Jiitarā mija ime”, ritaja mijare narīrijarirū. Ritaja ima ṡemawa'ribajirā jīitarāja, suṡabatirā ritaja jā'merimaja imarijayurā mija ime. I'suṡaka oyiaja simarijarirū, – nareka najaikopakā'ā nā'mitirape.

¹⁴ Toṡi mae,

–I'suṡaka oyiaja baarijarirūkia simarū, – botarakamarā maikoribeyu uṡaka imaraparāte ārīkorape.

Suṡa imarī i'tojīteje, ĩṡiruṡarikūmuarā ruṡarapakite, suṡabatirā Oveja weiwa'yua uṡaka imakite jiyiṡuṡayeewa'ri veinticuatro rakamarā ṡakiarimarāre nawājītāji mo'ipāñawa'rape.

6

Īrōtēñarirakaba'i saṡapatāteka ima ṡaṡera buṡeka

¹ I'suṡaka simarapaka be'erō'ō Oveja weiwa'yua uṡaka imakite, mamarīkakuku ṡaṡera buṡeka ṡapatāteka kiwiemaka nīarape. Torājīrā mae, botarakamarā maikoribeyu uṡaka imaraparākaki wīṡoa jājitaka jā'mitaika uṡaka jaibaraka ikuṡaka ārāṡaki:

–Mi'tabe.–

² I'suṡaka kēpakā'ā ĩaṡūataerā baakōrī, ĩ'rīka kawaru boikate i'tarijapakā'ā nīarape. Kīṡemarā tuyurapaki tēmupāia rikatirā, kiruṡuko'arā bu'ya Tuṡarāte kire tuaekaki kimamaka nīarape. Saṡi ārīwa'ri tērīrimaji imarī, aṡeka'iarā imarāte tērīrijari ke'rape mae.

³ Suṡabatirā Oveja weiwa'yua uṡaka imaki ate aṡekuku ṡaṡera buṡeka ṡapatāteka kiwierapaka ṡoto ikuṡaka aṡika maikoribeyu uṡaka imarapakite ārīkorape:

–Mi'tabe.–

⁴ I'suṡaka kēpakā'ā kawaru jū'akite i'tarijapakā'ā nīarape. Kīṡemarā tuyurapakite sara ṡo'imajare jāārūkia Tuṡarāte ĩjakite imamaka nīarape. Po'imajare jāābu'abaraka imaokaro'si Tuṡarāte jā'mekaki kimarape.

⁵ I'kire a'ritaparapaka be'erō'ō Oveja weiwa'yua uṡaka imaki aṡekuku ṡaṡera buṡeka ṡapatāteka kiwierape. I'tojīte ate aṡika maikoribeyu uṡaka imarapakite ārīkorape,

–Mi'tabe.–

Torājīrā yoirā baakōrī kawaru neikate nīarape. Kīṡemarā tuyurapaki no'ojīrā rīkia jērābaarūkia rikaiki kimarape.

⁶ Suṡabatirā maikoribeyurā uṡaka imaraparā watoṡekapi ikuṡaka sārīkorape kawaru ṡemarā tuyurapakite:

—Trigo, supabatirā cebada ĩjĳitirā kũpajĩrĩti niñerũ sawapa e'erũkia samĳjarirũjebe. I'supaka simamaka ĩrĩrĩmi ba'iraberiwapa ĩrĩwajojĩkaja trigo tũporika simarāñũ. I'supakajaoka simarāñũ ĩrĩrĩmi ba'iraberiwapa maekarakawajojĩka cebada tũporika simarāñũ. I'supaka simako'omakaja, olivopitiyika, iyaka ĩ'paba'i ōterikia mirũetarirũjebesarāñũ. Iyaokoa, olivo iyebaka yo'arũkiaoka wapajā'rĩmarĩa miĳjarirũjerāñũ,— āparaka sajaikorape kawaru pamarā tuyurapakite.

⁷ I'kire a'rapaka be'erō'ō, apekuku papeera bupeka papatāteka Oveja weiwa'yua upaka imakite wierape. I'supaka kibaarapaka be'erō'ōjĩte ikupaka piyika maikoribeyu upaka imarapaki ārĩkorapaki:

—Mi'tabe.—

⁸ Supa kērāpaka be'erō'ōjĩte, pō'ibosirika jũaiki upaka ĩoika poyaiki kawarute ñiarape. Kĳemareka tuyurapaki reyarika jā'merimaji wāmeiki kimarape. Kibe'erō'ō imarapaki, “Reyaeka mirārāte imarō'ō”, wāmeiki kimarape. I'supaka nimarapaka poto ikupaka Tuparāte nare ārĩkorape:

—Ika wejeareka imarā pō'imaja pitā'muapi, kēsĳapi, risirĳapi, maka᳚oyamajakapioka mĳia jāāpatabe. I'supaka baawa'ri ritaja pō'imajare botarakario'ro pibatirā ĩrāo'ro purirāñũ,— kērĩkorape.

⁹ Torājĩrā ate apekuku papeera bupeka papatāteka Oveja weiwa'yua upaka imakite wierape. Supa kibaarapaka poto joeĩjiritēĩ wā'tarā najāāekarāte imamaka ñiarape. I'supaka torā nimamaka ñiaraparā ōñia nimaeka poto Tuparā majaroka wārōbaraka “Jesũre yi'yurā yĳia ime”, nañua ja'atabeyurā nimamaka Tuparāte ā'mitiripēabeyurāre jāāekarā nimarape.

¹⁰ ĩrā mae jājĳirokapi ikupaka ārāparā:

—Ritaja jā'merimaji, ĩrākuri ba'ĳaja baakoribeyuka mime, supabatirā wājĳia boĳari-jayuka imarĩ, meñu upakaja baalki mime. I'supaka simamaka, yĳjare jāāraparāte ba'ĳaja baamaka ĳatirā, “Ba'ĳaja imarika tiyibesarāka miĳaro'si”, nare merĩrũkia, ĳno'ojĩrā yaje sarā seyarũkia ĳariwa'yua?— kire narāpe.

¹¹ I'supaka napakā'ā saya upaka ĳarĳiroaka ĳia boĳa nare kĳĳirape. Nare sĳĳitirā,

—ĳajua baabekaja mĳia imabe. A᳚erā imañujurā ru᳚u mĳia upakaja yĳmajaroka boĳarimaja. Sa᳚i'ĳwa'ri ba'ĳaja baarĳimajare nare jāārũkirā nime,— Tuparāte ārāpe.

¹² Torājĩrā ate, apekuku papeera bupeka papatāteka Oveja weiwa'yua upaka imakite wierape. I'supaka kibaarapakarō'ōjĩte jājĳia ka'ĳa iyirapaka. I'supaka sabaarapaka poto ĳmikaki aiyate ta'sikā'āja ririwa'rape. Supabatirā ñamikaki jũ'aitakaja riwerō'ōjĩrā ĳarapaki kiro'si.

¹³ Supabatirā tā'pia ka'ĳarā jũĳirapaka, rĩkimaka hĳguerarika wĩrōa baepatemaka jũjĳika upaka.

¹⁴ Torājĩrā mae wejepema ñe'metājĩrā ta'ritatirā sarirape. I'tojĩteje pũsia, jũmurika imakopeikaoka a᳚erō'ōrā oyĳaja Tuparāte wiata᳚atarape.

¹⁵ I'supaka simamaka āta wi'iarā, pũsiareka āta wato᳚ekarā pō'imajare ru'rape. ĳparimarā, supabatirā jā'merimaja, imatĳyarimaja, imatĳyabeyurāoka, supabatirā a᳚erāro'si ba'iraberimaja, a᳚erāro'si ba'irabeĩjibeyurāoka, sareka naru'rikākarape. I'supakajaoka rĩkimaka niñerũ rikairā, wayuoka baairāpitiyika ritaja pō'imajare sarā ru'rape.

¹⁶⁻¹⁷ Supabatirā ikupaka pũsia narāpe mae:

—Yĳjare mĳka'ratātebe ĳpi ru᳚arĳkũmuarā ru᳚arapakite yĳjare ĳatōpokoreka. Supabatirāoka Oveja weiwa'yua upaka imakite ba'ĳaja yĳjare jũarũjekoreka. Kopakaja i'supaka pō'imajaro'si imarũkirĩmi yĳjare seyayu mae. I'supaka simamaka ni'ioaka sareka ru'riwārũbesarāki,— āparaka pũsia najairape.

7

144,000 rakamarã Israel ka'iakarãre Tuþarãte ïarïrãñu

¹ Torãjïrã mae botarakamarã ángelrãkare ñiarape. Ì'rïka jã'ãtipë'rõtoþi rïkamarapakï. Aþika wayerupitïkapi, aþika rïkamarapakï wejerïrïkapi. Suþabatirã aþika aþepë'rõto wejerïrïkapi rïkamarapakï. I'suþaka rïkamaritirã wïrõa riabo'i, yaþubo'irã, ka'iarã baekoþeikaoka nabaetiyirÿjerape.

² Torãjïrã aþika ángel jã'ãtikapi i'tamaka ñiarape, Tuþarã, õñia imajïparimaji wãmea kio'oþi'arÿkia* rikatirã. Suþabatirã aþerã ángelrãka riapakïaka, ka'ia Tuþarãte ba'iaja baarÿjekarã þõ'irã etatirã jãjirokapi ikuþaka nare kërãþe:

³ —Yaþua, riaka, ka'ia mija bitata'si, Tuþarãte yaþaika upakaja baarimaja kÿ'arã kiwãmea yija o'oþi'arãñu ruþu. I'suþaka nare yija baarãka be'erõ'õþi þuri, samija bitataþuarãñu,— nare kërãþe.

⁴⁻⁸ Torãjïrã mae,

—Nimaupatiji þuri 144,000 rakamarã nime Israelkarã Tuþarã wãmea yija o'oþi'arÿkirã, — sãrïkorapakã ña'mitirape.

Ã'mitirikõrï je'e: ikuþaka wãmeirã nimarape Ì'þoÿ'þuarãe'earirakatata imaraparã: Judã imaroyirekaki tatarã doce mil rakamarã imaraparã. Toþi aþerã i'siarakamarã oyiaja nimarape ikuþaka wãmeirã:

Rubén,
Gad,
Aser,
Neftalí,
Manasés,
Simeón,
Leví,
Isacar,
Zabulón,
José,
Benjamín

Ì'þoÿ'þuarãe'earirakatata nimarape. Ì'rãtata upakaja doce mil rakamarã nimarape.

Rïkïmarãja saya boia jããirã Tuþarãte jiyiþuþayeebaraka imaraparã

⁹ I'sia be'erõ'õ Tuþarã ruþarikÿmu wãjitãji, suþabatirã Oveja weiwa'yua upaka imaki wãjitãji rïkïmarãja þo'imajare rïkamapakã'ã ñiarape. Ì'rãka'ïkarãmarïrã, Ì'rãwejekarãmarïrã, ritaja þo'imaja oka jairã, suþabatirãoka ritaja þo'imajatata upatikarã nimarape. Suþa imarï marãkã'ã baatirã majoaþuaberijïñurã nimarape. Nimaupatiji saya boia jããtirã ne'eþïjoa ïoika rikabaraka nimarape.

¹⁰⁻¹¹ Toþi mae jïjimaka imawa'ri jãjirokapi ikuþaka narãþe:

—Tuþarãte jã'mebaraka ruþarijayurõ'õrã ruþaki, suþabatirã Oveja weiwa'yua upaka imakïþitïyika Ì'þarãwã'taja jïamarïareka mare tããrimaja nime,— napakã'ã ña'mitirape.

I'suþaka þo'imajare añukã'ãja, Tuþarã ruþarikÿmu wã'tarã botarakamarã maiko-ribeyu upaka imarãte imarape. Suþabatirã veinticuatro rakamarã þakïarimarãre ima þeterõ'õþi, narupurõ'õþioka ritaja ángelrãkare rïkajiyerape. Toþi nimaupatiji kiruþarikÿmu wãjitãji Tuþarãte jiyiþuþayeebaraka namo'ipãñawa'rape.

¹² Suþabatirã kire jiyiþuþaka õrïwa'ri, ikuþaka jaibaraka nimarape:

—Rita sime. “Jïitakiji mime”, mire þo'imajare ãrïrijarirÿkika mime. I'suþakajaoka ritaja þemawa'ribajirã jïitakiji mime, ritaja õñuka, “Jïitaka yijare mibaarijaju”, mire þo'imajare ãrïrijarirÿkika mime. Ritaja þo'imaja jiyiþuþaka mire õñurã, tãrïritakiji

* 7:2 El sello de Dios

mimamaka, maki aḗika mire pemawa'ribaji tēřiriki imabeyuka. Tuḗarā, i'suḗaka oyiaja miro'si simajiparijarirū,— āḗaraka nimarape.

¹³ I'suḗaka narāḗaka be'erō'ō, ĩrřika ḗakiakite ikuḗaka yire āřape:

—¿Marā nime saya uḗaka ima jariroaka boia jāātirā imarā? ¿No'okarā nime?— yire kērāḗe.

¹⁴ Suḗa kēḗakā'ā ikuḗaka kire yiyi'rape:

—Ōřibeyuka yi'i. Mi'i ḗañaka ōñuka je'e, yire samibojabe,— kire ñarāḗe.

I'suḗaka kire ñaḗakā'ā ikuḗaka yire kibojarape:

—Jimarī jūarūkijē'rāka seyamaka sareka aḗerāte nare ba'iaja baamaka rakajepāāwa'ri nareyarijarika simako'omakaja Jesúre yi'ririĵa'ataberikarā nime. I'suḗaka imarā imarī, ba'iaja baakoribeyurā nime Tuḗarāte ĩamaka. Suḗa imarī Oveja weiwa'yua uḗaka imaki riweaḗi nasaya uḗaka ima jariroaka jūjetirā, ĵia boioyiaja jāātirā uḗaka nime.

¹⁵ I'suḗaka simamaka ĩḗire kiruḗarikūmuarā ruḗarapaki wāĵitāĵi kire ĵiyiḗuḗayeebaraka nime. Suḗabatirā kiwi'iarā, ĩmi, ñamioka kiyapaika uḗakaja baariĵayurā imarī, dakoa jūarūkimarīrā nime, Tuḗarāte nare ĩarīřirĵarirāñurā imarī.

¹⁶ Suḗabatirā kēsirababeyurā, okoa ukurĵitobeyurā, suḗabatirā aiyapekareka ĵia jūarūkimarīrā nimarāñu.

¹⁷ I'suḗaka nimaerā Tuḗarā ruḗarikūmuwāĵitāĵi imaki imarī, ĵia oveĵa tuerimajĵi uḗaka Oveja weiwa'yua uḗaka imakite nare ĩarīřirāñu kiro'si. Suḗabatirā ōñio okoa imarō'ōrā nare sasīarī kiruḗutawa'rirāñu. Suḗa imarī “Aḗekurioka ba'iaja jūarūkimarīrā, i'suḗakajaoka oriḗe'arūkimarīrā nimarū”, āḗaraka ĵia Tuḗarāte nare baarāñu,— āřiwa'ri yire kibojarape.

8

Piyikuku ḗaḗera buḗeka ḗaḗatāteka imaraḗaka kiwieraḗarō'ō

¹ Torāĵirā mae Oveja weiwa'yua uḗaka imaki ĩḗotēñarirakakuku ḗaḗera buḗeka ḗaḗatāteka ima kiwierape. Sakiwieraḗakarō'ōĵite treinta minuto rō'ōĵirā mabo'ikakurirō'ō ña'kikā'āĵa ĵaraḗaka.

² I'suḗaka simaraḗaka be'erō'ō ĩḗotēñarirakamarā ángelrākare Tuḗarā wāĵitāĵi narīkamapaḗā'ā ñiarape. Suḗabatirā ĩḗotēñarirakao tromḗeta Tuḗarāte nare ĩĵikarā nimarape.

³ I'toĵirā ate aḗika ángel orokaka baaeka ōñioka ḗearūkia rikatirā etaraḗaki. Tuḗarāte ĵiyiḗuḗayeeawa'ri joeĵiritēřia orokaka baaeka wāĵitāĵi ḗemaari keyarīkarape. Torā kimaraḗaka ḗoto, rīkimakaja ōñioka ima ĩḗi ruḗarikūmuarā ruḗarapakite kire ĩĵirape joeĵiritēřiarā kijoeokaro'si. Tuḗarāro'si saĵoeĵibaraka kirirāre kire ĵēñeraḗaka kiḗō'irā eyaraḗaka ũmakakaka ĩ'rātĵi.

⁴ Ōñioka kijoeika ũmakajĵiĵsia ḗitiyika kire najēñerĵayua Tuḗarā ḗō'irā eyaraḗaka.

⁵ Torāĵirā ōñioka ḗearūkia kirikaraḗakarā Tuḗarāte ĵiyiḗuḗayeebaraka joeĵiritēřiakaka ḗeka ya'tarika sarā kiĵāāḗorotarape. I'suḗaka sabaatirā ĵia weĵearitatorāĵa sakiwe'aña'tarape. Suḗa kibaaraḗakarō'ōĵite ĵimarīa ĵāĵia wīḗoa yaaraḗaka. Ĵāĵia ĵaitirā yoḗḗi aḗea ĵā'mĵiyeriokabayurape. Torāĵite ka'ia iyiraḗaka mae.

Tromḗeta ángelrākare ḗuḗueka

⁶ Torāĵirā mae, tromḗeta ḗuḗuokaro'si sarikatikaja ĩḗotēñarirakamarā ángelrākare imarape.

⁷ Mamarītaka saḗuḗuraḗakite ḗuḗuraḗakaka, ĩ'rātĵi riwerukubaka okoa ĵiyikaḗitiyika ḗeka ya'tarika jūĵiraḗaka. I'suḗaka sabaaraḗaka be'erō'ōḗi ka'ia weĵeareka ima ñe'metāĵi rokajirā* ru'arī oĵibakarāĵa ooraḗaka. I'suḗakajaoka yaḗua, taya ōñia ñe'metāĵi rokajirā ooraḗaka.

* 8:7 La tercera parte de la tierra

⁸ Kirokajĩte imarapakite puṣurapaka ṑoto ṑusia rĩkamaka upaka jũ'rětirã riapakiakarã saña'raṑe. Suṑabatirã riapakiaka ñe'metãji rokajĩrã sokoã riwearo'si jarapaka.

⁹ I'supaka simamaka riapakiakareka imakoṑeika ñe'metãji rokajĩrã jĩrĩpatarapaka. I'tojĩrã rō'ōjĩrãjaoka kũmupakiaka sareka imarapaka ña'mĩpatarapaka.

¹⁰ I'tojĩrã apika ángel puṣurapaki ate. I'kire puṣurapakarō'ōjĩte, ĩmĩṑi tã'ṑĩpakiaka ṑeka jũ'rēika upaka jũ'rēña'rãṑaka ñiarape. Riaka, suṑabatirã okoa koṑeapĩ juruika nukuroyika imaoka ñe'metãji rokajĩrã ru'ajĩ'ari saña'raṑe.

¹¹ I'supaka baarapaki Jĩmia wãmeiki tã'ṑire imarape. Ikipĩ arĩwa'ri ñe'metãji rokajĩrã ru'ajĩ'ari jĩmia okoa jarapaka. I'supaka simamaka sukutirã rĩkimarãja ṑo'imajare re-
yarape.

¹² I'tojĩte kirokajĩkaki ángelte puṣurape. Sakiṑuṑurapaka ṑoto aiyaka, ñamikakioka, ñe'metãji rokajĩrã sayaaboika ruirĩkarapaka. Rĩkamakaja tã'ṑiaoka imarapaka ñe'metãji rokajĩrã rirĩpatarijarapaka. I'supaka imawa'ri botarakakuri aiyajērã rō'ōjĩrã ĩ'rãrĩmi upakaja aiyate neiñamita'raṑe. Ñamikaki i'tojĩrãjaoka ñoaka ĩ'rãñami upakaja neiñamita'rĩrijarapaki.

¹³ Topĩ mae yu'awa'ri ĩaerã baakōrĩ awaka wirapaka ñiarape. Iki mae jãjirokapĩ ikupaka arĩkorapaki:

—Aya, ba'itakaja ritatojo wejeareka imarãte jũaerã baayu. Maekarakamarã ángelrãka tromṑeta puṑubeyukajirã imarãte saṑuṑurãñu ṑoto i'supaka simarãñu,— kērĩkorapaka ña'mitirape.

9

Koṑea tiyibeyuakaka

¹ Torãjĩrã apika saṑuṑurapaki. I'kire saṑuṑurapakarō'ōjĩte tã'ṑi upaka ĩoika ña'rãṑaka ate. I'ki imarapaki koṑea tiyibeyua wierũkia Tuṑarã kire ĩjikaki.

² Suṑa imarĩ, saṑi mae koṑea kiwierape. Sakiwierapaka ṑoto, ṑeka jãjia jũ'rēwa'ri ũmakapuyu upaka saṑi ṑorapaka. I'sia ritatojo wejeṑemarã koyimaka aiyate neiñamita'raṑe.

³ I'supakajaoka ũmaka watoṑekapĩ rĩkimakaja ñimia kãrĩṑorapaka no'ojariwa'rĩmarĩa ritatojo wejeareka simarape. Ñimia imako'omakaja kũaṑarãka upaka tuteika Tuṑarãte nare imarũjerape.

⁴ Suṑa imarĩ “Taya, yaṑua, oterikia ṑuri mija bitata'si”, arĩwa'ri Tuṑarãte okajããeka simarape. “Tuṑarãrĩki kime ĩ'ĩ, ãñua wãmea nakũ'areka o'ojĩ'abeyurãte oyiaja ba'iaja mija baabe”, Tuṑarãte arĩtikarã simarape.

⁵ “Ba'iaja ṑo'imajare mija jũarũjebe”, Tuṑarãte arĩkarã nimako'omakaja, “ṑo'imajare mija jããbe”, kērĩberĩkarã nimarape. Suṑa imarĩ ĩ'rãṑitarakamarã aiyarō'ōjĩrã ṑo'imajare tutebaraka nare kimarũjerape. I'supaka kijã'merapapakapĩ arĩwa'ri nare satuteka kũaṑarãka tuteika yi'aika upaka nare sayi'amaka jimarĩa ba'iaja najũarape.

⁶ I'supaka simarãka ṑoto jimarĩa ṑo'imajare reyariṑakata'rikoperãñu. I'sia yaṑariṑotojo reyawãrũbeyurã nimarãñu.

⁷⁻⁸ Ñiarapakareka ñimi upaka imakoṑeraparã kawarurãka jĩñaokaro'si imatikarã upakaja nimarape. Suṑabatirã ṑo'imapema upaka ṑemakirã, orokaka baaeka bu'ya narupuko'arã tuaekarã, suṑabatirã rōmitirupua upaka rupukirã nimarape. Noṑia ṑuri yaiopĩa upaka ĩoika imarapaka.

⁹ I'supaka imaraparã imarĩ ṑeruakaka baaeka wa'itĩtia ĩoika jããirã nimarape. Nawirapaka ṑoto jimarĩ sokaarikorape, ka'iaṑi tũrũrũkia yiewa'ṑaraka rĩkimaka kawaru rĩñua okaayu upaka.

¹⁰ ĩ'rãjaoka ñimia imariṑotojo kũaṑarãka upaka ṑĩkokirã imaraparã. I'supaka imaraparã imarĩ ĩ'rãṑitarakamarã aiyarō'ōjĩrã ṑo'imajare tutebaraka nimarape.

11 Supabatirā niḥamaki ángel mirāki imaroyikaki, koḥea tiyibeyua iḥamaki kimaraḥe. Hebreo okaḥi kiwāmea imaraḥaka Abadón. Supabatirā griego okaḥi ḥuri Aḥolión wāmeiki kimaraḥe. Riatarimaji ārīrika simaraḥe i'supaḥa kiwāmea imaraḥaka.

12 I'supaḥa simaraḥe mamarītaka ba'iaja jūaũ'murūkia. Mija ĩabe, i'sia be'erō'ōḥi i'ḥakurikaka jariwa'riñujuraḥaka ruḥu.

13 I'supaḥa simaraḥaka be'erō'ō aḥika tromḥeta ḥuḥuraḥaki. Kiḥuḥuraḥakarō'ōjīte Tuḥarā wājītāji kire joeĭjiritērīa orokaka baaeka botarakaba'i wakaika imaraḥaka watoḥekapi sajaikorape.

14 Supabatirā torā tromḥeta ḥuḥuraḥaki ángelte ikupaḥa sārāḥaka ña'mitirape:

—Riaḥakiaka Éufrates wāmeiriarierā botarakamarā ángelrāka ji'apairāte mikototabe,— sārāḥakā'ā ña'mitirape.

15 I'supaḥa sārīkorapeḥa ḥoto botarakamarā ángelrākate kikitotarape. Ritatojo wejeareka imarā ḥo'imajare ñe'metāji rokajīrā* najāḥpuaokaro'si, “T'siwejeje'rāreka, i'ki aiyareka, i'sirīmireka, i'tojīrā aiyajēraka imarāka ḥoto nare mija jāābe”, ārīwa'ri kijā'metikarā nimarape.

16 Nare kikitotarapeḥa be'erō'ō rīkimarāja surararāka kawaru ḥemarā tuyumaka ñiarape. I'supaḥa nimarapeḥa ḥoto, “Doscientos millones rakamarā nime”, sārīkorapeḥa ña'mitirape.

17 Supa imarī makārārūñuroka upakaḥi naro'si oyiaja ḥeruakaka baaeka jāāirā nimamaka ñiarape. Jū'apañaka ya'tarika, supabatirā neiḥañakarāja jī'mia, supabatirā aḥea azufre upaka jū'siḥoa simaraḥe najīrīrīko'a. I'supakajaoka kawaru imariḥotojo yaia león ruḥuko'a upaka ruḥuko'akirā nimarape. Narijokoḥeapeḥi ḥeka, ũmakaka ḥoraḥaka, supabatirā dajaka jīsia azufre saḥijioka ḥoraḥaka.

18 I'siarakaba'i kawaru rijokoḥeareka ḥoraḥakapi ārīwa'ri, ritatojo wejeareka imarā ḥo'imajare ñe'metāji rokajīrā ḥuajiyerapeḥa.

19 Supabatirā añaruḥuko'a upaka ḥīkoika imatiirā, narijokoḥeapeḥi, naḥīkorō'ōḥioka ḥo'imajare jāārika ōñurā nimarape.

20 Rīkimarāja ḥo'imajare najāārapeḥa ĩariḥotojo, ba'iaja nabaarijayua ja'ataberaparā aḥerimarā ruḥu. Supabatirāoka Satanārīka ima jiyiḥuḥeyeerimaja imarī, waḥuju imaja jērāka oro, ḥlata, bronce, ātakaka, yaḥuakakaoka baabaraka nimaroyirape jiyiḥuḥepaka noñaokaro'si. Nabaarapeḥa yoibeyua, turibeyua, ā'mitiribeyua simako'omakaja jiyiḥuḥepaka sōrīrijaḥaraka nimarijarape ruḥu.

21 Supabatirā ḥo'imajare jāārika, ye'oapeḥi aḥerāte nabitarijayua, rōmitika nawā'imañua, nakaree'erijayuaoka ja'atabeyurā nimarape.

10

Ángel ḥaḥera buḥeka rikaekakite imaekarō'ō

1-2 I'supaḥa simamaka ñiarapeḥa be'erō'ō, ĩrīka ángel jājika ũmakakapi butekaki, mabo'ikakuripi ruira'amaka ñiarape. Mae mia, kiruḥuko'a bo'i ne'eḥurea imaraḥaka. Kiḥema aiyaka upaka yaarīkaiki imatirā kiñika ḥeka jū'rēika upaka kimaraḥe. Ikijioka ḥaḥera buḥekajīka wietikaja rikarapeḥi. Kiū'ḥua ritape'rōto riaḥakiakarā rī'karipotojo, aḥepē'rōtoḥi ḥuri bo'irā kirī'karape.

3 Supabatirā yaia león akaika upaka jājirokaḥi kiakaseremaka, ĩḥotēñarirakakuri wīḥoa kire yi'rikorapeḥa.

4 Wīḥoa jaikorapeḥa upaka yo'oerā baamaka, mabo'ikakurirō'ōḥi ikupaḥa yire sārīkorape:

—Wīḥoa jairapeḥa aḥerāte miboja'si. Supabatirā samio'oa'si,— yire sārīkorape.

* 9:15 La tercera parte de la humanidad

5-7 Torājīrā ate ī'rāpē'rōto kiū'pua riapakiakarā rīkamarītirā aḗpē'rōto ka'iarā rīkamañukate ritapē'rōto kiḗpitaka ĩmirā mi'matatirā, ikupaka kērāḗpe:

—Tuparā ōñia imajipaki wejeḗpema, ka'ia, riapakiaka supabatirā ritaja sareka ima ḗo'ijiaekaki. I'supaka simamaka, rita sime kīaika wājītāji ikupaka ñañua: Kopakaja i'tojīrāja sime mae, dakoa mata'arūkia imabeyua aḗea. Piyika ángelte ḗupurāka ḗoto “Ikupaka yibaarāñu”, kērīka upakaja Tuparāte baarāñu. Bikija ḗuri ritaja ḗo'imajare kibojaberika ruḗu. I'supaka simako'omakaja kiro'si bojañjirimajare takaja sakibojaeaka. I'supaka simamaka nare kibojaeaka upakaja simarāñu ḗiyikate saḗupurāka ḗoto,— kērāḗpe.

⁸ Toḗi ate ĩmipi ikupaka yire sārīkorape:

—Ángel, ī'rāpē'rōto kiū'pua riapakiakarā rīkamarītirā, aḗpē'rōto bo'irā rīkamañuka ḗo'irā me'ḗe. Kiḗo'irā a'ritirā ḗapera buḗeka kirikaika me'ebe,— yire sārīkorapaka ña'mitirape.

⁹ I'supaka sārīkorapaka ā'mitiritirā kiḗo'irā ya'raḗe. Kiḗo'irā eyatirā ḗapera buḗeka kireka yijēñerape. Toḗi ikupaka yire kērāḗpe:

—Āja'a, samiba'abe. Samiba'arāka ḗoto mumioko upaka mirijokoḗearā sajariko'omakaja mise'kurarirāñu,— yire kērāḗpe.

¹⁰ I'supaka kēḗpakā'ā, se'etirā, yiba'araḗe. Sayiba'araḗaka be'erō'ō mumiokoa mukuika upaka yirijokoḗearā sajarape. I'supaka simako'omakaja sayiba'araḗaka be'erō'ō yiñe'meā yire yi'araḗaka.

¹¹ Toḗi ikupaka yire kērāḗpe ate:

—ḗo'imatata imaupatiji, naka'iareka noka jaibaraka imarā upatiro'si, supabatirā ritaja ĩḗarimarāre, “Ikupaka mijare simaerā baayu”, Tuparāro'si bojañjirika ima mire ate,— ángelte yire ārāḗpe.

11

Īḗarā rita ima jaiwaḗu'atañjirimaja

¹ I'sia be'erō'ō jērābaarūkia ángelte yire ĩjirape. Sñjiritā ikupaka Tuparāte añua ángelte yire ārāḗpe:

—Ikaḗi yire jiyiḗupaka ōñiriwi'ia mijērābaaḗe, supabatirāoka sareka joeñjiritērīa mijērābaabe. I'supakajaoka yiwi'iarā dikarakamarā yire jiyiḗupayeerimajare imarika mijoabe.

² Yiwi'ipeḗte ī'rākō'rīmato ḗuri mijērābaa'si, yire yi'ribeyurāte imarūkirō'ō simarū ārīwa'ri nare ñijikarō'ō simamaka. Īrā imarā maekarakakuri wejejē'rāka aḗejē'rā ñe'metājirā Jerusalénwejeakarāre ba'iaja baataḗarijarirāñurā.

³ Supa simako'omakaja ĩḗarā yire jaiwaḗu'atañjirimajare yiḗūatarāñu. Jariromajaka kīkeka najāñmaka ĩatirā “Ba'iaja yija baaikareka yija ḗupape'riri imakoḗeyu”, ḗo'imajare ārīrū ārīwa'ri. Maekarakakuri wejejē'rāka aḗejē'rā ñe'metājirō'ōjīrā nare ñorīrūjeika ḗo'imajare bojabaraka imarāñurā,— Tuparāro'si ángelte yire ārāḗpe.

⁴ Ika ĩḗaba'i upaka imarā nime Tuparāte jaiwaḗu'atañjirimaja, ĩakōrī je'e: Wejeñḗamaki Tuparā wājītāji olivo ĩḗajūki, supabatirā i'siarakabijioka ḗeritērīa yaaboaike upaka nime.*

⁵ Supa imarī namajamarāre ba'iaja nare baakoḗemaka, narijokoḗeapī jū'rēḗoyua. I'supaka ima simamaka saḗi nare najoeriatapatayu.

⁶ Supabatirā okoa najarirūjebepakā'ā, jaribesarāka. Supa imarī “Tuparāro'si jaibaraka yija imarāka wejejē'rārō'ōjīrā okoa jaribesarāka”, nañu. I'supakajaoka okoa riwearo'si jarirāka, supabatirā ika wejeareka imarāteoka ba'iaja najūaerā nayapaika upakaja† baarimaja nime.

* **11:4** Véase el libro de Zacarías 4.1-4, 11-14 † **11:6** Hacerles sufrir con toda clase de plagas.

⁷ Torājīrā, Tuḡarāte jaiwaḡu'atajibaraka nima ḡuyarirāka ḡoto werikaḡakiaki koḡea tiyibeyurō'okakite naka jīrī mirīeyarañu. I'suḡaka baawa'ri, nare kijāārāñu.

⁸ I'suḡaka nare baatirā ma'a ñe'metājirā nare kipāājiyerāñu, wejeareka bikija yaḡua tetaekarā niḡamakire naḡatakīaekarō'ōrā. Torā imatiyaika wejeareka imarā ba'iaja baairā imarī, Sodoma, suḡabatirā Egiḡtoka'iaakarāre ba'iaja baaroyika uḡaka baairā nime.

⁹ Maekarakarīmi imaeka aḡerīmi wājītāji aiyarō'ōjīrā namajaka torā imarāka. Torājīrā ritaja ḡo'imatatarāte namajaka ĩarāñu. Namajaka ĩariḡotojo nare ā'mijīaekarā imarī, nare nayayerūjebesarāñu.

¹⁰ Torājīrā mae, jaiwaḡu'atarimajare reyamaka, rīkimarāja ḡo'imajare jījimaka jarirāñu. I'suḡaka imawa'ri “Maekaka koḡakaja ĩḡarā ba'iaja mare baata'arimajare riyu”, āḡaraka rērītirā jīimakapi ba'irījia ḡibabu'abaraka nimarāñu.

¹¹ Suḡa nimarapaka ḡoto maekarakarīmi be'erō'ō aḡerīmi ĩmi ñe'metājirō'ōjīrā simarapaka ḡoto, ōñia Tuḡarāte nare jarirūjerape ate. I'suḡaka nare kibaamaka, nami'mirīkarāka ĩatirā, jimarīa ḡo'imajare nare kīkirape.

¹² Toḡiji mabo'ikakurīḡi,

—Ō'ōrā mija i'tabe,— jājirokapi nare sārīkorape.

Sā'mitiritirā, nare ā'mijīarimaja ñakoarekaja, oko ūmaka watoḡekapi na'rape.

¹³ Mabo'ikakurirā na'rapakarō'ōjīte jimarī jājia ka'ia iyirapaka. I'suḡaka sabaamaka rīkimaitakaja wi'ia imarapakakaka kūḡajī sakuyupaterape‡. I'suḡaka baawa'ri siete mil rakamarā ḡo'imajare sariatarape. Ōñia jariwa'raparā ḡuri sīatirā ḡupatawa'ri “Tērītītakaji mabo'ikakurirā imakite ime”, narāpe Tuḡarāreka.

¹⁴ Mamarīrokajītekaka ba'iaja jūarūkia ima koḡakaja yibojaweayu. Sabe'erō'ōjīte no'ojīrāmarīaja ba'iaja najūarika jariwa'rapaka.

Piyika ángelte tromḡeta ḡuḡueka

¹⁵ Ka'ia jimarī jājia iyirapaka be'erō'ō, ḡiyika ángelte tromḡeta ḡuḡurape. Sakīḡuḡurapaka ḡoto mabo'ikakurirō'ōḡi rīkimarāja jājirokapi ikupaka narīkorape:

—Ritatojo wejeareka imarāte najā'meika koḡakaja Tuḡarāte tiyetayu mae. Maiḡamaki Tuḡarā, suḡabatirā Cristoḡitiyika, ḡo'imaja ĩḡamarā najayu. Suḡa imarī ritatojo wejeareka imarāte jā'mejīparimaji kimarāñu,— narīkorape.

¹⁶⁻¹⁷ I'suḡaka simekā'āja veinticuatro rakamarā ḡakiarimarā Tuḡarā wājītāji ĩḡarimarāre ruḡarūkiareka naruparape. Saḡi mi'mitirā ka'iareka namo'īḡañawa'rape, Tuḡarāte jiyīḡuḡayeewa'ri. Toḡi ikupaka narāpe:

—Yija ĩḡamaki Tuḡarā, ritaja ima ḡemawa'ribaji imaki mime. Suḡa imarī bikija imara'aekaki imariḡotojo, maekakaoka imaki mime. Jia mibaayu yija ĩḡamaki, tērīriki imarī, maekaka ritatojo wejeareka imarā ḡo'imajare jā'merimaji mijayu.

¹⁸ Mia je'e, nimaupatiji ḡo'imatata mire yi'ribeyurā jimarīa mire naḡe'yorijarika. I'suḡaka ĩatirā, nare miboebaritiyaeka. Suḡa imarī reyaeka mirārā ba'iaja nabaakeka ḡareareka nare ba'iaja mibaarūkirīmi koḡakaja seyayu mae. Simako'omakaja mire yi'yurāte ikupaka mibaarāñu: Miro'si bojawaḡu'atarimaja, ĩḡarimarā, suḡabatirā imatiyabeyurāoka, mire yi'riwa'ri jia nabaakeka mirāka simamaka sawaḡa jia nare mibaarāñu mae. Ika wejeareka ḡo'imajare riatarijayurā ḡuri, nare miriatarāñurīmi seyayu mae,— narāpe.

¹⁹ I'sia be'erō'ō mabo'ikakurirā Tuḡarāte jiyīḡuḡaka ōrīriwi'ia wieka ñiarape. Satōsiarā imatiyaikoto imarapaka. I'sikoto tōsiarā “Ikupaka yire yi'yurāro'si yibaarāñu”, āñua o'oeka imarapaka. Sañiarapaka ḡoto ikuparō'ōḡiji jājia wīḡoa ḡaarapakarō'ōjīte ka'iaoka iyirapaka. Suḡabatirā okojiyia werikitaka jūjirapaka.

‡ 11:13 Se derrumbó la décima parte

12

Rōmo pō'irā kajuyaiḡakiaka upaka ūoika eyaeka

1-2 Sabe'erō'ō mabo'ikakurirā imatiyaika pemakotowipakā'ā űiarape. Mia, aiyate yaaika upaka saya jāēkako koimarape. űamikakirā rīkamañukoreka ĩ'pōū'puarāe'earirakamaki tā'pia kobu'yareka imarapaka. Yataarikako imawa'ri sarikarika pakataḡaraka ba'iaja kojūarape.

3 Be'erō'ōjite ate űiarape: Kowā'tarā kajuyaiḡakiaka upaka ūoika jū'apakiaka, ĩ'potēñarirakao ĩ'parimarā bu'yakaka tuaeka ruḡuko'aika simarape. Supabatirōoka ĩ'papitarakabi sawaka imarapaka.

4 Tā'pia űe'metāji rokajīrā* kipīkoapi kipaña'ruirape. Supabatirā rōmo wā'tarā ke-yarīkarape, komakarāka pō'ijipakā'ā ba'aokaro'si.

5 I'supaka kimekā'āja ritaja pō'imaja ĩ'pamaki imarūkikate korikarape. Tuparāte pūataekaki imarī, jia jā'mewārūrūkika kimarape. Kajuyaiḡakiaka upaka ūoika kire ba'ariyapamaka kire korikarapaka be'erō'ō Tuparāte ruḡarō'ōrā kire kija'apearape, kika jā'merimaji kimaokaro'si.

6 I'supaka kibaarapaka potojo pō'imajamatorā kipako mirākote ru'rape. “Ō'ōrā jia kore űiarīrāñu”, Tuparāte ārītkarō'ōrā ko'rape. Torā koimarapaka poto maekarakakuri wejejē'rā apejē'rā űe'metājirō'ōjīrā kore ĩ'arīparaka Tuparāte imarape.

7 I'supaka kore kibaarapaka be'erō'ō mabo'ikakurirō'ōrā pitā'muareka imarāte űiarape. Miguelrīrā āngelrāka, kajuyaiḡakiaka upaka ūoikirirāka najīrāpe.

8 I'supaka simako'omakaja Miguelrākare natērīwārūberape. Supa imarī mabo'ikakuri Tuparāte imarō'ōrā imarūkimarīrā najarape.

9 I'supaka nare baatirā kajuyaiḡakiaka upaka ūoikire kirirāpitiyika Tuparāte poatarape ika ka'iarā takaja nimaokaro'si. Tuparāte poatarapakiji kime Satanás wāmeiki. Ikijioka imaki bikija āñakarā űa'rījāroyikaki. Supabatirā ritatojo wejeareka imarāte pakirimaji kime. I'supakajaoka Diablo wāmeika kime ba'iaja jaita'arimaji ārīrirokapi.

10 Torājīrā mae jājīrokapi ikupaka sārīkorape:

—Kopakaja Tuparāte yi'rīrijaparaka imarā pō'imajare tāārūkirīmi seyayu. Supabatirā ritaja ima tērīwa'ribaji imaki imarī, ritaja wejeareka pō'imajare kijā'meū'muyu. Supabatirā “Yiro'si ritaja wejeareka imarāte mijā'mebe”, Tuparāte kire āñua simamaka, nare jā'merimaji Cristore ime kiro'si. I'supaka kime Tuparā, Satanāre poataekaki imarī. Kipoataekaki imaki Jesúre yi'yurāte ba'iaja baata'arimaji. ĩmi, űami pariĳi Tuparāte ĩaika wājītāji mupaka Cristore yi'yurāte jaita'rubaraka, “Ba'irā nime”, Tuparāte ārīrijarikopeiki.

11 I'supaka nare kijaiḡakiko'omakaja, Oveja weiwa'yua upaka imakite reyaeka riweapi ba'iaja nabaarijaya kijūjemaka, Satanāre tērīkarā majeyomarā. “Jesúrika bojariroka mawārōmaka ōrīwārūbeyurāte mare jāārāñu je'e', marīko'omakaja okajājiapi rakajebekaja maimaye'e. Supa imarī samabojariĳa'ata'si”, narīpupajoaeka. I'supaka imawa'ri ba'ikate natērīka.

12 Satanāre ō'ōrā imawārūbepakā'ā, jia jījimaka maime mae. Mija ka'iareka imarā pūri, supabatirā wapūrupi riapakiakareka imariĳayurāteoka ba'iaja sabaarāñu. I'supaka mijaro'si simarāñu mija pō'irā Satanāre ruiwa'yua simamaka. “űojimarīĳi Tuparāte wēkomaka yire baarūkia jariwa'yua”, ārīwa'ri jimarīa kibobayū mae. Supa imarī ba'iaja mijare jūarūjebareka kimariĳayu,— sārīkorape.

13 “Mabo'ikakurireka űimapi kopakaja ka'iarā Tuparāte yire poatayu”, ārīwa'ri makarāārapakō mirāko rōmore sarīrāpe kajuyaiḡakiaka upaka ūoika.

14 Kore kirīrīko'omakaja awapakikajea ĩ'pato jo'barito Tuparāte kore ĩjirape kowiyaokaro'si. Supa imarī pō'imajamatorā eyaerā kajuyaiḡakiaka upaka ūoika

* 12:4 La tercera parte de las estrellas

kowiritapawa'rape. Torā maekarakakuri wejejē'rāka apejē'rā ñe'metājirā ba'arika kore jī'abaraka Tuparāte kore ĩarĩrāpe.

¹⁵ Koru'pakā'ā ĩatirā, kore jāārika kiri'kakoperape. Supa imarĩ kirijokopeapi rĩkimakaja okoa kipoatarape kore ña'metarika yapakopewa'ri.

¹⁶ I'supaka kibaako'omakaja Tuparāte kore jeyobaamaka, ka'ia ru'ritaraparō'ōrā okoa kipoatakoperapaka ririwa'rapaka.

¹⁷ I'supaka simamaka ĩatirā, jimarĩa rōmore kiboebarape. Kore jāāwārūberiwari koriparāmerāka jĩrĩrĩ ke'rape. ĩ'rā nimarape, Tuparāte jā'meika yi'yurā, supabatirā ritaja Jesucristore nare bojaekakaka ja'atabeyurā.

¹⁸ Topi mae riapakirijerā kajuyai'pakiaaka upaka ĩoikite tuirĩkarape.

13

Īrĩka werika maikoribeyu upaka ĩoiki riapakiakakaki

¹⁻² I'sia be'erō'ō ĩ'rĩka werikapakiaki maikoribeyukate riapakiakapi marĩra'arape. ĩ'potēñarirakao rupuko'a, supabatirā ĩ'papitarakabi bu'ya tuaeka wakaiki kimarape.* Supabatirā jiamarĩa Tuparāreka jaika kirupuko'a upatikaja o'ojĩ'aeka kimarape. Yaiupaka ĩoiki imari'potojo oso wāmeika upaka jo'baka ũ'puiki kimarape. Supabatirā león ri-jokope upaka simarape kirijokopea. Kajuyai'pakiaaka upaka ĩoiki kiōñua kire ja'ataekaki kimarape. Supa imarĩ, “Yiruparikūmuarā ĩpi upaka mirupabe. Tērĩtaka ñima upaka mire ñimarūjeyu. Supabatirā ritaja wejeareka imarā po'imajare yijā'meika upaka nare mijā'mebe”, kajuyai'pakiaaka upaka ĩoikite kire ārāpe.

³ ĩ'rō kirupuko'arā matārĩberijĩkarō'ōjĩrā jo'baka kāmimirāka yayaeka sareka imarapaka. I'supaka imari'potojo “¿Dako baaerā kireyatiyaberika jee?”, āparaka rĩkimarāja ritatojo wejeareka imarā kire yi'ririjayurāte imarape.

⁴ Supabatirāoka, kajuyai'pakiaaka upaka ĩoikite jiyipupayeebaraka po'imajare imarape, werikapakiakite kijā'merūkia kija'atamaka. I'supakajaoka werikapakiakite jiyipupayeebaraka ikupaka narāpe:

—Maki apika ĩ'ĩ rō'ōjĩrā imaki imabeyuka, supa imarĩ marā pitā'muareka kire tērĩwārūberijĩrā,— āparaka nimarape.

⁵⁻⁶ “Yi'ĩ ĩ'rĩkaja imaki tērĩwa'ribaji imatiyaiki. Maki apika ñima upaka imabeyuka”, werikapakiakite ārāpe. I'supaka āparaka, “Tuparāte ima upaka imaki yi'ĩ”, ba'iaja āparaka kimarape, “I'supaka jaibekaja mimabe”, Tuparāte kire ārĩbepakā'ā. Supa imarĩ maekarakakuri wejejē'rāka apejē'rā ñe'metājirō'ōjĩrā “Tuparā, kika imarā, kimarō'ō oka wapamarĩa ima”, āparaka ba'iaja po'imajare jairuputabaraka kimarape.

⁷ I'supakajaoka Tuparāte ā'mitiripēairāte tērāpaki kimarape. Supabatirā ritatojo wejeareka imabayurāte jā'merimaji kijarape, “Jēno'o, ba'iaja nare mibaa'si”, Tuparāte kire ārĩbeyukaji simamaka ru'pu.

⁸ Ritatojo wejeareka imaraparā ima upatipañakaja kire jiyipupayeeirā oyiaja jaraparā. Oveja weiwa'yua upaka imaki, najāāekakite rikaraparūñurā nawāmea o'oberikarā nimarape. Ika wejea Tuparāte po'ijiaerā baaeka rupubajirā “Īrā nimarāñu yire yi'riwa'ri oñia imajiparūkirā”, ārĩwa'ri nawāmea kipapera pūñurā Jesúre o'otikarā nime.

⁹ Tuparāte bojaika mija ōrĩwapu'atariyapaye'e jia samija ā'mitipe:

¹⁰ “Yirirā imawa'ri Cristore na'mitiripēamaka wēkomaka imariwi'iarā ĩ'rārimarāre ne'ewa'rirāñu”, Tuparāte āñua upakaja naro'si simarāñu. I'supakajaoka “Aperimarā najāārūkirā nime”, kēñu upakaja naro'si simarāñu.

Supa simamaka yirirā imarĩ, i'supaka jūari'potojo, rakajepāāeka mija imabe. Supabatirā, yire mija yi'yua ja'atabekaja mija imabe.

Apika weriki maikoribeyu upaka ĩoiki ka'iakaki

* **13:1-2** Los diez cuernos coronados representan diez reyes.

11 I'sia be'erō'ō aḗika weriki waḗuju ko'torō'ōḗiji ka'iaḗi kiwararĩkamaka ñiarape. Íḗabi waka yabirĩjaka oveja weiwa'yua waka upaka wakaiki imariḗotojo, kajuyaiḗakiaka jairapaka upaka kijairape kiro'si.

12 Mamarĩkaki werikapakiaka kãmimirãka yayaekakite jã'merapaka upakaja kibaarape. Supa imarĩ jiyiḗupaka ritaja ḗo'imajare kire yi'yaokaro'si kibe'erō'ōjĩ etarapakite kiro'si ba'iraberape.

13 I'supaka mamarĩkakiro'si ba'irabewa'ri maikoribeyua upaka kibaaroyirape. Ā'mitirikōrĩ je'e, ikupaka ḗariji kibaaroyirape: ḗo'imajare ĩaika wãjitãji ḗeka jũ'rẽika ĩmipi kiña'aroyirape.

14 I'supaka mamarĩkakite jeyobaairokaḗi ba'irabewa'ri ritatojo wejeareka imarã ḗo'imajare kipakirape. I'supaka nare kipakimaka, “Tuparã upakaja imaki kime”, mamarĩkakireka ārĩḗupajoairã najarape. Mamarĩkaki matãrĩberijĩka upaka kãmia yayaeka mirãki jẽrãka ḗo'imajare kibaap'o'ijiarũjerape. I'supaka kibaarape “Ba'itakaja ḗo'imajare ḗakibekaja mimabe”, Tuparãte kire ārĩḗepakã'ã.

15 I'supaka Tuparãte kire ārĩberapaka simamaka, mamarĩkaki jẽrãka kiyiatarũjerape. ḗo'imaja upaka jaika sakijarirũjerape. I'supaka imawa'ri, “Yire jiyiḗupaka õrĩbeyurã, jããrũkirã oyiaja imarãñurã”, ārĩwa'ri sajairape.

16 Toḗi imaraparã upatireje mamarĩkaki wãmea kio'o'jĩ'arũjerape. Í'rãrimarã napitaka ritapẽ'rõtorã, aḗerimarã nakũ'arã kiwãmea o'o'jĩ'aekarã nimarape. Imatiyarimaja, imatiyabeyurãoka, rĩkimakaja niñerũ rikairã, wayuoka baairã, jia naḗupayariji imarãteoka, aḗerãte naḗoyarã upakaja ba'irabeĩjirimajareoka ni'ioka jariwa'ririmarĩaja mamarĩkaki werikapakiaki wãmea kio'o'jĩ'arũjerape.

17 Sawapa wapaĩjirika nari'kako'omakaja kiwãmea o'o'jĩ'aberikarãte nayapakoperapaka ĩjirika kijãjibaarape. I'supakajaoka simarape kiwãmea o'o'jĩ'abeyurã niñerũ tõḗoerã ba'irĩjia ĩjirika imaberapaka. Kire ĩawãrũrũkia kopakaja kiwãmea, supabatirã kinũmero simarape.

18 Kiwãme kopakaja simarape 666. ḗo'imaja wãmea ārĩrika simarape samarĩjikareka. “I'supaka ārĩrikopakaja sime”, ārĩwãrũokaro'si jia samija ĩawãrũbe.

14

Oveja weiwa'yua upaka imaki, kirirã ciento cuarenta y cuatro mil rakamarãḗitiyika imaraḗaki

1 I'supaka simarapaka be'erō'ō Siõn wãmeika ḗusipemarã Oveja weiwa'yua upaka imakite rĩkamapakã'ã ñiarape. Ciento cuarenta y cuatro mil rakamarã ḗo'imajare kika imarape. Nakũ'arã kiwãmea, Kipaki wãmeaoka nareka o'o'jĩ'amo'mekarã nimarape.

2 Sabe'erō'ōjĩte mabo'ikakurirō'ōḗi ikupaka sokaarikorape ate. Āta jãjia okaayu upaka, wĩḗoa jãjia ḗaika upaka, supabatirã rĩkimarãja arḗa birebaraka nimarō'ō upaka sokarĩkamarape.

3 Botarakamarã maikoribeyu uparã, supabatirã veinticuatro rakamarã ḗakiarimarã ĩḗire ruparapaka wãjitãji imaraparã. Nawãjitãji ciento cuarenta y cuatro mil rakamarã mamaka baya koyabaraka imaraparã. Nirã aḗerã imaberaparã nabayakoyarapaka õñurã. Ritatojo wejeareka imarãte Satanãre jã'merũkiareka wapu'rikarã nimarape.

4 Waḗuju rõmitika baariwã'imarĩbeyurã upaka imarika ḗupajoairã, waḗuju ima jiyiḗupayeebeyurã imarĩ, Tuparãte takaja jiyiḗupayeeirã nimarape. Supabatirãoka Oveja weiwa'yua upaka imakite a'yu upakaja, kika a'ririjayurã. Ritatojo wejeareka imaraparãre ĩatirã kirirã, Tuparãrirãoka nimaerã ba'irokareka mamarĩ kitããekarã nimarape.

5 Supa imarĩ ĩ'rĩkaoka ḗakirimaji imaberapaki naka, Tuparãte ĩaika wãjitãji ḗaremarirã nimarape.

Maekarakamarã ángelrãka Tuparãte bojawaḗu'ataĩjirimaja

⁶ Sabe'erō'ō ĩrĩka ángelte mabo'ikakurirō'ōrā wipakā'ā ñiarape. Iki imarapaki, “Kimakipi ārĩwa'ri pō'imajare oñia imajiparũkia Tuparā ja'ataikaki”, majaroka o'ariba'imarĩa añua bojarimaji. Ritaja ka'iareka dikaoka jariwa'ririmarĩa, supabatirā pō'imajatata jariwa'ririmarĩa, noka imabayu upakaja jairā, supabatirā ritaja wejeareka imarāte sabojarimaji kimarape.

⁷ Supa imarĩ ikupaka jājirokapi kijaikorape:

—Ritaja ima tēriwa'ribaji imaki Tuparāte imamaka, sapi ārĩwa'ri kire mija jiyipupayeebe. I'supaka ñañu pō'imajare ba'iaja baaika wapa jēñerũkirĩmi seyaika simamaka. Tuparā imaki wejepema, ka'ia, riaka, okoa jurupōajiyekaoka baaekaki. I'supaka baaekaki kimamaka jiyipupaka kire ōrĩrũkirā mija ime,— ángelte ārĩkorape.

⁸ Sabe'erō'ō apika ángelte wirapaka ñiarape. Ikuþaka kijaikorape:

—Babiloniawejea, supabatirā sareka imarāte ba'iaja baariþareareka Tuparāte sariatarape. Babiloniakarā ba'iaja ritatojo wejeareka imarā Tuparāte naja'ataokaro'si baata'airā imaraparā,— ángelte ārĩkorape.

⁹⁻¹⁰ I'sia be'erō'ō apika ángelte ñiarape. I'kioka ikupaka jājirokapi jaikorapaki:

—Werikapakiakite jiyipupayeeirā, supabatirā kijērāka nabaapō'ijiarapakite jiyipupayeeirāoka, kiwāmea napitakarā, nakũ'arā o'oji'arũjekarāte boebariwa'ri Tuparāte ba'iaja nare jũarũjerāñu. Mia je'e, i'supaka nimamaka sawapa azufre þeka jũ'rēirō'ōrā ba'iaja jũarĩ na'rirāñu. Tuparārirā ángelrākare ĩarāka wājitāji, supabatirā Oveja weiwa'yua upaka imakite ĩarāka wājitājioka, ba'iaja najũarāñu.

¹¹ Ba'iaja nabaaeka þareaja nare joerāka ũmakaka þuri tiyirũkimarĩa imarāka. I'supaka werikapakiaki upaka imarapakite jiyipupaka oñurā, supabatirā kijērāka baaekaoka jiyipupayeeewa'ri kiwāmea o'oji'aekarā ba'iaja jũajiparāñurā,— kērĩkorape.

¹² I'supaka simamaka, Tuparārirā, kijā'meika yi'þaraka Jesúreoka yi'ririjayurā imarĩ, kire yi'ririja'atarimarĩa sime naro'si.*

¹³ I'sia be'erō'ō mabo'ikakuripi ikupaka yire sārĩkorape:

—Mire yibojaika mio'obe. Maiþamaki Jesúre yi'ririja'atabekaja reyaekarā, jĩjimaka mija imabe,— yire sārĩkorape.

I'supaka sārĩkorapaka ā'mitiritirā, ikupaka Espĩritu Santore ārĩkorape:

—Rita sime, i'supakatakajaoka simarũ. Ka'wisi be'erō'ō naba'iraberijayua ja'atatirā, najērĩtarāñu. Mabo'ikakurirā neyarāka þoto, ba'iaja jũaekarā imariþotojo kiyapaika upakaja jia nabaaeka oñuka imarĩ, jia sawapa Tuparāte nare baarāñu,— Espĩritu Santore ārĩkorape.

“Ritatojo wejeareka imarāte ba'iaja baaeka ĩatirā, wēkomaka nare mibaabe”, ángelte ārĩkorape

¹⁴ I'tojĩrā oko ũmakaka boia ima þemarā pō'imaji upaka imakite rupamaka ñiarape. Orokaka baaeka bu'ya tuaekaki sara opika rikaiki kimarape.

¹⁵ Torājĩrā mae, apika ángel Tuparāte jiyipupaka ōrĩriwi'iaþi kiþopakā'ā ñiarape. Oko ũmakapemarā ruparapakite jājirokapi ikupaka ārĩkorape:

—Kopakaja ka'iareka ima ōterikia rabaerā baaika mae, supa imarĩ sata'tepatetirā same'eþatabe,— kire kērĩkorape.†

¹⁶ I'supaka kēpakā'ā ā'mitiritirā, ta'tepatetirā oko ũmakaka þemarā ruparapakite se'erape.

¹⁷ I'sia be'erō'ō, ĩmirā Tuparāte jiyipupaka ōrĩriwi'iaþi apika ángelte þorape ate. I'kioka sara opika rikarapaki kiro'si.

¹⁸ I'sia be'erō'ō, apika ángel, joeĩjiritērĩa ĩarĩrĩrimaji, apika pō'irā ke'pakā'ā ñiarape. Toþi mae opika sara rikarapakite jājirokapi ikupaka kērĩkorape:

* **14:12** Posiblemente este versículo es un comentario de Juan al oír lo que dijo el ángel. † **14:15** La primera cosecha puede ser la recogida de la gente rebelde para castigarla, o posiblemente es la recogida de los creyentes para rescatarlos.

—Ka'iareka ima iyaka rēñua mae. Supa imarĩ misara opikapi sata'tetirã same'ebe,— kire kērĩkopakã'ãja ña'mitirape. (Kire na'mitiripēaberika wapa Jesúre nare jēñerãñu ārĩrikopakaja simarape i'supaka baarika).‡

¹⁹ I'supaka kēpakã'ã ã'mitiritirã, kisarapi ka'iareka imarapaka õterikia ta'tepatetirã ke'erape. Se'etirã, soko bikerũkirõ'õrã sakitaarape. “Po'imajare ba'iaja baaika ãtirã jimarĩa ba'iaja Tuparãte nare jũarũjerãñu”, ārĩrika upaka sime i'sia.

²⁰ Supa imarĩ weje a'riwa'rirã iyaka narĩ'kapa'serape. Sanarĩ'kapa'semaka riaka upaka sajururape riwea. Supabatirã trescientos kilómetro rõ'õjĩrã yoerã sajuruwa'rape. I'supaka baawa'ri kawaru wãmujã'ãrõ'õjĩrã ãkiria saarape.

15

Ī'potēñarirakamarã ángelrãka ba'iaja po'imajare jũarũkia rikarimaja

¹ I'sia be'erõ'õ mabo'ikakurirõ'õrã apea maikoribeyua imatiyaikakaka ñiarape. Ángelrãka ĩ'potēñarirakamarã narakakaja ba'iaja po'imajare jũarũkiakaka narikarape. Jimarĩa po'imajare boebariwa'ri, sapi piyia ba'iaja Tuparãte nare jũarũjerãñu, “Ba'iaja nabaarijayua naja'atarũ”, ārĩwa'ri.

² Supabatirã riapakiaka jia waria okoika peka jũ'rēika upaka ima rukubaka imaria simamaka ñiarape. I'siriarijerã rĩkimakaja po'imajare rĩkajiyerape. Werikapakiaki upaka imaki, supabatirã kijērãka po'imajare baaeka jiyipupayeebeyurã, supabatirãoka kinúmero jĩ'ĩtabeyurã imarĩ werikapakiakite tērĩkarã nimarape. Supabatirãoka arpa Tuparãte nare ĩjika pariiji narĩkajiyerape.

³ Sapi Tuparãro'si ki'po'imajare imaruputarimaji imaroyirekaki, Moiséte bayakoyareka mirãka bayakoyabaraka nimarape. I'supakajaoka Oveja weiwa'yua upaka imakite jiyipupayeokaro'si ikupaka nabayakoyarape:

—Tuparã, ritaja ima tērĩwa'ribaji imaki imarĩ, ritaja ima pemawa'ribaji jĩitaka mibaaika ime. Jia wãjirokapi meñu upakaja jia oyiaja baaiki mime. Ī'rãkõ'rĩmato ka'iareka jariwa'ririmarĩa po'imaja ritaja ĩpamaki imajiparijayuka mime.

⁴ Yija ĩpamaki, marã mire kĩkibekaja, supabatirãoka mire jiyipupayeebekaja imabesarãñurã. Mi'i ĩ'rĩkaja ĩ'rãkurioka ba'iaja baakoribeyuka mimamaka, i'supaka nimarãñu. Ritatojo wejeareka mire yi'ribeyurãte jia'pi miwēkomabaarãka poto ritaja po'imaja ima upatataja mi'põ'irã rērĩrãñurã mire jiyipupayeeokaro'si,— bayakoyabaraka narãpe.

⁵ I'supaka bayakoyabaraka nimarapaka be'erõ'õ mabo'ikakurirõ'õrã Tuparãte jiyipupaka õrĩriwi'iarã kima kuraraka wiritamaka ñiarape.

⁶ Torã Tuparãte jiyipupaka õrĩriwi'ia'pi ĩ'potēñarirakamarã ángelrãka ba'iaja po'imajare jũarũkia rikairãte popakã'ã ñiarape. Jariroaka jia boia ka'imarĩa jããtirã, wa'eyoka orokaka õñimaki wãjitãjirõ'õjĩrã jērãyua naji'arape.

⁷ Torãjĩrã mae ĩ'potēñarirakato seroa orokaka baaeka botarakamarã maikoribeyu upaka imaraparãkate rikarape. Supa imarĩ ĩ'potēñarirakamarã ángelrãkare nimarakamakireje sakĩjimaka ñiarape. Kire yi'ribeyurã rĩkimarãja po'imajare imamaka, Tuparã, õñia imajiparimajire boebayuakaka õñijĩrika pururapaka sareka.

⁸ Seroa nare kĩjirapaka poto Tuparãte jiyipupaka õrĩriwi'iarã ũmakaka pururapaka. I'supaka sabaarape ritaja ima pemawa'ribajirã jĩitakiji Tuparãte ima beawa'ri. Tērĩritakiji imakite torã imarapaka simamaka, i'supaka simarape. Ī'potēñarirakamarã ángelrãkare ba'iaja po'imajare jũarũkia rikairãte saba'irabetiyibeyukaji ũmakaka torã purumaka, makioka kãkaberijĩrõ'õ simarape.

‡ 14:18 Esta frase es información añadida para ayudar a los lectores entender la figura.

16

Tuṣarāte boebayuakaka õñijĩrika ṣururika seroareka ima

¹ Sabe'erō'õ Tuṣarāte jiyiṣupaka õrĩriwi'iaṣi ikupaka ĩ'potēñarirakamarā jājirokapi ángelrākare sārĩkorapaka ña'mitirape ate:

—Tuṣarāte ĩariṣe'yoirā ṣo'imajare ba'iaja jūaerā, seroareka mija rikaika õñijĩrika ka'iarā mija we'aña'tabe. I'supaka samija baabe, Tuṣarāte boebayuakaka sarā ima simamaka,— sārĩkorape.

² Topi mae mamarĩkaki ángelte seroareka kirikarapaka ka'iarā kiwe'aña'tarape. I'supaka kibaarapaka ṣoto werikapakiaki jērāka nabaekakite jiyiṣupayeerā, supabatirā kiwāmea o'ojĩ'aekarāte naṣo'iarā dajaka ā'mika kāmia nare ṣo'ijirapaka.

³ Kibe'erō'õjĩ imarapaki ángelte seroapi kirikarapaka riapakiakarā kiwe'aña'tarape. Sakiwe'aña'tarapaka ṣoto, reyaekarā riweupakaja okoa jararapaka mae. I'supaka sabaamaka, riapakiakareka ima, ba'irĩjiaka ritaja jĩrĩpatarapaka.

⁴ ĩ'ṣarā be'erō'õjĩkaki ángel seroapi kirikarapaka riakarā, supabatirā okokoṣeapi ṣoyurō'õrā sakiwe'aña'tarape. I'supaka kibaarapaka ṣoto riwearo'si okoa jarapaka saro'si mae.

⁵ Ángel okoa ĩarĩrimajire ikupaka jaikorape:

—Tuṣarā, jia wājirokapi meñu upakaja jia oyiaja baaiki mime. I'supakajaoka bikija imara'aekaki imariṣotojo, maekakaoka imarijayuka mime. I'supaka simamaka ṣo'imajare ba'iaja baaika ĩakoṣeka boebariwa'ri, ikupaka nare mibaayu:

⁶ Miyi'yurāte najāamaka, jimarĩa nariwea jururapaka. Supabatirā miro'si bojaĩjirimajare i'supakajaoka nabaarape. I'supaka baaraparā nimamaka okoa naro'si imabepakā'ā, “Riwearo'si jayuaja nukurū”, meñua jia sime,— kēĩkorape ángel okoa ĩarĩrimaji.

⁷ I'supaka kēĩkorapaka be'erō'õ joeĩjiritērĩa imarō'õpi ikupaka kire sayi'rikorape:

—Rita sime Tuṣarā, i'supakatakaoka sime. Yija ĩṣamaki, ritaja ima tērĩwa'ribaji imatiyaik-iji mime. Ritaja ĩawārũiki imarĩ, ṣo'imajare ba'iaja baaeka imarō'õjĩrāja jiirokapi nare sawapa jēñeiki mime,— sārĩkorape topi.

⁸ Maekarakamarā be'erō'õjĩkaki ángel seroapi kirikarapaka aiyakarā sakiwe'aña'tarape. I'supaka kibaarapaka ṣoto aiyapeka jājia ṣo'imajare joerapaka.

⁹ I'supaka kibaarapakapi oobaraka ba'itakaja ṣo'imajare jūarape. I'supaka nare sabaako'omakaja, ba'iaja nabaaika ja'atabekaja nimarape. Supabatirā kijā'merapakapi ritaja ba'iaja jūawa'ri Tuṣarāte jiyiṣupayeerika ṣo'imajare yapaberape. I'supaka imawa'ri kire jiyiṣupayeerikopakaja ba'iaja Tuṣarāreka jaibaraka nimarape.

¹⁰⁻¹¹ Botarakamarā be'erō'õjĩ imarapaki ángelte, ikupaka baarape: Werikapakiaki jā'meruparikũmu ṣemarā seroareka kirikarapaka kiwe'aña'tarape. I'supaka kibaarapaka ṣoto jā'mebaraka kimaraparō'õ neiñamita'rapaka. I'supaka imawa'ri ritaja nare sayi'amaka marā baaberiwa'ri narērōkaka ṣariji nakukurijarape. I'supaka imariṣotojo ba'iaja nabaaika ja'atabekaja, Tuṣarā, mabo'ikakurirō'õrā jā'merimajireka ba'iaja jaibaraka nimarape.

¹² ĩ'rāṣitarakamarā be'erō'õjĩte imarapaki ángelte seroapi kirikarapaka riapakiaka Éufrates wāmeiriarā sakiwe'aña'tarape. I'supaka kibaamaka riaka sarekaja ṣōporapaka. I'supaka sajarape jā'ātika ṣē'rōtopi i'taraparā ĩṣarimarāre nasurararākapitiyika nawaata'yaokaro'si.

¹³ I'supaka simarapaka be'erō'õ Satanárika ima maekarakamarā ĩṣaruka upaka ĩoika ñiarape. ĩ'rĩka imarapaki kajuyaiṣakiaka upaka ĩoiki rijokoṣeapi ṣorapaki. Aṣika ĩṣaruka ṣorapaki werikapakiaki rijokoṣeapi. Aṣika ĩṣaruka imarapaki weriki waṣuju ṣakibaraka, “Tuṣarāro'si bojaĩjirimaji ñime”, ārāṣaki rijokoṣeapi ṣorapaki.

¹⁴ Īrā maekarakamarā Satanáríka ima ĩparuka upaka ĩoirā imaraparā maikoribeyua baabearimaja. I'supaka simamaka ritatojo wejeareka imarā ĩparimarāte, nasurarārākapitiyika ĩrīka jariwa'ririmarīa narērīrūjerape. Tuparā, ritaja ima tērīwa'ribaji imaki, piyia po'imajare ba'iaja baaika wapa kijēñerārimi seyarāka poto pitā'mua po'ijiataokaro'si torā na'rapē.

¹⁵ “Yire mija ā'mitipe”, Jesucristore ārīkorape: “ I'tojīte mawi'iarā kareba'arimajire etarāñu', mija ārīwārūbeyu mijaro'si ima upaka sime yetarūkia saro'si. Yetarūkia ta'abaraka yiyapaika upakaja baabaraka imatikaja imarāñurā puri jījimaka imarāñurā. I'supaka imarā imarī, rakajetikaja najariroaka jāātíkarāja imarā upaka nimarāñu. I'supaka imarāñurā puri jariromarīa imawa'ri aperā wājítáji i'yopi'ribeyurā upaka nimarāñu”, kērīkorape.

¹⁶ Supa imarī Satanáríka ima ka'iareka imarā ĩparimarāre narērīrūjerārō'ō Har-magedón wāmeika sime boarikarō'ō Hebreo okapi.

¹⁷ Piyika ángel seroapi kirikarapaka wapuko'torō'ōrā sakiwe'aña'tarape. I'supaka kibaarapaka poto Tuparāte jiyipupaka ōrīriwi'iarā kiruparikūmua imarō'ōpi ikupaka jājirokapi sajaikorape:

—Kopakaja satiyiyu mae,— sārīriokaabayurape.

¹⁸ I'supaka sārīkorapaka tiyiwa'raparō'ōjīte wīpoa yaataira'katirā, paarapaka. Supabatirā werika okaaribaraka ka'ia jājia iyirapaka, sareka po'imajare imaeka poto siyika pemawa'ribajirā.

¹⁹ Siyirapakaka ĩrātiji Babiloniawejea imakoperapaka maekarakaweje upaka sa-jarirīkarape. I'supakajaoka ritaja wejeareka imakopeika wejea riripatarapaka. Babiloniakarā ba'iaja nabaaike ye'kariribeyuka imarī, nare boebariwa'ri ba'itakaja napareareka Tuparāte nare jūarūjerape.

²⁰ I'supakajaoka ka'ia iyimaka jūmurika, supabatirā pusia riripatarapaka.

²¹ Supabatirā ĩmipi okojiyia cuarenta y cinco kilos rō'ōjīrā ima jūjirapaka. I'supaka jūjirapaka nare pa'semaka jimarīa ba'iaja Tuparāreka jaibaraka po'imajare imarape.

17

Werikapakiakite, rōmoka imaeka

¹ Supabatirā ĩ'potēñarirakamarā ángelrāka seroa rikaraparākakite yipō'irā etarape. Topi mae ikupaka yire kērāpe:

—Ō'ōrā mi'tabe, rīkimaka riamakairō'ōrā ima ba'iaja baariwejea, sakaka mire yibojærā baayu. Mia je'e: Ritaja ĩmirījaka wā'imarītiyaiko upaka sareka imarā nimamaka, Tuparāte ba'iaja nare jūarūjerāñu.

² I'supaka i'sia wejeakarāre ba'iaja nare baaruputamaka, ritatojo wejeareka imarā ĩparimarāre ba'iaja naka baarape. ĩmirījaka wā'imarīrirōmote ba'iaja nare baaruputaeka imarī, ikupaka nimarape i'sia wejeakarā: Wapuju imaja jiyipupaka ōñurā imarī, ritatojo wejeareka imarāte jiyipupaka sanoñaokaro'si maerumajaka upaka nare nimarūjerape,— ángelte yire ārāpe.

³ I'supaka yire kērāpaka poto Espíritu Santore jeyobaaikapī ārīwa'ri ikupaka yire sabaarape: ĩrīka ángel po'imajamatorā yire e'ewa'rapaki. Torā eyatirā werikapakiaki jū'aka imarapaki pamarā rōmore ropamaka ñiarape. Tuparāte jaiyuyerikakaka wāmea o'oeka kireka jī'ijiyerapaka. Supabatirā ĩ'potēñarirakao rupuko'a, ĩ'papitarakabi wakaiki kimarape.

⁴ Kosaya iyayapea upaka ĩoika, supabatirā jū'aka imarapaka. Supabatirā rīkimakaja, orokaka, supabatirā āta wapajā'rīakaka, perlas wameikakaka baaekaoka kojiioka kopo'iareka imarapaka. Supabatirāoka ikupaka seroa orokaka baaeka pururika: Noñu upakaja pupajoatirā dajaitakaja nabaaike wapuju imaja kojiyipupayeerijayua, supabatirāoka ba'itakaja kowā'imañua korikarape.

⁵ Ikuṣaka āñrikopakaja kokū'arā majērāko'abeyua wāmea o'ojī'aeka imarapaka. Ā'mitirikōrī je'e: “Babiloniawejea”, āñua simarape kowāmea. “Ritajaka ba'iaja baawā'imarimajare wārōrimajo imarī, naṣako upaka koime. Supabatirā ritaja ba'ia Tuṣarāte yaṣabeyuakaka ṣo'imajare wārōrimaja Babiloniawejeakarāre ime”, āñrika simarape kokū'arā o'ojī'aeka.

⁶ Kore ñiawārūmaka, ikuṣaka koimarape: Iyaokoa ukutirā wejabiyuko upaka koimarape. Tuṣarārīrā, supabatirā kirika bojariroka yi'riwa'ri bojarimajare najārapaka riwea kopakaja simarape i'sia iyaokoa. I'suṣaka koimamaka marākā'ā āñberijīka yijarape.

⁷ I'suṣaka ñimamaka, ikuṣaka ángelte yire bojarape:

—¿Dako baaerā i'suṣaka mime? Rōmo miako'oko, “Ikuṣakaro'si simekā'ā”, merīwārūokaro'si mire sayibojawapu'ataerā baayu. Supabatirā werikapakiaki ĩ'potēñarirakao ruṣuko'aiki, ĩ'ṣapitarakabi wakaiki kore e'ewa'pakā'ā miako'oki, “Ikuṣakaro'si simekā'ā”, jia merīwārūerā ĩ'ṣaba'iwā'taja mire sayibojawapu'ataerā baayu.

⁸ Werikapakiaki miako'oka bikija oñia kimarape ruṣu. Imariṣotojo maekaka ṣuri kimabeyu. I'suṣaka simako'omakaja torā kime morībeyu ṣoto kopea tiyibeyurō'ōṣi ṣorira'atirā kimarāñu. I'suṣaka kibaamaka ĩ'atirā, jimarīa ritatojo wejeareka imarāte ṣuṣatarāñu. I'suṣaka imariṣotojo sabe'erō'ōṣi ṣuri Tuṣarāte kire riatarūkīrō'ōrā ke'rīrāñu. Kīṣaṣera ṣūñurā Tuṣarāte nawāmea o'oberikarā nime werikapakiaki upaka imakite ĩ'atirā ṣuṣatarūkīrā. Ika wejea kīṣo'ijiaerā baaeka ruṣubajirā kīṣaṣera ṣūñurā Tuṣarāte o'oeka, “Ikarakamarā nime oñia imajīṣarūkīrā”, āñwa'ri sakio'oeka.

⁹ Sarekaja ā'mitiriwārūikiro'si ṣuri oñirūkia sime. ĩ'potēñarirakao ruṣuko'aiki miako'a ĩ'potēñarirakabi ṣusi upaka sime. I'suṣakajaoka koime rōmo ṣaṣemarā roṣako'oko. Aṣeroka ĩ'potēñarirakamarā ĩ'ṣarimarā upaka sime kiruṣuko'a.

¹⁰ I'suṣaka simako'omakaja ĩ'rāṣitarakamarā nime ĩ'ṣarimarā bikija reyaekarā. Nabe'erō'ō tuikaki imaki maekaka ṣo'imajare jā'merijayuka. Kibe'erō'ōjī imarūkika ṣuri oibeyukajika ruṣu. Ñamajī ṣuri matikuriijīkaja ṣo'imajare kijā'mekoperāñu. I'suṣaka imariṣotojo Tuṣarāte āñrāka upakaja kiro'si simarāñu.

¹¹ Werikapakiaki imaroyirekaki, maekaka ṣuri oñia imabeririṣotojo ñamajī ṣuri nabe'erō'ō ṣiyia jā'merimaji kimarāñu. ĩ'potēñarirakamarā jā'meka mirārāte jā'meka upakaja jā'merimaji kimarāñu. I'suṣaka ba'iaja kibaarāka be'erō'ōṣi ṣuri Tuṣarāte riatarūkikaro'siji kime.

¹² ĩ'ṣapitarakabi waka miako'a, ĩ'ṣapitarakamaki ĩ'ṣarimarā upaka ima. I'suṣaka simako'omakaja, ṣo'imajare jā'meū'mubeyukajirā nime ruṣu. Ñamajī werikapakiakika jā'merūkīrō'si nime. I'suṣaka baarimaja imariṣotojo ñoaka jā'mebaraka nimabesarāñu.

¹³ ĩ'ṣapitarakamarā imariṣotojo ĩ'rīka ta'iarāja ṣuṣajoairā nimarāñu. I'suṣaka imarā imarī, “Miyapaika upakaja mibaarika yaṣawa'ri mikaja mire jeyobaabaraka yija imarāñu”, werikapakiakite narīrāñu.

¹⁴ I'suṣaka imawa'ri Oveja weiwa'yua upaka imakika najīrīrāñu. Suṣa simako'omakaja nare kitērīrāñu. Suṣa imarī aṣerā imatīyarimaja tērīwa'ribaji imaki imarī suṣa kibaarāñu. Supabatirā ĩ'ṣarimarātarā imarā ĩ'ṣamaki kime. Oveja weiwa'yua upaka imakika imarā Tuṣarāte wā'maekarā imarī, kire ye'kariribekaja kiyapaika upakaja baarijayurā nime,— ángelte yire ārāpe.

¹⁵ Ikuṣaka aṣea ángelte yire bojarape:

—Rōmore ruṣairō'ōrā, rīkimakaja ima riamaka miako'a, ṣo'imaja kopakaja riamaka ime. Suṣa imarī ĩ'rā wejekarā jariwa'rīrimarīa, ĩ'rātata ṣo'imaja ṣāāwa'rimarīa, supabatirā naka'iareka imabayurā upatataja sime miako'a.

16 Ī'pəpitarakamaki ĩparimarā werikapakiaki upaka imakika miako'orā, rōmore ĩaripe'yorimaja nime. Supa imarī ba'iaja kore baawa'ri, ritaja koba'irījia ē'matirā jariromarīko kore naja'atarāñu. Supa imarī kore jāätirā, kori'ia ba'apuatirā, koū'a puri pekara najoeriatarāka. Iko rōmore ima upaka ima weje simamaka i'supaka sanariatarāñu.*

17 I'supaka i'sia wejeakarāre nabaarāñu kiṗupajoaika upakaja Tuparāte nare baarūjemaka. Supabatirā ĩrīka ta'iarāja ṗupajoawa'ri werikapakiakite niṗamaki nimarūjerāñu. Supa imarī kiyapaika upakaja kire najeyobaarāñu, “Kopakaja sajē'rāka ñarīkarā seyayu mae”, Tuparāte ārīrāñu rō'ōjite.

18 I'ko rōmo miako'oko ba'itaka wejea kopakaja koime. I'supaka simamaka tokarā ĩparimarā apea wejeakarā ĩparimarāte jā'merimaja imarā,— ángelte yire ārāpe.

18

Babiloniareka imaekarāte ba'iaja jūaeka

1 I'supaka simarapaka be'erō'ō mabo'ikakurirō'ōpi ángel jā'merimajite ruira'amaka ñiarape. Jājia ya'tariki imarī, ka'ia ritatojo kiyaaboarape.

2 I'tojirā mae, jājirokapi ikupaka kērīkorape:

—Babiloniawejea ririrūkiaro'si sime. I'supakajaoka sareka imakopeirāte ṗurirāñu. I'supaka baawa'ri Satanárika ima wejea, supabatirā ritaja wiriba'ia, ba'irīji dajaka wejearo'si sajarirāñu.

3 Mia, ikupaka baarijayurā nimarape: Babiloniakarā ba'iaja baarirōmo upaka imarī, ritatojo wejeareka imarāte waṗuju imaja jiyiṗupaka ōñurā najayaokaro'si nare sīawejabarijayuko koime. Supa imarī ritatojo wejeareka imarā ĩparimarā ba'iaja koka nabaarape. I'supakajaoka aṗerō'ōkarāreka ba'irījia waṗajā'rīakaja yaṗatiyawa'ri, sanawapañirape. Supa imarī ritatojo wejeareka waruomarāre rīkimakaja niñerū tōṗoirā najarape,— ángelte ārāpe.

4 I'supaka kērāpaka be'erō'ō mabo'ikakurirō'ōpi ikupaka Tuparāro'si sārīkorape:

—Yire ā'mitiripēarijayurā, i'sia wejearā mija ima'si. I'supakajaoka ba'iaja nabaarapaka upaka baabekaja mija imabe, ba'iaja najūarapaka upaka mija jūakoreka.

5 Tokarāre ba'itakaja baarijaparaka ima kopakaja ñiarūñaayu,— kiro'si sārīkorape.

6 I'supaka simamaka boebariwa'ri ba'iaja baarimajare riatarūkirāte ikupaka sārīkorape:

—Aṗerāte ba'iaja nabaarapaka simamaka, saṗemawa'ribaji ba'iaja nare mija baarāñu.

7-8 Mia je'e, rīkimakaja dakoa jariwa'ririmarīaja rikairā nime. “Imatiyairā maime”, ārīṗupajoairā imarī, nayapaika upakaja nabaarijayu. I'supaka nabaarijayu ko'apitorō'ōjirāja ba'iaja nare mija jūarūjebe. “Jā'merimaja rōmijā maime. Natīmiarā nare reyatapamaka ba'iaja ṗupayurā upakamarīa maime”, ārīṗupajoairā nimako'omakaja, ĩrārīmi tokarāre ba'iaja jūarāñu. Supa imarī reyairā, kēsia jūarūkirā, supabatirā aṗerā ba'iaja ṗuparirikarekaja imarāñurā riomaka imawa'ri. Supabatirā nawejea oorāka. Ika ñañu ritaja i'sia wejeareka imarāte yijoeriatarāka simamaka. I'supaka ñañu ritaja ima tērīwa'ribaji yirikapi sayibaarāka simamaka,— Tuparāro'si sārīkopakā'ā ña'mitirape.

9 —I'sia wejea ooripakā'ā ĩatirā, jimarīa apea ka'iareka imarā ĩparimarāre ba'iaja ṗuparirāñu, “Nimamaka dako jariwa'ririmarīaja yija yaṗaika upakaja naka yija baakoperoyirape”, āṗaraka. I'supaka ĩparimarāre ārīrāñu Babiloniakarāka ba'iaja baarijeyoarika mirārā.

10 I'supaka simako'omakaja Babiloniakarāka ba'iaja jūarika yaṗaberiwa'ri ñoakurirāja natuirāñu. Topi oṗaraka ikupaka narīrāñu:

* 17:16 Esta frase es información añadida para ayudar los lectores entender la figura.

“¡Aya! Jimarĩa jo'baka wejeþakiaka imariþotojo sooriyu. Ritaja ima aþeriweje bo'ibajirã imatiyairõ'õ simakoþeraþe. I'supaka simako'omakaja tokarãre ba'iaja baariþareareka ikuparõ'õþiji i'supaka Tuparãte sabaayu”, nawejeareka imabayurã ðparimarãre ãrĩrãñu.

11-14 I'supakajaoka oro, plata, ãta wapajã'rĩa, þerlas, sayapãia wapajã'rĩakaka*, supabatirã jia jiijsia jĩaikakaka yapua wapajã'rĩa ima, marfilkaka nabaekaka, þeruakaka, supabatirã broncekakaka nabaekakaka, ayabaka, supabatirã jiijsia napo'ia imaerã iyebaka napukerũkia, supabatirã canela, ba'irĩjia ba'arika rukerũkia jiiþaji jĩsika, iyaokoa, iyebaka yo'aba'arũkia, trigo, trigo jĩa oyeka, napoyarã, wa'ibikirãwẽkoa, oveja, kawaru, supabatirãoka kawarupi tũrũrũki upaka na'ririþayuaoka, ritaja õ'õrã yija bojaekarakaba'i Babiloniakarãre e'etoparaka imakoþeroyirape. I'supaka simamaka ãakoþeka ritaja waruaka nare ðjirimaja mirãrã oribaraka nimarãñu. I'supaka nimarãñu ritaja narikakoþeika þupajoawa'ri,

“No'orã aþekurioka sayija ðjibesarãñu mae. Jĩakaka nayapakoþeroyirapaka, supabatirã ritaja ba'irĩjia wapajã'rĩa narikakoþeroyirapaka þitiyika naririwa'yu mae, aþekurioka sanarikaerãmarĩa”, narĩrãñu.

15 Supa imarĩ Babiloniarã ba'irĩjia ðjiritã rĩkimakaja niñerũ tõþokoþeka mirãrã, soorãñurĩmi yoþeþi oribaraka nimarãñu, “Naka ð'rãtiji ba'iaja torã yija jũaa'si”, ãrĩwa'ri.

16 Topi imatirã ikupaka ba'iaja þuparibaraka narĩrãñu:

“¡Aya! Ba'itakaja sabaayu Babiloniawejea. Rõmo jiyuritaka imakote ima upaka imaweje simakoþeroyirape. Supabatirã sayapãia wapajã'rĩa iyayapea ðoika supabatirã jũ'aka jããtirã, rĩkimakaja kojiioka koþo'ireka imarapaka, orokaka baaekaka, supabatirã ãta wapajã'rĩakaka baaekaka, þerlas wameikakaka baaekaka upaka imaweje simakoþeroyirape.

17 Supabatirãoka ritaja narikakoþeroyirapaka ñojimarĩji oopataika”, ba'irĩjia torã ðjikopoþeroyikarãte ãrĩrãñu.

Wapuru ðparimarã, naro'si ba'iraberimaja, supabatirã wapuruþi waruaka e'ewa'ritirã ðjirimaja ñoakuripi i'supaka imarãka ðañumarãñurã.

18 I'supakajaoka ate, Babilonia oobaraka jimarĩa sũmakapupakã'ã ðawa'ri þañebaabaraka ikupaka nakasererãñu: “T'siweje imaroyiraparõ'õjĩrã ima weje imabeyua mae”, narĩrãñu.

19 Tẽrĩrikaja ba'iaja þupariwa'ri narupuko'areka ka'ia napearãñu. I'supaka baatirã þañebaabaraka ikupaka narĩrãñu:

“¡Aya! Ba'itakaja sabaayu Babiloniawejea imakoþeroyirapaka. Wapuru jo'baka rikairã sapĩ waruaka torã e'ewa'þaraka nare ðjiritã, rĩkimakaja niñerũ tõþokoþeroyiraparã. Ñojimarĩji soopatayu mae”, narĩrãñu wapuruþe imarã,— mabo'ikakurirõ'õþi Tuparãro'si sãrĩkorape.

20 Torãjĩrã ikupaka sajaikoþakã'ã ña'mitirape ate:

—I'sia wejea oopatamaka ðatirã, jĩjimaka mija imabe mabo'ikakurirõ'õreka imarã. Kirika bojariroka mija bojaerã Cristore þũataekarã, Tuparãte nare ãñua bojañjirimajaoka, supabatirã Tuparãte y'i'yurã upatiji jĩjimaka mija jape. I'supaka mija imabe torã imaroyiraparãte ba'iaja mijare baawã'imarĩka wapa ba'iaja najũaika simamaka,— sãrĩkorape.

21 Torãjĩrã ate apika ángel jãjikate ñiarape. Supa imarĩ, jo'baka ãta trigo mukerũkia upaka ima e'etirã riakarã kiyiatarape. I'supaka sabaatirã, ikupaka kẽrãþe:

—Ãta yiyiataika upakaja, Babilonia Tuparãte riatapatarãñu. Supa imarĩ aþekurioka þo'imajare ðape'arũkimarĩa simarãñu.

22 I'supaka simamaka torã arþa birebaraka nabayakoyariþayua, supabatirã ma'saka napupuriþayua, tromþeta napupuriþayua, aþekurioka ã'mitirirũkimarĩa sajarirãñu.

* 18:11-14 Telas de lino fino, seda, de color pũrpura y rojo

- Supa imarĩ i'sia wejeareka jia oyiaja ba'irĩjia baarika õñurã apekurioka sarã ba'irabebaraka imabesarãñurã. I'supakajaoka simarãñu trigo oyerimajaro'sioka.
- 23 I'supakajaoka jia yaaboabaraka torã ima apekurioka yaaboabaraka imabesarãka. Supabatirã jĩjimaka pitañi'awa'ri nimarijayua imabesarãka mae. Mija ã'mitipe Babiloniawejeakarã. Ritatojo wejeareka imabayurã bo'ibajirã waruamarã mijakarã imakoꝑerape. Mija ye'oaꝑi ritatojo wejeareka imarãte mija ꝑakirape mija waruaka takaja nayapatiyaokaro'si. Supa imarĩ Tuꝑarãte jiyiꝑuꝑayeebeyurã najarape.
- 24 Tuꝑarãte nare ãñua bojaĩjirimajare, supabatirã kire yi'yurãte, i'supakajaoka ritaja ꝑo'imajatatarãre jããbaraka mija imaroyirape. I'supaka mija baaroyirapaka wapa ba'itakaja mija jũayu mae,— ãta jo'baka riakarã yiatarapakite ãrãꝑe.

19

1 I'supaka simarapaka be'erõ'õ rĩkimarã mabo'ikakuripi najaimaka ña'mitirape. Ikupaka jãjirokapi narĩkorape:

—“Aleluya. Tẽrĩrikaja jiika maiꝑamaki Tuꝑarãte ime”, kireka marĩrijariye'e. I'ki Tuꝑarãja imaki ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã ma'rirũkia imakoꝑekareka mare tããekaki. Ritaja ima bo'ibajirã imaki kime, supabatirã ritaja ima ꝑemawa'ribajirã jĩtakiji kime.

2 “Ba'iaja ritajaka wã'imarĩtiyaikote yiwẽkomabaarãñu”, rita ãñuka imarĩ, wapujumarĩa ba'iaja kore kibaayu. Ba'iaja kobaaekapi ritatojo wejeareka imaekarãte ba'iaja koimaruputaeka. I'supaka simamaka Tuꝑarãte yapaika baaroyiraparãte jããekakote, i'supaka kobaaroyirapaka ãrapaki imarĩ, kore kariataraꝑe mae,— narĩriokabayurape mabo'ikakurirõ'õpi.

Ba'iaja ritajaka wã'imarĩtiyaiko upaka ꝑo'imajare Babiloniawejeakarã ba'iaja imaruputairã imamaka i'supaka narãꝑe.

3 Supabatirã ikupaka narĩriokabayurape ĩrãjaoka ate:

—“Tẽrĩrikaja jiika maiꝑamaki Tuꝑarãte ime”, kireka marĩrijariye'e, Babiloniawejea ooeka ũmakapuritiyirũkimarĩa ima simamaka,— narĩkorape.

4 I'supaka narĩkorapaka ꝑoto, Tuꝑarã ruꝑarikũmu wãjitãji veinticuatro rakamarã ꝑakiarimarã, supabatirã botarakamarã maikoribeyu upaka imaraparãte mo'ĩpãñawa'rape. Toꝑi imatirã ikupaka narãꝑe:

—I'supaka nañua rita sime. Tẽrĩrikaja jiika maiꝑamaki Tuꝑarãte ime,— narãꝑe kire jiyiꝑuꝑayeewa'ri.

5 I'supaka simarapaka be'erõ'õ Tuꝑarã ruꝑarikũmua imarõ'õpi ikupaka sajaikorape:

—“Tẽrĩrikaja jiika mime”, ãparaka jĩjimaka Tuꝑarãka maimaye'e. Po'imajare ãika wãjitãji imatiyarimaja, imatiyabeyurã upaka imakoꝑeirãoka, ritaja kiyapaika upakaja kiro'si baarijayurã kire jiyiꝑuꝑayeebaraka jĩjimaka maimarijariye'e,— sãrĩkorape.

Jesús, Oveja weiwa'yua upaka imakiro'si nabayakoyaeka

6 I'supaka simarapaka be'erõ'õ, rĩkimarãja jairiokabayurã, supabatirã ãta okaayu upaka, supabatirã wĩꝑoa jaika upaka baatirã ikupaka narĩkorape:

—Aleluya. I'supaka imaki imarĩ, ritajare kijã'merijayu. Supa imarĩ “Ritaja imabo'ibajirã tẽrĩrikiji imaki kime”, ãparaka kire majiyiꝑuꝑayeerijariye'e.

7 Oveja weiwa'yua upaka imakite pitañi'airã upaka mija imarĩmi seyayu mae. I'supaka simamaka Tuꝑarãte jĩjimakapi jiyiꝑupaka õparaka maimaye'e, kika maimajiparãka imarĩ. Oveja weiwa'yua upaka imaki jeyomakore* ketarũkia jĩjimakapi ta'atikaja koima upaka kiruꝑu nimarijayu.

8 Jĩakaka boia ka'imarĩa jarirooka najããrũkia Tuꝑarãte nare ĩjirape,— sãrĩkorape.

Najããika ka'imarĩa ima, “Ba'iaja baabekaja Tuꝑarãte yi'yurã”, ãrĩrikopakaja simarape.

* 19:7 La esposa del Cordero representa los creyentes en Jesucristo.

⁹ Sarokajĩte ikupaka ángelte yire ářãpe ate:

—Mae mire ñarĩrã baaika jia samio'obe: “Oveja weiwa'yua upaka imakite pitañi'aika upaka baarãka baya niaerã kioyibojaekarãre jĩjimaka jarirãñu jĩitaka Tuparãte nare baamaka”, añua mio'obe,— ángelte yire ářãpe.

Supabatirã,

—Rita sime ika mire yibojaika, Tuparãrika bojariroka imatiyaika simamaka,— yire kërãpe.

¹⁰ I'supaka kërãpakã'ã, jiyipupaka kire õrĩwa'ri kiwãjitãji yimo'ipãñarape.

—Mimo'ipãñã'si yiwãjitãji. Mima upakaja, supabatirã mijeyomarã Jesúre yi'yurã upakajaoka Tuparãte yapaika baaiki ñime yiro'si. Supabatirã “Ikuþaka kime Tuparã”, ářĩwa'ri Jesúre wãrõekakaka bojarijayurã maima. I'supaka ĩ'rãtiji bojarijayurã maima, Tuparãte takaja mijiyipupayeetiyaabe,— ángelte yire ářãpe.

Kawaru boika þemarã tuyuki tẽrĩritakaja imarimaji

¹¹ I'supaka kërãpaka be'erõ'õ, mabo'ikakurirã koþereka upaka wiritamaka ñiarape. Sawiritarapaka þoto kawaru boika torã rĩkamarapaki þemarã, ĩ'rĩka þo'imajire tuyurape. “Kẽrĩrijayu upakaja baaiki, wãjimiji bojarimaji”, wãmeiki kimarape kireka tuyurapaki. Wãjia þo'imajare jã'meiki, supabatirã kimajamarãre ba'iaja baaeka þi'iwã'ri þitã'mua þo'ijiaiki kimarape.

¹² Kiñakoa þeka jũrẽika upaka yaaboarapaka. Kirupuko'areka rĩkimakaja niþarimarã mirãrã bu'ya tuaekaki kimarape. Wãmea kireka o'ojĩ'aeka, i'ki ĩ'rĩkaja kiõñua simarape.

¹³ Riwearã ñu'aeka saya upaka jarirooka jããiki kimarape. “Tuparãte nare añu upakaja þo'imajare baabeaiki ñime”, añua wãmeiki kimarape.

¹⁴ Supa imarĩ kisorararãka mabo'ikakurirã jariro boia ka'imarĩa jããekarã imaraparã. Supabatirã kawaru boirã þemarã tuyutirã kibe'erõ'õ na'ririjarape.

¹⁵ Narupurõ'õ a'ririjarapaki rijokoþeareka sara opika imarapaka. Sara koþakaja kioka imarãñu. I'supaka kiokapi kimajamarãre ĩ'rãþẽ'rõtorãja kibaarãka simamaka. I'supaka imawa'ri ritaja jã'mewãrũiki imarĩ, ba'iaja baarimajare baaika ĩariþe'yowa'ri nare kiwẽkomabaarãñu. Ritaja ima tẽrĩwa'ribaji imaki Tuparãte nare boebapakã'ã ba'itakaja nare baarimaji kimarãñu kiro'si.

¹⁶ Kijariroakarã supabatirã kirijoarãoka ikupaka añua o'oeka jĩ'ĩtarapaka: “Ĩĩ kime ritaja ĩparimarã ĩþamaki, supabatirãoka ritaja imatiyarimajare jã'merimaji”, añua simarape.

¹⁷⁻¹⁸ I'supaka simarapaka be'erõ'õ ĩ'rĩka ángelte aiyakareka rĩkamapakã'ã ñiarape. Wejeþemareka wiyua wayurika rabarika ba'arimajaka simamaka ikupaka jãjĩrokapi nare kërãpe:

—Tuparãte mijaro'si baaweirãka mija ĩara'abe. Kawaru boiareka tuyukate jããpaterãkakaka rẽrĩra'atirã þo'imaja rabarika mija ba'arape. ĩparimarã, supabatirã jãjirã, kawarurãka, naþemaþi a'ririjayurãteoka supabatirã surararãka ĩparimarã, naþupayariji imarijaturã, toþi i'supakajaoka aþerãte ba'irabeĩjirimaja, imatiyarimaja, imatiyarimajamarĩrãoka nari'ia mija ba'arape,— ángelte nare ářãpe.

¹⁹⁻²⁰ I'supaka simarapaka be'erõ'õ werikapakiaki upaka imarapaki ritaja ĩparimarã nasurararãkapitiyika nare kirẽamaka ñiarape. Supabatirã torã imarapaki kijeyomakioka “Yi'i imaki Tuparãro'si bojaĩjirimaji”, ářĩkoþebaraka werikapakiakite ĩaika wãjitãji maiko-ribeyua baabeawa'ri, werikapakiaki jẽrãka jiyipupaka õrãþarã þo'imajare, supabatirã kiwãmea o'ojĩ'araparãre kipakirape. I'supaka imaraparãte rẽrãpe, kawaru þemarã tuyurapaki, supabatirã kisorararãkapitiyika þitã'mua ko'api'yaokaro'si. Kawaru boika þemarã tuyurapaki naka jĩþaraka ĩ'þarã ba'iaja baarimajare kiñi'arape. Supa imarĩ werikapakiaki, supabatirã, “Tuparãro'si bojaĩjirimaji ñime”, ářĩroyirapakiteoka õñĩrãja þeka azufreþi jũ'rẽritarã nare kitaarape.

²¹ Supabatirã ñparimarã, nasurararãkapitiyika etaraparãte þuri kawaru boika þemarã tuyurapaki kirijokopearã sara imarapakapi ba'iuapakaja nare jããpaterapaki. I'supaka simamaka dajaka ima ba'aika wayurika kopakaja ña'þirapaka kijããpateraparã ri'ia ba'abaraka.

20

Mil rakakuri wejejẽ'rãka jã'mebaraka Jesúre imarũkia

¹ I'sia be'erõ'õ, mabo'ikakurirõ'õþi þerumijia jo'baka, kajuyaiþakiaka upaka ñoikite kipiþerũkia rikatirã ángelte ruirã'amaka ñiarape. Supabatirã kopæa tiyibeyua ima kiwierũkiaoka kirikarape.

²⁻³ Ruetatirã kajuyaiþakiaka upaka ñoikite kiñi'arape. Mia je'e mae, i'supaka kibaarapaki kime Satanás, bikija añaka upaka ñoiki þo'ijiritirã þakiroyirekaki. Kire ñi'atirã þerumijiaþi ángelte kire þi'þerape, ñoaka mil rakakuri wejejẽ'rã rõ'õjirã kopæa tiyibeyurõ'õrã kimaokaro'si. Supabatirã sareka kire kitãterape ñoaka þo'imajare þakibekaja kimaokaro'si. I'sia be'erõ'õþi þuri matikuriji kimaerã kire kija'ataerã baarape.

⁴ Topi mae jã'mebaraka narupairõ'õrã rupajiyeraparãte ñiarape. Mia je'e mae, Jesúre ye'kaririberiwa'ri, kimajaroka ja'atabeyurã, werikapakiakire kijẽrãkapitiyika jiyipupayeeberewa'ri kiwãmea nakũ'arã, supabatirã naþitakarã o'ojĩ'aberika mirãrã nimarape. Supa imarĩ wãmua natoata'ruekarã imariþotojo, õñia jariþe'ritirã mil rakakuri wejejẽ'rãka Cristoka jã'merimaja nimarape.

⁵ Aþerã reyaekarã þuri mil rakakuri wejejẽ'rãka kijã'merãka be'erõ'õrã õñia jariþe'rirũkirã imaraparã.

⁶ Supa imarĩ wãmua natoata'ruekarãte mamarĩji õñia Tuparãte jariþe'rirũjemaka jñimaka nimarãñu. Kire ã'mitiripẽairã imarĩ, aþekurioka nareyabesarãñu. Supa imarĩ Tuparãte yapaika kurarãkare baaika upaka baarimaja nimarãñu. I'supakaja Cristoro'sioka baarimaja imarĩ, mil rakakuri wejejẽ'rãka kika najã'merãñu.

Piyia Satanãre nakutekopeka

⁷ Mil rakakuri wejejẽ'rãka o'rirãka be'erõ'õ ja'atarũkika kime Satanás.

⁸⁻⁹ Topi þoritirã Gog wãmeirã, supabatirã Magog wãmeirãte kiyapaika upakaja baarũjebaraka kimarãñu ate. Gog, supabatirã Magog kopakaja ritatojo wejeareka Tuparãte yapabeyutatarã nimarãñu.

I'sirokapi nare kipakirãka ã'mitiritirã ritaja ka'iaþi narẽrãrãñu, þitã'mua Tuparãrirãka ko'api'yaokaro'si. Tẽrĩrikaja rĩkimarã nimarãñu ritaja tatarãka þo'imaja. Supa imarĩ, Tuparãte wãtaka õñurãre imaweje namorape. I'supaka nabaako'omakaja ñimipi þeka Tuparãte kimajamarãre ña'atarãñu, nimaupatiji nooriyaokaro'si.

¹⁰ I'supakajaoka þeka azufreþi jũ'rẽiritarã Satanãre, þo'imajare þakirimajire, kitaarãñu. I'sia rupubaji sarekajaoka werikapakiaki, supabatirã “Tuparãte bojaĩjirimaji ñime”, ãrĩþakiroyikakite kitaekarõ'õrã simarape. I'supaka nare kibaamaka ñiareka, ñamiarekaoka ba'iaja jũarĩji torã nimarãñu.

Po'imajare imaeka mirãka upakaja ñatirã þiyitaka sawapa Tuparãte nare jẽñerũkia

¹¹ I'supaka simarapaka be'erõ'õ jo'baka tẽrĩriki ruparikũmua boitaka imarapakarã ñrĩkate rupamaka ñiarape. Ritaja ima bo'ibajirã tẽrĩrikiji kimamaka, kiarapaka wãjitãji ritatojo wejea rirapaka. I'supaka baawa'ri aþekurioka maiberijika sajarape.

¹²⁻¹³ Riapakiakarã ña'miririkarã þupamirãka supabatirã reyaekarã þupamirãka tuikarõ'õrã ima þoatirã õñia kijariþe'rirũjerape ate. Reyaeka mirãrã õñia jariþe'ritirã, torã ruparapaki wãjitãji narĩkajiyemaka ñiarape. Imatiyarimaja, imatiyabeyurãoka nimarape. Torã narĩkajiyerapaka þoto þapera þũñu Tuparãte wierape. I'sipũñurã ritaja þo'imajare baaeka mirãka o'oeka imarapaka. I'supaka simamaka sareka ñatirã, “Ikuþaka

baaeka mirārā mija ime”, torā ruṣarapakite nare ārāpe. Suṣabatirā “Ikarakamarā nime yika imarūkirā”, āriwa'ri kio'oeka pūñuoka kiwierape.

¹⁴⁻¹⁵ I'sia be'erō'ō reyaeka mirārāte imaeka mirārō'ō rērārī e'etirā peka azufrepi jū'rēiritarā Tuṣarāte sataarape. Suṣabatirā paṣera pūñurā “Ikarakamarā nime yika imajiparūkirā”, āñua kirikarapaṣūñurā nawāmea o'ojī'aberikarāte ĩatirā peka jū'rēiritarā nare kitaarape. I'suṣaka baawa'ri aṣekurioka nare kīabesarāñu.

21

Wejea mamaka, wejeṣema mamaka imarūkia

¹ Ritatajo ka'ia, riapakiaka, wejeṣema rirapaka be'erō'ō, mamaka ate Tuṣarāte ka'ia, wejeṣema ṣo'ijiamaka ñiarape.

² I'suṣaka simamaka jia oyiaja baabaraka nimarūkirō'ō mamaka Jerusalén Tuṣarā ṣō'ipi rui'atirā saña'rīpañamaka ñiarape. ĩakōrī je'e: Rōmo ṣitañi'aerā baaeka kotĩmite kore ĩajiyuokaro'si saya jia jāāweitirā koima uṣaka jiyurika imarō'ō simarape.

³ I'suṣaka sabaarapaka be'erō'ōjite, Tuṣarā ruṣarikūmua imarō'ōṣi ikuṣaka jājirokapi sārīkorape:

—Mija ĩabe. jṣo'imajaka Tuṣarāte ime mae! I'suṣaka simamaka, “Mabo'ikakurireka Tuṣarāte ime”, āririka imabeyua. ṣo'imajaka Tuṣarāte ima simamaka, i'suṣakajaoka nime naro'si, “Yija ĩṣamaki mime”, kire āṣaraka.

⁴ Tuṣarāka imarimaja nimamaka reyarika, ba'iaja ṣuṣaririka, oririka, ā'mika najūakoṣekaoka imabesarāka mae. Suṣabatirā nare kijiyiṣuṣayeerāñu ate norikoreka. I'suṣaka simarāñu bikija ba'iaja jūarika imakoṣeka imabepakā'ā,— sārīkorape mabo'ikakurirō'ōṣi.

⁵ Torājīrā kiruṣarikūmua ruṣatiirā ikuṣaka Tuṣarāte yire ārikorape:

—Miabe, ritaja bikija imakoṣeroyireka, mamaka oyiaja sō'toarā yo'ayu mae,— kērīkorape.

I'suṣakajaoka,

—Ika mire yibojaika uṣakaja samio'obe. Mire ṣakibeyuka yi'i. Mire yibojaika uṣakaja ñamajī simarāñu,— yire kērīkorape.

⁶ I'suṣaka yire āriweatirā, ikuṣaka yire kibojakorape ate:

—Kopakaja ritaja yijieyu mae. I'suṣaka simamaka Alfa, Omega uṣaka imaki ñime. Alfa ñime ñañu ritaja ṣo'ijiaekaki imarī. I'suṣakajaoka Omega ñañua “Ñamajī wejea tiyirūjerūkika ñime”, āririka sime. Okoa ukurika mare jitotiyaika uṣaka yire ṣuṣajoatirā, yire jēñeirāte ba'iaja najūaeka be'erō'ō yiṣō'irā netarāka ṣoto ōñio okoa waṣamarāja nare yišārāñu nimajipaokaro'si.

⁷ I'suṣakajaoka yibaarāñu yire ā'mitiripēarija'atabesarāñurāte. Yire takaja jiyiṣuṣaka ōrīrāñurā ṣuri, yimakarā uṣakaja yika imarāñurā.

⁸ Jesúre ā'mitiripēabeyurā ṣuri ikuṣaka baarijayurā: “ṣo'imajare mare ā'mijīa'si”, āriwa'ri kire ā'mitiripēabeyurā, i'suṣakajaoka yiyapabeyua baairā, ṣo'imaja jāārimaja, nayapaika uṣakaja rōmitikaka wā'imarīrijayurā, suṣabatirā ṣo'imajare bitarijayurāteoka wēkomaka yibaarāñu. I'suṣakajaoka waṣuju imaja jērāka jiyiṣuṣayeerā, suṣabatirā ṣakirimajareoka peka jū'rēiritarā nare yitaarāñu aṣekurioka nare ĩakoreka,— yire kērīkorape.

Mamaka Jerusalén wāmeika

⁹ I'suṣaka simarapaka be'erō'ō ĩrīka ángelte yiṣō'irā etarape. Iki imarapaki ĩṣotēñarirakamarākaki ba'iaja ṣo'imajare jūarūkia seroarā rikaeka mirāki. Mae, ikuṣaka yire kērāpe:

—Dajoa, Oveja weiwa'yua uṣaka imaki rūmuro'si imarūkikote mire yibeerā,— yire kērāpe.

10 I'supaka yire kērāpaka be'erō'ō, Espiritu Santore yire jeyobaamaka ikupaka yire sabearape: Pusia jo'baka ĩmitakarāja ima rupututuarā yire ke'ewa'rape. Torā kika yeyarapaka poto ba'iaja baarūkimato, mamaka Jerusalénwejea Tuparā pō'ipi ruira'atirā saña'rīpañarapaka yire kibearape.

11 Mia je'e, i'siwejea puri Tuparāte yaaboikaḗiji yaaboaiweje imarapaka. I'supaka imawa'ri āta jaspe wāmeika jia waria mayoiwapu'ataika upaka ōirō'ō simarape.

12-13 I'sia wejerijerā jia ĩmirā jaarākueka simarape. Supabatirā ĩ'pōū'puarāe'earirakao koperekaika simarape. Jā'ātipē'rōtopi maekaraka kopereka, wayerupitipē'rōtopi i'siaraka koperekajaoka. Supabatirā wejerīrīka pē'rōtopioka i'siraka kopereka, ma'karoka pē'rōtopi i'tojīrājaoka koperekaika simarape. Israelkarā ĩ'pōū'puarāe'earirakatatarā imarā wāmea ĩ'rāba'iji kopereka rakakaja o'ojī'aeka imarapaka. I'supakajaoka kopereka rakakaja ĩ'rārimaki ángelrākare sareka rīkarape.

14 I'supaka simamaka, āta pāātateka ōrīa'si ārīwa'ri ĩ'pōū'puarāe'earirakao sajā'ārā āta jo'bari'okapi turirupamo'meka simarape. ĩ'pawājoū'puarāe'earirakamaki Oveja weiwa'yua upaka imakite pūataekarā, apóstolrāka wāmea jī'ītarapaka, nimarapaka upatiji āta imarapaka simamaka.

15 Ángel yika jairapaki wejea kijērābaarūkia orokaka baaeka rikarapaki, kopereka, supabatirā āta pāātateka jērābaarūkiaro'si.

16 Supa imarī sakijērābaamaka, dos mil doscientorakakuri kilómetro rō'ōjīrā oyiaja sajērāka simarape, sajo'baka, sañoakaoka.

17 Āta pāātateka pō'imajare jērābaaikapi sakijērābaamaka, sesenta y cinco metros rō'ōjīrā mo'rīa simarape.

18 Jaspe wāmeika ātakaka baaeka simarape wejea āta pāātateka. Supabatirā apeapi rukebekaja orotakakaka baaekaweje simarape.

19 Supabatirā āta pāātateka rokarā ĩ'pōū'puarāe'earirakao āta ima, jia jiyurika āta wapajā'rīakaka baaeka simarape. Mamarīkao, jaspe, jia waria ya'tarikakaka imarapaka. Rokajīkao zafiro wejeḗema jī'mia upaka imarapaka. ĩ'porokajīkao wāmea ágata pūñua upaka jī'mia imarapaka. Maekarakaorokajīkao esmeralda imarapaka.

20 Supabatirā botarakaorokajīkao āta ónice jū'aka boiapitiyika yariraka imarapaka. ĩ'rāpitarakaorokajīkao jia jū'aka cornalina imarapaka. ĩ'rōtēñarirakaorokajīkao jū'sipoa crisólito imarapaka. ĩ'potēñarirakaorokajīkao jī'mia berilo imarapaka. Maekarakaotēñarirokajīkao jū'sipoa topacio imarapaka. Botarakaotēñarirokajīkao crisoprasa jī'miajaoka imarapaka. Piyio bo'io wejeḗema upaka jī'mia āta jacinto imarapaka. Piyio imarapaka amatista arebosiakaka.

21 ĩ'pōū'puarāe'earirakato kopereka ñiarape. Sarakakaja ĩ'rō perlakaka baaeka simarape. Supabatirāoka wejeñe'metāji imarapaka ma'a apeapitiyika rukubekaja orotakakaka baaeka imarapaka.

22 I'sia wejeareka Tuparāte jiyipupaka ōrīriwi'ia ĩatōpoberapaki yi'i. Maiḗamaki Tuparā ritaja ima bo'ibajirā tērīrikaja imaki, supabatirā Oveja weiwa'yua upaka imakiteoka napō'irāja nimamaka nayapairō'ōrāja pō'imajare nare jiyipupayeerape. I'supaka simamaka nare jiyipupayeerūki wi'ia imabeyurō'ō simarape.

23 I'supakajaoka ritaja ima pemawa'ribajirā jīitakiji Tuparāte imaraparō'ō imarī, ikiji torā yaaboarapaki. Supabatirā Oveja weiwa'yua upaka imakioka i'supakajaoka kiyaaboarape. Supa imarī aiyate yaaika, ñamikakite yaaboikaoka yapabeyurō'ō simarape.

24 I'sia wejea yaaboikaḗi ritatojo wejeareka imarāte jia imarijarirāñu. Niḗarimarā narikarijayua wapajā'rīa imatiyaikakaka e'era'atirā Tuparāte nijirāñu kire jiyipupaka ōrīwa'ri.

²⁵ I'supaka nabaarũkirõ'õ imarĩ, wiekaja koḗereka imajiparijarirũkirõ'õ simarãñu. I'supaka simarãñu ñamia imabesarãñurõ'õ imarĩ.

²⁶ Torã ritaja wapajã'rĩa imatiyaikakaka ritatojo wejeareka imarãoka narikaika e'era'atirã Tuparãte nijirãñu kire jiyipupayeewa'ri.

²⁷ I'supaka simamaka Tuparãte yapabeyua imarũkimarĩrõ'õ imarĩ ba'iaja baari-maja, pakirimajareoka sakãkabesarãñu. Oveja weiwa'yua upaka imaki pãpera pũñurã, “Ikarakamarã nime yika imarũkirã”, ãrĩwa'ri nawãmea sareka o'ojĩ'aekarã takaja kãkarũkirõ'õ simarãñu.

22

¹ I'supaka yire kibearapaka be'erõ'õ, jia waria ima riaka õñio okoraka imajiparũkiria ángelte yire bearape. Tuparã ruparikũmua, supabatirã Oveja weiwa'yua upaka imaki ruparikũmuarã sarupaka imaria simarape.

² Wejeñe'metãji ma'a imarapakarã sañe'metãjite juruteḗaria simarape. Supabatirã i'siriarijereka ã'papẽ'rõto wã'tarãja õñio yapua rĩkajiyerapaka. Ì'rĩka aiya o'atarimarĩaja ruirijayua simamaka, ã'rãkuri wejeñe'rãkareka ã'põũ'puarãe'earirakakuri ruirijayua simarape. Ritatojo wejeareka imarãte jiiokaro'si õñioka simarape sapũñua.

³ Supabatirã Tuparãte ãaripe'yoika imabeyurõ'õ simamaka, “Ba'iaja simarũ”, kãrĩrũkimato simarãñu. Torã Tuparãrika, supabatirã Oveja weiwa'yua upaka imaki ruparikũmua imarãka. I'supaka simamaka ritaja torã imarãñurã Tuparãte yapaika upaka oyiaja baabaraka kire najiyipupayeerijarirãñu.

⁴ Maekaka maki Tuparãte ãabeyua simako'omakaja, wejea mamaka kiḗo'ijiarãñurõ'õrã puri kire ãarika imarãka. Supabatirã kiwãmea nakũ'areka kio'ojĩ'arãñu.

⁵ Supabatirã maipamaki Tuparãja nare kiyaaboarãñurõ'õ imarĩ, aiyaka, yaaboaike yapabeyurõ'õ simarãñu. Supabatirãoka ñamia imabeyurõ'õ simarãñu. I'supakajaoka torã kika jã'mebaraka nimajiparãñu.

Jesucristore etarũkia koyiaja jariwa'yua

⁶ I'sia be'erõ'õ ikupaka ángelte yire ãrãpe ate:

—Ritaja makãrãrũñuroka upakapi Tuparãte mire ãarũjeika, mire kiã'mitirirũjeikaoka rita ima. I'supaka simamaka ritaja mire yibojaika upakaja simarãñu. Maipamaki Tuparã imaki kiro'si bojañirimajare jia jaiwãrũerã nare jeyobaarijayuka. I'supaka imaki imarĩ, ikijioka imaki ika ritaja mire yibojaerã yire pũatarapaki,— yire kãrãpe.

⁷ Supabatirã ikupaka yire kãrãpe ate:

—Ikupaka Jesũre ãñu: “Mija ã'mitipe. Ñojimarĩji mija põ'irã ya'rirãñu ate. I'supaka simamaka, ika majaroka ‘Ikupaka simarãñu’, ãrĩwa'ri Tuparãte bojaekakaka o'oeka pũñurã yi'yurã jĩjimakapi imarãñurã”, kãrĩbojaju,— ángelte yire ãrãpe.

⁸ Juan ñime ika ritaja ãatirã, sã'mitiritirãoka so'oiki. Ángelte yire sabearapaka poto jiyipupaka kire õrĩwa'ri kiwãjitãji yimo'ipãñarape.

⁹ Ikupaka puri yire kãrãpe:

—Mimo'ipãña'si. Miupakaja Tuparãte yapaike upakaja baaike ñime yiro'sioka. Tuparãro'si bojañirimaja, supabatirã ika pãpera pũñu o'oeka yi'yurã upakaja imaki ñime. I'supaka simamaka, Tuparãte takaja mijiyipupayebe,— ángelte yire ãrãpe.

¹⁰ Torãjĩrã ate ikupaka yire kãrãpe:

—Ika majaroka mio'oika, ḗo'imajare miõrĩrũjebe, samio'oika upakaja simarũkia koyi-aja jariwa'yua simamaka.

¹¹ Koyiaja sajariwa'pakã'ã, ba'iaja baarimaja puri nima upakaja nabaarijaririyapaye'e nayapaika upakaja nimaparũ. I'supakajaoka ba'iaja pupajoairã napupaka nare ãñu upakaja napupajoaparũ. Supabatirã “Jia baairã nime”, Tuparãte nare ãñurã puri jĩjimaka kiyapaika baabaraka nimarũ. I'supakajaoka Tuparãte jiyipupaka õrĩwa'ri ba'iaja baarika ja'atarika yapairãja sanaja'atarijarirũ,— ángelte yire ãrãpe.

¹² Ikuᵑaka Jesúre ārāpe:

—Mija ĩabe. Ńojimarĩji mija ᵑō'irā ya'rirāñu ate. Mija ᵑō'irā eyatirā ᵑo'imajare baaeka uᵑakaja jia baaekarāte, i'suᵑakajaoka ba'iaja baaekarāte simauᵑakaja sawaᵑa nare yibaarāñu.

¹³ I'suᵑaka yibaarāñu Alfa, Omega uᵑaka imaki imarĩ. Yi'ĩpi ārĩwa'riji ritaja simau'mueka. Suᵑabatirā yi'ĩpi ārĩwa'rijioka ritaja ima tiyirāka.

¹⁴ Ba'iaja nabaaiika jũjerũjekarā saya uᵑaka ima jariooka ka'imarĩa jãairā uᵑaka imarā. ĩrātaraña imarā wejea mamaka Tuᵑarāte ᵑo'ijiarāñurō'ōrā kãkarũkirā. Suᵑabatirāoka torā eyatirā ōñio yaᵑurika ba'arũkirā. I'suᵑaka imarāñurā imawa'ri, jĩjimaka torā nimirarirāñu.

¹⁵ Mia je'e: Aᵑerāte bitarijayurā, nare sajitoika uᵑakaja aᵑerāka wã'imarĩrijayurā, ᵑo'imajare jãarijayurā, waᵑuju imaja jērāka jiyiᵑuᵑayeeirā, suᵑabatirā ᵑakirikapĩji imar-ijayurā, Tuᵑarāte yaᵑabeyua baawa'ri, kiᵑō'irā aᵑekurioka eyabesarāñurā.

¹⁶ I'suᵑaka simamaka yi'i, Jesús, i'sia majaroka mijare ángelte bojaerā kire yipũataeka, yire yi'riwa'ri rērĩrijaparaka jĩjimakaᵑi sōrĩwārũrijayurā mija imamaka. David imaroyikaki riᵑarāmi mirāki ñime. Yireka ᵑuᵑajoaweitirā “Wārĩrika ru'ara'aerā baaika ruᵑujĩte warara'aiki tā'ᵑia jo'baki uᵑaka Tuᵑarāte ᵑũatarāki kimarāñu”, Moisés imaekakite o'oeka,— Jesúre ārāpe.

¹⁷ Espĩritu Santo, suᵑabatirā Oveja weiwa'yua uᵑaka imaki jeyomako* ĩrātĩji oyiaja jairā.

—Mija i'tabe Cristore yi'yurā mija jayaokaro'si,— ᵑo'imajare nañu.

I'suᵑakajaoka aᵑerāte narĩrũ sã'mitiyurā naro'si.

—Ōñio okoa ukurika mijare jitomaka, waᵑamarĩaja sukurĩ mija i'tabe,— nañu.

¹⁸ —Ika ᵑaᵑera jaiika ã'mitirirarirāñurāte, yi'i, Jesús ikupaka nare sabojarijayuka: Ika ᵑaᵑera ᵑũñurā o'oeka ima ᵑemawa'ribaji noñu uᵑakaja ᵑuᵑajoatirā o'orāñurāte ba'iaja Tuᵑarāte baarāñu ika ᵑaᵑera ᵑũñurā ãñu uᵑakaja.

¹⁹ Suᵑabatirā ika ñañua waᵑuju ᵑakibaraka ĩrārĩba'i e'etairā ōñio yaᵑurika ba'arũkimarĩrā nimarāñu. I'suᵑaka imarāñurā imarĩ, wejea mamaka Tuᵑarāte ᵑo'ijiarāñurō'ōrā eyarũkimarĩrā ñime. Iᵑũñurā ñañu uᵑakaja simarāñu ba'iaja baarimajaro'si.

²⁰ “Rita iᵑũñurā sãñu”, ãñuka imarĩ, “Ńojimarĩji mija ᵑō'irā ya'rirāñu ate”,— Jesúre ãñu.

—Meñu uᵑakaja simarũ. Mi'tabe Ńiᵑamaki Jesús,— mire ñañu.

²¹ Maiᵑamaki Jesús ritaja jia oyiaja Tuᵑarārirāte kibaarũ. I'suᵑaka oyiaja simarijarirũ. I'tojirāja sime ruᵑu.

* **22:17** La esposa del Cordero representa los creyentes en Jesucristo.